MECMAU'Z-ZEVÂİD VE-MENBAU'L-FEVÂİD

Cilt 10

مجمع الزوائد ومنبع الفوائد

Nûreddîn el-Heysemî

Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Süleymân b.
Ebî Bekir b. Ömer
el-Kâhirî eş-Şâfiî el-Hâfız
(735-807 H.)

İÇİNDEKİLER

كِتَابُ المَغَازِي وَالسِّيَر

MEGÂZİ VE SİYER KİTABI

(HZ. PEYGAMBER'İN ﷺ HAYATI ve KATILDIĞI SEFERLER)

(بَابُ عُلُوِّ الإِسْلاَمِ عَلَى كُلِّ دِينٍ خَالَفَهُ وَظُهُورِهِ عَلَيْهِ)

İslâmiyet'in, Kendine Muhalif Olan Bütün Dinlere Karşı Üstünlüğü ve Onlara Gâlip Gelmesi Bahsi

٩٨٠٥ – حَدَّثَنَا حُذَاقِيُّ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ الْمُسْتَنِيرِ بْنِ حُذَاقِيِّ بْنِ عَامِرِ بْنِ عِيَاضِ بْنِ مُخَرِّقٍ الْعَمِّيُّ اللَّخْمِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي حُمَيْدِ بْنِ الْمُسْتَنِيرِ ، عَنْ خَالِهِ أَخِي أُمِّهِ وَهُوَ خَالِدُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ زِيَادَةَ بْنِ جَهْوَرٍ ، قَالَ : وَرَدَ عَلَيَّ كِتَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِيهِ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى زِيَادَةَ بْنِ جَهْوَرٍ ، سَلامٌ أَنْتَ ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللَّهَ لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَمَّا بَعْدُ : فَإِنِّي أُذَكِّرُكَ اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ ، أَمَّا بَعْدُ : فَلْيُوضَعَنَّ كُلُّ دِينٍ دَانَ بِهِ النَّاسُ إِلا الإِسْلامَ ، فَاعْلَمْ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الثلاثة, وفيه: من لم أعرفهم .

9805. Ziyâd b. Cehver dedi ki: Resûlullah'dan (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle bir mektup geldi:

"Rahmân ve Râhîm olan Allah'ın adıyla, Allah'ın elçisi Muhammed'den Ziyâd b. Cehver'e (gönderilmiştir). Sen Müslüman oldun artık. Selâm senin üzerine olsun. Senin için, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah'a hamd ediyorum. Bundan sonra; Sana Allah'ı ve âhiret gününü hatırlatırım. Şöyle ki; İnsanların İslâm'ın dışında edindikleri bütün dinler çökecektir bunu böyle bil"

★Taberânî bu hadisi üç *Mu'cem*'inde rivayet etti. Senedinin içinde tanımadığımız raviler var.

٩٨٠٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ عَمْرٍو وَهُوَ يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَابِرٍ ، عَنِ ابْنِ أَخِي سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ سَعْدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الرُّومِ ، وَيَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى فَارِسَ ، وَيَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى جَزِيرَةِ الْعَرَبِ " . رواه البزار, وفيه من لم يسم .

9806. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanlar Bizanslılara galip gelecek, Müslümanlar Perslere galip gelecek ve Müslümanlar Arap Yarımadasını ele geçirecekler"* buyurduğunu işittim.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etti. Senedinde ismi olmayan raviler vardır.

٩٨٠٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَلاَ يَتْرُكُ اللَّهُ بَيْتَ مَدَرٍ وَلاَ وَبَرٍ إِلاَّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينَ بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ بِذُلِّ ذَلِيلٍ عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ بِهِ الإِسْلاَمَ وَذُلاًّ يُذِلُّ اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ ". وَكَانَ تَمِيمٌ الدَّارِيُّ يَقُولُ قَدْ عَرَفْتُ ذَلِكَ فِي أَهْلِ بَيْتِي لَقَدْ أَصَابَ مَنْ أَسْلَمَ مِنْهُمُ الْخَيْرُ وَالشَّرَفُ وَالْعِزُّ وَلَقَدْ أَصَابَ مَنْ كَانَ مِنْهُمْ كَافِراً الذُّلُّ وَالصَّغَارُ وَالْجِزْيَةُ رواه أحمد والطبراني, ورجال أحمد رجال الصحيح .

9807. Temîm ed-Dârî dedi ki: Resûlallah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Bu iş (İslâm) gece ve gündüzün ulaştığı her yere ulaşacak. Yüce Allah bu dini sokmadık hiçbir yerleşim yerindeki ev veya göçebe evi bırakmayacak. Allah'ın İslâm'a verdiği izzetle, aziz olanlar, küfre verdiği zilletle zelil olanlar zelil olacak."*

Temîm ed-Dârî ekledi: "Ben bu gerçeği kendi âilemden biliyorum. Âilemden Müslüman olanlar büyük hayırlara şeref ve izzete sahip oldular. Kâfir olanlar ise zillet ve alçaklık içinde cizye ödediler."

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etti. Ravileri, *Sahîh* ravilerdir.

٩٨٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنِي ابْنُ جَابِرٍ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَ بْنَ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمِقْدَادَ بْنَ الأَسْوَدِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لاَ يَبْقَى عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ بَيْتُ مَدَرٍ وَلاَ وَبَرٍ إِلاَّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ كَلِمَةَ الإِسْلاَمِ بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ ذُلِّ ذَلِيلٍ إِمَّا يُعِزُّهُمُ اللَّهُ فَيَجْعَلُهُمْ مِنْ أَهْلِهَا أَوْ يُذِلُّهُمْ فَيَدِينُونَ لَهَا"

رواه أحمد إلا أنه قال : " إما يعزهم فيهديهم إلى الإسلام أو يذلهم فيؤدون الجزية " ورجال أحمد رجال الصحيح .

9808. Mikdâd b. el-Esved dedi ki: Resûlallah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yeryüzünde Allah'ın İslâm kelimesini*

sokmadığı hiçbir yerleşim yeri ve göçebe evi kalmayacak. Aziz olanı aziz, zelil olanı zelil yapacak. Yüce Allah onlara ya izzet verip onları İslâm'a hidâyet edecek yahut ta onları zelil edecek ve cizye ödeyecekler."

★Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet ettiler. İmam-ı Ahmed'in ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ تَبْلِيغِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أُرْسِلَ بِهِ وَصَبْرِهِ عَلَى ذَلِكَ)

Hz Peygamber'in (sallalahu aleyhi vesellem) Kendisiyle Gönderilen Dini Tebliğ Etmesi ve Bu Yoldaki Sabrı

٩٨٠٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي سُوَيْدٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ ، قَالَ : نا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ طَلْحَةَ ، عَنْ عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : جَاءَتْ قُرَيْشٌ إِلَى أَبِي طَالِبٍ ، فَقَالُوا : يَا أَبَا طَالِبٍ ، إِنَّ ابْنَ أَخِيكَ يَأْتِينَا فِي كَعْبَتِنَا وَنَادِينَا فَيُسْمِعُنَا مَا يُؤْذِينَا بِهِ ، فَإِنْ رَأَيْتَ أَن تَكُفَّهُ عَنَّا فَافْعَلْ ، فَقَالَ لِي : يَا عُقَيْلُ ، الْتَمِسْ لِي ابْنَ عَمِّكَ ، فَأَخْرَجْتُهُ مِنْ كِبْسٍ مِنْ أَكْبَاسِ شِعْبِ أَبِي طَالِبٍ ، أَوْ قَالَ : كِبْسٍ مِنْ أَكْبَاسِ أَبِي طَالِبٍ ، شَكَّ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي سُوَيْدٍ ، فَأَقْبَلَ يَمْشِي مَعِي يَطْلُبُ الْفَيْءَ بِطَاقَتِهِ فَلا يَقْدِرُ عَلَيْهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى أَبِي طَالِبٍ ، فَقَالَ لَهُ أَبُو طَالِبٍ : يَا ابْنَ أَخِي ، وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ إِنْ كُنْتَ لِي لَمُطِيعًا ، قَدْ جَاءَ قَوْمُكَ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ تَأْتِيهِمْ فِي كَعْبَتِهِمْ وَنَادِيهِمْ تُسْمِعُهُمْ مَا تُؤْذِيهِمْ بِهِ ، فَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ تَكُفَّ عَنْهُمْ ، فَحَلَّقَ بِبَصَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ ، فَقَالَ : " وَاللَّهِ مَا أَنَا بِأَقْدَرَ عَلَى أَنْ أَدَعَ مَا بُعِثْتُ بِهِ مِنْ أَنْ يَشْتَعِلَ أَحَدُكُمْ مِنْ هَذِهِ الشَّمْسِ شُعْلَةً مِنْ نَارٍ " ، فَقَالَ أَبُو طَالِبٍ : وَاللَّهِ مَا كَذَبَ قَطُّ ، ارْجِعُوا رَاشِدِينَ.

رواه الطبراني في الأوسط والكبير إلا انه قال : من جلس مكان : كبس ". وأبو يعلى باختصار يسير من أوله ,ورجال أبي يعلى رجال الصحيح .

9809. Akîl b. Ebî Tâlib anlatıyor: Kureyş kabilesi Ebû Tâlib'e gelip dediler ki: "Ey Ebû Tâlib! Yeğenin bizim mahallemize ve meclislerimize gelerek bize eziyet veren şeyler söylüyor. Eğer onu bizden uzak tutabiliyorsan tut!" Bunun üzerine Ebû Tâlib bana: "Ey Akîl! Git bana amcaoğlunu çağır, gelsin!" dedi. O'nu Ebû Tâlib'in küçük evlerinin birinden çıkardım. Benimle beraber yürümeye başladı. Kendisi de yürüyeceği bir gölgelik arıyordu, ama bulamıyordu. Ebû Tâlib'in yanına gelince, Ebû Tâlib ona şöyle dedi: "Yeğenim! Vallahi bana itaat eder misin bilmiyorum, ama kavmim senin onların mahallesine ve cemiyetlerine gidip eziyet veren sözler söylediğini iddia ediyorlar.

İstersen onlardan uzak dur." Resûlullah gözlerini semaya dikti ve *"Vallahi ben kendisiyle gönderildiğim dini bırakmak hususunda, sizden birisinin şu güneşten bir ateş koru alabilecek güce sahip değilim."* Bunun üzerine Ebû Tâlib: "Vallahi, kardeşimin oğlu, şimdiye kadar asla yalan söylemedi. Hadi dağılın gidin!" dedi.

★ Taberânî *el-Mucemu'l-Evsat* ve *el-Mucemu'l-Kebîr*'de bu hadisi rivayet etti. Fakat ikincisinde كُنَيْفٌ (küçük ev) yerine خَلَاءٌ (yüksek yer) ibâresi yer alır. Ebû Yâla da baş tarafında az bir kısaltma ile bu hadisi irad etti. Onun ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨١٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو بِلَالٍ الأَشْعَرِيُّ ، قَالَ : نا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا زَالَتْ قُرَيْشٌ كَافَّةً عَنِّي حَتَّى مَاتَ أَبُو طَالِبٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو بلال الأشعري, وهو ضعيف .

9810. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlallah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ebû Tâlib ölünceye kadar Kureyş benden uzak durdu."*

★Taberânî bu hadisi *el-Mu'cemu'l-Evsat*'ta rivayet etti. Senedinde zayıf bir ravi olan Ebû Bilâl el-Eşârî vardır.

٩٨١١ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ عَبْدِ السَّلَامِ الطَّائِيُّ ، قَالَ : نا فُرَاتُ بْنُ مَحْبُوبٍ ، قَالَ : نا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : لَمَّا مَاتَ أَبُو طَالِبٍ تَحَيَّنُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا عَمُّ ، مَا أَسْرَعَ مَا وَجَدْتُ فَقْدَكَ "

رواه الطبراني في الأوسط, عن شخص لقي ابن سعيد الرازي, قال الدارقطني : ليس بذاك وعيسى بن عبد السلام لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

9811. Ebû Hureyre der ki: Ebû Tâlib ölünce, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gözetlemeye başladılar. O da: *"Senin yokluğunu ne çabuk hissettim, amca!"* buyurdu.

★Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsat*'da bu hadisi, İbn Saîd er-Râzî'yle karşılaşan bir şahıstan rivayet etti. Darekutnî bunun hakkında: "Beş para etmez" demiştir. Diğer ravi İsâ b. Abdusselâm'ı ise tanımıyorum. Geriye kalan ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨١٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ وَحَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي قَالَ قُلْتُ لَهُ مَا أَكْثَرَ مَا رَأَيْتَ قُرَيْشاً أَصَابَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِيمَا كَانَتْ تُظْهِرُ مِنْ عَدَاوَتِهِ. قَالَ حَضَرْتُهُمْ وَقَدِ اجْتَمَعَ أَشْرَافُهُمْ يَوْماً فِي الْحِجْرِ فَذَكَرُوا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا مَا رَأَيْنَا مِثْلَ مَا صَبَرْنَا عَلَيْهِ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ قَطُّ سَفَّهَ أَحْلَامَنَا وَشَتَمَ آبَاءَنَا وَعَابَ دِينَنَا وَفَرَّقَ جَمَاعَتَنَا

وَسَبَّ آلِهَتَنَا لَقَدْ صَبَرْنَا مِنْهُ عَلَى أَمْرٍ عَظِيمٍ. أَوْ كَمَا قَالُوا. قَالَ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَقْبَلَ يَمْشِي حَتَّى اسْتَلَمَ الرُّكْنَ ثُمَّ مَرَّ بِهِمْ طَائِفاً بِالْبَيْتِ فَلَمَّا أَنْ مَرَّ بِهِمْ غَمَزُوهُ بِبَعْضِ مَا يَقُولُ. قَالَ فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ مَضَى فَلَمَّا مَرَّ بِهِمُ الثَّانِيَةَ غَمَزُوهُ بِمِثْلِهَا فَعَرَفْتُ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ مَضَى ثُمَّ مَرَّ بِهِمُ الثَّالِثَةَ فَغَمَزُوهُ بِمِثْلِهَا فَقَالَ " تَسْمَعُونَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَمَا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِالذَّبْحِ ". فَأَخَذَتِ الْقَوْمَ كَلِمَتُهُ حَتَّى مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ إِلاَّ كَأَنَّمَا عَلَى رَأْسِهِ طَائِرٌ وَاقِعٌ حَتَّى إِنَّ أَشَدَّهُمْ فِيهِ وَصَاةً قَبْلَ ذَلِكَ لَيَرْفَؤُهُ بِأَحْسَنِ مَا يَجِدُ مِنَ الْقَوْلِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَقُولُ انْصَرِفْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ انْصَرِفْ رَاشِداً فَوَاللَّهِ مَا كُنْتَ جَهُولاً. قَالَ فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حَتَّى إِذَا كَانَ الْغَدُ اجْتَمَعُوا فِي الْحِجْرِ وَأَنَا مَعَهُمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ذَكَرْتُمْ مَا بَلَغَ مِنْكُمْ وَمَا بَلَغَكُمْ عَنْهُ حَتَّى إِذَا بَادَأَكُمْ بِمَا تَكْرَهُونَ تَرَكْتُمُوهُ فَبَيْنَمَا هُمْ فِي ذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَوَثَبُوا إِلَيْهِ وَثْبَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ فَأَحَاطُوا بِهِ يَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ كَذَا وَكَذَا. لِمَا كَانَ يَبْلُغُهُمْ عَنْهُ مِنْ عَيْبِ آلِهَتِهِمْ وَدِينِهِمْ قَالَ فَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " نَعَمْ أَنَا الَّذِي أَقُولُ ذَلِكَ ". قَالَ فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلاً مِنْهُمْ أَخَذَ بِمَجْمَعِ رِدَائِهِ. قَالَ وَقَامَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ دُونَهُ يَقُولُ وَهُوَ يَبْكِي ﴿أَتَقْتُلُونَ رَجُلاً أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ﴾ . ثُمَّ انْصَرَفُوا عَنْهُ فَإِنَّ ذَلِكَ لأَشَدُّ مَا رَأَيْتُ قُرَيْشاً بَلَغَتْ مِنْهُ قَطُّ قلت : في الصحيح طرف منه .

رواه أحمد, وقد صرح ابن إسحاق بالسماع, وبقية رجاله رجال الصحيح .

9812. Urve b. ez-Zübeyr der ki: Abdullah b. Amr b. el-Âs'a "Kureyş'in Resûlallah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı besledikleri açık düşmanlıkların arasında en ağır olarak şahit olduğun neydi?" diye sordum. Şu karşılığı verdi:

Kureyş'in önde gelenleri bir gün Hacer-i Esved'in çevresinde toplanmışlarken onlara katıldım. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) çekiştiriyorlar ve şöyle diyorlardı: "Biz bu adamdan çektiğimizi daha önce hiçbir adamdan görmedik. Büyüklerimize cahil dedi, atalarımıza sövdü, dinimizi ayıpladı, cemaatimizi böldü ve ilahlarımıza sövdü. O'nun çok büyük suçlarına biz tahammül ettik." (Veya buna yakın bir şeyler söylediler). Onlar tam böyle konuşuyorlarken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkageldi. Rükn'ü istilam etti ve onların yanından geçerek Kâbe'yi tavaf etmeye başladı. Onların yanına gelince laf attılar. Bunu yüzünden anlayabiliyordum. Sonra dönüp ikinci

defa onlara uğrayınca yine aynı lafları attılar. Bunu(n O'nda bıraktığı etkiyi) yüzünde görebiliyordum. Sonra, dönüp üçüncü kez yanlarından geçince yine aynı sözlerle kötülediler. O da: *"Beni dinliyor musunuz ey Kureyş topluluğu! Şimdi, canım elinde olan Allah'a yemin ederim, sizi (boğazlanmayı) ölümü getirdim!"* buyurdu. Bu söz, topluluğu derinden etkilemişti. Onların her birinin başının üstüne kuş konmuş gibi donmuş vaziyette duruyorlardı. Öyle yumuşadılar ki, daha önce O'na sataşan, şimdi en güzel sözlerle teskin etmeye çalışıyordu. Hatta diyordu ki: "Tamam, ey Ebu'l-Kasım! Sen doğru birisi olarak işine dön! Vallahi sen cahil değilsin!" Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp gitti. Ertesi gün olunca Hicr'de toplandılar. Ben de onların yanındaydım. Birbirlerine: "Maruz kaldığınız nahoş durumları ve ondan gelen musibetleri biliyorsunuz. Sizin hoşlanmadığınız şeyleri anlatmaya başlarsa onu terk edin" dediler. Onlar bunları konuşurken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkageldi. Hep birden O'nun üstüne yürüyerek etrafını çevirip: "Sen misin bunları söyleyen?" diye O'nu azarladılar. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların ilahlarını ve dinlerini ayıplıyordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, bunları ben söyledim"* dedi. Onlardan birinin Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yakasından tutup tartakladığını gördüm. Hemen Ebû Bekir, O'nun önüne geçti ve ağlayarak: "«Rabbim Allah» dedi diye bir adamı öldürecek misiniz?" diye çıkıştı. Sonra dağıldılar. İşte bu, Kureyş'in Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığı eziyetlerden, benim gördüklerimin en ağırıdır.

★Derim ki: "Bu kıssanın *Sahih*'te bir bölümü vardır." Ahmed b. Hanbel rivayet etti. İbn İshâk, hocasından işittiğini açıkça ifade etti. Geri kalan ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : مَا رَأَيْتُ قُرَيْشًا أَرَادُوا قَتْلَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا يَوْمَ ائْتَمَرُوا بِهِ وَهُمْ جُلُوسٌ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ ، وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عِنْدَ الْمَقَامِ ، فَقَامَ إِلَيْهِ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ ، فَجَعَلَ رِدَاءَهُ فِي عُنُقِهِ ، ثُمَّ جَذَبَهُ حَتَّى وَجَبَ لِرُكْبَتَيْهِ ، وَتَصَايَحَ النَّاسُ ، وَظَنُّوا أَنَّهُ مَقْتُولٌ ، قَالَ : وَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ يَشْتَدُّ حَتَّى أَخَذَ بِضَبْعِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ وَرَائِهِ ، وَهُوَ يَقُولُ : أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ ؟ ! ثُمَّ انْصَرَفُوا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَامَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ ، مَرَّ بِهِمْ وَهُمْ جُلُوسٌ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ ، فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ، أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أُرْسِلْتُ

إِلَيْكُمْ إِلا بِالذَّبْحِ " ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى حَلْقِهِ ، قَالَ لَهُ أَبُو جَهْلٍ : يَا مُحَمَّدُ ، مَا كُنْتَ جَهُولا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتَ مِنْهُمْ "

رواه أبو يعلى والطبراني, وفيه: محمد بن عمرو بن علقمة, وحديثه حسن, وبقية رجال الطبراني رجال الصحيح.

9813. Amr b. el-Âs anlatıyor: Kureyş'in, Resûlallah Efendimiz'i (sallallahu aleyhi vesellem) öldürmeyi istediklerini görmedim. Ancak bir gün Kâbe'nin gölgesinde oturmuş konuşuyorlardı. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) Makam-ı İbrâhîm'in yanında namaz kılıyordu. Ukbe b. Ebî Muayt, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti ve cübbesini boynuna doladı ve çekti. Nihayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (nefessiz kalıp) dizüstü yere çöktü. İnsanlar O'nun öldüğünü zannedip bağırdılar. Ebû Bekir koşarak geldi ve Resûlallah'ın kollarından tutarak arkasına aldı. Şöyle diyordu: **"«Rabbim Allah» dedi diye bir adamı öldürecek misiniz?"** (Mümin Sur. 28). Bunun üzerine Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından dağıldılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp namazını bitirince onlara rastladı. Kâbe'nin gölgesinde oturuyorlardı. *"Ey Kureyş topluluğu! Şimdi canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, size boğazınızı kesmek vazifesiyle gönderildim"* diyerek eliyle boğazını işaret etti. Ebû Cehil "Ey Muhammed! Sen cahil biri değilsin!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Fakat) sen onlardansın"* karşılığını verdi.

★ Ebû Ya'lâ ve Taberânî bu hadisi rivayet etti. Senedinde Muhammed b. Amr b. Alkame vardır ki bu ravinin rivayetleri "hasen" kabul edilmiştir. Taberânî'nin senedinde diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨١٤ - حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْهَرَوِيُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنِ ابْنِ تَدْرُسَ مَوْلَى حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، أَنَّهُمْ قَالُوا لَهَا : مَا أَشَدُّ مَا رَأَيْتَ الْمُشْرِكِينَ بَلَغُوا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ ، فَقَالَتْ : كَانَ الْمُشْرِكُونَ قَعَدُوا فِي الْمَسْجِدِ يَتَذَاكَرُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يَقُولُ فِي آلِهَتِهِمْ ، فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ ، إِذْ أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامُوا إِلَيْهِ بِأَجْمَعِهِمْ ، فَأَتَى الصَّرِيخُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ ، فَقِيلَ : أَدْرِكْ صَاحِبَكَ : فَخَرَجَ مِنْ عِنْدِنَا وَإِنَّ لَهُ لَغَدَائِرَ أَرْبَعًا ، وَهُوَ يَقُولُ : " وَيْلَكُمْ : ﴿أَتَقْتُلُونَ رَجُلا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾؟ " فَلَهَوْا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْبَلُوا عَلَى أَبِي بَكْرٍ ، قَالَتْ : فَرَجَعَ إِلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ ، فَجَعَلَ لا يَمَسُّ شَيْئًا مِنْ غَدَائِرِهِ إِلا جَاءَ مَعَهُ ، وَهُوَ يَقُولُ : " تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالإِكْرَامِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: تدروس جد أبي الزبير و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

9814. Esmâ binti Ebî Bekir'den nakledildiğine göre ona: "Müşriklerin, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığını gördüğün en şiddetli eziyet nedir?" diye sordular. Şöyle anlattı:

Müşrikler, Mescid-i Haram'da oturmuş Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) ve onların ilahları hakkında dediklerini konuşuyorlardı. Onlar bu haldeyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkageldi. Hemen onun etrafını kuşattılar. İmdat isteyen birisi hemen (babam) Ebu Bekir'in yanına gelerek: "Arkadaşına yetiş!" dedi. Hemen Ebû Bekir yanımızdan çıktı. (Babamın) saçında dört örgüsü vardı. "Yazıklar olsun size! Sırf «Rabbim Allah» dedi diye bir adamı öldürecek misiniz? Hâlbuki size Rabbinizden apaçık âyetlerle geldi" diye bağırdı. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) peşini bırakıp Ebû Bekir'e yöneldiler. Ebû Bekir bize (evimize geri) döndüğünde: "Ey Celâl ve ikram sahibi olan Allahım! Sen çok yücesin!" diyordu.

★ **Ebû Ya'lâ rivayet etti. Onun senedinde tanımadığım bir ravi olan Ebû-z Zübeyr'in dedesi Tedrus vardır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.**

٩٨١٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : لَقَدْ ضَرَبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّةً حَتَّى غُشِيَ عَلَيْهِ ، فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَجَعَلَ يُنَادِي : " وَيْلَكُمْ أَتَقْتُلُونَ رَجُلا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ ؟ فَقَالُوا : مَنْ هَذَا ؟ قَالَ : ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ الْمَجْنُونُ "

رواه أبو يعلى والبزار وزاد : فتركوه وأقبلوا على أبي بكر , ورجاله رجال الصحيح .

9815. Enes b. Mâlik anlatıyor: Bir defasında Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) bayıltacak derecede dövdüler. Ebû Bekir kalktı ve: "Yazıklar olsun size! «Rabbim Allah» dedi diye bir adamı öldürecek misiniz?" diye bağırdı. Oradakiler: "Kim bu adam?" diye sordular. "Ebû Kuhâfe'nin oğlu deli (Ebû Bekir)" dediler.

★**Ebû Ya'lâ ve "Bunun üzerine onu bırakıp Ebû Bekir'e yöneldiler" ibaresiyle Bezzâr rivayet etti. Ravileri, *Sahîh* ravileridir.**

٩٨١٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا يَافِعاً أَرْعَى غَنَماً لِعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَقَدْ فَرَّا مِنَ الْمُشْرِكِينِ فَقَالاَ يَا غُلَامُ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ لَبَنٍ تَسْقِينَا قُلْتُ إِنِّي مُؤْتَمَنٌ وَلَسْتُ سَاقِيَكُمَا. رواه أحمد وأبو يعلى, ورجالهما رجال الصحيح .

9816. İbn Mes'ûd der ki: Ben yetişkin delikanlıyken Ukbe b. Ebî Muayt'ın koyunlarını otlatırdım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekir müşriklerden kaçarak geldiler ve: *"Ey genç! Yanında bize içirebileceğin sütün var mı?"* diye sordular. "Ben de: "Emanet olarak var! Size onu içiremem!" dedim.

★ Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ bu hadisi rivayet ettiler. İkisinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨١٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قَالا : ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : جَلَسْنَا إِلَى الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ يَوْمًا فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ وَاسْتَمَعْتُ ، فَقَالَ : طُوبَى لِهَاتَيْنِ الْعَيْنَيْنِ اللَّتَيْنِ رَأَتَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنَّا رَأَيْنَا مَا رَأَيْتَ وَشَهِدْنَا مَا شَهِدْتَ ، فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : مَا يَحْمِلُ الرَّجُلَ أَنْ يَتَمَنَّى مُحْضَرًا غَيَّبَهُ اللَّهُ عَنْهُ ، لا يَدْرِي لَوْ شَهِدَهُ كَيْفَ يَكُونُ فِيهِ ، وَاللَّهِ " لَقَدْ حَضَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْوَامٌ كَبَّهُمُ اللَّهُ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ فِي جَهَنَّمَ لَمْ يُجِيبُوهُ وَلَمْ يُصَدِّقُوهُ ، أَلا يَحْرِمُ اللَّهُ أَحَدَكُمْ ؟ أَلا تَعْرِفُونَ آلاءَ رَبِّكُمْ مُصَدِّقِينَ لِمَا جَاءَ بِهِ نَبِيُّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَدْ كُفِيتُمُ الْبَلاءَ لِغَيْرِكُمْ ، وَاللَّهِ لَقَدْ " بُعِثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَشَدِّ حَالٍ بُعِثَ نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ فِي فَتْرَةٍ وَجَاهِلِيَّةٍ ، مَا يَرَوْنَ أَنَّ دِينًا أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةِ الأَوْثَانِ ، فَجَاءَ بِفُرْقَانٍ فَرَّقَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ ، وَفَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدِ وَوَلَدِهِ ، حَتَّى إِنْ كَانَ الرَّجُلُ يَرَى وَالِدَهُ أَوْ وَلَدَهُ وَأَخَاهُ كَافِرًا قَدْ فَتَحَ اللَّهُ لَهُ قُفْلَ قَلْبِهِ بِالإِيمَانِ ، لِيَعْلَمَ أَنَّهُ قَدْ هَلَكَ مَنْ دَخَلَ فِي النَّارِ ، فَلا تُسَرُّ عَيْنُهُ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ حَمِيمَهُ فِي النَّارِ ، وَإِنَّهَا الَّتِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ ﴾

رواه الطبراني بأسانيد في أحدها: يحي بن صالح, وثقه الذهبي وقد تكلموا فيه ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

9817. Cübeyr b. Nüfeyr anlatıyor: Bir gün, Mikdâd b. el-Esved'in yanında oturmaya gittik. Bir adam bize uğradı. Ne söyleyecek diye kulak verdik. (Mikdâd'a hitaben) şöyle diyordu: "Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gören şu iki göze müjdeler olsun! Vallahi senin gördüğün şeyleri biz de görmek isterdik. Senin müşahade ettiğin şeyleri biz de müşahede etmek isterdik." Bunun üzerine Mikdâd ona dönerek: "Allah'ın ona vermediği şeyin var olmasını istemeye kişiyi hangi sebep itebilir ki? Aynı şartlarda kendisinin nasıl davranabileceğini bilmiyor ki? Vallahi Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) öyle bir kavmin içinde

yaşadı ki; Allah onları burunlarının üzerinde cehenneme doğru sürükleyecek. Çünkü O'na icabet etmediler ve O'nu tasdik etmediler. Herbiriniz Rabbinizden başkasını tanımadığı ve Peygamberimizin getirdiği şeylere iman ettiği için Allah'a hamdetsin! Başkalarının başına gelen imtihandan siz korundunuz. Vallahi, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hiçbir peygamberin daha şiddetlisine maruz kalmadığı bu durum içinde gönderildi. Öyle bir cahiliyet ve fetret döneminde ki; insanlar hiçbir dinin putperestlikten daha üstün olabileceğine inanmıyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hak ile batıl arasını ayırdığı bir Furkan'la geldi. Baba ile çocuğun arasını ayırdı. Hatta kimisi babasını, kimi çocuğunu, kimi de kardeşini kâfir olarak görüyordu. Çünkü Yüce Allah, onun kalbinin kilidini iman için açmıştı. Cehenneme giren kişinin helâk olacağını biliyordu ve (kendi hesabına) bunun için seviniyordu. Fakat diğer taraftan biliyordu ki en sevdiği kişi cehenneme gidecekti. İşte Yüce Allah'ın şu sözü buna işaret etmektedir. **"Ey Rabbimiz! Lütfünle bizlere, eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlıkları ihsân buyur."**[1]

★Taberânî bu hadisi birçok ravi zinciriyle rivayet etti. Bunlardan birinde yer alan Yahya b. Sâlih'in Zehebî güvenilir olduğunu söylemiştir. Fakat bazı âlimler, onun hakkında bir takım tenkitler yapmıştır. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨١٨ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ ، قَالَ : نا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا الْمُثَنَّى بْنُ زُرْعَةَ أَبُو رَاشِدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الأَجْلَحُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الأَوْدِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ وَأَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ ، وَشَيْبَةُ ، وَعُتْبَةُ ، ابْنَا رَبِيعَةَ ، وَعُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ ، وَأُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ ، قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ : وَرَجُلانِ آخَرَانِ لا أَحْفَظُ أَسْمَاءَهُمَا كَانُوا سَبْعَةً وَهُمْ فِي الْحِجْرِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي ، فَلَمَّا سَجَدَ أَطَالَ السُّجُودَ ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : أَيُّكُمْ يَأْتِي جَزُورَ بَنِي فُلانٍ فَيَأْتِينَا بِفَرْثِهَا فَيُلْقِيَهُ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَانْطَلَقَ أَشْقَاهُمْ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَأَتَى بِهِ ، فَأَلْقَاهُ عَلَى كَتِفَيْهِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدٌ ، قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : وَأَنَا قَائِمٌ لا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَتَكَلَّمَ لَيْسَ عِنْدِي عَشِيرَةٌ تَمْنَعُنِي فَأَنَا أَرْهَبُ ، إِذْ سَمِعْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ فَأَقْبَلَتْ حَتَّى أَلْقَتْ ذَلِكَ عَنْ عَاتِقِهِ ، ثُمَّ اسْتَقْبَلَتْ قُرَيْشًا فَسَبَّتْهُمْ فَلَمْ يَرْجِعُوا إِلَيْهَا شَيْئًا ، وَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ كَمَا كَانَ يَرْفَعُهُ عِنْدَ تَمَامِ سُجُودِهِ ، فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاتَهُ ، قَالَ : اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ، ثَلاثًا عَلَيْكَ بِعُتْبَةَ ، وَعُقْبَةَ ، وَأَبِي

[1] Furkân Sur. 74.

جَهْلٍ ، وَشَيْبَةَ ، ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَلَقِيَهُ أَبُو الْبَخْتَرِيِّ ، وَمَعَ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ سَوْطٌ يَتَخَصَّرُ بِهِ ، فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْكَرَ وَجْهَهُ ، فَقَالَ : مَا لَكَ ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : خَلِّ عَنِّي ، قَالَ : عَلِمَ اللَّهُ لا أُخَلِّي عَنْكَ ، أَوْ تُخْبِرُنِي مَا شَأْنُكَ فَلَقَدْ أَصَابَكَ شَيْءٌ ، فَلَمَّا عَلِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ غَيْرُ مُخَلٍّ عَنْهُ أَخْبَرَهُ فَقَالَ : إِنَّ أَبَا جَهْلٍ أَمَرَ فَطُرِحَ عَلَيَّ فَرْثٌ ، فَقَالَ أَبُو الْبَخْتَرِيِّ : هَلُمَّ إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو الْبَخْتَرِيِّ فَدَخَلا الْمَسْجِدَ ، ثُمَّ أَقْبَلَ أَبُو الْبَخْتَرِيِّ إِلَى أَبِي جَهْلٍ فَقَالَ : يَا أَبَا الْحَكَمِ ، أَنْتَ الَّذِي أَمَرْتَ بِمُحَمَّدٍ فَطُرِحَ عَلَيْهِ الْفَرْثُ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَرَفَعَ السَّوْطَ فَضَرَبَ بِهِ رَأْسَهُ ، قَالَ : فَثَارَتِ الرِّجَالُ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ ، قَالَ : وَصَاحَ أَبُو جَهْلٍ : وَيْحَكُمْ هِيَ لَهُ إِنَّمَا أَرَادَ مُحَمَّدٌ أَنْ يُلْقِيَ بَيْنَنَا الْعَدَاوَةَ وَيَنْجُوَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ "

9818. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Bir ara Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid-i Haram'daydı. Ebû Cehil b. Hişâm, Râbia'nın oğulları Şeybe ve Utbe, Ukbe b. Ebî Muayt, Umeyye b. Halef ve iki adam daha vardı. Toplam yedi kişiydiler. Hicr-i İsmâil'de oturmaktaydılar. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) o sırada (Kâbe'de) namaz kılıyordu. Secdede uzun kaldı. Ebû Cehil: "Hanginiz falan oğullarının ahırına gidip oradan gübre getirip Muhammed'in üzerine atacak?" dedi. İçlerinden en şakîsi olan Ukbe b. Ebî Muayt gitti ve gübreyi getirdi. Sonra onu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) secdedeyken iki omuzunun üstünden döktü. İbn Mes'ûd diyor ki: "Ben dona kaldım! Konuşmaya gücüm yetmedi. Hâlbuki beni men eden bir şey yoktu. Tam gidiyordum ki; Resûlullah'ın kızı Fâtıma'nın sesini işittim. Hemen babasının yanına varıp üstündeki pislikleri temizledi. Sonra Kureyş'e doğru dönüp ağır sözler söylemeye başladı. Kimse ona karşılık veremiyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) secdesi bittikten sonra başını kaldırdı. Namazını bitirince üç kere: *"Allahım! Kureyş'i helâk et"* dedi. Sonra *"Utbe'yi, Ukbe'yi, Ebû Cehil'i ve Şeybe'yi helâk et"* buyurdu. Daha sonra Mescid(-i Haram)'dan çıktı Ebu'l-Bahterî dayandığı asasıyla beraber giderken Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştı. O'nu görünce yüzünü tanıyamadı ve: "Sana ne oldu?" diye sordu. O da: *"Beni yalnız bırak!"* buyurdu. Ebu'l-Bahterî: "Allah biliyor ki, durumunu anlatıncaya kadar seni bırakmayacağım. Sana bir şeyler olmuş" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun kendisini bırakmayacağını anladı ve: *"Ebû Cehil emretti ve üzerime gübre attılar"* dedi. Ebu'l-Bahterî: "Haydi gel! Mescid(-i Haram)'a gidiyoruz" dedi ve Hz. Peygamber

(sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber (Kâbe'ye) gittiler. Ebu'l-Bahterî, Ebû Cehil'e dönüp: "Ey Ebu'l-Hakem! Muhammed'in üzerine gübre atılmasını sen mi emrettin?" diye sorunca: "Evet" dedi. Bunun üzerine Ebu'l-Bahterî kırbacını kaldırdı ve Ebû Cehil'in kafasına vurdu. Oradaki herkes kaçmaya başladılar. Ebû Cehil acısından büyük bir çığlık attı ve: "Yazıklar olsun! Ama o bunu hak ediyor. Muhammed, aramıza düşmanlık sokup kendini ve taraftarlarını kurtarmak istiyor" dedi.

٩٨١٩ – وفي رواية حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدٌ عِنْدَ الْكَعْبَةِ وَحَوْلَهُ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ شُعْبَةَ وَزَادَ فِيهِ ، فَلَمَّا رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ حَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ ، قَالَ : " أَمَّا بَعْدُ ، اللَّهُمَّ عَلَيْكَ الْمَلأَ مِنْ قُرَيْشٍ "

قلت : حديث ابن مسعود في الصحيح باختصار قصة أبي البختري رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه الأجلح بن عبد الله الكندي, وهو ثقة عند ابن معين وغيره ,وضعفه النسائي وغيره .

9819. Başka rivayette şöyle geçiyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırınca Allah'a övgüde bulundu ve: *"Ey Allahım! (Mademki bana böyle yaptılar) o halde Kureyş'ten olan şu topluluğu helâk et!"* buyurdu.

Derim ki: İbn Mes'ûd'un hadisi sahihtir ve Ebu'l-Bahterî'nin kıssasının kısaltılmışıdır.

★Bu hadisi Bezzâr ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etti. Senedinde Eclah b. Abdillah el-Kindî vardır. İbn Maîn gibi bazı muhaddisler onun güvenilir olduğunu söylüyor. Fakat Nesâî ile başkaları onun zayıf olduğunu kâildir.

٩٨٢٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا أَبُو الأَشْعَثِ أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ الْعَلاءِ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ بْنِ دِعَامَةَ ، قَالَ : " تَزَوَّجَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُتَيْبَةُ بْنُ أَبِي لَهَبٍ ، فَلَمْ يَبْنِ بِهَا حَتَّى بُعِثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَتْ رُقَيَّةُ عِنْدَ أَخِيهِ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي لَهَبٍ ، فَلَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ :﴿ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾ ، قَالَ أَبُو لَهَبٍ لابْنَيْهِ عُتَيْبَةَ ، وَعُتْبَةَ : رَأْسِي مِنْ رَأْسِكُمَا حَرَامٌ إِنْ لَمْ تُطَلِّقَا ابْنَتَيْ مُحَمَّدٍ ، وَقَالَتْ أُمُّهُمَا بِنْتُ حَرْبِ بْنِ أُمَيَّةَ وَهِيَ حَمَّالَةُ الْحَطَبِ : طَلِّقَاهُمَا يَا بَنِيَّ ، فَإِنَّهُمَا قَدْ حَبَّتَاهُ فَطَلَّقَاهُمَا ، وَلَمَّا طَلَّقَ عُتَيْبَةُ أُمَّ كُلْثُومٍ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ فَارَقَ أُمَّ كُلْثُومٍ ، فَقَالَ : كَفَرْتُ بِدِينِكَ وَفَارَقْتُ ابْنَتَكَ لا تُحِبُّنِي وَلا أُحِبُّكَ ، ثُمَّ سَطَا عَلَيْهِ فَشَقَّ قَمِيصَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ خَارِجٌ نَحْوَ الشَّامِ تَاجِرًا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

أَمَا إِنِّي أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُسَلِّطَ عَلَيْكَ كَلْبَهُ ، فَخَرَجَ فِي تَجْرٍ مِنْ قُرَيْشٍ حَتَّى نَزَلُوا بِمَكَانٍ مِنَ الشَّامِ ، يُقَالُ لَهُ : الزَّرْقَاءُ لَيْلا ، فَأَطَافَ بِهِمُ الأَسَدُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَجَعَلَ عُتَيْبَةُ ، يَقُولُ : يَا وَيْلَ أُمِّي ، هُوَ وَاللَّهِ آكِلِي كَمَا دَعَا عَلَيَّ مُحَمَّدٌ فَأَبْكَى ابْنَ أَبِي كَبْشَةَ وَهُوَ بِمَكَّةَ وَأَنَا بِالشَّامِ فَعَدَا عَلَيْهِ الأَسَدُ مِنْ بَيْنِ الْقَوْمِ فَأَخَذَ بِرَأْسِهِ فَضَغَمَهُ ضَغْمَةً ، فَقَتَلَهُ " ، قَالَ زُهَيْرُ بْنُ الْعَلاءِ : فَحَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ الأَسَدَ لَمَّا أَطَافَ بِهِمْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ انْصَرَفُوا فَنَامُوا ، وَجُعِلَ عُتَيْبَةُ وَسْطَهُمْ فَأَقْبَلَ الأَسَدُ يَتَخَطَّى حَتَّى أَخَذَ بِرَأْسِ عُتَيْبَةَ فَدَغَمَهُ وَخَلَفَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ رَحِمَهُ اللَّهُ بَعْدَ رُقَيَّةَ عَلَى أُمِّ كُلْثُومٍ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا

رواه الطبراني هكذا مرسلا, وفيه: زهير بن العلاء, وهو ضعيف .

9820. Katâde b. Diâme bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Ümmü Gülsüm, Ebû Leheb'in oğlu Uteybe ile evlendi. Rukiyye ise, onun kardeşi Utbe b. Ebû Leheb'in yanındaydı. Henüz onunla gerdeğe girmemişti ki, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) peygamberlik geldi. **"Ebû Leheb'in iki eli de kurusun!"** âyeti inince Ebû Cehil, oğulları Utbe ve Uteybe'ye: "Muhammed'in kızlarınızı boşamazsanız, hakkım size haram olsun" dedi. Anneleri (âyette geçen **"odun taşıyan kadın"**) Harb b. Umeyye'nin kızı dedi ki: "Ey oğullarım! O ikisini boşayın. Çünkü onlar din değiştirdiler!" Oğulları da bu sözleri dinleyip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızlarını boşadılar. Uteybe, Ümmü Gülsüm'ü boşayınca, ondan ayrılırken Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Senin dinine küfrettim ve kızından ayrıldım. Sen beni sevmiyorsun, ben de seni" dedi. Sonra da Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) saldırıp gömleğini yırttı. Bu şahıs, o sıralarda Şam tarafında ticaretle uğraşıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu an Yüce Allah'tan senin üstüne köpeklerini musallat etmesini diliyorum!"* buyurdu. Uteybe, Kureyş'ten ticaret için ayrıldı. Şam'da bir gece vakti Zerkâ denilen yere varınca aslanlar etrafını kuşattı. Uteybe: "Vay anam vay... Vallahi bu (aslan) beni yiyecek. Muhammed, Mekke'de, ben ise Şam'da olduğum halde. Katilim İbn Ebî Kebşe -yani Muhammed'in- dediği için beni yiyecekler" dedi. Sonra herkesin arasından aslanlar onun başını yakaladılar. Bir pençe darbesiyle öldürdüler.

Zübeyr b. el-Alâ bildiriyor: Hişâm b. Urve, babasından nakletmiştir: Aslanlar o gece onların etrafını kuşatınca dönüp gittiler. Onlar da uyudular. Uteybe (en güvenli olduğunu sandığı) ortalarındaydı. Sonra bir aslan geldi ve herkesin arasından geçip Uteybe'yi buldu ve başını

kopardı. Hz. Osman b. Affan ise daha sonraları Rukiyye'den sonra Ümmü Gülsüm'ü de (nikahına) aldı.

★Taberânî bu hadisi, bu şekilde *mürsel* olarak rivayet etti. Senedinde zayıf bir ravi olan Zübeyr b. el-Alâ vardır.

٩٨٢١ – وعَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ فَقَالَ : "يَا عَائِشَةُ هَلُمِّي حَتَّى أُرِيَكِ ابْنَ عَمِّي الَّذِي هَجَانِي "

رواه البزار, عن شيخه عبد الرحمن بن شيبة قال أبو حاتم : حديثه صحيح ,وبقية رجاله ثقات .

9821. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Süfyân b. el-Hâris'e rastladı ve: *"Ey Âişe! Gel sana, (bir zamanlar) benimle alay eden amcaoğlunu göstereyim!"* buyurdu.

★Bezzâr bu hadisi hocası Abdurrahman b. Şeybe'den rivayet etti. Ebû Hâtim onun hakkında: "Onun hadisleri sahihtir" demiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٢٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيُّ ، عَنْ جَدِّهِ سَعِيدٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ ، قَالَ : " مَرِضَ أَبِي مَرَضًا شَدِيدًا ، فَقَالَ : لَئِنْ شَفَانِي اللَّهُ مِنْ وَجَعِي هَذَا لا يُعْبَدُ إِلَهُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي كَبْشَةَ بِبَطْنِ مَكَّةَ " ، قَالَ خَالِدٌ : " فَهَلَكَ "رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن عمرو بن يحيى الأموي لم يسمع من جده .

9822. Hâlid b. Saîd der ki: Babam çok şiddetli bir hastalığa yakalandı ve: "Eğer Allah bana, şu acılarımdan şifa verirse, bir daha Mekke içerisinde Ebû Kebşe'nin oğlu Muhammed'in ilâhına ibadet edilmeyecek" dedi. Böyle der demez can verdi.

★Taberânî bu hadisi rivayet etti. Ravilerin tümü *Sahîh* ravileridir. Fakat Amr b. Yahyâ el-Umevî, dedesinden işitmemiştir.

٩٨٢٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْعَبْشِيُّ ، ثنا أَبُو أُمَيَّةَ الطَّائِفِيُّ ، مِنْ وَلَدِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ ، ثنا جَدِّي ، عَنْ جَدِّهِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ ، " أَنَّ أَبَا أُحَيْحَةَ جَدَّهُ كَانَ مَرِيضًا حِينَ بُعِثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ فِي مَرَضِهِ : لا تَرْفَعُونِي مِنْ مَضْجَعِي ، لا يَعْدِلُ إِلَيْهِ ابْنُ أَبِي كَبْشَةَ بِمَكَّةَ ، فَقَالَ ابْنُهُ وَهُوَ عِنْدَ رَأْسِهِ : اللَّهُمَّ لا تَرْفَعْهُ "قلت : هكذا وجدته في الأصل .رواه الطبراني وإسناده منقطع .

9823. Saîd b. el-Âs'ın torunlarından Ebû Umeyye et-Tâifî'den rivayet edildiğine göre, onun dedesi Ebû Uhayha Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) peygamberlik geldiğinde hastaydı. Hastalandığında dedi ki: "Ebû Kebşe (yani Abdullah)'ın oğlu Muhammed'in ilâhına ibadet

edilmeyinceye kadar beni yatağımdan kaldırmayın" dedi. Başucunda bulunan oğlu: "Allahım! Onu kaldırma!" diye beddua etti.

★Hadisi asıl kaynağında bu şekilde buldum. Bunu Taberânî, (görüldüğü gibi) *munkatı* bir ravi zinciriyle rivayet etti.

٩٨٢٤ – حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنِ الأَجْلَحِ ، عَنِ الذَّيَّالِ بْنِ حَرْمَلَةَ الأَسَدِيِّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : اجْتَمَعَتْ قُرَيْشٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ، فَقَالُوا : انْظُرُوا أَعْلَمَكُمْ بِالسِّحْرِ وَالْكَهَانَةِ ، وَالشِّعْرِ ، فَلْيَأْتِ هَذَا الرَّجُلَ الَّذِي قَدْ فَرَّقَ جَمَاعَتَنَا ، وَشَتَّتَ أَمْرَنَا ، وَعَابَ دِينَنَا ، فَلْيُكَلِّمْهُ وَلْيَنْظُرْ مَا يَرُدُّ عَلَيْهِ ، قَالُوا : مَا نَعْلَمُ أَحَدًا غَيْرَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ ، قَالُوا : أَنْتَ يَا أَبَا الْوَلِيدِ ، فَأَتَاهُ عُتْبَةُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، أَنْتَ خَيْرٌ أَمْ عَبْدُ اللَّهِ ؟ ، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ ، ثُمَّ قَالَ : أَنْتَ خَيْرٌ أَمْ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ ؟ ، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَإِنْ كُنْتَ تَزْعُمُ أَنَّ هَؤُلاءِ خَيْرٌ مِنْكَ فَقَدْ عَبَدُوا الآلِهَةَ الَّتِي عِبْتَ ، وَإِنْ كُنْتَ تَزْعُمُ أَنَّكَ خَيْرٌ مِنْهُمْ فَتَكَلَّمْ حَتَّى نَسْمَعَ قَوْلَكَ ، إِنَّا وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا سَخْلَةً قَطُّ أَشْأَمَ عَلَى قَوْمِكَ مِنْكَ ! فَرَّقْتَ جَمَاعَتَنَا ، وَشَتَّتَّ أَمْرَنَا ، وَعِبْتَ دِينَنَا ، فَفَضَحْتَنَا فِي الْعَرَبِ ، حَتَّى لَقَدْ طَارَ فِيهِمْ أَنَّ فِي قُرَيْشٍ سَاحِرًا ، وَأَنَّ فِي قُرَيْشٍ كَاهِنًا ، وَاللَّهِ مَا نَنْتَظِرُ إِلا مِثْلَ صَيْحَةِ الْحُبْلَى بِأَنْ يَقُومَ بَعْضُنَا إِلَى بَعْضٍ بِالسُّيُوفِ حَتَّى نَتَفَانَى أَيُّهَا الرَّجُلُ ، إِنْ كَانَ إِنَّمَا بِكَ الْحَاجَةُ جَمَعْنَا حَتَّى تَكُونَ أَغْنَى قُرَيْشٍ رَجُلا ، وَإِنْ كَانَ إِنَّمَا بِكَ الْبَاءَةُ فَاخْتَرْ أَيَّ نِسَاءِ قُرَيْشٍ شِئْتَ فَنُزَوِّجُكَ عَشْرًا ! قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ : " أَفَرَغْتَ " ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿حم تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ، حَتَّى بَلَغَ : ﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴾ " ، فَقَالَ عُتْبَةُ : حَسْبُكَ حَسْبُكَ ، مَا عِنْدَكَ غَيْرُ هَذَا ؟ ، قَالَ : " لا " ، فَرَجَعَ إِلَى قُرَيْشٍ ، فَقَالُوا : مَا وَرَاءَكَ ؟ ، قَالَ : مَا تَرَكْتُ شَيْئًا أَرَى أَنَّكُمْ تُكَلِّمُونَهُ بِهِ إِلا كَلَّمْتُهُ ، قَالُوا : هَلْ أَجَابَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، وَالَّذِي نَصَبَهَا بَنِيَّةً ، مَا فَهِمْتُ شَيْئًا مِمَّا قَالَ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ :﴿ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴾ ، قَالُوا : وَيْلَكَ ! يُكَلِّمُكَ رَجُلٌ بِالْعَرَبِيَّةِ لا تَدْرِي مَا قَالَ ؟ ، قَالَ : لا ، وَاللَّهِ مَا فَهِمْتُ شَيْئًا مِمَّا قَالَ غَيْرَ ذِكْرِ الصَّاعِقَةِ

رواه أبو يعلى, وفيه :الأجلح الكندي وثقه ابن معين وغيره ,وضعفه النسائي وغيره, وبقية رجاله ثقات .

9824. Cabir b. Abdillah anlatıyor: Bir gün Kureyş kabilesi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) durumu için toplantı yaptılar ve:

"Şunun işlerine bakın! Hep şiir okuyor, sihir ve kehanet yapıyor. Birisi topluluğumuzu bölen, işimizi dağıtan ve dinimizi ayıplayan şu adama gidip onunla konuşsun. Utbe b. Rabîa'dan başka bu işi yapacak birini tanımıyoruz. Sen git ey Ebu'l-Velîd" dediler. Utbe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp: "Ey Muhammed! Sen mi hayırlısın, (baban) Abdullah mı?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Bu sefer: "Sen mi hayırlısın, Abdulmuttalib mi?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine cevap vermedi. Bu defa Utbe şöyle dedi: "Eğer onların senden daha hayırlı olduğunu düşünüyorsan, onlar senin ayıpladığın tanrılara tapıyorlardı. Eğer kendinin onlardan daha hayırlı olduğunu düşünüyorsan, bunu söyle de ne dediğini duyalım! Vallahi kavmine karşı senden daha uğursuz ve sinir bozucu bir kimse görmedim! Birliğimizi böldün ve gücümüzü dağıttın. Dinimizi ayıpladın ve bizi Araplar nezdinde küçük düşürdün. Milletin ağzında: «Kureyş'te bir sihirbaz çıkmış, Kureyş'te bir kâhin peydah olmuş» diye haberler dolaşıyor. Hamile kadının bağırması gibi bir şey bekler olduk. Hatta (senin yüzünden) neredeyse birbirimize kılıçla saldırıp öldürecek hale geldik. Be adam! Eğer fakirsen, senin için mallarımızdan toplayalım, Kureyş'in en zengini olursun. Eğer bekârlık başına vurmuşsa, Kureyş'in kadınlarından istediğini seç. Sana on tanesini verelim."

Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sözünü bitirdin mi?"* diye sordu. O da "Evet" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) -Fussilet Sûresi'nin başından- okumaya başladı: **"Hâ mîm. O, Rahmân ve Rahîm'in katından indirilmiştir."** (Fussilet Sur. 1-2) Ne zaman ki: **"Bunun üzerine yine başlarını çevirirlerse o zaman de ki: "Size Âd ve Semûd'u çarpan yıldırım gibi bir yıldırımdan korkutuyorum"** (13.) âyetine gelince Utbe: "Tamam, yeter, yeter. Bundan başka (söyleyecek) bir şey bilmiyor musun?" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır"* dedi. Utbe, Kureyş'e döndü. "Ne oldu?" diye sordular. O da: "Söylememi istediğiniz her şeyi söyledim!" dedi. "Sana cevap verdi mi?" diye sordular. O da: "Evet, ama (bu Kâbe'yi) bina olarak oraya dikene yemin olsun ki dediklerinden hiçbir şey anlamadım. Sadece: **"Sizi Âd ve Semûd'u çarpan yıldırım gibi bir yıldırımdan korkutuyorum"** cümlesini anladım" karşılığını verdi. Dediler ki: "Yazıklar olsun sana! Adam sana Arapça konuşuyor, ama sen söylediklerini anlamıyor musun yani!" O da: "Hayır vallahi dediklerinden yıldırım bahsinden başka hiçbir şeyi anlamadım" dedi.

★Ebû Ya'lâ rivayet etti. Senedinde yer alan Eclah el-Kindî'yi İbn Maîn güvenilir addederken, Nesâî ve başkası zayıf kabul etmiştir. Diğer ravileri ise güvenilirdir.

٩٨٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ ابْنُ الإِمَامِ ، ثَنَا أَبُو السَّكَنِ الطَّائِيُّ زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى ، ثَنَا عَمُّ أَبِي زَحْرُ بْنُ حِصْنٍ ، عَنْ جَدِّهِ حُمَيْدِ بْنِ مُنْهِبٍ ، قَالَ : بَلَغَ مُعَاوِيَةَ أَنَّ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَشْتِمُ أَبَا سُفْيَانَ ، قَالَ بِئْسَ لَعَمْرِ اللَّهِ مَا يَقُولُ فِي عَمِّهِ ، لَكِنِّي لا أَقُولُ فِي أَبِي عَبْدِ اللَّهِ إِلا خَيْرًا ، رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ، إِنْ كَانَ لامْرَأً صَالِحًا ، خَرَجَ أَبُو سُفْيَانَ إِلَى بَادِيَةٍ لَهُ مُرْدِفًا هِنْدًا ، وَخَرَجْتُ أَسِيرُ أَمَامَهَا ، وَأَنَا غُلامٌ عَلَى حِمَارَةٍ لِي ، إِذْ لَحِقْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : انْزِلْ يَا مُعَاوِيَةُ حَتَّى يَرْكَبَ مُحَمَّدٌ ، فَنَزَلْتُ عَنِ الْحِمَارَةِ ، فَرَكِبَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَسَارَ أَمَامَهُمَا هُنَيْهَةً ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْهِمَا ، فَقَالَ : " يَا أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ ، وَيَا هِنْدُ بِنْتَ عُتْبَةَ ، وَاللَّهِ لَتَمُوتُنَّ ثُمَّ لَتُبْعَثُنَّ ، ثُمَّ لَيَدْخُلَنَّ الْمُحْسِنُ الْجَنَّةَ ، وَالْمُسِيءُ النَّارَ ، وَإِنَّ مَا أَقُولُ لَكُمْ حَقٌّ ، وَإِنَّكُمْ أَوَّلُ مَنْ أُنْذِرَ " ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ﴿حم تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ حَتَّى بَلَغَ ﴿قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ﴾ ، فَقَالَ لَهُ أَبُو سُفْيَانَ : أَفَرَغْتَ يَا مُحَمَّدُ ؟ ، قَالَ : " نَعَمْ " ، وَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحِمَارَةِ ، وَرَكِبْتُهَا ، فَأَقْبَلَتْ هِنْدٌ عَلَى أَبِي سُفْيَانَ ، فَقَالَتْ : أَلِهَذَا السَّاحِرِ الْكَذَّابِ أَنْزَلْتَ ابْنِي ؟ ، قَالَ : وَاللَّهِ مَا هُوَ بِسَاحِرٍ وَلا كَذَّابٍ

رواه الطبراني في الأوسط , وحميد بن منهب: لم أعرفه ,وبقية رجاله ثقات .

9825. Humeyd b. Munhib anlatıyor: Muâviye'ye (Abdullah) İbnü'z-Zübeyr'in (Muaviye'nin babası olan) Ebû Süfyân'a sövdüğü haberi ulaşınca: "Allah'ın bekâsına yemin ederim ki, amcası hakkında dedikleri çok kötüdür. Çünkü ben, Allah'ın kulları hakkında ancak hayırlı şeyler söylerim. Eğer salih bir insansa Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun!" dedi. (Muaviye anlatmaya devam ediyor:)

Ebû Süfyân, (binek üzerinde) arkasında (annem) Hind olduğu halde çölde (kendisine ait) bir vahaya doğru gidiyordu. Ben de dişi bir eşeğin üzerinde ikisinin önünde ilerliyordum. Derken rastladığımız Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize katıldı. Ebû Süfyan: "Ey Muâviye! Sen in de Muhammed binsin!" dedi. Ben de eşekten indim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bindi. Onların önünde biraz gittikten sonra onlara dönüp şöyle dedi: *"Ey Ebû Süfyân b. Harb ve ey Hind b. Utbe! Vallahi öleceksiniz ve sonra diriltileceksiniz. Sonra iyiler cennete, kötüler cehenneme girecek! Vallahi size bu söylediklerim haktır ve siz, ilk uyarılan kimselersiniz!"* Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu âyetleri okudu: **"Hâ mîm. O, Rahmân ve Rahîm'in katından indirilmiştir."** (Fussilet Sur. 1-2) Şu âyetlere gelinceye dek okudu: (Yer ve gök te) **"«İsteyerek geldik» dediler"** (Fussilet Sur. 13) Ebû Süfyân: "Bitirdin mi ey

Muhammed?" diye sorunca; *"Evet"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eşekten indi ve ben bindim. Hind, Ebû Süfyân'ın yanına gelerek: "Bu sihirbaz ve yalancı için mi benim çocuğumu indirdin sen?" diye kızdı. O ise: "Vallahi o, sihirbaz da değil, yalancı da!" karşılığını verdi.

★Taberânî bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etti. (Ravilerinden olan) Humeyd b. Munhib'i tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٢٦ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ عَبَّادٍ الدِّيلِيَّ ، وَهُوَ يَقُولُ : أَمَّا مَا أَسْمَعُكُمْ تَقُولُونَ : إِنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَنَالُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِنِّي أَكْثَرُ مَا رَأَيْتُ أَنَّ مَنْزِلَهُ كَانَ بَيْنَ مَنْزِلِ أَبِي لَهَبٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ ، فَكَانَ يَنْقَلِبُ رَسُولُ اللَّهِ إِلَى بَيْتِهِ ، فَيَجِدُ الأَرْحَامَ ، وَالدِّمَاءَ ، وَالأَنْحَاثَ ، قَدْ تَصَدَّتْ عَلَى بَابِهِ ، فَيُنَحِّي ذَلِكَ بِسِيَةِ قَوْسِهِ , وَيَقُولُ : " بِئْسَ الْجِوَارُ هَذَا يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ "رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن علي بن الحسين الرافقي ,وهو ضعيف .وتأتي أحاديث في تأييده على عدوه في علامات النبوة إن شاء الله .

9826. Rabîa b. Abbâd ed-Duelî anlatıyor: Kureyş'in Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığı eziyetlerden bahsettiğinizi hiç işitmiyorum. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) evi Ebû Leheb ile Ukbe b. Ebî Muayt'ın evinin arasında idi. Ben çoğu kez şahit oldum ki; O, evine döndüğü zaman işkembeleri, kanlı bağırsakları ve hayvan ayaklarını kapısına asılmış olarak bulurdu. Yayının kenarıyla onları kenara iter ve: *"Bu ne kötü komşuluk ey Kureyş topluluğu!"* derdi.

★Taberânî bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etti. Senedinde yer alan İbrâhim b. Ali b. el-Huseyn er-Râfikî zayıftır.

İnşallah "Mucizeler" bahsinde O'nun düşmanlarına karşı desteklenişi hususunda birkaç hadis gelecektir.

٩٨٢٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيُّ ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ الْحَارِثِ الْغَامِدِيُّ ، قَالَ : قُلْتُ لأَبِي : مَا هَذِهِ الْجَمَاعَةُ ؟ قَالَ : هَؤُلاءِ الْقَوْمُ قَدِ اجْتَمَعُوا عَلَى صَابِئٍ لَهُمْ ، قَالَ : فَنَزَلْنَا فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى تَوْحِيدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالإِيمَانِ بِهِ ، وَهُمْ يَرُدُّونَ عَلَيْهِ وَيُؤْذُونَهُ ، حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ وَانْصَدَعَ عَنْهُ النَّاسُ ، وَأَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ قَدْ بَدَا نَحْرُهَا تَحْمِلُ قَدَحًا وَمِنْدِيلا ، فَتَنَاوَلَهُ مِنْهَا وَشَرِبَ وَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ رَفَعَ

رَأْسَهُ ، وَقَالَ : " يَا بُنَيَّةُ خَمِّرِي عَلَيْكِ نَحْرَكِ ، وَلَا تَخَافِي عَلَى أَبِيكِ " ، قُلْنَا : مَنْ هَذِهِ ؟
قَالُوا : زَيْنَبُ بِنْتُهُ رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

9827. Hâris b. el-Hâris el-Ğâmidî bildiriyor: Babama "Bu topluluk nedir?" diye sordum. "Kendi dinlerine karşı gelen bir adamın etrafında toplanan kavim"dedi. Oraya doğru gittik. Bir de baktık ki, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanları Yüce Allah'ın birliğine ve ona iman etmeye çağırıyor. Onlar da O'na karşı koyup eziyet ediyorlardı. Sonra kalabalık ikiye bölündü ve bağrı açık bir kadın, bir kova su ve havluyla geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun elindekini aldı. Sudan içti ve abdest aldı. Sonra başını kaldırdı ve: *"Ey kızcağızım! Üzerinden bağrına doğru örtü ört. Baban için korkma!"* buyurdu. Biz: "Bu kadın kim?" diye sorduk. "Bu, onun kızı Zeyneb" dediler.

★Taberânî rivayet etti. Ravileri güvenilirdir.

٩٨٢٨ – حدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا مُنِيبُ بْنُ مُدْرِكِ بْنِ مُنِيبٍ الأَزْدِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُولُ لِلنَّاسِ : " قُولُوا : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ تُفْلِحُوا " ، فَمِنْهُمْ مَنْ تَفَلَ فِي وَجْهِهِ ، وَمِنْهُمْ مَنْ حَثَا عَلَيْهِ التُّرَابَ ، وَمِنْهُمْ مَنْ سَبَّهُ ، حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ، فَأَقْبَلَتْ جَارِيَةٌ بِعُسٍّ مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ وَجْهَهُ أَوْ يَدَيْهِ وَقَالَ : " يَا بُنَيَّةُ ، لا تَخْشَى عَلَى أَبِيكِ عَيْلَةً وَلا ذِلَّةً " ، فَقُلْتُ : مَنْ هَذِهِ ؟ قَالُوا : زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهِيَ جَارِيَةٌ وَضِيئَةٌ

رواه الطبراني, وفيه: منيب بن مدرك, ولم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

9828. Munîb el-Ezdî anlatıyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Cahiliye döneminde gördüm. Şöyle diyordu: *"Ey insanlar! Allah'tan başka ilah yoktur deyin ki kurtulasınız."* Kimi onun yüzüne tükürüyor, kimisi de üstüne toprak atıyordu. Bazıları ona pervazsızca sövüyordu. Kalabalık yarıldı ve küçük bir kız çocuğu büyük bir tasla su getirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) elini yüzünü yıkadı ve: *"Ey kızcağızım! Babana suikast veya zelil edecekler diye korkma!"* buyurdu. Ben "Bu kız çocuğu kim?" diye sordum. Bana: "O, Resûlallah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Zeyneb" dediler. O, güzel bir kız çocuğu idi.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etti. Senedinde Munîb b. Müdrik yer almıştır. Onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٢٩ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ ، عَنْ مُدْرِكِ بْنِ الْحَارِثِ ، قَالَ : حَجَجْتُ مَعَ أَبِي ، فَلَمَّا كُنَّا بِمِنًى إِذَا جَمَاعَةٌ ، فَقُلْتُ لأَبِي : مَا هَذِهِ الْجَمَاعَةُ ؟ قَالَ : عَلَى هَذَا الصَّابِئِ ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، قُولُوا : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ تُفْلِحُوا "رواه الطبراني ورجاله ثقات .

9829. Müdrik b. el-Hâris bildiriyor: Babamla beraber hacca gitmiştik. Mina'ya gelince bir toplulukla karşılaştık. Babama: "Bunlar kim?" diye sordum. "Bu zât, eski dinleri bırakıp, yeni bir dine inanan kişinin başına üşüşmüş bir topluluk" dedi. O esnada Resûlallah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! «Allah'tan başka ilâh yoktur» deyin ki kurtuluşa eresiniz."*

★Taberânî rivayet etti. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٨٣٠ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ أَشْعَثَ قَالَ حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ كِنَانَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِسُوقِ ذِي الْمَجَازِ يَتَخَلَّلُهَا يَقُولُ "يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ تُفْلِحُوا" . قَالَ وَأَبُو جَهْلٍ يَحْثِي عَلَيْهِ التُّرَابَ وَيَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ لاَ يَغُرَّنَّكُمْ هَذَا عَنْ دِينِكُمْ فَإِنَّمَا يُرِيدُ لِتَتْرُكُوا آلِهَتَكُمْ وَتَتْرُكُوا اللاَّتَ وَالْعُزَّى. قَالَ وَمَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ قُلْنَا انْعَتْ لَنَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ بَيْنَ بُرْدَيْنِ أَحْمَرَيْنِ مَرْبُوعٌ كَثِيرُ اللَّحْمِ حَسَنُ الْوَجْهِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ أَبْيَضُ شَدِيدُ الْبَيَاضِ سَابِغُ الشَّعَرِرواه احمد, ورجاله رجال الصحيح .

9830. Eş'as'ın bildirdiğine göre Mâlik b. Kinâne oğullarından yaşlı birisi anlatıyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Zü'l-Mecâz pazarında gördüm. Aralarda geziyor ve şöyle diyordu: *"Ey insanlar! «Allah'tan başka ilâh yoktur» deyin ki kurtuluşa eresiniz."* Ebû Cehil onun üzerine toprak atıyor ve: "Ey insanlar! Bu adam sizi kandırıp dininizden etmesin! O sizin ilâhlarınızı, Lât ve Uzzâ'yı terketmenizi istiyor" diyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise ona hiç aldırmıyordu. (Eş'as) ekledi: (Yaşlı zata): "Bize (gördüğün) Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) tarif eder misin?" dedim. "İki kırmızı cübbe arasında, orta boylu ve etine dolgundu. Yüzü çok güzel ve saçları simsiyahtı. Bembeyaz bir teni vardı. Saçları uzun ve gürdü" dedi.

★Ahmed b. Hanbel bu hadisi rivayet etti. Ravileri, *Sahîh* ravileridir.

٩٨٣١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَنِي رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ رَبِيعَةُ بْنُ عَبَّادٍ مِنْ بَنِي الدِّيلِ وَكَانَ جَاهِلِيًّا قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فِي الْجَاهِلِيَّةِ فِي سُوقِ ذِي الْمَجَازِ وَهُوَ يَقُولُ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ تُفْلِحُوا " . وَالنَّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ وَوَرَاءَهُ رَجُلٌ وَضِيءُ الْوَجْهِ أَحْوَلُ ذُو غَدِيرَتَيْنِ يَقُولُ إِنَّهُ صَابِئٌ كَاذِبٌ. يَتْبَعُهُ حَيْثُ ذَهَبَ فَسَأَلْتُ عَنْهُ فَذَكَرُوا لِي نَسَبَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَالُوا لِي هَذَا عَمُّهُ أَبُو لَهَبٍ.

9831. Cahiliye dönemini yaşamış olan Dîl oğullarından Rabîa b. Abbâd anlatıyor: Resûlallah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Zü'l-Mecâz pazarında gördüm. Şöyle diyordu: *"Ey insanlar! «Allah'tan başka ilâh yoktur» deyin ki kurtuluşa eresiniz."* İnsanlar onun etrafına toplanmışlardı. Çirkin yüzlü, şaşı ve iki saç örgüsü olan bir adam arkasından: "Bu, dinden dönmüştür ve yalancıdır" diyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) nereye gitse, o da peşinden gidiyordu. Onun kim olduğunu sordum. Bana onun Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) akrabası olduğunu söylediler ve: "Bu, onun amcası Ebû Leheb'dir" dediler.

٩٨٣٢ – وفي رواية : ورَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفِرُّ مِنْهُ وَهُوَ يَتْبَعُهُ

9832. Başka bir rivayette: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan kaçıyor; fakat o yine de peşinden gidiyordu" ifadesi geçmektedir.

٩٨٣٣ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عَبَّادٍ الدُّؤَلِيِّ وَكَانَ جَاهِلِيًّا فَأَسْلَمَ

9833. Başka bir rivayette ise: "Rabîa b. Abbâd ed-Duelî, Cahiliye'yi yaşamasına rağmen (daha sonra) müslüman oldu" ibaresi geçmektedir.

٩٨٣٤ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبُو سُلَيْمَانَ الضَّبِّيُّ دَاوُدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زُهَيْرٍ الْمُسَيَّبِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عَبَّادٍ الدِّيلِيِّ وَكَانَ جَاهِلِيًّا أَسْلَمَ فَقَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَصَرَ عَيْنِي بِسُوقِ ذِي الْمَجَازِ يَقُولُ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ تُفْلِحُوا " . وَيَدْخُلُ فِي فِجَاجِهَا وَالنَّاسُ مُتَقَصِّفُونَ عَلَيْهِ فَمَا رَأَيْتُ أَحَداً يَقُولُ شَيْئاً وَهُوَ لاَ يَسْكُتُ

رواه أحمد وابنه, والطبراني في الكبير بنحوه, والأوسط باختصار بأسانيد وأحد أسانيد عبد الله بن أحمد ثقات الرجال . وتأتي له طريق في عرضه صلى الله عليه و سلم نفسه على القبائل .

9834. Cahiliye dönemini yaşamış, ancak sonra Müslüman olmuş olan Rabîa b. Abbâd ed-Dîlî anlatıyor: Gözlerimle Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Zü'l-Mecâz pazarında gördüm. *"Ey insanlar! «Allah'tan başka ilâh yoktur» deyin ve bu sayede kurtulun"* diyordu. Pazarın geniş sokaklarına (bu çağrıyı yaparak) daldığında halk onun üzerine çullanıyor; fakat kimse de onlara dur demiyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise hiç susmuyordu.

★Ahmed b. Hanbel ve oğlu rivayet ettiler. Taberânî ise yakın lafızlarla *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de, kısa metniyle *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etti. Abdullah b. Ahmed'in senedlerinden birisinin ravileri, güvenilir kimselerdir. Bu rivayetin bir de Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini himayelerine alması talebiyle kabilelere sunuşu hakkında bir versiyonu daha vardır.

٩٨٣٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا أَبُو جَنَابٍ ، عَنْ أَبِي صَخْرَةَ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ قَوْمِي طَارِقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : إِنِّي بِسُوقِ ذِي الْمَجَازِ ، إِذْ مَرَّ رَجُلٌ شَابٌّ عَلَيْهِ حُلَّةٌ مِنْ بُرْدٍ أَحْمَرَ ، وَهُوَ يَقُولُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، قُولُوا : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ تُفْلِحُوا ، وَرَجُلٌ خَلْفَهُ يَرْمِيهِ قَدْ أَدْمَى عُرْقُوبَيْهِ وَسَاقَيْهِ ، يَقُولُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ كَذَّابٌ ، فَلا تُطِيعُوهُ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَذَا ؟ قَالُوا : هَذَا غُلامُ بَنِي هَاشِمٍ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهَذَا عَمُّهُ عَبْدُ الْعُزَّى ، فَلَمَّا هَاجَرَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ ، وَأَسْلَمَ النَّاسُ ارْتَحَلْنَا مِنَ الرَّبَذَةِ يَوْمَئِذٍ مَعَنَا ظَعِينَةٌ لَنَا ، فَلَمَّا أَتَيْنَا الْمَدِينَةَ ، وَأَدْنَّا حِيطَانَهَا ، لَبِسْنَا ثِيَابًا غَيْرَ ثِيَابِنَا إِذَا رَجُلٌ فِي الطَّرِيقِ ، فَقَالَ : مِنْ أَيْنَ أَقْبَلَ الْقَوْمُ ؟ قُلْنَا : نَمِيرُ أَهْلَنَا مِنْ تَمْرِهَا ، وَلَنَا جَمَلٌ أَحْمَرُ قَائِمٌ مَخْطُومٌ ، قَالَ : تَبِيعُونِي جَمَلَكُمْ ؟ قُلْنَا : نَعَمْ ، قَالَ : بِكَمْ ؟ قُلْنَا : بِكَذَا وَكَذَا صَاعًا مِنْ تَمْرٍ ، فَمَا اسْتَنْقَصَنَا مِمَّا قُلْنَا شَيْئًا ، وَضَرَبَ بِيَدِهِ فَأَخَذَ خِطَامَ الْجَمَلِ ، ثُمَّ أَدْبَرَ بِهِ ، فَلَمَّا تَوَارَى عَنَّا بِالْحِيطَانِ ، قُلْنَا : وَاللَّهِ ، مَا صَنَعْنَا شَيْئًا وَبَايَعْنَا مَنْ لا نَعْرِفُ ، قَالَ : تَقُولُ امْرَأَةٌ جَالِسَةٌ لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلا كَأَنَّ وَجْهَهُ شِبْهُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ، وَاللَّهِ لا يَظْلِمُكُمْ ، وَلا يَخْتَرِيكُمْ وَأَنَا ضَامِنَةٌ لِجَمَلِكُمْ ، فَأَتَى رَجُلٌ ، فَقَالَ : أَنَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِلَيْكُمْ هَذَا تَمْرُكُمْ ، فَكُلُوا وَاشْبَعُوا وَاكْتَالُوا ، قَالَ : فَأَكَلْنَا وَشَبِعْنَا ، وَاكْتَلْنَا ، وَاسْتَوْفَيْنَا ، ثُمَّ دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ ، فَأَتَيْنَا الْمَسْجِدَ ، فَإِذَا هُوَ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَسَمِعْنَا مِنْ قَوْلِهِ يَقُولُ : " تَصَدَّقُوا ، فَإِنَّ الصَّدَقَةَ خَيْرٌ لَكُمْ " رواه الطبراني, وفيه: أبو جناب الكلبي, وهو مدلس وقد وثقه ابن حبان, وبقية رجاله رجال الصحيح .

9835. Târık b. Abdillah anlatıyor: Ben (Cahiliye döneminde) Zü'l-Mecâz pazarındayken genç bir adam geldi. Üzerinde kırmızı kadifeden

bir cübbe vardı. Şöyle diyordu: *"Ey insanlar! «Allah'tan başka ilâh yoktur» deyin ki kurtuluşa eresiniz."* Arkasında gezen bir adam da onun ayaklarına ve bacaklarına vurarak: "Ey insanlar! O yalancıdır! Ona uymayın!" diyordu. Ben: "Bu adam kim?"diye sordum. Bana: "Hâşim Oğullarından, kendini Allah'ın elçisi olduğunu iddia eden bir genç. Bu da onun amcası (Ebû Leheb) Abdul-Uzzâ'dır" dediler.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret edip insanlar müslüman olunca, o günlerde biz de Rebeze'den hicret ettik. Yanımızda eşimiz vardı. Medine'ye en yakın eve gelince elbiselerimizi değiştirdik. Yolda bir adama rastladık. Adam: "Bu topluluk nereden geliyor?" diye sordu. Biz de: "Âilemiz için yemek aramaya geldik. Bizim kırmızı, yularlı ve kıymetli bir devemiz var" dedik. Adam: "Bana devenizi satacak mısınız?" dedi. Biz de "Olur" dedik. Adam: "Kaça?" diye sordu. Biz: "Şu kadar sâ' hurmaya" dedik. Bizim dediğimiz miktarı hiç düşünmeye çalışmadı. Eliyle devenin yularından tuttu. Sonra arkasını dönüp gitti. Binaların arasında kaybolup gidince dedik ki: "Vallahi bizim yaptığımız iş değil! Tanımadığımız bir adama deveyi sattık." Orada oturan bir kadın dedi ki: "Ben yüzü, ayın on dördü gibi parlayan bir adam gördüm. Vallahi o size zulmetmez ve sizi açıkta koymaz. Ben sizin devenize kefilim" dedi. Sonra birisi geldi ve: "Ben, Allah'ın Resûlü'nün elçisiyim. Size bu hurmaları gönderdi. Yiyin ve doyun. Arta kalanı da saklayın" dedi. Biz de yedik, doyduk ve arta kalanı azık yaptık. Sonra Medine'ye girdik ve Mescid-i Resûl'e vardık. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) minberde hutbe veriyor ve: *"Tasadduk edin! Çünkü sadaka, sizin için hayırlıdır"*diyordu.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etti. Senedinde yer alan Ebû Cenâb el-Kelbî, *müdellis* bir ravidir. Fakat İbn Hibbân onu güvenilir saymıştır. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ تَكْسِيرَةُ الأَصْنَامَطَ)

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Putları Kırması

٩٨٣٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَكِيمٍ الْمَدَائِنِيُّ عَنْ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ انْطَلَقْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم حَتَّى أَتَيْنَا الْكَعْبَةَ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " اجْلِسْ. وَصَعِدَ عَلَى مَنْكِبَيَّ فَذَهَبْتُ لأَنْهَضَ بِهِ فَرَأَى مِنِّي ضَعْفاً فَنَزَلَ وَجَلَسَ لِي نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ اصْعَدْ عَلَى مَنْكِبَيَّ . قَالَ فَصَعَدْتُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ. قَالَ فَنَهَضَ بِي. قَالَ فَإِنَّهُ يُخَيَّلُ إِلَيَّ أَنِّي لَوْ شِئْتُ لَنِلْتُ أُفُقَ السَّمَاءِ حَتَّى صَعِدْتُ عَلَى الْبَيْتِ وَعَلَيْهِ تِمْثَالُ صُفْرٍ أَوْ نُحَاسٍ فَجَعَلْتُ أُزَاوِلُهُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ حَتَّى إِذَا اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم اقْذِفْ بِهِ . فَقَذَفْتُ بِهِ فَتَكَسَّرَ كَمَا تَتَكَسَّرُ الْقَوَارِيرُ ثُمَّ نَزَلْتُ فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَسْتَبِقُ حَتَّى تَوَارَيْنَا بِالْبُيُوتِ خَشْيَةَ أَنْ يَلْقَانَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ .

9836. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor: Ben ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yürüyerek Kâbe'ye geldik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Otur!"* dedi ve benim omuzlarıma çıktı. Ben onu kaldırmaya çalıştım; fakat benim zayıf olduğumu fark etti. İndi ve benim için çömeldi. *"Omuzlarıma çık"* dedi. Ben de onun omuzlarına çıkınca beni yukarıya doğru kaldırdı. Öyle oldum ki, sanki istesem semâdaki yıldızlara ulaşabilecekmişim gibi hissettim kendimi. Kâbe'ye çıkmıştım. Kâbe'nin üstünde bakırdan ve tunçtan putlar vardı. Sağından, solundan, önünden ve arkasından kavramaya çalıştım ve bunu başardım. Resûlallah bana: *"Devir onları!"* buyurunca onları devirdim. Cam kavanozların kırıldığı gibi kırıldılar. Sonra indim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte koşarak oradan uzaklaştık, kimse bizi görmesin diye evlerin arasında saklandık.

٩٨٣٧ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كَانَ عَلَى الْكَعْبَةِ أَصْنَامٌ فَذَهَبْتُ لأَحْمِلَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم إِلَيْهَا فَلَمْ أَسْتَطِعْ فَحَمَلَنِي فَجَعَلْتُ أَقْطَعُهَا وَلَوْ شِئْتُ لَنِلْتُ السَّمَاءَ.

رواه أحمد وابنه وأبو يعلى, والبزار وزاد بعد قوله : حتى استترنا بالبيوت فلم يوضع عليها بعد – يعني من تلك الأصنام – ورجال الجميع ثقات .

9837. Bir rivayette ise şöyle geçiyor: Kâbe'nin üzerinde putlar vardı. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) kaldırmaya çalıştım. Ama gücüm yetmedi. O beni kaldırdı ve ben putları kırmaya başladım. Bu durumdayken eğer dileseydim semâya ulaşırdım.

★Ahmed b. Hanbel ile oğlu, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr bu hadisi rivayet ettiler. Bezzâr hadisin "Evler arasında gizlendik" ibaresinden sonra şunu ekledi: "Bu olaydan sonra bir daha Kâbe'nin üzerine bu putlardan hiçbiri yerleştirilmedi." Hepsinin ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٣٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الْبُسْرِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ حَيَّانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَسَّ صَنَمًا فَتَوَضَّأَ"

رواه البزار, وفيه: صالح بن حيان ,وهو ضعيف .

9838. Büreyde b. el-Hasîb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir puta elini sürdü. Sonra abdest aldı (veya elini yıkadı).

★Bezzâr rivayet etti. Senedinde zayıf bir ravi olan Sâlih b. Hayyân vardır.

٩٨٣٩ – حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الضَّبِّيُّ ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُقَيْلٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْهَدُ مَعَ الْمُشْرِكِينَ مَشَاهِدَهُمْ ، قَالَ : فَسَمِعَ مَلَكَيْنِ خَلْفَهُ وَأَحَدُهُمَا يَقُولُ لِصَاحِبِهِ : اذْهَبْ بِنَا حَتَّى نَقُومَ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَقَالَ : كَيْفَ نَقُومُ خَلْفَهُ وَإِنَّمَا عَهْدُهُ بِاسْتِلَامِ الأَصْنَامِ قَبْلُ ؟ قَالَ : فَلَمْ يَعُدْ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ يَشْهَدَ مَعَ الْمُشْرِكِينَ مَشَاهِدَهُمْ" رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل ,وهو سيئ الحفظ, وبقية رجاله رجال الصحيح .

9839. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha önceleri müşriklerle beraber onların ibadet yerlerine gitmişti. Arkasından iki meleğin sesini işitti. Birisi diğerine: "Hadi gel gidelim ve Resûlullah'ın arkasına duralım"; diğeri "Nasıl arkasında dururuz, baksana putlara elini sürüyor şu an!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bundan sonra bir daha müşriklerin ibadethanelerinde bulunmadı.

★Ebû Ya'lâ bu hadisi rivayet etti. Senedinde yer alan Abdullah b. Muhammed b. Akîl'in ezberi iyi değildir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ الهِجْرَةِ إِلَى الحَبَشَةِ)

Habeşistan'a Hicret

٩٨٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ أُمِّهِ لَيْلَى ، قَالَتْ : " كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَلَيْنَا فِي إِسْلامِنَا ، فَلَمَّا تَهَيَّأْنَا لِلْخُرُوجِ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ ، جَاءَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، وَأَنَا عَلَى بَعِيرِي أُرِيدُ أَنْ أَتَوَجَّهَ . فَقَالَ : أَيْنَ يَا أُمَّ عَبْدِ اللَّهِ ؟ فَقُلْتُ : آذَيْتُمُونَا فِي دِينِنَا ، فَنَذْهَبُ فِي أَرْضِ اللَّهِ ، حَيْثُ لا نُؤْذَى فِي عِبَادَةِ اللَّهِ . قَالَ : صَحِبَكُمُ اللَّهُ . ثُمَّ ذَهَبَ ، فَجَاءَنِي زَوْجِي عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ ، فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا رَأَيْتُهُ مِنْ رِقَّةِ عُمَرَ ، فَقَالَ : تُرَجِّينَ أَنْ يُسْلِمَ ؟ فَقُلْتُ : نَعَمْ . فَقَالَ : وَاللَّهِ لا يُسْلِمُ حَتَّى يُسْلِمَ حِمَارُ الْخَطَّابِ

رواه الطبراني, وقد صرح ابن إسحاق بالسماع فهو صحيح .

9840. Abdullah b. Âmir b. Rabîa, annesi Ümmü Leylâ'dan naklediyor: Ömer b. el-Hattâb, bizler Müslüman iken insanların bize karşı en katı olanıydı. Biz Habeşistân'a gitmek için hazırlanınca, ben devemin üzerindeyken Ömer b. el-Hattâb geldi. Ben gitmek isteyince bana: "Nereye gidiyorsun ey Ümmü Abdillah!" diye sordu. "Dinimiz için bize eziyet ettiniz. Allah'ın mülkünde bize eziyet edilmeyecek bir yere gidiyoruz" dedim. "Allah yoldaşınız olsun!" dedi ve gitti. Sonra kocam Âmir b. Rabîa geldi. Ona Ömer'de gördüğüm yumuşamayı söyledim. Kocam: "Müslüman olmasını ümit ediyor musun?" diye sorunca: "Evet" dedim. Bunun üzerine: "Vallahi oduncunun eşeği müslüman olur, ama o müslüman olmaz" dedi.

★Taberânî rivayet etti. İbn İshâk, rivayeti (hocasından bizzat) işittiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla bu hadis sahihtir.

٩٨٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالَ سَمِعْتُ حُدَيْجاً أَخَا زُهَيْرِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى النَّجَاشِيِّ وَنَحْنُ نَحْوٌ مِنْ ثَمَانِينَ رَجُلاً فِيهِمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَجَعْفَرٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُرْفُطَةَ وَعُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ وَأَبُو مُوسَى فَأَتَوُا النَّجَاشِيَّ وَبَعَثَتْ قُرَيْشٌ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ وَعُمَارَةَ بْنَ الْوَلِيدِ بِهَدِيَّةٍ فَلَمَّا دَخَلاَ عَلَى النَّجَاشِيِّ سَجَدَا لَهُ ثُمَّ ابْتَدَرَاهُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالاَ لَهُ إِنَّ نَفَراً مِنْ بَنِى عَمِّنَا نَزَلُوا أَرْضَكَ وَرَغِبُوا عَنَّا وَعَنْ مِلَّتِنَا. قَالَ فَأَيْنَ هُمْ قَالَ هُمْ فِى أَرْضِكَ فَابْعَثْ إِلَيْهِمْ. فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ جَعْفَرٌ أَنَا خَطِيبُكُمُ الْيَوْمَ. فَاتَّبَعُوهُ فَسَلَّمَ وَلَمْ يَسْجُدْ فَقَالُوا لَهُ

مَا لَكَ لاَ تَسْجُدُ لِلْمَلِكِ قَالَ إِنَّا لاَ نَسْجُدُ إِلاَّ لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَ إِلَيْنَا رَسُولَهُ صلى الله عليه وسلم وَأَمَرَنَا أَنْ لاَ نَسْجُدَ لأَحَدٍ إِلاَّ لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأَمَرَنَا بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ. قَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ فَإِنَّهُمْ يُخَالِفُونَكَ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ. قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأُمِّهِ قَالُوا نَقُولُ كَمَا قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ هُوَ كَلِمَةُ اللّٰهِ وَرُوحُهُ أَلْقَاهَا إِلَى الْعَذْرَاءِ الْبَتُولِ الَّتِي لَمْ يَمَسَّهَا بَشَرٌ وَلَمْ يَفْتَرِضْهَا وَلَدٌ. قَالَ فَرَفَعَ عُوداً مِنَ الأَرْضِ ثُمَّ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْحَبَشَةِ وَالْقِسِّيسِينَ وَالرُّهْبَانِ وَاللّٰهِ مَا يَزِيدُونَ عَلَى الَّذِي نَقُولُ فِيهِ مَا يَسْوَى هَذَا مَرْحَباً بِكُمْ وَبِمَنْ جِئْتُمْ مِنْ عِنْدِهِ أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللّٰهِ فَإِنَّهُ الَّذِي نَجِدُ فِي الإِنْجِيلِ وَإِنَّهُ الرَّسُولُ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ انْزِلُوا حَيْثُ شِئْتُمْ وَاللّٰهِ لَوْلاَ مَا أَنَا فِيهِ مِنَ الْمُلْكِ لأَتَيْتُهُ حَتَّى أَكُونَ أَنَا أَحْمِلُ نَعْلَيْهِ وَأُوَضِّئُهُ. وَأَمَرَ بِهَدِيَّةِ الآخَرِينَ فَرُدَّتْ إِلَيْهِمَا ثُمَّ تَعَجَّلَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مَسْعُودٍ حَتَّى أَدْرَكَ بَدْراً وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم اسْتَغْفَرَ لَهُ حِينَ بَلَغَهُ مَوْتُهُ.

رواه الطبراني, وفيه :حديج بن معاوية, وثقه أبو حاتم وقال : في بعض حديثه ضعف, وضعفه ابن معين وغيره, وبقية رجاله ثقات .

9841. Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi Necâşî'ye gönderdi. Biz seksen kişi civarındaydık. Bunların içinde Abdullah b. Mes'ûd (ben), Câfer, Abdullah b. Urfuta, Osmân b. Maz'ûn ve Ebû Mûsâ da vardı. Necâşî'nin (memleketine) vardılar. Kureyş kabilesi de hediyelerle beraber Amr b. el-Âs'ı ve Umâre b. el-Velîd'i (peşimizden) gönderdi. Necâşî'nin yanına gelince ona secde ettiler. Sonra sağına soluna geçerek: "Amcaoğullarımızdan bir topluluk sizin topraklarınıza geldiler. Bizden ve dinimizden yüz çevirdiler" dediler. Necâşî: "Nerede onlar?" diye sordu. "Şu an sizin topraklarınızdalar. Adam gönderip onları çağır" dediler. Müslümanlar için adam gönderildi ve getirildiler. Câfer: "Bugün sizin sözcünüz ben olacağım! Bana tâbi olun!" dedi. Necâşî'nin yanına geldiğinde secde etmeyip selâmla yetindi. Ona: "Niçin hükümdara secde etmiyorsunuz?" diye sordular. O da: "Biz sadece Allah'a secde ederiz" dedi. Necâşî: "Kimdir bu Allah?"diye sordu. Câfer: "Yüce Allah bize elçisini gönderdi ve bize Allah'tan başka hiçbir şeye secde etmememizi ferman buyurdu. Bize namaz ve zekâtı emretti" dedi. Amr b. el-Âs hemen atılarak: "Bunlar İsâ hakkında sizden farklı düşünüyorlar" deyince Necâşî: "Meryem'in oğlu İsâ ve annesi hakkında ne diyorsunuz? " diye sordu. Dediler ki: "Biz Allah'ın dediğini diyoruz. **"O, Allah'ın kelimesi ve Ruh'udur. Onu tamamen Allah'a yönelmiş ve bâkire olan Meryem'e ilkâ etti. Ona hiçbir beşer dokunmamış ve daha önce hiç çocuk doğurmamıştır."** Bunun

üzerine Necâşî yerden bir çöp aldı ve şöyle dedi: "Ey Habeşli râhip ve papazlar! Vallahi, bizim söylediğimiz şeylere, bu insanlar (Müslümanlar) şunun (çöp) kadar fazlalığın dışında başka bir şey katmıyorlar. Size ve yanından geldiğiniz o Zât'a selam olsun... Şahâdet ediyorum ki o, Allah'ın elçisidir ve o, İncil'de bulduğumuz, İsâ b. Meryem'in geleceğini müjdelediği peygamberdir. Ülkemde nereye isterseniz gidebilirsiniz. Vallahi; eğer bu hükümdarlığım olmasa, elbette O'nun yanına gider pabuçlarını taşır, abdest suyunu dökerdim." Daha sonra Kureyşlilerin hediyelerini de reddedip onlara iade etti.

Sonra Abdullah b. Mes'ûd erken davranıp Bedir savaşına yetişti. İbn Mes'ûd'un iddiasına göre, Necâşî'nin ölüm haberi ulaştığında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun için Allah'tan mağfiret talep etti.

★Taberânî rivayet etti. Senedinde yer alan Hudeyc b. Muâviye hakında Ebû Hâtim güvenilir olduğunu söylemekle birlikte: "Onun hadislerinin birinde zayıflık vardır" demiştir. İbn Maîn ve başkaları ise onu zayıf bir ravi olarak kabul etmişlerdir. Diğer ravileri, güvenilirdir.

٩٨٤٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِى مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِى بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ الْمَخْزُومِىِّ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ابْنَةِ أَبِى أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ زَوْجِ النَّبِىِّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ لَمَّا نَزَلْنَا أَرْضَ الْحَبَشَةِ جَاوَرْنَا بِهَا خَيْرَ جَارٍ النَّجَاشِىَّ أَمِنَّا عَلَى دِينِنَا وَعَبَدْنَا اللَّهَ تَعَالَى لاَ نُؤْذَى وَلاَ نَسْمَعُ شَيْئاً نَكْرَهُهُ فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ قُرَيْشاً ائْتَمَرُوا أَنْ يَبْعَثُوا إِلَى النَّجَاشِىِّ فِينَا رَجُلَيْنِ جَلْدَيْنِ وَأَنْ يُهْدُوا لِلنَّجَاشِىِّ هَدَايَا مِمَّا يُسْتَطْرَفُ مِنْ مَتَاعِ مَكَّةَ وَكَانَ مِنْ أَعْجَبِ مَا يَأْتِيهِ مِنْهَا إِلَيْهِ الأَدَمُ فَجَمَعُوا لَهُ أَدَماً كَثِيراً وَلَمْ يَتْرُكُوا مِنْ بَطَارِقَتِهِ بِطْرِيقاً إِلاَّ أَهْدَوْا لَهُ هَدِيَّةً ثُمَّ بَعَثُوا بِذَلِكَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِى رَبِيعَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِىَّ وَعَمْرَو بْنَ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ السَّهْمِىَّ وَأَمَرُوهُمَا أَمْرَهُمْ وَقَالُوا لَهُمَا ادْفَعَا إِلَى كُلِّ بِطْرِيقٍ هَدِيَّتَهُ قَبْلَ أَنْ تُكَلِّمُوا النَّجَاشِىَّ فِيهِمْ ثُمَّ قَدِّمُوا لِلنَّجَاشِىِّ هَدَايَاهُ ثُمَّ سَلُوهُ أَنْ يُسَلِّمَهُمْ إِلَيْكُمْ قَبْلَ أَنْ يُكَلِّمَهُمْ. قَالَتْ فَخَرَجَا فَقَدِمَا عَلَى النَّجَاشِىِّ وَنَحْنُ عِنْدَهُ بِخَيْرِ دَارٍ وَخَيْرِ جَارٍ فَلَمْ يَبْقَ مِنْ بَطَارِقَتِهِ بِطْرِيقٌ إِلاَّ دَفَعَا إِلَيْهِ هَدِيَّتَهُ قَبْلَ أَنْ يُكَلِّمَا النَّجَاشِىَّ ثُمَّ قَالَ لِكُلِّ بِطْرِيقٍ مِنْهُمْ إِنَّهُ قَدْ صَبَا إِلَى بَلَدِ الْمَلِكِ مِنَّا غِلْمَانٌ سُفَهَاءُ فَارَقُوا دِينَ قَوْمِهِمْ وَلَمْ يَدْخُلُوا فِى دِينِكُمْ وَجَاءُوا بِدِينٍ مُبْتَدَعٍ لاَ نَعْرِفُهُ نَحْنُ وَلاَ أَنْتُمْ وَقَدْ بَعَثَنَا إِلَى الْمَلِكِ فِيهِمْ أَشْرَافُ قَوْمِهِمْ لِنَرُدَّهُمْ إِلَيْهِمْ فَإِذَا كَلَّمْنَا الْمَلِكَ فِيهِمْ فَأَشِيرُوا عَلَيْهِ بِأَنْ يُسَلِّمَهُمْ إِلَيْنَا وَلاَ

يُكَلِّمَهُمْ فَإِنَّ قَوْمَهُمْ أَعَلَى بِهِمْ عَيْناً وَأَعْلَمُ بِمَا عَابُوا عَلَيْهِمْ فَقَالُوا لَهُمَا نَعَمْ ثُمَّ إِنَّهُمَا قَرَّبَا هَدَايَاهُمْ إِلَى النَّجَاشِيِّ فَقَبِلَهَا مِنْهُمَا ثُمَّ كَلَّمَاهُ فَقَالاَ لَهُ أَيُّهَا الْمَلِكُ إِنَّهُ قَدْ صَبَا إِلَى بَلَدِكَ مِنَّا غِلْمَانٌ سُفَهَاءُ فَارَقُوا دِينَ قَوْمِهِمْ وَلَمْ يَدْخُلُوا فِي دِينِكَ وَجَاءُوا بِدِينٍ مُبْتَدَعٍ لاَ نَعْرِفُهُ نَحْنُ وَلاَ أَنْتَ وَقَدْ بَعَثَنَا إِلَيْكَ فِيهِمْ أَشْرَافُ قَوْمِهِمْ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَعْمَامِهِمْ وَعَشَائِرِهِمْ لِتَرُدَّهُمْ إِلَيْهِمْ فَهُمْ أَعْلَى بِهِمْ عَيْناً وَأَعْلَمُ بِمَا عَابُوا عَلَيْهِمْ وَعَاتَبُوهُمْ فِيهِ. قَالَتْ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ أَبْغَضَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ وَعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ مِنْ أَنْ يَسْمَعَ النَّجَاشِيُّ كَلاَمَهُمْ فَقَالَتْ بَطَارِقَتُهُ حَوْلَهُ صَدَقُوا أَيُّهَا الْمَلِكُ قَوْمُهُمْ أَعَلَى بِهِمْ عَيْناً وَأَعْلَمُ بِمَا عَابُوا عَلَيْهِمْ فَأَسْلِمْهُمْ إِلَيْهِمَا فَلْيَرُدَّانِهِمْ إِلَى بِلاَدِهِمْ وَقَوْمِهِمْ. قَالَ فَغَضِبَ النَّجَاشِيُّ ثُمَّ قَالَ لاَ هَايْمُ اللَّهِ إِذاً لاَ أُسْلِمُهُمْ إِلَيْهِمَا وَلاَ أُكَادُ قَوْماً جَاوَرُونِي وَنَزَلُوا بِلاَدِي وَاخْتَارُونِي عَلَى مَنْ سِوَايَ حَتَّى أَدْعُوَهُمْ فَأَسْأَلَهُمْ مَا يَقُولُ هَذَانِ فِي أَمْرِهِمْ فَإِنْ كَانُوا كَمَا يَقُولاَنِ أَسْلَمْتُهُمْ إِلَيْهِمَا وَرَدَدْتُهُمْ إِلَى قَوْمِهِمْ وَإِنْ كَانُوا عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ مَنَعْتُهُمْ مِنْهُمَا وَأَحْسَنْتُ جِوَارَهُمْ مَا جَاوَرُونِي. قَالَتْ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَدَعَاهُمْ فَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولُهُ اجْتَمَعُوا ثُمَّ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ مَا تَقُولُونَ لِلرَّجُلِ إِذَا جِئْتُمُوهُ قَالُوا نَقُولُ وَاللَّهِ مَا عَلِمْنَا وَمَا أَمَرَنَا بِهِ نَبِيُّنَا صلى الله عليه وسلم كَائِنٌ فِي ذَلِكَ مَا هُوَ كَائِنٌ فَلَمَّا جَاءُوهُ وَقَدْ دَعَا النَّجَاشِيُّ أَسَاقِفَتَهُ فَنَشَرُوا مَصَاحِفَهُمْ حَوْلَهُ فَسَأَلَهُمْ فَقَالَ مَا هَذَا الدِّينُ الَّذِي فَارَقْتُمْ فِيهِ قَوْمَكُمْ وَلَمْ تَدْخُلُوا فِي دِينِي وَلاَ فِي دِينِ أَحَدٍ مِنْ هَذِهِ الأُمَمِ قَالَتْ فَكَانَ الَّذِي كَلَّمَهُ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا الْمَلِكُ كُنَّا قَوْماً أَهْلَ جَاهِلِيَّةٍ نَعْبُدُ الأَصْنَامَ وَنَأْكُلُ الْمَيْتَةَ وَنَأْتِي الْفَوَاحِشَ وَنَقْطَعُ الأَرْحَامَ وَنُسِيءُ الْجِوَارَ يَأْكُلُ الْقَوِيُّ مِنَّا الضَّعِيفَ فَكُنَّا عَلَى ذَلِكَ حَتَّى بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْنَا رَسُولاً مِنَّا نَعْرِفُ نَسَبَهُ وَصِدْقَهُ وَأَمَانَتَهُ وَعَفَافَهُ فَدَعَانَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لِنُوَحِّدَهُ وَنَعْبُدَهُ وَنَخْلَعَ مَا كُنَّا نَعْبُدُ نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ دُونِهِ مِنَ الْحِجَارَةِ وَالأَوْثَانِ وَأَمَرَ بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الأَمَانَةِ وَصِلَةِ الرَّحِمِ وَحُسْنِ الْجِوَارِ وَالْكَفِّ عَنِ الْمَحَارِمِ وَالدِّمَاءِ وَنَهَانَا عَنِ الْفَوَاحِشِ وَقَوْلِ الزُّورِ وَأَكْلِ مَالِ الْيَتِيمِ وَقَذْفِ الْمُحْصَنَةِ وَأَمَرَنَا أَنْ نَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ لاَ نُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً وَأَمَرَنَا بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ قَالَ فَعَدَّدَ عَلَيْهِ أُمُورَ الإِسْلاَمِ فَصَدَّقْنَاهُ وَآمَنَّا بِهِ وَاتَّبَعْنَاهُ عَلَى مَا جَاءَ بِهِ فَعَبَدْنَا اللَّهَ وَحْدَهُ فَلَمْ نُشْرِكْ بِهِ شَيْئاً وَحَرَّمْنَا مَا حَرَّمَ عَلَيْنَا وَأَحْلَلْنَا مَا أَحَلَّ لَنَا فَعَدَا عَلَيْنَا قَوْمُنَا فَعَذَّبُونَا فَفَتَنُونَا عَنْ دِينِنَا لِيَرُدُّونَا إِلَى عِبَادَةِ الأَوْثَانِ مِنْ عِبَادَةِ اللَّهِ وَأَنْ نَسْتَحِلَّ مَا كُنَّا

نَسْتَحِلُّ مِنَ الْخَبَائِثِ وَلَمَّا قَهَرُونَا وَظَلَمُونَا وَشَقُّوا عَلَيْنَا وَحَالُوا بَيْنَنَا وَبَيْنَ دِينِنَا خَرَجْنَا إِلَى بَلَدِكَ وَاخْتَرْنَاكَ عَلَى مَنْ سِوَاكَ وَرَغِبْنَا فِي جِوَارِكَ وَرَجَوْنَا أَنْ لاَ نُظْلَمَ عِنْدَكَ أَيُّهَا الْمَلِكُ. قَالَتْ فَقَالَ لَهُ النَّجَاشِيُّ هَلْ مَعَكَ مِمَّا جَاءَ بِهِ عَنِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالَتْ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ نَعَمْ. فَقَالَ لَهُ النَّجَاشِيُّ فَاقْرَأْهُ عَلَيَّ. فَقَرَأَ عَلَيْهِ صَدْراً مِنْ ﴿كهيعص﴾ قَالَتْ فَبَكَى وَاللَّهِ النَّجَاشِيُّ حَتَّى أَخْضَلَ لِحْيَتَهُ وَبَكَتْ أَسَاقِفَتُهُ حَتَّى أَخْضَلُوا مَصَاحِفَهُمْ حِينَ سَمِعُوا مَا تَلاَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَالَ النَّجَاشِيُّ إِنَّ هَذَا وَالَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى لِيَخْرُجُ مِنْ مِشْكَاةٍ وَاحِدَةٍ انْطَلِقَا فَوَاللَّهِ لاَ أُسْلِمُهُمْ إِلَيْكُمْ أَبَداً وَلاَ أَكَادُ. قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَلَمَّا خَرَجَا مِنْ عِنْدِهِ قَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِي وَاللَّهِ لآتِيَنَّهُ غَداً أَعِيبُهُمْ عِنْدَهُ ثُمَّ أَسْتَأْصِلُ بِهِ خَضْرَاءَهُمْ. قَالَتْ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ وَكَانَ أَتْقَى الرَّجُلَيْنِ فِينَا لاَ تَفْعَلْ فَإِنَّ لَهُمْ أَرْحَاماً وَإِنْ كَانُوا قَدْ خَالَفُونَا.

قَالَ وَاللَّهِ لأُخْبِرَنَّهُ أَنَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ عَبْدٌ. قَالَتْ ثُمَّ غَدَا عَلَيْهِ الْغَدَ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا الْمَلِكُ إِنَّهُمْ يَقُولُونَ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ قَوْلاً عَظِيماً فَأَرْسِلْ إِلَيْهِمْ فَسَلْهُمْ عَمَّا يَقُولُونَ فِيهِ. قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ يَسْأَلُهُمْ عَنْهُ. قَالَتْ وَلَمْ يَنْزِلْ بِنَا مِثْلُهَا فَاجْتَمَعَ الْقَوْمُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ مَاذَا تَقُولُونَ فِي عِيسَى إِذَا سَأَلَكُمْ عَنْهُ قَالُوا نَقُولُ وَاللَّهِ فِيهِ مَا قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى وَمَا جَاءَ بِهِ نَبِيُّنَا صلى الله عليه وسلم كَائِناً فِي ذَلِكَ مَا هُوَ كَائِنٌ. فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالَ لَهُمْ مَا تَقُولُونَ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ نَقُولُ فِيهِ الَّذِي جَاءَ بِهِ نَبِيُّنَا صلى الله عليه وسلم هُوَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَرُوحُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ الْعَذْرَاءِ الْبَتُولِ . قَالَتْ فَضَرَبَ النَّجَاشِيُّ يَدَهُ عَلَى الأَرْضِ فَأَخَذَ مِنْهَا عُوداً ثُمَّ قَالَ مَا عَدَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ مَا قُلْتَ هَذَا الْعُودَ. فَتَنَاخَرَتْ بَطَارِقَتُهُ حَوْلَهُ حِينَ قَالَ مَا قَالَ فَقَالَ وَإِنْ نَخَرْتُمْ وَاللَّهِ اذْهَبُوا فَأَنْتُمْ سُيُومٌ بِأَرْضِي وَالسُّيُومُ الآمِنُونَ مَنْ سَبَّكُمْ غَرِمَ ثُمَّ مَنْ سَبَّكُمْ غَرِمَ ثُمَّ مَنْ سَبَّكُمْ غَرِمَ فَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي دَبْرَ ذَهَبٍ وَأَنِّي آذَيْتُ رَجُلاً مِنْكُمْ وَالدَّبْرُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ الْجَبَلُ رُدُّوا عَلَيْهِمَا هَدَايَاهُمَا فَلاَ حَاجَةَ لَنَا بِهَا فَوَاللَّهِ مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنِّي الرِّشْوَةَ حِينَ رَدَّ عَلَيَّ مُلْكِي فَآخُذَ الرِّشْوَةَ فِيهِ وَمَا أَطَاعَ النَّاسَ فِيَّ فَأُطِيعَهُمْ فِيهِ. قَالَتْ فَخَرَجَا مِنْ عِنْدِهِ مَقْبُوحَيْنِ مَرْدُوداً عَلَيْهِمَا مَا جَاءَا بِهِ وَأَقَمْنَا عِنْدَهُ بِخَيْرِ دَارٍ مَعَ خَيْرِ جَارٍ. قَالَتْ فَوَاللَّهِ إِنَّا عَلَى ذَلِكَ إِذْ نَزَلَ بِهِ يَعْنِي مَنْ يُنَازِعُهُ فِي مُلْكِهِ. قَالَتْ فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْنَا حُزْناً قَطُّ كَانَ أَشَدَّ مِنْ حُزْنٍ حَزِنَّاهُ عِنْدَ ذَلِكَ تَخَوُّفاً أَنْ يَظْهَرَ ذَلِكَ عَلَى النَّجَاشِيِّ فَيَأْتِيَ رَجُلٌ لاَ يَعْرِفُ مِنْ حَقِّنَا مَا كَانَ

النَّجَاشِيُّ يَعْرِفُ مِنْهُ. قَالَتْ وَسَارَ النَّجَاشِيُّ وَبَيْنَهُمَا عُرْضُ النِّيلِ. قَالَتْ فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَنْ رَجُلٌ يَخْرُجُ حَتَّى يَحْضُرَ وَقْعَةَ الْقَوْمِ ثُمَّ يَأْتِينَا بِالْخَبَرِ قَالَتْ فَقَالَ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ أَنَا. قَالَتْ وَكَانَ مِنْ أَحْدَثِ الْقَوْمِ سِنًّا. قَالَتْ فَنَفَخُوا لَهُ قِرْبَةً فَجَعَلَهَا فِي صَدْرِهِ ثُمَّ سَبَحَ عَلَيْهَا حَتَّى خَرَجَ إِلَى نَاحِيَةِ النِّيلِ الَّتِي بِهَا مُلْتَقَى الْقَوْمِ ثُمَّ انْطَلَقَ حَتَّى حَضَرَهُمْ. قَالَتْ وَدَعَوْنَا اللَّهَ تَعَالَى لِلنَّجَاشِيِّ بِالظُّهُورِ عَلَى عَدُوِّهِ وَالتَّمْكِينِ لَهُ فِي بِلَادِهِ وَاسْتَوْثَقَ عَلَيْهِ أَمْرُ الْحَبَشَةِ فَكُنَّا عِنْدَهُ فِي خَيْرِ مَنْزِلٍ حَتَّى قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ بِمَكَّةَ.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير ابن إسحاق وقد صرح بالسماع

9842. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı, Ebû Umeyye b. el-Muğîre'nin kızı Ümmü Seleme anlatıyor: Habeşistan'a gidince, Necâşî bize çok büyük bir misâfirperverlik gösterdi. Dinimizi rahatça yaşıyorduk. Sadece Allah'a ibâdet ediyorduk. Eziyet görmüyor, hoşumuza gitmeyen sözler işitmiyorduk. Bu haber Kureyş'e ulaşınca, Necâşî'ye bizim için güçlü iki adam göndermeyi ve Necâşî'ye de Mekke mallarından yeni sayılabilecek birçok hediye göndermeyi kararlaştırdılar. Ona götürülen en güzel hediye, Baran hurmalarıydı. Onun için çok hurma topladılar. Necâşî'nin patriklerine teker teker hediye hazırladılar. Hediyeleri Abdullah b. Ebî Rabîa el-Mahzûmî ve Amr b. el-Âs b. Vâil es-Sehmî ile beraber gönderip onlara talimât verdiler. Dediler ki: "Necâşî ile onlar hakkında konuşmadan önce Necâşî'ye hediyelerini verin. Sonra da müslümanlarla görüşmesine fırsat vermeden onları size teslim etmesini isteyin!" İkisi yola çıktılar ve nihayet Necâşî'nin yanına vardılar. Biz onun yanında çok iyi evlerde kaldık ve bize çok güzel komşuluk yaptı. Necâşî'nin bütün patriklerine, Necâşî'yle konuşmadan hediyeleri verdiler. Sonra hepsine teker teker şöyle dediler: "Bizden bir takım akılsız insanlar hükümdarın ülkesine sığındılar. Kendi kavimlerinin dininden ayrıldılar. Fakat sizin dininize de girmediler. Bizim de, sizin de bilmediğiniz yeni bir din çıkardılar. Onların kavminin önde gelenleri, onları teslim etmesi için bizi hükümdarınıza gönderdiler. Biz hükümdarla onlar hakkında konuşurken, siz de onları bize teslim etmesi ve onlarla konuşmaması gerektiğini söyleyin. Çünkü onların kavmi, onları daha iyi gözetim altında tutar ve onların olumsuz yanlarını daha iyi bilir." Patrikler onlara: "Tamam" dediler. Sonra Necâşî'nin hediyelerini ona takdim ettiler. O da kabul etti. Onunla konuştular; dediler ki: "Ey hükümdar! Aramızdan birtakım akılsız insanlar sizin beldenize sığınmış. Kendi

kavimlerinin dininden ayrılmışlar, fakat senin dinine de girmemişler. Ortaya bizim de, senin de bilmediğin bir din çıkarmışlar. Kavimlerinin en uluları olan babaları, amcaları ve akrabaları, onları bize teslim etmen için bizi sana gönderdi. Onlar, o kimseleri daha iyi gözetirler. Ayrıca taptıkları kabahati ve ayıpları onlar daha iyi bilir."

Ümmü Seleme der ki: Abdullah b. Ebî Rabîa'yı ve Amr b. el-Âs'ı en çok sinirlendiren şey şuydu: Necâşî onları dinledi. Hatta etrafındaki patrikler de: "Ey hükümdarımız! Onlar doğru söylüyorlar. Kavmi onları daha iyi gözetir ve onların olumsuz taraflarını daha iyi bilir. Onları teslim et te ülkelerine ve kavimlerine geri dönsünler!" dediler. Fakat buna rağmen Necâşî çok sinirlenerek: "Allah'ın yeminleri yeminim olsun ki, onları bu ikisine teslim etmeyeceğim. Bana sığınmış ve ülkeme gelmiş, beni başkasına tercih etmiş insanları bırakmam. Onları çağırır, bu ikisinin kendileri hakkında demiş oldukları şeyleri sorarım. Eğer bu ikisinin dediğini derlerse, teslim ederim ve kavmine geri gönderirim. Yok, eğer başka bir şey varsa onları korurum ve benim yanımda kaldıkları müddetçe onlara iyi davranırım."

Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabilerine adam göndererek yanına onları çağırdı. Hükümdarın elçisi gelince Müslümanlar bir araya toplandı. Birisi: "Yanına gittiğimizde o adama ne diyeceksiniz?" dedi. Diğerleri: "Vallahi ne pahasına olursa olsun, biz Peygamberimizin (sallallahu aleyhi vesellem) bize öğretip emrettiği şeyleri söyleyeceğiz" dediler. Necâşî'nin yanına geldiklerinde, Necâşî kâtiplerini çağırmış, onlar da etrafında defterlerini açmış bekliyorlardı.

Necâşî: "Kendisi için, kavminizin dininden ayrıldınız ve ne bizim ne de ümmetin diğer dinlerine girmediğiniz şu din nedir?" diye sordu. Ona cevap veren Cafer b. Ebî Tâlib: "Ey hükümdar! Biz, çok câhil, putlara tapan bir millet idik. Mundar hayvanları yer, çirkin işler yapardık. Akrabalık bağımızı koparır, komşumuza iyi davranmazdık. Aramızdan güçlü olanlar, zayıf olanları ezerdi. Biz bu haldeyken Allah bize iyilik ederek nesebini, doğruluğunu, eminliğini ve iffetini bildiğimiz bir elçi gönderdi. Bizi Yüce Allah'ı tek kabul edip ona inanmaya çağırdı. Bizim ve atalarımızın Yüce Allah'tan başka kendilerine taptıkları taştan putları terk etmeye çağırdı. Bize doğru sözlü olmayı, emaneti teslim etmeyi, akrabalık bağını koparmamayı, komşuya iyi davranmayı, haramlardan ve kan akıtmaktan uzak durmayı emretti. Çirkin şeylerden, yalan şâhitlik yapmaktan, yetim malı yemekten, iffetli kadınlara iftira atmaktan bizi nehyetti. Bize sadece Yüce Allah'a ibadet edip, ona hiçbir şeyi ortak koşmamamızı, namaz kılmamızı ve zekât vermemizi emretti. (Bu şekilde ona İslâm'ın bütün emirlerini saydı) Biz de onu tasdik edip

iman ettik ve getirdiği şey üzerine O'na tâbi olduk. Sadece Allah'a ibadet ettik ve ona hiçbir şeyi şirk koşmadık. Bize haram kılınan şeyi, kendimize haram ettik. Helâl kılınan şeyleri helâl saydık. Fakat kavmimiz bize düşman oldu. Bize işkence edip dinimizi bırakmaya ve tekrar putlara ibadete dönmeye zorladılar. Daha önce helâl gördüğümüz pis şeyleri helâl görmemizi istediler. Bize kahredip zulmedince ve dinimizle bizim aramıza girmeye çalışınca senin şehrine geldik. Seni başkasına tercih ettik. Sana sığınmayı istedik ve senin yanında zulmedilmeyiz diye ümit ettik, ey hükümdar."

Necâşî: "Onun Allah'tan getirdiği haberlerden bildiğiniz ne var?"diye sordu. Câfer, Meryem Suresinin baş tarafından okudu. Vallahi Necâşî, sakalları ıslanıncaya kadar ağladı. Yanındaki kâtipleri de onun okuduğu âyetleri duyunca defterleri ıslanacak derecede ağladılar. Sonra Necâşî dedi ki: "Vallahi bu (âyetler) ve Musâ'nın getirdikleri bir kandilden çıkıyor. O halde haydi gidin!" (Kureyş'in elçilerine dönüp) "Vallahi onları size asla teslim etmem" dedi.

O ikisi Necâşî'nin yanından çıkınca Amr b. el-Âs dedi ki: "Vallahi yarın Necâşî'nin yanında onların kökünü kazıyacak olan ayıplarını söyleyeceğim! "İkisinin bizden en çok korkanı olan Abdullah b. Ebî Rabîa ona: "Bunu yapma! Çünkü her ne kadar bize muhalif te olsalar içimizde onların akrabaları var" dedi. Amr b. el-Âs: "Vallahi Necâşî'ye, onların Meryem'in oğlu İsâ'nın bir kul olduğunu iddia ettiklerini söyleyeceğim" dedi. Ertesi gün Necâşî'ye gelip: "Ey hükümdar! Onlar İsâ b. Meryem hakkında çok ağır bir söz söylüyorlar. Onlara adam gönder ve onun hakkında ne dediklerini sor" dedi. Necâşî, bunu sormak için onlara adam gönderdi.

Ümmü Seleme ekledi: "Böyle bir soruyla daha önce hiç karşılaşmamıştık." (Müslümanlar) hemen toplandılar. Birisi: "İsâ hakkında sorarsa ne diyeceksiniz?" dedi. Diğeri: "Vallahi, Yüce Allah'ın dediğini ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) verdiği haberleri söyleyeceğiz. Bunu için başımıza ne gelirse gelsin!" dedi. Necâşî'nin huzuruna gelince, Necâşî onlara: "Meryem'in oğlu İsâ hakkında ne diyorsunuz?" diye sordu: Yine Câfer b. Ebî Tâlib söz aldı: "Peygamberimizin getirdiği şu âyetleri diyoruz: **"O, Allah'ın kulu ve elçisidir. Ruh'u ve kelimesidir. Onu tamamen Allah'a yönelmiş olan, bâkire Meryem'e ilkâ etti."** Bunun üzerine Necâşî yere eğildi ve oradan bir çöp aldı. Sonra da: "İsâ b. Meryem'in dışında şu çöp kadar şey söylemedin. (Yani tamamen onu tarif ediyorsun)" dedi. Böyle deyince etrafındaki patrikler homurdanmaya başladılar. Bunun üzerine Necâşî: "Vallahi, siz ne kadar kızarsanız kızın, durum böyle. Hadi gidin. Siz

benim topraklarımda özgürsünüz. Kim size karışırsa cezalandırılacaktır. (Bu sözü üç defa tekrarladı.) Sizden birine eziyet edeceğim diye, altından dağlarım olmasını istemiyorum. Onların hediyelerini geri verin! Bizim onlara ihtiyacımız yok. 'Vallahi Allah bana bu saltanatı verirken rüşvet almadı ki ben rüşvet alayım. İnsanlar bana itaat etmiyorlar ki ben onlara itaat edeyim" dedi.

Kureyş'in elçileri, getirdikleri hediyeler kendilerine geri verilerek rezil bir halde oradan çıktılar. Biz de Necâşî'nin yanında kaldık ve çok büyük bir misafirperverlik gördük. Biz bu haldeyken Necâişî'yle hükümdarlığı hususunda çekişen biri geldi. Vallahi bu esnâda duyduğumuz üzüntüden daha şiddetli bir üzüntüyü başka hiç bir zaman duymadık. Çünkü onun Necâşî'ye galip gelmesinden ve onun bize gösterdiği iyiliği göstermeyecek olmasından korkuyorduk. Necâşî onunla Nil nehrinin kenarında çarpışmaya girdi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı: "Aramızdan kim bu savaşa katılacak ve daha sonra olan biteni bize haber verecek?" deyince Zübeyr b. Avvâm: "Ben" dedi. O ashabın arasında yaşı en küçük olanı idi. Onun için bir tulum şişirip göğsüne yerleştirdiler. O da onun üzerinde nehirde yüzerek iki ordunun karşılaştığı Nil'in kenarına geldi. Sonra gidip onlara katıldı. Biz de Yüce Allah'a Necâşî'nin düşmanına galip gelmesi ve ülkesinde söz sahibi olması için dua ettik. Neticede Habeşistan'ın yönetciliği ona kaldı. Bizim de Mekke'ye Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönenę kadar onun katında çok iyi bir yerimiz vardı.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etti. İbn İshâk'ın dışındaki ravileri, *Sahih*'in ravileridir. Zaten İshâk da (hocasından bu hadisi bizzat) işittiğini açıkca ifade etmiştir.

٩٨٤٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبو إِسْحَاقَ عَنْ أَبِى مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ قَالَ كُنْتُ جَالِساً مَعَ مُحَمَّدِ بْنِ حَاطِبٍ فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم" إِنِّى قَدْ رَأَيْتُ أَرْضاً ذَاتَ نَخْلٍ فَاخرُجُوا ". فَخرَجَ حَاطِبٌ وَجَعْفَرٌ فِى الْبَحْرِ قِبَلَ النَّجَاشِيِّ قَالَ فَوُلِدْتُ أَنَا فِى تِلْكَ السَّفِينَةِ . رواه أحمد والطبراني ,ورجاله رجال الصحيح .

9843. Muhammed b. Hâtib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben hurma bahçeleri olan bir yer gördüm. Haydi çıkıp oraya gidin!"* Bunun üzerine Hâtib ile Câfer denizden Necâşî'ye gittiler. Ravi dedi ki: "Ben o gemideyken doğmuşum."

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etti. Senedindeki ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٤٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ ، قَالَ : نا ابْنُ عَوْنٍ ، قَالَ : نا عُمَيْرُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : قَالَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ " يَا رَسُولَ اللَّهِ ائْذَنْ لِي أَنْ آتِيَ أَرْضًا أَعْبُدُ اللَّهَ بِهَا لا أَخَافُ أَحَدًا حَتَّى أَمُوتَ ، قَالَ : فَأَذِنَ لَهُ ، فَأَتَى النَّجَاشِيَّ " فَقَالَ مُعَاذٌ : حَدَّثَنِي ابْنُ عَوْنٍ ، قَالَ : فَحَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ ، قَالَ : " لَمَّا رَأَيْتُ جَعْفَرًا وَأَصْحَابَهُ آمِنِينَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ ، قُلْتُ : لأَقْعَنَّ بِهَذَا وَأَصْحَابِهِ ، فَأَتَيْتُ النَّجَاشِيَّ ، فَقُلْتُ : ائْذَنْ لِعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، فَأَذِنَ لِي فَدَخَلْتُ ، فَقُلْتُ : إِنَّ بِأَرْضِنَا ابْنَ عَمٍّ لِهَذَا ، يَزْعُمُ أَنْ لَيْسَ لِلنَّاسِ إِلا إِلَهٌ وَاحِدٌ ، وَأَنَا وَاللَّهِ إِنْ لَمْ تُرِحْنَا مِنْهُ ، وَأَصْحَابِهِ لا أَقْطَعُ إِلَيْكَ هَذِهِ النُّطْفَةَ أَبَدًا وَلا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي ، فَقَالَ : أَيْنَ هُوَ ؟ ، قَالَ : إِنَّهُ يَجِيءُ مَعَ رَسُولِكَ ، إِنَّهُ لا يَجِيءُ مَعِي فَأَرْسَلَ مَعِي رَسُولا ، فَوَجَدْنَاهُ قَاعِدًا بَيْنَ أَصْحَابِهِ ، فَدَعَاهُ فَجَاءَ ، فَلَمَّا أَتَيْنَا الْبَابَ نَادَيْتُ ائْذَنْ لِعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَنَادَى خَلْفِي ائْذَنْ لِحِزْبِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، فَسَمِعَ صَوْتَهُ ، فَأَذِنَ لَهُ فَدَخَلَ ، وَدَخَلْتُ فَإِذَا النَّجَاشِيُّ عَلَى السَّرِيرِ ، وَإِذَا جَعْفَرٌ قَاعِدٌ بَيْنَ يَدَيْهِ ، وَحَوْلَهُ أَصْحَابُهُ عَلَى الْوَسَائِدِ ، وَوَصَفَ عُمَيْرٌ السَّرِيرَ ، قَالَ عَمْرٌو : فَلَمَّا رَأَيْتُ مَقْعَدَهُ جِئْتُ حَتَّى قَعَدْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّرِيرِ ، وَجَعَلْتُهُ خَلْفَ ظَهْرِي ، وَأَقْعَدْتُ بَيْنَ كُلِّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِي ، قَالَ : فَسَكَتَ وَسَكَتْنَا ، وَسَكَتَ وَسَكَتْنَا ، حَتَّى قُلْتُ فِي نَفْسِي : لُعِنَ هَذَا الْعَبْدُ الْحَبَشِيُّ ، أَلا يَتَكَلَّمُ ، ثُمَّ تَكَلَّمَ ، فَقَالَ : نَخِّرُوا ، قَالَ عَمْرٌو : أَيْ تَكَلَّمُوا ، فَقُلْتُ : إِنَّ ابْنَ عَمٍّ هَذَا يَزْعُمُ أَنَّهُ لَيْسَ لِلنَّاسِ إِلا إِلَهٌ وَاحِدٌ ، وَأَنَّكَ وَاللَّهِ إِنْ لَمْ تَقْتُلْهُ لا أَقْطَعُ إِلَيْكَ هَذِهِ النُّطْفَةَ أَبَدًا ، أَنَا وَلا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي ، فَقَالَ : يَا أَصْحَابَ عَمْرٍو مَا تَقُولُونَ ، قَالُوا نَحْنُ عَلَى مَا قَالَ عَمْرٌو ، فَقَالَ : يَا حِزْبَ اللَّهِ نَخِّرْ ، قَالَ : فَتَشَهَّدَ جَعْفَرٌ ، فَقَالَ عَمْرٌو : فَوَاللَّهِ إِنَّهُ لأَوَّلُ يَوْمٍ سَمِعْتُ فِيهِ التَّشَهُّدَ لَيَوْمَئِذٍ ، فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، قَالَ : فَأَنْتَ فَمَا تَقُولُ ؟ قَالَ : فَأَنَا عَلَى دِينِهِ ، قَالَ : فَرَفَعَ يَدَهُ فَوَضَعَهَا عَلَى جَبِينِهِ ، فِيمَا وَصَفَ ابْنُ عَوْنٍ ، ثُمَّ قَالَ : أَنَامُوسٌ كَنَامُوسِ مُوسَى ؟ مَا يَقُولُ فِي عِيسَى ؟ قَالَ : يَقُولُ : رُوحُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ ، قَالَ : فَأَخَذَ شَيْئًا مِنَ الأَرْضِ مَا أَخْطَأَ فِيهِ ، مِثْلُ هَذِهِ ، وَقَالَ : لَوْلا مُلْكِي لاتَّبَعْتُكُمْ ، اذْهَبْ أَنْتَ يَا عَمْرُو ، فَوَاللَّهِ مَا أُبَالِي أَلا تَأْتِيَنِي أَنْتَ ، وَلا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِكَ أَبَدًا ، وَاذْهَبْ أَنْتَ يَا حِزْبَ اللَّهِ ، فَأَنْتَ آمِنٌ مَنْ قَاتَلَكَ قَتَلْتُهُ ، وَمَنْ سَلَبَكَ غَرِمْتُهُ ، وَقَالَ لآذِنِهِ : انْظُرْ هَذَا فَلا تَحْجُبْهُ عَنِّي إِلا

أَنْ أَكُونَ مَعَ أَهْلِي ، فَإِنْ كُنْتُ مَعَ أَهْلِي فَأَخْبِرْهُ ، فَإِنْ أَبَى إِلا أَنْ تَأْذَنَ لَهُ فَأْذَنْ لَهُ ، قَالَ : فَلَمَّا كَانَ ذَاتَ عَشِيَّةٍ لَقِيتُهُ فِي السِّكَّةِ ، فَنَظَرْتُ خَلْفَهُ فَلَمْ أَرَ خَلْفَهُ أَحَدًا ، فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ ، فَقُلْتُ : تَعْلَمُ أَنِّي أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : فَغَمَزَنِي وَقَالَ أَنْتَ عَلَى هَذَا ، وَتَفَرَّقْنَا فَمَا هُوَ إِلا أَنْ أَتَيْتُ أَصْحَابِي ، فَكَأَنَّمَا شَهِدُونِي وَإِيَّاهُ ، فَمَا سَأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَخَذُونِي وَطَرَحُونِي ، فَجَعَلُوا عَلَى وَجْهِي قَطِيفَةً ، وَجَعَلُوا يَغْمِزُونِي ، وَجَعَلْتُ أُخْرِجُ رَأْسِي أَحْيَانًا حَتَّى انْفَلَتُّ عُرْيَانًا مَا عَلَيَّ قِشْرَةٌ ، وَلَمْ يَدَعُوا لِي شَيْئًا إِلا ذَهَبُوا بِهِ ، فَأَخَذْتُ قِنَاعَ امْرَأَةٍ ، عَنْ رَأْسِهَا فَوَضَعْتُهُ عَلَى فَرْجِي ، فَقَالَتْ لِي : كَذَا ، وَقُلْتُ : كَذَا ، كَأَنَّهَا تَعْجَبُ مِنِّي ، قَالَ : وَأَتَيْتُ جَعْفَرًا فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ بَيْتَهُ فَلَمَّا رَآنِي ، قَالَ : مَا شَأْنُكَ ؟ قُلْتُ : مَا هُوَ إِلا أَتَيْتُ أَصْحَابِي فَكَأَنَّمَا شَهِدُونِي وَإِيَّاكَ ، فَمَا سَأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى طَرَحُوا عَلَى وَجْهِي قَطِيفَةً غَمُّونِي بِهَا أَوْ غَمَرُونِي ، وَذَهَبُوا بِكُلِّ شَيْءٍ مِنَ الدُّنْيَا هُوَ لِي ، وَمَا تَرَى عَلَيَّ إِلا قِنَاعَ حَبَشِيَّةٍ أَخَذْتُهُ مِنْ رَأْسِهَا ، فَقَالَ : انْطَلِقْ فَمَا انْتَهَيْنَا إِلَى بَابِ النَّجَاشِيِّ نَادَى : ائْذَنْ بِحِزْبِ اللَّهِ وَجَاءَ آذِنُهُ ، فَقَالَ : إِنَّهُ مَعَ أَهْلِهِ ، فَقَالَ : اسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ ، فَاسْتَأْذَنَ لَهُ عَلَيْهِ فَأَذِنَ لَهُ ، فَلَمَّا دَخَلَ ، قَالَ : إِنَّ عَمْرًا قَدْ تَرَكَ دِينَهُ وَاتَّبَعَ دِينِي ، قَالَ : كَلا ، قَالَ : بَلَى ، فَدَعَا آذِنَهُ ، فَقَالَ : اذْهَبْ إِلَى عَمْرٍو ، فَقُلْ لَهُ إِنَّ هَذَا يَزْعُمُ أَنَّكَ قَدْ تَرَكْتَ دِينَكَ ، وَاتَّبَعْتَ دِينَهُ ، فَقُلْتُ : نَعَمْ ، فَجَاءَ إِلَيَّ أَصْحَابِي حَتَّى قُمْنَا عَلَى بَابِ الْبَيْتِ ، وَكَتَبْتُ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى كَتَبْتُ الْمِنْدِيلَ ، فَلَمْ أَدَعْ شَيْئًا ذَهَبَ إِلا أَخَذْتُهُ ، وَلَوْ أَشَاءُ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِمْ لَفَعَلْتُ ، قَالَ : ثُمَّ كُنْتُ بَعْدُ فِي الَّذِينَ أَقْبَلُوا فِي السُّفُنِ مُسْلِمِينَ "رواه الطبراني والبزار, وصدر الحديث في أوله له, وزاد في آخره قال : ثم كنت بعد من الذين أقبلوا في السفن مسلمين .

وعمير بن إسحاق: وثقه ابن حبان وغيره, وفيه كلام لا يضر, وبقية رجاله رجال الصحيح وروى أبو يعلى بعضه ثم قال : فذكر الحديث بطوله .

9844. Umeyr b. İshâk'ın bildirildiğine göre Câfer, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Yâ Resûlallah! Bana izin ver Yüce Allah'a ibâdet edebileceğim ve kimseden korkmayacağım bir yere gideyim" dedi. Resûlullah ta (sallallahu aleyhi vesellem) ona izin verince Necâşî'nin yanına gitti.

Umeyr diyor ki: Amr b. el-Âs bana şöyle anlattı: Câfer ve arkadaşlarının Habeşistan'da rahat ettiğini görünce onları kıskandım ve dedim ki: "Ona ve arkadaşlarına günlerini göstereceğim!" Hemen Necâşî'nin yanına gittim ve: "Amr b. el-Âs'a izin ver" dedim. İzni alınca huzuruna girdim ve: "Bizim yurdumuzda bunun (Câfer'in) bir amcaoğlu var ki, insanların tek bir ilâhı olduğunu iddia ediyor. Vallahi eğer ondan ve arkadaşlarından bizi kurtarmazsan, ne ben ne de arkadaşlarımdan hiç biri şu denizi aşıp ta senin yanına gelemez." Necâşî: "Nerede o?" diye sordu. "O senin elçinle beraber gelir, ama benimle gelmiyor" dedim. Benimle beraber bir elçi gönderdi. Arkadaşlarının arasında oturuyorken onu bulduk. Elçi onu çağırınca (Câfer) geldi. Kapıya varınca ben: "Amr b. el-Âs'a izin ver" dedim. (Fakat Câfer) de arkamdan: "Allah'ın taraftarına izin ver" diye seslendi. Necâşî onun sesini duydu ve benden önce ona izin verdi. O girdi, ben de peşine girdim. Necâşî koltuğunda oturuyordu. Ben varıp önüne oturdum. Onu da arkama aldım. Onun arkadaşlarından her iki kişi arasına benim arkadaşlarımdan birini koydum. Necâşî: "Konuşun bakalım" dedi. Ben söze başladım: "Sizin topraklarınızda bir adam var ki onun amcaoğlu bizim topraklarımızda ve insanların tek bir ilâhdan başka hiçbir ilâhı olmadığını iddia ediyor. Eğer sen onun ve taraftarlarının önünü kesmezsen, ne ben, ne de arkadaşlarımdan hiç biri şu denizi aşıp ta sana gelemeyiz." Câfer dedi ki: "Amcamın oğlu doğru söylüyor. Ben de onun dinindenim." Necâşî yüksek bir sesle: "Aaah Ah!" dedi. Hatta biz aramızda: "Ne oluyor bu Habeş oğluna (konuşmuyor)!" dedik. Necâşî devam etti: "Mûsâ'nın dini gibi bir din mi acaba? İsâ b. Meryem hakkında ne diyorsunuz?" Câfer: "Diyorum ki: **O, Allah'ın Ruh'u ve Kelimesi'dir.**" Necâşî yerden bir çöp aldı ve: "Dediği şeyde şu kadar bile hata yapmadı! Allah'a yemin ederim ki eğer hükümdarlığım olmasaydı sizin peşinizden gelirdim" dedi. Sonra bana dönerek: "Ne senin, ne de arkadaşlarından birinin yanıma gelmesi benim umurumda bile değil" dedi. Câfer'e de: "Sen benim topraklarımda eminsin! Sana kim vurursa onu öldürürüm. Sana kim laf atarsa, onu buna pişman ederim" dedi. Yanındaki hizmetçilerine de: "Bu adam ne zaman izin isterse ona izin ver. Bir tek hanımımın yanındayken müstesna. Ama yine de ısrar ediyorsa, d zaman da izin ver" dedi. Daha sonra oradan ayrıldık. (Amr anlatmaya devam ediyor:)

Kimse bana Câfer'den sevimli değildi. Bir defasında yolda karşıma çıktı. Arkasına baktım kimseyi göremedim. Kendi arkama baktım kimseyi göremedim. Sonra ona yaklaşarak: "Biliyor musun, ben de Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ediyorum" dedim. Câfer ise bana: "Allah seni

hidâyete ulaştırmış. Öyleyse bunda sebat et!" dedi. Sonra arkadaşlarımın yanına vardım. Herhalde beni onun yanındayken görmüş olacaklar ki, bir kadife parçası veya kıyafet aldılar ve üzerime atıp beni sardılar. Başımı bir o taraftan, bir bu taraftan çıkarıyor (nefes almaya çalışıyordum). Beni (atıp) bıraktıklarında üzerimde hiçbir giysim kalmamıştı. Orada Habeşli bir kadına rastladım ve onun peçesini aldım. Edep yerimi örttüm. Sonra Câfer'e gidip yanına girdim. Bana: "Ne oldu sana?" diye sordu. "Habeşli bir kadının peçesini aldım ve onunla edep yerimi örttüm" dedim. Sonra beraberce yürüyüp hükümdârın kapısına vardık. Câfer görevliye: "Benim için izin iste!" dedi. Görevli: "O (şu an) ailesinin yanında" dedi. Sonra izin verildi. Câfer: "Amr da benim dinime tâbi oldu" deyince Necâşî: "Hayır, olamaz gerçekten mi?" diye sordu. Câfer de: "Evet" dedi. Bunun üzerine oradaki birine: "Bununla beraber git. Ne yaparsa ve ne söylerse hepsini yaz" dedi. "Olur" diyerek peşimden geldi. (Değerli hediye ve eşyaları beğenip) söylüyordum, adam da yazıyordu. Bardağa varana kadar her şeyi yazdı. Eğer onların mallarından kendi malıma bir şey katmak isteseydim elbette bunu yapardım.

★Taberânî ve Bezzâr bu hadisi rivayet etti. Bezzâr'ın sonunda ise şu ilave yer almıştır: "(Amr b. el-Âs) dedi ki: Sonra ben gemide müslüman olarak dönenlerden birisi oldum."

İbn Hibbân ve başkaları, Umeyr b. İshâk'ın güvenilir olduğunu söylediler. Onun hakkında güvenirliğine zarar vermeyen sözler de vardır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

Ebû Ya'lâ, bu hadisin bir bölümünü rivayet ettikten sonra: "Bu hadis daha uzunca zikredildi" dedi.

٩٨٤٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الدِّيَاجِيُّ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ الْمِصِّيصِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالا : ثنا أَسَدُ بْنُ عَمْرٍو الْكُوفِيُّ ، ثنا مُجَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : بَعَثَتْ قُرَيْشٌ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ ، وَعُمَارَةَ بْنَ الْوَلِيدِ بِهَدِيَّةٍ مِنْ أَبِي سُفْيَانَ ، إِلَى النَّجَاشِيِّ ، فَقَالُوا لَهُ ، وَنَحْنُ عِنْدَهُ : قَدْ بَعَثُوا إِلَيْكَ أُنَاسًا مِنْ سَفَلَتِنَا ، وسُفَهَائِهِمْ فَادْفَعْهُمْ إِلَيْنَا ، قَالَ : لا ، حَتَّى أَسْمَعَ كَلامَهُمْ ، فَبَعَثَ إِلَيْنَا ، وَقَالَ : مَا تَقُولُونَ ؟ فَقُلْنَا : إِنَّ قَوْمَنَا يَعْبُدُونَ الأَوْثَانَ ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَ إِلَيْنَا رَسُولا فَآمَنَّا بِهِ ، وَصَدَّقْنَاهُ ، فَقَالَ لَهُمُ النَّجَاشِيُّ : عَبِيدًا هُمْ لَكُمْ ؟ قَالُوا : لا ، قَالَ : فَلَكُمْ عَلَيْهِمْ دَيْنٌ ؟ قَالُوا : لا ، قَالَ : فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ فَخَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِ ، فَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ : إِنَّ هَؤُلاءِ يَقُولُونَ فِي عِيسَى ، غَيْرَ مَا تَقُولُونَ ، قَالَ : إِنْ لَمْ يَقُولُوا

فِي عِيسَى ، مِثْلَ مَا أَقُولُ لَمْ أَدَعْهُمْ فِي أَرْضِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ ، قَالَ : فَأَرْسَلَ إِلَيْنَا ، فَكَانَتِ الدَّعْوَةُ الثَّانِيَةُ أَشَدَّ عَلَيْنَا مِنَ الأُولَى ، فَقَالَ : مَا يَقُولُ صَاحِبُكُمْ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ؟ فَقُلْنَا : هُوَ يَقُولُ : هُوَ رُوحُ اللَّهِ ، وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى الْعَذْرَاءِ الْبَتُولِ ، قَالَ : فَأَرْسَلَ ، فَقَالَ : ادْعُوا فُلانًا الْقَسَّ ، وَفُلانًا الرَّاهِبَ ، فَأَتَاهُ نَاسٌ مِنْهُمْ ، فَقَالَ : مَا تَقُولُونَ فِي عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ؟ فَقَالُوا : أَنْتَ أَعْلَمُنَا ، فَمَا تَقُولُ ؟ قَالَ النَّجَاشِيُّ : فَأَخَذَ شَيْئًا مِنَ الأَرْضِ ، ثُمَّ قَالَ : هَكَذَا عِيسَى مَا زَادَ عَلَى مَا قَالَ هَؤُلاءِ مِثْلَ هَذَا ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ : أَيُؤْذِيكُمْ أَحَدٌ ؟ قَالُوا : نَعَمْ ، فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى : مَنْ آذَى أَحَدًا مِنْهُمْ ، فَأَغْرِمُوهُ أَرْبَعَةَ دَرَاهِمَ ، ثُمَّ قَالَ : يَكْفِيكُمْ ؟ فَقُلْنَا : لا ، فَأَضْعَفَهَا ، فَلَمَّا هَاجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ ، وَظَهَرَ بِهَا ، قُلْنَا لَهُ : إِنَّ صَاحِبَنَا قَدْ خَرَجَ إِلَى الْمَدِينَةِ ، وَظَهَرَ بِهَا ، وَهَاجَرَ ، وَقَتَلَ الَّذِينَ كُنَّا حَدَّثْنَاكَ عَنْهُمْ ، وَقَدْ أَرَدْنَا الرَّحِيلَ إِلَيْهِ ، فَزَوِّدْنَا ، قَالَ : نَعَمْ ، فَحَمَّلَنَا ، وَزَوَّدَنَا ، وأَعْطَانا ، ثُمَّ قَالَ : أَخْبِرْ صَاحِبَكَ ، مَا صَنَعْتُ إِلَيْكُمْ ، وَهَذَا رَسُولِي مَعَكَ ، وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ ، فَقُلْ لَهُ يَسْتَغْفِرُ لِي ، قَالَ جَعْفَرٌ : فَخَرَجْنَا حَتَّى أَتَيْنَا الْمَدِينَةَ ، فَتَلَقَّانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاعْتَنَقَنِي ، فَقَالَ : " مَا أَدْرِي أَنَا بِفَتْحِ خَيْبَرَ أَفْرَحُ ، أَوْ بِقُدُومِ جَعْفَرٍ " ، ثُمَّ جَلَسَ ، فَقَامَ رَسُولُ النَّجَاشِيِّ ، فَقَالَ : هُوَ ذَا جَعْفَرٌ ، فَسَلْهُ مَا صَنَعَ بِهِ صَاحِبُنَا ، فَقُلْتُ : نَعَمْ ، قَدْ فَعَلَ بِنَا كَذَا ، وَحَمَّلَنَا ، وَزَوَّدَنَا ، وَنَصَرَنَا ، وَشَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَقَالَ : قُلْ لَهُ يَسْتَغْفِرُ لِي ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَتَوَضَّأَ ثُمَّ دَعَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلنَّجَاشِيِّ " ، فَقَالَ : الْمُسْلِمُونَ آمِينَ ، قَالَ جَعْفَرٌ : فَقُلْتُ لِلرَّسُولِ : انْطَلِقْ ، فَأَخْبِرْ صَاحِبَكَ مَا رَأَيْتَ ، مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه الطبراني من طريق أسد بن , عن مجالد وكلاهما ضعيف, وقد وثقا .

9845. Câfer b. Ebî Tâlib anlatıyor: Kureyş kabilesi Amr b. el-Âs'ı ve Umâre b. el-Velîd'i, Ebû Süfyan'dan hediyeler götürmek üzere Necâşî'ye gönderdi. Biz de oradayken Necâşî'ye dediler ki: "Bizim sefihlerimizden ve akılsızlarımızdan bir takım insanlar sana gelmişler. Onları bize ver." Necâşî de: "Hayır onları da dinleyene kadar olmaz" dedi. Sonra bizi çağırttırdı ve: "Siz ne diyorsunuz (bu konuda)?" diye sordu. Biz de: "Kavmimiz putlara tapıyordu ve Yüce Allah bize bir elçi gönderdi. Biz de ona iman ettik ve onu tasdîk ettik" dedik. Necâşî onlara: "Bunlar sizin köleniz mi?" diye sordu. Onlar: "Hayır" dediler. "Onlarda alacağınız borç mu var? " diye sordu. Onlar yine "Hayır"

dediler. Necâşî: "O zaman onları rahat bırakın" dedi. Sonra biz Necâşî'nin yanından ayrılınca Amr b. el-Âs: "Bu adamlar, Hz. İsâ hakkında sizin dediğinizden farklı şeyler söylüyorlar"deyince Necâşî: "Eğer İsâ hakkında, bizim dediğimizden başka bir şey söylüyorlarsa onları topraklarımda bir an bile tutmam" dedi. Sonra bizi çağırttı. Bu ikinci çağırış bize, birincisinden daha ağır gelmişti. Necâşî: "Sizin arkadaşınız, Meryem oğlu İsâ hakkında ne diyor?" diye sordu. Biz de: **"O, Allah'ın ruhudur ve sadece Allah'a yönelmiş ve bâkire olan Meryem'e ilkâ ettiği bir kelimedir"** dedik. Necâşî haber gönderdi ve: "Falan râhibi ve filan papazı çağırın" dedi. Onlardan bir grup geldiler. Necâşî onlara. "Siz Meryem'in oğlu İsâ hakkında ne diyorsunuz?" diye sorunca rahipler: "Sen bizden daha iyi biliyorsun. Niye soruyorsun?" dediler. Sonra Necâşî yerden bir çöp aldı ve: "Meryem'in oğlu İsâ dediğiniz gibidir. Bunların demiş olduğu şeyden şu kadar bile fazla değildir" dedi. Sonra onlara dönüp: "Size rahatsız eden var mı?" diye sordu. Onlar da: "Evet var" dediler. Necâşî bir tellâla emretti ve: "Her kim bunlardan birine eziyet ederse, ona dört dirhem para cezası verin" fermanı çıkardı. Sonra bize dönüp: "Yeter mi?" dedi. Biz de: "Hayır, ama en azından bu idare eder" dedik. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret edip oraya yerleşince Necâşî'ye şöyle dedik: "Bizim dostumuz Medine'ye çıktı ve oraya yerleşti. Sana anlattığımız kimseleri (Mekke'de) terk etti. Biz de oraya göç etmek istiyoruz. Bizim azığımızı verir misin?" O da: "Olur" dedi ve bizi bindirdi. Azığımızı ve yol harçlığımızı verdi. Sonra dedi ki: "Dostunuza size yaptıklarımı anlatın. İşte bu da benim elçim; sizinle beraber gidecek. Ben de şahadet ediyorum ki, Allah'tan başka ilâh yoktur ve O da Allah'ın elçisidir. Ona söyleyin, benim için Allah'tan mağfiret istesin.?"

Câfer diyor ki: Böylece yola çıktık. Medine'ye vardığımızda Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bizi karşıladı. Benim boynuma sarıldı ve: *"Hayber'in fethine mi daha çok sevindim, yoksa Câfer'in gelişine mi, bilemiyorum!"* dedi. Sonra oturdu. Necâşî'nin elçisi ayağa kalkıp: "İşte Câfer burada. Sor ona, sahibimiz ona neler yapmış?" dedi. Ben de: "Evet yâ Resûlallah! Bize böyle böyle iyilikler yaptı. Bizi yolcu etti, azığımızı verdi. Bize çok yardım etti. Allah'tan başka ilâh olmadığına ve senin Allah'ın elçisi olduğuna da şehâdet etti ve dedi ki: «O'na söyleyin, benim için istiğfâr etsin»" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı ve abdest aldı. Sonra üç kere şöyle dua etti. *"Allahım! Necâşî'yi affet!"* "Müslümanlar da: "Âmin" dediler. Câfer ekledi: Elçiye: "Git ve sahibine Hz. Peygamber'den gördüğün bu şeyleri anlat" dedim.

٩٨٤٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ هِشَامٍ ، ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَكَّائِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ ، كِلاهُمَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ النَّجَاشِيَّ سَأَلَهُ مَا دِينُكُمْ ؟ قَالَ : " بُعِثَ فِينَا رَسُولٌ نَعْرِفُ لِسَانَهُ ، وَصِدْقَهُ ، وَوَفَاءَهُ ، فَدَعَانَا إِلَى أَنْ نَعْبُدَ اللَّهَ ، وَحْدَهُ لا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا ، وَخَلَعَ مَا كَانَ يَعْبُدُ قَوْمُنَا ، وَغَيْرُهُمْ مِنْ دُونِهِ ، يَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ ، وَيَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ ، وَأَمَرَنَا بِالصَّلاةِ ، وَالصِّيَامِ ، وَالصَّدَقَةِ ، وَصِلَةِ الرَّحِمِ ، فَدَعَانَا إِلَى مَا نَعْرِفُ ، وَقَرَأَ عَلَيْنَا تَنْزِيلا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ، لا يُشْبِهُهُ غَيْرُهُ ، فَصَدَّقْنَاهُ ، وَآمَنَّا بِهِ ، وَعَرَفْنَا أَنَّ مَا جَاءَ بِهِ حَقٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ، فَفَارَقْنَا عِنْدَ ذَلِكَ قَوْمَنَا ، فَآذَوْنَا ، وَقَهَرُونَا ، فَلَمَّا أَنْ بَلَغُوا مِنَّا مَا نَكْرَهُ ، وَلَمْ نَقْدِرْ عَلَى أَنْ نَمْتَنِعَ مِنْهُمْ ، خَرَجْنَا إِلَى بَلَدِكَ ، وَاخْتَرْنَاكَ عَلَى مَنْ سِوَاكَ ، فَقَالَ النَّجَاشِيُّ : اذْهَبُوا ، فَأَنْتُمْ سُيُومٌ بِأَرْضِي ، يَقُولُ آمِنُونَ مَنْ سَبَّكُمْ غَرِمَ "

رواه الطبراني من طريقين عن ابن اسحق وهو مدلس .

9846. Câfer b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Necâşî ona: "Dinin nedir?" diye sordu. O da: "Bize dilini bildiğimiz, doğruluğuna ve vefâsına inandığımız bir elçi gönderildi. Bizi sadece Allah'a ibadet edip ona hiçbir şeyi şirk koşmamaya, kavmimizin Allah'tan başka taptıkları şeyleri terk etmeye çağırdı. İyi olan şeyleri bize emredip, kötü şeyleri yasakladı. Namaz, oruç, zekât ve sıla-i rahimle bize emretti. Bizi hep iyi bildiğimiz şeylere çağırdı. Başka bir kitaba hiç benzemeyen, Allah katından indirilmiş bir kitabı bize okudu. Biz de onu tasdik ettik ve ona iman ettik. Böylece onun getirdiği şeylerin hak ve Allah katından geldiğini bildik. Böyle olunca da kavmimizden ayrıldık. Bize eziyet ve zulmettiler. Artık hoşumuza gitmeyen şeyler yapmaya başlayınca ve onlardan kendimizi korumaya gücümüz yetmeyince de senin beldene geldik ve seni başkasına tercih ettik" dedi. Bunun üzerine Necâşî dedi: "Tamam gidin. Siz artık benim topraklarımda eminsiniz. Size kim söverse cezalandırılacak" dedi.

★Taberânî bu hadisi, müdellis birisi olan İbn İshâk'ın yer aldığı iki ayrı ravi zinciriyle rivayet etti.

٩٨٤٧ - و عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ : أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَنْطَلِقَ مَعَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ إِلَى النَّجَاشِيِّ فَبَلَغَ ذَلِكَ قُرَيْشاً فَبَعَثُوا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ وَعُمَارَةَ بْنَ

الْوَلِيدِ وَجَمَعَا لِلنَّجَاشِيِّ هَدِيَّة وَقَدِمَا عَلَى النَّجَاشِي فَأَتَيَاهُ بِالهَدِيَّةِ فَقَبِلَهَا وَسَجَدَا لَهُ ثُمَّ قَالَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ: إِنَّ نَاساً مِن أَرْضِنَا رَغِبُوا عَنْ دِينِنَا وَهُمْ فِي أَرْضِكَ فَقَالَ لَهُمْ النَّجَاشِيُّ : فِي أَرْضِي ؟ قَالُوا : نَعَمْ . فَبَعَثَ إِلَيْنَا فَقَالَ لَنَا جَعْفَرٌ : لاَ يَتَكَلَّمْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَنَا خَطِيبُكُم اليَوْمَ فَانْتَهَيْنَا إِلى النَّجَاشِي وَهُو جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ وَعَمْرَو بْنَ الْعَاصِ عَنْ يَمِينِهِ وَعُمَارَةَ عَنْ يَسَارِهِ والقِسِّيسُونَ وَالرُّهْبَانَ جُلُوسٌ سِمَاطَين وَقَدْ قَالَ لَهُ عَمْرُو وَعُمَارَةَ : إِنَّهُمْ لاَ يَسْجُدُونَ لَكَ فَلَمَّا انْتَهَيْنَا بَدَرَنَا مِنْ عِنْدِهِ مِنْ القِسِّيسِيْنَ وَالرُّهَبَانِ : اسْجُدُوا لِلمَلِكِ فَقَالَ جَعْفَرُ : إِنَّا لاَ نَسْجُدُ إِلا لله . قَالَ لَهُ النَّجَاشِيُّ : وَمَا ذَاكَ ؟ قَالَ : إِنَّ اللهَ بَعَثَ إِلَيْنَا رَسُولاً وَهُوَ الرَّسُولُ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلاَمَ مِنْ بَعْدِه اسْمُهُ أَحْمَدُ وَأَمَرَنَا بِالمَعْرُوفِ وَنَهَانَا عَنْ المُنْكَرِ . فَأَعْجَبَ النَّجَاشِيُّ قَوْلَهُ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَمْرُو قَالَ : أَصْلَحَ اللهُ المَلِكَ إِنَّهُمْ يُخَالِفُونَكَ فِي ابْنِ مَرْيَمَ فَقَالَ النَّجَاشِيُّ : مَا يَقُولُ صَاحِبُكُمْ فِي ابْنِ مَرْيَمَ ؟ قَالَ : يَقُولُ فِيهِ قَوْلَ اللهِ : " هُوَ رُوحُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَخْرَجَهُ مِنْ العَذْرَاءِ البَتُولِ التِي لَمْ يَقْرَبْهَا بَشَرٌ وَلَمْ يَفْتَرِضْهَا وَلَدٌ " . فَتَنَاوَلَ النَّجَاشِيُّ عُوْدَاً مِنْ الأَرْضِ فَرَفَعَهُ فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ القِسِّيسِيْنَ وَالرُّهبَانِ مَا يَزِيْدُ هَؤُلاَءِ عَلَى مَا تَقُولُونُ فِي ابْنِ مَرْيَمَ مَا يَزِنُ هَذِهِ مَرْحَباً بِكُمْ وَبِمَنْ جِئْتُمْ مِنْ عِنْدِهِ أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَّهُ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ عِيسَى وَلَوْلاَ مَا أَنَا فِيهِ مِنَ الْمُلْكِ لأَتَيْتُهُ حَتَّى أُقَبِّلَ نَعْلَيْه امْكُثُوا فِي أَرْضِي مَا شِئْتُمْ . وَأَمَرَ لَنَا بِطَعَامٍ وَكُسْوَةٍ وَقَالَ : رُدُّوا عَلَى هَذَيْنِ هَدِيَّتَهُمَا وَكَانَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ رَجُلاً قَصِيْراً وَكَانَ عُمَارَةُ رَجُلاً جَمِيْلاً وَكَانَا أَقْبَلا إِلى النَّجَاشِيِّ فَشَرِبُوا - يَعْنِي خَمْرَاً - وَمَعَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ امْرَأَتَهُ فَلَمَّا شَرِبُوا مِنْ الخَمْرِ قَالَ عُمَارَةَ لِعَمْرُو : مُرَّ امْرَأَتَكَ فَلْتُقبلني فَقَالَ لَهُ عَمْرُو : أَلاَ تَسْتَحِي ؟ فَأَخَذَ عُمَارَةَ عَمْراً فَرَمَى بِهِ فِي البَحْرِ فَجَعَلَ عَمْرُو يُنَاشِدُ عُمَارَةَ حَتَّى أَدْخَلَهُ السَّفِينَةَ فَحَقَدَ عَمْرُو عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ عَمْرُو لِلنَّجَاشِيِّ : إِنَّكَ إِذَا خَرَجْتَ خَلَفْتَ عُمَارَةَ فِي أَهْلِكَ . فَدَعَا النَّجَاشِيُّ عُمَارَةَ فَنَفَخَ فِي إِحْلِيْلَهُ فَطَارَ مَعَ الوَحْشِ.

قلت : روى أبو داود منه مقدار سطر من الجنائز .رواه الطبراني,ورجاله رجال الصحيح .

9847. Ebû Mûsâ anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize, Câfer b. Ebû Tâlib'le beraber Necâşî'ye gitmemizi emretti. Bu haber Kureyş'e ulaştı. Onlar da hemen Amr b. el-Âs ile Umâre b. el-Velîd'i hediyelerle berâber Necâşî'ye gönderdiler. Necâşî'nin huzuruna varıp hediyeleri takdim ettiler. O da onları kabul etti. Necâşî'ye secde ettikten sonra Amr b. el-Âs: "Bizim ülkemizden bir takım insanlar dinimizden çıktılar ve şu an senin topraklarındalar" dedi. Necâşî: "Benim

topraklarımdalar mı?" diye sorunca o da: "Evet" dedi. Necâşî biz çağırtınca Câfer: "Sizden kimse konuşmasın. Bugün sözcünüz benim" dedi. Necâşî'nin yanına vardık. O bir yerde oturuyordu. Amr b. el-Âs sağında, Umâre b. el-Velîd solunda, rahipler ve papazlar da kenara dizilmiş oturuyorlardı. Amr ve Umâre, Necâşî'ye: "Bunlar sana secde de etmezler" dedi. Biz gelince hemen yanındaki rahipler ve papazlar: "Hükümdara secde edin!" dediler. Câfer: "Yüce Allah'tan başkasına secde etmeyiz" dedi. Necâşî ona: "Bu da ne (niçin)?" diye sordu. Câfer: "Allah bize bir elçi gönderdi. O, İsâ'nın kendisinden sonra "ismi Ahmed" diye müjdelediği elçidir. Bize iyi şeyleri emrediyor ve kötü şeyleri yasaklıyor" karşılığını verdi. Necâşî onun sözlerine hayran oldu. Amr bunu görünce: "Allah mülkünü iyileştirsin! Onlar sana Meryem'in oğlu İsâ hakkında muhâlefet ediyorlar" dedi. Bunun üzerine Necâşî: "Dostunuz, Meryem'in oğlu hakkında ne diyor?" diye sordu. Câfer de: "O, Allah'ın dediğini diyor: **"O, Allah'ın ruhu ve kelimesidir. Onu Allah'a yönelmiş ve bâkire olan, kendisine daha önce hiç bir beşerin yaklaşmamış olduğu ve çocuk doğurmamış olan Meryem'den çıkardı"** dedi. Necâşî yerden bir çöp aldı ve havaya kaldırdı. Sonra şöyle dedi: "Ey rahibler ve papazlar topluluğu! Bu adamlar, sizin Meryem'in oğlu İsâ hakkında söylediğiniz şeyden şu kadar bile fazla söylemiyorlar. Size ve yanından geldiğiniz şahsa selam olsun. Şehâdet ediyorum ki o, Allah'ın elçisidir ve Hz. İsâ'nın müjdelediği peygamberdir. Eğer şu içinde bulunduğum hükümdarlık olmasaydı onun yanına gider pabuçlarından öperdim. Benim topraklarımda dilediğiniz kadar kalabilirsiniz." Bize yiyecek ve giyecek verilmesini emretti. Sonra onlara dönerek: "Bu ikisine hediyelerini geri verin" dedi.

Amr b. el-Âs kısa boylu bir adamdı. Umâre ise, yakışıklı biriydi. Necâşî'nin yanına gelip şarap içtiler. Amr b. el-Âs'ın yanında hanımı da vardı. Şarabı içip (sarhoş olunca) Umâre, Amr'a "Hanımına söyle de beni öpsün" dedi. Amr: "Utanmıyor musun?" diye azarladı. Umâre sinirlendi ve Amr'ı denize attı. (Suda iken) Umâre'ye kurtarması için yalvardı; nihayet onu gemiye aldı. Amr daha sonraları bu meseleden dolayı ona kin tuttu. Sonra Necâşî'ye gidip: "Sen dışarı gittiğin vakitte Umâre arkandan hanımına sarkıntılık yaptı" dedi. Bunun üzerine Necâşî, Umâre'yi çağırttı. Cinsel organına hava üfletince (akli dengesini kaybedip) vahşi hayvanlarla yaşamaya başladı.

★Ebû Dâvûd bu hadisten bir satır kadarını "Cenazeler" bahsinde zikretti. Bunu Taberânî bu hadisi rivayet etti. Ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٤٨ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَدِينِيُّ , فُسْتُقَةُ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ : فِي تَسْمِيَةِ مَنْ " هَاجَرَ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ ، فَأَقَامَ بِهَا حَتَّى قَدِمَ بَعْدَ بَدْرٍ ، شُرَحْبِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بن حَسَنَةَ وَهِيَ أُمُّهُ "رواه الطبراني , ورجاله ثقات .

9848. Mûsa b. Ukbe, Habeşistan'a hicret eden kişilerin isimlerini sayarken der ki: Şurahbîl b. Abdillah b. Hasene -ki Hasene, Abdullah'ın annesidir- bu ülkede kaldı ve ancak Bedir savaşından sonra (Medine'ye gelebildi.

★Taberânî rivayet etti. Ravileri, güvenilir ravilerdir.

٩٨٤٩ – عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قال : إن قريشا بعثوا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ ، وَعُمَارَةَ بْنَ الْوَلِيدِ زَمَنَ النَّجَاشِيِّ وَكَانَ عُمَارَةَ رَجُلاً جَمِيْلاً وَكَانَ يَقْذِفُ عَمْراً فِي البَحْرِ وَكَانَ يَعُوْمُ فَيَخْرُجُ ثُمَّ يُلْقِيْهِ أَيْضَا فَيَعُومُ فَحَقِدَ عَمْرُو فِي نَفْسِهِ عَلَى عُمَارَةَ مَا كَانَ يَصْنَعُ بِهِ فَلَمَّا قَدِمَا دَخَلاَ عَلَى النَّجَاشِي فَقَالاَ لَهُ : إِنَّ جَعْفَراً وَأَصْحَابَهُ طَعَنُوا عَلَى آبَائِهِمْ وَخَالَفُوهُمْ فِي دِيْنِهِم وَهُمْ يُخَالِفُونَكَ وَلاَ يُحَيُّونَكَ كَمَا يُحَيِّيْك النَّاسُ فَوقَعُوا فِيْهِمْ فَبَعَثَ النَّجَاشِيُّ إِلَى جَعْفَر وَأَصْحَابِهِ فقَالَ : مَا لَكُمْ لاَ تُحَيُّونِي كَمَا تُحَيِّيْنِي النَّاسُ ؟ قَالُوا : إِنَّ لَنَا رَبًّا لاَ يَنْبَغِي أَنْ نَسْجُدَ لِغَيْرِهِ وَلَوْ سَجَدْنَا لِأَحَدٍ لَسَجَدْنَا لِنَبِيِّنَا قَالَ : هَلْ مَعَكُمْ مِنْ كِتَابِكُمْ شَيْءٌ ؟ قَالُوا : نَعَمْ فَقَرَأَ جَعْفَرُ سُورَةَ مَرْيَمَ فَقَالَ : مَا تَقُوْلُ فِي عِيْسَى ؟ قَالَ : هُوَ رُوْحُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ فَقَالَ لأَصْحَابِهِ : مَا تَقُولُونَ ؟ فَسَكَتُوا فَأَخَذَ شَيْئاً مِنَ الأَرْضِ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ فَقَالُوا : وَاللهِ مَا خَالَفُوا أَمْرَ عِيْسَى هَذِهِ وَإِنْ أَنْكَرْتُكم وَإِنِّي أُشْهِدُكُمْ أَنِّى قَدْ آمَنْتُ بما أنزل على مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ : إِنَّ شِئْتُمْ جَهَّزْتُكُمْ فَقَدِمْتُمْ عَلَى نَبِيِّكُمْ وَإِنَّ شِئْتُمْ أَقَمْتُمْ عِنْدِي حَتَّى يَسْتَقِرُ مَكَاناً فَأَخَذَ عَمْرُو يَعْمَلُ فِي عُمَارَةَ فَلَطِفَ بِامْرَأَةِ النَّجَاشِيِّ فَأَخَذَ عِطْراً مِنْ عِطْرِهَا ثُمَّ قَالَ لِلنَّجَاشِيِّ : إِنَّ عُمَارَةَ يَدْخُلُ عَلَى امْرَأَتِكِ وَآيَةُ ذَلِكَ أَنَّهُ يَدْخُلُ عَلَيْكَ غَداً وَعَلَيْهِ طِيْبٌ مِنْ طِيْبِهَا فَلَمَّا أَصْبَحَا طَيَّبَهُ فَقَالَ : انْطَلِقَ بنَا إِلَى الْمَلِكِ فَانْطَلَقَا حَتَّى دَخَلَ فَوَجَدَ مِنْهُ رِيْحَ الطِّيْبِ فَعَرِفَ النَّجَاشِيُّ طِيْبَهُ فَأَمَرَ النَّجَاشِيُّ بِعُمَارَةَ فَنَفَخَ فِي إِحْلِيْلِهِ فَاسْتَطِيْرَ حَتَّى لَحِقَ بِالصَّحَارِى يَسْعَى فِيْهَا مَعَ الوَحْشِ فَجَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ أَهْلَهُ فَأَصَابُوهُ فَسَقُوهُ شَرْبَةً مِنْ سَوِيقٍ فَتَعْتَعَتْهُ فَمَاتَ فَلَمَّا قَدِمَ جَعْفَرُ وَأَصْحَابُهُ عَلَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَتْهُ وَفَاةُ النَّجَاشِيِّ رواه الطبراني مرسلا ,وفيه :محمد بن كثير الثقفي ,وهو ضعيف .

9849. Abdurrahmân b. Ebî Leylâ bildiriyor: Kureyş kabilesi Amr b. el-Âs ile Umâre b. el-Velîd'i Necâşî'nin yanına gönderdiler. Umâre yakışıklı biriydi. Amr'ı denize atıyordu. O yüzüp çıkınca tekrar onu atıyordu. Amr içten içe Umâre'ye yaptığı şeyden dolayı kin beslemeye başladı. Habeşistan'a gelip Necâşî'nin yanına girince şöyle dediler: "Câfer ve arkadaşları atalarına dil uzattılar ve onların dinine muhâlefet ettiler. Onlar sana da muhâlefet ediyorlar, seni insanları selâmladığı gibi selâmlamıyorlar" diyerek bu şekilde onların aleyhinde konuştular. Necâşî bunun üzerine Câfer ve arkadaşlarını çağırttı. Onlara: "Siz niçin diğer insanların beni selâmladığı gibi selâmlamıyor sunuz?" diye sordu. Onlar da: "Bizim öyle bir Rabbimiz var ki, ondan başkasına secde etmemiz yakışmaz. Eğer birine secde edecek olsaydık, Peygamberimize secde ederdik" dediler. Necâşî: "Yanınızda Kitab'ınızdan bir şey var mı?" diye sordu. "Evet" dediler. Bunun üzerine Câfer, Meryem Sûresini okudu. Necâşî: "İsâ hakkında ne diyorsunuz?" diye sordu. Câfer: "O, Allah'ın Ruhu'dur ve Meryem'e ilkâ ettiği kelimesidir" dedi. Arkadaşlarına dönüp: "Peki siz ne diyorsunuz?" diye sordu. Onlar ise cevap vermediler. Bunun üzerine Necâşî yerden iki parmağının arasına bir çöp alarak şöyle dedi: "Vallahi İsâ'nın durumuna şu kadar bile muhalefet etmediler. Her ne kadar siz buna inanmasanız da. Şahâdet ediyorum ki ben, Muhammed'e indirilen şeylere iman ettim." Sonra ekledi: "İsterseniz sizi hazırlayıp, Peygamberinize göndereyim. İsterseniz benim yanımda kalın ve bir yere yerleşin."

Sonra Amr, Umâre'ye tuzak kurmaya başladı. Necâşî'nin hanımına bir lâtife yaptı ve (bunun karşılığında) onun kokularından bir koku aldı. Sonra Necâşî'ye varıp: "Umâre senin karının yanına giriyor. Bunun alâmeti şudur ki, o yarın senin yanına gelecek ve üzerinde hanımının kokusundan bir koku olacak" dedi. Sabah olunca Amr, Umâre'ye o kokudan sürdü ve: "Haydi bizi hükümdarın yanına götür" dedi. İkisi beraber Necâşî'nin yanına gittiler. Hükümdarın huzuruna girince Necâşî kokuyu alır almaz tanıdı. Hemen emretti ve cinsel organına hava bastılar. Umâre'nin aklı başından gitti ve çöle çıkıp yırtıcı hayvanlarla birlikte çılgınca koşmaya başladı. Daha sonra hanımının yanına geldi. Onu tutup *sevîk*'ten bir yudum içirdiler. Çırpınarak can verdi. Câfer ile arkadaşları, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ulaştıklardında Necâşî'nin ölüm haberi geldi.

★Taberânî *mürsel* olarak rivayet etti. Ravilerinden Muhammed b. Kesîr es-Sekafî zayıftır.

٩٨٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " وَتَسْمِيَةُ الَّذِينَ خَرَجُوا إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ الْمَرَّةَ الأُولَى قَبْلَ خُرُوجِ جَعْفَرٍ وَأَصْحَابُهُ : عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ ، وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ، وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ رُقَيَّةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ ، وَأَبُو حُذَيْفَةَ بْنُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو ، وَوَلَدَتْ لَهُ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي حُذَيْفَةَ ، وَالزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ ، وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ أَخُو بَنِي عَبْدِ الدَّارِ ، وَعَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ ، وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الأَسَدِ ، وَامْرَأَتُهُ أُمُّ سَلَمَةَ ، وَأَبُو سَبْرَةَ بْنُ أَبِي رُهْمٍ وَمَعَهُ أُمُّ كُلْثُومٍ بِنْتِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو ، وَسُهَيْلُ بْنُ بَيْضَاءَ ، قَالَ : ثُمَّ رَجَعَ هَؤُلاءِ الَّذِينَ ذَهَبُوا الْمَرَّةَ الأُولَى قَبْلَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَأَصْحَابِهِ حِينَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ السُّورَةَ الَّتِي يَذْكُرُ فِيهَا : ﴿ وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى ﴾ ، وَقَالَ الْمُشْرِكُونَ مِنْ قُرَيْشٍ : لَوْ كَانَ هَذَا الرَّجُلُ يَذْكُرُ آلِهَتَنَا بِخَيْرٍ أَقْرَرْنَاهُ وَأَصْحَابُهُ ، فَإِنَّهُ لا يَذْكُرُ أَحَدًا مِمَّنْ خَالَفَ دِينَهُ مِنَ الْيَهُودِ ، وَالنَّصَارَى بِمِثْلِ الَّذِي يَذْكُرُ بِهِ آلِهَتَنَا مِنَ الشَّتْمِ وَالشَّرِّ ، فَلَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ السُّورَةَ الَّتِي يَذْكُرُ فِيهَا : ﴿ وَالنَّجْمِ ﴾ ، وَقَرَأَ : ﴿ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الأُخْرَى ﴾ أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِيهَا عِنْدَ ذَلِكَ ذِكْرَ الطَّوَاغِيتِ ، فَقَالَ : " وَإِنَّهُنَّ لَمِنَ الْغَرَانِيقِ الْعُلَى ، وَإِنَّ شَفَاعَتَهُمْ لَتُرْتَجَى " ، وَذَلِكَ مِنْ سَجْعِ الشَّيْطَانِ وَفِتْنَتِهِ ، فَوَقَعَتْ هَاتَانِ الْكَلِمَتَانِ فِي قَلْبِ كُلِّ مُشْرِكٍ ، وَذَلَّتْ بِهَا أَلْسِنَتُهُمْ وَاسْتَبْشَرُوا بِهَا ، وَقَالُوا : إِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رَجَعَ إِلَى دِينِهِ الأَوَّلِ وَدِينِ قَوْمِهِ ، فَلَمَّا بَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِرَ السُّورَةِ الَّتِي فِيهَا النَّجْمُ ، سَجَدَ وَسَجَدَ مَعَهُ كُلُّ مَنْ حَضَرَ مِنْ مُسْلِمٍ وَمُشْرِكٍ ، غَيْرَ أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ الْمُغِيرَةِ كَانَ رَجُلا كَبِيرًا فَرَفَعَ عَلَى كَفِّهِ تُرَابًا فَسَجَدَ عَلَيْهِ ، فَعَجِبَ الْفَرِيقَانِ كِلاهُمَا مِنْ جَمَاعَتِهِمْ فِي السُّجُودِ لِسُجُودِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَمَّا الْمُسْلِمُونَ فَعَجِبُوا مِنْ سُجُودِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى غَيْرِ إِيمَانٍ وَلا يَقِينٍ ، وَلَمْ يَكُنِ الْمُسْلِمُونَ سَمِعُوا الَّذِي أَلْقَى الشَّيْطَانُ عَلَى أَلْسِنَةِ الْمُشْرِكِينَ ، وَأَمَّا الْمُشْرِكُونَ فَاطْمَأَنَّتْ أَنْفُسُهُمْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا سَمِعُوا الَّذِي أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَحَدَّثَهُمُ الشَّيْطَانُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَرَأَهَا فِي السَّجْدَةِ فَسَجَدُوا لِتَعْظِيمِ آلِهَتِهِمْ ، فَفَشَتْ تِلْكَ الْكَلِمَةُ فِي النَّاسِ ، وَأَظْهَرَهَا الشَّيْطَانُ حَتَّى بَلَغَتِ الْحَبَشَةَ ، فَلَمَّا سَمِعَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَمَنْ كَانَ مَعَهُمْ مِنْ

أَهْلِ مَكَّةَ أَنَّ النَّاسَ قَدْ أَسْلَمُوا وَصَلَّوْا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَبَلَغَهُمْ سُجُودُ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَلَى التُّرَابِ عَلَى كَفَّيْهِ أَقْبَلُوا سِرَاعًا ، وَكَبُرَ ذَلِكَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا أَمْسَى أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَشَكَا إِلَيْهِ ، فَأَمَرَهُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ ، فَلَمَّا بَلَغَهَا تَبَرَّأَ مِنْهَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، وَقَالَ : مَعَاذَ اللَّهِ مِنْ هَاتَيْنِ ، مَا أَنْزَلَهُمَا رَبِّي وَلا أَمَرَنِي بِهِمَا رَبُّكَ ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَقَّ عَلَيْهِ ، وَقَالَ : أَطَعْتُ الشَّيْطَانَ وَتَكَلَّمْتُ بِكَلامِهِ وَشَرَكَنِي فِي أَمْرِ اللَّهِ ، فَنَسَخَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَا أَلْقَى الشَّيْطَانُ ، وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ : ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلا نَبِيٍّ إِلا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴾ ، فَلَمَّا بَرَّأَهُ اللَّهُ مِنْ سَجْعِ الشَّيْطَانِ وَفِتْنَتِهِ ، انْقَلَبَ الْمُشْرِكُونَ بِضَلالِهِمْ وَعَدَاوَتِهِمْ ، وَبَلَغَ الْمُسْلِمِينَ مِمَّنْ كَانَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ وَقَدْ شَارَفُوا مَكَّةَ ، فَلَمْ يَسْتَطِيعُوا الرُّجُوعَ مِنْ شِدَّةِ الْبَلاءِ الَّذِي أَصَابَهُمْ وَالْجُوعِ وَالْخَوْفِ ، خَافُوا أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ فَيُبْطَشَ بِهِمْ ، فَلَمْ يَدْخُلْ رَجُلٌ مِنْهُمْ إِلا بِجِوَارٍ ، وَأَجَارَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ ، فَلَمَّا أَبْصَرَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ الَّذِي لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ مِنَ الْبَلاءِ ، وَعُذِّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ بِالنَّارِ وَبِالسِّيَاطِ ، وَعُثْمَانُ مُعَافًى لا يُعْرَضُ لَهُ رَجَعَ إِلَى نَفْسِهِ فَاسْتَحَبَّ الْبَلاءَ عَلَى الْعَافِيَةِ ، وَقَالَ : أَمَا مَنْ كَانَ فِي عَهْدِ اللَّهِ وَذِمَّتِهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ الَّذِي اخْتَارَ لأَوْلِيَائِهِ مِنْ أَهْلِ الإِسْلامِ ، وَمَنْ دَخَلَ فِيهِ فَهُوَ خَائِفٌ مُبْتَلًى بِالشِّدَّةِ وَالْكَرْبِ عَمَدَ إِلَى الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، فَقَالَ : يَا ابْنَ عَمٍّ ، قَدْ أَجَرْتَنِي فَأَحْسَنْتَ جِوَارِي ، وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ تُخْرِجَنِي إِلَى عَشِيرَتِكَ فَتَبْرَأَ مِنِّي بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ ، فَقَالَ لَهُ الْوَلِيدُ : ابْنَ أَخِي ، لَعَلَّ أَحَدًا آذَاكَ وَشَتَمَكَ وَأَنْتَ فِي ذِمَّتِي فَأَنْتَ تُرِيدُ مَنْ هُوَ أَمْنَعُ لَكَ مِنِّي فَأَكْفِيكَ ذَلِكَ ؟ قَالَ : لا وَاللَّهِ مَا بِي ذَلِكَ ، وَمَا اعْتَرَضَ لِي مِنْ أَحَدٍ ، فَلَمَّا أَبَى عُثْمَانُ إِلا أَنْ يَتَبَرَّأَ مِنْهُ الْوَلِيدُ أَخْرَجَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَقُرَيْشٌ فِيهِ كَأَحْفَلِ مَا كَانُوا ، وَلَبِيدُ بْنُ رَبِيعَةَ الشَّاعِرُ يُنْشِدُهُمْ ، فَأَخَذَ الْوَلِيدُ بِيَدِ عُثْمَانَ فَأَتَى بِهِ قُرَيْشًا ، فَقَالَ : إِنَّ هَذَا غَلَبَنِي ، وَحَمَلَنِي عَلَى أَنْ أَبْرَأَ إِلَيْهِ مِنْ جِوَارِي ، أُشْهِدُكُمْ أَنِّي مِنْهُ بَرِيءٌ ، فَجَلَسَا مَعَ الْقَوْمِ ، وَأَخَذَ لَبِيدُ يُنْشِدُهُمْ ، فَقَالَ :

أَلا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلا اللَّهَ بَاطِلٌ

فَقَالَ عُثْمَانُ : صَدَقْتَ ، ثُمَّ إِنَّ لَبِيدَ أَنْشَدَهُمْ تَمَامَ الْبَيْتِ :

وَكُلُّ نَعِيمٍ لا مَحَالَةَ زَائِلٌ

فَقَالَ : كَذَبْتَ فَأُسْكِتَ الْقَوْمُ وَلَمْ يَدْرُوا مَا أَرَادَ بِكَلِمَتِهِ ، ثُمَّ أَعَادَهَا الثَّانِيَةَ وَأَمَرَ بِذَلِكَ ، فَلَمَّا ، قَالَهَا ، قَالَ مِثْلَ كَلِمَتِهِ الأُولَى وَالآخِرَةِ صَدَّقَهُ مَرَّةً ، وَكَذَّبَهُ مَرَّةً ، وَإِنَّمَا يُصَدِّقُهُ إِذَا ذَكَرَ كُلَّ شَيْءٍ يَفْنَى ، وَإِذَا ، قَالَ : كُلُّ نَعِيمٍ ذَاهِبٌ كَذَّبَهُ عِنْدَ ذَلِكَ : إِنَّ نَعِيمَ أَهْلِ الْجَنَّةِ لا يَزُولُ ، نَزَعَ عِنْدَ ذَلِكَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَلَطَمَ عَيْنَ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ فَاخْضَرَّتْ مَكَانَهَا ، فَقَالَ الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ وَأَصْحَابُهُ : قَدْ كُنْتَ فِي ذِمَّةٍ مَانِعَةٍ مَمْنُوعَةٍ ، فَخَرَجْتَ مِنْهَا إِلَى هَذَا ، وَكُنْتَ عَمَّا لَقِيتَ غَنِيًّا ، ثُمَّ ضَحِكُوا ، فَقَالَ عُثْمَانُ : بَلْ كُنْتُ إِلَى هَذَا الَّذِي لَقِيتُ مِنْكُمْ فَقِيرًا ، وَعَيْنِي الَّتِي لَمْ تُلْطَمْ إِلَى مِثْلِ هَذَا الَّذِي لَقِيَتْ صَاحِبَتُهَا فَقِيرَةٌ ، لِي فِيمَنْ هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْكُمْ أُسْوَةٌ ، فَقَالَ لَهُ الْوَلِيدُ : إِنْ شِئْتَ أَجَرْتُكَ الثَّانِيَةَ ، فَقَالَ : لا أَرَبَ لِي فِي جِوَارِكَ"

رواه الطبراني هكذا مرسلا, وفيه: ابن لهيعة أيضا .

9850. Urve b. ez-Zübeyr, Habeşistân'a Cafer ve arkadaşları gitmeden önce ilk gidenlerin isimlerini veriyor: Zübeyr b. el-Avvâm, Sehl b. Beyzâ, Âmir b. Rabîa, Abdullah b. Mes'ûd, Abdurrahman b. Avf, Osmân b. Affan ve yanında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı ve Osmân'ın hanımı olan Rukiyye, Osmân b. Maz'ûn, Abdüddâr oğullarından Mus'ab b. Umeyr, Ebû Huzeyfe b. Utbe b. Rabîa ve hanımı ve Süheyl b. Amr'ın kızı Sehle. -Sehle, Habeşistan'da Ebû Huzeyfe'ye Muhammed b. Ebî Huzeyfe adında bir çocuk doğurdu.- Ebû Sebrâ b. Ebî Ruhm ve yanında Süheyl b. Amr'ın kızı olan Ümmü Gülsüm, Ebû Seleme b. Abdilesed ve yanında hanımı Ümmü Seleme.

Sonra bu, Câfer ve arkadaşlarından önce gidenler, Yüce Allah'ın Necm sûresini indirdiği zaman geri döndüler. Kureyşli müşrikler: "Eğer bu adam ilâhlarımızı hayırla anmış olsaydı onu ve arkadaşlarını tasdik ederdik. Çünkü o, kendi dinine aykırı olan Yahudi ve Hıristiyanlardan hiç birine, bizim ilâhlarımıza yaptığı kötülemeyi yapmıyor" dediler.

Yüce Allah, Necm Sûresini indirince Hz. Peygamber, **"Siz Lât ve Uzzâ'yı ve diğer üçüncü olan Menât'ı gördünüz mü?"** (Necm Sur. 19-20) âyetini okudu. Şeytan bu esnada âyetlerin arasına putların isimlerini şu ibarelerle attı: "Onlar, yüce kuğu kuşları (tanrıçalar)dır. Onların şefaatleri ümit edilir." Bu, şeytanın ilkâ ettiği bir kâfiyesi ve fitnesiydi. Bu iki cümle bütün müşriklerin kalbine tesir etti. Artık dilleri yumuşadı

ve (Hz. Peygamber'i) sevmeye başladılar. "Muhammed artık eski dinine, kavminin dinine döndü" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necm Sûresinin sonuna ulaşınca secde etti. Onunla beraber müslümanı müşriği orada bulunan herkes secde etti. Fakat Velîd b. el-Muğîre çok kibirli bir adamdı. Yerden bir avuç toprak aldı ve onun üzerine secde etti. Her iki fırka da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) secdesinden dolayı beraberce secde etmelerine şaşırmıştı. Çünkü müslümanlar şeytanın müşriklere işittirdiği şeyi duymamışlardı. Müşrikler ise Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sözleri arasında şeytanın atmış olduğu sözleri duyunca Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbına karşı ısınmışlardı. Şeytân onlara Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bunu secde etmeleri için okuduğu izlenimini vermiş oldu. Bundan dolayı kendi ilâhlarına saygı için secde etmişlerdi. Bu olay Şeytan'ın da körüklemesiyle insanlar arasında öyle yayıldı ki ta Habeşistan'a kadar ulaştı. Osmân b. Maz'ûn, Abdullah b. Mes'ûd ve beraberindeki Mekke'li müslümanlar, Mekke halkının Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber olup müslüman olduğunu ve hatta Velîd b. el-Muğîre (gibi azgın biri)nin (dahi) avucundaki toprağa secde ettiğini işitince süratle ülkelerine döndüler. Bu olay, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) çok ağırına gitti. Akşam vakti Cebrail (aleyhisselâm) ona gelince durumu ona anlattı. Cebrail ona (âyetleri) okumasını söyledi; o da okudu. Bahsi geçen âyetlere gelince Cebrail (aleyhisselâm) Allah'a sığındı ve: "Bu iki cümleden Allah'a sığınırım. Bu iki cümleyi ("Şeytan Âyetlerini") ne Rabbim indirdi, ne de bana böyle bir şeyi emretti" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu görünce çok ağrına gitti ve: *"Şeytana uydum ve onun kelâmını söyledim; Allah'ın emrinde bana şirk koşturdu"* dedi. Sonra Yüce Allah şeytanın araya atmış olduğu sözleri kaldırdı ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şu âyeti indirdi. **"Ve senden önce bir resûl ve bir nebî göndermedik ki, illa bir temennide bulunduğu zaman onun temennisine şeytan bir şey atıvermiştir. Fakat Allah, şeytanın attığını def eder. Sonra Allah, âyetlerini muhkem kılar. Allah Alim'dir ve Hakîm'dir. (Şeytanın bu vesvesesine izin verilmesi ise) şeytanın atıverdiği şeyin kalplerinde hastalık olan kimselere ve yürekleri katı olanlara bir imtihan kılınması içindir. Şüphe yok ki zalimler, uzak bir ayrılık içindedirler."** (Hac Sur. 52-53)

Yüce Allah, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şeytanın kafiyelerinden ve fitnesinden temizleyince müşrikler, sapıklıklarına ve düşmanlıklarına geri döndüler. Habeşistan'dan gelen müslümanlara bu haber ulaştı. Mekke'ye de çok yaklaşmışlardı. Maruz kaldıkları açlığın şiddetinden dolayı geri dönmeye güçleri kalmamıştı. Mekke'ye girip yakalanmaktan da korkuyorlardı. Her biri bir eman verenin yanına

sığındı. Velîd b. el-Muğîre de Osman b. Maz'ûn'u emanı ile ağırladı. Osman b. Maz'ûn, bir kısmı ateş ve kırbaçlarla işkenceler gören Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbının bu kötü durumlarını gördü. Osmân'ın (ise eman nedeniyle) durumu iyiydi ve ona kimse dokunmuyordu. Kendi kendine düşündü ve belâyı, huzur ve emniyete tercih etti. "Yüce Allah'ın ve Resûlü'nün zimmetinde olup aynı zamanda O'nun İslâm ahalisinden kendi dostlarından kıldığı kimse, zorluk ve sıkıntılarla imtihan ediliyor" dedi. Sonra Velîd b. el-Muğire'ye dönüp: "Ey amca oğlu! Beni emanına alıp ağırladın ve güzelce baktın. Fakat senden beni aşiretinin yanına götürüp onların önünde artık benimle bir ilgin kalmadığını söylemeni istiyorum" dedi. Velîd ona: "Ey kardeşimin oğlu! Korkarım ki birisi sana eziyet edip sövüyor olmalı. Sen benim zimmetimdesin. Seni benden ayırmaya çalışan birisini istiyorsun. Ben seni bunlardan koruyacağım" dedi. Bunun üzerine Osmân b. Maz'ûn: "Vallahi böyle bir durum söz konusu değil. Üstelik hiç kimsenin de baskısı yok" dedi. Osman kendisini bırakması hususunda ısrar edince, Velîd onu Mescid'e (Kâbe'ye) götürdü. Kureyş kabilesinden olabilecek herkes oradaydı. Şâir Lebîd b. Rabîa da onlara şiir okuyordu. Velîd, Osmân'ın elinden tuttu ve onu Kureyşlilerin yanına getirdi. Dedi ki: "Bu beni yendi ve onu himayemden çıkarmam konusunda beni iknâ etti. Sizi şahit tutuyorum. Artık o, benden uzaktır." Sonra ikisi de toplulukla beraber oturdular. Lebîd onlara şiir söylerken şu beyti okudu:

"*Dikkat edin! Allah'ın dışındaki her şey bâtıldır.*" Osmân: "Doğru söyledin" dedi. Sonra Lebîd, beytin devâmını okudu:

"*Bütün nimetler şüphe yok ki (bir gün) yok olacaktır.*" Osmân: "Yalan söyledin" dedi. Herkes susmuştu. Osmân'ın bu sözleriyle ne kastettiğini anlamışlardı. Sonra Lebîd aynı şiiri ikinci kez okudu. Tam o beyitlere gelince Osmân yine aynı sözleri söyledi. Birinde onu tasdik etti. Diğerinde ise tekzip etti. "Her şey yok olacak" dediği zaman onu tasdik ediyor. Çünkü cennet nimetlerinin yok olmayacağını kasdederek "Bütün nimetler yok olacak" dediği zaman onu tekzip ediyordu. Bunun üzerine Kureyş'ten biri kalktı ve Osmân b. Maz'ûn'un gözüne bir tokat atıp gözünü morarttı. Velîd b. el-Muğîre ve arkadaşları dediler ki: "Seni tehlike ve zor durumlardan koruyan bir zimmet içindeydin. Ondan çıkıp bu hale geldin. Varlıklı yaşamayı bir kenara ittin. İsteseydin bu karşılaştığın şeylerle karşılaşmaya bilirdin." Sonra gülmeye başladılar. Osmân: "Hayır, tam tersine! Sizden gördüğüm bu eziyetlere ben muhtaç idim. Tokat yemeyen gözüm, yanındakinin karşılaştığı şeyin aynısına muhtaçtır. Benim için sizden daha çok sevdiğim Zat'ta bir nümune var" dedi. Velîd ona: "Eğer istersen seni ikinci kez himaye edebilirim" dedi. Osmân: "Benim senin himâyene ihtiyacım yok" diye cevap verdi.

★Taberânî hadisi bu şekilde *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravileri arasında İbn Lehîa yer almıştır.

(بَابُ خُرُوجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الطَّائِفِ وَعَرْضَهُ نَفْسَهُ عَلَى القَبَائِلِ)

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Tâif'e Gidişi ve Kendini Kabilelere Sunması

٩٨٥١ – عن عبد الله بن جعفر قال : لَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو طَالِبٍ خرج النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الطَّائِفِ مَاشِيًا عَلَى قَدَمَيْهِ يَدْعُوهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ فَلَمْ يُجِيبُوهُ فَانْصَرَفَ فَأَتَى ظِلَّ شَجَرَةٍ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ : "اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْكُو إِلَيْكَ ضِعْفَ قُوَّتِي وَهَوَانِي عَلَى النَّاسِ أَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ إِلَى مَنْ تَكِلُنِي إِلَى عَدُوٍّ يَتَجَهَّمُنِي أَمْ إِلَى قَرِيْبٍ مَلَّكْتَهُ أَمْرِي إِنْ لَمْ تَكُنْ غَضْبَانَ عَلَيَّ فَلاَ أُبَالِي غَيْرَ أَنَّ عَافِيَتَكَ أَوْسَعُ لِي أَعُوذُ بِوَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ الظُّلُمَاتُ وَصَلُحَ عَلَيْهِ أَمْرُ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ أَنْ يَنْزِلَ بِي غَضَبُكَ أَوْ يَحِلَّ بِي سَخَطُكَ لَكَ العُتْبَى حَتَّى تَرْضَى وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ" رواه الطبراني, وفيه: ابن إسحاق, وهو مدلس ثقة, وبقية رجاله ثقات .

9851. Abdullah b. Câfer bildiriyor: Ebû Tâlib vefât edince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), halkını İslâm'a davet etmek için yürüyerek Tâif'e gitti. Fakat onlar Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) olumlu cevap vermediler. Geri döndü ve bir ağacın gölgesine oturdu. İki rekât namaz kılıp şöyle duâ etti: *"Allahım! Ben gücümün zayıflığını ve insanlara karşı etkisizliğimi sana şikayet ediyorum. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi! Sen merhamet edenlerin en merhametlisisin! Beni kime bırakıyorsun? Beni asık suratla karşılayan düşmanlara mı, yoksa bu işime sahip çıkartacağın yakın dostlara mı? Eğer bana gazab etmişsen yine önemsemiyorum, ama yine de âfiyetin beni de kaplar. Gazabının üzerime inmesinden ve öfkeni haketmekten, karanlıkların sayesinde aydınlandığı, din ve dünya işlerinin kendisine bağlı olduğu zâtına sığınıyorum. Senden razıyız. Sen razı ol (yeter). Güç ve hareket, ancak Allah sayesindedir."*

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup, ravilerinden İbn İshâk güvenilir olmakla birlikte *tedlis* ile bilinmektedir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٥٢ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ فَضَالَةَ الصَّيْرَفِيُّ الْبَصْرِيُّ ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْلَى بْنِ كَعْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَكَمِ ، حَدَّثَتْنِي أُمِّي أُمَيْمَةُ ، عَنْ أُمِّهَا رُقَيْقَةَ ، أَنَّهَا أَخْبَرَتْهَا ، قَالَتْ : لَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْتَغِي النَّصْرَ بِالطَّائِفِ ، فَدَخَلَ عَلَيْهَا ، فَأَمَرَتْ لَهُ بِشَرَابٍ مِنْ سَوِيقٍ ، فَشَرِبَ ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ : " يَا رُقَيْقَةُ ، لا تَعْبُدِي طَاغِيَتَهُمْ ، وَلا تُصَلِّي لَهَا " ، قُلْتُ : إِذًا يَقْتُلُونِي . قَالَ : " فَإِذَا قَالُوا لَكِ ذَلِكِ ، فَقُولِي : " رَبِّي رَبُّ هَذِهِ الطَّاغِيَةِ ، فَإِذَا صَلَّيْتِ فَوَلِّهَا ظَهْرَكِ " ، ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عِنْدِهِمْ ، قَالَتْ بِنْتُ رُقَيْقَةَ : فَأَخْبَرَنِي أَخَوَايَ سُفْيَانُ ، وَوَهْبٌ ابْنَا قَيْسِ بْنِ أَبَانَ ، قَالا : لَمَّا أَسْلَمَ ثَقِيفٌ خَرَجْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَا فَعَلَتْ أُمُّكُمَا ؟ " قُلْنَا : هَلَكَتْ فِي الْحَالِ الَّتِي تَرَكْتَهَا ، فَقَالَ : " لَقَدْ أَسْلَمَتْ أُمُّكُمَا إِذَنْ " رواه الطبراني وفيه من لم أعرفه

9852. Rukayka anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tâif (halkın)dan yardım istemeye gelince benim yanıma geldi. O'na *sevîk* şerbeti yaptırdım; içti ve bana: *"Ey Rukayka! Onların tağutlarına kulluk edip ibadet etme!"* buyurdu. Ben: "O zaman beni öldürürler!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana bunu söyledikleri zaman «Benim Rabbim, bu tağutun Rabbidir» de! İbadet etmek zorunda kalırsan ona sırtını dön"* buyurdu.

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların yanından ayrıldı. Rukayka'nın kızı ekledi: Kardeşim Kays b. Ebân'ın oğulları olan Süfyân ve Vehb bana şöyle anlattılar: Sakif kabilesi müslüman olunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittik. Bize: *"Anneniz (Rukayka) ne âlemde?"* diye sordu. Biz de: "Senin bıraktığın hâl üzere öldü" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse anneniz müslüman olmuş"* buyurdu.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup, ravileri arasında tanımadığım birisi vardır.

٩٨٥٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عُثْمَانَ يَعْنِي ابْنَ الْمُغِيرَةِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَعْرِضُ نَفْسَهُ عَلَى النَّاسِ بِالْمَوْقِفِ فَيَقُولُ " هَلْ مِنْ رَجُلٍ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ فَإِنَّ قُرَيْشاً قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبَلِّغَ كَلاَمَ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ. فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ هَمْدَانَ فَقَالَ مِمَّنْ أَنْتَ فَقَالَ الرَّجُلُ مِنْ هَمْدَانَ. قَالَ فَهَلْ عِنْدَ قَوْمِكَ مِنْ مَنَعَةٍ . قَالَ نَعَمْ. ثُمَّ إِنَّ الرَّجُلَ خَشِيَ أَنْ يَحْقِرَهُ قَوْمُهُ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ آتِيهِمْ فَأُخْبِرُهُمْ ثُمَّ آتِيكَ مِنْ عَامٍ قَابِلٍ. قَالَ نَعَمْ . فَانْطَلَقَ وَجَاءَ وَفْدُ الأَنْصَارِ فِي رَجَبٍ. رواه أحمد ,ورجاله ثقات .

9853. Câbir b. Abdillah alatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini Müzdelife'de insanlara sunarak: *"Beni kavmine götürecek birisi yok mu? Zirâ Kureyş benim Rabbimin kelâmını tebliğ etmeme mâni oluyor"*

diyordu. Nihayet Hemdan'dan birisi geldi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sen kimlerdensin?"* diye sordu. Adam: "Hemdan kabilesindenim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kavminde (benim davetime) mâni olacak insanlar var mı?"* diye sordu. Adam: "Evet var" dedi. Sonra adam kavminin kendisini dışlayacağından korktu. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Onlara gideyim ve haber vereyim. Sonra sana gelirim" dedi. Resûlullah da: *"Olur"* dedi. Adam gitti. Sonra Recep ayında Ensâr'ın heyeti geldi.

★**Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup, ravileri güvenilir kimselerdir.**

٩٨٥٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِى زَائِدَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ فَحَدَّثَنِى حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ قَالَ سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ عَبَّادٍ الدِّيلِىَّ قَالَ إِنِّى لَمَعَ أَبِى رَجُلٌ شَابٌّ أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَتْبَعُ الْقَبَائِلَ وَوَرَاءَهُ رَجُلٌ أَحْوَلُ وَضِىءٌ ذُو جُمَّةٍ يَقِفُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْقَبِيلَةِ فَيَقُولُ " يَا بَنِى فُلاَنٍ إِنِّى رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ آمُرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَأَنْ تُصَدِّقُونِى حَتَّى أُنْفِذَ عَنِ اللَّهِ مَا بَعَثَنِى بِهِ ". فَإِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ مَقَالَتِهِ قَالَ الآخَرُ مِنْ خَلْفِهِ يَا بَنِى فُلاَنٍ إِنَّ هَذَا يُرِيدُ مِنْكُمْ أَنْ تَسْلُخُوا الَّلاتَ وَالْعُزَّى وَحُلَفَاءَكُمْ مِنَ الْحَىِّ بَنِى مَالِكِ بْنِ أُقَيْشٍ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ مِنَ الْبِدْعَةِ وَالضَّلاَلَةِ فَلاَ تَسْمَعُوا لَهُ وَلاَ تَتَّبِعُوهُ. فَقُلْتُ لأَبِى مَنْ هَذَا قَالَ عَمُّهُ أَبُو لَهَبٍ.

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني, وفيه :حسين بن عبد الله بن عبيد الله ,وهو ضعيف, ووثقه ابن معين في رواية وقد تقدمت له طرق فيما أوذي به سيدنا رسول الله صلى الله عليه و سلم وبعضها صحيح .

9854. Rabîa b. Abbâd ed-Dîlî anlatıyor: Ben genç biri iken babamla beraber Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) seyrediyordum. Kabilelerin peşlerine düşüyordu. Peşinde ise kırmızı, çirkin ve gür saçlı bir adam vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabilenin yanına gelerek şöyle diyordu: *"Ey falan oğulları! Ben Yüce Allah'ın size gönderdiği bir elçiyim. Size ona ibâdet etmenizi ve ona hiçbir şeyi şirk koşmamanızı, beni tasdik etmenizi ve Allah'ın benimle gönderdiği emirleri yerine getirmem için beni korumanızı istiyorum."* Sözleri bitince arkasındaki diğer adam başlıyordu: "Ey falan oğulları! Bu sizden Lât, Uzzâ'yı ve müttefikleriniz olan Mâlik b. Ukayş oğullarından sıyrılıp kendi getirdiği sonradan çıkmış sapkınlık ve hurâfelere gelmenizi istiyor. Onu dinlemeyin ve ona uymayın!"

Babama: "Bu (arkasındaki) kim?" diye sorunca: "Amcası Ebû Leheb" dedi.

★Bu hadisi Abdullah b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup, ravilerinden Hüseyin b. Abdillah b. Ubeydillah zayıftır. Fakat İbn Maîn bir rivayette onun hakkında "güvenilir" demiştir. "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Yapılan Eziyetler" bahsinde bu hadisin kimisi *sahîh* olan başka yolları da geçmişti.

٩٨٥٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي الْحُصَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ أَخُو بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ أَخِي بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ قَالَ لَمَّا قَدِمَ أَبُو الْحَيْسَرِ أَنَسُ بْنُ رَافِعٍ مَكَّةَ وَمَعَهُ فِتْيَةٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ فِيهِمْ إِيَاسُ بْنُ مُعَاذٍ يَلْتَمِسُونَ الْحِلْفَ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى قَوْمِهِمْ مِنَ الْخَزْرَجِ سَمِعَ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَتَاهُمْ فَجَلَسَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ لَهُمْ هَلْ لَكُمْ إِلَى خَيْرٍ مِمَّا جِئْتُمْ لَهُ. قَالُوا وَمَا ذَاكَ قَالَ " أَنَا رَسُولُ اللَّهِ بَعَثَنِي إِلَى الْعِبَادِ أَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يَعْبُدُوا اللَّهَ لاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَأُنْزِلَ عَلَيَّ كِتَابٌ ". ثُمَّ ذَكَرَ الإِسْلاَمَ وَتَلاَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ إِيَاسُ بْنُ مُعَاذٍ وَكَانَ غُلاَماً حَدَثاً أَيْ قَوْمِ هَذَا وَاللَّهِ خَيْرٌ مِمَّا جِئْتُمْ لَهُ. قَالَ فَأَخَذَ أَبُو حَيْسَرٍ أَنَسُ بْنُ رَافِعٍ حَفْنَةً مِنَ الْبَطْحَاءِ فَضَرَبَ بِهَا فِي وَجْهِ إِيَاسِ بْنِ مُعَاذٍ وَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْهُمْ وَانْصَرَفُوا إِلَى الْمَدِينَةِ فَكَانَتْ وَقْعَةُ بُعَاثٍ بَيْنَ الأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ قَالَ ثُمَّ لَمْ يَلْبَثْ إِيَاسُ بْنُ مُعَاذٍ أَنْ هَلَكَ قَالَ مَحْمُودُ بْنُ لَبِيدٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ حَضَرَهُ مِنْ قَوْمِي عِنْدَ مَوْتِهِ أَنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا يَسْمَعُونَهُ يُهَلِّلُ اللَّهَ وَيُكَبِّرُهُ وَيَحْمَدُهُ وَيُسَبِّحُهُ حَتَّى مَاتَ فَمَا كَانُوا يَشُكُّونَ أَنْ قَدْ مَاتَ مُسْلِماً لَقَدْ كَانَ اسْتَشْعَرَ الإِسْلاَمَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ حِينَ سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَا سَمِعَ

رواه أحمد والطبراني, ورجاله ثقات.

9855. Abdüleşhel oğullarının kardeşi olan Mahmûd b. Lebîd bildiriyor: Ebu'l-Hayser Enes b. Râfi, içlerinde İyâs b. Muâz'ında bulunduğu Abdüleşhel oğullarından birkaç gençle beraber Mekke'ye gelip Kureyş'ten kavimleri olan Hazrec'le beraber ittifak isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları işitti. Yanlarına gelip oturdu ve onlara: *"Size kendisi için geldiğiniz şeyden daha hayırlı bir şey söyleyeyim mi?"* diye sordu. Onlar: "Nedir o?" diye sorduklarında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben, Allah'ın elçisiyim, beni kullarına gönderdi. Onları ona ibâdet etmeye ve ona hiçbir şeyi ortak koşmamaya çağırıyorum. Bana bir de Kitap indirdi."* Sonra onlara İslâm'ı anlattı ve Kur'ân okudu. Bunun üzerine çiçeği burnunda bir delikanlı olan İyâs b. Muâz: "Ey kavmim! Vallahi bu (söyledikleri) sizin uğruna geldiğiniz şeyden daha

hayırlıdır" dedi. Ebu'l-Hayser Enes b. Râfi yerden bir avuç toprak aldı ve İyâs b. Muâz'ın yüzüne attı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların yanından kalktı. Medine'ye geri döndüklerinde, Evs ve Hazrec kabileleri arasında Bu'âs vakası patlak verdi. Sonra çok geçmeden İyâs b. Muâz öldü.

Mahmûd b. Lebîd ekledi: Kavmimden can verirken onun (İyâs'ın) yanında olan birisi bana şöyle anlattı. "İnsanlar onun ölünceye kadar Lâ ilâhe illallah, Allahu ekber, Elhamdü lillah ve Sübhânallah dediğini işittiler; hiçbir kimse onun müslüman olarak öldüğünde şüphe etmedi. Nitekim o, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) o mecliste dinlediklerinden sonra İslâm'ı kendisine şiar edinmiş olmalıydı."

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup, ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الْبَيْعَةِ عَلَى الإِسْلامِ الَّتِي تُسَمَّى بَيْعَةَ النِّسَاءِ)

"Kadınların Biatı" Diye de Adlandırılan İslâm Üzerine Biat

٩٨٥٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى السُّدِّيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالا : ثنا سَيْفُ بْنُ هَارُونَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : بَايَعْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مِثْلِ مَا بَايَعَ عَلَيْهِ النِّسَاءَ : " مَنْ مَاتَ مِنَّا وَلَمْ يَأْتِ بِشَيْءٍ مِنْهُنَّ ضَمِنَ لَهُ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ مَاتَ وَقَدْ أَتَى شَيْئًا مِنْهُنَّ ، وَقَدْ أُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدُّ ، فَهُوَ كَفَّارَتُهُ ، وَمَنْ مَاتَ مِنَّا وَأَتَى شَيْئًا مِنْهُنَّ ، فَسُتِرَ عَلَيْهِ فَعَلَى اللَّهِ حِسَابُهُ "

رواه الطبراني, وفيه: سيف بن هارون ,وثقه أبو نعيم, وضعفه جماعة, وبقية رجاله رجال الصحيح .

9856. Cerîr anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlara yaptığı biatın aynısı üzerine biz de biat ettik. Bizden her kim o (kötülüklerden) yapmazsa cenneti ona garanti etti. Bizden her kim onlardan her birini işler de ona şeri ceza uygulanırsa bu, on(un günah)ına kefâret olacaktı. Bizden her kim (bu yasaklardan) birini yapar da bunu gizlerse bunun hesabı Allah'a kalmıştır.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Seyf b. Hârun hakkında Ebû Nuaym güvenilir olduğunu söyledi. Fakat çoğunluk onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٥٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ ، أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ الأَسْوَدِ بْنِ خَلَفٍ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ أَبَاهُ الأَسْوَدَ ، حَضَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يُبَايِعُ النَّاسَ عِنْدَ قَرْنِ مَسْقَلَةَ ، قَالَ الأَسْوَدُ : فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُبَايِعُ النَّاسَ " ، فَجَاءَهُ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ وَالصِّغَارُ وَالْكِبَارُ فَبَايَعُوهُ عَلَى الإِسْلامِ وَالشَّهَادَةِ ، قُلْتُ : وَمَا الشَّهَادَةُ ؟ فَأَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الأَسْوَدِ ، قَالَ : " عَلَى شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وأحمد باختصار ورجاله ثقات .

9857. Muhammed b. el-Esved b. Halef'in bildirdiğine göre babası Esved, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Karn-ı Meskale'de insanlarla biat ederken yanında bulunmuştu. Gördüm ki, erkek, kadın, küçük, büyük herkes ona geliyor, İslâm ve şahâdet üzerine biat ediyorlardı. (İbn Huseym diyor ki) "Şehâdet nedir?" diye sordum. Muhammed b. el-Esved bana şöyle: "Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in onun elçisi olduğuna şahâdettir" dedi.

★Bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve kısa metniyle Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٥٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَاءَتْ أُمَيْمَةُ بِنْتُ رُقَيْقَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تُبَايِعُهُ عَلَى الإِسْلاَمِ فَقَالَ " أُبَايِعُكِ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكِي بِاللَّهِ شَيْئاً وَلاَ تَسْرِقِي وَلاَ تَزْنِي وَلاَ تَقْتُلِي وَلَدَكِ وَلاَ تَأْتِي بِبُهْتَانٍ تَفْتَرِينَهُ بَيْنَ يَدَيْكِ وَرِجْلَيْكِ وَلاَ تَنُوحِي وَلاَ تَبَرَّجِي تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأُولَى"

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

9858. Abdullah b. Amr anlatıyor: Umeyye binti Rukayka, İslâm üzerine biat etmek üzere Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmaman, hırsızlık yapmaman, zina etmemen, çocuğunu öldürmemen, kendinizden uyduracağınız bir şeyle (kimseye) bir iftira atmaman, ağıt yakmaman ve Cahiliye dönemindeki gibi açılıp saçılmaman üzerine senden söz alıyorum"* buyurdu.

★Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِى مُحَمَّدُ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ سَوَاءٍ قَالَ حَدَّثَنِى ابْنُ سَوَاءٍ قَالَ حَدَّثَنِى حُمْرَانُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِى سَدُوسٍ عَنْ قُطْبَةَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِىَّ صلى الله عليه وسلم عَلَى ابْنَتِى الْحَوْصَلَةِ.

رواه عبد الله بن أحمد, وفيه راو لم يسم .

9859. Kutbe b. Katâde dedi ki: Kızım Havsale'nin adına Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettim.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etmiş olup, ravilerinin arasında ismi belli olmayan biri vardır.

٩٨٦٠ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الرَّمْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فِهْرِ بْنِ جَمِيلِ بْنِ أَبِي كَرِيمٍ الْعَكِّيُّ مِنْ أَهْلِ يَافَا ، حَدَّثَنِي أُمَيَّةُ وَلِفَافُ ابْنَا الْمُفَضَّلِ بْنِ أَبِي كَرِيمِ بْنِ لِفَافِ بْنِ كَدَنَ ، عَنْ أَبِيهِمَا ، عَنْ جَدِّهِمَا ، عَنْ لِفَافِ بْنِ كَدَنَ ، عَنْ أَبِيهِ كَدَنَ بْنِ عَبْدٍ ، قَالَ : " أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْيَمَنِ ، فَبَايَعْتُهُ وَأَسْلَمْتُ عَلَى يَدِهِ " رواه الطبراني, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

9860. Keden b. Abd diyor ki: Ben, Yemen'den Hz. Peygamber'in: (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek biat ettim ve onun elinde Müslüman oldum.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri içinde tanımadığım kimseler vardır.

٩٨٦١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَوْ غَيْرِهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ تُبَايِعُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَأَخَذَ عَلَيْهَا ﴿أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئاً وَلاَ يَزْنِينَ﴾. الآيَةَ قَالَتْ فَوَضَعَتْ يَدَهَا عَلَى رَأْسِهَا حَيَاءً فَأَعْجَبَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَا رَأَى مِنْهَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَقِرِّي أَيَّتُهَا الْمَرْأَةُ فَوَاللَّهِ مَا بَايَعْنَا إِلاَّ عَلَى هَذَا. قَالَتْ فَنَعَمْ إِذاً. فَبَايَعَهَا بِالآيَةِ.

رواه أحمد إلا أنه قال : عن معمر, عن الزهري أو غيره ,عن عروة , والبزار لم يشك ورجاله رجال الصحيح.

9861. Hz. Âişe anlatıyor: Fâtıma binti Utbe b. Rabîa Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmek için geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan **"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacağına ve zina etmeyeceğine"** (Mümtehine Sur. 12) dair söz istedi. Utancından eliyle yüzünü örttü. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ondan gördüğü bu harekete şaşırdı. Âişe: "Hadi söyle, ey kadın! Vallahi bizler de sadece bu husus üzerine biat ettik (zaten)" deyince kadın "Öyleyse tamam" diyerek O'nunla âyette geçen hususlar üzerine biat etti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etti. Fakat Ma'mer'in Zührî ile birlikte bir başkası kanalıyla Urve'den bildirdiğini söyledi. Ayrıca Bezzâr da bu şüpheyi zikretmeden rivayet etmiştir. Ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٦٢ – حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، حَدَّثَتْنِي غِبْطَةُ أُمُّ عَمْرٍو عَجُوزٌ مِنْ بَنِي مُجَاشِعٍ ، حَدَّثَتْنِي عَمَّتِي ، عَنْ جَدَّتِي ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " جَاءَتْ هِنْدُ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ ، إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لِتُبَايِعَهُ ، فَنَظَرَ إِلَى يَدَيْهَا ، فَقَالَ لَهَا : " اذْهَبِي فَغَيِّرِي يَدَكِ " ، قَالَتْ : فَذَهَبَتْ فَغَيَّرَتْهَا بِحِنَّاءٍ ، ثُمَّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أُبَايِعُكِ عَلَى أَنْ لا تُشْرِكِي بِاللَّهِ شَيْئًا ، وَلا تَسْرِقِي ، وَلا تَزْنِي " ، قَالَتْ : أَوَ تَزْنِي الْحُرَّةُ ؟ ! قَالَ : " وَلا تَقْتُلْنَ أَوْلادَكُنَّ خَشْيَةَ إِمْلاقٍ " ، قَالَتْ : وَهَلْ تَرَكْتَ لَنَا أَوْلادًا نَقْتُلُهُمْ ؟ ! قَالَ : فَبَايَعَتْهُ ، ثُمَّ قَالَتْ لَهُ وَعَلَيْهَا سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ : مَا تَقُولُ فِي هَذَيْنِ السِّوَارَيْنِ ؟ ، قَالَ : " جَمْرَتَانِ مِنْ جَمْرِ جَهَنَّمَ " رواه أبو يعلى, وفيه: من لم أعرفهن .

9862. Hz. Âişe bildiriyor: Hind b. Utbe b. Rabia, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmek üzere geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun ellerini görünce: *"Git ve ellerini değiştir"* buyurdu. Hind gitti ve ellerine kına yaktı. Sonra Resûlullah'a geldi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yüce Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmaman, hırsızlık yapmaman ve zina etmemen üzerine sana biat ediyorum"* buyurdu. Kadın: "Hür bir kadın zina eder mi ki?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlatlarınızı fakirlik korkusundan dolayı öldürmeyeceksiniz!"* dedi. Kadın: "Bize öldüreceğimiz evlat mı bıraktın?" dedi. Hind, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettikten sonra kollarındaki iki altın bileziği göstererek: "Bu iki bileziğime ne diyeceksin?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehennem korlarından iki kordur"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinin içinde tanımadığım kadınlar vardır.

٩٨٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي سَلِيطُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ سَلْمَى بِنْتِ قَيْسٍ وَكَانَتْ إِحْدَى خَالاَتِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ صَلَّتْ مَعَهُ الْقِبْلَتَيْنِ وَكَانَتْ إِحْدَى نِسَاءِ بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ قَالَتْ جِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَبَايَعْتُهُ فِي نِسْوَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَلَمَّا شَرَطَ عَلَيْنَا أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللَّهِ شَيْئاً وَلاَ نَسْرِقَ وَلاَ نَزْنِيَ وَلاَ نَقْتُلَ أَوْلاَدَنَا وَلاَ نَأْتِيَ بِبُهْتَانٍ نَفْتَرِيهِ بَيْنَ أَيْدِينَا وَأَرْجُلِنَا وَلاَ نَعْصِيَهُ فِي مَعْرُوفٍ قَالَ قَالَ " وَلاَ تَغْشُشْنَ أَزْوَاجَكُنَّ. قَالَتْ فَبَايَعْنَاهُ ثُمَّ انْصَرَفْنَا فَقُلْتُ لاِمْرَأَةٍ مِنْهُنَّ ارْجِعِي فَاسْأَلِي رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَا غِشُّ أَزْوَاجِنَا قَالَتْ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ تَأْخُذُ مَالَهُ فَتُحَابِي بِهِ غَيْرَهُ " رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني, ورجاله ثقات .

9863. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) teyzelerinden birisi olan, aynı zamanda iki kıbleye karşı O'nunla birlikte namaz kılmış bulunan ve Adî b. en-Neccâr oğullarının kadınlarından olan Selmâ binti Kays

anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim ve Ensâr'dan olan kadınların arasında ben de biat ettim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize: "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamamız, hırsızlık yapmamamız, zina etmememiz, çocuklarımızı öldürmememiz, kendimizden uyduracağınız bir şeyle (kimseye) bir iftira atmamamız" üzerine söz alınca: *"Kocalarınızı aldatmayacaksınız!"* buyurdu. Selmâ ekledi: "Bu şekilde O'na biat ettikten sonra döndük. Ben kadınlardan birine: "Dön de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kocalarımızı aldatmaktan neyi kastettiğini sor!" dedim. Gitti ve sordu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun malını (izinsiz parasını) alıp onunla başkasına (maddi) destek olmaktır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiş olup, ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٨٦٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَبُو يَعْقُوبَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ جَمَعَ نِسَاءَ الأَنْصَارِ فِي بَيْتٍ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْهِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب فَقَامَ عَلَى الْبَاب فَسَلَّمَ عَلَيْهِنَّ فَرَدَدْنَ السَّلاَمَ فَقَالَ أَنَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَيْكُنَّ. فَقُلْنَ مَرْحَباً بِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَبِرَسُولِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ تُبَايِعْنَ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئاً وَلاَ تَسْرِقْنَ وَلاَ تَزْنِينَ وَلاَ تَقْتُلْنَ أَوْلاَدَكُنَّ وَلاَ تَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ تَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُنَّ وَأَرْجُلِكُنَّ وَلاَ تَعْصِينَ فِي مَعْرُوفٍ. فَقُلْنَ نَعَمْ. فَمَدَّ عُمَرُ يَدَهُ مِنْ خَارِجِ الْبَابِ وَمَدَدْنَ أَيْدِيَهُنَّ مِنْ دَاخِلٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ. وَأَمَرَنَا أَنْ نُخْرِجَ فِي الْعِيدَيْنِ الْعُتَّقَ وَالْحُيَّضَ وَنُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَلاَ جُمُعَةَ عَلَيْنَا فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْبُهْتَانِ وَعَنْ قَوْلِهِ ﴿وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ﴾ قَالَ هِيَ النِّيَاحَةُ.

قلت : رواه أبو داود باختصار كثير .رواه أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني, ورجاله ثقات .

9864. Ümmü Atiyye anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye gelince Ensâr'ın kadınlarını bir evde topladı. Sonra onlara Ömer b. el-Hattab'ı gönderdi. Hz. Ömer kapıda durup onlara selam verdi. Onlar da selamını aldılar. "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) size yolladığı elçisiyim" dedi. Onlar da: "Resûlullah'a ve onun elçisine merhaba" dediler. Ömer: "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacağınıza, hırsızlık yapmayacağınıza, zina etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, kendi uydurduğunuz şeylerle (kimseye) bir iftira atmayacağınıza ve bir iyiliğe isyan etmeyeceğinize söz veriyor musunuz?" diye sordu. Onlar da "Evet" dediler. Ömer elini

kapının dışından uzattı. Onlar da içeriden ellerini uzattılar. Sonra Ömer: "Allahım! Şahit ol!" dedi. Bize hayız gören kadınların ve buluğa yeni girmiş genç kızların (yalnızca) bayram namazlarına çıkmasını emretti. Cenazelerin peşine gitmeyi bizlere yasakladı. Bize Cuma (namazı) olmadığını söyledi.

Ona "iftiranın" ve "hiçbir iyilikte isyan etmemenin" ne demek olduğunu sordum. O da: "Ölünün arkasından bağıra çağıra ağlamaktır" dedi.

★Ben derim ki: Bu hadisi Ebû Dâvud kısa metniyle rivayet etti. Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî de bu hadisi rivayet etmiş olup, ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٨٦٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِى الْعَبَّاسِ وَيُونُسُ الْمَعْنَى قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِى ابْنَ عُثْمَانَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَاطِبٍ قَالَ حَدَّثَنِى أَبِى عَنْ أُمِّهِ عَائِشَةَ بِنْتِ قُدَامَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَنَا مَعَ أُمِّى رَائِطَةَ بِنْتِ سُفْيَانَ الْخُزَاعِيَّةِ وَالنَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم يُبَايِعُ النِّسْوَةَ وَيَقُولُ " أُبَايِعُكُنَّ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئاً وَلاَ تَسْرِقْنَ وَلاَ تَزْنِينَ وَلاَ تَقْتُلْنَ أَوْلاَدَكُنَّ وَلاَ تَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ تَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُنَّ وَأَرْجُلِكُنَّ وَلاَ تَعْصِينَ فِى مَعْرُوفٍ ". قَالَتْ فَأَطْرَقْنَ فَقَالَ لَهُنَّ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم "قُلْنَ نَعَمْ فِيمَا اسْتَطَعْتُنَّ " فَكُنَّ يَقُلْنَ وَأَقُولُ مَعَهُنَّ وَأُمِّى تُلَقِّنُنِى قُولِى أَىْ بُنَيَّةُ نَعَمْ فِيمَا اسْتَطَعْتُ. فَكُنْتُ أَقُولُ كَمَا يَقُلْنَ.

رواه أحمد والطبراني بنحوه إلا أنه قال : " أبايعكن على أن لا تشركن " , وقال : " قلن : نعم فيما استطعنه " . قلن : نعم فيما استطعنا , وفيه :عبد الرحمن بن عثمان بن إبراهيم, وهو ضعيف .

9865. Âişe binti Kudâme anlatıyor: Ben annem Râita binti Süfyân el-Huzâiyye'nin yanındaydım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlarla biat ediyor ve şöyle diyordu: *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamanız, hırsızlık yapmamanız, zina etmemeniz, çocuklarınızı öldürmemeniz, kendi uydurduğunuz bir şeyle (kimseye) iftira atmamanız ve hiçbir iyi işte isyan etmemeniz üzerine sizden söz istiyorum."* Kadınlar da: "Evet (söz veriyoruz)" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gücünüz yettiği durumlarda evet deyin"* buyurdu. Onlar bunu söylerken ben de onlarla beraber söyledim. Annem bana "«Kızım evet» de!" diyordu. Ben de onlar ne derse aynısını söylüyordum.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve "Şirk koşmamanız üzerine sizden söz istiyorum" ile "Gücünüz yettiği hususlarda evet deyin" buyurması üzerine kadınların da "Gücümüzün yettiği kadar evet" ifadesiyle Taberânî rivayet etti. Ravilerinden Abdurrahman b. Osman b. İbrâhîm zayıftır.

٩٨٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ. وَيَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ الْعَلَاءِ الْأَنْصَارِيَّةِ وَهِيَ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِمْ قَالَ يَعْقُوبُ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا بَايَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح

9866. Hârice b. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Ensar kadınlarından olan Ümmü'l-Alâ el-Ensâriyye, kendisinin Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettiğini haber vermiştir.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh* ravilerdir.

٩٨٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، نا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي شَمْلَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَعْقُوبَ الزَّمْعِيِّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَمَّتِهِ عَزَّةَ بِنْتِ خَايِلٍ ، أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَايَعَهَا عَلَى أَنَّكِ لا تَزْنِينَ ، وَلا تَسْرِقِينَ ، وَلا تَئِدِينَ فَتُبْدِينَ أَوْ تُخْفِينَ " . فَقُلْتُ : " أَمَّا الْوَأْدُ الْمُبْدَى عَرَفْتُهُ ، وَأَمَّا الْوَأْدُ الْخَفِيُّ فَلَمْ أَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَمْ يُخْبِرْنِي ، وَقَدْ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهُ إِفْسَادُ الْوَلَدِ ، فَوَاللَّهِ ، لا أُفْسِدُ لِي وَلَدًا أَبَدًا "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه, عن عطاء بن مسعود الكعبي, عن أبيه عنها, ولم أعرف مسعود, وبقية رجاله ثقات .

9867. Azze binti Hâyil'in bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ondan zina etmemesi, hırsızlık yapmaması ve kız çocuğunu toprağa gömmemesi için söz aldı. Bunları alenen veya gizli yapmasının (arasında bir fark olmadığını) ona söyledi. Azze diyor ki: Alenen kız çocuğunu toprağa gömmeyi biliyorum. Gizli olanı (ile ne kasdettiğini) ise O'na sormadım. O da bana söylemedi. Gönlüme onun bilerek çocuğu düşük yaptırmak olduğu geldi. Vallahi bundan sonra ben hiçbir çocuğumu bilerek düşürmedim.

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*'ta ve yakın lafızlarla *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de Atâ b. Mes'ûd kanalıyla babasından rivayet etmiştir. Fakat ben Mes'ûd'u tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، مَوْلَى الْقَاسِمِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ ، " أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ ذَهَبَ بِهَا وَبِأُخْتِهَا هِنْدٍ تُبَايِعَانِ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " ، فَلَمَّا اشْتَرَطَ عَلَيْهِنَّ قَالَتْ هِنْدٌ : أَوَ تَعْلَمُ فِي نِسَاءِ قَوْمِكَ مِنْ هَذِهِ الْهِنَاتِ ، وَالْعَاهَاتِ شَيْئًا ؟ فَقَالَ أَبُو حُذَيْفَةَ : بَايِعِيهِ فَهَكَذَا تُشْتَرَطُ

رواه الطبراني, وفيه :يعقوب بن محمد الزهري ,وهو متروك, ووثقه حجاج بن الشاعر .

9868. Fâtıma binti Utbe b. Rabia'nın bildirdiğine göre Ebû Huzeyfe b. Utbe onu ve kız kardeşi Hind'i Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmeye götürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara şartlarını sununca, Hind: "Senin kavminin kadınlarında şu (saydığın) kötü huyların olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ebû Huzeyfe: "Hemen O'na biat et! Şartlar bu şekildedir" dedi.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî metruktur. Fakat Haccâc b. eş-Şâir onun hakkında güvenilir olduğunu söylemiştir.

٩٨٦٩ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ الرَّمَادِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، قَالَتْ : أَنَا مِنَ النِّسْوَةِ اللاتِي أَخَذَ عَلَيْهِنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَتْ : وَكُنْتُ جَارِيَةً نَاهِدًا جَرِيئَةً عَلَى مَسْأَلَتِهِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ابْسُطْ يَدَكَ حَتَّى أُصَافِحُكَ ، فَقَالَ : " إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ ، وَلَكِنْ آخُذُ عَلَيْهِنَّ مَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَيْهِنَّ "فذكر الحديث

رواه الطبراني ,وفيه :إبراهيم بن الحكم بن أبان, وهو متروك .

9869. Esmâ binti Yezîd anlatıyor: Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendisinden söz (biat) aldığı kadınlardanım. Ben gençliğinin baharında soru sormaya çok cüretkâr bir kızdım. Dedim ki: "Ya Resûlallah! Elini uzat ta seninle musâfaha edeyim." Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben kadınlarla musâfaha etmem. Fakat onlardan Allah'ın istediği sözü alırım"* dedi. Hadis devam ediyor...

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup, ravilerinden İbrâhîm b. el-Hakem b. Ebân metruktur.

٩٨٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، قال : نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحُدِّيُّ ، قال : نا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ابْنُ أَخِي مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ الرَّبَذِيُّ ، قال : نا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أُمِّهِ حَجَّةَ بِنْتِ قُرَيْطٍ ، عَنْ أُمِّهَا عَقِيلَةَ بِنْتِ عُبَيْدِ بْنِ الْحَارِثِ ، قَالَتْ : جِئْتُ أَنَا وَأُمِّي ، قَرِيرَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ الْعُتْوَارِيَّةُ فِي نِسَاءٍ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ فَبَايَعْنَا ، فَبَايَعْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ ضَارِبٌ عَلَيْهِ قُبَّةً بِالأَبْطَحِ ، وَأَخَذَ عَلَيْنَا أَلا نُشْرِكَ بِاللَّهِ شَيْئًا ، الآيَةَ كُلَّهَا ، فَلَمَّا أَقْرَرْنَا

وَبَسَطْنَا أَيْدِينَا لِنُبَايِعَهُ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا أَمَسُّ أَيْدِي النِّسَاءِ " فَاسْتَغْفَرَ لَنَا ، وَكَانَتْ تِلْكَ بَيْعَتَنَا. رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

9870. Akîle binti Ubeyd binti'l-Hâris anlatıyor: Ben ve annem Karîre binti'l-Haris el-Utvâriyye Muhacir kadınları ile birlikte Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettik. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) (Mina-Hayf yakınlarında) Ebtah'ta O'nun için hazırlanmış kubbenin altındaydı. Bizden Allah'a hiç bir şeyi ortak koşmamamız (ve biat âyetinde geçen her şey hakkında) söz aldı. İstediği sözü verince ellerimizi ona biat etmek için uzattık. O ise: *"Ben elimi kadınlara sürmem"* buyurdu ve bizim için bağışlanma diledi. Biatımız böyle oldu.

★Bu hadisi Taberâni *el-Mu'cemu'l-Kebir* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

٩٨٧١ - وَعَنْ مَعْقَلِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ كَانَ يُصَافِحُ النِّسَاءَ مِنْ تَحْتِ الثَّوْبِ. رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عتاب بن حرب, وهو ضعيف .

9871. Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlarla elbisenin altından musâfaha ederdi.

★Bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebir* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Attâb b. Harb zayıftır.

٩٨٧٢ - حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جُبَّارَةُ بْنُ مُغَلِّسٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَكِيمٍ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي عَاصِمٍ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ الثَّقَفِيِّ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَهُ الْمَاءُ ، فَإِذَا بَايَعَ النِّسَاءَ غَمَسَ أَيْدِيَهُنَّ فِيهِ "

رواه الطبراني, وفيه: عبد الله بن حكيم أبو بكر الداهري, وهو ضعيف .

9872. Urve b. Mes'ûd es-Sekafî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında su vardı. Kadınlarla biat edeceği zaman ellerini o suya daldırırdı.

★Bu hadisi Taberâni rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Hakîm Ebû Bekir ed-Dâhirî zayıftır.

٩٨٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ شَرِيكٍ ، عَنْ ثَابِتٍ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : لَمَّا بَايَعَ النِّسَاءُ لا يَتَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأُولَى ، قَالَتِ امْرَأَةٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَرَاكَ تَشْتَرِطُ عَلَيْنَا أَنْ لا نَتَبَرَّجَ ، وَإِنَّ

فُلانَةَ قَدْ أَسْعَدَتْنِي ، وَقَدْ مَاتَ أَخُوهَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اذْهَبِي فَأَسْعِدِيهَا ، ثُمَّ تَعَالَيْ فَبَايِعِينِي "

رواه الطبراني, وفيه: المسيب بن شريك, وهو متروك .

9873. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlardan daha önce Cahiliye dönemindeki gibi açılıp saçılmayacaklarına dair söz isteyince; kadının birisi: "Açılmamamızı mı bize şart koşuyorsun? -Bir de bizi ağıt yakmaktan menediyorsun- Fakat falan kadın (daha önceleri benim bir yakınım öldüğünde ağıt yakmak suretiyle) bana yardımcı olmuştu. Şimdi ise kardeşi ölmüş (ben de ağıt yakmak suretiyle ona karşılık vermek istiyorum)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gidip ona ağıt yakarak memnun ettikten sonra yanıma gelip bana biat et"* buyurdu.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Müseyyib b. Şerîk metrûktur.

٩٨٧٤ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ , ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ , ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ , عَنِ الأَغَرِّ بْنِ الصَّبَّاحِ , عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ حُصَيْنٍ , عَنْ أَبِي نَصْرٍ , قَالَ : سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ , كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْتَحِنُ النِّسَاءَ ؟ قَالَ : " كَانَ إِذَا أَتَتْهُ الْمَرْأَةُ لِتُسْلِمَ " حَلَّفَهَا بِاللَّهِ مَا خَرَجَتْ لِبُغْضِ زَوْجٍ , وَبِاللَّهِ مَا خَرَجَتْ لاكْتِسَابِ دِينَارٍ , وَبِاللَّهِ مَا خَرَجَتْ رَغْبَةً عَنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ , وَبِاللَّهِ مَا خَرَجَتْ إِلا حُبًّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ "

رواه الطبراني, وفيه: قيس بن الربيع, وثقه شعبة والثوري, وضعفه غيرهما .

9874. Ebû Nasr bildiriyor: İbn Abbâs'a: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınları nasıl imtihan ederdi?" diye soruldu. Şu karşılığı verdi: O, bir kadın müslüman olmak için ona geldiğinde, Allah adına yemin ettirip kocasının nefretini kazanmamasını, para kazanmak için dışarı çıkmamasını, bir yerden başka bir yere gitmemesini ve ancak Allah ve Resûlü'nün sevgisi uğruna çıkmasını isterdi.

★Bu hadisi Taberâni rivayet etmiş olup ravilerinden Kays b. er-Rabî'yi, Şu'be ve Sevrî güvenilir görmüş, fakat diğer âlimler zayıf addetmişlerdir.

(بَابُ بَيْعَةِ مَنْ لَمْ يَحْتَلِمْ)

Buluğa Ermeyen Çocukların Biatı

٩٨٧٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الزُّبَيْرُ ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَلْمَانَ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ الدَّرَاوَرْدِيِّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَايَعَ الْحَسَنَ ، وَالْحُسَيْنَ ، وَعَبْدَ

اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ ، وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ وَهُمْ صِغَارٌ لَمْ يَبْلُغُوا " ، قَالَ : " وَلَمْ يُبَايِعْ صَغِيرًا إِلا مِنَّا " رواه الطبراني وهو مرسل ورجاله ثقات . وفي ترجمة عبد الله بن الزبير وغيره نحو هذا

9875. Muhammed b. Ali b. el-Hüseyin'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çocuk olup bıyığı bitmediği halde, Hasan, Hüseyin, Abdullah b. Abbâs ve Abdullah b. Câfer'le biat yaptı. Şu var ki küçük olarak sadece bizlerden biat almıştır.

★Bu hadisi, Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Abdullah b. ez-Zübeyr ve başka sahabilerin biyografilerinde de bunun gibi hadisler vardır.

(بَابُ ابْتِدَاءُ أَمْرِ الأَنْصَارِ وَالبَيْعَةِ عَلَى الحَرْبِ)

Ensâr'ın İlk Müslüman Oluşu ve Savaşmak Üzerine Biat

٩٨٧٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ قَالَ : فَلَمَّا حَضَرَ الْمَوْسِمُ حَجَّ نَفَرٌ مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ مِنْهُمْ : مُعَاذُ ابْنُ عَفْرَاءَ ، وأسعدُ بْنُ زُرَارَةَ ، وَمِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : رَافِعُ بْنُ مَالِكٍ ، وَذَكْوَانُ بْنُ عَبْدِ قَيْسٍ ، وَمِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : أَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيِّهَانِ ، وَمِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ : عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ ، فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُمْ خَبَرَهُ الَّذِي اصْطَفَاهُ اللَّهُ مِنْ نُبُوَّتِهِ وَكَرَامَتِهِ ، وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ " ، فَلَمَّا سَمِعُوا قَوْلَهُ أَنْصِتُوا ، وَاطْمَأَنَّتْ أَنْفُسُهُمْ إِلَى دَعْوَتِهِ وَعَرَفُوا مَا كَانُوا يَسْمَعُونَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ ذِكْرِهِمْ إِيَّاهُ بِصِفَتِهِ ، وَمَا يَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ، فَصَدَّقُوهُ وَآمَنُوا بِهِ وَكَانُوا مِنْ أسباب الْخَيْرِ ، ثُمَّ قَالُوا لَهُ : قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي بَيْنَ الأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ مِنَ الدِّمَاءِ ، وَنَحْنُ نُحِبُّ مَا أَرْشَدَ اللَّهُ بِهِ وَأَمْرَكَ ، وَنَحْنُ لِلَّهِ وَلَكَ مُجْتَهِدُونَ ، وَإِنَّا نُشِيرُ عَلَيْكَ بِمَا تَرَى ، فَامْكُثْ عَلَى اسْمِ اللَّهِ حَتَّى نَرْجِعَ إِلَى قَوْمِنَا فَنُخْبِرَهُمْ بِشَأْنِكَ ، وَنَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ، فَلَعَلَّ اللَّهَ يُصْلِحُ بَيْنَنَا وَيَجْمَعُ أَمْرَنَا ، فَإِنَّا الْيَوْمَ مُتَبَاعِدُونَ مُتَبَاغِضُونَ ، وَإِنْ تَقْدَمْ عَلَيْنَا الْيَوْمَ وَلَمْ نَصْطَلِحْ لَمْ يَكُنْ لَنَا جَمَاعَةٌ عَلَيْكَ ، وَلَكِنْ نُوَاعِدُكَ الْمَوْسِمَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ ، فَرَضِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي قَالُوا ، فَرَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ فَدَعَوْهُمْ سِرًّا وَأَخْبَرُوهُمْ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي بَعَثَهُ اللَّهُ بِهِ ، وَدَعَا إِلَيْهِ بِالْقُرْآنِ حَتَّى قَلَّ دَارٌ مِنْ دُورِ الأَنْصَارِ إِلا أَسْلَمَ فِيهَا نَاسٌ لا مَحَالَةَ ، ثُمَّ بَعَثُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَنِ ابْعَثْ إِلَيْنَا رَجُلا مِنْ قِبَلِكَ فَيَدْعُو النَّاسَ بِكِتَابِ اللَّهِ ، فَإِنَّهُ أَدْنَى أَنْ يُتَّبَعَ ، " فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُصْعَبَ بْنَ عُمَيْرٍ أَخَا بَنِي عَبْدِ الدَّارِ ، فَنَزَلَ فِي بَنِي غَنْمٍ عَلَى أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ ، فَجَعَلَ يَدْعُو النَّاسَ سِرًّا ، وَيَفْشُو الإِسْلامُ ، وَيَكْثُرُ أَهْلُهُ وَهُمْ فِي ذَلِكَ مُسْتَخْفُونَ بِدُعَائِهِمْ ، ثُمَّ إِنَّ أَسْعَدَ بْنَ زُرَارَةَ أَقْبَلَ هُوَ وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ حَتَّى أَتَيَا بِئْرَ مُرِّيٍّ أَوْ قَرِيبًا مِنْهَا ، فَجَلَسَا هُنَالِكَ وَبَعَثَا إِلَى رَهْطٍ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ فَأَتَوْهُمْ مُسْتَخْفِينَ ، فَبَيْنَمَا مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ يُحَدِّثُهُمْ وَيَقُصُّ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ أُخْبِرَ بِهِمْ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ، فَأَتَاهُمْ فِي لأْمَتِهِ مَعَهُ الرُّمْحُ حَتَّى وَقَفَ عَلَيْهِمْ ، فَقَالَ : عَلامَ يَأْتِينَا فِي دُورِنَا بِهَذَا الْوَحِيدِ الْفَرِيدِ الطَّرِيحِ الْغَرِيبِ ، يُسَفِّهُ ضُعَفَاءَنَا بِالْبَاطِلِ ، وَيَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ؟ لا أَرَاكُمْ بَعْدَهَا بِشَيْءٍ مِنْ جِوَارِنَا ، فَرَجَعُوا ، ثُمَّ إِنَّهُمْ عَادُوا الثَّانِيَةَ بِبِئْرِ مُرِّيٍّ أَوْ قَرِيبًا مِنْهَا ، فَأُخْبِرَ بِهِمْ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الثَّانِيَةَ ، فَوَاعَدَهُمْ بِوَعِيدٍ دُونَ الْوَعِيدِ الأَوَّلِ ، فَلَمَّا رَأَى أَسْعَدُ مِنْهُ لِينًا ، قَالَ : يَا ابْنَ خَالَةِ اسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ، فَإِنْ سَمِعْتَ مُنْكَرًا ، فَارْدُدْهُ يَا هَذَا مِنْهُ ، وَإِنْ سَمِعْتَ خَيْرًا فَأَجِبْ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : مَاذَا يَقُولُ ؟ فَقَرَأَ عَلَيْهِمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ : ﴿ حم وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ ، فَقَالَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ : مَا أَسْمَعُ إِلا مَا أَعْرِفُ ، فَرَجَعَ وَقَدْ هَدَاهُ اللَّهُ ، وَلَمْ يُظْهِرْ لَهُمُ الإِسْلامَ حَتَّى رَجَعَ إِلَى قَوْمِهِ ، فَدَعَا بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ إِلَى الإِسْلامِ ، وَأَظْهَرَ إِسْلامَهُ وَقَالَ : مَنْ شَكَّ فِيهِ مِنْ صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ أَوْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى ، فَلْيَأْتِنَا بِأَهْدَى مِنْهُ نَأْخُذْ بِهِ ، فَوَاللَّهِ لَقَدْ جَاءَ أَمْرٌ لَتُحَزَّنَّ فِيهِ الرِّقَابُ ، فَأَسْلَمَتْ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ عِنْدَ إِسْلامِ سَعْدٍ وَدُعَائِهِ إِلا مَنْ لا يُذْكَرُ ، فَكَانَتْ أَوَّلَ دُورٍ مِنْ دُورِ الأَنْصَارِ أَسْلَمَتْ بِأَسْرِهَا ، ثُمَّ إِنَّ بَنِي النَّجَّارِ أَخْرَجُوا مُصْعَبَ بْنَ عُمَيْرٍ وَاشْتَدُّوا عَلَى أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ ، فَانْتَقَلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ إِلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، فَلَمْ يَزَلْ عِنْدَهُ يَدْعُو وَيَهْدِي اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ ، حَتَّى قَلَّ دَارٌ مِنْ دُورِ الأَنْصَارِ إِلا أَسْلَمَ فِيهَا نَاسٌ لا مَحَالَةَ وَأَسْلَمَ أَشْرَافُهُمْ وَأَسْلَمَ عَمْرُو بْنُ الْجَمُوحِ ، وَكُسِرَتْ أَصْنَامُهُمْ ، فَكَانَ الْمُسْلِمُونَ أَعَزَّ أَهْلِهَا ، وَصَلَحَ أَمْرُهُمْ وَرَجَعَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يُدْعَى الْمُقْرِئَ.

رواه الطبراني مرسلا, فيه: ابن لهيعة ,وفيه ضعف, وهو حسن الحديث, وبقية رجاله ثقات .

9876. Urve anlatıyor: Hac mevsimi geldiğinde Ensâr'ın Mâzin b. en-Neccâr oğullarından Muâz b. Afrâ ve Es'ad b. Zurâre; Züreyk oğullarından Râfî b. Mâlik ve Zekvân b. Abdilkays; Abduleşhel oğullarından Ebu'l-Heysem b. et-Teyyihân ve Amr b. Avf oğullarından Uveym b. Sâide'den oluşan bir topluluk hacca gitti. Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem) onlara gelip Yüce Allah'ın kendisini peygamberliğe ve keramete namzet kıldığı haberini verdi. Onlara Kur'ân okudu. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sözlerini dinlemeye başlayınca sustular. Onun daveti akıllarına yatmıştı. (Daha önce) Yahudi ve Hıristiyanların onun hakkında söyledikleri sıfatları da onda gördüler. Onu tasdik edip iman ettiler ve hayra sebep olacak kişilerden oldular. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediler: "Evs ve Hazrec arasındaki kan davasını biliyorsun. Biz Allah'ın senin dinini yaymasını istiyoruz. Allah için ve senin için çalışacağız. Biz sana gördüğün gibi değer veriyoruz. Sen Allah'ın ismi üzerine bekle, biz de halkımıza dönüp onlara senin durumunu anlatalım ve onları Allah'a ve Resul'üne çağıralım. Umulur ki Allah, bizim aramızı düzeltir ve bizi bir araya getirir. Çünkü şu an birbirimizden uzağız ve karşılıklı kin duyguları besliyoruz. Eğer sen geldiğinde biz (barış içinde) toplanmasak bile bizim senin aleyhinde olan bir cemaatimiz olmaz. Biz sana gelecek sene hac mevsiminde söz veriyoruz." Bu söyledikleri Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) çok hoşuna gitti. Kavimlerine dönüp gizlice onları davet etmeye başladılar. Onlara Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Allah'ın O'nunla beraber gönderdiği Kur'ân'ı anlattılar. Artık Ensâr'ın evlerinde içinde müslüman bir insan olmayan hiçbir ev kalmamıştı. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber gönderip: "Bize senin yanından Allah'ın Kitab'ına çağıracak birini gönder. Çünkü o, tâbi olunmaya daha yakındır" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abduddâr oğullarından olan Mus'ab b. Umeyr'i gönderdi. Mus'ab, Ganm Oğullarından Es'ad b. Zürâre'nın yanına yerleşti ve insanları davet etmeye başladı. İslam yayıldı ve Müslümanlar çoğaldı. Fakat müslümanlar hâlâ ibadetlerini gizli yapıyorlardı. Bir gün Es'ad b. Zürâre ile Mus'ab b. Umeyr, Murrî kuyusuna veya ona yakın bir yere gelip birlikte oturdular. Yöre halkından bir cemaate haber gönderdiler. Onlar da gizlice oraya geldiler. Mus'ab b. Umeyr onlara vaaz verip Kur'ân okurken Sa'd b. Muâz'ın haberi oldu. Hemen savaş kıyafetleri içinde yanına bir mızrak alarak onların yanına gitti ve: "Ne cüretle bizim yurdumuza şu tek başına kalmış, kovulmuş, gariban adamı gönderir? Zayıf olanlarımızı boş şeylerle kandırıyor ve onları batıla çağırıyor. İkinizi bir daha bu civarlarda bir şey yaparken görmeyeyim!" dedi. Herkes dağıldı. Sonra ikinci defa Mirrî kuyusuna veya ona yakın bir yere geldiler. Sa'd b. Muâz'ın yine haberi oldu; bu sefer onları birincisinden daha az bir tehditle tehdit etti. Es'ad onun yumuşadığını görünce "Ey teyze oğlu! Onu dinle; eğer ondan kötü bir şey işitirsen o zaman onu reddet be adam! Ama ondan hayır işitirsen sen de Allah'a kulluk et!" dedi. Sa'd b. Muâz: "Neler söylüyor?" diye sorunca Mus'ab onlara **"Apaçık kitaba yemin ederim ki biz onu düşünüp anlayasınız diye**

Arapça Kur'ân yaptık" (Zuhruf Sur. 1-3) âyetlerini okudu. Sa'd: "Zaten bildiğim şeyleri dinledim" dedi. Geri dönerken Allah ona hidayet etti. Fakat Müslüman olduğunu dönünceye kadar gizledi. Kavmine döndüğünde Abduleşhel oğullarını yanına çağırdı ve kendisinin müslüman olduğunu da açıkladı. Dedi ki: "Küçüğünden büyüğüne, erkeğinden kadınına kim bu dinden şüphe ediyorsa bize bundan daha doğru bir din getirsin de biz de onu alalım. Vallahi kölelerin bile sayesinde şeref kazanacağı bir din gelmiştir." Bunun üzerine Abduleşhel oğullarından Sa'd müslüman olup davet ettiği için diğerleri de müslüman oldular. Ensâr kabilelerinden ilki tamamen müslüman olmuştu. Sonra Neccar oğulları, Mus'ab b. Umeyr'i kovdular ve Es'ad b. Zürâre'ye de şiddet gösterdiler. Sonra Mus'ab b. Umeyr, Sa'd b. Muâz'a gidip yardım istedi. Sa'd davete devam ediyor, Yüce Allah da onun eliyle birçok kişiyi hidayet erdiriyordu. Hatta Ensar'ın evlerinin içinde müslüman olmayan ev kalmamıştı. Ensâr'ın önde gelenleri müslüman olmuştu. Amr b. el-Cemûh da İslam'a girmişti. Putlar kırılmıştı. Artık müslümanlar halkın arasında itibar kazanmış ve durumları düzelmişti. Sonra Mus'ab b. Umeyr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü. Mus'ab, arkadaşları arasında *Mukri* ("Kur'ân okuyucusu") diye çağrılırdı.

★Bu hadisi Taberâni *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa'da biraz zayıflık vardır; fakat hadisleri hasendir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٧٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ : " فَلَمَّا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِظْهَارَ دِينِهِ وإِعزازَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وإِنجازَ وَعْدِهِ ، خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي الْمَوْسِمِ الَّذِي لَقِيَهُ فِيهِ النَّفَرُ مِنَ الأَنْصَارِ ، وَهُمْ فِيمَا يَزْعُمُونَ سِتَّةٌ فِيهِمْ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رِيَابٍ "

رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

9877. İbn İshâk anlatıyor: Yüce Allah dinini yüceltmeyi, Peygamberini şereflendirmeyi ve vaadini yerine getirmeyi murad edince Ensâr'dan bir topluluğun kendisine geldiği o senede Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına çıktı. İddiaya göre onlar altı kişiydiler. Aralarında Cabir b. Abdillah b. Riyâb da vardı.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٨٧٨ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْمَلِيحِ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ عَامِرٍ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ

كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " لَمَّا قَدِمَ اثْنَا عَشَرَ رَجُلا مِنَ الْعَقَبَةِ ، وَقَدْ أَمَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُوَافُوهُ سَبْعُونَ رَجُلا الْعَامَ الْمُقْبِلَ ، أَقَمْنَا سَنَةً يَمْشِي أَحَدُنَا إِلَى صَاحِبِهِ ، بِالسَّمْعِ ، وَالرَّحْلِ ، وَالْمَطْعَمِ ، حَتَّى وَافَاهُ مِنَّا سَبْعُونَ رَجُلا "

رواه الطبراني, وفيه:يعقوب بن محمد الزهري, وثقه حجاج بن الشاعر, وضعفه الجمهور .

9878. Ka'b b. Mâlik anlatıyor: Akabe'den (biat için) on iki kişi gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara gelecek seneye yetmiş kişiye tamamlanmalarını emretmişti. Biz de bir sene boyunca çalıştık; kimimiz arkadaşına irşad etmeye gitti. Kimimiz ziyafet verip (insanları) davet ettik ve sayımızı yetmiş kişiye tamamladık.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî hakkında Haccâc b. eş-Şâir güvenilir demiştir. Fakat ekseri âlimler onu zayıf addetmişlerdir.

٩٨٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، قَالَ : نا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَسْلَمَ مَوْلَى عُمَرَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : " قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ يَعْرِضُ نَفْسَهُ عَلَى قَبَائِلِ الْعَرَبِ قَبِيلَةً قَبِيلَةً فِي الْمَوْسِمِ ، مَا يَجِدُ أَحَدًا يُجِيبُهُ إِلَى مَا يَدْعُو إِلَيْهِ ، حَتَّى جَاءَ إِلَيْهِ هَذَا الْحَيُّ مِنَ الأَنْصَارِ لَمَّا أَسْعَدَهُمُ اللَّهُ وَسَاقَ إِلَيْهِمْ مِنَ الْكَرَامَةِ فَآوَوْا وَنَصَرُوا ، فَجَزَاهُمُ اللَّهُ عَنْ نَبِيِّهِمْ خَيْرًا ، وَاللَّهِ مَا وَفَيْنَا لَهُمْ كَمَا عَاهَدْنَاهُمْ عَلَيْهِ ، إِنَّا قُلْنَا لَهُمْ : إِنَّا نَحْنُ الأُمَرَاءُ وَأَنْتُمُ الْوُزَرَاءُ ، وَلَئِنْ بَقِيتُ إِلَى رَأْسِ الْحَوْلِ لا يَبْقَى لِي عَامِلٌ إِلا أَنْصَارِيٌّ " رواه البزار, وحسن إسناده ,وفيه: ابن شبيب, وهو ضعيف .

9879. Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hac mevsimi geldiğinde bütün Arap kabilelerine kendini sundu. Fakat onu kabul eden bir kişi bile bulamadı. Sonra Allah, Ensâr'dan bu kabileyi getirdi. Çünkü Yüce Allah (ileride) onları bahtiyar kılacak ve onlara iyilikler bahşedecektir. Böylece (ileride) Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) himayelerine alıp O'na yardım ettiler. Yüce Allah da onlara, peygamberlerine yaptıkları bu iyilikleri nedeniyle hayırla mükâfatlandırdı. Vallahi biz (Muhacirler ise) onlara verdiğimiz sözleri tam olarak yerine getiremedik. Biz onlara: "Bizler emir, sizler de vezir olacaksınız" demiştik. Eğer bu senenin sonuna kadar yaşarsam Ensârlı olmayan hiç bir hizmetçim kalmayacak.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etti ve isnadı için "hasen" hükmü verdi. Fakat ravilerinden Abdullah b. Şebîb zayıftır.

٩٨٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِرْسٍ ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ مُوسَى الْفَرْوِيُّ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْرِضُ نَفْسَهُ فِي كُلِّ سَنَةٍ عَلَى الْقَبَائِلِ مِنَ الْعَرَبِ أَنْ يُؤْوُهُ إِلَى قَوْمِهِمْ ، حَتَّى يُبَلِّغَ كَلامَ اللَّهِ وَرِسَالاتِهِ ، وَلَهُمُ الْجَنَّةَ ، فَلَيْسَتْ قَبِيلَةٌ مِنَ الْعَرَبِ تَسْتَجِيبُ لَهُ حَتَّى أَرَادَ اللَّهُ إِظْهَارَ دِينِهِ ، وَنَصْرَ نَبِيِّهِ وَإِنْجَازَ مَا وَعَدَهُ ، سَاقَهُ اللَّهُ إِلَى هَذَا الْحَيِّ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَاسْتَجَابُوا لَهُ ، وَجَعَلَ اللَّهُ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَارَ هِجْرَتِهِ "رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الله بن عمر العمري, وثقه أحمد وجماعة, وضعفه النسائي وغيره ,وبقية رجاله ثقات .

9880. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her sene kendisini Arap kabilelerine arz edip onu kendi halkı arasında barındırmalarını isterdi. Allah'ın kelamını ve peygamberliğini tebliğ edip onlara cenneti vaad ederdi. Fakat Araplardan hiçbir kabile ona icabet etmiyordu. Yüce Allah dinini açığa çıkarmayı, Peygamberine yardım etmeyi ve vaadini yerine getirmeyi murad edince Ensâr'dan bu kabileyi ona gönderdi. Nitekim onlar, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) kabul ettiler ve Allah onların yurdunu O'nun için hicret yurdu yaptı.

★Bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Ömer el-Ömerî hakkında Ahmed b. Hanbel ile bir kısım âlimler güvenilir demiştir. Fakat Nesâi ve başkası onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٨٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ فَحَدَّثَنِى مَعْبَدُ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكِ بْنِ أَبِى كَعْبِ بْنِ الْقَيْنِ أَخُو بَنِى سَلِمَةَ أَنَّ أَخَاهُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ وَكَانَ مِنْ أَعْلَمِ الأَنْصَارِ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَاهُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَكَانَ كَعْبٌ مِمَّنْ شَهِدَ الْعَقَبَةَ وَبَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِهَا قَالَ خَرَجْنَا فِى حُجَّاجِ قَوْمِنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ صَلَّيْنَا وَفَقِهْنَا وَمَعَنَا الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ كَبِيرُنَا وَسَيِّدُنَا فَلَمَّا تَوَجَّهْنَا لِسَفَرِنَا وَخَرَجْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَالَ الْبَرَاءُ لَنَا يَا هَؤُلاَءِ إِنِّى قَدْ رَأَيْتُ وَاللَّهِ رَأْياً وَإِنِّى وَاللَّهِ مَا أَدْرِى تُوَافِقُونِى عَلَيْهِ أَمْ لاَ. قَالَ قُلْنَا لَهُ وَمَا ذَاكَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُ أَنْ لاَ أَدَعَ هَذِهِ الْبَنِيَّةَ مِنِّى بِظَهْرٍ يَعْنِى الْكَعْبَةَ وَأَنْ أُصَلِّىَ إِلَيْهَا. قَالَ فَقُلْنَا وَاللَّهِ مَا بَلَغَنَا أَنَّ نَبِيَّنَا يُصَلِّى إِلاَّ إِلَى الشَّامِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ نُخَالِفَهُ. فَقَالَ إِنِّى أُصَلِّى إِلَيْهَا. قَالَ فَقُلْنَا لَهُ لَكِنَّا لاَ نَفْعَلُ. فَكُنَّا إِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ صَلَّيْنَا إِلَى الشَّامِ وَصَلَّى إِلَى الْكَعْبَةِ حَتَّى قَدِمْنَا مَكَّةَ. قَالَ أَخِى وَقَدْ كُنَّا عِبْنَا عَلَيْهِ مَا صَنَعَ وَأَبَى إِلاَّ الإِقَامَةَ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قَالَ يَا ابْنَ أَخِى انْطَلِقْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَاسْأَلْهُ عَمَّا صَنَعْتُ فِى سَفَرِى هَذَا فَإِنَّهُ وَاللَّهِ قَدْ وَقَعَ فِى نَفْسِى مِنْهُ شَىْءٌ

لَمَّا رَأَيْتُ مِنْ خِلاَفِكُمْ إِيَّاىَ فِيهِ. قَالَ خَرَجْنَا نَسْأَلُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَكُنَّا لاَ نَعْرِفُهُ لَمْ نَرَهُ قَبْلَ ذَلِكَ فَلَقِينَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ هَلْ تَعْرِفَانِهِ قَالَ قُلْنَا لاَ. قَالَ فَهَلْ تَعْرِفَانِ الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَمَّهُ قُلْنَا نَعَمْ. قَالَ كُنَّا نَعْرِفُ الْعَبَّاسَ كَانَ لاَ يَزَالُ يَقْدَمُ عَلَيْنَا تَاجِراً. قَالَ فَإِذَا دَخَلْتُمَا الْمَسْجِدَ فَهُوَ الرَّجُلُ الْجَالِسُ مَعَ الْعَبَّاسِ. قَالَ فَدَخَلْنَا الْمَسْجِدَ فَإِذَا الْعَبَّاسُ جَالِسٌ وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَهُ جَالِسٌ فَسَلَّمْنَا ثُمَّ جَلَسْنَا إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لِلْعَبَّاسِ " هَلْ تَعْرِفُ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ يَا أَبَا الْفَضْلِ ". قَالَ نَعَمْ هَذَا الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ سَيِّدُ قَوْمِهِ وَهَذَا كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ. قَالَ فَوَاللَّهِ مَا أَنْسَى قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الشَّاعِرُ . قَالَ نَعَمْ. قَالَ فَقَالَ الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنِّي خَرَجْتُ فِي سَفَرِي هَذَا وَهَدَانِي اللَّهُ لِلإِسْلاَمِ فَرَأَيْتُ أَنْ لاَ أَجْعَلَ هَذِهِ الْبَنِيَّةَ مِنِّي بِظَهْرٍ فَصَلَّيْتُ إِلَيْهَا وَقَدْ خَالَفَنِي أَصْحَابِي فِي ذَلِكَ حَتَّى وَقَعَ فِي نَفْسِي مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ فَمَاذَا تَرَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَقَدْ كُنْتَ عَلَى قِبْلَةٍ لَوْ صَبَرْتَ عَلَيْهَا . قَالَ رَجَعَ الْبَرَاءُ إِلَى قِبْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَصَلَّى مَعَنَا إِلَى الشَّامِ قَالَ وَأَهْلُهُ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ صَلَّى إِلَى الْكَعْبَةِ حَتَّى مَاتَ وَلَيْسَ ذَلِكَ كَمَا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُمْ. قَالَ وَخَرَجْنَا إِلَى الْحَجِّ فَوَاعَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْعَقَبَةَ مِنْ أَوْسَطِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ فَلَمَّا فَرَغْنَا مِنَ الْحَجِّ وَكَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي وَعَدَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَعَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَرَامٍ أَبُو جَابِرٍ سَيِّدٌ مِنْ سَادَتِنَا وَكُنَّا نَكْتُمُ مَنْ مَعَنَا مِنْ قَوْمِنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ أَمْرَنَا فَكَلَّمْنَاهُ وَقُلْنَا لَهُ ا أَبَا جَابِرٍ إِنَّكَ سَيِّدٌ مِنْ سَادَتِنَا وَشَرِيفٌ مِنْ أَشْرَافِنَا وَإِنَّا نَرْغَبُ بِكَ عَمَّا أَنْتَ فِيهِ أَنْ تَكُونَ حَطَباً لِلنَّارِ غَداً ثُمَّ دَعَوْتُهُ إِلَى الإِسْلاَمِ وَأَخْبَرْتُهُ بِمِيعَادِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَسْلَمَ وَشَهِدَ مَعَنَا الْعَقَبَةَ وَكَانَ نَقِيباً قَالَ فَنِمْنَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ مَعَ قَوْمِنَا فِي رِحَالِنَا حَتَّى إِذَا مَضَى ثُلُثُ اللَّيْلِ خَرَجْنَا مِنْ رِحَالِنَا لِمِيعَادِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَتَسَلَّلُ مُسْتَخْفِينَ تَسَلُّلَ الْقَطَا حَتَّى اجْتَمَعْنَا فِي الشِّعْبِ عِنْدَ الْعَقَبَةِ وَنَحْنُ سَبْعُونَ رَجُلاً وَمَعَنَا امْرَأَتَانِ مِنْ نِسَائِهِمْ نُسَيْبَةُ بِنْتُ كَعْبٍ أُمُّ عُمَارَةَ إِحْدَى نِسَاءِ بَنِي مَازِنِ بْنِ النَّجَّارِ وَأَسْمَاءُ بِنْتُ عَمْرِو بْنِ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ إِحْدَى نِسَاءِ بَنِي سَلِمَةَ وَهِيَ أُمُّ مَنِيعٍ قَالَ فَاجْتَمَعْنَا بِالشِّعْبِ نَنْتَظِرُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حَتَّى جَاءَنَا وَمَعَهُ يَوْمَئِذٍ عَمُّهُ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَهُوَ يَوْمَئِذٍ عَلَى دِينِ قَوْمِهِ إِلاَّ أَنَّهُ أَحَبَّ أَنْ يَحْضُرَ أَمْرَ ابْنِ أَخِيهِ وَيَتَوَثَّقُ لَهُ فَلَمَّا جَلَسْنَا كَانَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

أَوَّلَ مُتَكَلِّمٍ فقَالَ ا مَعْشَرَ الْخزرَجِ قَالَ وَكَانَتِ الْعَرَبُ مِمَّا يُسَمُّونَ هَذَا الْحَىَّ مِنَ الأَنْصَارِ الْخَزْرَجَ أَوْسَهَا وَخَزْرَجَهَا - إِنَّ مُحَمَّداً مِنَّا حَيْثُ قَدْ عَلِمْتُمْ وَقَدْ مَنَعْنَاهُ مِنْ قَوْمِنَا مِمَّنْ هُوَ عَلَى مِثْلِ رَأْيِنَا فِيهِ وَهُو فِى عِزٍّ مِنْ قَوْمِهِ وَمَنَعَةٍ فِى بَلَدِهِ. قَالَ فَقُلْنَا دْ سَمِعْنَا مَا قُلْتَ فَتَكَلَّمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَخُذْ لِنَفْسِكَ وَلِرَبِّكَ مَا أَحْبَبْتَ. قَالَ تَكَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَتَلاَ وَدَعَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَغَّبَ فِى الإِسْلاَمِ قَالَ " أُبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ تَمْنَعُونِى مِمَّا تَمْنَعُونَ مِنْهُ نِسَاءَكُمْ وَأَبْنَاءَكُمْ ". قَالَ أَخَذَ الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُور بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ عَمْ وَالَّذِى بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَنَمْنَعَنَّكَ مِمَّا نَمْنَعُ مِنْهُ أُزُرَنَا فَبَايِعْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَنَحْنُ أَهْلُ الْحُرُوبِ وَأَهْلُ الْحَلْقَةِ وَرِثْنَاهَا كَابِراً عَنْ كَابِرٍ. قَالَ فَاعْتَرَضَ الْقَوْلَ وَالْبَرَاءُ يُكَلِّمُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيِّهَانِ حَلِيفُ بَنِى عَبْدِ الأَشْهَلِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الرِّجَالِ حِبَالاً وَإِنَّا قَاطِعُوهَا يَعْنِى الْعُهُودَ فَهَلْ عَسَيْتَ إِنْ نَحْنُ فَعَلْنَا ذَلِكَ ثُمَّ أَظْهَرَكَ اللَّهُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَى قَوْمِكَ وَتَدَعَنَا. قَالَ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثُمَّ قَالَ " بَلِ الدَّمَ الدَّمَ وَالْهَدْمَ الْهَدْمَ أَنَا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مِنِّى أُحَارِبُ مَنْ حَارَبْتُمْ وَأُسَالِمُ مَنْ سَالَمْتُمْ ". وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " أَخْرِجُوا إِلَىَّ مِنْكُمُ اثْنَىْ عَشَرَ نَقِيباً يَكُونُونَ عَلَى قَوْمِهِمْ ". فَأَخْرَجُوا مِنْهُمُ اثْنَىْ عَشَرَ نَقِيباً نْهُمْ تِسْعَةٌ مِنَ الْخَزْرَجِ وَثَلاَثَةٌ مِنَ الأَوْسِ وَأَمَّا مَعْبَدُ بْنُ كَعْبٍ فَحَدَّ ثَنِى فِى حَدِيثِهِ عَنْ أَخِيهِ عَنْ أَبِيهِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ ان أَوَّلَ مَنْ ضَرَبَ عَلَى يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ ثُمَّ تَتَابَعَ الْقَوْمُ فَلَمَّا بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم صَرَخَ الشَّيْطَانُ مِنْ رَأْسِ الْعَقَبَةِ بِأَبْعَدِ صَوْتٍ سَمِعْتُهُ قَطُّ يَا أَهْلَ الْجُبَاجِبِ وَالْجُبَاجِبُ الْمَنَازِلُ هَلْ لَكُمْ فِى مُذَمَّمٍ وَالصُّبَاةُ مَعَهُ قَدْ أَجْمَعُوا عَلَى حَرْبِكُمْ. قَالَ عَلِيٌّ يَعْنِى ابْنَ إِسْحَاقَ مَا يَقُولُ عَدُوُّ اللَّهِ مُحَمَّدٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " هَذَا أَذَبُّ الْعَقَبَةِ هَذَا ابْنُ أَذْيَبَ اسْمَعْ أَىْ عَدُوَّ اللَّهِ أَمَا وَاللَّهِ لأَفْرُغَنَّ لَكَ ". ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " ارْفَعُوا إِلَى رِحَالِكُمْ ". قَالَ فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ بْنُ عُبَادَةَ بْنِ نَضْلَةَ الَّذِى بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَئِنْ شِئْتَ لَنَمِيلَنَّ عَلَى أَهْلِ مِنًى غَداً بِأَسْيَافِنَا. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " لَمْ أُومَرْ بِذَلِكَ ". قَالَ فَرَجَعْنَا فَنِمْنَا حَتَّى أَصْبَحْنَا فَلَمَّا أَصْبَحْنَا غَدَتْ عَلَيْنَا جُلَّةُ قُرَيْشٍ حَتَّى جَاءُونَا فِى مَنَازِلِنَا فَقَالُوا يَا مَعْشَرَ الْخَزْرَجِ إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنَا أَنَّكُمْ قَدْ جِئْتُمْ إِلَى صَاحِبِنَا هَذَا تَسْتَخْرِجُونَهُ مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِنَا وَتُبَايِعُونَهُ عَلَى حَرْبِنَا وَاللَّهِ إِنَّهُ مَا مِنَ الْعَرَبِ أَحَدٌ أَبْغَضَ إِلَيْنَا أَنْ تَنْشَبَ الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ مِنْكُمْ. قَالَ انْبَعَثَ مِنْ

هُنَالِكَ مِنْ مُشْرِكِي قَوْمِنَا يَحْلِفُونَ لَهُمْ بِاللَّهِ مَا كَانَ مِنْ هَذَا شَيْءٌ وَمَا عَلِمْنَاهُ. وَقَدْ صَدَقُوا لَمْ يَعْلَمُوا مَا كَانَ مِنَّا قَالَ فَبَعْضُنَا يَنْظُرُ إِلَى بَعْضٍ قَالَ وَقَامَ الْقَوْمُ وَفِيهِمُ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِيُّ وَعَلَيْهِ نَعْلانِ جَدِيدَانِ قَالَ فَقُلْتُ كَلِمَةً كَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ أُشْرِكَ الْقَوْمَ بِهَا فِيمَا قَالُوا مَا تَسْتَطِيعُ يَا أَبَا جَابِرٍ وَأَنْتَ سَيِّدٌ مِنْ سَادَتِنَا أَنْ تَتَّخِذَ نَعْلَيْنِ مِثْلَ نَعْلَيْ هَذَا الْفَتَى مِنْ قُرَيْشٍ فَسَمِعَهُمَا الْحَارِثُ فَخَلَعَهَا ثُمَّ رَمَى بِهِمَا إِلَيَّ فَقَالَ اللَّهِ لَتَنْتَعِلَنَّهُمَا. قَالَ يَقُولُ أَبُو جَابِرٍ أَحْفَظْتَ وَاللَّهِ الْفَتَى فَارْدُدْ عَلَيْهِ نَعْلَيْهِ. قَالَ فَقُلْتُ اللَّهِ لاَ أَرُدُّهُمَا. قَالَ اللَّهِ صُلْحٌ وَاللَّهِ لَئِنْ صَدَقَ الْفَأْلُ لأَسْلُبَنَّهُ. فَهَذَا حَدِيثُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ الْعَقَبَةِ وَمَا حَضَرَ مِنْهَا.

رواه أحمد والطبراني بنحوه ورجال أحمد رجال الصحيح غير ابن إسحاق وقد صرح بالسماع .وقال الطبراني في حديثه : فَخَرَجْنَا نَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَقِينَا رَجُلٌ بِالأَبْطَحِ ، فَقُلْنَا لَهُ : تَدُلُّنَا عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَ : وَهَلْ تَعْرِفَانِهِ إِذَا رَأَيْتُمَاهُ ؟فَتَكَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَعَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَتَلا الْقُرْآنَ ، وَرَغَّبَ فِي الإِسْلامِ ، فَأَجَبْنَاهُ فِي الإِيمَانِ بِهِ وَالتَّصْدِيقِ لَهُ. وقال أيضا : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْرِجُوا إِلَيَّ مِنْكُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا " ، فَأَخْرَجُوهُمْ ،

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي النَّجَّارِ أَسْعَدُ بْنُ زُرَارَةَ .

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي سَلِمَةَ ، الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَرَامٍ .وَكَانَ نَقِيبُ بَنِي سَاعِدَةَ ، سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ ، وَالْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو .

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي زُرَيْقٍ ، رَافِعُ بْنُ مَالِكِ بْنِ الْعَجْلانِ .

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ ، وَسَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ .

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ .

وَنَقِيبَ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ ، وَأَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيِّهَانِ .

وَكَانَ نَقِيبَ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ

9881. Akabe günü Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat eden Ka'b b. Mâlik anlatıyor: Kavmimizden müşrik olan hacılarla beraber yola çıkmıştık. Biz namazımızı kılmıştık. Yanımızda Berrâ b. Mârur da vardı. Bizim büyüğümüz ve efendimizdi. Yola çıkıp Medine'den ayrılınca bize şöyle dedi: "Ey kavmim! Benim aklıma bir şey geldi. Ama vallahi bana bu hususta uyup uymayacağınızı bilmiyorum." Biz de ona: " Nedir bu düşüncen?" diye sorunca o da: "Ben bu vücudumun arkasını Kâbe'ye döndürmek istemiyor ve ona doğru namaz kılmak istiyorum" dedi. Biz de ona:" Vallahi bize ulaştığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)

sadece Şam'a doğru namaz kılıyor; biz ona muhalefet etmek istemeyiz ve böyle bir şey de yapmayız" dedik. Namaz vakti geldiğinde biz Şam'a doğru, o da Kâbe'ye doğru namaz kıldı. Onu bu yaptığı şey hakkında azarladık. Fakat o buna devam etmeyi sürdürdü. Mekke'ye gelince dedi ki: "Ey kardeşimin oğlu! Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip ona bu yolculuğumda yaptığım şeyin hükmünü sorayım. Çünkü vallahi bana yaptığınız bu muhalefeti görünce içime bir şeyler düştü. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) bunu sormak için onu aramaya çıktık. Daha önce hiç görmediğimiz için onu tanımıyorduk. Mekkeli bir adama Resûlullah'ın nerede olduğunu sorduk. Adam: "O'nu tanıyor musunuz?" diye sordu. Biz de "Hayır" dedik. Bu sefer adam: "O'nun amcası Abbâs b. Abdilmuttalib'i tanıyor musunuz?" diye sordu. Biz: "Evet" dedik. Abbâs'ı tanıyorduk; çünkü devamlı bizim yanımıza ticaret yapmaya gelirdi. Adam: "O zaman Mescid'e girin; işte O, Abbâs'ın yanında oturan kişidir" dedi. Mescid'e girdiğimizde Abbâs oturuyordu. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanında oturuyordu. Selam verip onun yanına oturduk. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Abbâs'a: *"Şu iki adamı tanıyormusun, ey Ebu'l-Fadl?"* diye sordu. O da: "Şu, kavminin efendisi Berâ b. Ma'rûr'dur, bu da Ka'b b. Mâlik'tir" karşılığını verdi. Ka'b b. Mâlik ekledi: "Vallahi Resûlullah'ın *«Şair olan mı?»* deyişini hiç unutmuyorum." Abbâs da "Evet" demişti. Berâ b. Ma'rûr dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben bu yolculuğuma Allah beni İslam'a hidayet etmiş olarak yola çıktım. Düşündüm ki ben, bu vücudumla Kâbe'ye sırtımı dördüremem. Bu sebeple ona doğru namaz kıldım. Arkadaşlarım bu hususta bana muhalefet ettikleri için içime bir şüphe düştü. Sen ne düşünürsün, ya Resûlallah!" Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen zaten kıble üzerinesin; keşke biraz daha sabırlı olup buna (Şam'a dönük namaza) devam etseydin"* dedi. Berâ tekrar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kıblesine döndü ve bizimle beraber Şam'a doğru namaz kıldı. Ailesi onu ölünceye kadar Kâbe'ye doğru namaz kıldığını iddia ederler. Hâlbuki durum dedikleri gibi değildi. Biz onu ailesinden daha iyi biliyorduk.

Sonra hacca gittik ve Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) teşrik günlerinin ortasında Akabe tepesinde buluşmak üzere sözleştik. Haccı bitirdiğimizde Resûlullah'la sözleştiğimiz gece geldi. Yanımızda büyüklerimizden biri olan Ebû Câbir Abdullah b. Âmir b. Harâm vardı. Biz müslüman olduğumuzu yanımızda bulunan kavmimizin müşriklerinden saklıyorduk. Onunla konuştuk ve dedik ki: "Ey Ebû Câbir! Sen büyüklerimizdensin ve kavmimizin muteber kişilerindensin. Biz senin içinde bulunduğun halden dolayı yarın cehenneme odun olmanı istemiyoruz." Sonra onu İslam'a çağırdım ve Resûlullah'a

(sallallahu aleyhi vesellem) yaptığımız sözleşmeyi haber verdim. O da müslüman oldu ve bizimle beraber Akabe'ye geldi. O kabilesinin reisi idi. O gece kavmimizle beraber develerimizde uyuduk. Gecenin üçte biri geçince gizlice Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) buluşacağımız yere gittik. Akabe tepesindeki bir patika yolda toplandık. Biz yetmiş erkektik ve yanımızda da iki kadın vardı. Mâzin b. en-Neccâr oğullarının kadınlarından biri olan Nuseybe binti Ka'b Ümmü Umâre ve Selime oğullarının kadınlarından biri olan Ümmü Menî' Esmâ binti Amr b. Adî b. Sâbit. Orada toplanmış Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bekliyorduk. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) o gün amcası Abbâs b. Abdilmuttalib'le beraber yanımıza geldi. O zamanlarda Abbâs hâlâ kavminin dini üzere (müşrik) idi. Fakat yeğeninin bir işinde bulunup ona güvence vermeyi seviyordu. Hepimiz oturunca ilk konuşan Abbâs oldu ve şöyle dedi. "Ey Hazrecliler! -Araplar, Ensâr'dan bu kabileye Hazreç derdi- Biliyorsunuz ki Muhammed bizdendir. Onu kavmimiz içindeki taşkınlık yapan kimselerden (müşriklerden) koruyoruz. O kavminde bir direnişle karşılaştı ve beldesinde istenmiyor." Biz de: "Senin söylediğin şeyleri duymuştuk. Ya Râsulallah! Sen konuş, Rabbin için ve kendin için ne istiyorsan söyle" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konuştu. Bize Kur'ân okudu ve Allah'a davet etti. İslâm dinine teşvik etti ve *"Kadınları ve çocuklarınızı koruduğunuz gibi beni de koruyacağınız üzerine sizden söz istiyorum"* dedi. Berâ b. Ma'rûr Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elini tutarak: "Evet, seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki kendimizi koruduğumuz gibi seni de her şeyden koruyacağız. Ya Resûlallah! Sana söz veriyoruz, biz savaş erleriyiz. Bu bize büyük büyük dedelerimizden miras kaldı" dedi. Berâ, Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) konuşurken Abduleşhel oğullarının sözcüsü Ebu'l-Heysem b. et-Teyyihân araya girdi ve: "Ya Resûlallah! (Mekke) ahalisi ile aramızda sağlam ipler yani verilmiş karşılıklı anlaşmalar var. Biz ise bu ipleri keseceğiz. Biz bunları yaparken sen de kavminin yanına dönsen de (başına bir şey gelmese)." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm etti ve: *"Kan kandır, ölüm de ölüm. Siz bendensiniz, ben de sizdenim, sizin savaştıklarınızla ben de savaşırım barıştıklarınızla ben de barışırım"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana kabileleri adına sözcü ya da temsilci olacak on iki kişi (nakip) çıkarın"* buyurdu. Aralarından 12 lider çıkardılar. Dokuz tanesi Hazrec'ten, üç tanesi de Evs'ten di.

Ma'bed b. Ka'b'ın bana kardeşinden, onun da babası Ka'b b. Mâlik'ten bildirdiğine göre (biat etmek için) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elinin üzerine ilk elini koyan Berâ b. Ma'rûr oldu. Sonra topluluğun tümü biat etti. Biz Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat

edince Şeytan'ın Akabe tepesinden en yüksek sesiyle şöyle bağırdığını işittim: "Hey oradakiler! Siz yerilmiş birinin yanında ne arıyorsunuz? Dinden çıkanlar hep onunla beraber olmuş, sizinle harp edecekler?" - İbn İshâk ekledi: "Görüldüğü gibi Allah'ın düşmanı Şeytan, *Muhammed* ("övülmüş") demiyor da (tam tersi olan) *müzemmem* ("yerilmiş" sözcüğünü kullanıyor-. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Akabe tepesinin yılanıdır. Bu, İbn Ezyeb'dir. Dinle ey Allah'ın düşmanı! Vallahi bütün gücümü seni yenmek için harcayacağım"* dedi. Sonra bize: *"Kalkın develerinize binin!"* dedi. Bunun üzerine Abbâs b. Ubâde b. Nadle Hz. Peygamber'e: "Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim, eğer istersen yarın Mina halkı üzerine kılıçlarımızla saldırırız" deyince O: *"Sizler bununla emrolunmadınız"* buyurdu. Biz döndük ve uyuduk. Sabahın erken saatlerinde Kureyş'ten bir topluluk evlerimize geldiler ve: "Ey Hazrecliler! Bize ulaşan habere göre siz bizim adamımıza gelip onu elimizden kaçıracak mışsınız? (Gerekirse) bizimle savaş yapmak için ona söz vermişsiniz. Vallahi o Araplardan hiç biriyle aramızda savaş çıkması, sizinle yaptığımız savaştan daha kötü bir durum değildir. Orada bulunan kavmimizin müşrikleri onlara yemin ettiler ki; bunlardan hiçbiri olmadı. Biz böyle bir şey bilmiyoruz" dediler. Doğru söylüyorlardı. Çünkü bizim Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) verdiğimiz sözü bilmiyorlardı. Biz birbirimize bakıyorduk. Aralarında Hâris b. Hişâm b. el-Muğîre'nin de bulunduğu bir topluluk kalktı. Hâris'in ayağında yeni pabuçlar vardı. Ben bir söz söyledim. Sanki onunla dedikleri şeylerde o kavme ortak oluyordum. "Ey Ebû Câbir! Sen bizim önderlerimizden (yani zengin) olduğun halde Kureyşli şu gencin pabuçları gibi bir pabuç almadın" dedim. Hâris bunu duyunca pabuçlarını çıkardı ve bana doğru atarak: "Allah aşkına bunları sen giy!" dedi. Ebû Câbir ise: "Vallahi sen bu delikanlıyı sıkıyorsun. Ona pabuçlarını geri ver!" dedi. Ben de: "Vallahi onları geri vermem" dedim. O da: "Tamam o zaman, fal doğru çıkarsa pabuçları çıkaracağım" dedi.

İşte bu, Ka'b İbn Mâlik'in Akabe biatı ile orada yaşadıklarına dair hadisidir. Fakat o (gerçekte) Akabe'de bulunmamıştır.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve yakın ifadelerle Taberânî rivayet etmiş olup, Ahmed b. Hanbel'in ravileri, İbn İshâk hariç *Sahîh*'in ravileridir. O da bu hadisi şeyhinden işittiğini açıkça söylemiştir.

Taberânî'nin buradakinden farklı ifadeleri şöyledir:

"Resûlallah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sormaya gittik. Ebtah'tan karşımıza bir adam çıktı. Ona: "Muhammed b. Abdillah b. Abdilmuttalib'i bize gösterir misin?" dedik. O da: "O'nu gördüğünüz zaman tanıyabilecek misiniz?" diye sordu... Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konuşmaya başladı. Allah'(ın dinin)e davet etti, Kur'ân okuyup İslâm'a girmeye teşvik etti. Biz de O'na inanıp tasdik etmek suretiyle davetini icabet ettik. ...

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aranızdan oniki nakip (kabile lideri) seçin"* buyurdu. Onlar da çıkardılar. Şöyle ki;

Neccâr oğullarının lideri Es'ad b. Zürâre idi.

Selime oğullarının lideri Berâ b. Ma'rûr ile Abdullah b. Amr b. Harâm'dı.

Sâide oğullarının lideri; Sa'd b. Ubâde ile Münzir b. Amr'dı.

Züreyk oğullarının lideri; Râfi b. Mâlik b. el-Aclân'di.

Haris b. Hazrec oğullarının lideri; Abdullah b. Ravâha ile Sa'd b. er-Râbî'di.

Avf b. el-Hazrec oğullarının lideri; Ubâde b. es-Sâmit'ti.

Abduleşhel oğullarının lideri; Useyd b. Hudayr ve Ebu'l-Heysem b. et-Teyyihân'dı.

Amr b. Avf oğullarının lideri ise Sa'd b. Hayseme idi.

٩٨٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ مَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يَتْبَعُ النَّاسَ فِي مَنَازِلِهِمْ بِعُكَاظٍ وَمَجَنَّةَ وَفِي الْمَوَاسِمِ بِمِنًى يَقُولُ " مَنْ يُئْوِينِي مَنْ يَنْصُرُنِي حَتَّى أُبَلِّغَ رِسَالَةَ رَبِّي وَلَهُ الْجَنَّةُ ". حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ أَوْ مِنْ مُضَرَ كَذَا قَالَ فَيَأْتِيهِ قَوْمُهُ فَيَقُولُونَ احْذَرْ غُلاَمَ قُرَيْشٍ لاَ يَفْتِنُكَ وَيَمْشِي بَيْنَ رِحَالِهِمْ وَهُمْ يُشِيرُونَ إِلَيْهِ بِالأَصَابِعِ حَتَّى بَعَثَنَا اللَّهُ إِلَيْهِ مِنْ يَثْرِبَ فَآوَيْنَاهُ وَصَدَّقْنَاهُ فَيَخْرُجُ الرَّجُلُ مِنَّا فَيُؤْمِنُ بِهِ وَيُقْرِئُهُ الْقُرْآنَ فَيَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِهِ فَيُسْلِمُونَ بِإِسْلاَمِهِ حَتَّى لَمْ يَبْقَ دَارٌ مِنْ دُورِ الأَنْصَارِ إِلاَّ وَفِيهَا رَهْطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُظْهِرُونَ الإِسْلاَمَ ثُمَّ ائْتَمَرُوا جَمِيعاً فَقُلْنَا حَتَّى مَتَى نَتْرُكُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يُطْرَدُ فِي جِبَالِ مَكَّةَ وَيَخَافُ فَرَحَلَ إِلَيْهِ مِنَّا سَبْعُونَ رَجُلاً حَتَّى قَدِمُوا عَلَيْهِ فِي الْمَوْسِمِ فَوَاعَدْنَاهُ شِعْبَ الْعَقَبَةِ فَاجْتَمَعْنَا عِنْدَهُ مِنْ رَجُلٍ وَرَجُلَيْنِ حَتَّى تَوَافَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلاَمَا نُبَايِعُكَ قَالَ " تُبَايِعُونِي عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي النَّشَاطِ وَالْكَسَلِ وَالنَّفَقَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ وَعَلَى الأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَنْ تَقُولُوا فِي اللَّهِ لاَ تَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ وَعَلَى أَنْ تَنْصُرُونِي فَتَمْنَعُونِي إِذَا قَدِمْتُ عَلَيْكُمْ مِمَّا تَمْنَعُونَ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ وَأَزْوَاجَكُمْ وَأَبْنَاءَكُمْ وَلَكُمُ الْجَنَّةُ ". قَالَ فَقُمْنَا إِلَيْهِ فَبَايَعْنَاهُ وَأَخَذَ بِيَدِهِ أَسْعَدُ بْنُ زُرَارَةَ وَهُوَ مِنْ أَصْغَرِهِمْ فَقَالَ رُوَيْداً يَا أَهْلَ يَثْرِبَ فَإِنَّا لَمْ نَضْرِبْ أَكْبَادَ الإِبِلِ إِلاَّ وَنَحْنُ نَعْلَمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَإِنَّ إِخْرَاجَهُ الْيَوْمَ مُفَارَقَةُ الْعَرَبِ كَافَّةً وَقَتْلُ خِيَارِكُمْ وَأَنْ تَعَضَّكُمُ السُّيُوفُ فَإِمَّا أَنْتُمْ قَوْمٌ تَصْبِرُونَ عَلَى ذَلِكَ وَأَجْرُكُمْ عَلَى اللَّهِ وَإِمَّا أَنْتُمْ قَوْمٌ تَخَافُونَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ جَبِينَةً فَبَيِّنُوا ذَلِكَ فَهُوَ أَعْذَرُ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ. قَالُوا أَمِطْ عَنَّا يَا أَسْعَدُ فَوَاللَّهِ لاَ نَدَعُ هَذِهِ الْبَيْعَةَ أَبَداً وَلاَ نَسْلُبُهَا

أَبَداً. قَالَ فَقُمْنَا إِلَيْهِ فَبَايَعْنَاهُ فَأَخَذَ عَلَيْنَا وَشَرَطَ عَلَيْنَا وَيُعْطِينَا عَلَى ذَلِكَ الْجَنَّةَ"قلت : روى أصحاب السنن منه طرفا .

رواه أحمد والبزار, وقال في حديثه : فوالله لا نذر هذه البيعة ولا نستقيلها , ورجال أحمد رجال الصحيح

9882. Câbir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yirmi sene boyunca Ukaz ve Mecenne panayırlarında (uzaktan gelen kabilelerin) konak yerlerini takip ederdi. Hac mevsimlerinde Mina'da: *"Cennet, beni himayesine alıp Rabbimin (bana bahşetmiş olduğu) peygamberlik görevini kendisine tebliğ etmem için bana yardım edenin olacaktır"* diyordu. Hatta birisi Yemen'den veya Mudar'dan bir kişi (Mekke'ye) geldiğinde çıktığında kavmi (Müşrikler) ona gelip: "Kureyşli şu gence dikkat et. Seni kandırmasın" diyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise onların konak yerleri arasında geziyordu. Onlar da ona parmaklarıyla işaret ediyordu. Allah bizi O'na Yesrib'den gönderdi. Onu koruduk ve tasdik ettik. Bizden bir adam çıktı ve ona iman etti. O da ona Kur'ân okumayı öğretti. Ailesine döndü. Onlar da onun müslüman olması sebebiyle müslüman oldular. Hatta Ensâr'ın evlerinde içinde müslüman olmayan hiçbir ev kalmamıştı. Artık İslam'ı açıktan yaşıyorduk. Bir gün toplanıp: "Ne zamana kadar Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin dağlarında korkuya terk edeceğiz?" dedik. Bunun üzerine bizden 70 kişi O'na gittiler ve hac mevsiminde onu buldular. Akabe tepesinin patika yollarında O'nunla sözleştik. Birer ikişer oraya toplandık. Hepimiz gelince: "Ya Rasûlallah! Sana ne söz vereceğiz?" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bana istekli ve isteksiz halinizde de söz dinleyip itaat edeceğiniz, fakirken de, zenginken de Allah yolunda harcayacağınıza Allah deyip Allah yolunda kınayanın kınamasından korkmayacağınıza, size geldiğim zaman kendi canınızı, karınız ve çocuklarınızı koruduğunuz gibi beni de koruyup yardım edeceğinize söz verin cennet sizin olsun."* Hepimiz kalktık ve O'na biat ettik. En küçüğümüz olan Es'ad b. Zürâre, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elini tuttu ve: "Biraz durun ey Yesrib halkı! Biz develerimizin ciğerine vura vura buraya kadar onun Allah'ın elçisi olduğunu bildiğimiz için koşturup geldik. Bugün ona yardım etmek bütün Araplarla ayrılığa düşmek, en hayırlılarınızın (yeni ileri gelenlerinizin) öldürülmesi ve kılıçların sizi ısırması anlamına gelmektedir. Siz bu

akıbeti görebilen insanlarsınız. Mükâfatınız Allah'a aittir. Şimdi eğer başınıza bir şey gelmesinden korkuyorsanız bunu şimdiden açıklayın. Çünkü bu, Allah katında sizi mazur yapar" dedi. Diğerleri de: "Bırak bizi ey Es'ad! Vallahi biz bu biattan asla vazgeçmeyiz" dediler. Hepimiz kalktık ve ona biat ettik. Bizden sıkı sıkı söz aldı ve buna karşılık cenneti verdi.

★Ben derim ki: Sünen sahipleri de bu hadisin bir bölümünü rivayet ettiler.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve "Vallahi biz bu biatı terk etmeyiz ve bozmayız" ibaresiyle Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٨٣ – وفي رواية عند أحمد : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قال : تَخَافُونَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خِيفَةً

9883. Ahmed b. Hanbel'in bir rivayetinde Es'ad onlara: "Canınızdan olmaktan korkuyorsanız" dedi.

٩٨٨٤ – وفي رواية عنده أيضا : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ ... "حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ أَوْ مِنْ مُضَرَ"

9884. Ahmed b. Hanbel'de yer alan başka bir rivayette: "Hatta Yemen ya da Mudar'dan birisi çıkıp ta..." ibaresi geçmektedir.

٩٨٨٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا بْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَوْمَ الْعَقَبَةِ أَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيِّهَانِ ، وَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ ، إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَ النَّاسِ حِبَالا ، وَالْحِبَالُ : الْحَلِفُ ، وَالْمَوَاثِيقُ ، فَلَعَلَّنَا نَقْطَعُهَا ، ثُمَّ تَرْجِعَ إِلَى قَوْمِكَ وَقَدْ قَطَعْنَا الْحِبَالَ ، وَحَارَبْنَا النَّاسَ ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قَوْلِهِ ، وَقَالَ : " الدَّمُ الدَّمُ ، الْهَدْمُ الْهَدْمُ " ، فَلَمَّا رَضِيَ أَبُو الْهَيْثَمِ بِمَا رَجَعَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مِنْ قَوْلِهِ أَقْبَلَ عَلَى قَوْمِهِ ، فَقَالَ : يَا قَوْمُ ، هَذَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَشْهَدُ أَنَّهُ لَصَادِقٌ ، وَإِنَّهُ الْيَوْمَ فِي حَرَمِ اللهِ وَأَمْنِهِ وَبَيْنَ ظَهْرَيْ قَوْمِهِ وَعَشِيرَتِهِ ، فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِنْ تُخْرِجُوهُ بَرَتْكُمُ الْعَرَبُ عَنْ قَوْسٍ وَاحِدَةٍ ، فَإِنْ كَانَتْ طَابَتْ أَنْفُسُكُمْ بِالْقِتَالِ فِي سَبِيلِ اللهِ وَذَهَابِ الأَمْوَالِ وَالأَوْلادِ ، فَادْعُوهُ إِلَى أَرْضِكُمْ ، فَإِنَّهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقًّا ، وَإِنْ خِفْتُمْ خِذْلانًا فَمِنَ الآنَ ، فَقَالَ

عَبْدُ اللّهِ : قَبِلْنَا عَنِ اللّهِ وَعَنْ رَسُولِهِ مَا أَعْطَانَا ، وَقَدْ أَعْطَيْنَاكَ مِنْ أَنْفُسِنَا الَّذِي سَأَلْتَنَا يَا رَسُولَ اللّهِ ، فَخَلِّ بَيْنَنَا يَا أَبَا الْهَيْثَمِ وَبَيْنَ رَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلْنُبَايِعْهُ ، فَقَالَ أَبُو الْهَيْثَمِ : أَنَا أَوَّلُ مَنْ بَايَعَ ، ثُمَّ تَبَايَعُوا كُلُّهُمْ ، وَصَاحَ الشَّيْطَانُ مِنْ رَأْسِ الْجَبَلِ ، فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ، هَذِهِ الْخَزْرَجُ ، وَالأَوْسُ تُحَالِفُ مُحَمَّدًا عَلَى قِتَالِكُمْ ، فَفَزِعُوا عِنْدَ ذَلِكَ وَرَاعَهُمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَرُعْكُمْ هَذَا الصَّوْتُ ، فَإِنَّمَا هُوَ عَدُوُّ اللّهِ إِبْلِيسُ ، لَيْسَ يَسْمَعُهُ أَحَدٌ مِمَّنْ تَخَافُونَ " ، وَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَرَخَ بِالشَّيْطَانِ ، فَقَالَ : " يَا ابْنَ أُزَيْبٍ ، هَذَا عَمَلُكَ فَسَأَفْرُغُ لَكَ "

رواه الطبراني هكذا مرسلا, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن, وفيه ضعف .

9885. Urve anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ilk biat eden Ebu'l-Heysem b. et-Teyyihân'dı. Dedi ki: "Ya Resûlallah! İnsanlarla (Mekke müşrikleriyle aramızda yapılmış) yeminler ve anlaşmalar var. Herhalde biz onları keseceğiz. Sen kavmine dönsen biz de anlaşmalarımızı kesip onlarla savaşsak?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kan kandır, ölüm ölümdür"* buyurdu. Hz. Peygamber'in bu sözü Ebu'l-Heysem'in çok hoşuna gidince kavmine gidip "Ey kavmim! Bu zât, Allah'ın elçisidir. Kesinlikle inanıyorum ki o, doğrudur. O, bugün Allah'ın hareminde ve korumasındadır. Kavminin ve aşiretinin önündedir. Şunu bilin ki ona yardım ederseniz Araplar size tek yaydan karşılık vereceklerdir. Eğer Allah yolunda savaşmayı, mallarınızın çocuklarınızın gitmesini göze alıyorsanız onu yurdunuza çağırın. Çünkü o hakikaten Allah'ın elçisidir. Eğer rezil olmaktan korkuyorsanız bunu şimdi söyleyin" dedi. Bunu duyunca: "Allah ve Resûlü bize ne verdiyse kabul ettik. Ya Resûlallah! Bizden istediğin canı sana verdik. Ey Ebu'l-Heysem! Resûlullah'la aramızdan çekil de ona biat edelim" dediler.

Ebu'l-Heysem anlatıyor: İlk biat eden bendim. Sonra tamamı biat etti. Dağın başından şeytan feryat etti ve "Ey Kureyşliler! İşte Hazrec ve Evs sizinle savaşmak için Muhammed'e biat ediyorlar. Bu sesi duyunca dehşete kapıldılar ve korktular. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ses sizi korkutmasın Çünkü bu (sesin sahibi), Allah'ın düşmanı İblis'tir. Sizin korktuğunuz kimselerden hiçbiri onu işitmedi"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayağa kalktı ve şeytana bağırdı: *"Ey İbn Uzeyb – veya Ezyeb– bu senin işindir. Yakında sana gününü göstereceğim."*

★Bu hadisi Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa'nın zayıflığı bulunmasına rağmen hadisleri hasendir.

٩٨٨٦ – حدثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو أَبِي مَسْعُودٍ ، قَالَ : وَعَدَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْلِ الْعَقَبَةِ يَوْمَ الأَضْحَى ، وَنَحْنُ سَبْعُونَ رَجُلا ، قَالَ عُقْبَةُ : إِنِّي لأَصْغَرُهُمْ سِنًّا فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أَوْجِزُوا فِي الْخُطْبَةِ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ كُفَّارَ قُرَيْشٍ " فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، سَلْنَا لِرَبِّكَ ، وَسَلْنَا لِنَفْسِكَ ، وَسَلْنَا لأَصْحَابِكَ ، وَأَخْبِرْنَا مَا لَنَا مِنَ الثَّوَابِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَعَلَيْكَ ، فَقَالَ : " أَمَّا الَّذِي أَسْأَلُ لِرَبِّي أَنْ تُؤْمِنُوا بِهِ ، وَلا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ، وَأَمَّا الَّذِي أَسْأَلُ لِنَفْسِي فَإِنِّي أَسْأَلُكُمْ أَنْ تُطِيعُونِي أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ، وَأَسْأَلُكُمْ لِي وَلأَصْحَابِي أَنْ تُوَاسُونَا فِي ذَاتِ أَيْدِيكُمْ ، وَأَنْ تَمْنَعُونَا مِمَّا مَنَعْتُمْ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ فَلَكُمْ عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةُ وَعَلَيَّ " قَالَ : فَمَدَدْنَا أَيْدِيَنَا فَبَايَعْنَاهُ.

رواه الطبراني, وفيه :مجالد بن سعيد, وحديثه حسن, وفيه ضعف .وورواه أحمد بنحو حديث مرسل يأتي, وفيه: مجالد, أيضاو لم يسق لفظه وذكره بعد هذا وهو .

9886. Ebû Mes'ûd anlatıyor: Kurban bayramında Akabe tepesinde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söz verdik. Biz yetmiş kişiydik. Ben onların yaşça en küçüğü idim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza geldi ve: *"Konuşmalarınızı kısa tutun; çünkü ben Kureyş kâfirlerinin size saldırmasından korkuyorum"* dedi. Biz de: "Ya Resûlallah! Rabbin için bizden iste, kendin için bizden iste, arkadaşların için bizden iste. Bize anlat Allah'ın ve senin katında ne gibi sevaplarımız var" dedik. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbim için isteyeceğim şeye gelince; O'na iman etmeniz ve hiçbir şeyi ortak koşmamanızdır. Kendim için isteyeceğim şeye gelince sizden bana itaat edip sizi doğru yola götürmeyi istiyorum. Kendim ve arkadaşlarım için ise ellerinizdeki şeyleri bizimle paylaşmanız ve bizi kendi canınızı koruduğunuz şeylerden korumanızı istiyorum. Bunları yaptığınız takdirde size cennetin verilmesi Allah'ın ve benim üzerimde (bir haktır)"* buyurdu. Bundan sonra ellerimizi uzattık ve ona biat ettik.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Mucâlid b. Saîd'in hadisleri hasendir. Haddizatında onda zayıflık vardır. Ahmed b. Hanbel de bu hadisi Şa'bî'nin mürseli olarak rivayet etti ki bu, aşağıdaki hadistir. Mürseli ise Mücâlid dışında gelmiştir.

٩٨٨٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِى زَائِدَةَ حَدَّثَنِى أَبِى عَنْ عَامِرٍ قَالَ انْطَلَقَ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم وَمَعَهُ الْعَبَّاسُ عَمُّهُ إِلَى السَّبْعِينَ مِنَ الأَنْصَارِ عِنْدَ الْعَقَبَةِ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ " لِيَتَكَلَّمْ مُتَكَلِّمُكُمْ وَلاَ يُطِيلُ الْخُطْبَةَ فَإِنَّ عَلَيْكُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ عَيْناً وَإِنْ

يَعْلَمُوا بِكُمْ يَفْضَحُوكُمْ ". فَقَالَ قَائِلُهُمْ وَهُوَ أَبُو أُمَامَةَ سَلْ يَا مُحَمَّدُ لِرَبِّكَ مَا شِئْتَ ثُمَّ سَلْ لِنَفْسِكَ وَلأَصْحَابِكَ مَا شِئْتَ ثُمَّ أَخْبِرْنَا مَا لَنَا مِنَ الثَّوَابِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَعَلَيْكُمْ إِذَا فَعَلْنَا ذَلِكَ. قَالَ فَقَالَ أَسْأَلُكُمْ لِرَبِّى عَزَّ وَجَلَّ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَأَسْأَلُكُمْ لِنَفْسِى وَلأَصْحَابِى أَنْ تُؤْوُنَا وَتَنْصُرُونَا وَتَمْنَعُونَا مِمَّا مَنَعْتُمْ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ. قَالُوا فَمَا لَنَا إِذَا فَعَلْنَا ذَلِكَ قَالَ " لَكُمُ الْجَنَّةُ . قَالُوا فَلَكَ ذَلِكَ.

رواه أحمد هكذا مرسلا ورجاله رجال الصحيح, وقد ذكر الإمام أحمد بعده سندا إلى الشعبي عن أبي مسعود عقبة بن عمرو وقال بنحو هذا, قال : وكان أبو مسعود أصغرهم سنا وفيه مجالد وفيه ضعف وحديثه حسن إن شاء الله .

9887. Şa'bî anlatıyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Abbâs'la beraber, Akabe tepesinde ağacın altında Ensâr'dan 70 kişiyle buluşmaya gitti. Şöyle buyurdu: *"Sözcüleriniz konuşsun; ama sözü uzatmasın! Çünkü müşrikler sizi gözetliyor. Eğer sizin (burada olduğunuzu) öğrenirlerse sizi rezil ederler."* Onların sözcüsü Ebû Umâme: "Ey Muhammed! Rabbin için dilediğini iste, sonra da bunları yaptığımız zaman Allah'ın ve senin üzerindeki hakkımızı bize anlat" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbim için sizden ona ibadet edip hiçbir şeyi ona ortak koşmamanızı istiyorum. Kendim ve arkadaşlarımız için ise sizden bizi himaye edip yardım etmenizi ve kendi canınızı koruduğunuz şeylerden bizi de korumanızı istiyorum"* dedi. Onlar: "Bunları yaptığımız zaman bizlere ne (vaad ediyorsun)?" diye sordular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin için cennet var"* buyurdu. Onlar da: "Öyleyse senin taleplerin yerine gelecektir" diye cevap verdiler.

*Ahmed b. Hanbel bu hadisi bu şekilde *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Müellif, bundan sonra Şa'bî kanalıyla Ebû Mes'ûd Ukbe b. Amr'a uzanan ravi zincirini ve bir önceki metni tekrar etmeyerek "Ebû Mes'ûd, onların yaşça en küçüğüydü" ibaresini vermekle yetinmiştir. Burada da aynı şekilde zayıflığı bulunan ve hadisleri hasen sayılan Mücâlid yer almıştır.

٩٨٨٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِى خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِىَّ يَقُول مَا سَمِعَ الشِّيبُ وَلاَ الشُّبَّانُ خُطْبَةً مِثْلَهَا. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

9888. Şa'bî dedi ki: Ne yaşlılar, ne de gençler bunun gibi bir konuşma dinlememiştir.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الْعَقَبَةِ قَالَ شَهِدَهَا سَبْعُونَ فوافَقَهُمُ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم وَعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ آخِذٌ بِيَدِهِ فَقَالَ النَّبِىُّ صلى الله عليه وسلم " قَدْ أَخَذْتُ وَأَعْطَيْتُ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن, وفيه ضعف .

9889. Ebu'z-Zübeyr dedi ki: Câbir'e Akabe (biatı) hakkında sordum. Orada yetmiş kişi hazır bulundu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlarla (biatın şartları hususunda) anlaştı. Abbâs b. Abdilmuttalib Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) elini tutmuşken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aldım ve verdim"* buyurdu.

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup, ravilerinden kendisinde bir az zayıflık bulunan İbn Lehî'a'nın rivayetleri hasendir.

٩٨٩٠ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ عَامِرٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ : لَمَّا لَقِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النُّقَبَاءَ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ لَهُمْ : " تُؤْوُونِي وَتَمْنَعُونِي " ، قَالُوا : فَمَا لَنَا ؟ قَالَ : " لَكُمُ الْجَنَّةُ "

رواه أبو يعلى والبزار بنحوه, ورجال أبي يعلى رجال الصحيح .

9890. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan nakipler (kabile liderleri) ile buluşunca; *"Beni himaye edip koruyacak mısınız?"* diye sordu. Onlar da: "Bize ne (vaad ediyorsun)?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin için cennet var"* buyurdu.

★Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup, ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Bezzâr da bunun aynısını rivayet etmiştir.

٩٨٩١ - حَدَّثَنَا وَهْبٌ ، أَخْبَرَنَا خَالِدٌ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ خَطَبَ مَقْدَمَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَقَالَ : إِنَّا نَمْنَعُكَ مِمَّا نَمْنَعُ مِنْهُ أَنْفُسَنَا وَأَوْلادَنَا ، فَمَا لَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " لَكُمُ الْجَنَّةُ " , قَالُوا : رَضِينَا.

رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

9891. Enes'in bildirdiğine göre Sâbit b. Kays, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye gelişinde bir konuşma yaptı ve: "Biz canımızı ve çocuklarımız koruduğumuz şeylerden seni de koruyacağız. (Buna karşılık) bizim için ne var, yâ Resûlallah!" diye sordu. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin için cennet var!"* diye cevap verdi. Onlar da: "Tamam razıyız" dediler.

★Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup, ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٩٢ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عُمَرَ الدُّهْنِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : حَمَلَنِي خَالِي جَدُّ بْنُ قَيْسٍ فِي السَّبْعِينَ رَاكِبًا الَّذِينَ وَفَدُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ مِنْ قِبَلِ الأَنْصَارِ ، فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ عَمُّهُ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَقَالَ : " يَا عَمِّ ، خُذْ عَلَى أَخْوَالِكَ ، فَقَالَ لَهُ السَّبْعُونَ : يَا مُحَمَّدُ ، سَلْ لِرَبِّكَ وَلِنَفْسِكَ مَا شِئْتَ ، فَقَالَ : أَمَّا الَّذِي أَسْأَلُكُمْ لِرَبِّي فَتَعْبُدُوهُ وَلا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ، وَأَمَّا الَّذِي أَسْأَلُكُمْ لِنَفْسِي فَتَمْنَعُونِي مَا تَمْنَعُونَ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ ، قَالُوا : فَمَا لَنَا إِذَا فَعَلْنَا ذَلِكَ ؟ ، قَالَ : الْجَنَّةُ " رواه الطبراني في الثلاثة, ورجاله ثقات .

9892. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Dayım Ced b. Kays, Akabe gecesinde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) giden yetmiş kişilik heyetin içinde beni de götürdü. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanında amcası Abbâs b. Abdulmuttalib'le beraber yanımıza geldi ve: *"Ey amca! Dayılarından söz al"* dedi. Heyet ona: "Ey Muhammed! Rabbin için ve kendin için dilediğin şeyi iste" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbim için sizden ona ibadet etmenizi ve hiçbir şeyi ona ortak koşmamanızı istiyorum. Kendim için ise sizden kendi canınızı koruduğunuz gibi beni de korumanızı istiyorum"* buyurdu. Onlar: "Bunu yaptığımız zaman bizim için karşılık olarak ne var?" diye sordular. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet"* cevabını verdi.

★Taberânî bu hadisi üç *Mu'cem*'inde rivayet etmiş olup, ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٨٩٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : " كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ " ، قَالَ جَابِرٌ : " وَأَخْرَجَنِي خَالِي وَأَنَا لا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرْمِيَ بِحَجَرٍ " رواه الطبراني,ورجاله رجال الصحيح .

9893. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Biz, Akabe gecesinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberdik. İki dayım beni oraya götürdü. Ben daha taş bile atamıyordum.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٩٨٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ : وَقَالَ عُرْوَةُ : عَبَّاسٌ وَاللَّهِ أَخَذَ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أَتَاهُ السَّبْعُونَ مِنَ الأَنْصَارِ الْعَقَبَةَ ، فَأَخَذَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ ، وَشَرَطَ عَلَيْهِمْ ، وَذَلِكَ فِي غُرَّةِ الإِسْلامِ وَأَوَّلِهِ قَبْلَ أَنْ يَعْبُدَ أَحَدٌ اللَّهَ عَلانِيَةً "رواه أبو يعلى , في أثناء حديث اللدود الذي روته عائشة,وفيه عبد الرحمن بن أبي الزناد,وهو ضعيف .

9894. Urve anlatıyor: Vallahi Abbâs, Ensâr'dan yetmiş kişi Akabe tepesine gelince Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elini tuttu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için onlardan söz aldı ve şartları söyledi. Bu olay, açıkça ibadet edilmeden önce İslâm'ın ilk dönemlerinde gerçekleşti.

★Ebû Ya'lâ bu hadisi Hz. Âişe'nin rivayet ettiği Resûlullah'ın vefat hadisi içerisinde irad etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd zayıftır.

٩٨٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، أَنَّ أَسْعَدَ بْنَ زُرَارَةَ ، قَالَ : أَيُّهَا النَّاسُ ، هَلْ تَدْرُونَ مَا تُبَايِعُونَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ ! إِنَّكُمْ تُبَايِعُونَهُ عَلَى أَنْ تُحَارِبُوا الْعَرَبَ وَالْعَجَمَ وَالْجِنَّ وَالإِنْسَ ، فَقَالُوا : نَحْنُ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَ ، وَسِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، اشْتَرِطْ ، فَقَالَ : " تُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ تَشْهَدُوا أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، وَتُقِيمُوا الصَّلاةَ ، وَتُؤْتُوا الزَّكَاةَ ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ ، وَأَنْ لا تُنَازِعُوا الأَمْرَ أَهْلَهُ ، وَأَنْ تَمْنَعُونِي مِمَّا تَمْنَعُونَ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ "قلت : في الصحيح طرف منه . رواه الطبراني في الأوسط,وفيه:علي بن زيد,وهو ضعيف وقد وثق .

9895. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Es'ad b. Zurâre şöyle dedi: "Ey insanlar! Muhammed'e ne üzerine söz verdiğinizi biliyor musunuz? Siz ona Arap ve Acemlerle, cinlerle ve insanlarla savaşmak üzerine söz veriyorsunuz." Bunun üzerine Ensâr: "Bizimle savaşanla biz de savaşırız, barışanla da barışırız. Ya Rasûlallah! Sen şartını söyle" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu: *"Allah'dan başka hiçbir ilah olmadığına ve benim Allah'ın elçisi olduğuma şahadet edeceğinize, namazı kılıp zekâtı vereceğinize, söz dinleyip itaat edeceğinize, yetki sahibiyle yetkisi husunda çekişmeyeceğinize ve kendinizi ve ailenizi koruduğunuz şeylerden beni de koruyacağınıza söz vereceksiniz."*

★Ben derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin bir parçası vardır. Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd zayıftır. Fakat onu güvenilir addedenler de vardır.

٩٨٩٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَرْوَانَ الْفَزَارِيُّ ، قَالَ : نا حُسَيْنُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : أَشْهَدُ عَلَى أَبِي ، لَحَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ , قَالَ : جَاءَتِ الأَنْصَارُ تُبَايِعُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْعَقَبَةِ ، فَقَالَ : " قُمْ يَا عَلِيُّ فَبَايِعْهُمْ " ، فَقَالَ : عَلَى مَا أُبَايِعُهُمْ يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ : " عَلَى أَنْ يُطَاعَ اللهُ ، وَلا يُعْصَى ، وَعَلَى أَنْ تَمْنَعُوا رَسُولَ اللهِ وَأَهْلَ بَيْتِهِ وَذُرِّيَّتَهُ مِمَّا تَمْنَعُونَ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ وَذَرَارِيَكُمْ " رواه الطبراني في الأوسط,من طريق عبد الله بن مروان ,هو ضعيف وقد وثق .

9896. Hüseyin b. Ali anlatıyor: Ensâr, Akabe'de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmeye gelince, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalk ey Ali! Onlarla biat et"* buyurdu. Hz. Ali: "Ya Resûlallah! Onlarla ne üzerine biat edeyim?" diye sordu. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah'a itaat edilip isyan edilmemesi ve Allah'ın elçisini, ev halkını ve soyunu, kendi canlarını ve soylarını korudukları gibi korumaları üzerine biat et"* buyurdu.

★Bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Abdullah b. Mervan'dan rivayet etmiştir. Fakat ona güvenilir diyenler de vardır.

(بَابُ قَوْلِهِ : بُعِثْتُ بَيْنَ يَدَى السَّاعَةِ بِالسَّيْفِ)

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) "Kıyamete Yakın Kılıçla Gönderildim" Sözü

٩٨٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِى مُنِيبٍ الْجُرَشِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم " بُعِثْتُ بَيْنَ يَدَى السَّاعَةِ بِالسَّيْفِ حَتَّى يُعْبَدَ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَجُعِلَ رِزْقِى تَحْتَ ظِلِّ رُمْحِى وَجُعِلَ الذُّلُّ وَالصَّغَارُ عَلَى مَنْ خَالَفَ أَمْرِى وَمَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ

رواه أحمد, وفيه: عبد الرحمن بن ثابت بن ثوبان, وثقه ابن المديني وغيره, وضعفه أحمد وغيره ,وبقية رجاله ثقات .

9897. İbn Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben kıyametten hemen önce hiçbir ortağı olmayan Allah'a tek başına ibadet edilinceye kadar kılıçla savaşmak üzere gönderildim. Rızkım mızrağımın gölgesinin altına yerleştirildi, zillet ve alçaklık ise dinime muhalefet edenlerin üzerine konuldu."*

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b Sâbit b. Sevbân hakkında, İbnu'l-Medînî gibi âlimler güvenilir demiş, fakat Ahmed b. Hanbel gibi âlimler onu zayıf kabul etmişlerdir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابٌ فِيْمَنْ شَهِدَ الْعَقَبَةَ)

Akabe Biatına Katılanlar

٩٨٩٨ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ : أَوْسُ بْنُ ثَابِتٍ " و أَوْسُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَصْرَمَ " وأبو أمامة أسعد بن زرارة .

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ ، وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ أَوْصَى بِثُلُثِ مَالِهِ ، وَاسْتَقْبَلَ الْكَعْبَةَ وَهُوَ بِبِلادِهِ ، وَكَانَ نَقِيبًا " .

و مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ أَبُو النُّعْمَانِ " . و مِنَ الأَنْصَارِ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وجَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ.

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : الْحَارِثُ بْنُ قَيْسِ بْنِ خَالِدِ بْنِ مَخْلَدٍ ، شَهِدَ بَدْرًا و ذَكْوَانُ بْنُ عَبْدِ قَيْسِ بْنِ خَلْدَةَ رَافِعُ بْنُ الْمُعَلَّى بْنِ لَوْذَانَ ، اسْتُشْهِدَ يَوْمَ بَدْرٍ. و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحُبْلَى ، رِفَاعَةُ بْنُ عَمْرٍو .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبٍ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ ، وَهُوَ نَقِيبٌ "

. و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ وَهُوَ نَقِيبٌ " . و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ سَلَمَةُ بْنُ سَلامَةَ بْنِ وَقْشٍ.

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ " .

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ " .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارِ بْنِ عَمْرٍو "

وإسنادها إلى ابن شهاب واحد ورجاله ثقات , رواها كلها الطبراني .

9898. İbn Şihâb'ın bildirdiğine göre Akabe biatında şu kimseler bulunmuşlardır.

Ensâr'ın Neccar oğullarından: Evs b. Sâbit, Evs b. Yezîd b. Asrem, Ebû Umâme Es'ad b. Zürâre

Ensâr'ın Selime oğullarından: Barâ b. Marûr, ki o malının üçte birini vasiyet eden ve kendi beldesindeyken Kâbe'ye kıble olarak yönelen ilk kişidir. Aynı zamanda kabilesinin reisi idi.

Ensâr'ın Hâris b. el-Hazrec oğullarından: Beşîr b. Sa'd b. en-Nu'mân

Ensâr'dan Câbir b. Abdillah b Amr ve Cabbâr b. Sahr.

Ensâr'ın Züreyk oğullarından: Hâris b. Kays b. Mâlik, ki bu zat Bedir savaşına da katılmıştır. Zekvân b. Abdilkays b. Halde ve Râfi b. Mâlik ki, bu zat ta Bedir'e katılmıştır.

Ensâr'ın Hubelî oğullarından: Rifâa b. Amr

Ensâr'ın Sâide b. Ka'b oğullarından: Sa'd b. Ubâde, nakip idi.

Ensâr'ın Amr b. Avf oğullarından: Saîd b. Hayseme, nakip idi.

Ensâr'ın Abduleşhel oğullarından: Selime b. Selâme b. Vakş

Ensâr'ın Seleme oğullarından: Ka'b b. Mâlik

Ensâr'ın Hârise b. el-Hâris oğullarından: Zuheyr b. Râfi

Ensâr'ın Hârise oğullarından: Ebû Burde b. Niyâr.

★Bu hadîsin İbn Şihâb'a tek bir isnadı olup, ravileri güvenilir kimselerdir. Tamamını Taberânî rivayet etti.

٩٨٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ فِي تَسْمِيَةِ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعَقَبَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جُشَمٍ الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورِ بْنِ صَخْرِ بْنِ خَنْسَاءَ ، وَهُوَ نَقِيبٌ وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ أَوْصَى بِثُلُثِ مَالِهِ ، فَأَجَازَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ بْنُ الْحَارِثِ بُهَيْرُ بْنُ الْهَيْثَمِ ".

و مِنَ الأَنْصَارِ ثَابِتُ بْنُ أَجْدَعَ ". و مِنَ الأَنْصَارِ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَرَامِ بْنِ كَعْبِ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ:الْحَارِثُ بْنُ قَيْسِ بْنِ مَخْلَدٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا، وَهُوَ أَبُو خَالِدٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ زَيْدُ بْنُ لَبِيدٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ أَبِي زُهَيْرِ بْنِ مَالِكِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، سَهْلُ بْنُ عَتِيكٍ "ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مَازِنِ بْنِ النَّجَّارِ , عَمْرُو بْنُ غُزَيَّةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ خَنْسَاءَ بْنِ مَبْذُولِ بْنِ غَنْمِ بْنِ مَازِنٍ أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكَكٍ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عُمَيْلَةَ بْنِ السَّبَّاقِ بْنِ عَبْدِ الدَّارِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ عُقْبَةُ بْنُ عَمْرِو بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ يَسِيرَ بْنِ عَسِيرَةَ ، وَيُكْنَى أَبَا مَسْعُودٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ كَعْبُ بْنُ مَالِكِ بْنِ أَبِي الْقَيْنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَوَّادٍ "رواه كله الطبراني ,عن عروة بسند واحد, وفي إسناد عروة :ابن لهيعة, وفيه ضعف ,وحديثه في حد الحسن .

9899. Urve'nin bildirdiğine göre Akabe'de Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat edenlerin isimleri şöyledir:

Selime b. Yezîd b. Cuşem oğullarından: Berâ b. Ma'rûr b. Sahr b. Hansa, bu zat nakip idi. Ayrıca ilk kez malının üçte birini vasiyet edip te bu hususta Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine icazet verdiği kişidir.

Hârise b. el-Hâris oğullarından: Buheyr b. el-Heysem.

Ensâr'dan: Sâbit b. Ecda' ve Câbir b. Abdillah b. Amr b. Harâm, Ka'b b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme.

Züreyk oğullarından: Hâris b. Kays b. Mahled ki bu zat, Bedir savaşına da katılmıştır.

Beyâda oğullarından: Zeyd b. Lebîd.

Ensâr'dan sonra da Hâris b. el-Hazrec oğullarından: Sa'd b. er-Rabî b. Ebî Züheyr b. Mâlik b. İmriî'l-Kays b. Sa'lebe b. Ka'b b. el-Hazrec.

Ensâr'ın Neccâr oğullarından: Sehl b. Atîk

Ensâr'ın Hârise b. el-Hâris oğullarından: Zuheyr b. Râfi

Ensâr'ın Mâzin b. en-Neccâr oğullarından: Amr b. Ğaziyye b. Sa'lebe b. Hansâ b. Mebzûl b. Ğanm b. Mâzin b. Ba'kek b. el-Hâris b. Âmîle b. es-Sebbâk b. Abdiddâr.

Ensâr'ın Hâris b. el-Hazrec oğullarından: Ukbe b. Amr b. Sa'lebe b. Esîr b. Asîra. Bu zatın künyesi Ebû Mes'ûd'dur.

Seleme oğullarından: Ka'b b. Mâlik b. Ebi'l-Kayn b. Ka'b b. Sevâde

★Taberânî bu hadisin tamamını (kitabının muhtelif yerlerinden) Urve'den tek bir senedle rivayet etti. Urve'nin isnadındaki İbn Lehîa'da zayıflık vardır. Fakat hadisleri "hasen" seviyesindedir.

٩٩٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا وَكِيعٌ ، عَنْ زَمْعَةَ بْنِ صَالِحٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، " أَنَّ أَسْعَدَ بْنَ زُرَارَةَ كَانَ أَحَدَ النُّقَبَاءِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ "رواه الطبراني, وفيه: زمعة بن صالح, وهو ضعيف .

9900. Ebû Umâme b. Sehl b. Huneyf'in bildirdiğine göre Es'ad b. Zürâre, Akabe gecesinde seçilmiş kişilerden (nakiplerden) biriydi.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup, ravilerinden Zem'a b. Sâlih zayıftır.

٩٩٠١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، أَخْبَرَنِي مَعْبَدُ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الْقَيْنِ أَخُو بَنِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَخِيهِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " خَرَجْنَا فِي الْحَجَّةِ الَّتِي بَايَعْنَا فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعَقَبَةِ وَكَانَ نَقِيبُ بَنِي زُرَيْقٍ رَافِعَ بْنَ مَالِكِ بْنِ الْعَجْلانِ ". وكَانَ نَقِيبَ بَنِي سَاعِدَةَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ ، وَالْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو "رواهما الطبراني وإسنادهما واحد ورجالهما ثقات .

9901. Ka'b b. Mâlik anlatıyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettiğimiz o hacda Akabe tepesine çıktık. Züreyk oğullarının temsilcisi Râfi b. Mâlik b. el-Aclân; Sâide oğullarının temsilcisi ise Sa'd b. Ubâde ile Münzir b. Amr'dı.

★Bu iki sözüde Taberânî rivayet etmiş olup ikisinin de isnadları aynıdır. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الهِجْرَةِ إلى المَدِيْنَةِ)

Medine'ye Hicret

٩٩٠٢ - عَنْ عُرْوَةَ قَالَ: و مَكَثَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ بَعْدَ الحجِّ بَقِيْةَ ذِي الحِجَّةِ وَالْمُحَرمَ وَصَفَرَ ثُمَّ إنْ مُشْرِكِي قُرَيْشَ أَجْمَعُوا أَمْرَهُم وَمَكْرَهُم حِيْنَ ظَنُّوا أنَّ رَسُولُ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ خَارِجُ وَعَلِمُوا أَنَّ اللّٰهَ قَدْ جَعَلَ لَهُ بِالَمدِيْنَةِ مَأْوىَ وَمَنَعَةً وَبَلَغَهُمْ إِسْلاَمَ الأَنْصَارِ وَمَنْ خَرَجَ إِلَيهِمْ مِنَ الْمُهَاجِرِيْنَ فَأَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ عَلَى أَنْ يَأْخُذُوا رَسُولَ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ فَإِمَّا أَنْ يَقْتُلُوه وَإِمَّا أَنْ يَسْجُنُوهُ أَوْ يَسْحَبُوهُ - شَكَّ عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ - وَإِمَّا أَنْ يُخْرِجُوهُ وَإِمَّا أَنْ يُوثِقُوهُ فَأَخْبَرَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَ جلَّ بِمَكْرِهِمْ فَقَالَ تَعَالى : ﴿ وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللّٰهُ واللّٰهُ خَيْرُ المَاكِرِيْنَ ﴾ وَبَلَغَهُ ذَلِكَ اليَوْمِ الَّذِي أَتى فِيْهِ رَسُولُ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ دَارَ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُمْ مُبَيِّتُوهُ إِذَا أَمْسَى عَلَى فِرَاشِهِ وَخَرَجَ مِنْ تَحْتِ اللّيْلِ هُوَ وَأَبو بَكَرٍ قِبَلَ الغَارِ بِثَوْرٍ وَهُوَ الغَارُ الَّذِي ذَكَرَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَ جلَّ فِي القُرْآنِ وَعَمِدَ عَلِيَّ بْنَ أَبِى طَالِبٍ فَرَقَدَ عَلَى فِرَاشِهِ يُوَارِي عَنْهُ العُيُونِ وَبَاتَ الْمُشْرِكُونَ مِنْ قُرَيْشٍ يَخْتَلِفُونَ وَيَأْتَمِرُونَ أَيُّهُمْ يَجْثُمُ عَلَى صَاحِبِ الفِرَاشِ فَيُوثِقُهُ ؟ فَكَانَ ذَلِكَ حَدِيْثَهُم حَتَّى أَصْبَحُوا فَإِذَا عَلِيٌّ يَقُومُ عَنِ الفِرَاشِ فَسَأَلُوهُ عِنْ النَّبِيِّ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ فَأَخْبَرَهُم أَنَّهُ لاَ عِلْمَ لَهُ بِهِ فَعَلِمُوا عِنْدَ ذَلِكَ أَنَّهُ خَرَجَ فَرَكِبُوا فِي كُلِّ وَجْهٍ يَطْلُبُونَهُ وَبَعَثُوا إِلَى أَهْلِ المِيَاهَ يَأْمُرُونَهُمْ وَيَجْعَلُونَ لَهُمْ الجُعْلُ العَظِيْمِ وَأَتَوا عَلَى ثَوْرٍ الَّذِي فِيْهِ الغَارِ الَّذِي فِيْهِ رَسُولُ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ وَأَبو بَكْرٍ حَتَّى طَلَعُوا فَوْقَهُ وَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ أَصْوَاتِهِمْ فَأَشْفَقَ أَبو بَكْرٍ عِنْدَ ذَلِكَ وَأَقْبَلَ عَلَى الهَمِّ وَالخَوْفِ فَعِنْدَ ذَلِكَ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ: ﴿ لا تَحْزَنْ إِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا ﴾ . وَدَعَا فَنَزَلَتْ عَلَيْهِ سَكِيْنَةٌ مِنْ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ : ﴿ فَأَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلى وَكَلِمَةَ اللّٰهِ هِيَ العُلْيَا وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾ وَكَانَتْ لِأَبِي بَكْرٍ مِنْحَةٌ تَرُوحُ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِهِ بِمَكَّةَ

فَأَرْسَلَ أَبُو بَكْرٍ عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ أَمِيناً مُؤْتَمَناً حَسَنُ الإِسْلاَمِ فَاسْتَأْجَرَ رَجُلاً مِنْ بَنِي عَبْدِ بِن عَدِي يُقَالُ لَهُ : ابْنُ الأُرَيْقَطِ كَانَ حَلِيْفاً لِقُرَيْشٍ فِي بَنِي سَهْمٍ مِنْ بَنِي العَاصِ بِنْ وَائِلٍ وَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ العَدَوِي مُشْرِكٌ وَهُوَ هَادِي بِالطَّرِيْقِ فَخَبَا بِأَظْهُرِنا تِلْكَ اللَّيَالِي وَكَانَ يَأْتِيْهُمَا عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ حِيْنَ يُمْسِي بِكُلِّ خَبَرٍ يَكُونُ فِي مَكَّةَ وَيُرِيْحُ عَلَيْهِمَا عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ الغَنَمَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فَيَحْلِبَانِ وَيَذْبَحَانِ ثُمَّ يَسْرَحُ بُكْرَةً فَيُصْبِحُ فِي رِعْيَانِ النَّاسِ وَلاَ يُفْطَنُ لَهُ حَتَّى إِذَا هَدَأَتْ عَنْهُم الأَصْوَاتِ وَأَتَاهُمَا أَنْ قَدْ سَكَتَ عَنْهُمَا جَاءَا صَاحِبَهُمَا بِبَعِيْرِيهِمَا وَقَدْ مَكَثَا فِي الغَارِ يَوْمَيْنِ وَلَيْلَتَيْنِ ثُمَّ انْطَلَقَا وَانْطَلَقَا مَعَهُمَا بِعَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ يُحَدِيْهُمَا وَيَخْدِمَهُمَا وَيُعِيْنَهُمَا يَرْدِفُهُ أَبُو بَكْرٍ وَيَعْقِبَهُ عَلَى رَاحِلَتَهُ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ غَيْرَ عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ وَغَيْرَ أَخِي بَنِي عَدِي يَهْدِيَهُمْ الطَّرِيْقَ رواه الطبراني مرسلا, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام وحديثه حسن .

9902. Urve anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hacdan sonra Zilhicce'nin geriye kalan günlerinde Muharrem ve Safer aylarında bekledi. Sonra Kureyş müşrikleri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hicret edeceğini ve Yüce Allah'ın Medine'de onu koruyup muhafaza edeceğini anlayınca ve Ensâr'ın Müslüman olup Mekke'den bazı kimselerin oraya hicret ettiği haberi kendilerine ulaşınca, bütün düşüncelerini toplayıp bir hile planlamaya başladılar. En sonunda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) yakalayıp ya öldürmeye, ya zindana atmaya veya yerde sürüklemeye -Ravi Amr b. Hâlid'in şüphesine göre ya onu yurttan çıkarmaya ya da sıkıca bağlamaya- karar verdiler. Yüce Allah onların bu hilelerini O'na haber verdi. Şöyle buyurdu: **"Bir vakit o küfredenler seni tutup hapsetmek veya öldürmek veya Mekke'den çıkarmak için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kuruyorlardı; ama Allah da karşılığını kuruyordu. Allah, tuzakların en hayırlısını kurandır."** (Enfâl Sur. 30) ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekir'in evine gittiği gün onu gece baskınıyla yatağına yattığı zaman öldürecekleri haberi ulaştı. Karanlık çökünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekir Sevr mağarasına doğru çıktılar. İşte Yüce Allah'ın zikrettiği

mağara o mağaradır. Ali b. Ebî Tâlib ise Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yatağında uyuyup dikkatleri ondan uzaklaştırdı. Müşrikler kimin yatakta yatanın üzerine saldırıp onu öldüreceği hakkında ihtilafa düştüler. Bu şekilde tartışarak sabahı ettiler. Bir de baktılar ki yataktan Ali çıktı. Ona Peygamber'in nerede olduğunu sordular. O da hiç bilmediğini söyledi. O zaman kaçtığını anladılar ve atlara binip onu her yerde aramaya başladılar. Herkese haber verip onların yerini haber verene büyük ödül vereceklerini söylediler.

Sonunda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekir'in bulunduğu mağaranın olduğu tepeye kadar geldiler. Hatta mağaranın üst tarafına kadar vardılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların sesini duyuyordu. Bu esnada Hz. Ebû Bekir korktu ve telaşlanmaya başladı. Resûlullah Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ona: **"Üzülme! Allah bizimle beraberdir"** dedi. (Tevbe Sur. 40) ve duâ etti. Hemen üzerlerine Allah'tan bir huzur indi. **"Nihayet Allah onun üzerine huzur ve sükûnetini indirdi ve onu görmediğimiz birtakım askerlerle güçlendirdi. Böylece küfredenlerin kelimesini (şirk davasını) en alçak, Allah'ın kelimesini tevhidi ise en yüksek yaptı. Allah güçlüdür ve hikmet sahibidir."** (Tevbe Sur. 40)

Hz. Ebû Bekir azatlı kölesi Fahr b. Fuheyre'yi emanetçi olarak gönderdi. O da Abd b. Adî oğullarından İbnu'l-Erikat diye bir adamı kiraladı. Bu adam Âs b. Vâil oğullarından Sehm oğullarının içinde Kureyş'in müttefiki idi. Bu kimse o zamanlarda müşrik ve yol rehberi idi. O gecelerde önümüze düşüp bize yol gösterirdi. Gece olunca Abdullah b. Ebî Bekir Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile (babası) Hz. Ebû Bekir'in yanına gelip Mekke'de olan bütün haberleri onlara anlatıyordu. Amr b. Fuheyre de her gece onlara bir koyun getiriyor, onlar da sütünü sağdıktan sonra kesiyorlardı. Sabah olunca da çobanların arasına karışıyor ve kimse onu fark etmiyordu. Bütün sesler kesilip ortalık sükûnete erince arkadaşları onların develerini getirdiler. Böylece onlar iki gün iki gece mağarada beklemiş oldular. Sonra ikisi tekrar yola koyuldular. Amr b. Fuheyra bineklerini ezgilerle coşturuyor, hizmetlerini görüyor ve onlara yardım ediyordu. Hz. Ebû Bekir onu (kölesini) bineğinde terkisine alıyor ve böylece nöbetleşe onu

bindiriyordu. Yanlarında Amr b. Fuheyra ve Adî oğullarından olan yol rehberinin dışında başka kimse yoktur.

★Bu hadisi Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa hakkında ileri geri sözler sarfedilmiştir; fakat genelde hadisleri hasendir.

٩٩٠٣ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ ، ثنا الْمُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمْرَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أُمِّهَا ، عَنْ جَدَّتِهَا مَارِيَةَ ، قَالَتْ : " طَأْطَأْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَتَّى صَعِدَ حَائِطًا لَيْلَةَ فَرَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ "رواه الطبراني, وفيه :من لم أعرفه .

9903. Mâriye anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) müşriklerden kaçtığı gün eğildim ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) üzerimden duvara çıktı.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadığım kişiler vardır.

٩٩٠٤ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ أَبُو سَهْلٍ الْعَقَدِيُّ ، قَالَ : نا عُوَيْنُ بْنُ عَمْرٍو الْقَيْسِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مُصْعَبٍ الْمَكِّيُّ ، قَالَ : أَدْرَكْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ ، وَالْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ ، وَأَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يُحَدِّثُونَ أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَمَّا كَانَ لَيْلَةُ بَاتَ فِي الْغَارِ ، أَمَرَ اللَّهُ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، شَجَرَةً فَنَبَتَتْ فِي وَجْهِ الْغَارِ فَسَتَرَتْ وَجْهَ النَّبِيِّ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَمَرَ اللَّهُ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، الْعَنْكَبُوتَ فَنَسَجَتْ عَلَى وَجْهِ الْغَارِ ، وَأَمَرَ اللَّهُ ، جَلَّ وَعَزَّ ، حَمَامَتَيْنِ وَحْشِيَّتَيْنِ فَوَقَعَتَا بِفَمِ الْغَارِ ، وَأَتَى الْمُشْرِكُونَ مِنْ كُلِّ بَطْنٍ حَتَّى إِذَا كَانُوا مِنَ النَّبِيِّ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَلَى قَدْرِ أَرْبَعِينَ ذِرَاعًا مَعَهُمْ قِسِيُّهُمْ وَعِصِيُّهُمْ تَقَدَّمَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَنَظَرَ فَرَأَى الْحَمَامَتَيْنِ فَرَجَعَ ، فَقَالَ لأَصْحَابِهِ : لَيْسَ فِي الْغَارِ شَيْءٌ ، رَأَيْتُ حَمَامَتَيْنِ عَلَى فَمِ الْغَارِ فَعَرَفْتُ أَنْ لَيْسَ فِيهِ أَحَدٌ فَسَمِعَ قَوْلَهُ النَّبِيُّ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَعَرَفَ أَنَّ اللَّهَ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، قَدْ دَرَأَ بِهِمَا عَنْهُ ، فَشَمَّتَ عَلَيْهِمَا ، وَفَرَضَ جَزَاءَهُمَا وَاتَّخَذَتْ فِي حَرَمِ اللَّهِ يُفَرِّخْنَ ، أَحْسَبُهُ قَالَ : فَأَصْلُ كُلِّ حَمَامٍ فِي الْحَرَمِ مِنْ فِرَاخِهَا رواه البزار والطبراني, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

9904. Ebû Mus'ab el-Mekkî diyor ki: Zeyd b. Erkâm, Muğîre b. Şu'be ve Enes b. Mâlik'in şunu anlattıklarını biliyorum: Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem) mağarada kaldığı gece Yüce Allah emretti ve bir ağaç mağaranın önünde bitip Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) sakladı. Bir örümcek mağaranın girişine ağ ördü, iki güvercin de mağaranın ağzına gelip kondular. Müşrikler her taraftan gelip mağarayı kuşattılar. Hatta Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) kırk kulaç kadar yaklaştılar. Yanlarında sopalar ve yaylar vardı. Aralarından birisi mağaraya doğru yaklaştı ve güvercinleri gördü. Geri döndü ve arkadaşlarına: "Mağarada hiç kimse yok. Mağaranın ağzında iki güvercin gördüm. Anladım ki orada kimse yok" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun bu sözlerini duyunca Yüce Allah'ın kendisini koruduğunu anladı, o iki güvercine hayırla dua etti ve Yüce Allah onların ödüllerini verdi. Allah'ın haremi (yani Mescid-i haram) için onu iki yavrusunu aldı. Harem'deki bütün güvercinlerin soyunun o iki güvercinden geldiği söylenmektedir.

★Bu hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup, ravilerinden bir kaçını tanımıyorum.

٩٩٠٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَتْ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينَا بِمَكَّةَ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ ، فَلَمَّا كَانَ يَوْمًا مِنْ ذَلِكَ جَاءَنَا فِي الظَّهِيرَةِ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَةُ ، هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : بِأَبِي وَأُمِّي مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلا أَمْرٌ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَلْ شَعَرْتَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ ؟ " فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : فَالصَّحَابَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " الصَّحَابَةُ " فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : إِنَّ عِنْدِي لَرَاحِلَتَيْنِ قَدْ عَلَفْتُهُمَا مُنْذُ كَذَا وَكَذَا انْتِظَارًا لِهَذَا الْيَوْمِ ، فَخُذْ إِحْدَاهُمَا ، فَقَالَ : " بِثَمَنِهَا يَا أَبَا بَكْرٍ " قَالَ : بِثَمَنِهَا بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي إِنْ شِئْتَ ، قَالَتْ : فَهَيَّأْنَا لَهُمْ سُفْرَةً ، ثُمَّ قَطَعَتْ نِطَاقَهَا فَرَبَطَتْهَا بِبَعْضِهِ فَخَرَجَا فَمَكَثَا فِي الْغَارِ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ ، فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَيْهِ دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ الْغَارَ قَبْلَهُ ، فَلَمْ يَتْرُكْ فِيهِ جُحْرًا إِلا أَدْخَلَ فِيهِ أُصْبُعَهُ مَخَافَةَ أَنْ يَكُونَ فِيهِ هَامَةٌ ، وَخَرَجَتْ قُرَيْشٌ حِينَ فَقَدُوهُمَا فِي بِغَائِهِمَا ، وَجَعَلُوا فِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِائَةَ نَاقَةٍ ، وَخَرَجُوا يَطُوفُونَ فِي جِبَالِ مَكَّةَ حَتَّى انْتَهَوْا

إِلَى الْجَبَلِ الَّذِي هُمَا فِيهِ ، فَقَالَ أَبو بَكْرٍ لِرَجُلٍ يَرَاهُ مُوَاجِهَ الْغَارِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيَرَانَا ، فَقَالَ : " كَلا إِنَّ مَلائِكَةً تَسْتُرُنَا بِأَجْنِحَتِهَا " فَجَلَسَ ذَلِكَ الرَّجُلُ ، فَبَالَ مُوَاجِهَ الْغَارِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ كَانَ يَرَانَا مَا فَعَلَ هَذَا " فَمَكَثَا ثَلاثَ لَيَالٍ يَرُوحُ عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ غَنَمًا لأَبِي بَكْرٍ ، وَيُدْلِجُ مِنْ عِنْدِهِمَا ، فَيُصْبِحُ مَعَ الرُّعَاةِ فِي مَرَاعِيهَا ، وَيَرُوحُ مَعَهُمْ وَيَتَطَأْطَأُ فِي الْمَشْيِ حَتَّى إِذَا أَظْلَمَ انْصَرَفَ بِغَنَمِهِ إِلَيْهِمَا ، فَيَظُنُّ الرُّعَاةُ أَنَّهُ مَعَهُمْ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ يَظَلُّ بِمَكَّةَ يَتَطَشُ الأَخْبَارَ ، ثُمَّ يَأْتِيهِمَا إِذَا أَظْلَمَ فَيُخْبِرُهُمَا ، ثُمَّ يُدْلِجُ مِنْ عِنْدِهِمَا فَيُصْبِحُ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ ، ثُمَّ خَرَجَا مِنَ الْغَارِ فَأَخَذَا عَلَى السَّاحِلِ فَجَعَلَ أَبو بَكْرٍ يَسِيرُ أَمَامَهُ ، فَإِذَا خَشِيَ أَنْ يُؤْتَى مِنْ خَلْفِهِ سَارَ خَلْفَهُ فَلَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ مَسِيرَهُ ، وَكَانَ أَبو بَكْرٍ رَجُلا مَعْرُوفًا فِي النَّاسِ ، فَإِذَا لَقِيَهُ لاقٍ قَالَ لأَبِي بَكْرٍ : مَنْ هَذَا مَعَكَ ؟ فَيَقُولُ : هَادٍ يَهْدِينِي ، يُرِيدُ الْهِدَايَةَ فِي الدِّينِ وَيَحْسَبُهُ الآخَرُ دَلِيلا ، حَتَّى إِذَا كَانَا بِأَبْيَاتِ قُدَيْدٍ وَكَانَ عَلَى طَرِيقِهِمَا عَلَى السَّاحِلِ جَاءَ إِنْسَانٌ إِلَى مَجْلِسِ بَنِي مُدْلِجٍ ، فَقَالَ : قَدْ رَأَيْتُ رَاكِبَيْنِ نَحْوَ السَّاحِلِ ، فَإِنِّي أَرَى أَحَدَهُمَا لَصَاحِبُ قُرَيْشٍ الَّذِي يَبْغُونَ ، فَقَالَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ : ذَانِكَ رَاكِبَانِ مِمَّنْ بَعَثْنَا فِي طَلَبِهِ يُوَاسِ الْقَوْمَ ، ثُمَّ دَعَا جَارِيَتَهُ فَسَارَّهَا فَأَمَرَهَا أَنْ تَخْرُجَ بِفَرَسِهِ وَتَحُطُّ رُمْحَهُ وَلا تَنْصُبُهُ حَتَّى يَأْتِيَهُ فِي قَرَارِهِ بِمَوْضُوعِ كَذَا وَكَذَا ، ثُمَّ يَجِيئُهَا فَرَكِبَ فَرَسَهُ ثُمَّ خَرَجَ فِي آثَارِهِمَا ، فَقَالَ سُرَاقَةُ : فَدَنَوْتُ مِنْهُمَا حَتَّى إِنِّي لأَسْمَعُ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ رَكَضْتُ الْفَرَسَ فَوَقَعَتْ بِمِنْخَرِهَا ، فَأَخْرَجْتُ قِدَاحًا فِي كِنَانَتِي فَضَرَبْتُ بِهَا أَضُرُّهُ أَمْ لا أَضُرُّهُ فَخَرَجَ لا تَضُرُّهُ ، فَأَبَتْ نَفْسِي حَتَّى اتَّبَعْتُهُ ، فَأَدْرَكْتُهُ بِمِثْلِ ذَلِكَ الْمَوْضِعِ ، فَوَقَعَتِ الْفَرَسُ فَاسْتَخْرَجْتُ يَدَهُ مَرَّةً أُخْرَى ، فَضَرَبْتُ بِالْقِدَاحِ أَضُرُّهُ أَمْ لا أَضُرُّهُ فَخَرَجَ لا تَضُرُّهُ ، فَأَبَتْ نَفْسِي حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِمِثْلِ ذَلِكَ الْمَوْضِعِ خَشِيتُ أَنْ يُصِيبَنِي مِثْلَ مَا أَصَابَنِي فَنَادَيْتُهُ ، فَقُلْتُ : إِنِّي أَرَى سَيَكُونُ لَكَ شَأْنًا فَقِفْ أُكَلِّمُكَ ، فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ أَنْ يَكْتُبَ لَهُ أَمَانًا ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَكْتُبَ لَهُ فَكَتَبَ لَهُ ، قَالَ سُرَاقَةُ :

فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ جِئْتُ بِالْكِتَابِ فَأَخرَجتُهُ وَنَادَيْتُ أَنَا سُرَاقَةُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَوْمُ وَفَاءٍ " قَالَ سُرَاقَةُ : فَمَا شَبَّهْتُ سَاقَهُ فِي غُرَرِهِ إِلا الْجِمَارَ فَذَكَرْتُ لَهُ شَيْئًا أَسْأَلُهُ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ ذُو نَعَمٍ ، وَإِنَّ الْحِيَاضَ تَمْلأُ مِنَ الْمَاءِ فَيَشْرَبُ فَيَفْضُلُ مِنَ الْمَاءِ فِي الْحِيَاضِ فَيَرِدُ الْهَمَلُ ، فَهَلْ لِي فِي ذَلِكَ مِنْ أَجْرٍ ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَعَمْ فِي كُلِّ كَبِدٍ حَرَّى أَجْرٌ "قلت : روى أبو داود طرفا من آخره عن سراقة .رواه الطبراني ,وفيه :يعقوب بن حميد بن كاسب ,وثقه ابن حبان وغيره ,وضعفه أبو حاتم وغيره ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

9905. Esmâ binti Ebû Bekir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'deyken bize her gün iki kere gelirdi. Yine o günlerden birinde öğle vakti yanımıza gelmişti. Ben: "Babacığım! Bu (gelen) Allah'ın elçisidir. Anam babam ona feda olsun. O bu saatte çok önemli bir iş için gelmiş olmalı" dedim. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biliyor musun Allah bana Mekke'den ayrılmam için izin verdi"* dedi. Ebû Bekir: "Sahabede mi yâ Resûlullah?" diye sorunca Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahâbe de"* diye cevap verdi. Ebû Bekir: "Benim iki devem var; kaç günden beri bu günü bekleyerek onları besledim. Onlardan birini sen al" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ama parasıyla ey Ebû Bekir"* buyurdu. Ebû Bekir de: "Tamam öyle istiyorsan öyle olsun; anam babam sana feda olsun ya Resûlallah" dedikten sonra (Esmâ) onlara yiyecekleri bir azık bohçası hazırlayıp beline bağladığı kuşağının bir kısmını kesip bununla ağzını bağladı. İkisi beraber çıktılar ve Sevr dağındaki mağaraya gittiler. Oraya vardıklarında Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) önce Hz. Ebû Bekir mağaraya girdi ve bütün delikleri yılan olma korkusuyla eliyle tıkadı. Kureyşliler onların yerini bulamayınca hemen harekete geçtiler ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) başına yüz dişi deve ödül koydular. Mekke'nin bütün dağlarını gezmeye başladılar. Onların olduğu dağa gelince Hz. Ebû Bekir mağaranın önünde duran bir adam hakkında: "Yâ Resûlallah, şu adam bizi görüyor (olmalı)" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır melekler bizi kanatlarıyla gizliyorlar"* buyurdu. Sonra o adam oturdu ve mağaranın önüne işedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi

vesellem): *"Eğer bizi görmüş olsaydı bunu yapmazdı"* buyurdu. Böylece ikisi orada üç gece kaldılar.

Bu süre içinde Ebû Bekir'in azatlı kölesi Amir b Fuheyre her gün onlara bir koyun getiriyordu. Gece onların yanında kalıyor, sabah olunca çobanlarla beraber meraya gidiyordu. Akşam çobanlar giderken o yavaş yavaş ilerliyor geri kalıyordu. Gece olunca da koyunu onlara getiriyordu. Çobanlar onun kendisiyle beraber olduğunu zannediyorlardı. Abdullah b. Ebî Bekir ise gündüzleri Mekke'de kalıyor haber topluyordu. Akşam olunca da onların yanına geliyor ve haberleri anlatıyordu. Gecenin geç saatinde yanlarından ayrılıyor ve sanki akşamdan kalmış gibi sabahı Mekke'de yapıyordu. Sonra mağaradan çıktılar ve sahil yolunu tuttular. Hz. Ebû Bekir, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde yürüyordu. Arkadan birinin geleceğinden korkunca hemen arkasına geçiyordu. Bu şekilde yola devam ettiler. Ebû Bekir insanlar arasında tanınan birisiydi. Karşısından birisi gelip "Bu yanındaki kim?" diye sorunca beni doğru yola götüren bir rehber diyordu ve bununla dinindeki hidayeti kastediyordu. Ama diğer adam onu (yol) rehber(i) zannediyordu. Yolları üzerindeki Ebyât-ı Kadîd denilen yere gelince Müdlic oğullarının meclisine birisi gelerek: "Sahil tarafında iki binekli gördüm, onların aradığınız Kureyşli adamlar olduğunu zannediyorum" dedi.

Sürâka b. Mâlik: "O ikisi aramak için gönderdiğimiz adamlardan olsa gerek" dedi. Cariyesini çağırıp gizlice ona atını falanca yere götürmesini ve mızrağının ucunu (güneşin ışığını yansıtmasın diye) yatık tutmasını emretti. Sonra atına binip onların peşlerine düştü. Sürâka diyor ki: Onlara çok yaklaşmıştım. Hatta Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Kur'ân okuyuşunu işitiyordum. Sonra atımı koşturdum ve burun deliklerini zorladım. Sonra ok torbamı çıkardım ve ona zarar vereceğim mi, veremiyecek miyim diye (fal için) bir ok çektim. Ona zarar veremeyeceğim diye çıktı. Canım sıkılmıştı. Başıma gelecekler gelmesin diye yanına yaklaştım ve ona seslendim: "Ben yakında bir durumun olacağına inanıyorum. Dur da konuşalım." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) durunca Sürâka ondan eman yazmasını istedi.

Sürâka der ki: Huneyn savaşının olduğu gün o emanı çıkardım ve : "Ben, Sürâka'yım" dedim. Resûlullah'da (sallallahu aleyhi vesellem) "*Gün vefa günüdür*" buyurdu. Onun baldırını ancak ateş koruna benzettim (o kadar parlaktı). Sonra O'na sormayı istediğim bir şeyi hatırladım. "Yâ Resûlallah! Ben zengin bir adamım, havuzlarımız suyla dolar ve biz ondan içeriz. Sonra arta kalan suyu kimsesiz insanlara dağıtırım. Bu hususta bana bir sevap var mıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet, her yanmış ciğeri (sulamanda) sana bir sevap vardır*" buyurdu.

★Ben derimki Ebû Dâvud bu hadisin son tarafından bir bölümünü Sürâka'dan rivayet etti. Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ya'kûb b. Humeyd b. Kâsib hakkında İbn Hibbân gibi âlimler güvenilir; Ebû Hatim ve başkaları zayıf demişlerdir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٩٠٦ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنَفِيُّ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَطِيرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ حَتَّى اسْتَقْبَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَوْرَتِهِ يَبُولُ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَيْسَ الرَّجُلُ يَرَانَا ؟ ، قَالَ : " لَوْ رَآنَا لَمْ يَسْتَقْبِلْنَا بِعَوْرَتِهِ " ، يَعْنِي وَهُمَا فِي الْغَارِ

رواه أبو يعلى, وفيه :موسى بن مطير, وهو متروك .

9906. Ebû Bekir es-Sıddîk anlatıyor: Mağarada iken Müşriklerden birisi gelip edep yerini Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) döndürüp işemeye başladı. Ben: "Yâ Resûlallah! Adam bizi görmüyor mu?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Bizi görmüş olsaydı edep yeriyle bize doğru dönmezdi*" buyurdu. Bu olay ikisi, mağarada iken gerçekleşmiştir.

★Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b Matîr metruktur.

٩٩٠٧ – وعَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَمَّا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرِيْنَ فَدَخَلا فِي الغَارِ جُحْرٌ فَأَلْقَمَهُ أَبو بَكْرٍ عَقِبَهُ حَتَّى أَصْبَحَ مَخَافَةَ أَنْ يَخْرُجُ عَلَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُ شَيْءٌ فَأَقَامَا فِي الغَارَ ثَلاَثَ لَيَالٍ ثُمَّ خَرَجَا حَتَّى نَزَلاَ بَخَيْمَاتِ أُمِّ مَعْبَدٍ

فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أُمُّ مَعْبَدٍ إِنِّي أَرَى وُجُوهاً حِسَاناً وَإِنَّ الحَي أَقْوى عَلَى كَرَامَتِكُمْ مِنِّي فَلَمَّا أَمْسُوا عِنْدَهَا بَعَثَتْ مَعَ ابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ بِشُفْرَةٍ وَشَاةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ارْدُدِ الشَّفْرَةَ وَهَاتِ لِي فَرَقاً - يَعْنِي القَدَحَ - فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أَنْ لاَ لَبَنَ فِيهَا وَلاَ وَلَدَ قَالَ : " هَاتِ لِي فَرَقاً " . فَجَاءَتْهُ بِفَرْقٍ فَضَرَبَ ظَهْرَهَا فَاجْتَرَت وَدَرَتْ فَحَلَبَ فَمَلأَ القَدَحَ فَشَرِبَ وَسَقَى أَبَا بَكْرٍ فَبَعَثَ بِهِ إِلَى أُمِّ مَعْبَدٍ رواه البزار، وفيه: من لم أعرفه .

9907. Câbir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Hz. Ebû Bekir hicret için çıkıp mağaraya geldiklerinde mağarada bir delik gördüler. Ebû Bekir oradan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zarar verecek bir şeyin çıkmasından korktuğu için sabaha kadar topuğunu o deliğe tıkadı. Mağarada üç gece kaldılar. Sonra oradan çıkıp Ümmü Ma'bed'in çadırlarında kaldılar. Ümmü Ma'bed, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) birini gönderip: "Ben birçok iyi insan tanıyorum, kabilemiz size ikram etmeye benden daha güçlüdür" dedi. Akşam onun yanında kalınca küçük oğluyla bir koyun ve büyük bir bıçak gönderdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Bıçağı geri götür"* dedi. Ümmü Ma'bed tekrar haber gönderip: "O koyunun yavrusu da yok, sütü de yok" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ısrarla: *"Bana bir kova getirin"* buyurdu. Ona kovayı getirdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyunun sırtını sıvazlamasıyla beraber göğüsleri doldu ve süt damlatmaya başladı. Koyunu sağdı ve kovayı doldurdu. Hem kendi içti, hem de Hz. Ebû Bekir'e verdi. Sonra tekrar sağdı ve Ümmü Ma'bed'e gönderdi.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadığım bir kişi vardır.

٩٩٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا الْفَيْضُ بْنُ الْوَثِيقِ الثَّقَفِيُّ ، حَدَّثَنِي صَخْرُ بْنُ مَالِكِ بْنِ إِيَاسِ بْنِ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَجَرٍ الأَسْلَمِيُّ ، شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْعَرْجِ ، أَخْبَرَنِي أَبِي مَالِكُ بْنُ إِيَاسٍ ، أَنَّ أَبَاهُ إِيَاسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ أَبَاهُ مَالِكَ بْنَ أَوْسٍ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ أَبَاهُ أَوْسَ بْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَجَرٍ الأَسْلَمِيَّ ، قَالَ : مَرَّ بِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِخَذَوَاتِ بَيْنَ الْجُحْفَةِ ، وَهَرْشَا ، وَهُمَا عَلَى جَمَلٍ وَاحِدٍ ، وَهُمَا مُتَوَجِّهَانِ إِلَى الْمَدِينَةِ ، فَحَمَلَهُمَا عَلَى فَحْلِ إِبِلِهِ ،

ابْنُ الرِّدَاءِ ، وَبَعَثَ مَعَهُمَا غُلامًا لَهُ يُقَالُ لَهُ : مَسْعُودٌ ، فَقَالَ لَهُ : اسْلُكْ بِهِمَا حَيْثُ تَعْلَمُ مِنْ مَخَازِمِ الطُّرُقِ ، وَلا تُفَارِقْهُمَا حَتَّى يَقْضِيَا حَاجَتَهُمَا مِنْكَ ، وَمِنْ جَمَلِكَ ، فَسَلَكَ بِهِمَا ثَنِيَّةَ الزَّمْحَاءِ ، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمَا ثَنِيَّةَ الْكُوبَةِ ، ثُمَّ قَبِلَ بِهِمَا أَحْيَاءَ ، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمَا ثَنِيَّةَ الْمُرَّةِ ، ثُمَّ أَتَى بِهِمَا مِنْ شُعْبَةِ ذَاتِ كَشْطٍ ، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمَا الْمُدْلَجَةَ ، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمَا الْعِشَالَةَ ، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمَا ثَنِيَّةَ الْمُرَّةِ ، ثُمَّ أَدْخَلَهُمَا الْمَدِينَةَ ، وَقَدْ قَضَيَا حَاجَتَهُمَا مِنْهُ وَمِنْ جَمَلِهِ ، ثُمَّ رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسْعُودًا إِلَى سَيِّدِهِ أَوْسِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، وَكَانَ مُغَفَّلا لا يَسِمُ الإِبِلَ ، " فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَأْمُرَ أَوْسًا أَنْ يَسِمَهَا فِي أَعْنَاقِهَا قَيْدَ الْفَرَسِ ، قَالَ صَخْرُ بْنُ مَالِكٍ : وَهُوَ وَاللَّهِ سِمَتُنَا الْيَوْمَ ، وَقَيْدُ الْفَرَسِ فِيمَا أَرَى حَلَقٌ حَلْقَتَيْنِ ، وَمَدٌّ بَيْنَهُمَا مَدًّا " رواه الطبراني ,وفيه: جماعة لم أعرفهم .

9908. Evs b. Abdillah b. Hacer el-Eslemî anlatıyor: Cuhfe ile Herşâ arasında Hazevât denilen yerde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekir'e rastladım. İkisi bir devenin üzerinde Medine'ye gidiyorlardı. İbnu'r-Radâ onları bir erkek deve üzerine bindirmiş yanlarına da adı Mes'ûd olan bir çocuk göndermişti. Çocuğa : "Bunları bildiğin güzel yoldan götür ve sana ihtiyaçları kalmayıncaya kadar onlardan ayrılma!" diye tembih etti. Köle onları Zemhâ tepesinden, Kûye tepesinden sonra da Mera tepesinden götürdü. Sonra onları Zât-ı Keşt patikasından Medlece'ye, oradan Ğassâne'ye oradan da Merra tepesine götürdü. Nihâyet Medine'ye geldiler ve o köleye ihtiyaçları kalmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mes'ûd'u efendisi Evs b. Abdillah'ın yanına gönderdi. Mes'ûd, (hırçınlaşan) deveyi kontrol edemiyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona; efendisi Evs'e develerin boynuna at gemi (yuları) takmasını söylemesini emretti.

Sahr b. Mâlik dedi ki: Vallahi o gün develere yular taktı. Benim gördüğüm kadarıyla at yularlarına iki halka takıp ikisinin arasında uzatmıştı.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadığım bir kişi vardır.

٩٩٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : نا أَفْلَحُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ فَرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ بُرَيْدَةَ الأَسْلَمِيِّ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : لَمَّا أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي مُهَاجِرِهِ لَقِيَ رَكْبًا ، فَقَالَ : " يَا أَبَا بَكْرٍ سَلِ الْقَوْمَ مِمَّنْ هُمْ ؟ " قَالُوا : نَحْنُ مِنْ أَسْلَمَ . قَالَ : " سَلِمْتَ يَا أَبَا بَكْرٍ ، سَلْهُمْ مِنْ أَيِّ أَسْلَمَ ؟ " قَالُوا : مِنْ بَنِي سَهْمٍ . قَالَ : " ارْمِ بِسَهْمِكَ يَا أَبَا بَكْرٍ "رواه البزار, وفيه: عبد العزيز بن عمران, الزهري وهو متروك .

9909. Bureyde el-Eslemî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hicret ederken bir kafile ile karşılaştı ve: *"Ey Ebû Bekir, şunlara sor bakalım kimlerdenmiş?"* dedi. Onlar: "Biz Eslem'deniz" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kurtuldun, ey Ebû Bekir. Sor bakalım onlar hangi Eslem'den mişler?"* dedi. "Sehm oğullarındanız" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Okunu at ey Ebû Bekir"* buyurdu.[1]

★Bu hadis Bezzâr rivayet etmiş olup, ravilerinden Abdülazîz b. İmrân metrûktur.

٩٩١٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ح وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَمَّالُ ، وَعَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، قَالُوا : ثنا مُكْرَمُ بْنُ مُحْرِزِ بْنِ مَهْدِيِّ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرِو بْنِ خُوَيْلِدِ بْنِ حَلِيفِ بْنِ مُنْقِذِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ مَنْبَشِ بْنِ حَرَامِ بْنِ حَبَشِيَّةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَارِثَةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ الأَزْدِ أَبُو الْقَاسِمِ الْخُزَاعِيُّ ، ثُمَّ الرَّبْعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي مُحْرِزُ بْنُ مَهْدِيٍّ ، عَنْ حِزَامِ بْنِ هِشَامِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ هِشَامِ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ أَبِيهِ حُبَيْشِ بْنِ خَالِدٍ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ خَرَجَ مِنْ مَكَّةَ ، وَخَرَجَ مِنْهَا مُهَاجِرًا إِلَى الْمَدِينَةِ وَهُوَ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَمَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَدَلِيلُهُمَا اللَّيْثِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأُرَيْقِطِ مَرُّوا عَلَى خَيْمَتَيْ أُمِّ مَعْبَدٍ الْخُزَاعِيَّةِ ، وَكَانَتْ بَرْزَةً جَلْدَةً تَحْتَبِي بِفِنَاءِ الْقُبَّةِ ، ثُمَّ تَسْقِي وَتُطْعِمُ ، فَسَأَلُوهَا لَحْمًا وَتَمْرًا لِيَشْتَرُوهُ مِنْهَا ، فَلَمْ يُصِيبُوا عِنْدَهَا شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ ، وَكَانَ

[1] *Eslem*, Arapça'da *selime* kökünden geldiği için "selamet ermek"; *sehm* de ok anlamına gelen bir sözcük olup burada "hedefine ulaştığını" belirtmiştir.

الْقَوْمُ مُرْمِلِينَ مُسْنِتِينَ ، فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى شَاةٍ فِي كِسْرِ الْخَيْمَةِ ، فَقَالَ : " مَا هَذِهِ الشَّاةُ يَا أُمَّ مَعْبَدٍ ؟ " قَالَتْ : خَلَّفَهَا الْجَهْدُ عَنِ الْغَنَمِ ، قَالَ : " فَهَلْ بِهَا مِنْ لَبَنٍ ؟ " , قَالَتْ : هِيَ أَجْهَدُ مِنْ ذَلِكَ ، قَالَ : " أَتَأْذَنِينَ أَنْ أَحْلُبَهَا ؟ " , قَالَتْ : بَلَى بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، نَعَمْ إِنْ رَأَيْتَ بِهَا حَلْبًا فَاحْلُبْهَا ، فَدَعَا بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " فَمَسَحَ بِيَدِهِ ضَرْعَهَا وَسَمَّى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَدَعَا لَهَا فِي شَاتِها ، فَتَفَاجَتْ عَلَيْهِ وَدَرَّتْ وَاجْتَرَّتْ ، وَدَعَا بِإِنَاءٍ يُرْبِضُ الرَّهْطَ فَحَلَبَ فِيهَا ثَجًّا حَتَّى عَلاهُ الْبَهَاءُ ، ثُمَّ سَقَاهَا حَتَّى رُوِيَتْ ، وَسَقَى أَصْحَابَهُ حَتَّى رَوَوْا ، وَشَرِبَ آخِرَهُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ أَرَاضُوا ثُمَّ حَلَبَ فِيهَا ثَانِيًا بَعْدَ بَدْءٍ حَتَّى مَلأَ الإِنَاءَ ، ثُمَّ غَادَرَهُ عِنْدَهَا ثُمَّ بَايَعَهَا وَارْتَحَلُوا عَنْهَا " ، فَقَلَّمَا لَبِثَتْ حَتَّى جَاءَ زَوْجُهَا أَبُو مَعْبَدٍ يَسُوقُ أَعْنُزًا عِجَافًا يَتَسَاوَكْنَ هُزْلا ضُحًى ، مُخُّهُنَّ قَلِيلٌ ، فَلَمَّا رَأَى أَبُو مَعْبَدٍ اللَّبَنَ عَجِبَ ، وَقَالَ : مِنْ أَيْنَ لَكَ هَذَا اللَّبَنُ يَا أُمَّ مَعْبَدٍ ؟ وَالشَّاةُ عَازِبٌ حِيَالٌ ، وَلا حَلُوبَةَ فِي الْبَيْتِ ؟ قَالَتْ : لا وَاللَّهِ إِلا أَنَّهُ مَرَّ بِنَا رَجُلٌ مُبَارَكٌ مِنْ حَالِهِ كَذَا وَكَذَا ، قَالَ : صِفِيهِ لِي يَا أُمَّ مَعْبَدٍ ، قَالَتْ : رَأَيْتُ رَجُلا ظَاهِرَ الْوَضَاءَةِ أَبْلَجَ الْوَجْهِ حَسَنَ الْخَلْقِ لَمْ تَعِبْهُ ثُجْلَةٌ وَلَمْ تُزْرِ بِهِ صَعْلَةٌ ، وَسِيمٌ ، فِي عَيْنَيْهِ دَعَجٌ ، وَفِي أَشْفَارِهِ وَطَفٌ ، وَفِي صَوْتِهِ صَهَلٌ ، وَفِي عُنُقِهِ سَطَعٌ ، وَفِي لِحْيَتِهِ كَثَاثَةٌ ، أَزَجُّ أَقْرَنُ ، إِنْ صَمَتَ فَعَلَيْهِ الْوَقَارُ ، وَإِنْ تَكَلَّمَ سَمَاهُ وَعَلاهُ الْبَهَاءُ ، أَجْمَلُ النَّاسِ وَأَبْهَاهُ مِنْ بَعِيدٍ ، وَأَحْلاهُ وَأَحْسَنُهُ مِنْ قَرِيبٍ ، حُلْوُ الْمَنْطِقِ ، فَصْلٌ لا هَذِرٌ وَلا نَزِرٌ ، كَأَنَّ مَنْطِقَهُ خَرَزَاتٌ نَظْمٌ يَتَحَدَّرْنَ ، رَبْعٌ لا يَأْسٌ مِنْ طُولٍ ، وَلا تَقْتَحِمُهُ عَيْنٌ مِنْ قِصَرٍ ، غُصْنٌ بَيْنَ غُصْنَيْنِ فَهُوَ أَنْضَرُ الثَّلاثَةِ مَنْظَرًا ، وَأَحْسَنُهُمْ قَدْرًا ، لَهُ رُفَقَاءُ يَحُفُّونَ بِهِ ، إِنْ قَالَ أَنْصَتُوا لِقَوْلِهِ ، وَإِنْ أَمَرَ تَبَادَرُوا إِلَى أَمْرِهِ ، مَحْفُودٌ مَحْشُودٌ لا عَابِسٌ وَلا مُفَنَّدٌ ، قَالَ أَبُو مَعْبَدٍ : هُوَ وَاللَّهِ صَاحِبُ قُرَيْشٍ الَّذِي ذُكِرَ لَنَا أَمْرُهُ مَا ذُكِرَ بِمَكَّةَ ، وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَصْحَبَهُ وَلأَفْعَلَنَّ إِنْ وَجَدْتُ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلا ، فَأَصْبَحَ صَوْتٌ بِمَكَّةَ عَلِيًّا يَسْمَعُونَ الصَّوْتَ وَلا يَدْرُونَ مَنْ صَاحِبُهُ ، وَهُوَ يَقُولُ :

جَزَى اللَّهُ رَبُّ النَّاسِ خَيْرَ جَزَائِهِ   رَفِيقَيْنِ قَالا خَيْمَتَيْ أُمِّ مَعْبَدِ
هُمَا نَزَلاها بِالْهُدَى وَاهْتَدَتْ بِهِ   فَقَدْ فَازَ مَنْ أَمْسَى رَفِيقَ مُحَمَّدِ
فَيَا لِقُصَيٍّ مَا زَوَى اللَّهُ عَنْكُمُ   بِهِ مِنْ فِعَالٍ لا تُجَارَى وَسُؤْدَدِ
لِيَهِنْ بَنِي كَعْبٍ مَكَانُ فَتَاتِهِمْ   وَمَقْعَدُهَا لِلْمُؤْمِنِينَ بِمَرْصَدِ
سَلُوا أُخْتَكُمْ عَنْ شَاتِهَا وَإِنَائِهَا   فَإِنَّكُمُ إِنْ تَسْأَلُوا الشَّاةَ تَشْهَدِ
دَعَاهَا بِشَاةٍ حَائِلٍ فَتَحَلَّبَتْ   عَلَيْهِ صَرِيحًا ضَرَّةُ الشَّاةِ مُزْبِدِ
فَغَادَرَهَا رَهْنًا لَدَيْهَا لِحَالِبٍ   يُرَدِّدُهَا فِي مَصْدَرٍ ثُمَّ مَوْرِدِ ،

فَلَمَّا سَمِعَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ بِذَلِكَ شَبَّبَ يُجِيبُ الْهَاتِفَ ، وَهُوَ يَقُولُ :

لَقَدْ خَابَ قَوْمٌ زَالَ عَنْهُمْ نَبِيُّهُمْ   وَقُدِّسَ مَنْ يَسْرِي إِلَيْهِمْ وَيَغْتَدِي
تَرَحَّلَ عَنْ قَوْمٍ فَضَلَّتْ عُقُولُهُمْ   وَحَلَّ عَلَى قَوْمٍ بِنُورٍ مُجَدَّدِ
هَدَاهُمْ بِهِ بَعْدَ الضَّلالَةِ رَبُّهُمْ   وَأَرْشَدَهُمْ مَنْ يَتْبَعِ الْحَقَّ يُرْشَدِ
وَهَلْ يَسْتَوِي ضُلالُ قَوْمٍ تَسَفَّهُوا   عِمَايَتَهُمْ هَادٍ بِهِ كُلُّ مُهْتَدِ
وَقَدْ نَزَلَتْ مِنْهُ عَلَى أَهْلِ يَثْرِبَ   رِكَابُ هُدًى حَلَّتْ عَلَيْهِمْ بِأَسْعَدِ
نَبِيٌّ يَرَى مَا لا يَرَى النَّاسُ حَوْلَهُ   وَيَتْلُو كِتَابَ اللَّهِ فِي كُلِّ مَسْجِدِ
وَإِنْ قَالَ فِي يَوْمٍ مَقَالَةَ غَائِبٍ   فَتَصْدِيقُهَا فِي الْيَوْمِ أَوْ فِي ضُحَى الْغَدِ
لِيَهْنِ أَبَا بَكْرٍ سَعَادَةُ جَدِّهِ   بِصُحْبَتِهِ مَنْ يُسْعِدِ اللَّهُ يَسْعَدِ
لِيَهْنِ بَنِي كَعْبٍ مَكَانُ فَتَاتِهِمْ   وَمَقْعَدُهَا لِلْمُؤْمِنِينَ بِمَرْصَدِ

زَادَ مُوسَى بْنُ هَارُونَ فِي حَدِيثِهِ ، قَالَ : وَحَدَّثَنَاهُ مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ مُكْرَمٍ ، فَقَالَ لَنَا : " لَمْ تُعِبْهُ نُحْلَةٌ وَلَمْ تُزْرِ بِهِ صَقْلَةٌ " ، وَالصَّوَابُ ثُجْلَةٌ وَصَعْلَةٌ الثُّجْلَةُ : كِبَرُ الْبَطْنِ ، وَالصَّعْلَةُ : صِغَرُ الرَّأْسِ ، يُرِيدُ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ كَبِيرَ الْبَطْنِ وَلا صَغِيرَ الرَّأْسِ ، وَقَالَ لَنَا مُكْرَمٌ : " فِي أَشْفَارِهِ عَطَفٌ وَفِي صَوْتِهِ ضَهَلٌ " ، وَقَالَ لَنَا مُجَاهِدٌ ، عَنْ مُكْرَمٍ : " فِي أَشْفَارِهِ وَطَفٌ فِي صَوْتِهِ صَحَلٌ " ، وَالصَّوَابُ وَطَفٌ : وَهُوَ الطُّولُ ، وَالصَّوَابُ صَحَلٌ : وَهِيَ الْبَحَّةُ ، وَقَالَ لَنَا مُكْرَمٌ : " لا يَأْسَ مِنْ طُولٍ " ، وَالصَّوَابُ " لا يَتَشَنَّا مِنْ طُولٍ " ، وَقَالَ لَنَا مُكْرَمٌ : " وَلا عَابِسٌ وَلا مُعْتَدٍ " ، وَقَالَ لَنَا مُجَاهِدٌ ، عَنْ مُكْرَمٍ : " لا عَابِسٌ وَلا مُفَنَّدٌ " ، يَعْنِي : لا عَابِسٌ وَلا مُكَذَّبٌ

رواه الطبراني, وفي إسناده جماعة لم أعرفهم .وقد ورد حديث أم معبد من طريق سليط ذكرته في علامات النبوة في صفته صلى الله عليه و سلم .

9910. Sahabilerden Hubeyş b. Hâlid anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekir, azatlı kölesi Amr b. Fuheyra ve onlara rehberlik yapan Leys'li Abdullah b. el-Erikat Mekke'den Medine'ye hicret için çıkınca Ümmü Ma'bed el-Huzâiyye'nin çadırına geldiler. Ümmü Ma'bed yaşlı ve iffetli bir kadındı. Kubbenin altında onları ağırlayıp yedirdi ve içirdi. Ondan satın almak için et ve hurma istediler. Fakat istedikleri şeyi bulamadılar; halk kıtlık ve yoksulluk içerisindeydi. Azıklar kalmamıştı. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) gözüne çadırın kenarındaki bir koyun ilişti ve: *"Bu koyun neyin nesi ey Ümmü Ma'bed?"* diye sordu. Ümmü Ma'bed: "Zayıflığı onu sürüsünden geri bıraktı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Sütü var mı?"*diye sordu. Ümmü Ma'bed: "O koyunun buna bile takati yok" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu sağmama izin verir misin?"* dedi. Ümmü Ma'bed: "Anam babam sana feda olsun. Tabiî ki eğer onda süt bulabilirsen sağabilirsin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dua etti ve elini koyunun memesine sürdü. Allah'ın ismini anar anmaz koyunun iki ayağı yana doğru açıldı. Göğsü ise sütle dolup damlamaya başladı. Herkese yetebilecek bir kap istedi ve içine köpükleri dışına taşana kadar sağdı. Ümmü Ma'bed ve arkadaşlarına kanıncaya kadar içirdi ve sonra kendi içti. Herkes doyduktan sonra bir daha sağıp kabı doldurdu. Onu da Ümmü Ma'bed'in yanına diğer günler için bıraktı. Sonra onun yanından ayrıldılar. Çok geçmeden kocası açlıktan geviş getiren deve sürülerini güderek geldi. Kocası sütü görünce şaşırdı. "Bu süt nerden geldi ey Ümmü Ma'bed?! Hâlbuki bu koyunun yavrusu da

yok, sütü de yok. Evde başka süt veren koyun da yok" diye sordu. "Vallahi bize çok mübarek ve şöyle şöyle hali olan bir adam geldi" dedi. Kocası: "Onu bana tarif et ey Ümmü Ma'bed" deyince Ümmü Ma'bed anlatmaya başladı: "Gördüğüm öyle bir zât idi ki, güzelliği besbelli idi. Güzel huylu idi. Kendisinde ne karın büyüklüğü, ne de baş küçüklüğü vardı. Kendisi çok biçimli ve güzel çehreli idi. Kendisinin gözlerindeki siyahlıkta ve kirpiklerinde çokluk, sesinde naziklik vardı. Gözünün akı pek ak, siyahı da pek siyahtı. Gözü kudretten sürmeli idi. Kaşlarının ucu ince, saçları koyu siyahtı. Boynunda uzunluk ve yükseklik, sakalında sıklık vardı. Sustuğu zaman kendisinde bir vakar ve ağırbaşlılık, konuştuğu zaman da güleryüzlülük, tatlı sözlülük görülmekte; sözleri, sanki dizilmiş birer inci gibi, ağzından tatlı tatlı akmakta idi. Sözü açık, ve hak ile bâtıl arasını ayırıcı olup, ne acizlik sayılacak derecede az, ne de boş ve gereksiz sayılacak derecede çoktu. Uzaktan bakılınca, kendisi insanların en heybetlisi idi. Yakınına gelince, herkesten daha tatlı ve çekici idi. Kendisi orta boylu olup, boyu ne hoşa gitmeyecek derecede uzun, ne de göz hakir görecek, başkasına bakacak derecede kısa idi. Sanki o bir fidan idi ki; iki fidan arasında bitmiş, parlaklığı ve yeşilliği onlara üstün gelmişti. Onun yanında yoldaşları da vardı ki, o birşey söylediği zaman onlar dinlerler, onun verdiği emri yerine getirmeye koşuşurlardı. Kendisi ekşi ve asık suratlı değil, güleçti. Kimseyi kınamaz ve azarlamazdı" Ebû Ma'bed şöyle devam etti: "Vallahi O, Mekke'de bize anlatılan Kureyşli kişidir. Onunla beraber olmayı çok istiyorum ve eğer bir yolunu bulursam bunu yapacağım" dedi. Mekke'de herkesin işittiği fakat kimden geldiğini bilmedikleri bir ses şu şiiri okudu:

İnsanların Rabbi olan, hayırla ödüllendirir.

Ümmü Ma'bed'in çadırında kalan o iki arkadaşı

İkisi ona hidayet götürdü, o da hidayet buldu.

Muhammed'in yoldaşı olan mutlak kurtulmuştu.

Ey Kusay'lılar! O'na yaptığı hizmetler sebebiyle

Ka'b oğullarının kızlarının âlicenaplığını Allah gizlemedi

Kız kardeşinize koyun ve süt kabını sorun

Çünkü siz koyuna sorsanız bile şahadet eder.

O sütü olmayan bir koyunu getirtip sağdı.

Koyunun memesi köpüren sütle doldu.

Sütü geldiği memeye tekrar doldurduğu gibi

Sonra fazlasından kız kardeşinizin yanına da bıraktı.

Hassân b. Sâbit bu şiiri duyunca gaipten gelen sese şöyle cevap verdi.

Peygamberleri giden bir kavim elbette helâk olmuştur.

Geceleyin kendisine gidip sabahladığı kimseler ise yüceldi.

Kavmini terk edince akıllarını kaybettiler.

Yeni bir nurla başka bir kavme gitti.

Rableri onları sapıklıktan sonra onunla hidâyet etti.

Onları irşad etti; hakka uyan doğru yolu bulur.

Bir kavmin akılsız olan sapık kimseleriyle

Yol gösterene uyup doğru yolu bulanlar bir olur mu?

Peygamberle beraber Medinelilere

Es'ad'a yerleşen hidayet kafilesi geldi.

O halkın etrafında görmedikleri şeyleri gören bir nebidir

Ve bütün mescitlerde Allah'ın Kitab'ını okur

Eğer bir gün gaipten haber verirse

O gün veya ertesi gün o söz doğru çıkar

Onun arkadaşı olmasından dolayı Ebû Bekir'e soyunun şahadeti helal olsun

Her kimi Allah mesûd ederse o mesûd olur

Ka'b oğullarının kızlarına (Ümmü Ma'bed'e) mübarek olsun

Oturdukları yer, mü'minler için gözetim yeri oldu.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden tanımadığım kimseler vardır. Bu konu hakkında Ümmü Ma'bed'in Suleyt kanalıyla gelen bir hadisi, daha önce "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sıfatlarında peygamberlik alâmetleri" bölümünde geçmiştir.

٩٩١١ - وعَنْ قَيْسِ بن بْنِ النُّعْمَانِ قَالَ : لَمَا انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ مُسْتَخْفِيَانِ نَزَلاَ بَأَبِي مَعْبَدٍ فَقَالَ : وَاللهِ مَا لَنَا شَاةٌ وَإِنْ شَاءَنَا لَحَوَامِلُ فَمَا بَقِي لَنَا لَبَنٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَحْسَبُهُ - : " فَما تِلْكَ الشَّاةُ ؟ " . فَأَتَى بِهَا فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالبَرَكَةِ عَلَيْهَا ثُمَّ حَلَبَ عُسًّا فَسَقَاهُ ثُمَّ شَرِبُوا فَقَالَ : أَنْتَ الَّذِي تَزْعُم قُرَيْشُ أَنْكَ صَابِئٌ ؟ قَالَ : " إِنَّهُمْ يَقُولُونَ " . قَالَ : أَشْهَدُ أَنَّمَا جِئْتَ بِهِ حَقٌّ ثُمَّ قَالَ : أَتبعُكَ ؟ قَالَ : " لاَ حَتَّى تَسْمَعَ أَنَّا قَدْ ظَهَرْنَا " . فَاتَّبَعَه بَعْدُ رواه البزار ورجاله رجال الصحيح

9911. Kays b. en-Nu'mân anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekir gizlice Ebû Ma'bed'in evine gelince o: "Vallahi bizim koyunumuz yok, koyunlarımız hep hamile olduğu için hiç sütümüz kalmadı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu koyun nedir?"* diye sordu. Koyunu getirdiler ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bereketli olması için dua etti. Sonra büyük bir kovaya süt sağıp herkese dağıttı. Ebû Ma'bed: "Sen, Kureyş'in dinden döndüğünü ileri sürdükleri kişisin" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Şüphesiz onlar öyle diyorlar"* dedi. Ebû Ma'bed'e: "Şahâdet ediyorum ki senin getirdiğin din haktır" dedikten sonra: "Senin peşinden gelebilir miyim?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, bizim (düşmanlarımıza) üstün geldiğimizi işitene kadar gelme"* buyurdu. Daha sonra Ebû Ma'bed, O'na tâbi olmuştur.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٩٩١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللهِ هُوَ الزُّبَيْرِىُّ قَالَ حَدَّثَنِى أَبِى عَنْ فَائِدٍ مَوْلَى عَبَادِلَ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى رَبِيعَةَ فَأَرْسَلَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِلَى ابْنِ سَعْدٍ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْعَرْجِ أَتَانَا ابْنٌ لِسَعْدٍ وَسَعْدٌ هُوَ الَّذِى دَلَّ رَسُولَ

اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى طَرِيقِ رَكُوبَةٍ فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ خَبِّرْنِى مَا حَدَّثَكَ أَبُوكَ. قَالَ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنِى أَبِى اَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُمْ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ لأَبِى بَكْرٍ عِنْدَنَا بِنْتٌ مُسْتَرْضَعَةٌ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَادَ الاخْتِصَارَ فِى الطَّرِيقِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ هَذَا الْغَائِرُ مِنْ رَكُوبِهِ وَبِهِ لِصَّانِ مِنْ أَسْلَمَ يُقَالُ لَهُمَا الْمُهَانَانِ فَإِنْ شِئْتَ أَخَذْنَا عَلَيْهِمَا. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "خُذْ بِنَا عَلَيْهِمَا ". قَالَ سَعْدٌ فَخَرَجْنَا حَتَّى أَشْرَفْنَا إِذَا أَحَدُهُمَا يَقُولُ لِصَاحِبِهِ هَذَا الْيَمَانِىُّ فَدَعَاهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَضَ عَلَيْهِمَا الإِسْلاَمَ فَأَسْلَمَا ثُمَّ سَأَلَهُمَا عَنْ أَسْمَائِهِمَا فَقَالاَ نَحْنُ الْمُهَانَانِ. فَقَالَ بَلْ أَنْتُمَا الْمُكْرَمَانِ . وَأَمَرَهُمَا أَنْ يَقْدَمَا عَلَيْهِ الْمَدِينَةَ فَخَرَجْنَا حَتَّى أَتَيْنَا ظَاهِرَ قُبَاءَ فَتَلَقَّى بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَ أَبُو أُمَامَةَ أَسْعَدُ بْنُ زُرَارَةَ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ نَّهُ أَصَابَ قَبْلِى يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ أُخْبِرُهُ لَكَ ثُمَّ مَضَى حَتَّى إِذَا طَلَعَ عَلَى النَّخْلِ فَإِذَا الشَّرْبُ مَمْلُوءٌ فَالْتَفَتَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِى بَكْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ هَذَا الْمَنْزِلُ رَأَيْتُنِى أَنْزِلُ إِلَى حِيَاضٍ كَحِيَاضِ بَنِى مُدْلِجٍ.

رواه عبد الله بن أحمد , وابن سعد اسمه عبد الله و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

9912. Abâdil'in azatlısı Fâid anlatıyor: İbrâhîm b. Abdirrahman b. Abdillah b. Ebî Rabîa ile beraber yola çıktım. İbrâhîm, İbn Sa'd'a haber yolladı. Arc denen yere geldiğimizde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yol boyunca rehberliğini yapmış olan Sa'dın oğlu İbn Sa'd bizi karşıladı. İbrâhîm: "Babanın sana ne anlattıysa bana da anlat" deyince İbn Sa'd dedi ki: Babam şöyle anlattı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Ebû Bekir'le beraber onların yanına gelmiş Ebû Bekir'in bizim yanımızda süt emen bir kız çocuğu vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye giden yolu kısaltmayı arzu etmişti. Sa'd, O'na: "Şu bineğinden inen kişinin yanında Eslem kabilesinden iki hırsız var. Onlara "Muhânân" (yani hor görülen iki adam) denir. Eğer dilerseniz bunları da yanımıza alalım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları da yanımıza al"* buyurdu.

Sa'd anlatmaya devam ediyor: Yola çıktık tepeleri aştığımızda gördük ki biri diğerine: "Bu, Yemenlidir!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikisini de yanına çağırıp onlara İslâm'ı anlatınca Müslüman oldular. Bonra ikisine isimlerini sordu. Onlar: "Biz Mehânâ'ız (hor görülen iki adamız)" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, siz artık değerli iki kişisiniz"* dedi ve onlara kendisini Medine'ye götürmelerini söyledi. Tekrar yola koyulduk. Kuba'ya geldiğimizde Amr b. Avf oğulları bizi karşıladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Umame Es'ad b. Zürâre nerede?"* diye sordu. Sa'd b. Hayseme: "O benim güneyimde kaldı yâ Resûlullah, ona senin çağırdığını haber vereyim" dedi ve gitti. Hurmalıkların içinden geçerken havuzların dolu olduğunu gördük. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekir'e dönüp: *"Ey Ebû Bekir! Burası (çok güzel) rüyamda kendimi Müdlic oğullarının havuzlarına benzer havuzların yanına konaklarken gördüm"* buyurdu.

★Bu hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etmişolup İsmi Abdullah olan İbn Sa'd'ı tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kişilerdir.

٩٩١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنْ جَدَّتِهِ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ لَمَّا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم وَخَرَجَ مَعَهُ أَبُو بَكْرٍ احْتَمَلَ أَبُو بَكْرٍ مَالَهُ كُلَّهُ مَعَهُ خَمْسَةَ آلافِ دِرْهَمٍ أَوْ سِتَّةَ آلافِ دِرْهَمٍ قَالَتْ وَانْطَلَقَ بِهَا مَعَهُ قَالَتْ فَدَخَلَ عَلَيْنَا جَدِّي أَبُو قُحَافَةَ وَقَدْ ذَهَبَ بَصَرُهُ فَقَالَ وَاللهِ إِنِّي لأَرَاهُ قَدْ فَجَعَكُمْ بِمَالِهِ مَعَ نَفْسِهِ. قَالَتْ قُلْتُ كَلاَّ يَا أَبَتِ إِنَّهُ قَدْ تَرَكَ لَنَا خَيْراً كَثِيراً قَالَتْ فَأَخَذْتُ أَحْجَاراً فَتَرَكْتُهَا فَوَضَعْتُهَا فِي كُوَّةٍ فِي الْبَيْتِ كَانَ أَبِي يَضَعُ فِيهَا مَالَهُ ثُمَّ وَضَعْتُ عَلَيْهَا ثَوْباً ثُمَّ أَخَذْتُ بِيَدِهِ فَقُلْتُ يَا أَبَتِ ضَعْ يَدَكَ عَلَى هَذَا الْمَالِ قَالَتْ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ فَقَالَ لاَ بَأْسَ إِنْ كَانَ قَدْ تَرَكَ لَكُمْ هَذَا فَقَدْ أَحْسَنَ وَفِي هَذَا لَكُمْ بَلاَغٌ. قَالَتْ وَلاَ وَاللهِ مَا تَرَكَ لَنَا شَيْئاً وَلَكِنِّي قَدْ أَرَدْتُ أَنْ أُسْكِنَ الشَّيْخَ بِذَلِكَ.

رواه أحمد والطبراني ,ورجال أحمد رجال الصحيح غير ابن إسحاق وقد صرح بالسماع .

9913. Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ anlatıyor: Ebû Bekir, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber çıkınca yanına bütün parasını aldı. Parası beşbin ya da altıbin dirhem civarındaydı. Sonra dedem Ebû Kuhâfe yanımıza geldi. Gözleri görmüyordu. "Vallahi ben, Ebû Bekir'in yanında parasını da götürüp sizi perişan bıraktığını düşünüyorum" deyince ben: "Hayır dede, o bize çok para bıraktı" dedim. Hemen gidip biraz taş topladım ve babamın parasını koyduğu yere doldurdum. Üzerine de bir bez örttüm. Sonra onun elinden tutup; "Dede! Elini paranın üstüne koy" dedim. Elini oraya koydu ve: "Tamam, eğer size bu kadar bıraktıysa iyi yapmış. Bu kadarı size yeter" dedi. Vallahi babam aslında bize hiçbir şey bırakmamıştı. Fakat ben yaşlı dedemi teskin etmek için böyle yaptım.

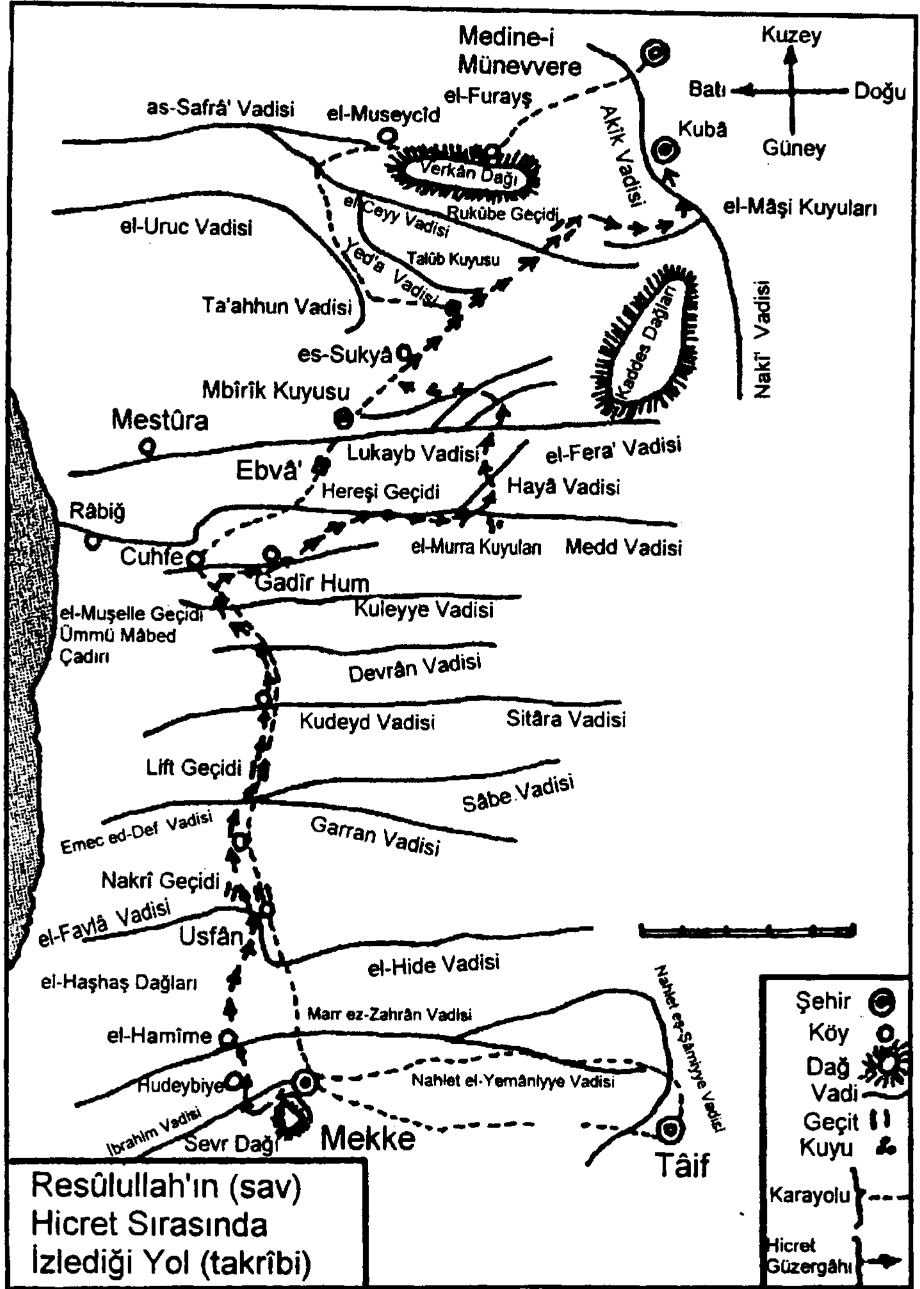
★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri İbn İshâk hariç *Sahîh*'in ravileridir. Zaten o da burada hadisi hocasından işittiğini açıkça söylemiştir.

٩٩١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا هَاجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَرْكَبُ وَأَبُو بَكْرٍ رَدِيفُهُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يُعْرَفُ فِي الطَّرِيقِ لِاخْتِلَافِهِ إِلَى الشَّامِ وَكَانَ يَمُرُّ بِالْقَوْمِ فَيَقُولُونَ مَنْ هَذَا بَيْنَ يَدَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ فَيَقُولُ هَادٍ يَهْدِينِي. فَلَمَّا دَنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ بَعَثَ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ أَسْلَمُوا مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى أَبِي أُمَامَةَ وَأَصْحَابِهِ فَخَرَجُوا إِلَيْهِمَا فَقَالُوا ادْخُلَا آمِنَيْنِ مُطَاعَيْنِ. فَدَخَلَا. – فذكر الحديث – رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

9914. Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret ederken o deveye biniyor, Ebû Bekir ise peşinden gidiyordu. Ebû Bekir, Şam'a devamlı gidip geldiği için yolu biliyordu. Birilerine rastlayıp, "Bu önündeki kim?" diye sorduklarında: "Yol gösteren bir rehber" diyordu. Medine'ye yaklaşınca Ensâr'dan müslüman olanlara özellikle Ebû Umâme ve arkadaşlarına haber gönderdi. Onları karşılamaya geldiler ve: "Emniyet içinde ve boyun eğilmiş edilmiş olarak şehrimize girin" dediler. Onlar da böylece Medine'ye girdiler.

(Hadis devam ediyor...)

★Bu hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup, ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

Resûlullah'ın (sav)
Hicret Sırasında
İzlediği Yol (takrîbi)

٩٩١٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُعِينُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ حُذَيْفَةَ، أَخْبَرَنِي أَبِي ، وَعُمُومَتِي ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ صُهَيْبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ سَبِخَةً بَيْنَ ظَهْرَانَيْ حَرَّةٍ ، فَإِمَّا أَنْ يَكُونَ هَجَرَ ، أَوْ يَكُونَ يَثْرِبَ " ، قَالَ وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ ، وَخَرَجَ مَعَهُ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَكُنْتُ قَدْ هَمَمْتُ بِالْخُرُوجِ مَعَهُ ، وَصَدَّنِي فِتْيَانٌ مِنْ قُرَيْشٍ ، فَجَعَلْتُ لَيْلَتِي تِلْكَ أَقُومُ لا أَقْعُدُ ، فَقَالُوا : قَدْ شَغَلَهُ اللَّهُ عَنْكُمْ بِبَطْنِهِ ، وَلَمْ أَكُنْ شَاكِيًا فَنَامُوا ، فَخَرَجْتُ ، فَلَحِقَنِي مِنْهُمْ نَاسٌ بَعْدَمَا سِرْتُ يُرِيدُونَ رَدِّي ، فَقُلْتُ لَهُمْ : هَلْ لَكُمْ أَنْ أُعْطِيَكُمْ أَوَاقًا مِنْ ذَهَبٍ وَسِيَرًا لِي بِمَكَّةَ ، وَتُخَلُّونَ سَبِيلِي ، وَتَوَثَّقُونَ لِي ، فَفَعَلُوا ، فَتَبِعْتُهُمْ إِلَى مَكَّةَ ، فَقُلْتُ : احْفُرُوا تَحْتَ أُسْكُفَّةِ الْبَابِ ، فَإِنَّ تَحْتَهَا الأَوَاقَ ، فَاذْهَبُوا إِلَى فُلانَةَ بِآيَةِ كَذَا وَكَذَا ، فَخُذُوا الْحُلَّتَيْنِ ، وَخَرَجْتُ حَتَّى قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُبَاءَ قَبْلَ أَنْ يَتَحَوَّلَ مِنْهَا ، فَلَمَّا رَآنِي ، قَالَ : " يَا أَبَا يَحْيَى ، رَبِحَ الْبَيْعُ ؟ " ثَلاثًا ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا سَبَقَنِي إِلَيْكَ أَحَدٌ ، وَمَا أَخْبَرَكَ إِلا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ

رواه الطبراني ,وفيه: جماعة لم أعرفهم .قلت : ولصهيب حديث آخر سهوت عنه يأتي في آخر هذا الباب .

9915. Suheyb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hicret edeceğiniz yer bana gösterildi; taşlık arasında bulunan toprağı tuzlu bir yerdir. Bu yer ya Hacer ya da Yesrib'tir."* (Suheyb der ki): Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye gitmek üzere çıktı, Ebû Bekr onunla beraber gitti. Ben de onunla beraber gitmeye niyetlendim, ancak Kureyşli gençler bana engel oldular. O geceyi ayakta geçirdim, oturmadım. Bu nedenle: "Allah, onu karın ağrısıyla meşgul etti" dediler ve yattılar, hâlbuki ben hasta değildim. Onlar yatınca hicret etmek üzere (Mekke'den) çıktım. Yola çıktıktan sonra onlardan bir topluluk, beni geri götürmek için takip etti ve bana yetiştiler. Onlara: "Size altın okkalar ve güzel hulleler (elbiseler) versem, beni serbest bırakıp gitmeme izin verir misiniz?" diye kendilerine teklifte bulununca teklifimi kabul ettiler. Onlarla beraber Mekke'ye geri döndüm ve: "Kapının eşiğini kazın, altın okkalar onun altındadır, falan kadının yanına şu şu işaretle gidin, ondan iki hulleyi (elbiseyi) alın" dedim ve yola çıktım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kubâ'dan ayrılmadan yanına vardım. Beni görünce üç defa: *"Ey Ebû Yahyâ! Alışveriş kârlı olmuş"* buyurdu. Ben de: "Ya Resûlallah! Benden önce senin yanına kimse varmadı, olanları Cibrîl'den başka, kimse haber vermemiştir" dedim.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde halini bilmediğim birileri vardır. Derim ki: "Suheyb'in başka bir hadisi vardır, onu yanılarak buraya almadım, bu bölümün sonunda gelecektir."

٩٩١٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، أَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، قَالَ : وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ أَحَدُ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ بْنِ قُصَيٍّ ، فَقُلْتُ لَهُ : مَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ : " هُوَ مَكَانَهُ ، وَأَصْحَابُهُ عَلَى أَثَرِي "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

9916. Berâ der ki: Muhacirlerden yanımıza ilk gelen Abduddar b. Kusayy oğullarından biri olan Mus'ab b. Umeyr'dir. Kendisine: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne yaptı?" diye sordum: "Daha yerindedir, ama ashâbı arkamdan gelmektedirler" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٩٩١٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالا : نا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، يَقُولُ : " كُنَّا قَدِ اسْتَبْطَأْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقُدُومِ عَلَيْنَا ، وَكَانَتِ الأَنْصَارُ يَغْدُونَ إِلَى ظَهْرِ الْحَرَّةِ فَيَجْلِسُونَ حَتَّى يَرْتَفِعَ النَّهَارُ ، فَإِذَا ارْتَفَعَ النَّهَارُ وَحَمِيَتِ الشَّمْسُ رَجَعَتْ إِلَى مَنَازِلِهَا ، فَقَالَ عُمَرُ : وَكُنَّا نَنْتَظِرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ أَوْمَأَ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِهِمْ فَصَاحَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ : يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ ، هَذَا صَاحِبُكُمُ الَّذِي تَنْتَظِرُونَ ، قَالَ عُمَرُ : وَسَمِعْتُ الْوَجْبَةَ فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَأَخْرُجُ مِنَ الْبَابِ وَإِذَا الْمُسْلِمُونَ قَدْ لَبِسُوا السِّلاحَ ، فَانْطَلَقْتُ مَعَ الْقَوْمِ عِنْدَ الظُّهْرِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ الْيَمِينِ حَتَّى نَزَلَ فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن زيد بن اسلم, وثقه أبو حاتم وغيره, وضعفه ابن معين وغيره .

9917. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Biz, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza varmada (hicret ederken) geciktiğini düşündük, (onun için) Ensâr sabahları Medine'de bulunan kara taşlığa (Harre'ye) çıkıp güneş yükselinceye kadar orada otururlardı. Gün ilerleyip güneşin harareti şiddetlenince evlerine dönerlerdi.

[1] Hadisi Taberânî Kebîe'de rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. Recâ el-Ğaddânî bulunmaktadır ki; bu ravi doğru olup biraz tevehhüm eder.

(Bir gün bu şekilde) Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bekliyorduk ki, Yahudilerden bir adam kalelerinden birinin damına çıkmıştı, bize işaret ederek avazının çıktığı kadar: "Ey Araplar! Beklediğiniz arkadaşınız geliyor" diye seslendi.

Ömer ekledi: "Amr b. Avf oğullarının bağrışmalarını duyup kapıdan çıkınca Müslümanların silahlarını kuşandıklarını gördüm. Öğle vaktinde insanlarla beraber gittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sağdan ilerleyip Amr b. Avf oğullarının yanlarına indi."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. Zeyd b. Eslem bulunmaktadır ki; Ebû Hâtim ve başkası güvenilir olduğunu kabul etmiş, İbn Maîn ve başkası zayıf olduğunu addetmiştir.

٩٩١٨ – حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُمَيْرٍ ، قَالَ : أنا صَدَقَةُ بْنُ سَابِقٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي نَافِعٌ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : " لَمَّا اجْتَمَعْنَا لِلْهِجْرَةِ اعْتَدَدْتُ أنا ، وَعَيَّاشُ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ ، وَهِشَامُ بْنُ الْعَاصِي الْمَيْضَاةَ ، مَيْضَاةَ بَنِي غِفَارٍ ، فَوْقَ سَرِفٍ ، وَقُلْنَا : أَيُّكُمْ لَمْ يُصْبِحْ عِنْدَهَا ، فَقَدِ احْتَبَسَ فَلْيَنْطَلِقْ صَاحِبَاهُ ، فَحُبِسَ عَنَّا هِشَامُ بْنُ الْعَاصِ ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ، فَنَزَلْنَا فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ بِقُبَاءَ ، وَخَرَجَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ ، وَالْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ إِلَى عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ ، وَكَانَ ابْنَ عَمِّهِمَا وَأَخَاهُمَا لأُمِّهِمَا حَتَّى قَدِمَا عَلَيْنَا الْمَدِينَةَ فَكَلَّمَاهُ ، فَقَالا لَهُ : إِنَّ أُمَّكَ نَذَرَتْ أَنْ لا تَمَسَّ رَأْسَهَا بِمِشْطٍ حَتَّى تَرَاكَ ، فَرَقَّ لَهَا ، فَقُلْتُ لَهُ : يَا عَيَّاشُ ، إِنَّهُ وَاللَّهِ إِنْ يُرِيدُكَ الْقَوْمُ إِلا عَنْ دِينِكَ ، فَاحْذَرْهُمْ ، فَوَاللَّهِ لَوْ قَدْ أَذَى أُمَّكَ الْقَمْلُ لَقَدِ امْتَشَطَتْ ، وَلَوْ قَدِ اشْتَدَّ عَلَيْهَا حَرُّ مَكَّةَ أَحْسَبُهُ ، قَالَ : لاسْتَظَلَّتْ ، فَقَالَ : إِنَّ لِي هُنَاكَ مَالا فَخُذْهُ . قَالَ : قُلْتُ وَاللَّهِ إِنَّكَ لَتَعْلَمُ أَنِّي مِنْ أَكْثَرِ قُرَيْشٍ مَالا فَلَكَ نِصْفُ مَالِي ، وَلا تَذْهَبْ مَعَهَا ، قَالَ : فَأَبَى عَلَيَّ إِلا أَنْ يَخْرُجَ مَعَهُمَا ، فَقُلْتُ لَهُ لَمَّا أَبَى عَلَيَّ : أَمَا إِذْ فَعَلْتَ مَا فَعَلْتَ فَخُذْ نَاقَتِي هَذِهِ فَإِنَّهَا نَاقَةٌ ذَلُولٌ فَالْزَمْ ظَهْرَهَا ، فَإِنْ رَابَكَ مِنَ الْقَوْمِ رَيْبٌ فَانْجُ عَلَيْهَا ، فَخَرَجَ مَعَهُمَا عَلَيْهَا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ ، قَالَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ : وَاللَّهِ لَقَدِ اسْتَبْطَأْتُ بَعِيرِي هَذَا ، أَفَلا تَحْمِلُنِي عَلَى نَاقَتِكَ هَذِهِ ؟ قَالَ : بَلَى ، فَأَنَاخَ وَأَنَاخَا لِيَتَحَوَّلَ عَلَيْهَا ، فَلَمَّا اسْتَوَوْا بِالأَرْضِ عَدَيَا عَلَيْهِ وَأَوْثَقَاهُ ، ثُمَّ أَدْخَلاهُ مَكَّةَ وَفَتَنَاهُ فَافْتُتِنَ ، قَالَ : وَكُنَّا نَقُولُ : وَاللَّهِ لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِمَّنِ افْتُتِنَ صَرْفًا وَلا عَدْلا ، وَلا تُقْبَلُ تَوْبَةُ قَوْمٍ عَرَفُوا اللَّهَ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى الْكُفْرِ لِبَلاءٍ أَصَابَهُمْ ، قَالَ : وَكَانُوا يَقُولُونَ ذَلِكَ لأَنْفُسِهِمْ ، فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِمْ ، وَفِي قَوْلِنَا لَهُمْ

وَقَوْلِهِمْ لأَنْفُسِهِمْ ، : ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَأَنْتُمْ لا تَشْعُرُونَ﴾ ، قَالَ عُمَرُ : فَكَتَبْتُهَا فِي صَحِيفَةٍ وَبَعَثْتُ بِهَا إِلَى هِشَامِ بْنِ الْعَاصِي ، قَالَ هِشَامٌ : فَلَمْ أَزَلْ أَقْرَؤُهَا بِذِي طُوًى أُصَعِّدُ بِهَا فِيهِ حَتَّى فَهِمْتُهَا ، قَالَ : فَأُلْقِيَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ فِينَا ، وَفِيمَا كُنَّا نَقُولُ فِي أَنْفُسِنَا ، وَيُقَالُ : فِينَا فَرَجَعْتُ فَجَلَسْتُ عَلَى بَعِيرِي فَلَحِقْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ "

رواه البزار، ورجاله ثقات .

9918. Ömer b. el-Hattâb anlatıyor: Hicret etmek üzere bir araya geldiğimiz zaman; ben, Ayyâş b. Ebî Rabîa ve Hişâm b. el-Âs Serf'in üzerinde, Ğifâr Oğullarının pınarında bir araya gelip beraber hicret edeceğimize dair sözleştik ve "Sabah kim orada bulunmazsa (müşrikler tarafından) alıkonmuş demektir, dolayısıyla arkadaşları (beklemeyip) hicret etsin" dedik. Nitekim Hişâm b. el-Âs (müşrikler tarafından) alıkondu. Medine'ye vardığımız zaman; Kubâ'da Amr b. Avf oğullarınının yanlarına konakladık. Bu arada Ebû Cehil b. Hişâm ve Hâris b. Hişâm, Ayyâş b. Ebî Rabîa'nın peşinden (kendisini yakalayıp Mekke'ye geri götürmek için) geldiler. Ayyâş b. Ebî Rabîa onların amcalarının oğlu ve annelerinden kardeşiydi. Yanımıza -Medine'ye- vardıkları zaman onunla konuşup kendisine: "Annen seni görünceye kadar başına tarak vurmayacağına dair nezretti" dediler. (Bu konuşmalarından etkilenip) annesi için yumuşadı. Kendisine: "Ey Ayyâş! Bunlar sadece seni dininden döndürmek istiyorlar (başka niyetleri yoktur), onlardan sakın! Allah'a yemin olsun ki, bit annene eziyet verecek duruma gelirse (yıkanıp) taranır. Mekke'nin şiddetli sıcağı kendisini rahatsız edecek dereceye gelirse gölgeye geçer" dedim. Ayyâş: "Orada malım var onu alırım" dedi. "Allah'a yemin olsun ki, benim Kureyşliler arasında malı çok olanlardan biri olduğumu biliyorsun; malımın yarısını al ve onlarla gitme" dedim. Kabul etmedi ve onlarla beraber gitmekte ısrar etti. Teklifimi kabul etmeyince kendisine: "Mademki bu şekilde karar verip böyle yapıyorsun; şu benim uysal devemi al ve onun üzerinden inme! Onlardan şüphelenirsen onun üzerinde (kaçarak) onlardan kurtul!" dedim.

Böylece devemin üzerine binip onlarla beraber gitti. Yolda bir müddet ilerledikten sonra Ebû Cehil b. Hişâm: "Allah'a yemin olsun ki, şu benim devem (yorgun düştüğünden dolayı) yavaş gitmeye başladı, beni senin deveye bindirsen olmaz mı?" dedi. Ayyâş: "Olur, bindiririm" dedi. Devesini çökertti, Ebû Cehil de onun devesine geçmek için

devesini çökertti. İkisi yerde bir araya gelince ikisi onun üzerine saldırıp bağladıktan sonra Mekke'ye götürdüler ve onu dininden vazgeçirmeye çalıştılar. O da dininden döndü. Ömer: "Biz o zaman: «Allah'a yemin olsun ki, Yüce Allah, katından dönenden hiçbir ameli kabul etmez ve Allah'ı rab olarak bildikten sonra kendilerine isabet eden belalardan dolayı küfre dönenlerin tövbesini kabul etmez» diyorduk" dedi. Ömer: "Onlar da bu kanaatteydi (tövbelerinin kabul edilmeyeceğine inanıyorlardı)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye gelince Yüce Allah onlar hakkında: **"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir. Azap size gelmeden önce Rabbinize dönün ve O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez. Farkında olmadan azap size ansızın gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun ki, kişi, «Allah'ın katında, işlediğim kusurlardan dolayı vay halime! Gerçekten ben alay edenlerden idim» demesin"** (Zümer Sur. 53-55) âyetlerini indirdi. Ömer: "Bu âyetleri bir sayfaya yazıp Hişâm b. el-Âs'a gönderdim" dedi. Hişâm: "Bu âyetleri anlayıncaya kadar Zû Tuva'da çıkıp inerek okumaya devam ettim" dedi. Hişâm: "Bu âyetlerin bizim hakkımızda indiği fikri içime yerleşti. Nitekim biz, kendimiz hakkında (tövbemizin kabul edilmeyeceğini) söylüyorduk. Bizim hakkımızda da tövbemizin kabul edilmeyeceği söyleniyordu. (Artık tövbemizin kabul edileceği fikri bende oluşunca) dönüp deveme bindim ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Medine'ye gittim" dedi.

★**Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.**[1]

٩٩١٩ – وعَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ: خَرَجَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ و عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ فِي أَصْحَابِ لَهُمْ فَنَزَلُوا فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فطلب أَبو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ ، وَالْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ وَهُو أَخْوَهُما لأُمِّهما فَقَدَمَا الْمَدِيْنَةَ فَذَكَرا لَهُ حُزْنَ أُمَّهُ فَقَالاَ : إِنَّها حَلَفَتْ أَنْ لاَ يَظِلَّهَا بَيْتٌ وَلاَ يَمَسُ رَأْسَهَا دِهْنٌ حَتَّى تَراكَ وَلَوْلاَ ذَلِكَ لَمْ نَطْلُبْكَ فَنُذَكِرُكَ اللهَ فِي أُمَّكَ وَكَانَ بِهَا رَحِيْماً وَكَانَ يَعْلَمْ مِنْ حُبَّهَا إِيَّاهُ وَرِقَهَا – يَعْنِي عَلَيْهِ – مَا كَانَ يَصْدُقُهُمَا بِهِ فَرَقَ لَها لَمَّا ذَكَرُوا لَهُ وَأَبِى أَنْ يَتْبَعَهُمَا حَتَّى عَقَدَ لَهُ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ

[1] Hadisi Bezzâr (no:1846) rivayet etmiş olup: "Bu hadisi Ömer'den başka kimsenin Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) rivayet ettiğini bilmiyoruz. Ömer'den *muttasıl* başka bir ravi zinciriyle rivayet edildiğini de bilmiyoruz" demiştir.

فَلَمَّا خَرَجَ مَعَهُمَا أَوْثَقَاهُ فَلَمْ يَزَلْ هُنَاكَ مُوْثَقاً حَتَّى خَرَجَ مَعَ مَنْ خَرَجَ قَبْلَ فَتْحِ مَكَّةَ وَكَانَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا لَهُ بِالْخَلَاصِ وَالْحِفْظِ .

رواه الطبراني مرسلا, وفيه: ابن لهيعة وفيه ضعف , ورواه أيضا عن ابن شهاب مرسلا ورجاله ثقات .

9919. Urve'nin bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb ile Ayyâş b. Ebî Rabîa arkadaşlarıyla beraber (hicret etmek üzere Mekke'den) çıktılar. Amr b. Avf oğullarının (mahallesine) konakladılar. Ebû Cehil b. Hişâm ve Hâris b. Hişâm, annelerinden kardeşleri olan Ayyâş b. Ebî Rabîa'yı (Mekke'ye) geri götürmek üzere peşinden gittiler. Medine'ye gelip annesinin (kendisi için) olan üzüntüsünden sözederek: "Annen, seni görünceye kadar bir eve geçip gölgede durmayacağına ve başına yağ sürüp taranmayacağına dair yemin etti, öyle olmasaydı arkandan gelmezdik. Annen konusunda Allah'tan korkmanı hatırlatıyoruz" dediler. Ayyâş annesine karşı merhametliydi. Annesinin kendisini çok sevdiğini ve kendisine karşı çok yumuşak olduğunu bildiğinden dolayı onların sözlerine inandı. Anlattıkları şeylerden dolayı annesine karşı merhamet duyguları ağır bastı. Ama Hâris b. Hişâm ona ahit verinceye kadar onlarla beraber dönmeyi kabul etmedi. Onlarla beraber dönmek üzere (Medine'den) çıkınca onu yakalayıp bağladılar. Mekke fethinden önce hicret edenlerle beraber hicret edinceye kadar bağlı bırakılmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kurtulup korunması için Allah'a dua etmişti.

★Hadisi Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiştir. Senedinde bulunan İbn Lehîa zayıf sayılmıştır. Ayrıca bunu İbn Şihâb yoluyla *mürsel* olarak ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٩٩٢٠ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي نَافِعٌ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : كُنَّا نَقُولُ : " مَا لِمَنِ افْتُتِنَ تَوْبَةٌ إِذَا تَرَكَ دِينَهُ بَعْدَ إِسْلامِهِ وَمَعْرِفَتِهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِمْ ﴿ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لا تَشْعُرُونَ ﴾ فَكَتَبْتُهَا بِيَدِي ثُمَّ بَعَثْتُ بِهَا إِلَى هِشَامِ بْنِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ ، قَالَ هِشَامٌ : فَلَمَّا جَاءَتْنِي صَعِدْتُ بِهَا كَذَا أُصَوِّتُ بِهَا ، وَأَقُولُ فَلا أَفْهَمُهَا فَوَقَعَتْ فِي نَفْسِي أَنَّهَا أُنْزِلَتْ فِينَا ، وَمَا كُنَّا نَقُولُ ، فَجَلَسْتُ عَلَى بَعِيرِي ، ثُمَّ لَحِقْتُ بِالْمَدِينَةِ ، وَأَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْتَظِرُ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ بِالْهِجْرَةِ وَلأَصْحَابِهِ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ قَدِمُوا أَرْسَالا ، وَقَدْ أَقَامَ أَبُو بَكْرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْتَظِرُ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ بِالْمَسِيرِ لَهُ وَقَدْ كَانَ أَبُو بَكْرٍ اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْهِجْرَةِ ، فَقَالَ : لا تَعْجَلْ لَعَلَّ اللَّهَ يَجْعَلُ لَكَ صَاحِبًا ، فَطَمِعَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَكُونَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِي نَفْسَهُ ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ قَدْ أَعَدَّ لِذَلِكَ رَاحِلَتَيْنِ يَعْلِفُهُمَا فِي دَارِهِ " رواه الطبراني, وفيه :عبد الرحمن بن بشير الدمشقي ,ضعفه أبو حاتم .

9920. Nâfi'nin bildirdiğine göre İbn Ömer anlatıyor: Müslüman olduktan ve İslam'ı hak din olarak bildikten sonra zorlanarak dininden dönenin tövbesinin olmadığını söylerdik. Yüce Allah: **"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin!"** âyetinden **"Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmezden önce"** (Zümer Sur. 53-55) âyetinin sonuna kadar olan âyetleri indirdi. Bu âyetleri elimle yazdıktan sonra Hişâm b. el-Âs b. Vâil'e gönderdim. Hişâm dedi ki: "Bu mektup bana ulaşınca elime alıp (yüksek bir yere) çıkarak sesli bir şekilde okumaya başladım, lakin (neyi kastettiğini) anlayamıyordum. Sonra bizim kendi hakkımızda ve aramızda konuştuğumuz (tövbemizin kabul edilmeyeceği görüşü) hakkında indiği fikri bende oluştu. Deveme binip Medine'ye gittim.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kendisine ve Muhacirlerden olan ashâbına hicret etmeleri için izin verilmesini bekliyordu. Ashâbı Medine'ye peş peşe gittiler. Ebû Bekir ise Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Mekke'de kaldı. Hicret için izin bekliyordu. Daha önce Ebû Bekir hicret etmek için Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) izin istemişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Acele etme! Umulur ki Yüce Allah sana yol arkadaşı ihsan eder"* buyurmuştu. Ebû Bekir, bu sözünde kendini kastettiğini umuyordu. (İşte bundan dolayı) Ebû Bekir, evinde yedirip içirerek hicret için iki binek (deve) hazırlamıştı.

★**Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Abdurrahman b. Beşîr ed-Dimaşkî bulunmaktadır ki; Ebû Hâtim onu zayıf saymıştır.**

٩٩٢١ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: لَعَنَ اللهُ مَنْ يَزْعُمْ أَنِّي هَاجَرْتُ قَبْلَ أَبِي إِنَّمَا قَدَّمَنِي فِي ثِقَلِهِ . رواه الطبراني, وفيه: جابر الجعفي, وهو ضعيف .

9921. İbn Ömer anlatıyor: Babamdan önce hicret ettiğimi ileri sürene Allah lanet etsin! (Babam) beni (maiyetiyle) beraber Medine'ye getirdi.

★**Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Câbir el-Cu'fî bulunmaktadır.**

٩٩٢٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا شَبَابُ الْعُصْفُرِيُّ ، ثنا بَكْرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، وَوَهْبِ بْنِ جَرِيرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُبَاءَ

عَلَى كُلْثُومِ بْنِ هَرِمٍ أَخِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، وَيُقَالُ : بَلْ نَزَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ خَيْثَمَةَ ، فَأَقَامَ فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ يَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالثُّلاثَاءِ وَالأَرْبِعَاءِ وَالْخَمِيسِ ، وَأَسَّسَ مَسْجِدَهُمْ ، وَخَرَجَ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، فَأَدْرَكَتْهُ الْجُمُعَةُ فِي بَنِي سَالِمِ بْنِ عَوْفٍ ، فَصَلَّى الْجُمُعَةَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي بِبَطْنِ الْوَادِي " ، قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ : " ثُمَّ نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي أَيُّوبَ ، وَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِنَاءِ مَسْجِدِهِ فِي تِلْكَ السَّنَةِ "

رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

9922. İbn İshâk anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hicret ettiği zaman Kuba'da Amr b. Avf oğullarına mensup Külsûm b. Herim'in yanına inip konakladı. Saîd b. Hayseme'nin yanına indiği de söylenir. Amr b. Avf oğullarının yanında Pazartesi, Salı, Çarşamba ve Perşembe günlerini geçirdi ve mescidlerini o zaman inşa etti. Sonra Amr b. Avf oğullarının yanından ayrıldı ve Cuma gününü Sâlim b. Avf oğullarının yanında idrak etti. Vadinin ortasında bulunan mescitte Cuma namazını kıldırdı. İbn İshâk ekledi: "Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Eyyûb (el-Ensârî)'nin yanına indi ve o sene içinde Mescid'inin bina edilmesini emretti."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. [1]

٩٩٢٣ – حدثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَائِذٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرْثِدٍ ، عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ يَوْمَ الإِثْنَيْنِ لاثْنَتَيْ عَشْرَةَ لَيْلَةٍ خَلَتْ مِنْ رَبِيعٍ الأَوَّلِ ، فَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ " رواه الطبراني ورجاله ثقات

9923. Ebu'l-Beddâh b. Âsım b. Adiyy'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Rebîulevvel ayının on ikinci gecesi Pazartesi gününde Medine'ye teşrif buyurdular. Medine'de on yıl ikamet etti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. [2]

٩٩٢٤ – حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : نا عَطَّافُ بْنُ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي صِدِّيقُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiştir (no. 5414)

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiştir (no. 17/182)

قَدِمَ الْمَدِينَةَ ، فَاسْتَنَاخَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ بَيْنَ دَارِ جعفرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَدَارِ الْحَسَنِ بْنِ زَيْدٍ ، فَأَتَاهُ النَّاسُ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْمَنْزِلُ ، فَانْبَعَثَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ ، فَقَالَ : " دَعُوهَا ؛ فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ " ، ثُمَّ خَرَجَتْ بِهِ ، حَتَّى جَاءَتْ بِهِ مَوْضِعَ الْمِنْبَرِ ، فَاسْتَنَاخَتْ بِهِ ، ثُمَّ تَحَلْحَلَتْ ، وَلِنَاسٍ ثَمَّ عَرِيشٌ كَانُوا يَرُشُّونَهُ وَيَعْمُرُونَهُ وَيَتَبَرَّدُونَ فِيهِ ، حَتَّى نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَاحِلَتِهِ ، فَأَوَى إِلَى الظِّلِّ ، فَنَزَلَ فِيهِ ، فَأَتَاهُ أَبُو أَيُّوبَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْزِلِي أَقْرَبُ الْمَنَازِلِ إِلَيْكَ ، فَانْقُلْ رَحْلَكَ إِلَيْهِ ، قَالَ " نَعَمْ " ، فَذَهَبَ بِرَاحِلَتِهِ إِلَى الْمَنْزِلِ ، ثُمَّ أَتَاهُ رَجُلٌ آخَرُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، انْزِلْ عَلَيَّ ، فَقَالَ : " إِنَّ الرَّجُلَ مَعَ رَحْلِهِ حَيْثُ كَانَ " ، وَثَبَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعَرِيشِ اثْنَا عَشَرَ لَيْلَةً حَتَّى بَنَى الْمَسْجِدَ " .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صديق بن موسى, قال الذهبي : ليس بالحجة .

9924. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye varınca bineği (devesi) Câfer b. Muhammed b. Ali ve Hasan b. Zeyd'in evleri arasında oturdu. İnsanlar yanına gelip: "Ya Resûlallah! Yanımıza buyurun!" dediler. Bunun üzerine bineği kalkıp yürümeye başladı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu serbest bırakın, o emir altındadır"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üzerinde bulunduğu halde deve çıkıp (daha sonra inşa edilecek olan) minberin bulunduğu mekana gelinceye kadar yürüdü. Orada oturdu, sonra hareket etti. Orada birilerinin imar edip altında serinledikleri çardakları bulunuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğinin üzerinden inip çardağın altına gölgeye geçti. Ebû Eyyûb yanına gelip: "Ya Resûlallah! Benim evim sana yakın olan evlerin en yakınıdır, eşyalarını evime taşıyalım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur"* dedi. Devesiyle beraber Ebû Eyyûb'un evine gitti. Sonra bir adam gelip: "Ya Resûlallah! Benim evime teşrif edin!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi eşyalarıyla beraberdir, eşyaları neredeyse orada bulunur"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ini inşa edinceye kadar on iki gece çardakta kaldı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Sıddîk b. Mûsâ hakkında Zehebî: "Huccet değildir" demiştir.

٩٩٢٥ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا شَبَابُ الْعُصْفُرِيُّ ، ثنا بَكْرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، وَوَهْبِ بْنِ جَرِيرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " نَزَلَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى حَبِيبِ بْنِ إِسَافٍ

أَخِي بَلْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بِالسُّنْحِ " وَيُقَالُ : " بَلْ نَزَلَ عَلَى خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ أَخِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ " رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

9925. İbn İshâk der ki: Ebû Bekir, Sunh'ta Belhâris b. el-Hazrec'in kardeşi Habîb b. İsâf'ın yanına inip konakladı. Hâris b. el-Hazrec oğullarının kardeşi Hârice b. Zeyd b. Ebî Zühevr'in yanına indiği de söylenir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٩٢٦ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَحْشٍ وَكَانَ آخِرُ مَنْ بَقِي مِمَّنْ هَاجَرَ وَكَانَ قَدْ كُفَّ بَصَرَهُ فَلَمَّا أَجْمَعَ عَلَى الهِجْرَةِ كَرِهَتْ امْرَأَتُهُ ذَلِكَ بِنْتُ حَرْبِ بنْ أُمَيَّةَ وَجَعَلَتْ تُشِيْرُ عَلَيْهِ أَنْ يُهَاجِرَ إِلَى غَيْرِه فَهَاجَرَ بِأَهِلِه وَمَالَهِ مُكْتَتماً مِنْ قُرَيْشٍ حَتَّى قَدِمَ الْمَدِيْنَةِ عَلَى رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَوَثَبَ أَبُو سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ فَبَاعَ دَارَهُ بِمَكَّةَ فَمَرَّ بِهَا بَعْدَ ذَلِكَ أَبُو جَهْلٍ ابْنِ هِشَامٍ و عُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ و شَيْبَةُ بْنَ رَبِيعَةَ و الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ و حُوَيْطِبَ بْنَ عَبْدِ الْعُزَّى وَفِيْهَا أُهبَ مَعْطُونَةً فَذَرَفَتْ عَيْنَا عُتْبَةَ وَتَمَثَّلَ بِبَيْتٍ مِنْ شِعْرٍ :

كُلُّ دَارٍ وَإِنْ طَالَتْ سَلاَمَتُهَا يَوْماً سَيُدْرِكُهَا النَّكْبَاءُ وَالحُوبُ

قَالَ أَبُو جَهْلٍ: وَأَقْبَلَ عَلَي الْعَبَّاسِ فَقَالَ : هَذَا مَا أَدْخَلْتُمْ عَلَيْنَا فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مَكَّةَ يَوْمَ الفَتْحِ قَامَ أَبُو أَحْمَدٍ يُنْشِدُ دَارَهُ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَقَامَ إِلَى أَبِي أَحْمَدٍ فَانْتَحَاهُ فَسَكَتَ أَبُو أَحْمَدٍ عَنْ نَشِيْدِ دَارِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : وَكَانَ أَبُو أَحْمَدَ يَقُولُ و النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مُتَكِئٌ عَلَى يَدِهِ يَوْمَ الفَتْحِ:

حَبَّذَا مَكَّةَ مِنْ وَادِي بِهَا أَمْشِي بِلاَ هَادِي

بِهَا يَكْثُرُ عُوَّادِي بِهَا تُرْكَزُ أَوْتَادِي

رواه الطبراني, وفيه: عبد الله بن شبيب, وهو ضعيف .

9926. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre en son hicret edenlerden olan Abdullah b. Cahş -ki gözleri görmez olmuştu- hicret etmeye karar verince eşi Harb b. Umeyye'nin kızı, bu işten hoşlanmadığı için başka yere hicret etmesini önermeye başladı. Bu nedenle (İbn Cahş) gizli bir şekilde malını ve ailesini alarak Medine'ye Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına hicret etti. Bunun üzerine Ebû Süfyân b. Harb, Mekke'de bulunan evine el koyup sattı. Bir müddet sonra Ebû Cehil b. Hişâm,

Utbe b. Rabîa, Şeybe b. Rabîa, Abbâs b. Abdilmuttalib ve Huvaytib b. Abdiluzza (Mekke'deki) o eve uğradılar, içinde çürümüş postlar bulunuyordu. (Bu manzarayı görünce) Utbe'nin gözleri yaşardı ve şu şiiri söyledi:

Uzun süre dirlikte kalsa da her diyara (eve)

Bir gün felaket ve helak ulaşacaktır

Bunun üzerine Ebû Cehil, Abbâs'a bakıp: "İşte sizler bunu bize yaptınız" dedi. Mekke fethinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye girince Ebû Ahmed, evi için şiir söylemeye başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Osman b. Affân'a emir verdi, onun yanına gidip ikna etti, böylece Ebû Ahmed evi için şiir söylemekten vazgeçti. İbn Abbâs dedi ki: "Ebû Ahmed -Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eline yaslanmış olduğu halde- Fetih günü şöyle diyordu:

Mekke ne güzel bir vadi, rehber olmadan içinde yürürüm

Onda beni ziyaret edenler çok olur, onda ayaklarım sabit olur

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdullah b. Şebîb bulunmaktadır.

٩٩٢٧ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَارَةَ الأَنْصَارِيُّ الْمَعْرُوفُ بِابْنِ الْقَدَّاحِ ، سَمِعْتُ مِنْهُ بِبَغْدَادَ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ قُدُومُنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخَمْسٍ مِنَ الْهِجْرَةِ ، خَرَجْنَا مُتَوَصِّلِينَ بِقُرَيْشٍ عَامَ الأَحْزَابِ ، وَأَنَا مَعَ أَخِي الْفَضْلِ ، وَمَعَنَا غُلامُنَا : أَبُو رَافِعٍ ، حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى الْعَرْجِ فَعَدَلْنَا فِي طَرِيقِ رُكُوبِهِ ، وَأَخَذْنَا فِي تِلْكَ الطَّرِيقِ عَلَى الْجَثْجَاثَةِ ، حَتَّى خَرَجْنَا عَلَى بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ ، فَوَجَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَنْدَقِ ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ ابْنُ ثَمَانِ سِنِينَ ، وَأَخِي ابْنُ ثَلاثَ عَشْرَةَ سَنَةً"

رواه الطبراني في الأوسط, من طريق عبد الله بن محمد بن عمارة الأنصاري, عن سليمان بن داود بن الحصين, وكلاهما لم يوثق, و لم يضعف, وبقية رجاله ثقات .

9927. İbn Abbâs bildiriyor: Hicretin beşinci senesinde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına hicret ettik. Ahzab (Hendek) savaşının olduğu yılda Kureyşlilerle beraber çıktık. Ben, ağabeyim Fadl ile beraberdim, yanımızda kölemiz Ebû Râfi de bulunuyordu. Arc'a ulaşınca yolumuzu değiştirdik ve Cescâse'ye doğru giden yolda ilerlemeye başladık. Amr b. Avf oğullarının yanlarına ulaşıncaya ve Medine'ye girinceye kadar

devam ettik. Medine'ye ulaşınca Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) hendekte bulduk, o zaman ben sekiz, ağabeyim ise on üç yaşındaydı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta, Abdullah b. Muhammed b. Umâra el-Ensârî an Süleymân b. Dâvûd b. el-Husayn yoluyla nakletmiştir. Bu ravilerin ikisi için güvenilir veya zayıf oldukları konusunda bir şey söylenmemiştir, senedinde bulunan diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٩٢٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ زَبَالَةَ الْمَخْزُومِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ زِيَادِ بْنِ صَيْفِيِّ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ صُهَيْبٍ ، أَنَّ الْمُشْرِكِينَ لَمَّا أَطَافُوا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأَقْبَلُوا عَلَى الْغَارِ ، وَأَدْبَرُوا ، قَالَ : " وَاصُهَيْبَاهُ ، وَلا صُهَيْبَ لِي " ، فَلَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم الْخُرُوجَ بَعَثَ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا إِلَى صُهَيْبٍ ، فَوَجَدَهُ يُصَلِّي ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : وَجَدْتُهُ يُصَلِّي ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْطَعَ عَلَيْهِ صَلاتَهُ ، قَالَ : " أَصَبْتَ " ، وَخَرَجَا مِنْ لَيْلَتِهِمَا ، فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَ حَتَّى أَتَى أُمَّ رُومَانَ زَوْجَةَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَقَالَتْ : أَلا أَرَاكَ هَهُنَا ، وَقَدْ خَرَجَ أَخَوَاكَ ، وَوَضَعَا لَكَ شَيْئًا مِنْ زَادِهِمَا ، قَالَ صُهَيْبٌ : فَخَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى زَوْجَتِي أُمِّ عُمَرَ ، فَأَخَذْتُ سَيْفِي وَجُعْبَتِي وَقَوْسِي حَتَّى أَقْدَمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم الْمَدِينَةَ ، فَأَجِدُهُ وَأَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ جَالِسَيْنِ ، فَلَمَّا رَآنِي أَبُو بَكْرٍ ، قَامَ إِلَيَّ فَبَشَّرَنِي بِالآيَةِ الَّتِي نَزَلَتْ فِيَّ ، وَأَخَذَ بِيَدِي فَلُمْتُهُ بَعْضَ اللائِمَةِ فَاعْتَذَرَ ، وَرَبَّحَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " رَبِحَ الْبَيْعُ أَبَا يَحْيَى "

رواه الطبراني, وفيه :محمد بن الحسن بن زبالة, وهو متروك .

9928. Suheyb anlatıyor: Müşrikler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafını sararak mağaraya doğru gidip gelmeye başladıkları zaman: *"Vay Suheyb'im! Artık Suheyb'im yok!"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'den çıkmak istediği zaman Ebû Bekr'i Suheyb'in yanına göndermişti. Ebû Bekir yanına geldiği zaman Suheyb namaz kılıyordu. Ebû Bekir, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Onun yanına vardığım zaman namaz kılıyordu, namazını kesmek istemedim" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsabet ettin"* buyurdu.

O gecede Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Ebû Bekr, Mekke'den çıktılar. Sabah olunca Suheyb evinden çıkıp Ebû Bekr'in hanımı Ümmü Rûmân'ın yanına gitti. Ümmü Rûmân: "Kardeşlerin Mekke'den çıktıkları halde seni hâlî buralarda görüyorum, onlar azıklarından sana bir şeyler bıraktılar" dedi. Bunun üzerine onun yanından çıkıp karım

Ümmü Ömer'in yanına geldim. Kılıcımı, sadağımı ve yayımı alıp çıkarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Medine'ye varıncaya kadar yoluma devam ettim. Medine'ye ulaştığım zaman Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekir'le beraber oturuyor halde buldum. Ebû Bekir, beni görünce ayağa kalkıp benim hakkımda inen âyeti (okuyup) bana müjde verdi ve elimi tuttu, ben de (haber vermediği için) kendisini kınadım, o da özür diledi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Mekke'den çıkarken yaşadığım malum olaydan) kazançlı çıktığımı haber verip: *"Ey Ebâ Yahyâ! Alışverişin kârlı çıktı"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Muhammed b. el-Hasan b. Zebâle bulunmaktadır.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ اخْتَارَ الهِجْرَةَ)

Hicreti Seçenler

٩٩٢٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : خَيَّرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بَيْنَ الْهِجْرَةِ ، وَالنُّصْرَةِ فَاخْتَرْتُ الْهِجْرَةَ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح غير علي بن زيد وهو حسن الحديث .

9929. Huzeyfe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Muhacirlikle Ensarlık arasında muhayyer bıraktı, muhacirliği seçtim."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, rivayetleri hasen olan Ali b. Zeyd dışında *Sahîh*'in ravileridir.[2]

---

1 *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (7308). Bu bölüme Zevâid'den eklenen rivayet şudur:

Mikdâd b. el-Esved anlatıyor: Medine'ye hicret ettiğimiz zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi onar kişilik gruplara ayırdı. Ben Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber kalan on kişi arasındaydım. Sütünü aramızda paylaşıp içtiğimiz bir koyunumuz vardı. Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geç kaldı; kendisine düşen sütü bir kaba koyup kaldırdık. Aç olduğum için kalkıp o sütü içtim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip –ben daha yatmamıştım– içinde sütü koyduğumuz kaba baktı, fakat içinde bir şey bulamadı. Kendisine: "Ya Resûlallah! Koyunu keseyim mi?" deyince: *"Hayır"* buyurdu.

Hadisi Taberânî zayıf bir senedle *el-Mucemu's-Sağîr* (no. 456) ve *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (22/239-240) rivayet etmiştir. Aslı ise Müslim'de (no. 2055) başka bir lafızla mevcuttur.

2 Hadisi Bezzâr (no. 2717) bu şekilde rivayet etmiştir. Taberânî'nin *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 3010): "Ensarî olmayı seçtim" şeklindedir.

(بَابُ عُلُوُّ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ عَادَاهُ)

Düşmanlarına Karşı Galip Gelmesi

٩٩٣٠ – حَدَّثَنَا حُذَافِيُّ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ الْمُسْتَنِيرِ بْنِ الْمُسَاوِرِ بْنِ حُذَافِيِّ بْنِ عَامِرِ بْنِ عِيَاضِ بْنِ مُخْرَقٍ الْعَمِّيُّ اللَّخْمِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي حُمَيْدُ بْنُ الْمُسْتَنِيرِ ، عَنْ خَالِهِ أَخِي أُمِّهِ وَهُوَ خَالِدُ بْنُ مُوسَى ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّهِ زِيَادِ بْنِ جَهْوَرٍ ، قَالَ : وَرَدَ عَلَيَّ كِتَابٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى زِيَادِ بْنِ جَهْوَرٍ , سَلِّمْ أَنْتَ فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أُذَكِّرُكَ اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ ، أَمَّا بَعْدُ فَلْيُوضَعَنَّ كُلُّ دِينٍ دَانَ بِهِ النَّاسُ إِلا الإِسْلامَ فَاعْلَمْ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الثلاثة, وفيه من لم أعرفهم .

9930. Ziyâd b. Cehver bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir mektubu bana ulaştı. İçinde: *"Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla, Allah'ın Resûlü Muhammed'den, Ziyâd b. Cehver'e; Boyun eğ! Kendisinden başka ilah olmayan Yüce Allah'a hamdederim! Sana Allah'ı ve âhiret gününü hatırlatıyorum. İslam dini dışında insanların din olarak seçtikleri bütün dinler bırakılsın! Bunu böyle bil!"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî üç *Mu'cem*'inde rivayet etmiştir, senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.[1]

٩٩٣١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عِمْرَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ التَّمَّارُ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ الْمُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ : " إِنَّكُمْ قَدْ فَعَلْتُمْ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا فَعَلْتُمْ ، فَكُونُوا أَكَفَّ النَّاسِ عَنْهُ " ، فَقَالَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ : " بَلْ كُونُوا أَشَدَّ مَا كُنْتُمْ عَلَيْهِ " ، فَقَالَ الْحَارِثُ بْنُ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ : " وَاللَّهِ لا يَزَالُ أَمْرُ مُحَمَّدٍ ظَاهِرًا فِيمَا بَادَأَكُمْ ، أَوْ أَسَرَّ مِنْكُمْ " ، قَالَ أَبُو يُوسُفَ : " قُتِلَ الْحَارِثُ ، يَوْمَ بَدْرٍ كَافِرًا "

رواه الطبراني, وفيه: يعقوب بن محمد الزهري, وهو ضعيف مدلس وقد وثق .

9931. Cübeyr b. Mut'im'in bildirdiğine göre Mut'im b. Adiyy dedi ki: "Siz Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) yapacağınızı yaptınız, O'nu rahat bırakıp insanlar (Müşrikler) arasında O'na eziyet etmekten sakınanlardan olunuz!" Bunun üzerine Ebû Cehil b. Hişâm: "Bilakis ona

---

[1] Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5298) ve *el-Mucemu's-Sağîr*'de (no. 422) rivayet etmiştir.

karşı olduğunuz en şiddetli halinize devam ediniz" dedi. Hâris b. Âmir b. Nevfel: "Allah'a yemin olsun ki, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) size açıkladığı veya sizden gizlediği her hususta sizi yenecektir" dedi. Ebû Yûsuf (Y. b. Muh.) ekledi: "Hâris, Bedir savaşında kâfir olarak öldürüldü."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf ve müdellis ôlmakla beraber güvenilir sayılmıştır.

(بَابُ نَصْرَةُ بِالرِّيحِ وَالرُّعْبِ)

Rüzgâr ve Korkuyla Desteklenmesi

٩٩٣٢ – حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبو عَوَانَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " نُصِرْتُ بِالصَّبَا ، وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, ورجاله ثقات .

9932. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Doğudan esen) Saba rüzgârıyla ilahi yardıma mazhar oldum, (Batıdan esen) Debûr rüzgârıyla ise Âd kavmi helâk olmuştu."*

★Hadisi Taberâni, *el-Mu'cemu's-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

٩٩٣٣ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ الْحَسَنِ الْهِسِنْجَانِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شَرِيكٍ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نُصِرْتُ بِالصَّبَا ، وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ "

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين رجال أحدهما ثقات .

9933. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Doğudan esen) Saba rüzgârıyla ilahi yardıma mazhar oldum, (Batıdan esen) Debûr rüzgârıyla ise Âd kavmi helâk olmuştu."*

★Hadisi Taberâni *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta iki farklı senetle rivayet etmiş olup bir senedinin ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٩٣٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ الْجُذُوعِيُّ ، ثنا عَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُعْطِيتُ خَمْسًا

[1] Hadisi Taberâni, *el-Mucemu's-Sağîr*'de (no. 1069) rivayet etmiştir.

لَمْ يُعْطَهَا نَبِيٌّ قَبْلِي : بُعِثْتُ إِلَى الأَحْمَرِ وَالأَسْوَدِ ، وَإِنَّمَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ ، وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ ، وَأُطْعِمْتُ الْمَغْنَمَ ، وَلَمْ يَطْعَمْهُ أَحَدٌ كَانَ قَبْلِي

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عطية, وهو ضعيف .

9934. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Benden önce hiçbir peygambere verilmeyen beş şey bana bahşedildi. Ben kızıl ve siyah renklilere (bütün insanlara) Resûl olarak gönderildim, hâlbuki benden önce gönderilen peygamberler sadece kendi kavmine gönderilirdi. Bir ay mesafeden (düşmanımın içine) korkuyla yardıma mazhar oldum. Ganimet mallarını yemek bana helal kılındı, benden önce hiç kimseye ganimeti yemek helal kılınmamıştı."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Atiyye bulunmaktadır.

٩٩٣٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبِ النَّسَائِيُّ ، قَالَ : نا حُسَيْنُ بْنُ مَنصُورِ بْنِ جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا مُبَشِّرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ ، عَنْ دَاوُدَ الْوَرَّاقِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ الْقُشَيْرِيِّ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَلَمَّا دُفِعْتُ إِلَيْهِ قَالَ : " أَمَا إِنِّي قَدْ سَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ يُعِينَنِي بِالسَّنَةِ تُحْفِيكُمْ ، وَبِالرُّعْبِ يَجْعَلُهُ فِي قُلُوبِكُمْ " ، فَقَالَ بِيَدِهِ جَمِيعًا : أَمَّا إِنِّي قَدْ حَلَفْتُ هَكَذَا وَهَكَذَا أَنْ لا أُومِنَ بِكَ ، وَلا أَتَّبِعُكَ ، فَمَا زَالَتِ السَّنَةُ تُحْفِينِي ، وَمَا زَالَ الرُّعْبُ يُجْعَلُ فِي قَلْبِي حَتَّى قُمْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ ، فَبِاللَّهِ الَّذِي أَرْسَلَكَ ، أَهُوَ أَرْسَلَكَ بِمَا تَقُولُ ؟ قَالَ : " نَعَمْ " قَالَ : وَهُوَ أَمَرَكَ بِمَا تَأْمُرُنَا بِهِ ؟ قَالَ : " نَعَمْ "

قلت : رواه النسائي وغيره غير ذكر الرعب والسنة .رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

9935. Saîd b. Hakîm, babasından, dedesi Muâviye b. Hayde el-Kuşeyrî'nin şöyle dediğini nakletmiştir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Huzuruna getirildiğim zaman: *"Muhakkak ki, kıtlık ve fakirliğin sizi kuşatması ve korkunun kalbinize yerleşmesi için Allah'a dua ettim"* buyurdu. (Muâviye) eliyle insanları etrafından iterek: "Ben de sana inanmayacağıma ve sana tabi olmayacağıma dair şöyle şöyle yemin ettim, yokluk ve fakirlik beni o kadar kuşattı ve korku kalbime o kadar yerleşti ki, kalkıp huzuruna geldim. Seni Resûl olarak gönderen Allah aşkına gerçekten Allah seni bu dediğin şeylerle mi gönderdi?" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* dedi. Muâviye: "Gerçekten bize emrettiğin şeyleri Allah mı sana emretti" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verdi.

★Derim ki: Hadisi Nesâî ve başkası, korku ve kıtlığı zikretmeden rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٩٩٣٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : أَتَتِ الصَّبَا الشَّمَالَ ، فَقَالَتْ : مُرِّي حَتَّى نَنْصُرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتِ الشَّمَالُ : إِنَّ الْحَرَّةَ لا تَسْرِي بِاللَّيْلِ ، فَكَانَتِ الرِّيحُ الَّتِي نُصِرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّبَا " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

9936. İbn Abbâs anlatıyor: Saba (rüzgârı) kuzey (rüzgârının) yanına gelip: "Gel eserek Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yardım edelim" dedi. Kuzey (rüzgârı): "Sıcak (rüzgâr) geceleyin esmez" dedi. Böylece Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sayesinde yardıma mazhar olduğu rüzgâr Saba rüzgârı oldu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

(بَابُ الغَزْوِ فِي الشَّهْرِ الحَرَامِ)

Haram Ayda Gaza

٩٩٣٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْزُو فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ إِلاَّ أَنْ يُغْزَى أَوْ يُغْزَوْا فَإِذَا حَضَرَهُ أَقَامَ حَتَّى يَنْسَلِخَ. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

9937. Câbir b. Abdillah demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) haram ayda savaşa çıkmazdı. Ancak (müşrikler) tarafından saldırıya uğrarsa veya saldırıya uğrarlarsa o zaman savaşırdı. Haram ay gelince; bu aylar bitinceye kadar bekleyip savaşa çıkmazdı.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1811) rivayet etmiş olup: "Hadisi bir topluluk *mürsel* olarak Dâvûd kanalıyla İkrime'den rivayet etmiştir. Hafs b. Gıyâs ve Basralı bir adam –ki bu adam Halef b. Amr denen güvenilir bir adamdır– dışında bu hadisi muttasıl olarak rivayet edeni bilmiyoruz.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalnız Allah'a ibadet edilsin diye kıyamete yakın bir zamanda kılıçla gönderildim"* hadisiyle ilgili bahis daha önce geçmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (3/334, 345) rivayet etmiştir.

(بَابٌ فِي أَوَّلِ أَمِيرٍ كَانَ فِي الإِسْلاَمِ)

İslam'da İlk Olarak Komutan Seçilen Kişi

٩٩٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ وَجَدْتُ هَذَا الْحَدِيثَ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّ يَدِهِ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْمُتَعَالِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَحَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْمُجَالِدُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ جَاءَتْهُ جُهَيْنَةُ فَقَالُوا إِنَّكَ قَدْ نَزَلْتَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا فَأَوْثِقْ لَنَا حَتَّى نَأْتِيَكَ وَتُؤْمِنَّا. فَأَوْثَقَ لَهُمْ فَأَسْلَمُوا قَالَ فَبَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَجَبٍ وَلاَ نَكُونُ مِائَةً وَأَمَرَنَا أَنْ نُغِيرَ عَلَى حَيٍّ مِنْ بَنِي كِنَانَةَ إِلَى جَنْبِ جُهَيْنَةَ فَأَغَرْنَا عَلَيْهِمْ وَكَانُوا كَثِيراً فَلَجَأْنَا إِلَى جُهَيْنَةَ فَمَنَعُونَا وَقَالُوا لِمَ تُقَاتِلُونَ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَقُلْنَا إِنَّمَا نُقَاتِلُ مَنْ أَخْرَجَنَا مِنَ الْبَلَدِ الْحَرَامِ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ. فَقَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ مَا تَرَوْنَ فَقَالَ بَعْضُنَا نَأْتِي نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنُخْبِرُهُ. وَقَالَ قَوْمٌ لاَ بَلْ نُقِيمُ هَا هُنَا. وَقُلْتُ أَنَا فِي أُنَاسٍ مَعِي لاَ بَلْ نَأْتِي عِيرَ قُرَيْشٍ فَنَقْتَطِعُهَا فَانْطَلَقْنَا إِلَى الْعِيرِ وَكَانَ الْفَيْءُ إِذْ ذَاكَ مَنْ أَخَذَ شَيْئاً فَهُوَ لَهُ فَانْطَلَقْنَا إِلَى الْعِيرِ وَانْطَلَقَ أَصْحَابُنَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ الْخَبَرَ فَقَامَ غَضْبَاناً مُحْمَرَّ الْوَجْهِ فَقَالَ " أَذَهَبْتُمْ مِنْ عِنْدِي جَمِيعاً وَجِئْتُمْ مُتَفَرِّقِينَ إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ الْفُرْقَةُ لأَبْعَثَنَّ عَلَيْكُمْ رَجُلاً لَيْسَ بِخَيْرِكُمْ أَصْبَرُكُمْ عَلَى الْجُوعِ وَالْعَطَشِ ". فَبَعَثَ عَلَيْنَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَحْشٍ الأَسَدِيَّ فَكَانَ أَوَّلَ أَمِيرٍ أُمِّرَ فِي الإِسْلاَمِ.

رواه أحمد, ورواه ابنه عنه وجادة ووصله عن غير أبيه, ورواه البزار ولفظه : عن سعد قال : أول أمير عقد له في الإسلام عبد الله بن جحش عقد له رسول الله صلى الله عليه و سلم علينا وفيه: المجالد بن سعيد, وهو ضعيف عند الجمهور, ووثقه النسائي في رواية ,وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

9938. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye gelince Cüheyne kabilesinden (bir heyet) yanına gelip: "(Hicret ederek) aramıza yerleştin, bize bir ahit ver de yanına gelelim; bize eman ver" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara ahit verdi, Müslüman oldular.

(Sa'd) dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bizi Recep ayında gönderdi. O zaman yüz kişi gelmezdik. Cüheyne kabilesinin yanında bulunan Benû Kinâne'den bir boya saldırmamızı emretti. Onların üzerine saldırdık, ama onların sayısı çoktu, (zor durumda kalınca) Cüheyne kabilesine sığındık. Bizi korudular ve: "Neden haram ayda

savaşıyorsunuz?" dediler. Biz: "Bizler ancak bizi haram ayda haram beldeden çıkaranlarla savaşıyoruz" dedik. Sonra bir kısmımız diğerlerimize: "Ne yapalım?" diye sordular. Bir kısmımız: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip O'na haber veririz" dediler. Diğerleri: "Hayır, burada kalıp bekleyelim" dediler. Ben de beraberimdeki bir toplulukla: "Hayır, Kureyşlilere ait bir kervanın yolunu keselim" dedim. Sonra kervanın yolunu kesmek için yola çıktık. O zamanlar ganimet taksimi henüz yoktu; herkes eline geçirdiğini alırdı. Biz kervana doğru yola çıktık, diğerleri de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip olanları kendisine haber verdiler. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kızarak ayağa kalkıp: *"Yanımdan topluca çıktığınız halde parçalanarak (fırkalara ayrılarak) mı geri geliyorsunuz? Şüphesiz ki parçalanmak sizden öncekileri helak etmiştir. Sizin en hayırlınız sayılmayan ama aranızda açlığa ve susuzluğa en fazla sabreden birini başınıza komutan tayin edeceğim"* buyurdu. Başımıza Abdullah b. Cahş el-Esedî'yi komutan tayin etti. Böylece bu şahıs, İslam'da komutan olarak tayin edilen ilk kişi oldu.

★Hadisi Ahmed ve onun oğlu *vicâde* yoluyla babasından ve *muttasıl* bir senedle başkasından rivayet etmiştir. Ayrıca hadisi Bezzâr da rivayet etmiş olup lafzı şöyledir: Sa'd dedi ki: "İslam'da ilk olarak atanan komutan, Abdullah b. Cahş'tır, onu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başımıza komutan olarak tayin etti." Ancak senedinde yer alan Mücâlid b. Saîd'i çoğunluk zayıf saymakla birlikte rivayete göre Nesâî onu güvenilir addetmiştir. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٩٩٣٩ - و عَنْ زِرٍّ ، قَالَ أَوَّلُ رَايَةٍ رُفِعَتْ فِي الإِسْلاَمِ رَايَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ وَأَوَّلُ مَالٍ خُمِّسَ فِي الإِسْلاَمِ مَالُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ

رواهما الطبراني بإسناد واحد ,وهو إسناد حسن .

9939. Zirr demiştir ki: İslam'da yükselen ilk sancak, Abdullah b. Cahş'ın sancağıdır. Humus'u (beşte biri) alınan ilk (ganimet) mal(ı) da Abdullah b. Cahş'ın malıdır.

★Bu iki hadisi Taberâni tek bir senedle rivayet etmiş olup senedi hasendir.

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1757) rivayet etmiştir.

(بَابُ سَرِيْةِ حَمْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

Hamza'nın Müfrezesi

٩٩٤٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ الْمِصْرِيُّ الطَّحَّانُ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، قَالَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابٍ بِالْمَدِينَةِ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيِّ ، وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ التَّمَّارُ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ ، مُنْصَرَفُهُ عَنْ حَمْزَةَ : يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ إِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ نَزَلَ يَثْرِبَ ، وَأَرْسَلَ طَلائِعَهُ ، وَإِنَّمَا يُرِيدُ أَنْ يُصِيبَ مِنْكُمْ شَيْئًا ، فَاحْذَرُوا أَنْ تَمُرُّوا طَرِيقَهُ ، وَأَنْ تُقَارِبُوهُ ، فَإِنَّهُ كَالأَسَدِ الضَّارِي ، إِنَّهُ حَنِقٌ عَلَيْكُمْ ، نَفَيْتُمُوهُ نَفْيَ الْقِرْدَانِ عَلَى الْمَنَاسِمِ ، وَاللَّهِ إِنَّ لَهُ لَسَحَرَةً ، مَا رَأَيْتُهُ قَطُّ ، وَلا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ ، إِلا رَأَيْتَ مَعَهُمُ الشَّيَاطِينَ ، وَإِنَّكُمْ قَدْ عَرَفْتُمْ عَدَاوَةَ ابْنَيْ قَيْلَةَ ، فَهُوَ عَدُوٌّ اسْتَعَانَ بِعَدُوٍّ ، فَقَالَ لَهُ مُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ : يَا أَبَا الْحَكَمِ ، وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا ، أَصْدَقَ لِسَانًا ، وَلا أَصْدَقَ مَوْعِدًا مِنْ أَخِيكُمْ ، الَّذِي طَرَدْتُمْ فَإِذْ فَعَلْتُمْ ، الَّذِي فَعَلْتُمْ ، فَكُونُوا أَكَفَّ النَّاسِ عَنْهُ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ : كُونُوا أَشَدَّ مَا كُنْتُمْ عَلَيْهِ ، فَإِنَّ ابْنَيْ قَيْلَةَ إِنْ ظَفِرُوا بِكُمْ ، لَمْ يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلا وَلا ذِمَّةً ، وَإِنْ أَطْعَمْتُمُونَنِي أَلْحَمْتُمُوهُمْ خَبَرَ كِنَانَةَ ، أَوْ يُخْرِجُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِهِمْ فَيَكُونَ وَحِيدًا مَطْرُودًا ، وَأَمَّا ابْنَا قَيْلَةَ ، فَوَاللَّهِ مَا هُمَا ، وَأَهْلُ دَهْلَكٍ فِي الْمَذَلَّةِ ، إِلا سَوَاءً ، وَسَأَكْفِيكُمْ حَدَّهُمْ ، وَقَالَ :

سَأَمْنَحُ جَانِبًا مِنِّي ... غَلِيظًا عَلَى مَا كَانَ مِنْ قُرْبٍ وَبُعْدِ

رِجَالُ الْخَزْرَجِيَّةِ أَهْلُ ذُلٍّ ... إِذَا مَا كَانَ هَزْلٌ بَعْدَ جَدٍّ

فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لأَقْتُلَنَّهُمْ ، وَلأُصَلِّبَنَّهُمْ ، وَلأَهْدِيَنَّهُمْ ، وَهُمْ كَارِهُونَ ، إِنِّي رَحْمَةٌ ، بَعَثَنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ، وَلا يَتَوَفَّانِي حَتَّى يُظْهِرَ اللَّهُ دِينَهُ. فذكر الحديث

رواه الطبراني وجادة من طريق أحمد بن صالح المصري قال : وجدت في كتاب بالمدينة, عن عبد العزيز بن محمد الدراوردي, ورجاله ثقات .

9940. Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im, babasından bildiriyor: Ebû Cehil b. Hişâm, Hamza'yı bırakıp Mekke'ye geldiği zaman: "Ey Kureyş topluluğu! Muhammed, Yesrib'e yerleşip öncü kuvvetlerini üzerinize gönderdi. Bununla sizden bir şey elde etmek istiyor, dolayısıyla O'na yaklaşmaktan ve O'nun yoluna uğramaktan sakının! Çünkü O şu anda saldırgan aslan gibidir, size karşı öfkelidir. Kenelerin yollara veya hayvanların ayak tabanlarına atılması gibi O'nu Mekke'den kovdunuz. Allah'a yemin olsun ki, O'nun sihirbazları vardır. Kendisini ve ashabından herhangi birini gördüğüm zaman yanlarında şeytanlar olmadan görmemişimdir. Siz, Kayle'nin iki oğlunun size karşı olan düşmanlıklarını biliyorsunuz. O, düşmandan yardım isteyen düşmandır" dedi. Bunun üzerine Mut'im b. Adiyy kendisine: "Ey Ebu'l-Hakem! Allah'a yemin olsun ki, kovmuş olduğunuz kardeşinizden daha doğru sözlü ve sözüne daha sadık birini görmedim. Madem ki yapacağınızı yaptınız, bari insanlar arasında onu en fazla rahat bırakanlardan olun (ona eziyet etmekten vazgeçin)" dedi. Ebû Süfyân b. el-Hâris: "Bilakis O'na karşı en şiddetli olduğunuz hal üzere (şiddetle) devam edin. Şüphesiz ki Kayle'nin iki oğlu, size güç yetirirlerse sizin hakkınızda ne ahit, ne de antlaşma gözetirler, bana itaat ederseniz Kinâne kabilesinin haberini onlara ulaştırırsınız veya Muhammed'i aralarından çıkarırlar, böylece kovulup yalnız kalır. Kayle'nin iki oğluna gelince; Allah'a yemin olsun ki onların zillet içerisindeki durumları Dehlek ahalisiyle aynıdır. Onların öfkelerine karşı size ben yeterli olacağım" dedi. (Sonra) dedi ki:

Yakın ve uzak olmasına karşılık, şiddetli tarafımla onlara karşılık vereceğim

Hazrec'in adamları zelil kimselerdir, ciddiyetten sonra şaka olmaz.

Bu sözler Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca: "*Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, onları öldüreceğim, sonra çarmıha gereceğim, istemeseler de onları hidayete erdireceğim. Yüce Allah beni rahmet olarak gönderdi, dinini hâkim kılıncaya kadar beni öldürmez*" buyurdu... (Hadis aslen devam ediyor)

★Hadisi Taberânî, Ahmed b. Sâlih el-Mısrî kanalıyla rivayet etmiştir: "Medine'deki bir kitapta Abdülazîz b. Muhammed ed-Dâreverdî'den onun *vicâde*siyle şöyle (bir hadis) buldum." Ravileri, güvenilir ravilerdir.[1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 1532) rivayet etmiştir. Ahmed b. Sâlih: "Hadisin sahih olmasını umarım" demiştir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي غَزْوَةِ الأَبْوَاءِ)

Ebvâ Gazası

٩٩٤١ - حدثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَ غَزْوَةٍ غَزَاهَا الأَبْوَاءَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالرَّوْحَاءِ ، نَزَلَ بِعِرْقِ الظُّبْيَةِ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ قَالَ : " هَلْ تَدْرُونَ مَا اسْمُ هَذَا الْجَبَلِ ؟ " قَالُوا : اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : " هَذَا جَبَلٌ مِنْ جِبَالِ الْجَنَّةِ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ ، وَبَارِكْ لأَهْلِهِ فِيهِ " وَقَالَ لِلرَّوْحَاءِ : " هَذِهِ سَجَاسِجُ وَادٍ مِنْ أَوْدِيَةِ الْجَنَّةِ , لَقَدْ صَلَّى فِي هَذَا الْمَسْجِدِ قَبْلِي سَبْعُونَ نَبِيًّا ، وَلَقَدْ مَرَّ بِهَا مُوسَى عَلَيْهِ عَبَاءَتَانِ قَطْوَانِيَّتَانِ عَلَى نَاقَةٍ وَرْقَاءَ فِي سَبْعِينَ أَلْفٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ حَاجِّينَ الْبَيْتَ الْعَتِيقَ ، وَلا تَمُرُّ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ بِهَا عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ حَاجًّا ، أَوْ مُعْتَمِرًا ، أَوْ يَجْمَعُ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ "

رواه الطبراني من طريق كثير بن عبد الله المزني, وهو ضعيف عند الجمهور, وقد حسن الترمذي حديثه ,وبقية رجاله ثقات . ويأتي حديث عمار في مناقب علي رضى الله عنه .

9941. Kesîr b. Abdillah el-Müzenî, babasından, dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ilk çıktığı gazve Ebvâ gazvesi olup biz Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bu gazveye katıldık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Revhâ bölgesine ulaşınca Irkı'z-Zabye denilen yerde mola verip namaz kıldıktan sonra: *"Bu dağın adını biliyor musunuz?"* diye sordu. (Orada bulunanlar): "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, cennet dağlarından bir dağdır. Allahım! Onu bereketli kıl! Ve bu dağı ahalisine bereketli kıl!"* buyurdu. Revhâ için de: *"Bu bölge, cennet vadilerinden bir vadinin arazisidir. Benden önce bu bölgede yetmiş peygamber namaz kılmıştır. Mûsâ, üzerinde -saçakları kısa ve beyaz- Katvânî yapımı iki aba olduğu halde boz bir deve üzerinde İsrail oğullarından yetmiş bin kişiyle beraber Kâbe'yi ziyaret edip haccetmek için buradan geçmiştir. Allah'ın kulu ve Resûlü İsâ b. Meryem haccetmek veya umre yapmak üzere buradan geçmeden kıyamet kopmaz. Ya da Yüce Allah O'na haccı ve umreyi yapmasını nasip eder"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, Kesîr b. Abdillah el-Müzenî yoluyla rivayet etmiştir, bu ravi çoğunluğa göre zayıf sayılmıştır. Bununla beraber Tirmizî hadisini hasen saymıştır, hadisin geri kalan ravileri, güvenilir kimselerdir.

Ammâr'ın hadisi, Hz. Ali'nin menkıbelerinde gelecektir.

(بَابُ غَزْوَةِ بَدْرٍ)

Bedir Savaşı

٩٩٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ كُنَّا يَوْمَ بَدْرٍ كُلُّ ثَلَاثَةٍ عَلَى بَعِيرٍ كَانَ أَبُو لُبَابَةَ وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ زَمِيلَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَكَانَتْ عُقْبَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَقَالَا نَحْنُ نَمْشِي عَنْكَ. فَقَالَ" مَا أَنْتُمَا بِأَقْوَى مِنِّي وَلَا أَنَا بِأَغْنَى عَنِ الْأَجْرِ مِنْكُمَا "

رواه أحمد والبزار وقال : فإذا كانت عقبة رسول الله صلى الله عليه و سلم قالا : اركب حتى نمشي عنك "

والباقي بنحوه, وفيه: عاصم بن بهدلة وحديثه حسن, وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

9942. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Bedir savaşında üç kişiye bir deve düşüyordu (yani nöbetleşe biniyorduk). Ebû Lübâbe ve Ali b. Ebî Tâlib, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber nöbetleşe bir deveye biniyorlardı. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yürüme sırası gelince: "Biz senin yerine yürürüz" dediler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz benden daha güçlü değilsiniz, ben de sizden daha fazla sevaptan müstağni değilim (benim de ecre ihtiyacım vardır)"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve "Bin, biz senin yerine yürürüz" ibaresiyle Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde Âsım b. Behdele bulunmaktadır ki; bu ravinin hadisi hasendir. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٩٩٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّهُ " كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ مِائَةُ نَاضِحٍ وَنَوَاضِحُ ، وَكَانَ مَعَهُ فُرْسَانِ يَرْكَبُ أَحَدَهُمَا الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ ، وَيَتَرَوَّحُ الْآخَرَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ ، وَسَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ ، قَالَ : وَكَانَ أَصْحَابُهُ يَعْتَقِبُونَ فِي الطَّرِيقِ النَّوَاضِحَ ، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ حَلِيفُ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ " يَعْتَقِبُونَ نَاضِحًا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه :أبو شيبة إبراهيم بن عثمان, وهو ضعيف .

9943. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Bedir savaşı sırasında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ordusunda yüz deve ve iki at bulunuyordu. Atlardan birine Mikdâd b. el-Esved biniyor, diğerine sırasıyla Mus'ab b. Umeyr ile Sehl b. Huneyf biniyorlardı. (İbn Abbâs)

---

[1] Ahmed (3901), Bezzâr (1759) ve Ebû Ya'lâ (5359).

dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı, yolda nöbetleşe develere biniyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Hamza'nın ahitlisi Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî nöbetleşe bir deveye biniyorlardı."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde zayıf sayılan Ebû Şeybe İbrâhîm b. Osman bulunmaktadır.[1]

٩٩٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى ، قَالَ : ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرَ إِلَى عُمَيْرِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ، فَاسْتَصْغَرَهُ حِينَ خَرَجَ إِلَى بَدْرٍ ، ثُمَّ أَجَازَهُ " ، قَالَ سَعْدٌ : فَيُقَالُ إِنَّهُ خَانَهُ سَيْفُهُ ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ رواه البزار, ورجاله ثقات .

9944. Âmir b. Sa'd, babası Sa'd'dan nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Umeyr b. Ebî Vakkâs'a bakıp Bedir savaşına katılması konusunda onun yaşını küçük gördü, fakat sonra gitmesine müsaade etti. Sa'd ekledi: "(Savaş sırasında) kılıcının kendisine hıyanet ettiği (yanlışlıkla kılıcıyla yaralandığı) söyleniyordu." Abdullah (b. Câfer): "(Umeyr) Bedir savaşında öldürüldü" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.[2]

٩٩٤٥ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ , ثنا أَبُو مَعْشَرٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَجْلَانَ الْأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : أَقْبَلْنَا يَوْمَ بَدْرٍ ، فَفَقَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَنَادَتِ الرِّفَاقُ بَعْضُهَا بَعْضًا : أَفِيكُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَوَقَفُوا حَتَّى جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَدْنَاكَ ، فَقَالَ : " إِنَّ أَبَا حَسَنٍ وَجَدَ مَغَصًا فِي بَطْنِهِ فَتَخَلَّفْتُ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني, وفيه: أبو معشر نجيح, وهو ضعيف يكتب حديثه .

9945. İbrâhîm b. Ubeyd b. Rifâa b. Râfi b. Mâlik b. Aclân el-Ensârî, babasından, dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: Bedir savaşı sırasında Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) (bir ara aramızda görmeyince) aradık, birbirlerine seslenerek: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aranızda mı?" diye sordular. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ali b. Ebî Tâlib'le beraber geldiğini görünce de: "Ya Resûlallah! Seni kaybettik"

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12105) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup: "Hadisin bu ravi zincirinden başka bir senedle Sa'd'dan rivayet edildiğini bilmiyoruz" demiştir.

dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebu'l-Hasan'ın karnı ağrıdı, onunla beraber kaldım (onun için geç kaldık)"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ebû Ma'şer Necîh bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf sayılmış olup hadisi yazılır.[1]

٩٩٤٦ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ كُلْثُومٍ بِنْتِ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ ، عَنْ عَاتِكَةَ بِنْتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَتْ : " رَأَيْتُ رَاكِبًا مَثُلَ عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ ، فَصَاحَ : يَا آلَ غُدَرٍ ، وَيَا آلَ فُجَرٍ انْفِرُوا لِثَلاثٍ ، ثُمَّ أَخَذَ صَخْرَةً مِنْ أَبِي قُبَيْسٍ ، فَرَمَى بِهَا الْمِرْكَنَ ، فَتَفَلَّقَتِ الصَّخْرَةُ ، فَمَا بَقِيَتْ دَارٌ مِنْ دَارِ قُرَيْشٍ إِلا دَخَلَتْهَا مِنْهَا كِسْرَةٌ غَيْرُ دُورِ بَنِي زُهْرَةَ " ، فَقَالَ الْعَبَّاسُ : " إِنَّ هَذِهِ لَرُؤْيَا اكْتُمِيهَا ، وَلا تَذْكُرِيهَا " ، فَذَهَبَ الْعَبَّاسُ ، فَلَقِيَ الْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَذَكَرَهَا لَهُ ، فَذَكَرَهَا الْوَلِيدُ لأَبِيهِ ، فَفَشَا الْحَدِيثُ ، قَالَ الْعَبَّاسُ : " فَغَدَوْتُ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ ، وَأَبُو جَهْلٍ فِي رَهْطٍ مِنْ قُرَيْشٍ يَتَحَدَّثُونَ بِرُؤْيَا عَاتِكَةَ ، فَلَمَّا رَآنِي أَبُو جَهْلٍ ، قَالَ : يَا أَبَا الْفَضْلِ ، إِذَا فَرَغْتَ مِنْ طَوَافِكَ ، فَأَقْبِلْ إِلَيْنَا ، فَلَمَّا فَرَغْتُ أَقْبَلْتُ حَتَّى جَلَسْتُ إِلَيْهِمْ ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، أَمَا رَضِيتُمْ أَنْ تَتَنَبَّأَ رِجَالُكُمْ حَتَّى تَتَنَبَّأَ نِسَاؤُكُمْ ، قَدْ زَعَمَتْ عَاتِكَةُ فِي رُؤْيَاهَا هَذِهِ أَنَّهُ قَالَ : انْفِرُوا لِثَلاثٍ فَسَنَتَرَبَّصُ هَذِهِ الثَّلاثَ ، فَإِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَسَيَكُونُ ، وَإِنْ تَمْضِ الثَّلاثُ ، وَلَمْ يَكُنْ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ كَتَبْنَا عَلَيْكُمْ كِتَابًا أَنَّكُمْ أَكْذَبُ أَهْلِ بَيْتٍ فِي الْعَرَبِ " ، قَالَ الْعَبَّاسُ : " فَوَاللَّهِ مَا كَانَ مِنِّي إِلَيْهِ شَيْءٌ إِلا أَنِّي جَحَدْتُ ذَلِكَ ، وَأَنْكَرْتُ أَنْ تَكُونَ رَأَتْ شَيْئًا " ، قَالَ الْعَبَّاسُ : " فَلَمَّا أَمْسَيْتُ أَتَتْنِي امْرَأَةٌ مِنْ بَنَاتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَقَالَتْ : رَضِيتُمْ مِنْ هَذَا الْفَاسِقِ يَتَنَاوَلُ رِجَالَكُمْ ، ثُمَّ يَتَنَاوَلُ نِسَاءَكُمْ ، وَأَنْتَ تَسْمَعُ ، وَلَمْ يَكُنْ عِنْدَكَ نَكِيرٌ ، وَاللَّهِ لَوْ كَانَ حَمْزَةُ مَا قَالَ مَا قَالَ " ، فَقُلْتُ : قَدْ وَاللَّهِ فَعَلَ ، وَمَا كَانَ مِنِّي إِلَيْهِ نَكِيرُ شَيْءٍ ، وَايْمُ اللَّهِ ، لأَتَعَرَّضَنَّ لَهُ ، فَإِنْ عَادَ لأَكْفِيَنَّكُمْ ، قَالَ الْعَبَّاسُ : فَغَدَوْتُ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ مِنْ رُؤْيَا عَاتِكَةَ ، وَأَنَا مُغْضَبٌ ، عَلَى أَنْ فَاتَنِي أَمْرٌ أُحِبُّ أَنْ أُدْرِكَ شَيْئًا مِنْهُ ، قَالَ : فَوَاللَّهِ إِنِّي لأَمْشِي نَحْوَهُ ، وَكَانَ رَجُلا خَفِيفًا ، حَدِيدَ الْوَجْهِ ، حَدِيدَ اللِّسَانِ ، حَدِيدَ الْبَصَرِ ، إِذْ خَرَجَ نَحْوَ بَابِ الْمَسْجِدِ يَشْتَدُّ ، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي : مَا لَهُ لَعَنَهُ اللَّهُ ، أَكُلُّ هَذَا فَرَقٌ مِنِّي أَنْ أُشَاتِمَهُ ، فَإِذَا هُوَ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4548) rivayet etmiştir.

قَدْ سَمِعَ مَا لَمْ أَسْمَعْ سَمِعَ صَوْتَ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو الْغِفَارِيِّ يَصْرُخُ بِبَطْنِ الْوَادِي قَدْ جَدَعَ بَعِيرَهُ ، وَحَوَّلَ رَحْلَهُ ، وَشَقَّ قَمِيصَهُ وَهُوَ يَقُولُ : يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ قَدْ خَرَجَ مُحَمَّدٌ فِي أَصْحَابِهِ ، مَا أَرَاكُمْ تُدْرِكُونَهَا الْغَوْثَ الْغَوْثَ ، قَالَ الْعَبَّاسُ : فَشَغَلَنِي عَنْهُ وَشَغَلَهُ عَنِّي مَا جَاءَ مِنَ الأَمْرِ " رواه الطبراني ,وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو متروك .

9946. Âtike binti Abdilmuttalib bildiriyor: Rüyamda devesine binmiş biri Ebu Kubeys dağına çıkıp: "Ey vefasız cemaat! Üç güne kadar, muharebe mahalline, vurulup düşeceğiniz yerlere yetişiniz!" diyerek üç kere bağırdı. Sonra Ebu Kubeys dağından bir taş alıp Mirkan'a (Rükn'e) atınca taş parçalandı, Benû Zühre'nin evleri dışında Kureyş'in evlerinden içine taş parçası girmeyen ev kalmadı. Abbâs: "Bu rüyayı gizleyip kimseye anlatma" dedi. Abbâs gidip Velîd b. Utbe b. Rabîa'yla karşılaştı ve bu rüyayı kendisine anlattı. Velîd de babasına anlattı, böylece haber yayıldı. Abbâs anlatıyor: Kâbe'yi tavaf etmeye başladım, Ebû Cehil de Kureyş'ten bir toplulukla beraber Âtike'nin rüyasını konuşuyorlardı. Ebû Cehil beni görünce: "Ey Ebu'l-Fadl! Tavafını bitirdiğin zaman yanımıza gel" dedi. Tavafımı bitirince yanlarına gidip oturdum. Ebû Cehil: "Siz, erkeklerinizin peygamberliklerine kanaat etmediniz de, kadınlarınız da mı peygamberliğe kalkıştı? Güya Âtike, birinin "Üç güne kadar, vurulup düşeceğiniz yerlere yetişiniz!" dediğini rüyasında gördüğünü söylüyormuş! Bu üç gün içinde, sizi bekleyeceğiz. Eğer söylemiş olduğu söz doğru ise, elbette bir şey zuhur edecektir. Ama üç gün geçip bir şey olmazsa sizin hakkınızda; Araplar arasında sizden daha yalancı kimse bulunmadığına dair bir vesika yazarız" dedi. Abbâs: "Allah'a yemin olsun ki, ona bir şey diyemedim, sadece Âtike'nin öyle bir rüyayı görmüş olduğunu inkâr ettim" dedi. Abbâs: "Akşam olunca Abdülmuttalib'in kızlarından biri yanıma gelip: "Bu fasıktan razı mısınız? Erkeklerinize saldırıyor (eziyet ediyor), sonra kadınlarınıza saldırıyor (eziyet ediyor), sen de onu işittiğin halde bir şey demiyorsun, Allah'a yemin olsun ki Hamza olsaydı, Ebû Cehil bu sözleri söyleyemezdi" dedi. Ona: "Vallahi, öyle yaptım. Benim için bundan daha ağır bir şey olmamıştır. Allah'a yemin olsun ki, o sözünü tekrarlayacak olursa ona saldıracağım ve sizin hesabınıza onun hakkından geleceğim" dedim.

Âtike'nin rüyasının üçüncü günü sabaha çıkınca, kaçırdığım fırsatı elde etmek arzusu ile çok kızgın ve hiddetli bir halde Mescid-i Haram'a girdim. Onu görünce, vallahi, ona doğru yürüdüm. Evvelce söylediklerinden bazılarını tekrarlayıp kendisine saldıracaktım. Ebu Cehil zayıf yapılı, asık suratlı, acı dilli ve sert bakışlı bir adamdı.

Mescid(-i Haram)'ın kapısına doğru sendeleyerek (süratle) çıkageldi. Kendi kendime: "Nesi var? Allah ona lanet etsin! Benim kendisine hakaret edeceğimden korktu da, benden uzaklaşıyor" dedim. Meğer benim işitmediğimi işitmiş, Damdam b. Zür'a b. Amr el-Ğifârî'nin vadinin içinde seslenişini duymuştu. Damdam, devesinin burnunu kesmiş! Semerini tersine çevirmiş! Gömleğinin önünü, arkasını yırtmış! Mekke vadisinin ortasında, deve üzerinde, avazının çıktığı kadar bağırıyor: "Ey Kureyş topluluğu! Muhammed ve ashabı, ticaret kervanınızın, Ebû Süfyân'ın yanındaki mallarınızın önüne gerildiler! Ona erişebileceğinizi sanmıyorum! İmdat! İmdat!" diyerek haykırıyordu. Başa gelen iş, beni de, onu da birbirimizle uğraşmaktan alıkoydu."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır ki; bu ravi metrûktur.[1]

٩٩٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : كَانَتْ عَاتِكَةُ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَمَّةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاكِنَةً مَعَ أَخِيهَا الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَرَأَتْ رُؤْيَا قُبَيْلَ بَدْرٍ فَفَزِعَتْ ، فَأَرْسَلَتْ إِلَى أَخِيهَا عَبَّاسٍ مِنْ لَيْلَتِهَا حِينَ فَزِعَتْ ، وَاسْتَيْقَظَتْ مِنْ نَوْمِهَا ، وَقَالَتْ : " رَأَيْتُ رُؤْيَا وَقَدْ خَشِيتُ مِنْهَا عَلَى قَوْمِكَ الْهَلَكَةَ ، قَالَ : وَمَا رَأَيْتِ ؟ قَالَتْ : لَنْ أُحَدِّثَكَ حَتَّى تُعَاهِدَنِي أَنْ لا تَذْكُرَهَا ، فَإِنَّهُمْ إِنْ سَمِعُوهَا آذَوْنَا ، فَأَسْمَعُونَا مَا لا نُحِبُّ ، فَعَاهَدَهَا عَبَّاسٌ ، فَقَالَتْ : رَأَيْتُ رَاكِبًا أَقْبَلَ عَلَى رَاحِلَتِهِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ يَصِيحُ بِأَعْلَى صَوْتِهِ : يَا آلَ غُدَرٍ ، وَيَا آلَ فُجَرٍ ، اخْرُجُوا فِي لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثٍ ، ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ عَلَى رَاحِلَتِهِ فَصَرَخَ فِي الْمَسْجِدِ ثَلاثَ صَرَخَاتٍ ، وَمَالَ إِلَيْهِ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ ، وَفَزِعَ النَّاسُ لَهُ أَشَدَّ الْفَزَعِ ، ثُمَّ أُرَاهُ عَلَى ظَهْرِ الْكَعْبَةِ عَلَى رَاحِلَتِهِ ، فَصَاحَ ثَلاثَ صَرَخَاتٍ : يَا آلَ غُدَرٍ ، وَيَا آلَ فُجَرٍ ، اخْرُجُوا فِي لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثٍ حَتَّى أَسْمَعَ مَنْ بَيْنَ الأَخْشَبَيْنِ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ، ثُمَّ عَمَدَ لِصَخْرَةٍ عَظِيمَةٍ فَنَزَعَهَا مِنْ أَصْلِهَا ، ثُمَّ أَرْسَلَهَا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ ، فَأَقْبَلَتِ الصَّخْرَةُ لَهَا دَوِيٌّ ، حَتَّى إِذَا كَانَتْ عِنْدَ أَصْلِ الْجَبَلِ ارْفَضَّتْ ، فَلا أَعْلَمُ بِمَكَّةَ بَيْتًا وَلا دَارًا إِلا قَدْ دَخَلَهَا فِلْقَةٌ مِنْ تِلْكَ الصَّخْرَةِ ، فَلَقَدْ خَشِيتُ عَلَى قَوْمِكَ أَنْ يَنْزِلَ بِهِمْ شَرٌّ ، فَفَزِعَ مِنْهَا عَبَّاسٌ ، وَخَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا فَلَقِيَ مِنْ آخِرِ لَيْلَتِهِ الْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ ، وَكَانَ خَلِيلا لِلْعَبَّاسِ فَقَصَّ عَلَيْهِ رُؤْيَا عَاتِكَةَ وَأَمَرَهُ

[1] Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr* (24/344) ve yine onun *Tıvâlu'l-ehâdîs* (no. 32).

أَنْ لا يَذْكُرُهَا لأَحَدٍ ، فَذَكَرَهَا الْوَلِيدُ لأَبِيهِ ، وَذَكَرَهَا عُتْبَةُ لأَخِيهِ شَيْبَةَ ، وَارْتَفَعَ حَدِيثُهَا حَتَّى بَلَغَ أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ ، وَاسْتَفَاضَتْ ، فَلَمَّا أَصْبَحُوا غَدَا عَبَّاسٌ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ حِينَ أَصْبَحَ فَوَجَدَ أَبَا جَهْلٍ ، وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ ، وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ ، وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ ، وَزَمْعَةَ بْنَ الأَسْوَدِ ، وَأَبَا الْبَخْتَرِيِّ فِي نَفَرٍ يَتَحَدَّثُونَ ، فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَى عَبَّاسٍ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ نَادَاهُ أَبُو جَهْلٍ : يَا أَبَا الْفَضْلِ إِذَا قَضَيْتَ طَوَافَكَ فَائْتِنَا ، فَلَمَّا قَضَى طَوَافَهُ أَتَى فَجَلَسَ ، فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : يَا أَبَا الْفَضْلِ مَا رُؤْيَا رَأَتْهَا عَاتِكَةُ ؟ قَالَ : مَا رَأَتْ مِنْ شَيْءٍ ، قَالَ : بَلَى ، أَمَا رَضِيتُمْ يَا بَنِي هَاشِمٍ ، بِكَذِبِ الرِّجَالِ حَتَّى جِئْتُمُونَا بِكَذِبِ النِّسَاءِ ، إِنَّا كُنَّا وَأَنْتُمْ كَفَرَسَيْ رِهَانٍ فَاسْتَبَقْنَا الْمَجْدَ مُنْذُ حِينٍ ، فَلَمَّا تَحَاذَتِ الرُّكَبُ قُلْتُمْ مِنَّا نَبِيٌّ ، فَمَا بَقِيَ إِلا تَقُولُوا مِنَّا نَبِيَّةٌ ، لا أَعْلَمُ فِي قُرَيْشٍ أَهْلَ بَيْتٍ أَكْذَبَ رَجُلا ، وَلا أَكْذَبَ امْرَأَةً مِنْكُمْ ، فَآذَوْهُ يَوْمَئِذٍ أَشَدَّ الأَذَى ، وَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : زَعَمَتْ عَاتِكَةُ أَنَّ الرَّاكِبَ قَالَ : اخْرُجُوا فِي لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثٍ ، فَلَوْ قَدْ مَضَتْ هَذِهِ الثَّلاثُ تَبَيَّنَتْ لِقُرَيْشٍ كَذِبُكُمْ ، وَكَتَبْنَا سِجِلا ثُمَّ عَلَّقْنَاهُ بِالْكَعْبَةِ أَنَّكُمْ أَكْذَبُ بَيْتٍ فِي الْعَرَبِ رَجُلا وَامْرَأَةً ، أَمَا رَضِيتُمْ يَا بَنِي قُصَيٍّ أَنَّكُمْ ذَهَبْتُمْ بِالْحِجَابَةِ وَالنَّدْوَةِ وَالسِّقَايَةِ ، وَالرِّوَاءِ وَالرِّفَادَةِ حَتَّى جِئْتُمُونَا زَعَمْتُمْ بِنَبِيٍّ مِنْكُمْ ، فَآذَوْهُ يَوْمَئِذٍ أَشَدَّ الأَذَى ، وَقَالَ لَهُ عَبَّاسٌ : مَهْلا يَا مُصَفِّرَ اسْتِهِ ، هَلْ أَنْتَ مُنْتَهٍ فَإِنَّ الْكَذِبَ فِيكَ وَفِي أَهْلِ بَيْتِكَ ، وَقَالَ لَهُ مَنْ حَضَرَهُ : يَا أَبَا الْفَضْلِ ، مَا كُنْتَ بِجَاهِلٍ ، وَلا خَرِفٍ ، وَلَقِيَ عَبَّاسٌ مِنْ عَاتِكَةَ أَذًى شَدِيدًا فِيمَا أَفْشَى مِنْ حَدِيثِهَا ، فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ لَيْلَةِ الثَّالِثَةِ مِنَ اللَّيَالِي ، الَّتِي رَأَتْ فِيهَا عَاتِكَةُ الرُّؤْيَا جَاءَهُمُ الرَّاكِبُ الَّذِي بَعَثَ أَبُو سُفْيَانَ ، ضَمْضَمُ بْنُ عَمْرٍو الْغِفَارِيُّ فَقَالَ : يَا آلَ غَالِبٍ ، انْفِرُوا فَقَدْ خَرَجَ مُحَمَّدٌ وَأَصْحَابُهُ لِيَعْتَرِضُوا لأَبِي سُفْيَانَ فَأَحْرِزُوا عِيرَكُمْ ، فَفَزِعَتْ قُرَيْشٌ أَشَدَّ الْفَزَعِ ، وَأَشْفَقُوا مِنْ رُؤْيَا عَاتِكَةَ ، وَنَفَرُوا عَلَى كُلِّ صَعْبٍ وَذَلُولٍ "

رواه الطبراني مرسلا, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف,وحديثه حسن .

9947. Ebû'l-Esved'in bildirdiğine göre Urve anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) halası Âtike binti Abdilmuttalib (Mekke'de) kardeşi Abbâs'la beraberdi. Bedir savaşından önce kendisini korkutan bir rüya gördü. Korkuya kapılıp uykusu kaçınca aynı gecede kardeşi Abbâs'a haber gönderip: "Bir rüya gördüm ki; bu rüyadan dolayı (tabir ettiğime göre) kavminin helâk olabileceğinden korktum" dedi. Abbâs: "Ne gördün?" diye sorunca: "Bu rüyayı kimseye anlatmayacağına dair bana söz verinceye dek (gördüğüm rüyayı) sana anlatmam. Çünkü müşrikler

bu rüyayı işitirlerse bize eziyet edip işitmek istemediğimiz lafları bize söylerler" dedi. Bunun üzerine Abbâs kendisine söz verdi. Âtike şöyle anlattı:

Rüyamda devesine binen bir kişinin gelip Mekke'nin en yüksek yerinden yüksek sesle: "Ey vefasız topluluk! İki veya üç güne kadar, muharebe mahalline, vurulup düşeceğiniz yerlere ulaşını!" diye seslendi. Sonra bineğinin üzerinde Mescid(-i Haram)'a girip içinde üç defa seslendi. Halk tedirgin bir şekilde korkup erkek, kadın ve çocuklar onun etrafında toplandı. Sonra onu Kâbe'nin üzerinde gördüm, bineğinin üzerinden Mekke'de iki dağ arasında kalan herkese sesini duyuruncaya kadar üç defa: "Ey vefasız topluluk! İki veya üç gün içinde, muharebe mahalline, vurulup düşeceğiniz yerlere yetişin!" diye seslendi. Sonra büyük bir taşı yerinden söküp Mekke ahalisinin üzerine fırlattı. Taş uğultu çıkararak gelip dağın dibine ulaşınca parçalandı. Bu taşın parçalarından içine bir parça girmeyen tek bir ev kalmadı. Bu nedenle kavmine bir kötülük dokunmasından korktum.

Abbâs bu rüyadan korktu ve Âtike'nin yanından çıktı. Gecenin sonunda Velîd b. Utbe b. Rabîa ile karşılaştı -ki bu adam Abbâs'ın yakın dostuydu- Âtike'nin rüyasını kendisine anlattı ve kimseye anlatmamasını tembih etti. Velîd rüyayı babasına anlattı, (babası) Utbe de kardeşi Şeybe'ye anlattı. Rüyanın haberi yayılıp Ebû Cehil b. Hişâm'a dek ulaştı, böylece rüyadan haberi olmayan kalmadı. Sabah olup Abbâs Kâbe'yi tavaf etmeye gidince orada Ebû Cehil, Utbe b. Rabîa, Şeybe b. Rabîa, Umeyye b. Halef, Zem'a b. el-Esved ve Ebu'l-Bahterî'yi buldu; bir toplulukla sohbet ediyorlardı. Abbâs'ın Kâbe'yi tavaf ettiğini görünce Ebû Cehil: "Ey Ebu'l-Fadl! Tavafını bitirince yanımıza gel" dedi. Abbâs tavafını bitirince yanlarına gelip oturdu. Ebû Cehil: "Nedir bu Âtike'nin görmüş olduğu rüya?" diye sorunca: "Bir şey görmedi" dedi. Ebû Cehil: "Bilakis (öyle bir şey var), ey Hâşim oğulları! Erkeklerinizin yalan söylemesi size yetmiyor mu ki, kadınlarınızın yalanını bize anlatmaya başladınız? Sizinle, birbiriyle yarışan iki yarış atı gibiydik, bir müddet önce kahramanlıkta bizi geçtiniz. Size yetiştiğimiz anda: "Bizden peygamber var" dediniz. Sadece: "Bizden kadın peygamber var" demediğiniz kaldı. Kureyş kabilesinde sizin bu erkek ve kadınınızdan (Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ile Âtike'den) daha yalancı birini barındıran bir ev halkı yoktur" dedi.

Müşrikler o gün aşırı bir şekilde Abbâs'a sözle eziyet ettiler. Ebû Cehil: "Âtike devesine binen bir kişinin: «Üç güne kadar, muharebe mahalline, vurulup düşeceğiniz yerlere yetişiniz!» dediğini ileri sürdü. Üç gece geçince Kureyş kabilesi yalan söylediğinizi anlayacak ve

böylece Araplar arasında en yalancı erkek ve kadına sahip bir aile olduğunuza dair vesika yazıp Kâbe'ye asacağız. Ey Kusayy oğulları! Kâbe'nin örtü hizmetini, Nedve'yi (danışma meclisini idare etmeyi), hacılara zemzem dağıtma ve halka yemek yedirme işini üstlendiniz. (Bunların hepsi yetmiyormuşçasına) sizden bir peygamber geldiğini ileri sürdünüz" diyerek o gün Abbâs'a çok eziyet ettiler.

Abbâs, Ebû Cehil'e: "Bekle ey korkudan kıçı ıslık çalan! Bize eziyet etmekten vazgeçmeyecek misin? Yalancılık sende ve senin ailendedir" dedi. Orada bulunanlar: "Ey Ebu'l-Fadl! Sen cahil ve bunak değilsin!" dediler. Ayrıca sırrını ifşa ettiğinden dolayı Abbâs, Âtike'den çok eziyet gördü.

Âtike'nin rüyasını gördüğü gecenin üzerinden üç gece geçince, üçüncü gecenin akşamında Ebû Süfyân'ın gönderdiği kişi olan Damdam b. Amr el-Ğifârî devesinin üzerinde gelip: "Ey Ğalib topluluğu! Savaşa hazırlanın, Muhammed ve ashabı Ebû Süfyân'ın kervanının önünü kesmek üzere yola çıktılar, ticaret kervanınıza sahip çıkın!" dedi. Bunun üzerine Kureyş kabilesi çok şiddetli bir şekilde korkup Âtike'nin görmüş olduğu rüyadan endişe etmeye başladılar. Hazırlıksız ve zorluk içerisinde bulunmalarına rağmen savaşa çıktılar.

★Hadisi Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmakla beraber hadisi hasen sayılmıştır.[1]

٩٩٤٨ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنِي مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، وَغَيْرُهُ مِنْ قُرَيْشٍ ، أَنَّ عَاتِكَةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَتْ فِي صِدْقِ رُؤْيَاهَا وَتَكْذِيبِ قُرَيْشٍ لَهَا حِينَ أَوْقَعَ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِبَدْرٍ :

أَلَمْ تَكُنِ الرُّؤْيَا بِحَقٍّ وَيَأْتِكُمْ ... بِتَأْوِيلِهَا فُلٌّ مِنَ الْقَوْمِ هَارِبُ

رَأَى فَأَتَاكُمْ بِالْيَقِينِ الَّذِي رَأَى ... بِعَيْنَيْهِ مَا تُفْرَى السُّيُوفُ الْقَوَاضِبُ

فَقُلْتُمْ وَلَمْ أَكْذِبْ كَذَبْتَ وَإِنَّمَا ... يُكَذِّبُنِي بِالصِّدْقِ مَنْ هُوَ كَاذِبُ

وَمَا فَرَّ إِلا رَهْبَةَ الْمَوْتِ مِنْهُمُ ... حَكِيمٌ وَقَدْ ضَاقَتْ عَلَيْهِ الْمَذَاهِبُ

أَقَرَّ صَبَاحَ الْقَوْمِ عَزْمُ قُلُوبِهِمْ ... فَهُنَّ هَوَاءٌ وَالْحُلُومُ عَوَازِبُ

مُرُوا بِالسُّيُوفِ الْمُرْهَفَاتُ دِمَاءَكُمْ ... كِفَاحًا كَمَا يُمْرِي السَّحَابَ الْجَنَائِبُ

[1] *el-Mucemu'l-Kebîr'* dendir (24/346,347).

فَكَيْفَ رَأَى يَوْمَ اللِّقَاءِ مُحَمَّدًا بَنُو عَمِّهِ وَالْحَرْبُ فِيهَا التَّجَارِبُ

أَلَمْ يُغْنِهِمْ ضَرْبًا يُحَارُ لِوَقْعِهِ ال سُّحْيَانِ وَتَبْدُو بِالنَّهَارِ الْكَوَاكِبُ

أَلا بِأَبِي يَوْمَ اللِّقَاءِ مُحَمَّدًا إِذَا عَضَّ مِنْ عَوْنِ الْحُرُوبِ الْغَوَارِبُ

كَمَا بَرَّدَتْ أَسْيَافُهُ مِنْ مَلِيكَتِي زَعَازِعُ وِرْدًا بَعْدَ إِذْ هِيَ صَالِبُ

حَلَفْتُ لَئِنْ عُدْتُمْ لَيَصْلِمَنَّكُمْ مُجَافًا تَرَدَّى حَافَتَيْهَا الْمَقَانِبُ

كَأَنَّ ضِيَاءَ الشَّمْسِ لَمْعُ بُرُوقِهَا لَهَا جَانِبًا نُورُ شُعَاعٍ وَثَاقِبُ

رواه الطبراني, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف وحديثه حسن ,وبقية رجاله ثقات .

9948. Mus'ab b. Abdillah ve Kureyş kabilesinden birilerinin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşında Kureyş kabilesini mağlup edince Âtike binti Abdilmuttalib, görmüş olduğu rüyanın doğruluğu ve (başlangıçta) Kureyş'in onu yalanlamasıyla ilgili şöyle demiştir:

Rüyam gerçek değil miymiş? Kavimden hezimete uğrayıp kaçarak gelen topluluk onun doğruluğunu ispat etmektedir

Savaşı gören, gözleriyle görmüş olduğu keskin kılıçların hakikatinin haberini size getirdi

Yalan söylemediğim halde "yalan söyledin" dediniz.

Bizim doğru sözümüzü ancak yalancı olanlar yalanlar.

Kendilerinden sadece Hakîm, ölüm kokusuyla kaçtı, ancak kendisine yollar (dünya) dar geldi

Kavmin bağrışması kalplerinin azmini yok etti, onlar (kaçmakta) rüzgâr gibi oldu, akılları da gitti

Yağmur taşıyan bulutlardan su aktığı gibi keskin kılıçlarla kanlarınızı akıttınız

Birbirleriyle karşılaştıkları gün amcaoğulları Muhammed'i nasıl gördü? Savaşta tecrübe vardır

Korkağın şaşkın kalacağı ve gündüz vakti yıldızları göreceği vuruşlarla (boyunlarını) vurmadı mı?

Babam adına andolsun ki, savaş anında Muhammed

Süratli atların da yardımıyla kuvvet bulduğu zaman
Hani ateş gibi olan kılıçlarını su niyetine
Sert rüzgârların serinlettiği gibi
And içtim. Bir daha bunu yaparsanız eğer
Aslanpençesi gibi vuruşlarıyla kökünüzü kazıyacaktır
Öyle vuruşlar ki, şimşeklerinin parıltısı güneşin ışığı gibidir.
Bir yandan ışık saçarken, diğer yandan delip geçen aleve benzer.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olsa da hadisi hasen sayılmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

٩٩٤٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ ، قَالَ : نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ عُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ صَدِيقًا لِسَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَكَانَ إِذَا قَدِمَ عُتْبَةُ الْمَدِينَةَ نَزَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، وَكَانَ إِذَا قَدِمَ سَعْدٌ مَكَّةَ نَزَلَ عَلَى عُتْبَةَ ، وَكَانَ عُتْبَةُ يُسَمِّيهِ أَخِي الْيَثْرِبِيَّ ، قَالَ : فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ قَدِمَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ مَكَّةَ كَمَا كَانَ يَقْدَمُ ، فَنَزَلَ عَلَى عُتْبَةَ ، فَقَالَ : إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَطُوفَ بِالْبَيْتِ ، فَقَالَ لَهُ عُتْبَةُ : أَمْهِلْ حَتَّى يَتَفَرَّقَ الْمَلأُ مِنْ قُرَيْشٍ مِنَ الْمَسْجِدِ أَوْ مِنْ حَوْلِ الْبَيْتِ ، قَالَ : فَأَمْهَلَ قَلِيلا ، ثُمَّ قَالَ لَهُ : انْطَلِقْ مَعِي ، فَلَمَّا أَتَيَا الْبَيْتَ تَلَقَّى أَبُو جَهْلٍ سَعْدًا ، فَقَالَ : يَا سَعْدُ ، آوَيْتُمْ مُحَمَّدًا ثُمَّ تَطُوفُ بِالْبَيْتِ آمِنًا ؟ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ : لَئِنْ مَنَعْتَنِي لأَقْطَعَنَّ عَلَيْكَ أَوْ لأَمْنَعَنَّكَ مِنْ تِجَارَتِكَ إِلَى مَوْضِعٍ كَذَا لِمَوْضِعٍ ذَكَرَهُ ، قَالَ : وَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا ، فَقَالَ عُتْبَةُ لِسَعْدٍ : أَتَرْفَعُ صَوْتَكَ عَلَى أَبِي الْحَكَمِ ؟ قَالَ : فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ : وَأَنْتَ تَقُولُ ذَلِكَ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : إِنَّهُ قَاتِلُكَ ، قَالَ : فَنَفَضَ يَدَهُ مِنْ يَدِهِ ، وَقَالَ : إِنَّ مُحَمَّدًا لا يَكْذِبُ ، قَالَ : فَطَافَ سَعْدٌ ثُمَّ انْصَرَفَ وَأَتَى عُتْبَةَ امْرَأَتَهُ ، فَقَالَ : أَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ أَخِي الْيَثْرِبِيُّ ؟ قَالَتْ : وَمَا قَالَ ؟ قَالَ : زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا قَاتِلِي ، وَإِنَّ مُحَمَّدًا لا يَكْذِبُ ، قَالَ : فَمَا كَانَ إِلا قَلِيلا حَتَّى كَانَ مِنْ أَمْرِ بَدْرٍ ، قَالَ : فَجَعَلَ أَبُو جَهْلٍ يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ " ، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ

[1] *el-Mucemu'l-Kebîr* (24/348) ve yine Taberânî'ye ait olan *Tıvâlu'l-ehâdîs* (no. 32).

قلت : لابن مسعود حديث في الصحيح في نزول سعد على أمية بن خلف وهذا فيه : إنه نزل على عتبة بن ربيعة فالله أعلم .رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

9949. Amr b. Meymûn'un bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) anlatıyor: Cahiliye döneminde Utbe b. Rabîa, Sa'd b. Muâz'ın dostuydu. Utbe, Medine'ye gittiği zaman Sa'd b. Muâz'ın yanında misafir olurdu, aynı şekilde Sa'd, Mekke'ye geldiği zaman Utbe'nin yanında misafir olurdu. Utbe onu "Yesrib'li kardeşim" diye adlandırırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret edince, her zamanki gibi Sa'd b. Muâz, Mekke'ye gelip Utbe'nin yanında misafir oldu ve: "Ben Kâbe'yi tavaf etmek istiyorum" dedi. Utbe kendisine: "Kureyş'in ileri gelenleri Mescid(-i Haram)'dan çıkıncaya veya Mescid'in etrafından dağılıncaya kadar bekle" dedi. Nitekim biraz bekledikten sonra Sa'd'a: "Benimle gel" deyip Mescid'e doğru gittiler. Oraya vardıklarında Ebû Cehil, Sa'd'la karşılaşıp: "Ey Sa'd! Muhammed'i barındırdığınız halde Kâbe'yi güvenli bir şekilde mi tavaf edeceksin?" dedi. Sa'd ona: "Eğer Kâbe'yi tavaf etmeme mani olursan, ben de falan yere gideceğin zaman yolunu keserim veya gitmene mani olurum" diyerek Ebû Cehil'in ticaret için gideceği yeri söyledi ve (birbirlerine bağırarak) sesleri yükselmeye başladı. Utbe, Sa'd'a: "Ebû'l-Hakem'e karşı sesini mi yükseltiyorsun?" deyince Sa'd: "Sen mi bunları söylüyorsun? Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) seni öldüreceğini söylediğini işittim" cevabını verdi. Bunun üzerine Utbe elini Sa'd'ın elinden çekip: "Muhammed yalan söylemez" dedi. Sonra Sa'd, Kâbe'yi tavaf edip gitti. Utbe ise eşinin yanına gidip: "Yesrib'li kardeşimin ne dediğini duydun mu?" deyince eşi: "Ne dedi?" diye sordu. Utbe: "Muhammed'in beni öldüreceğini ileri sürdü, Muhammed ise yalan söylemez" dedi. Fazla zaman geçmeden Bedir savaşı oldu. Ravi: "Bu arada Ebû Cehil insanları savaşa teşvik etmeye başladı" deyip hadisin devamını anlattı.

★Derim ki: Abdullah b. Mes'ûd'un *Sahîh*'te; Sa'd'ın Umeyye b. Halef'in yanında misafir olduğuna dair bir hadisi bulunmaktadır. Bu hadiste ise Utbe b. Rabîa'nın yanında misafir olduğu zikredilmektedir, (hakikatı) Yüce Allah daha iyi bilir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٩٥٠ – حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَسْلَمَ أَبِي عِمْرَانَ حَدَّثَهُ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أَيُّوبَ الأَنْصَارِيَّ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَنَحْنُ بِالْمَدِينَةِ : " إِنِّي أُخْبِرْتُ عَنْ عِيرِ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّهَا مُقْبِلَةٌ ، فَهَلْ لَكُمْ أَنْ نُخْرِجَ قِبَلَ هَذَا الْعِيرِ ؟ لَعَلَّ اللَّهُ يُغْنِمُنَاهَا " ، فَقُلْنَا : نَعَمْ ، فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا ، فَلَمَّا سِرْنَا يَوْمًا أَوْ يَوْمَيْنِ ، قَالَ لَنَا : " مَا تَرَوْنَ فِي الْقَوْمِ ، فَإِنَّهُمْ قَدْ أُخْبِرُوا بِمَخْرَجِكُمْ ؟ " , فَقُلْنَا : لا وَاللَّهِ مَالَنَا طَاقَةٌ

بِقِتَالِ الْعَدُوِّ ، وَلَكِنْ أَرَدْنَا الْعِيرَ ، ثُمَّ قَالَ : " مَا تَرَوْنَ فِي قِتَالِ الْقَوْمِ ؟ " , فَقُلْنَا مِثْلَ ذَلِكَ ، فَقَالَ الْمِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو : إِذَنْ لا نَقُولُ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَمَا قَالَ قَوْمُ مُوسَى لِمُوسَى : ﴿اذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَهُنَا قَاعِدُونَ﴾، قَالَ : فَتَمَنَّيْنَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ لَوْ أَنَّا قُلْنَا كَمَا قَالَ الْمِقْدَادُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنْ أَنْ يَكُونَ لَنَا مَالٌ عَظِيمٌ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسُولِهِ : ﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ﴾ ، ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ﴾ وَقَالَ :﴿ وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ﴾ ، وَالشَّوْكَةُ الْقَوْمُ وَغَيْرُ ذَاتِ الشَّوْكَةِ الْعِيرُ ، فَلَمَّا وَعَدَنَا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا الْقَوْمُ وَإِمَّا الْعِيرُ طَابَتْ أَنْفُسُنَا ، ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بَعَثَ رَجُلا لِيَنْظُرَ مَا قِبَلَ الْقَوْمِ ؟ فَقَالَ : رَأَيْتُ سَوَادًا وَلا أَدْرِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " هُمْ هَلُمُّوا أَنْ نَتَعَادَ " ، فَفَعَلْنَا ، فَإِذَا نَحْنُ ثَلاثُ مِائَةٍ وَثَلاثَةَ عَشَرَ رَجُلا ، فَأَخْبَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ بِعِدَّتِنَا ، فَسَرَّهُ ذَلِكَ فَحَمِدَ اللَّهَ ، وَقَالَ : " عِدَّةُ أَصْحَابِ طَالُوتَ " ، ثُمَّ إِنَّا اجْتَمَعْنَا مَعَ الْقَوْمِ فَصَفَفْنَا ، فَبَدَرَتْ مِنَّا بَادِرَةٌ أَمَامَ الصَّفِّ ، فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَيْهِمْ ، فَقَالَ : مَعِي ، ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، قَالَ : " اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ وَعْدَكَ ، فَقَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُشِيرَ عَلَيْكَ ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم أَفْضَلُ مَنْ يُشِيرُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْظَمُ مِنْ أَنْ تَنْشُدَهُ وَعْدَهُ ، فَقَالَ : يَابْنَ رَوَاحَةَ لأَنْشُدَنَّ اللَّهَ وَعْدَهُ ، فَإِنَّ اللَّهَ لا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ، فَأَخَذَ قَبْضَةً مِنَ التُّرَابِ فَرَمَى بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ ، فَانْهَزَمُوا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾فَقَتَلْنَا وَأَسَرْنَا ، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَرَى أَنْ يَكُونَ لَكَ أَسْرَى ، فَإِنَّمَا نَحْنُ دَاعُونَ مُوَلِّفُونَ ، فَقُلْنَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ : إِنَّمَا يَحْمِلُ عُمَرُ عَلَى مَا قَالَ حَسَدًا لَنَا ، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ثُمَّ اسْتَيْقَظَ ، ثُمَّ قَالَ : " ادْعُوا لِي عُمَرَ " ، فَدُعِيَ لَهُ ، فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَنْزَلَ عَلَيَّ : مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ "

رواه الطبراني وإسناده حسن .

9950. Ebû Eyyûb el-Ensârî anlatıyor: Biz Medine'deyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ebu Süfyân'ın kervanının yaklaştığını haber aldım. Bu kervanı karşılamaya çıkmamızı ister misiniz? Belki Allah onu bize ganimet olarak verir."* Biz de: "Evet" dedik. Hep birlikte sefere çıktık. Bir veya iki gün yol aldıktan sonra bize: *"Kureyş'le savaşmaya ne dersiniz? Çünkü onlar sizinle savaşmak üzere yola çıkmışlar"* buyurdu. Biz de: "Hayır, vallahi bizim düşmanla savaşacak gücümüz yoktur, biz sadece kervanı istemiştik" dedik. Sonra tekrar: *"Kureyş'le savaşmaya ne dersiniz?"* buyurdu. Biz de yine aynı şeyleri söyledik. Bunun üzerine Mikdâd b. Amr: "Bu durumda Mûsa'nın kavminin Mûsa'ya dediği gibi: «Sen ve Rabbin gidin savaşın, biz burada oturuyoruz» demeyiz, ya Resûlallah!" dedi. Bunun üzerine biz Ensar topluluğu, büyük bir servetimiz olacağına Mikdâd b. Amr'ın dediklerini söylemiş olmayı arzulamıştık. Sonra Yüce Allah, Hz. Peygamber'e şu âyetleri indirdi: **"(Onların bu hali,) müminlerden bir grup kesinlikle istemediği halde, Rabbinin seni evinden hak uğruna çıkardığı (zamanki halleri) gibidir. Hak ortaya çıktıktan sonra sanki gözleri göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi (cihad hususunda) seninle tartışıyorlardı."** (Enfâl Sur. 5-6) Sonra Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Hani Rabbin meleklere: «Muhakkak ben sizinle beraberim; haydi iman edenlere destek olun. Ben kâfirlerin yüreğine korku salacağım; vurun boyunlarına! Vurun onların bütün parmaklarına!» diye vahyediyordu."** (Enfâl Sur. 12) Yine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Hatırlayın ki, Allah size, iki taifeden (kervan veya Kureyş ordusundan) birinin sizin olduğunu vaadediyordu; siz de güçsüz olanın (kervanın) sizin olmasını istiyordunuz. Oysa Allah, sözleriyle hakkı gerçekleştirmek ve (Kureyş ordusunu yok ederek) kâfirlerin ardını kesmek istiyordu."** (Enfâl Sur. 7) Âyette geçen güçlü topluluk Kureyş ordusu, güçlü olmayan ise kervandır. İki taifeden birini -Kureyş ordusu veya kervanı- bize vaadedince rahatlayıp memnun olduk.

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kureyş'i gözetleyip haber getirmek için bir adam gönderdi. Adam (dönünce): "Bir karaltı gördüm ne olduğunu anlayamadım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu karaltı onlardır, gelin kaç kişi olduğumuzu sayalım"* buyurdu, biz de saydık; üç yüz on üç kişiydik, sayımızı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdik, sayımıza sevinip Allah'a hamdetti ve: *"Bu sayı Tâlût'un ashabının sayısı kadardır"* buyurdu. Sonra toplanıp müşriklere karşı saf oluşturduk, bu arada safın önünde aniden bir kargaşa oldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benimle olun benimle"* buyurdu. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bana vaadettiğin şeyi gerçekleştirmeni diliyorum (Bana ve ashabıma yardım etmeni diliyorum)"* buyurdu. Abdullah b. Revâha: "Ya Resûlallah! Ben bir görüş beyan etmek istiyorum -

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) istişare edenlerin en faziletlisidir- Yüce Allah, kendisinden vaadini gerçekleştirmesini talep etmenden daha yücedir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vaadini gerçekleştirmesi için Allah'a dua edeceğim, şüphesiz ki Yüce Allah vaadinden dönmez"* buyurdu ve yerden bir avuç toprak alıp müşriklerin yüzlerine serpince müşrikler hezimete uğradılar. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Onlara doğru toprak atarken, sen atmadın, fakat Allah attı."** (Enfâl Sur. 17) Bundan sonra müşrikleri öldürüp esir aldık. Ömer: "Ya Resûlallah! Ben müşrikleri esir almanı uygun bulmuyorum (esir aldığın şahısların öldürülmesini istiyorum), çünkü biz, Allah'a davet eden ve insanları (Allah rızası için) bir araya getirmeye çalışan insanlarız" dedi. Ensar olarak biz: "Ömer, bize olan hasedinden dolayı bunları söylüyor" dedik. Bu arada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uykuya daldı, sonra uyanıp: "Ömer'i bana çağırın" buyurdu. Ömer gelince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah bana şu âyeti indirdi:* **"Hiç bir peygambere, yeryüzünde kesin bir zafer kazanıncaya kadar esir alması yakışmaz. Siz dünyanın geçici yararını istiyorsunuz. Oysa Allah (size) ahireti istemektedir. Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir."** (Enfâl Sur. 67)

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

٩٩٥١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : نَا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : نَا رِفَاعَةُ بْنُ يَحْيَى الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : خَرَجْتُ أَنَا وَأَخِي خَلادٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَى بَدْرٍ عَلَى بَعِيرٍ لَنَا أَعْجَفَ ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِمَوْضِعِ الْبَرِيدِ الَّذِي خَلْفَ الرَّوْحَاءِ بَرَكَ بِنَا بَعِيرُنَا ، فَقُلْنَا : اللَّهُمَّ لَكَ عَلَيْنَا لَئِنْ أَدَّيْتَنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَنَنْحَرَنَّهُ ، فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ مَرَّ بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " مَا لَكُمَا ؟ " فَأَخْبَرْنَاهُ أَنَّهُ بَرَكَ عَلَيْنَا ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ بَصَقَ فِي وَضُوئِهِ ، ثُمَّ أَمَرَنَا ، فَفَتَحْنَا لَهُ فَمَ الْبَعِيرِ فَصَبَّ فِي جَوْفِ الْبَكْرِ مِنْ وَضُوئِهِ ، ثُمَّ صَبَّ عَلَى رَأْسِ الْبَكْرِ ، ثُمَّ عَلَى عُنُقِهِ ثُمَّ عَلَى حَارِكِهِ ثُمَّ عَلَى سَنَامِهِ ، ثُمَّ عَلَى عَجُزِهِ ، ثُمَّ عَلَى ذَنَبِهِ ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ احْمِلْ رَافِعًا وَخَلادًا " فَمَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، وَقُمْنَا نَرْتَحِلُ فَارْتَحَلْنَا ، فَأَدْرَكْنَا النَّبِيُّ عَلَى رَأْسِ الْمَنْصَفِ وَبَكَّرْنَا أَوَّلَ الرُّكَبِ ، فَلَمَّا رَآنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم

[1] Hadisi Taberânî *M. el-Kebîr*'de (no. 4056) içinde zayıf bir ravi olan İbn Lehîa'nın bulunduğu bir senedle rivayet etmiştir.

ضَحِكَ ، فَمَضَيْنَا حَتَّى أَتَيْنَا بَدْرًا حَتَّى إِذَا كُنَّا قَرِيبًا مِنْ بَدْرٍ بَرَكَ عَلَيْنَا ، فَقُلْنَا : الْحَمْدُ لِلَّهِ فَنَحَرْنَاهُ وَتَصَدَّقْنَا بِلَحْمِهِ ؟ . رواه البزار بتمامه, والطبراني ببعضه, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو متروك .

9951. Muâz b. Rifâa, babasından bildiriyor: Ben ve kardeşim Hallâd nöbetleşe zayıf bir deve üzerinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katıldık. Revhâ'nın arkasında Berîd denilen yere ulaşınca devemiz çöktü. Bunun üzerine: "Allahım! Eğer (devemizin üzerinde) bizi Medine'ye kadar ulaştırırsan bu deveyi senin rızan için keseceğiz" diye nezrettik. Biz o durumdayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize rastladı ve: *"Neyiniz var?"* diye sordu, biz de devemizin çöktüğünü (bizi taşıyamaz hale geldiğini) haber verdik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğinin üzerinden inip abdest aldı, sonra (abdest suyuna ağzından) suya tükürdü, sonra devenin ağzını açmamızı emretti. Devenin ağzını açtık, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o sudan devenin ağzına, başına, hörgücüne, sırtına ve kuyruğuna döktü. Sonra: *"Allahım! (Bu devenin) Râfi' ve Hallâd'ı taşımasını sağla!"* diye dua etti. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) binip gitti, biz de binip yolumuza devam ettik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize yetişti, biz ise (herkesten önce) erken yola çıktık, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi görünce güldü. Bedir mevkiine yakın bir yere yetiştiğimiz zaman deve bir daha oturdu, biz de: "Allah'a hamdolsun" dedik ve deveyi kesip etini tasadduk ettik.

★Hadisin tamamını Bezzâr, bir bölümünü de Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde metruk bir ravi olan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

٩٩٥٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ أَيُّوبَ الْحَضْرَمِيُّ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ نَاسِحٍ الْحَضْرَمِيُّ وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ فَمَنْ دُونَهُ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ السُّلَمِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لأَصْحَابِهِ " قُومُوا فَقَاتِلُوا " . قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ نَقُولُ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلاَمُ انْطَلِقْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلاَ إِنَّا هَا هُنَا قَاعِدُونَ وَلَكِنِ انْطَلِقْ أَنْتَ وَرَبُّكَ يَا مُحَمَّدُ فَقَاتِلا وَإِنَّا مَعَكُمَا نُقَاتِلُ. رواه أحمد ورجاله ثقات .

9952. Utbe b. Abd es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"Kalkın ve savaşın"* deyince sahabe: "Olur (emrine amadeyiz) ya Resûlallah! Biz İsrail oğullarının Mûsa'ya: «Ey Mûsa! Sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız» dedikleri gibi demeyiz; «Git sen ve Rabbin savaşın! Biz de sizinle beraber savaşırız» deriz" dediler.

---

[1] Bezzâr (1760).

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

٩٩٥٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ أَصَبْنَا مِنْ ثِمَارِهَا فَاجْتَوَيْنَاهَا وَأَصَابَنَا بِهَا وَعْكٌ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَتَخَبَّرُ عَنْ بَدْرٍ فَلَمَّا بَلَغَنَا أَنَّ الْمُشْرِكِينَ قَدْ أَقْبَلُوا سَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَى بَدْرٍ وَبَدْرٌ بِئْرٌ فَسَبَقْنَا الْمُشْرِكِينَ إِلَيْهَا فَوَجَدْنَا فِيهَا رَجُلَيْنِ مِنْهُمْ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ وَمَوْلًى لِعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ فَأَمَّا الْقُرَشِيُّ فَانْفَلَتَ وَأَمَّا مَوْلَى عُقْبَةَ فَأَخَذْنَاهُ فَجَعَلْنَا نَقُولُ لَهُ كَمِ الْقَوْمُ فَيَقُولُ هُمْ وَاللَّهِ كَثِيرٌ عَدَدُهُمْ شَدِيدٌ بَأْسُهُمْ فَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ إِذَا قَالَ ذَلِكَ ضَرَبُوهُ حَتَّى انْتَهَوْا بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَقَالَ لَهُ كَمِ الْقَوْمُ قَالَ هُمْ وَاللَّهِ كَثِيرٌ عَدَدُهُمْ شَدِيدٌ بَأْسُهُمْ فَجَهَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم أَنْ يُخْبِرَهُ كَمْ هُمْ فَأَبَى ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم سَأَلَهُ كَمْ يَنْحَرُونَ مِنَ الْجُزُرِ فَقَالَ عَشْراً كُلَّ يَوْمٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم " الْقَوْمُ أَلْفٌ كُلُّ جَزُورٍ لِمِائَةٍ ". وَتَبِعَهَا ثُمَّ إِنَّهُ أَصَابَنَا مِنَ اللَّيْلِ طَشٌّ مِنْ مَطَرٍ فَانْطَلَقْنَا تَحْتَ الشَّجَرِ وَالْحَجَفِ نَسْتَظِلُّ تَحْتَهَا مِنَ الْمَطَرِ وَبَاتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَدْعُو رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَيَقُولُ " اللَّهُمَّ إِنَّكَ إِنْ تُهْلِكْ هَذِهِ الْفِئَةَ لاَ تُعْبَدْ ". قَالَ فَلَمَّا أَنْ طَلَعَ الْفَجْرُ نَادَى الصَّلاَةَ عِبَادَ اللَّهِ. فَجَاءَ النَّاسُ مِنْ تَحْتِ الشَّجَرِ وَالْحَجَفِ فَصَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَحَرَّضَ عَلَى الْقِتَالِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ جَمْعَ قُرَيْشٍ تَحْتَ هَذِهِ الضِّلَعِ الْحَمْرَاءِ مِنَ الْجَبَلِ فَلَمَّا دَنَا الْقَوْمُ مِنَّا وَصَافَفْنَاهُمْ إِذَا رَجُلٌ مِنْهُمْ عَلَى جَمَلٍ لَهُ أَحْمَرَ يَسِيرُ فِي الْقَوْمِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم " يَا عَلِيُّ نَادِ لِي حَمْزَةَ ". وَكَانَ أَقْرَبَهُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ " مَنْ صَاحِبُ الْجَمَلِ الأَحْمَرِ وَمَاذَا يَقُولُ لَهُمْ " ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم " إِنْ يَكُنْ فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ يَأْمُرُ بِخَيْرٍ فَعَسَى أَنْ يَكُونَ صَاحِبَ الْجَمَلِ الأَحْمَرِ ". فَجَاءَ حَمْزَةُ فَقَالَ هُوَ عُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَهُوَ يَنْهَى عَنِ الْقِتَالِ وَيَقُولُ لَهُمْ يَا قَوْمِ إِنِّي أَرَى قَوْماً مُسْتَمِيتِينَ لاَ تَصِلُونَ إِلَيْهِمْ وَفِيكُمْ خَيْرٌ يَا قَوْمُ اعْصِبُوهَا الْيَوْمَ بِرَأْسِي وَقُولُوا جَبُنَ عُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي لَسْتُ بِأَجْبَنِكُمْ قَالَ فَسَمِعَ ذَلِكَ أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ أَنْتَ تَقُولُ هَذَا وَاللَّهِ لَوْ غَيْرُكَ يَقُولُ هَذَا لأَعْضَضْتُهُ قَدْ مَلأَتْ رِئَتُكَ جَوْفَكَ رُعْباً. فَقَالَ عُتْبَةُ إِيَّايَ تُعَيِّرُ يَا مُصَفِّرَ اسْتِهِ سَتَعْلَمُ الْيَوْمَ أَيُّنَا الْجَبَانُ. قَالَ فَبَرَزَ عُتْبَةُ وَأَخُوهُ شَيْبَةُ وَابْنُهُ الْوَلِيدُ حَمِيَّةً فَقَالُوا مَنْ يُبَارِزُ فَخَرَجَ فِتْيَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ سِتَّةٌ فَقَالَ عُتْبَةُ لاَ نُرِيدُ هَؤُلاَءِ وَلَكِنْ يُبَارِزُنَا مِنْ بَنِي عَمِّنَا مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّم " قُمْ يَا عَلِيُّ وَقُمْ يَا حَمْزَةُ وَقُمْ يَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ الْمُطَّلِبِ ". فَقَتَلَ اللَّهُ تَعَالَى عُتْبَةَ وَشَيْبَةَ ابْنَىْ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ وَجُرِحَ عُبَيْدَةُ فَقَتَلْنَا مِنْهُمْ سَبْعِينَ وَأَسَرْنَا سَبْعِينَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ قَصِيرٌ بِالْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَسِيراً فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا وَاللَّهِ مَا أَسَرَنِى لَقَدْ أَسَرَنِى رَجُلٌ أَجْلَحُ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ وَجْهاً عَلَى فَرَسٍ أَبْلَقَ مَا أُرَاهُ فِى الْقَوْمِ. فَقَالَ الأَنْصَارِىُّ أَنَا أَسَرْتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ " اسْكُتْ فَقَدْ أَيَّدَكَ اللَّهُ تَعَالَى بِمَلَكٍ كَرِيمٍ ". فَقَالَ عَلِيٌّ فَأَسَرْنَا مِنْ بَنِى عَبْدِ الْمُطَّلِبِ الْعَبَّاسَ وَعَقِيلاً وَنَوْفَلَ بْنَ الْحَارِثِ.

قلت : روى أبو داود منه طرفا .

رواه أحمد والبزار, ورجال أحمد رجال الصحيح غير حارثة بن مضرب, وهو ثقة .

9953. Hz. Ali anlatıyor: Hicret edip Medine'ye geldiğimiz zaman, oranın meyvelerinden alıp yemeye başlayınca -alışkın olmadığımız için- içimizi bulandırdı ve bitkin düştük. O sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir hakkında haber topluyordu. Müşriklerin yola çıktığı haberi bize ulaşınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) -kuyularından birinin adı olan- Bedir'e doğru hareket etti. Biz oraya müşriklerden önce vardık. Orada birisi Kureyşli, diğeri Ukbe b. Ebî Muayt'ın kölesi olan iki kişi bulduk. Kureyşli olan kaçıp kurtuldu. Ukbe'nin kölesini yakalayıp ona: "Gelen ordu kaç kişi?" diye sorguladık. O: "Vallahi onların sayıları çok, güçleri pek çetin" dedi. O böyle söyleyince Müslümanlar onu dövmeye başladı. Bu şekilde onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdik. Ona: *"Topluluk kaç kişiler?"* diye sordu. O da: "Vallahi onların sayıları çok, güçleri pek fazla" karşılığını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onların sayısını öğrenebilmek için uğraştıysa da bu herif söylememekte direndi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Onlar günde kaç deve kesiyorlar?"* diye sordu. "On deve" deyince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse onlar bin kişi, zira her deve yüz kişiye yeter"* buyurdu. Sonra gece olunca, üzerimize hafif bir yağmur çisentisi yağdı. Biz ağaçların altına ve kalkanların altına girip korunduk. O gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Rabbine dua ederek: *"Ya Rabbi! Eğer şu inanan topluluğu bu gün burada helak edersen -sana ibadet eden kalmayacağı için- artık tapınılmayacaksın"* diyordu. Sabah olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haydin namaza!"* diye nida etti. İnsanlar ağaçların ve kalkanların altından çıkıp geldiler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bize sabah namazını kıldırıp, savaşa teşvik etti. Sonra da: *"Kureyş ordusu işte şu dağın yanındaki kızıl tepeciklerin yanında"* buyurdu. Kureyş ordusu bize yaklaşınca biz de onların karşısında saf bağladık. Bir de baktık ki, onlardan birisi bir kızıl deve üzerinde geliyor. Resûlullah

(sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ali! Hamza'ya seslen bu kırmızı devenin sahibi kimmiş bir baksın, onlar ne diyor bir anlasın"* buyurdu. Hamza müşriklere en yakın konumda olanımızdı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer şu karşımızdaki toplulukta hayrı söyleyecek tek kişi varsa o da bu kızıl devenin sahibi olsa gerektir"* buyurdu. Hamza bakıp geldi ve: "Ya Resûlallah! O Utbe b. Rabîa imiş. Yanındakileri savaştan menediyor ve: «Ey kavmim! Ben karşımızdakileri ölümü isteyerek gelmiş bir topluluk olarak görüyorum, onlara sağlam bir şekilde ulaşamayacağınızı sanıyorum. Ey kavmim! Bu gün bu işi benim başıma bağlayın, benim üzerime yıkın ve «Utbe korktu» deyin. Gerçi siz benim korkak olmadığımı pekâlâ bilirsiniz" dedi. Ebû Cehil bunu işitince: "Bunu sen mi söylüyorsun? Vallahi bu sözü senden başka biri söyleseydi ona: «(Babanınkini) dişle» derdim, senin ciğerine ve içine korku dolmuş" dedi. Bunun üzerine Utbe de ona: "Sen bunları bana mı söylüyorsun bire korkudan kıçı ıslık çalan herif! Bu gün kimin daha korkak olduğunu az sonra göreceğiz" dedi. Utbe, kardeşi Şeybe ve oğlu Velîd, Cahiliye taassubu ile meydana atılıp: "Bizimle düello yapmaya kim çıkacak?" dedi. Ensar'dan gençler karşılarına dikiliverdiler. Bunları gören Utbe: "Biz bunları istemedik ki, biz ancak bizimle amcaoğullarımız sayılan Abdülmuttalib oğullarıyla çarpışmak isteriz" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalk ey Ali, kalk ey Hamza, kalk ey Ubeyde b. el-Hâris"* buyurdu. Allah, Rabia'nın bu iki oğlu, Utbe ve Şeybe ile Utbe'nin oğlu Velîd'in canını orada alıverdi. Ubeyde b. el-Hâris de yaralandı. O gün onların yetmişini öldürüp yetmişini de esir aldık. Ensar'dan küçücük boylu bir adam, Abbâs'ı esir alıp getirmişti. Abbâs: "Vallahi beni şu ufak herif esir almadı. Alnı açık (saçlarının ön kısmı dökülmüş) güzel yüzlü bir adam beni esir aldı, alaca bir at üzerine binmişti. Ama şimdi onu göremiyorum" dedi. Ensarî ise: "Ya Resûlallah! Onu ben esir aldım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sus sesini çıkarma! Allah seni kerim bir melek ile desteklemiş"* buyurdu. Biz, Abdülmuttalib oğullarından Abbâs, Akîl ve Nevfel b. el-Hâris'i de esir almıştık.

★Derim ki: Hadisin bir bölümünü Ebû Dâvûd rivayet etmiştir.

Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in güvenilir bir ravi olan Hârise b. Mudarrib dışındaki ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٩٩٥٤ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَ الْمُسْلِمُونَ بَدْراً وَأَقْبَلَ الْمُشْرِكُونَ نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إلى عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَهُوَ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرٍ فَقَالَ : إنْ يَكُنْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْ

[1] Hadisi Ahmed (no. 948) ve Bezzâr (no. 1761) rivayet etmiştir.

الْقَوْمِ خَيْرٌ فَهُوَ عِنْدَ صَاحِبِ الْجَمَلِ الأَحْمَرِ إِنْ يُطِيعُوهُ يَرْشُدُوا ، وَهُوَ يَقُولُ : يَا قَوْمِ أَطِيعُونِي فِي هَؤُلاَءِ الْقَوْمِ فَإِنَّكُمْ إِنْ فَعَلْتُمْ لَنْ يَزَالَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ يَنْظُرُ كُلُّ رَجُلٍ إِلَى قَاتِلِ أَخِيهِ وَقَاتِلِ أَبِيهِ فَاجْعَلُوا جَنْبَهَا بِرَأْسِي وَارْجِعُوا فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : انْتَفَخَ وَاللهِ سَحْرُهُ حِينَ رَأَى مُحَمَّداً وَأَصْحَابِهِ إِنَّمَا مُحَمَّدٌ وَأَصْحَابُهُ كَأَكَلَةِ جَزُورٍ لَوْ قَدِ الْتَقَيْنَا فَقَالَ عُتْبَةُ : سَتَعْلَمُ مَنِ الْجَبَانُ الْمُفْسِدُ لِقَوْمِهِ أَمَا وَاللهِ إِنِّي لأَرَى قَوْماً يَضْرِبُونَكُمْ ضَرْباً أَمَا تَرَوْنَ كَأَنَّ رُؤُوسَهُمُ الأَفَاعِي وَكَأَنَّ وُجُوهَهُمُ السُّيُوفُ ثُمَّ دَعَا أَخَاهُ وَابْنَهُ فَخَرَجَ يَمْشِي بَيْنَهُمَا وَدَعَا بِالْمُبَارَزَةِ .

رواه البزار ورجاله ثقات .

9954. İbn Abbâs anlatıyor: Müslümanlar Bedir mevkiine yerleşip müşrikler de geldiği zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kırmızı bir deve üzerine binen Utbe b. Rabîa'ya bakıp: *"Eğer bu topluluğun içinde bulunanlardan birinde hayır varsa bu, kızıl devenin sahibindedir. Onu dinlerlerse doğru yolu bulurlar"* buyurdu. Utbe b. Rabîa: "Ey kavmim! Bu kavimle (Müslümanlarla) savaşma konusunda bana itaat edin, onlarla savaşırsanız bunun pişmanlığı kalbinizde kalacak ve her biriniz kardeşini veya babasını öldürenle devamlı yüz yüze kalacaktır. Gelin bu işi benim başıma bağlayın ve savaşmaktan vazgeçip (Mekke'ye) geri dönün" dedi. Ebû Cehil: "Muhammed ve arkadaşlarını görünce, onun dalağı korkudan şişmiş. Muhammed ve ashabı, deve eti yiyen kişiler gibidir, karşı karşıya geldiğimiz zaman (savaş nasıl olur) görürsünüz" dedi. Utbe: "Kimin korkak olduğunu ve kavmini ifsad ettiğini birazdan öğreneceksin, Allah'a yemin olsun ki sizi (kılıçlarıyla) vuran bir kavim görüyorum. Başlarının yılanbaşı gibi, yüzlerinin kılıç gibi olduğunu görmüyor musunuz?" dedi. Sonra kardeşini ve oğlunu çağırıp ikisinin arasında yürüyerek çıktı ve (Müslümanları) düelloya çağırdı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

٩٩٥٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي سَمِينَةَ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْحَنَفِيُّ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ الزَّمْعِيُّ ، عَنْ أَبِي الْحُوَيْرِثِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : " كُنْتُ عَلَى قَلِيبِ يَوْمَ بَدْرٍ أَمِيحُ أَوْ أَمْتَحُ مِنْهُ فَجَاءَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ ، ثُمَّ جَاءَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ شَدِيدَةٌ ، لَمْ أَرَ رِيحًا أَشَدَّ مِنْهَا إِلا الَّتِي كَانَتْ قَبْلَهَا ، ثُمَّ جَاءَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ ،

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1762) rivayet etmiş olup: "Hadisi bu lafızla sadece bu kanalla İbn Abbâs'tan başka bir kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz. Hadisi Yezîd b. Hârûn bunu bir defasında *müsned* olarak, başka kitaplarda ise *mürsel* olarak nakletmiştir.

فَكَانَتِ الأُولَى مِيكَائِيلَ فِي أَلْفٍ مِنَ الْمَلائِكَةِ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَالثَّانِيَةُ إِسْرَافِيلَ فِي أَلْفٍ مِنَ الْمَلائِكَةِ عَنْ يَسَارِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَالثَّالِثَةُ جِبْرِيلَ فِي أَلْفٍ مِنَ الْمَلائِكَةِ ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ عَنْ يَمِينِهِ وَكُنْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَلَمَّا هَزَمَ اللَّهُ الْكُفَّارَ ، حَمَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى فَرَسٍ ، فَلَمَّا اسْتَوَيْتُ عَلَيْهِ حَمَلَ بِي فَصِرْتُ عَلَى عُنُقِهِ فَدَعَوْتُ اللَّهَ ، فَثَبَّتَنِي عَلَيْهِ فَطَعَنْتُ بِرُمْحِي حَتَّى بَلَغَ الدَّمُ إِبْطِي " رواه أبو يعلى ورجاله ثقات .

9955. Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im'in bildirdiğine göre Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor: Bedir savaşında bir kuyudan su çekiyordum; çok şiddetli bir rüzgâr esti. Sonra daha şiddetlisini görmediğim çok şiddetli bir rüzgâr daha esti. Sonra tekrar çok şiddetli bir rüzgâr daha esti. İlk esen rüzgârla Mikail, bin melekle beraber gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sağına geçti. İkinci esen rüzgârla İsrafil, bin melekle beraber gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) soluna geçti. Üçüncü rüzgârla Cebrail, bin melekle beraber geldi. O zaman Ebû Bekir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sağında bulunuyordu. Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) solunda bulunuyordum. Yüce Allah kâfirleri hezimete uğratınca Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) beni bir ata bindirdi. Atın sırtına bindiğim zaman atın ani hareketiyle kendimi atın boynunda buldum. Beni atın üzerinde düşmeden tutması için Allah'a dua ettim. Yüce Allah beni atın sırtında sabit kıldı ve kan, koltuk altıma ulaşıncaya kadar mızrağımla müşriklere saplayıp durdum.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

٩٩٥٦ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُنْذِرٍ الْحِزَامِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ قَيْسٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ ، قَالَ : " لَمَّا رَأَى إِبْلِيسُ مَا تَفْعَلُ الْمَلائِكَةُ بِالْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ أَشْفَقَ أَنْ يَخْلُصَ الْقَتْلُ إِلَيْهِ ، فَتَشَبَّثَ بِهِ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ ، وَهُوَ يَظُنُّ أَنَّهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ ، فَوَكَزَ فِي صَدْرِ الْحَارِثِ ، فَأَلْقَاهُ ، ثُمَّ خَرَجَ هَارِبًا حَتَّى أَلْقَى نَفْسَهُ فِي الْبَحْرِ وَرَفَعَ يَدَيْهِ ، فَقَالَ : إِنِّي أَسْأَلُكَ نَظْرَتَكَ إِيَّايَ ، وَخَافَ أَنْ يَخْلُصَ إِلَيْهِ الْقَتْلُ ، فَأَقْبَلَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ ، فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ النَّاسِ لا يَهْزِمَنَّكُمْ خُذْلانُ سُرَاقَةَ إِيَّاكُمْ ، فَإِنَّهُ كَانَ عَلَى مِيعَادٍ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلا

[1] Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde kopukluk vardır. Muhammed b. Hâlid el-Hanefî hata edebilen sadûk (doğru) bir ravidir. Mûsâ b. Ya'kûb ez-Zema'î ve Ebu'l-Huveyris Abdurrahman b. Muâviye'nin hafızaları hakkında ileri geri konuşulmuştur.

يَهُولَنَّكُمْ قَتْلُ عُتْبَةَ وَشَيْبَةَ وَالْوَلِيدِ ، فَإِنَّهُمْ قَدْ عَجِلُوا ، فَوَاللاتِ وَالْعُزَّى لا نَرْجِعُ حَتَّى نُقْرِنَهُمْ بِالْجِبَالِ ، وَلا أُلْفِيَنَّ رَجُلا مِنْكُمْ قَتَلَ مِنْهُمْ رَجُلا ، وَلَكِنْ خُذُوهُمْ أَخْذًا حَتَّى تُعَرِّفُوهُمْ سُوءَ صَنِيعِهِمْ مِنْ مُفَارَقَتِهِمْ إِيَّاكُمْ ، وَرَغْبَتِهِمْ عَنِ اللاتِ وَالْعُزَّى ، ثُمَّ قَالَ أَبُو جَهْلٍ مُتَمَثِّلا :

مَا تَنْقِمُ الْحَرْبُ الشُّمُوسُ مِنِّي

بَازِلُ عَامَيْنِ حَدِيثٌ سِنِّي

لِمِثْلِ هَذَا وَلَدَتْنِي أُمِّي " رواه الطبراني, وفيه :عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

9956. Ebû Rifâa b. Râfi anlatıyor: İblis, Bedir savaşında meleklerin müşriklere neler yaptığını (onları hezimete uğrattığını) görünce ölümün kendisine ulaşmasından korkup kaçmaya çalıştı. Hâris b. Hişâm, onu Sürâka b. Mâlik zannedip kaçmasına mani olmaya çalıştı. İblis, Haris'in göğsüne bir yumruk atıp yere serdi, sonra müşriklerin arasından çıkıp kaçtı. Ölümün kendisine ulaşmasından korkarak denize ulaşıp kendini denize attıktan sonra ellerini açıp: "Benim yüzüme bakıp beni öldürmemeni diliyorum" diye dua etti. Bunun üzerine Ebû Cehil b. Hişâm insanların karşısına geçip: "Ey insanlar! Sürâka'nın kaçıp sizi yalnız bırakması savaştan kaçmanıza sebep olmasın, çünkü o Muhammed'le öyle anlaşmıştı. Utbe, Şeybe ve Velîd'in öldürülmesi sizi korkutmasın, şüphesiz onlar acele ettiler. Lât ve Uzzâ'ya yemin olsun ki, onların kaçıp dağlara sığınmalarına sebep oluncaya kadar dönmeyeceğiz. Birinizin onlardan sadece birini öldürmekle yetindiğini görmeyeyim. Lâkin sizden ayrılmalarının ve Lât ve Uzzâ'dan vazgeçmelerinin ne kadar kötü olduğunu onlara öğretinceye kadar onlarla savaşın" dedi. Sonra Ebû Cehil şu şiiri söyledi:

Şiddetli savaş bana ne zarar verebilir ki

Ben iki yaşındaki bir deve gibi gencim

Bunun için (savaşmak için) anam beni doğurdu

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (4550) rivayet etmiştir.

٩٩٥٧ – وَحَدَّثَنَا أَبُو شَيْبَةَ ، قَالَ : نَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : نَا أَبُو عُبَيْدَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : " أَخَذَتْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ رِيحٌ عَقِيمٌ "

رواه البزار ورجاله ثقات

9957. İbn Abbâs demiştir ki: Bedir günü kasıp kavuran bir rüzgar müşrikleri etkisi altına almıştı.

★**Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.**[1]

٩٩٥٨ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ هِلالٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : أَنْزَلَ اللَّهُ جَلَّ جَلالُهُ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بِمَكَّةَ : ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ﴾ ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ جَمْعٍ ؟ ذَلِكَ قَبْلَ بَدْرٍ ، قَالَ : فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ وَانْهَزَمَتْ قُرَيْشٌ ، " نَظَرْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آثَارِهِمْ مُصْلِتًا بِالسَّيْفِ ، يَقُولُ : ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ﴾ ، وَكَانَتْ لِيَوْمِ بَدْرٍ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِمْ : ﴿حَتَّى إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ﴾ ، وَأَنْزَلَ اللَّهُ : ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا﴾ ، " وَرَمَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَوَسِعَتْهُمُ الرَّمْيَةُ وَمَلَأَتْ أَعْيُنَهُمْ وَأَفْوَاهَهُمْ ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيُقْتَلُ وَهُوَ يُقْذِي عَيْنَيْهِ رِمَاهُ " ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ : ﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾ وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي إِبْلِيسَ ﴿فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾، وَقَالَ عُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ ، وَنَاسٌ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ : غَرَّ هَؤُلاءِ دِينُهُمْ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ :﴿ إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلاءِ دِينُهُمْ﴾

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

9958. Ebû Hureyre bildiriyor: Yüce Allah, Mekke'de Resûlüne (sallallahu aleyhi vesellem) şu âyeti indirdi: **"Yakında o topluluk bozguna uğratılacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır."** (Kamer Sur. 45) Bedir savaşından önce Ömer b. el-Hattâb: "Ya Resûlallah! (Âyette sözü edilen) hangi topluluk?" diye sormuştu. Bedir savaşı olup Kureyş hezimete uğrayınca Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) baktım ki; onların arkalarından kılıcını uzatıp: **"Yakında o topluluk bozguna uğratılacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır"** diyordu. Bu âyet, Bedir savaşına işaret ediyordu. Yüce Allah onlar (müşrikler) hakkında: **"Nihayet, onların refahtan**

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1782) rivayet etmiştir.

şımaran önde gelenlerini azab ile yakalayıverdiğimiz zaman" (Mü'minûn Sur. 64) ve **"Allah'ın nimetine nankörlükle karşılık veren ve sonunda kavimlerini helâk yurduna sürükleyenleri görmedin mi?"** (İbrâhîm Sur. 28) âyetlerini indirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir avuç toprak alıp onlara attı. O toprak hepsine isabet edip gözlerini ve ağızlarını doldurdu ve her biri gözüne kaçan toz ve toprağı gidermeye çalışıyordu. Yüce Allah (bununla ilgili) şu âyeti indirdi: **"Onlara doğru toprak atarken, sen atmadın, fakat Allah attı."** (Enfâl Sur. 17) İblis hakkında ise şu âyeti indirdi: **"Fakat iki ordu birbirini görünce ardına döndü ve: «Ben sizden uzağım, ben sizin göremediklerinizi (melekleri) görüyorum, ben Allah'tan korkuyorum; Allah'ın azabı şiddetlidir» dedi."** (Enfâl Sur. 48) Bedir savaşında Utbe b. Rabîa ve müşriklerden onun maiyetinde olanlar: "Bunları, dinleri aldatmış" dediler. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Hani münafıklar, kalplerinde hastalık bulunanlar: «Bunları, dinleri aldattı» diyorlardı."** (Enfâl Sur. 49)

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.

٩٩٥٩ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيٍّ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، قَالَ : لَمَّا نَزَلَتْ﴿ سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴾ ، قُلْتُ : أَيُّ جَمْعٍ هَذَا ؟ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ ، رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَبِيَدِهِ السَّيْفُ مُصْلِتًا ، وَهُوَ يَقُولُ : " ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ﴾ رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :محمد بن إسماعيل بن علي الأنصاري, و لم أعرفه .

9959. Enes'in bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb şöyle demiştir: **"Yakında o topluluk bozguna uğratılacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır"** (Kamer Sur. 45) âyeti inince: "Bu (sözü edilen) topluluk kimdir?" diye sordum. Bedir savaşı olunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onların arkalarından kılıcını uzatarak: **"Yakında o topluluk bozguna uğratılacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır"** dediğini (yani bu âyeti okuduğunu) gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde durumunu bilmediğim Muhammed b. İsmâîl b. Ali el-Ensârî bulunmaktadır.

٩٩٦٠ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ : إِنَّ مُحَمَّدًا يَزْعُمُ أَنَّكُمْ إِنْ لَمْ تُطِيعُوهُ كَانَ لَهُ فِيكُمْ ذَبْحٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " وَأَنَا أَقُولُ ذَلِكَ ، وَأَنْتَ

مِنْ ذَلِكَ الذَّبْحِ " ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ يَوْمَ بَدْرٍ مَقْتُولا ، قَالَ : " اللَّهُمَّ قَدْ أَنْجَزْتَ لِي مَا وَعَدْتَنِي " ، فَوَجَّهَ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الْأَسَدِ قِبَلَ أَبِي جَهْلٍ ، فَقِيلَ لابْنِ مَسْعُودٍ : أَنْتَ قَتَلْتَهُ ؟ قَالَ : بَلِ اللَّهُ قَتَلَهُ ، قَالَ أَبُو سَلَمَةَ : أَنْتَ قَتَلْتَهُ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ : لَوْ شَاءَ لَجَعَلَكَ فِي كُفِّهِ ، قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : فَوَاللَّهِ لَقَدْ قَتَلْتُهُ وَجَرَّدْتُهُ ، قَالَ : فَمَا عَلامَتُهُ ؟ قَالَ : شَامَةٌ سَوْدَاءُ بِبَطْنِ فَخِذِهِ الْيُمْنَى ، فَعَرَفَ أَبُو سَلَمَةَ النَّعْتَ ، فَقَالَ : جَرَّدْتُهُ ، وَلَمْ نُجَرِّدْ قُرَشِيًّا غَيْرَهُ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

9960. Câbir anlatıyor: Ebû Cehil b. Hişâm: "Muhammed, O'na itaat etmediğiniz takdirde sizi boğazlayacağını (sizi kılıçtan geçireceğini) ileri sürüyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, ben bunu söylüyorum, sen de onlar* (kılıçtan geçirilecek olanlar) *arasında bulunuyorsun"* buyurdu. Bedir savaşında öldürülmüş halde kendisine (Ebû Cehil'e) bakınca: *"Allahım! Bana vaadettiğin şeyi gerçekleştirdin"* buyurdu ve Ebû Seleme b. Abdilesed'i ona doğru yönlendirdi. Abdullah b. Mes'ûd'a: "Sen mi onu öldürdün?" diye sorulunca: "Bilakis Yüce Allah onu öldürdü" dedi. Ebû Seleme (Abdullah b. Mes'ûd'a): "Sen mi onu öldürdün?" diye sorunca: "Evet" dedi. Ebû Seleme: "(Ebû Cehil) istese seni avucu içine alırdı" deyince Abdullah b. Mes'ûd: "Vallahi ben onu öldürdüm ve üzerinde bulunan şeyleri (elbise vs.) aldım" dedi. Ebû Seleme: "Buna dair delilin nedir? (Soyarken üzerinde bunu ispatlayacak bir şey gördün mü?" deyince Abdullah b. Mes'ûd: "Sağ bacağında bulunan siyah ben buna delildir" dedi. Ebu Seleme (ona bakıp) alameti gördü ve: "Ebû Cehil'in elbiselerini çıkardım, onun dışında hiçbir Kureyşlinin elbisesini çıkarmadık" dedi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.

٩٩٦١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ أَبِى عُبَيْدَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ انْتَهَيْتُ إِلَى أَبِى جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَدْ ضُرِبَتْ رِجْلُهُ وَهُوَ صَرِيعٌ وَهُوَ يَذُبُّ النَّاسَ عَنْهُ بِسَيْفٍ لَهُ فَقُلْتُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى أَخْزَاكَ يَا عَدُوَّ اللَّهِ. فَقَالَ هَلْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ قَتَلَهُ قَوْمُهُ. قَالَ فَجَعَلْتُ أَتَنَاوَلُهُ بِسَيْفٍ لِى غَيْرِ طَائِلٍ فَأَصَبْتُ يَدَهُ فَنَدَرَ سَيْفُهُ فَأَخَذْتُهُ فَضَرَبْتُهُ بِهِ حَتَّى قَتَلْتُهُ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ حَتَّى أَتَيْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّمَا أُقَلُّ مِنَ الأَرْضِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ " آللَّهِ الَّذِى لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ. فَرَدَّدَهَا ثَلاَثًا قَالَ قُلْتُ آللَّهِ الَّذِى لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ. قَالَ فَخَرَجَ يَمْشِى مَعِى حَتَّى قَامَ عَلَيْهِ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى أَخْزَاكَ يَا عَدُوَّ اللَّهِ هَذَا كَانَ فِرْعَوْنَ هَذِهِ الأُمَّةِ "

9961. Ebû Ubeyde'nin bildirdiğine göre (babası) Abdullah (b. Mes'ûd) anlatıyor: Bedir savaşında ayağından vurulup düşen ve elindeki kılıcıyla insanları kendisinden uzaklaştırmaya çalışan Ebû Cehil'in yanına varıp: "Seni rezil-rüsvay (mağlup) eden Allah'a hamdolsun! Ey Allah'ın düşmanı!" dedim. Ebû Cehil: "Bu (karşında bulunan kişi) kavmi tarafından öldürülen kişiden başka biri midir ki?" dedi. Abdullah dedi ki: "Kısa olan kılıcımla onu vurmaya çalıştım, eline isabet edip kılıcı elinden düştü. Kılıcını alıp onunla vurarak kendisini öldürdüm. Sonra oradan ayrılıp yerin üstünde taşınıyormuşçasına (uçuyormuşum gibi) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp kendisine olanları haber verdim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: *"Söylediklerinin doğru olduğuna dair kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin eder misin?"* buyurdu. "Evet, kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benimle beraber yürüyüp yanına vardı ve başında durup: *"Seni rezil-rüsvay (mağlup) eden Allah'a hamdolsun! Ey Allah'ın düşmanı! Bu adam bu ümmetin Firavun'uydu"* buyurdu.[1]

٩٩٦٢ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " هَذَا فِرْعَوْنُ أُمَّتِي "

9962. Başka bir rivayette; Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bu (Ebû Cehil) ümmetimin Firavun'udur."*

٩٩٦٣ – وفي رواية : قَالَ عَبْدُ اللهِ: فَنَفَّلَنِي سَلَبَهُ

رواه كله أحمد والبزار باختصار, وهو من رواية أبي عبيدة عن أبيه, و لم يسمع منه, وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

9963. Başka bir rivayette; Abdullah (b. Mes'sûd): "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun üzerinde bulunanları bana ganimet olarak verdi" dedi.

★Bunların hepsini Ahmed ve kısa metinle Bezzâr rivayet etmişlerdir. Hadisi Ebû Ubeyde babasından rivayet etmiştir, hâlbuki Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٩٦٤ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ ، ثنا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ ، ثنا أَبُو الْمَلِيحِ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : دُفِعْتُ يَوْمَ بَدْرٍ إِلَى أَبِي جَهْلٍ وَقَدْ أُقْعِدْتُ فَأَخَذْتُ سَيْفَهُ فَضَرَبْتُ بِهِ رَأْسَهُ ، فَقَالَ : رُوَيْعِينَا بِمَكَّةَ ، فَضَرَبْتُهُ

[1] Hadisi Ahmed (3824, 3856, 4246, 4248) ve Bezzâr (1775) rivayet etmiştir.

بسَيْفِهِ حَتَّى بَرُدَ ، ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَتَلْتُ أَبَا جَهْلٍ " ، فَقَالَ عَقِيلٌ وَهُوَ أَسِيرٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم : كَذَبْتَ مَا قَتَلْتَهُ ، قَالَ : قُلْتُ : بَلْ أَنْتَ الْكَذَّابُ الآثِمُ يَا عَدُوَّ اللَّهِ قَدْ وَاللَّهِ قَتَلْتُهُ ، قَالَ : فَمَا عَلامَتُهُ ؟ قُلْتُ : بِفَخِذِهِ حَلْقَةٌ كَحَلْقَةِ الْجَمَلِ الْمُلْحِقِ ، قَالَ : صَدَقْتَ ،

رواه الطبراني والبزار, وفيه: أبو بكر الهذلي, وهو ضعيف .

9964. Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ud'un bildirdiğine göre babası anlatıyor: Bedir savaşında Ebû Cehil'in üzerine sevk edildim; kılıcını alıp kellesini uçurdum. Ebû Cehil (beni kastederek): "Mekke'deki küçük çobanımız" dedi. Onu öldürünceye kadar kılıcıyla vurdum. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp: "Ya Resûlallah! Ebû Cehil'i öldürdüm" dedim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında esir bulunan Akîl: "Yalan söylüyorsun, sen onu öldürmedin" deyince: "Asıl sen günahkâr yalancısın ey Allah'ın düşmanı! Vallahi onu ben öldürdüm" dedim. Akîl: "Delilin nedir?" diye sorunca: "Halkalı devenin halkası gibi bacağında halka bulunuyor" dedim. Akîl: "Doğru söylüyorsun" dedi.

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Bekr el-Hüzelî bulunmaktadır.[1]

٩٩٦٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَبُو الْمُعَافَى مُحَمَّدُ بْنُ وَهْبِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي تَمْلَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : أَدْرَكْتُ أَبَا جَهْلٍ يَوْمَ بَدْرٍ صَرِيعًا ، فَقُلْتُ : أَيْ عَدُوَّ اللَّهِ قَدْ أَخْزَاكَ اللَّهُ ، قَالَ : وَبِمَا أَخْزَانِي اللَّهُ مِنْ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ ، وَمَعِي سَيْفٌ لِي فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ وَلا يَحِيكُ فِيهِ ، وَمَعَهُ سَيْفٌ لَهُ جَيِّدٌ فَضَرَبْتُ يَدَهُ فَوَقَعَ السَّيْفُ مِنْ يَدِهِ ، فَأَخَذْتُهُ ثُمَّ كَشَفْتُ الْمِغْفَرَ عَنْ رَأْسِهِ ، فَضَرَبْتُ عُنُقَهُ ، ثُمَّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ : " اللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ؟ " قُلْتُ : اللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، قَالَ : " انْطَلِقْ فَاسْتَثْبِتْ " ، فَانْطَلَقْتُ ، فَأَنَا أَسْعَى مِثْلَ الطَّائِرِ ، ثُمَّ رَجَعْتُ ، وَأَنَا أَسْعَى مِثْلَ الطَّائِرِ أَضْحَكُ فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم : " فَانْطَلِقْ فَأَرِنِي " ، فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَأَرَيْتُهُ ، فَلَمَّا وَقَفَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ : " هَذَا فِرْعَوْنُ هَذِهِ الأُمَّةِ " "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن وهب بن أبي كريمة وهو ثقة .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 8476) ve Bezzâr (no. 1774) rivayet etmiştir.

9965. Amr b. Meymûn'un bildirdiğine göre (Abdullah) b. Mes'ûd şöyle demiştir: Bedir savaşında, yere serilmiş olduğu halde Ebû Cehil'in yanına yetişip: "Ey Allah'ın düşmanı! Yüce Allah seni rezil etti" dedim. Ebû Cehil: "Neyle Allah beni rezil etti ki? Öldürdüğünüz bir adamdan dolayı mı?" dedi. O zaman yanımda bir kılıç vardı; o kılıçla ona vurmaya başladım, ama pek tesir etmiyordu. Kendisinde güzel bir kılıç vardı, eline vurdum, kılıç elinden düştü. Kılıcı aldıktan sonra başından miğferi alıp boynunu vurdum. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip (Ebû Cehil'i öldürdüğümü) haber verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Onu öldürdüğüne dair) kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin eder misin?"* buyurdu. "Evet, kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Git, emin ol!"* buyurdu. Kuş gibi uçuyormuşçasına koşarak gidip geldim ve gülerek kendisine (onu öldürdüğüme dair emin olduğumu) haber verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman gel bana göster"* buyurdu. Kendisiyle beraber gidip (Ebû Cehil'i) gösterdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun başında durunca: *"İşte bu adam, bu ümmetin Firavun'udur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup güvenilir bir ravi olan Muhammed b. Vehb b. Ebî Kerîme dışındaki ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

٩٩٦٦ – وفي رواية عنده : حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَبو كُرَيْبٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي أَبو عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ فكَبَّرَ ، ثُمَّ ، قَالَ : " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَ وَعْدَهُ وَنَصرَ عَبْدَهُ " ، ثُمَّ انْطَلَقَ حَتَّى آتَاهُ ، ثُمَّ قَالَ : " هَذَا فِرْعَوْنُ هَذِهِ الأُمَّةِ "

9966. Başka bir rivayette Abdullah (b. Mes'ûd) demiştir ki: (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun başında durunca) tekbir getirdikten sonra: *"Vaadini doğru çıkaran ve kuluna yardım eden Allah'a hamdolsun"* buyurdu. Sonra onun yanına gidip: *"İşte bu adam, bu ümmetin Firavun'udur"* buyurdu.[1]

٩٩٦٧ – وزاد في رواية أخرى : " وَأَعزَّ دِينَهُ "

9967. Başka bir rivayette de şunu ilave etti: *"Ve dinini aziz kılan Allah'a hamdolsun"*[2]

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 8471) rivayet etmiş olup senedinde kopukluk vardır.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 8472) rivayet etmiş olup senedinde kopukluk vardır.

٩٩٦٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحنفيِّ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم أَنْ أُعْوِرَ آبَارَهَا ، يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ "

رواه أبو يعلى، وفيه: يوسف بن خالد السمتي، وهو ضعيف .

9968. Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir savaşında Bedir kuyularını doldurmamı emretti.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yûsuf b. Hâlid es-Semtî bulunmaktadır.[1]

٩٩٦٩ - حَدَّثَنَا هُدْبَةُ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم لَمَّا وَرَدَ بَدْرًا أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الأَرْضِ ، فَقَالَ : " هَذَا مَصْرَعُ فُلانٍ " . فَوَاللَّهِ مَا أَمَاطَ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ مَصْرَعِهِ

رواه أبو يعلى، ورجاله رجال الصحيح .

9969. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir mevkiine girdiği zaman yere işaret ederek: *"Şurası falan kişinin öldürüleceği yerdir"* buyurdu. Allah'a yemin olsun ki, müşriklerden hiçbiri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) işaret etmiş olduğu yeri geçmedi. (yani O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) göstermiş olduğu yerde öldürüldüler)"

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

٩٩٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ عَامِرٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَى عِكْرِمَةَ بْنِ أَبِي جَهْلٍ : مَنْ ضَرَبَ أَبَاكَ ؟ فَقَالَ عِكْرِمَةُ : الَّذِي قَطَعَ أَبِي رِجْلَهُ ، فَقَضَى بِسَلَبِهِ لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَمُوحٍ "

رواه البزار، وفيه: عبد العزيز بن عمران، وهو ضعيف .

9970. Abdurrahman b. Avf der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), İkrime b. Ebî Cehil'e haber gönderip: *"Babanı kim vurdu? (Kim öldürdü?)"* diye sordu. İkrime: "Babamın ayağını kesmiş olduğu şahıs" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Cehil'in üzerinde bulunan (elbise, silah vs.) şeyleri Muâz b. Amr b. Cemûh'a ganimet olarak verdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

---

1 Hadisi Ebû Ya'la (558) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Ebû Ya'la (3322) rivayet etmiştir.

٩٩٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ هِشَامٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَكَّائِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الْخَزْرَجِ : مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَرَامِ بْنِ كَعْبِ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ سَعْدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَسَدِ بْنِ سَارِدَةَ ، وَيُقَالُ : سَادِرَةَ ، وَيُقَالُ : تَزِيدُ بْنُ حُشَيْمِ بْنِ الْخَزْرَجِ شَهِدَ بَدْرًا ، وَقَتَلَ أَبَا جَهْلٍ ، وَقَطَعَ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ يَدَهُ ، ثُمَّ عَاشَ إِلَى زَمَنِ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ " ويأتي في تسمية من شهد بدرا بتمامه رواه الطبراني, وإسناده حسن .

9971. Muhammed b. İshâk -Ensâr'dan Bedir savaşına katılanlarla ilgili olarak- şöyle demiştir: Hazrec'ten (Bedir savaşına katılanlar): Muâz b. Amr b. el-Cemûh b. Zeyd b. Harâm b. Ka'b b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme b. Sa'd b. Ali b. Esed b. Sâride -Sâdire veya Tezîd de denilmektedir- b. Huşeym el-Hazrec'in Bedir savaşına katıldığı ve Ebû Cehil'i öldürdüğü söylenmektedir. İkrime b. Ebî Cehil'in de (daha önce) Tezîd'in elini kestiği söylenmektedir. Sonra bu zat, Hz. Osmân'ın dönemine kadar yaşamıştır.

Bu zatın adı, Bedir savaşına katılanların tam listesinde zikredilecektir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٩٩٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ ، قَالا : نا بَكْرُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَبَّانَ الْعَنَزِيُّ ، قَالَ : نا حَبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنْ عَامِرٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : لَمَّا جِيءَ بِأَبِي جَهْلٍ يُجَرُّ إِلَى الْقَلِيبِ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ كَانَ أَبُو طَالِبٍ حَيًّا لَعَرَفَ أَوْ لَعَلِمَ أَنَّ أَسْيَافَنَا قَدِ الْتَبَسَتْ بِالأَمَاثِلِ "

رواه البزار, وفيه: حيان بن علي, وهو ضعيف, وقد وثق رواه الطبراني, وزاد فيه : وكذلك يقول أبو طالب:

كَذَبْتُمْ وَبَيْتِ اللَّهِ إِنْ جَدَّ مَا أَرَى   لَتَلْتَبِسَنَّ أَسْيَافُنَا بِالأَمَاثِلِ

وَيَنْهَضُ قَوْمٌ فِي الدُّرُوعِ إِلَيْكُمُ   نُهُوضَ الرَّوَايَا فِي طَرِيقٍ حَلاحِلِ

قَالَ ابْنُ مَنَاذِرٍ : وَهُمَا سَوَاءٌ ، يَقُولُونَ : حَلاحِلِ وَجَلاجِلِ

9972. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Ebu Cehil sürüklenerek getirilip pis bir kuyuya atılırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Tâlib hayatta*

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1777) rivayet etmiş olup: "Bu lafızla *muttasıl* olarak Abdurrahman b. Avf'tan başka kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz" demiştir. İshâk b. Abdillah b. Ebî Ferva zayıftır. İshâk, Âmir el-Ensârî'nin nesebini zikretmemiştir.

olsaydı kılıçlarımızın Kureyş'in ileri gelenlerini biçtiğini öğrenir ya da bilirdi" buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hayyân b. Ali bulunmaktadır ki, bu ravi başkalarınca güvenilir sayılmıştır. Ayrıca hadisi Taberâni rivayet etmiş ve şu şiiri ilave etmiştir: *Ebû Tâlib şöyle demişti:*

Allah'ın Beyt'ine (Kâbe'ye) yemin olsun ki, yalan söylüyorsunuz, (bu iş) düşündüğüm gibi olursa kılıçlarımız Kureyş ileri gelenlerini biçecektir

Bir kavim zırhları içerisinde, yüklenmiş su dolu kırbaların sesi gibi ses çıkararak şahlanıp size saldıracaktır.[1]

٩٩٧٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَسَّانَ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ يُوسُفَ بْنِ يَزِيدَ الْبَصْرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ ، عَنْ نافع ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : بَيْنَا أَنَا سَائِرٌ بِجَنَبَاتِ بَدْرٍ ، إِذْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ حَفِيرٍ ، فِي عُنُقِهِ سِلْسِلَةٌ ، فَنَادَانِي : يَا عَبْدَ اللهِ اسْقِنِي . يَا عَبْدَ اللهِ اسْقِنِي ، فَلا أَدْرِي ، أَعَرَفَ اسْمِي أَوْ دَعَانِي بِدِعَايَةِ الْعَرَبِ ، وَخَرَجَ أَسْوَدُ مِنْ ذَلِكَ الْحَفِيرِ ، فِي يَدِهِ سَوْطٌ ، فَنَادَانِي : يَا عَبْدَ اللهِ ، لا تَسْقِهِ ، فَإِنَّهُ كَافِرٌ ، ثُمَّ ضَرَبَهُ بِالسَّوْطِ حَتَّى عَادَ إِلَى حُفْرَتِهِ ، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْرِعًا ، فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ لِي : " أَوَ قَدْ رَأَيْتَهُ ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : " ذَاكَ عَدُوُّ اللهِ أَبُو جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ ، وَذَاكَ عَذَابُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه من لم أعرفه .

9973. İbn Ömer bildiriyor: (Daha sonraları bir gün) Bedir yöresinde yürürken boynunda zincir bulunan bir adam bir çukurdan çıkıp: "Ey Abdullah! Bana su ver!" diye bana seslendi. Benim adımı bilerek mi beni çağırdı, yoksa Arapların (umumi hitabı olan «ey Allah'ın kulu!») çağırmasıyla mı beni çağırdı bilemedim. Aynı çukurdan onun peşinden elinde kırbaç bulunan siyahi bir adam çıkıp: "Buna su verme! Çünkü bu kâfirdir" diye bana seslendi. Sonra tekrar onu gerisin geri çukura sokuncaya kadar kırbaçla vurdu. Olanları görünce süratli bir şekilde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp olanları haber verdim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Onu gördün mü?"* diye sorunca: "Evet" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, Allah'ın düşmanı Ebû Cehil b. Hişâm'dır, diğeri de kıyamete kadar kendisine işkence çektirecek olan azabıdır"* buyurdu.

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1776) rivayet etmiş olup: "Hadisi Mücâlid'den, Hibbân b. Ali'den başka kimsenin, ondan da Ebû Bekir'den başka kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz" demiştir. Taberânî de *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (10312) rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[1]

٩٩٧٤ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ عِيسَى الطَّائِيُّ ، حَدَّثَنَا رَحْمَةُ بْنُ مُصْعَبٍ الْبَاهِلِيُّ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، قَالَ : قَدِمَ عَلَى مُعَاوِيَةَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ : هَوْذَةُ ، فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ : " يَا هَوْذَةُ ، هَلْ شَهِدْتَ بَدْرًا ؟ " قَالَ : نَعَمْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، عَلَيَّ لا لِي ، قَالَ : " فَكَمْ أَتَى عَلَيْكَ ؟ " قَالَ : " أَنَا يَوْمَئِذٍ قُمُدٌّ قُمْدُودٌ مِثْلُ الصَّفَاةِ الْجُلْمُودِ ، كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَقَدْ صَفُّوا لَنَا صَفًّا طَوِيلا ، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَرِيقِ سُيُوفِهِمْ كَشُعَاعِ الشَّمْسِ مِنْ خَلَلِ السَّحَابِ ، فَمَا اسْتَفَقْتُ حَتَّى غَشِيَتْنَا عَادِيَةُ الْقَوْمِ ، فِي أَوَائِلِهِمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لَيْثًا عِفْرِيًّا يَفْرِي الْفَرِيَّا ، وَهُوَ يَقُولُ : لَنْ تَأْكُلُوا التَّمْرَ بِبَطْنِ مَكَّةَ ، لَنْ تَأْكُلُوا التَّمْرَ بِبَطْنِ مَكَّةَ ، يَتْبَعُهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فِي صَدْرِهِ رِيشَةٌ بَيْضَاءُ قَدْ أُعْلِمَ بِهَا كَأَنَّهُ جَمَلٌ يَحْطِمُ يَبِيسًا ، فَرُعْتُ مِنْهُمَا ، وَأَحَالا عَلَى حَنْظَلَةَ ، يَعْنِي أَخَا مُعَاوِيَةَ ، فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: " عَنْكَ وَلا كُفْرَانَ لِلَّهِ زِلْتَ فَلَيْتَ شِعْرِي مَتَى أَرَحْتَ يَا هَوْذَةُ ؟ " قَالَ : وَاللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا أَرَحْتُ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى الْهِضَبَاتِ مِنْ أَرْثَدَ ، فَقُلْتُ : لَيْتَ شِعْرِي مَا فَعَلَ حَنْظَلَةُ ، فَقَالَ مُعَاوِيَةُ : " أَنْتَ بِذِكْرِكَ حَنْظَلَةَ كَذِكْرِ الْغَنِيِّ أَخَاهُ الْفَقِيرَ ، فَإِنَّهُ لا يَكَادُ يَذْكُرُ إِلا وَسْنَانًا أَوْ مُتَوَاسِنًا "

رواه الطبراني, وفيه: رحمة بن مصعب, وهو ضعيف .

9974. Şa'bî anlatıyor: Hevze adında bir adam Muâviye'nin yanına girdi. Muâviye adama: "Ey Hevze! Bedir savaşına katıldın mı?" diye sorunca: "Evet, ey Mü'minlerin emîri! Aleyhime, lehime değil (yani müşrikler tarafındaydım)!" dedi. Muâviye: "Kaç yaşındaydın?" diye sorunca: "Ben o zaman sert bir kaya gibi güçlü kuvvetli biriydim. Şu anda onları görüyor gibiyim; bize karşı uzun bir saf oluşturdular. Kılıçlarının ışıldaması bulutlar arasından sızan güneş ışığı gibiydi. Kavmin atları üzerimize gelinceye kadar uyanamadım; ön saflarda akıllı ve kurnaz olan Ali b. Ebî Tâlib benzersiz bir şekilde önüne geleni biçerek: «(Bir daha) Mekke'nin içinde hurma yemeyeceksiniz. (Bir daha) Mekke'nin içinde hurma yemeyeceksiniz» diyordu. Arkasından Hamza b. Abdilmuttalib geliyordu, göğsünde beyaz bir tüy bulunuyordu; kurumuş çerçöpü ayaklarıyla ezen deve gibi önüne geleni eziyordu. Ben kendilerinden korktum; ikisi-Muâviye'nin kardeşi- Hanzala'nın etrafını

[1] Başka rivayetleri de bulunmaktadır ki; İbn Ebî'd-Dünyâ'nın *Men âşe ba'de'l-mevt* ("Öldükten sonra dirilenler") kitabına (no. 33-34) bakınız.

sardılar" dedi. Muâviye: "Bırak bunları şimdi, Allah yaptığın şeyi boşa çıkarmaz. Ey Hevze! Ne zaman mola verip rahatladın?" diye sorunca: "Ey Mü'minlerin Emiri! Allah'a yemin olsun ki, Ersed vadisinde tümsekleri görünceye kadar mola verip rahatlayamadım. O haldeyken «Hanzala'ya ne oldu?» diye sordum" dedi. Muâviye: "Senin Hanzala'yı anman, zenginin fakir kardeşini anması gibidir ki, onu ancak uyuklarken veya dalgınken hatırlar" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Rahme b. Mus'ab bulunmaktadır.

٩٩٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَنْبَرٍ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَوْمَ بَدْرٍ مُعْلِمًا بِرِيشَةِ نَعَامَةٍ " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ : " مَنْ رَجُلٌ أُعْلِمَ بِرِيشَةِ نَعَامَةٍ ؟ فَقِيلَ : حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَقَالَ : ذَاكَ الَّذِي فَعَلَ بِنَا الْفِعْلَ "

رواه الطبراني, وإسناده منقطع .

9975. Mûsâ b. el-Hâris et-Teymî, babasından bildiriyor: Hamza b. Abdilmuttalib, Bedir savaşında (Hamza olduğu bilinsin diye) işaret olarak bir devekuşu tüyü asmıştı. Müşriklerden bir adam: "İşaret olarak bir devekuşu tüyü takan adam kimdir?" diye sorunca: "Hamza b. Abdilmuttalib" denildi. Adam: "Bize yapılanları yapan (savaşta bize büyük darbe vuran) adam budur işte" dedi.

★Hadisi Taberânî, *kopuk* bir isnadla rivayet etmiştir.

٩٩٧٦ - وَحَدَّثَنَاهُ بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : ثنا الْمُغِيرَةُ بْنُ سِقْلابٍ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَبِي عَوْنٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " قَالَ لِي أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ : يَا عَبْدَ الإِلَهِ ، مَنِ الرَّجُلُ الْمُعَلَّمُ بِرِيشَةِ نَعَامَةٍ فِي صَدْرِهِ يَوْمَ بَدْرٍ ؟ قُلْتُ : ذَلِكَ عَمُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ذَلِكَ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَ : ذَاكَ الَّذِي فَعَلَ بِنَا الأَفَاعِيلَ"

رواه البزار من طريقين في إحداهما شيخه علي بن الفضل الكرابيسي ولم أعرفه, وبقية رجالها رجال الصحيح والأخرى ضعيفة .

9976. Saîd b. İbrâhîm, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Umeyye b. Halef bana: "Ey Abdelilâh! Bedir savaşında göğsüne devekuşu tüyü takarak (belirgin olmak için) işaret koyan adam kimdir?" diye sorunca: "O, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) amcasıdır. O, Hamza b. Abdülmuttalib'dir" dedim. Bunun üzerine: "İşte bize en büyük zayiatı veren odur" dedi.

★Hadisi Bezzâr iki kanalla rivayet etmiştir, birinin senedinde şeyhi Ali b. el-Fadl el-Kerâbisî bulunmaktadır ki, onu tanımıyorum, diğer ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Diğer rivayetin senedi zayıftır.[1]

٩٩٧٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا أَحْمَدُ بْنُ طَارِقٍ الْوَابِشِيُّ , ثنا عَمْرُو بْنُ عَطِيَّةَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَخْرَجَهُ إِلَى بَدْرٍ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ وَعَدَنِي بَدْرًا , وَأَنْ يُغْنِمَنِي عَسْكَرَهُمْ , وَمَنْ قَتَلَ قَتِيلا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا مِنْ غَنَائِمِهِمْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ , وَمَنْ أَسَرَ أَسِيرًا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا مِنْ غَنَائِمِهِمْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ " , فَلَمَّا تَوَافَقُوا قَذَفَ اللَّهُ فِي قُلُوبِ الْمُشْرِكِينَ الرُّعْبَ , فَلَمَّا اقْتَتَلُوا هَزَمَهُمُ اللَّهُ , فَاتَّبَعَهُمْ سَرَعَانُ النَّاسِ , فَقَتَلُوا سَبْعِينَ , وَأَسَرُوا سَبْعِينَ رواه الطبراني, وفيه: عمرو بن عطية, وهو ضعيف .

9977. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşına giderken şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz ki, Yüce Allah bana Bedir savaşında onların askerlerini ganimet olarak alacağımı vaadetti. Kim onlardan birini öldürürse inşallah kendisine ganimetlerinden şu kadar verilecektir. Kim de onlardan birini esir alırsa inşallah kendisine ganimetlerinden şu kadar verilecektir."* İki ordu karşı karşıya gelince Yüce Allah, müşriklerin kalplerine korku saldı. Birbirleriyle savaşınca da Yüce Allah müşrikleri hezimete uğrattı ve insanların süratli olanları onları takip ederek onlardan yetmiş kişiyi öldürüp yetmiş kişiyi de esir aldı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Amr b. Atiyye bulunmaktadır.[2]

٩٩٧٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الأَصْبَهَانِيُّ ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَعَلِيُّ بْنُ بِسْطَامٍ الزَّعْفَرَانِيُّ ، قَالُوا : ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : مَا سَمِعْنَا مُنَاشِدًا أَنْشَدَ حَقًّا لَهُ أَشَدَّ مُنَاشَدَةً مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ ، جَعَلَ يَقُولُ : " اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ مَا وَعَدْتَنِي ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ إِنْ تُهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةَ لا تُعْبَدُ " ، ثُمَّ الْتَفَتَ كَأَنَّ وَجْهَهُ الْقَمَرُ ، فَقَالَ : " كَأَنَّمَا أَنْظُرُ إِلَى مَصَارِعِ الْقَوْمِ عَشِيَّةً " رواه الطبراني ورجاله ثقات إلا أن أبا عبيدة لم يسمع من أبيه .

9978. Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hakkını talep edenler arasında Muhammed'den (sallallahu aleyhi vesellem) daha ısrarlı hakkını talep edeni

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1766) rivayet etmiş olup: "Abdurrahman'dan sadece bu yolla rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12675) rivayet etmiştir.

duymadık. Bedir savaşında (savaşa başlamadan önce ellerini açıp): *"Allahım! Bana vaadettiğin şeyi gerçekleştirmeni diliyorum! Allahım! Bu topluluğu helak edersen bir daha yeryüzünde sana ibadet edilmez"* diye Allah'a yalvarmaya başladı. Sonra -Ay gibi parlak olan- yüzünü çevirip: *"Kavmin (müşriklerin) ölümlerini görüyor gibiyim akşam olunca (öldürüleceklerdir)"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir; ancak Ebû Ubeyde, babasından hadis duymamıştır.[1]

٩٩٧٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، ثَنَا يَعْقُوبُ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : نَا رِفَاعَةُ بْنُ يَحْيَى ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ تَجَمَّعَ النَّاسُ عَلَى أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ ، فَأَقْبَلْتُ إِلَيْهِ فَنَظَرْتُ إِلَى قِطْعَةٍ مِنْ دِرْعِهِ قَدِ انْقَطَعَتْ مِنْ تَحْتِ إِبْطِهِ ، فَأَطْعَنُهُ بِالسَّيْفِ طَعْنَةً وَرُمِيتُ يَوْمَ بَدْرٍ بِسَهْمٍ ، فَفُقِئَتْ عَيْنِي فَبَصَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَدَعَا لِي فِيهَا فَمَا آذَانِي مِنْهَا شَيْءٌ "

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

9979. Muâz b. Rifâa'nın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Bedir savaşı olduğu zaman insanlar Umeyye b. Halef'in etrafında toplandılar, ben de zırhının koltuk altına gelen kısmından kopan bir parçaya bakıp kılıçla oraya bir darbe vurmak üzere yanına yaklaştım. Bedir savaşında bir ok bana isabet edip gözümü çıkardı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gözüme tükürüğünden sürüp bana dua etti, böylece (gözüm iyileşip okun) bana bir zararı dokunmamış oldu.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[2]

٩٩٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ : نَا مِسْعَرٌ ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلِأَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ بَدْرٍ : " مَعَ أَحَدِكُمَا جِبْرِيلُ ، وَمَعَ الآخَرِ مِيكَائِيلُ ، وَإِسْرَافِيلُ مَلَكٌ عَظِيمٌ يَشْهَدُ الْقِتَالَ ، أَوْ يَكُونُ فِي الصَّفِّ "

رواه أحمد بنحوه والبزار والطبراني في الكبير والأوسط وفيه عبد العزيز بن عمران وهو ضعيف

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10270-10271) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1771) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4535) rivayet etmiştir. Bezzâr: "Hadisi Rifâa'dan başka kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz. Hadis sadece bu yolla nakledilmiştir" dedi.

9980. Hz. Ali der ki: Bedir savaşında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana ve Ebû Bekir'e: *"Birinizle beraber Cibrîl, diğeriyle beraber de Mîkâîl bulunmaktadır. İsrâfîl ise çok büyük ve güçlü bir melektir ki; o, savaşta veya safta bulunuyor"* buyurdu.

★Hadisi buna yakın bir lafızla Ahmed rivayet etmiş, Bezzâr ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

٩٩٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ أَبِي عَوْنٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قِيلَ لِعَلِيٍّ وَلأَبِي بَكْرٍ يَوْمَ بَدْرٍ مَعَ أَحَدِكُمَا جِبْرِيلُ وَمَعَ الآخَرِ مِيكَائِيلُ وإِسْرَافِيلُ مَلَكٌ عَظِيمٌ يَشْهَدُ الْقِتَالَ. أَوْ قَالَ يَشْهَدُ الصَّفَّ.

رواه أحمد بنحوه والبزار واللفظ له ورجالهما رجال الصحيح, ورواه أبو يعلى .

9981. Hz. Ali der ki: Bedir savaşında Ali ve Ebû Bekir'e: "Birinizle beraber Cibrîl, diğeriyle beraber de Mîkâîl bulunmaktadır. İsrâfîl) ise çok büyük ve güçlü bir melek olup o, (bizatihi) savaşta -veya safta- bulunuyor" denildi.

★Hadisi buna yakın bir lafızla Ahmed rivayet etmiş, Bezzâr da -ki lafız kendisinindir- rivayet etmiştir. İkisinin de ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Hadisi Ebû Ya'la da rivayet etmiştir.[2]

٩٩٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحَرِيشِ ، ثنا حُسَيْنٌ الأَشْقَرُ ، عَنْ قَيْسٍ ، عَنِ السُّدِّيِّ ، عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : " أُعِنْتُ أَنَا وَحَمْزَةُ وَعُبَيْدَةُ بْنُ الْحَارِثِ يَوْمَ بَدْرٍ عَلَى الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ ، أَظُنُّهُ قَالَ : فَلَمْ يَعِبْ ذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني, وفيه: حسين بن الحسين الأشقر, وثقه ابن حبان, وضعفه الجمهور .

9982. Hz. Ali b. Ebî Tâlib der ki: Bedir savaşında Velîd b. Utbe'ye karşı, bana, Hamza'ya ve Ubeyde b. el-Hâris'e yardım edildi. -Ali'nin- şöyle dediğini de zannediyorum: "Bu durum Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nazarı dikkatinden uzak kalmadı."

★Hadisi Taberâni rivayet etmiş olup senedinde Hüseyin b. el-Hüseyn el-Eşkar bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân güvenilir saymış, çoğunluk ise zayıf saymıştır.[3]

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1765) ve Ahmed (no. 1256) rivayet etmiştir. Bir sonraki hadise bakınız.

[2] Hadisi Ahmed (no. 1256), Bezzâr (no. 1467), Ebû Ya'la (340) ve *Müstedrek*'te Hâkim (3/134) rivayet emiş olup isnâdı hakkında *sahîh* hükmü vermiş ve Zehebî de bunu onaylamıştır. Önceki hadise bakınız.

[3] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 2954) rivayet etmiştir.

٩٩٨٣ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، حَدَّثَنِي الْمُجَالِدُ ، عَنْ عَامِرٍ ، قَالَ : قِيلَ لِسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ : مَتَى أَصَبْتَ الدَّعْوَةَ ؟ قَالَ : يَوْمَ بَدْرٍ كُنْتُ أَرْمِي بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأَضَعُ السَّهْمَ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ ، أَقُولُ : اللَّهُمَّ زَلْزِلْ أَقْدَامَهُمْ ، وَأَرْعِبْ قُلُوبَهُمْ ، وَافْعَلْ بِهِمْ وَافْعَلْ ، فَيَقُولُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لِسَعْدٍ " " قلت : روى الترمذي طرفا منه

رواه الطبراني, وفيه: مجالد بن سعيد ,وقد وثق على ضعفه .

9983. Âmir(-i Şa'bî) bildiriyor: Sa'd b. Ebî Vakkâs'a: "Ne zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) duasına mazhar oldun?" diye sorulunca: "Bedir savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda ok atıyordum. Oku yayın içine yerleştirip: "Allahım! Onların ayaklarını kaydır, onların kalplerini korkuyla doldur, onları şöyle şöyle yap!" diye dua ediyordum; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Allahım! Sa'd'ın duasını kabul eyle!"* diye dua ediyordu.

★Derim ki; Tirmîzî bu hadisin bir bölümünü rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Mücâlid b. Saîd bulunmaktadır ki; bu ravi, zayıf olmasına rağmen güvenilir sayılmıştır.[1]

٩٩٨٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ سَعْدٌ يُقَاتِلُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ بَدْرٍ قِتَالَ الْفَارِسِ وَالرَّاجِلِ " رواه البزار بإسنادين, أحدهما متصل, والآخر مرسل, ورجالهما ثقات .

9984. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Bedir savaşında Sa'd, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber süvari ve yaya (piyade) olarak savaşıyordu.

★Hadisi Bezzâr iki senedle rivayet etmiş olup biri muttasıl, diğeri ise mürseldir, her ikisinin de ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

٩٩٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَمَّارُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ الْجَنْبِيُّ ، ثنا أَبِي ، عَنِ الْحَجَّاجِ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ سِيمَاءُ الْمَلائِكَةِ يَوْمَ بَدْرٍ عمائمَ بِيضٍ قَدْ أَرْسَلُوها إِلَى ظُهُورِهِمْ ، وَيَوْمَ حُنَيْنٍ عمائمَ حُمْرٍ ، وَلَمْ يُقَاتِلِ الْمَلائِكَةُ فِي يَوْمٍ أَلا يَوْمَ بَدْرٍ إِنَّمَا كَانُوا يَكُونُونَ عِدَدًا وَمَدَدًا لا يَضْرِبُونَ "

رواه الطبراني, وفيه: عمار بن أبي مالك الجنبي, ضعفه الأزدي .

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 318) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 1769) rivayet etmiştir.

9985. İbn Abbâs anlatıyor: Bedir savaşında meleklerin alameti; başlarına beyaz sarık sarıp uçlarını bellerine uzatmalarıydı. Huneyn savaşındaki alametleri ise kırmızı sarıklardır. Melekler, Bedir savaşı dışında hiçbir savaşta (bizzat cephede) savaşmadılar. Sadece savaşta sayıyı çok gösterir ve yardımcı kuvvet olarak bulunup savaşmazlardı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ammâr b. Ebî Mâlik el-Cenbî bulunmaktadır ki; Ezdî bu raviyi zayıf saymıştır.

٩٩٨٦ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنِي أَيُّوبُ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " لَمْ يُقَاتِلِ الْمَلائِكَةُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَتْ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ إِمدادًا ، وَلَمْ يَكُنْ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْخَيْلِ إِلا فَرَسَانِ أَحَدُهُمَا لِلْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ ، وَالآخَرُ لأَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيِّ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف.

9986. İbn Abbâs bildiriyor: Melekler, Bedir savaşı dışında hiçbir savaşta Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşmadılar. Bedir savaşı dışındaki savaşlarda yardımcı kuvvet olarak bulunurlardı. Bedir savaşında Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sadece iki at bulunuyordu, biri Mikdâd b. el-Esved'in, diğeri ise Ebû Mirsed el-Ğanevî'nindi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

٩٩٨٧ – حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا جَامِعٌ أَبُو سَلَمَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنِ الْبَهِيِّ ، قَالَ : " كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَارِسَانِ : الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ عَلَى فَرَسٍ عَلَى الْمَيْمَنَةِ ، وَالْمِقْدَادُ بْنُ الأَسْوَدِ عَلَى فَرَسٍ عَلَى الْمَيْسَرَةِ "

رواه الطبراني وهو مرسل.

9987. Behiyy der ki: Bedir savaşında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber iki at bulunuyordu; Zübeyr b. el-Avvâm bir at üzerinde sağ kanatta, Mikdâd b. el-Esved de bir at üzerinde sol kanatta bulunuyordu.

★Hadisi Taberâni rivayet etmiş olup hadis mürseldir.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 11377) rivayet etmiştir.
[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 231) rivayet etmiştir.

٩٩٨٨ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ بَزِيعٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُثْمَانَ الْبَكْرَاوِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الصَّلْتُ بْنُ دِينَارٍ ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : " نَزَلَتِ الْمَلائِكَةُ يَوْمَ بَدْرٍ عَلَى سِيمَاءِ الزُّبَيْرِ عَلَيْهَا عَمَائِمُ صُفْرٌ " رواه البزار, وفيه: الصلت بن دينار, وهو متروك .

9988. Ebu'l-Melîh'in bildirdiğine göre babası (Usâme b. Şerîk): "Bedir savaşında melekler, Zübeyr simasıyla inmişler ve sarı sarık sarmışlardı" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Salt b. Dînâr bulunmaktadır.[1]

٩٩٨٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحِ بْنِ حَرْبٍ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ ، ثَنَا عَمِّيَ مَنْصُورُ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ بَدْرٍ فِي الظِّلِّ ، وَأَصْحَابُهُ فِي الشَّمْسِ يُقَاتِلُونَ ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ ، فَقَالَ : أَنْتَ فِي الظِّلِّ وَالْمُسْلِمُونَ فِي الشَّمْسِ يُقَاتِلُونَ ؟ " فَقَامَ ، فَتَحَوَّلَ إِلَى الشَّمْسِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسن بن صالح بن أبي الأسود ,وهو ضعيف جدا .

9989. Ebû Hâzım el-Ensârî bildiriyor: Bedir savaşında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gölgedeydi, ashabı ise güneşin altında savaşıyorlardı, Cibrîl gelip: "Müslümanlar güneşin altında savaşırlarken nasıl gölgede oturursun?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gölgeyi bırakıp güneşin altına geçti.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde çok zayıf sayılan Hasan b. Sâlih b. Ebi'l-Esved bulunmaktadır.

٩٩٩٠ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ ، أَخْبَرَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ أَبَا بَرْزَةَ الْحَارِثِيَّ جَاءَ يَوْمَ بَدْرٍ بِثَلاثَةِ رُءُوسٍ يَحْمِلُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، قَالَ : " ظَفِرَتْ يَمِينُكَ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَمَّا اثْنَانِ فَأَنَا قَتَلْتُهُمَا ، وَأَمَّا وَاحِدٌ فَرَأَيْتُ رَجُلا أَبْيَضَ جَمِيلا حَسَنَ الْوَجْهِ ضَرَبَ رَأْسَهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " ذَاكَ فُلانٌ ، مَلَكٌ مِنَ الْمَلائِكَةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1767) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 518) rivayet etmiştir. Bezzâr: "Bu hadis Usâme'den sadece bu yolla rivayet edilmiştir. Her ne kadar Salt, *leyyinu'l-hadîs* olsa da; bu rivayet merfû hükmündedir. Çünkü o bu fiili, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberken yapmıştır.

9990. Muhammed b. Yahyâ b. Sehl b. Ebî Hasme, babasından, o da kendi babasından nakletmiştir: Ebû Berze el-Hârisî, Bedir savaşında üç kelle taşıyarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini görünce: *"Eline sağlık"* dedi. Ebû Berze: "Ya Resûlallah! Bunların ikisini ben öldürdüm. (Fakat) yakışıklı, beyaz tenli ve güzel yüzlü bir adam diğerinin kellesini uçurdu" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, meleklerden falanca melektir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.

٩٩٩١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ مُحَمَّدٌ فَحَدَّثَنِي أَبِي عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي مَازِنٍ عَنْ أَبِي دَاوُدَ الْمَازِنِيِّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا قَالَ قَالَ إِنِّي لَأَتْبَعُ رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ لِأَضْرِبَهُ إِذْ وَقَعَ رَأْسُهُ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهِ سَيْفِي فَعَرَفْتُ أَنَّهُ قَدْ قَتَلَهُ غَيْرِي

رواه أحمد، وفيه: رجل لم يسم.

9991. Bedir savaşına katılan Ebû Dâvûd el-Mâzinî demiştir ki: Müşriklerden bir adamın kellesini vurmak için kendisini takip ediyordum, kılıcım ona ulaşamadan başı yere düştü, böylece aslında başka birinin onu öldürdüğünü anladım.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır.[1]

٩٩٩٢ – حَدَّثَنَا عَمْرٌو النَّاقِدُ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ الْجَزَرِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَازِعُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ بَدْرٍ إِذْ تَبَسَّمَ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَأَيْنَاكَ تَبَسَّمْتَ؟! قَالَ: " مَرَّ بِي مِيكَائِيلُ، وَعَلَى جَنَاحِهِ أَثَرُ غُبَارٍ وَهُوَ رَاجِعٌ مِنْ طَلَبِ الْقَوْمِ، فَضَحِكَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمْتُ إِلَيْهِ"

رواه أبو يعلى، وفيه: الوازع بن نافع، وهو متروك.

9992. Câbir anlatıyor: Bedir savaşında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber namaz kılıyorduk. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazda tebessüm etti. Namazı bitirince: "Ya Resûlallah! Tebessüm ettiğini gördük (bunun sebebi nedir?)" dedik. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müşrikleri takipten dönerken Mîkâîl yanımdan geçti, üzerinde toz izi vardı, bana (bakıp) güldü, ben de ona tebessüm ettim"* buyurdu.

1 Hadisi Ahmed (5/450) rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. İshâk bulunmaktadır ki; bu ravi müdellistir.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde Vâzi' b. Nâfi' bulunmaktadır ki, bu ravi metruk'tur.[1]

٩٩٩٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا الْحِمْيَرِيُّ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ ، حَدَّثَنِي الْعَلاءُ بْنُ كَثِيرٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ، حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، قَالَ : قَالَ أَبِي : " يَا بُنَيَّ ، لَقَدْ رَأَيْتُنَا يَوْمَ بَدْرٍ ، وَإِنَّ أَحَدَنَا لَيُشِيرُ بِسَيْفِهِ إِلَى رَأْسِ الْمُشْرِكِ فَيَقَعُ رَأْسُهُ عَنْ جَسَدِهِ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهِ "

رواه الطبراني, وفيه: محمد بن يحيى الإسكندراني قال ابن يونس : روى مناكير .

9993. Ebû Umâme b. Sehl b. Huneyf'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Evladım! Bedir savaşında birimiz kılıcıyla müşrikin başına işaret ediyordu (ona doğru kılıcını uzatıyordu), daha kılıcı onun boynuna ulaşmadan başı cesedinden ayrılıp yere düşüyordu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Muhammed b. Yahyâ el-İskenderânî bulunmaktadır ki; İbn Yûnus: "Bu adam münker hadisler rivayet etti" dedi.[2]

٩٩٩٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ , قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَزِيزٍ الأَيْلِيُّ ، ثنا سَلامَةُ بْنُ رَوْحٍ ، عَنْ عَقِيلٍ ، وَخَالِدٍ , عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، أَخْبَرَنِي أَبُو حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ لِي أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ بَعْدَمَا ذَهَبَ بَصَرُهُ : " يَا ابْنَ أَخِي ، لَوْ كُنْتُ أَنَا وَأَنْتَ الآنَ بِبَدْرٍ ثُمَّ أَطْلَقَ اللَّهُ لِي بَصَرِي ، لأَرَيْتُكَ الشِّعْبَ الَّذِي خَرَجَتْ عَلَيْنَا مِنْهُ الْمَلائِكَةُ غَيْرَ شَكٍّ وَلا تَمَارٍ "

رواه الطبراني, وفيه: سلامة بن روح وثقه ابن حبان, وضعفه غيره لغفلة فيه .

9994. Sehl b. Sa'd bildiriyor: Ebû Useyd es-Sâidî -gözleri görmez olunca- bana dedi ki: "Yeğenim! Şu anda benle sen Bedirde bulunsak ve Yüce Allah gözlerimin tekrar görmesine imkân verse; meleklerin yanımıza çıkıp geldikleri yeri şek ve şüphe bırakmayacak şekilde sana gösterirdim."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Selâme b. Ravh bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân güvenilir addetmiş, ama başkaları kendisinde bulunan gafletten dolayı zayıf saymışlardır.[3]

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 2060) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5556) rivayet etmiştir.

[3] - Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/260) rivayet etmiştir.

٩٩٩٥ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " نَزَلَ جِبْرِيلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ عَلَى سِيمَاءِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ وَهُوَ مُعْتَجِرٌ بِعِمَامَةٍ صَفْرَاءَ "

رواه الطبراني، وهو مرسل صحيح الإسناد . وقد تقدمت أحاديث في اللباس نحو هذا .

9995. Urve der ki: "Cibrîl, Bedir savaşında sarı bir sarık sarmış olduğu halde Zübeyr b. el-Avvâm'ın simasıyla (yeryüzüne) indi."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Hadis mürsel olup senedi sahihtir. Daha önce Giyecekler bahsinde buna benzer hadisler geçmişti.[1]

٩٩٩٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، أنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " لَقَدْ قُلِّلُوا فِي أَعْيُنِنَا يَوْمَ بَدْرٍ ، حَتَّى قُلْتُ لِصَاحِبِي الَّذِي إِلَى جَانِبِي : كَمْ تُرَاهُمْ ؟ أَتُرَاهُمْ سَبْعِينَ ؟ " قَالَ : أُرَاهُمْ مِائَةً ، حَتَّى أَخَذْنَا مِنْهُمْ رَجُلا فَسَأَلْنَاهُ ، فَقَالَ : " كُنَّا أَلْفًا " رواه الطبراني .

9996. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Bedir savaşında müşrikler gözümüze sayıca az gösterildi. Öyle ki yanımda bulunan arkadaşıma: "Onları ne kadar görüyorsun? Yetmiş kişi var mı?" deyince: "Onları yüz kişi civarında görüyorum" dedi. Sonra onlardan bir kişiyi (esir) alıp sayılarını sorduk: "Bin kişiydik" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[2]

٩٩٩٧ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي شَمْلَةَ ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ : " سَمِعْنَا صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ وَقَعَ إِلَى الأَرْضِ كَأَنَّهُ صَوْتُ حَصَاةٍ فِي طَسْتٍ ، وَرَمَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتِلْكَ الْحَصَاةِ فَانْهَزَمْنَا " رواه الطبراني في الكبير والأوسط، وإسناده حسن .

9997. Hakîm b. Hizâm demiştir ki: (Bedir savaşında) bir taşın bir leğene düşmesi gibi gökten bir sesin yere indiğini işittik, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o taşı alıp (üzerimize) fırlattı, böylece hezimete uğradık.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 230) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10269) rivayet etmiş olup senedinde kopukluk vardır.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

٩٩٩٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَابَهْرَامَ الأَيْذَجِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَحْيَى الشَّجَرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ الزَّمْعِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ مَوْلَى الأَسْوَدِ بْنِ سُفْيَانَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخَذَ كَفًّا مِنَ الْحَصْبَاءِ فَاسْتَقْبَلَنَا بِهِ ، فَرَمَانَا بِهَا ، وَقَالَ : " شَاهَتِ الْوُجُوهُ " ، فَانْهَزَمْنَا ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾

رواه الطبراني , وإسناده حسن .

9998. Hakîm b. Hizâm anlatıyor: Bedir savaşı olduğu zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç çakıl (kum) verilmesini emretti, o çakılı alarak üzerimize atıp: *"Şu yüzler çirkinleşsin"* buyurdu, böylece hezimete uğradık. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Attığın zamanda sen atmadın, fakat Allah attı."** (Enfâl Sur. 17)

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٩٩٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : ثنا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ قَرْمٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَاوِلْنِي كَفًّا مِنْ حَصًى " ، فَنَاوَلْتُهُ ، فَرَمَى بِهِ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ ، فَمَا بَقِيَ فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ إِلا مُلِئَتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحَصَا ، فَنَزَلَتْ : ﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

9999. İkrime'nin bildirdiğine göre İbn Abbâs şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana bir avuç çakıl (kum) ver"* dedi, ben de verdim. Bir avuç çakılı (kumu) alıp müşriklerin yüzlerine attı, müşriklerden gözleri çakıl (kum) dolmayan kalmadı. Bunun üzerine şu âyet indi: **"Attığın zamanda sen atmadın, fakat Allah attı."** (Enfâl Sur. 17)

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 3127) rivayet etmiştir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الأَسْرَى)

(Bedir) Esirler(i) Hakkında Gelen Rivayetler

١٠٠٠٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ " مَنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَأْسِرُوا مِنْ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَإِنَّهُمْ خَرَجُوا كَرْهاً" رواه أحمد والبزار, ورجال أحمد ثقات .

10000. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) – Bedir savaşında– şöyle buyurmuştur: *"Abdulmuttalib oğullarından kimi esir alabilirseniz alın, çünkü onlar istemeyerek savaşa çıktılar."*

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir, Ahmed'in rivayetinde bulunan raviler, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٠١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ أَوْ غَيْرِهِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ بِالْعَبَّاسِ قَدْ أَسَرَهُ فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ هَذَا أَسَرَنِي أَسَرَنِي رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنْزَعُ مِنْ هَيْئَتِهِ كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلرَّجُلِ " لَقَدْ آزَرَكَ اللَّهُ بِمَلَكٍ كَرِيمٍ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

10001. Ebû İshâk'ın bildirdiğine göre Berâ veya başka biri şöyle demiştir: Ensâr'dan bir adam Abbâs'ı esir alıp (Resûlullah'ın sallallahu aleyhi vesellem yanına) getirdi. Abbâs: "Ya Resûlallah! Bu adam beni esir almadı, beni esir alan gördüğüm kadarıyla şekil ve siması şöyle şöyle olan bir adamdı" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan olan adama: *"Yüce Allah, kerim bir melekle sana yardım etmiş"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٠٠٢ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عَمَّارِ بْنِ أَبِي الْيُسْرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي الْيُسْرِ ، قَالَ : نَظَرْتُ إِلَى الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَهُوَ كَأَنَّهُ صَنَمٌ ، وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ ، فَلَمَّا نَظَرْتُ إِلَيْهِ ، قُلْتُ : جَزَاكَ اللَّهُ مِنْ ذِي رَحِمٍ شَرًّا ، تُقَاتِلُ ابْنَ أَخِيكَ مَعَ عَدُوِّهِ ؟ ! قَالَ : مَا فَعَلَ ، وَهَلْ أَصَابَهُ الْقَتْلُ ؟ قُلْتُ : اللَّهُ أَعَزُّ لَهُ ، وَأَنْصَرُ مِنْ ذَلِكَ ، قَالَ : مَا تُرِيدُ إِلَيَّ ؟ قُلْتُ : إِسَارًا ، " فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ قَتْلِكَ ، قَالَ : لَيْسَتْ بِأَوَّلِ صِلَتِهِ ، فَأَسَرْتُهُ ، ثُمَّ جِئْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

10002. Ebû'l-Yusr anlatıyor: Abbâs'a baktım, put gibi duruyor, gözyaşları akıyordu. Kendisine bakınca: "Böyle bir yakın akraba olmandan dolayı Allah senin cezanı versin! Yeğenine karşı onun düşmanlarıyla beraber (nasıl) savaşırsın?" dedim. Abbâs: "(Yeğenim) ne yaptı? Öldürüldü mü?" deyince: "Allah O'nu daha çok aziz kılıp yardım etti" dedim. Abbâs: "Benden ne istiyorsun?" deyince: "Seni esir almak istiyorum, çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seni öldürmeyi yasakladı" dedim. Abbâs: "Bu onun bana yapmış olduğu ilk iyiliği değildir" dedi. Onu esir alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdim.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.

١٠٠٠٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْجَبُّلِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قُلْتُ لِأَبِي : يَا أَبَةِ ، كَيْفَ أَسَرَكَ أَبُو الْيَسَرِ ، وَلَوْ شِئْتَ لَجَعَلْتَهُ فِي كَفِّكَ ؟ قَالَ : " يَا بُنَيَّ ، لا تَقُلْ ذَاكَ ، فَقَدْ لَقِيَنِي ، وَهُوَ أَعْظَمُ فِي عَيْنِي مِنَ الْخَنْدَمَةِ "

رواه الطبراني والبزار, وفيه: علي بن زيد, وهو سيئ الحفظ, وبقية رجاله وثقوا .

10003. İbn Abbâs der ki: Babam (Abbâs'a): "Babacığım! Ebu'l-Yeser seni nasıl esir aldı? Hâlbuki istesen onu avucuna alabilirdin" deyince: "Evladım! Öyle deme, onunla karşılaşınca gözümde (Mekke'de bir dağ olan) «Handeme»den daha büyük göründü."

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Ali b. Zeyd bulunmaktadır ki; bu ravinin hafızası zayıftır, diğer ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٠٤ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمَضَاءِ الْمِصِّيصِيُّ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ الزَّيْنَبِيُّ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ، يَقُولُ : " أُسِرَ الْعَبَّاسُ يَوْمَ بَدْرٍ ، فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ قَمِيصٌ يَقْدِرُ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مسلم بن خالد, وهو ضعيف وقد وثق .

10004. Câbir b. Abdillah der ki: Bedir savaşında Abbâs esir alındı, kendisine olabilecek bir gömlek (elbise) bulunamadı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Müslim b. Hâlid bulunmaktadır. Bu ravi (daha sonra) güvenilir sayılmıştır.

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1780) rivayet etmiş olup: "İbn Abbâs'tan sadece bu yolla rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

١٠٠٠٥ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ الْمِجْذَرُ بْنِ زِيَادٍ لأَبِي الْبَخْتَرِيِّ بْنَ هِشَامٍ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ قَتْلِكَ
رواه البزار, عن عبد الله بن شبيب, وهو ضعيف .

10005. İbn Abbâs der ki: Miczer b. Ziyâd, Ebu'l-Bahterî b. Hişâm'a dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seni öldürmeyi yasakladı."

★Hadisi Bezzâr, zayıf sayılan Abdullah b. Şebîb'ten rivayet etmiştir.[1]

١٠٠٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ قَالَ مُحَمَّدٌ - يَعْنِي ابْنَ إِسْحَاقَ - حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ الَّذِى أَسَرَ الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَبُو الْيَسَرِ بْنُ عَمْرٍو وَهُوَ كَعْبُ بْنُ عَمْرٍو أَحَدُ بَنِي سَلِمَةَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "كَيْفَ أَسَرْتَهُ يَا أَبَا الْيَسَرِ . قَالَ لَقَدْ أَعَانَنِي عَلَيْهِ رَجُلٌ مَا رَأَيْتُه بَعْدُ وَلاَ قَبْلُ هَيْئَتُهُ كَذَا هَيْئَتُهُ كَذَا. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ أَعَانَكَ عَلَيْهِ مَلَكٌ كَرِيمٌ وَقَالَ لِلْعَبَّاسِ يَا عَبَّاسُ افْدِ نَفْسَكَ وَابْنَ أَخِيكَ عَقِيلَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَنَوْفَلَ بْنَ الْحَارِثِ وَحَلِيفَكَ عُتْبَةَ بْنَ جَحْدَمٍ. أَحَدُ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ فِهْرٍ قَالَ فَأَبَى وَقَالَ إِنِّى قَدْ كُنْتُ مُسْلِماً قَبْلَ ذَلِكَ وَإِنَّمَا اسْتَكْرَهُونِى. قَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِشَأْنِكَ إِنْ يَكُ مَا تَدَّعِى حَقًّا فَاللَّهُ يَجْزِيكَ بِذَلِكَ وَأَمَّا ظَاهِرُ أَمْرِكَ فَقَدْ كَانَ عَلَيْنَا فَافْدِ نَفْسَكَ. وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ قَدْ أَخَذَ مِنْهُ عِشْرِينَ أُوقِيَّةَ ذَهَبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ احْسِبْهَا لِي مِنْ فِدَایَ . قَالَ لاَ ذَاكَ شَيْءٌ أَعْطَانَاهُ اللَّهُ مِنْكَ. قَالَ فَإِنَّهُ لَيْسَ لِى مَالٌ. قَالَ فَأَيْنَ الْمَالُ الَّذِى وَضَعْتَهُ بِمَكَّةَ حَيْثُ خَرَجْتَ عِنْدَ أُمِّ الْفَضْلِ وَلَيْسَ مَعَكُمَا أَحَدٌ غَيْرُكُمَا فَقُلْتَ إِنْ أُصِبْتُ فِي سَفَرِى هَذَا فَلِلْفَضْلِ كَذَا وَلِقُثَمَ كَذَا وَلِعَبْدِ اللَّهِ كَذَا. قَالَ فَوَالَّذِى بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عَلِمَ بِهَذَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ غَيْرِى وَغَيْرُهَا وَإِنِّى لأَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ.

رواه أحمد, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله ثقات .

10006. İbn Abbâs anlatıyor: (Babam) Abbâs b. Abdilmuttalib'i esir alan Ebu'l-Yeser b. Amr'dır. (Bu sahabi) Benû Selime'den Ka'b b. Amr'dır. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey Ebu'l-Yeser! Onu nasıl esir aldın?"* diye sorunca: "Ona karşı daha önce ve daha sonra görmediğim şekil ve şemaili şöyle şöyle olan bir adam bana yardım etti" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona karşı kerim bir melek sana yardım etmiştir"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abbâs'a: *"Ey Abbâs! Fidye verip kendini, yeğenin Akîl b. Ebî Tâlib'i, yeğenin Nevfel b. el-Hâris'i ve* -Benu'l-Hâris b. Fihr'den bir kişi olan- *müttefikin Utbe b. Cahdem'i kurtar"*

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1764) rivayet etmiştir.

buyurdu. Abbâs kabul etmeyip: "Ben bundan önce (savaştan önce) Müslüman olmuştum, ama beni zorlayarak savaşa getirdiler" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah durumunu daha iyi bilir, iddia ettiğin doğruysa Yüce Allah sana sevabını verir. Biz ise senin zahirine bakarız, bu nedenle fidye verip kendini kurtar"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha önce kendisinden yirmi ukiyye altın almıştı. Abbâs: "Ya Resûlallah! Onu fidyem olarak say" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, o (mal) Allah'ın senden alıp bize verdiği bir şeydir"* buyurdu. Abbâs: "Benim malım (param) yoktur ki" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beraberinizde kimse olmadığı bir zamanda Ümmü'l-Fadl'ın yanına koyup: «Fadl'a şu kadar, Kusem'e şu kadar ve Abdullah'a şu kadar (ver)» dediğin para nerede?"* buyurdu. Bunun üzerine Abbâs: "Seni hakla gönderen Allah'a yemin olsun ki, insanlardan ben ve Ümmü'l-Fadl dışında bu durumdan kimsenin haberi olmadı. Ben senin Allah'ın Resûlü olduğunu biliyorum" dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır; diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٠٧ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَطَّارُ الْمِصِّيصِيُّ ، حَدَّثَنَا شَبَابٌ الْعُصْفُرِيُّ ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، صَاحِبُ الْمَغَازِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي بَقِيَّةُ نَبِيهُ بْنُ وَهْبٍ ، عَنْ أَبِي عَزِيزِ بْنِ عُمَيْرٍ ابْنِ أَخِي مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ ، وقَالَ : " كُنْتُ فِي الأُسَارَى يَوْمَ بَدْرٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : اسْتَوْصُوا بِالأُسَارَى خَيْرًا ، وَكُنْتُ فِي نَفَرٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَكَانُوا إِذَا قَدِمُوا غَدَاءَهُمْ أَوْ عَشَاءَهُمْ أَكَلُوا التَّمْرَ وَأَطْعَمُونِي الْخُبْزَ بِوَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِيَّاهُمْ "

رواه الطبراني في الصغير والكبير, وإسناده حسن .

10007. Mus'ab b. Umeyr'in yeğeni Ebû Azîz b. Umeyr anlatıyor: Bedir savaşında esirler arasındaydım, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Esirlere iyi muamelede bulunun"* buyurdu. Ben, Ensâr'dan birilerinin yanında bulunuyordum; sabah akşam yemek yemeğe oturdukları zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendilerine olan vasiyetinden dolayı bana ekmeği verip kendileri hurma yiyorlardı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu's-Sağîr* (no. 409) ve *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 22/393) rivayet etmiş olup: "Ebû Azîz'den sadece bu yolla rivayet edilmiştir. Hadisi İbn İshâk tek başına rivayet etmiştir. Taberânî'nin şeyhi Hüseyin b. Ali el-Attâr'ın biyografisi yapılmamıştır. Bkz. İbn Hacer *"el-İsâbe"*

١٠٠٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِى عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مَا تَقُولُونَ فِى هَؤُلاَءِ الأَسْرَى . قَالَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَوْمُكَ وَأَهْلُكَ اسْتَبْقِهِمْ وَاسْتَأْنِ بِهِمْ لَعَلَّ اللّٰهَ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ. قَالَ وَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَخْرَجُوكَ وَكَذَّبُوكَ قَرِّبْهُمْ فَاضْرِبْ أَعْنَاقَهُمْ. قَالَ وَقَالَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ رَوَاحَةَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ انْظُرْ وَادِياً كَثِيرَ الْحَطَبِ فَأَدْخِلْهُمْ فِيهِ ثُمَّ أَضْرِمْ عَلَيْهِمْ نَاراً. قَالَ فَقَالَ الْعَبَّاسُ قَطَعْتَ رَحِمَكَ.قَالَ فَدَخَلَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِمْ شَيْئاً. قَالَ فَقَالَ نَاسٌ يَأْخُذُ بِقَوْلِ أَبِى بَكْرٍ. وَقَالَ نَاسٌ يَأْخُذُ بِقَوْلِ عُمَرَ. وَقَالَ نَاسٌ يَأْخُذُ بِقَوْلِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ رَوَاحَةَ. قَالَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَقَالَ إِنَّ اللّٰهَ لَيُلِينُ قُلُوبَ رِجَالٍ فِيهِ حَتَّى تَكُونَ أَلْيَنَ مِنَ اللَّبَنِ وَإِنَّ اللّٰهَ لَيَشُدُّ قُلُوبَ رِجَالٍ فِيهِ حَتَّى تَكُونَ أَشَدَّ مِنَ الْحِجَارَةِ وَإِنَّ مَثَلَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ كَمَثَلِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ قَالَ ﴿مَنْ تَبِعَنِى فَإِنَّهُ مِنِّى وَمَنْ عَصَانِى فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وَمَثَلَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ كَمَثَلِ عِيسَى قَالَ ﴿ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ وَإِنَّ مَثَلَكَ يَا عُمَرُ كَمَثَلِ نُوحٍ قَالَ ﴿رَبِّ لاَ تَذَرْ عَلَى الأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّاراً﴾ وَإِنَّ مَثَلَكَ يَا عُمَرُ كَمَثَلِ مُوسَى قَالَ رَبِّ ﴿اشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِم فَلاَ يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الأَلِيمَ﴾ أَنْتُمْ عَالَةٌ فَلاَ يَنْفَلِتَنَّ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلاَّ بِفِدَاءٍ أَوْ ضَرْبَةِ عُنُقٍ. قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِلاَّ سُهَيْلُ ابْنُ بَيْضَاءَ فَإِنِّى قَدْ سَمِعْتُهُ يَذْكُرُ الإِسْلاَمَ. قَالَ فَسَكَتَ قَالَ فَمَا رَأَيْتُنِى فِى يَوْمٍ أَخْوَفَ أَنْ تَقَعَ عَلَىَّ حِجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ فِى ذَلِكَ الْيَوْمِ حَتَّى قَالَ إِلاَّ سُهَيْلُ ابْنُ بَيْضَاءَ . قَالَ فَأَنْزَلَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ مَا كَانَ لِنَبِىٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِى الأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللّٰهُ يُرِيدُ الآخِرَةَ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ لَوْلاَ كِتَابٌ مِنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾

قلت : روى الترمذي منه طرفا. رواه أحمد .

10008. Abdullah (b. Mes'ûd) anlatıyor: Bedir savaşı olduğu zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu esirler hakkında ne dersiniz? (Onları ne yapalım?)"* diye sorunca Ebû Bekr: "Ya Resûlallah! Bunlar senin kavmin ve akrabaların, elinde kalsınlar (hayatta bırak) ve haklarında hüküm vermekte acele etme, umulur ki Yüce Allah tövbelerini kabul edip onları affeder" dedi. Ömer ise: "Ya Resûlallah! Bunlar seni yurdundan çıkardılar, seni yalanladılar getirtip boyunlarını vur (onları öldür)" dedi. Abdullah b. Revâha ise: "Ya Resûlallah! Odunu çok olan bir vadi bul ve

onları içine salıp ateşe vererek onları yak" dedi. Abbâs: "Akrabalık bağlarını koparmış olursun" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) çadıra geçip onlara cevap vermedi. Bunun üzerine birileri: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekr'in sözüyle (görüşüyle) amel eder" dediler. Birileri de: "Ömer'in sözüyle (görüşüyle) amel eder" dediler. Diğer bir topluluk: "Abdullah b. Revâha'nın sözüyle (görüşüyle) amel eder" dediler. (Bir müddet sonra) Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına çıkıp: *"Yüce Allah kendi rızası doğrultusunda birilerinin kalplerini o kadar yumuşatır ki, süt gibi olurlar. Aynı şekilde Yüce Allah kendi rızası doğrultusunda birilerinin kalplerini o kadar sertleştirir ki, taştan daha sert olurlar. Ey Ebû Bekr! Sen Hz. İbrâhîm gibisin. Nitekim o:* **"Artık kim bana uyarsa, o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, şüphesiz sen çok bağışlayan, çok merhamet edensin"** (İbrâhîm Sur. 36) *demişti. Ey Ebû Bekr! Aynı zamanda sen Hz. İsâ gibisin. Zira o:* **"Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan, yine şüphe yok ki sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin"** (Mâide Sur. 118) *demişti. Ey Ömer! Sen de Hz. Nûh gibisin. Zira o:* **"Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma!"** (Nûh Sur. 26) *demişti. Ey Ömer! Aynı zamanda sen Hz. Musâ gibisin. Nitekim o:* **"Ey Rabbimiz! Sen onların kalplerine darlık ver, çünkü onlar elem dolu azabı görünceye kadar iman etmezler"** (Yûnus Sur. 88) *demişti. Siz fakirsiniz, esirlerin fidyelerine ihtiyacınız vardır. Esirlerden hiçbirinin fidye vermeden veya boynu vurulmadan kurtulmasına imkân bırakmayın"* buyurdu. Abdullah: "Ya Resûlallah! Sadece Süheyl b. Beydâ bunların dışında kalsın, çünkü onun İslam'dan sözettiğini duydum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. O gün gibi gökten üzerime taş düşmesinden korktuğum kadar hiçbir günde korkmadım; bu korku Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Tamam) Süheyl b. Beydâ hariç"* buyuruncaya kadar devam etti.

Bunun üzerine Yüce Allah: **"Yeryüzünde düşmanı tamamıyla sindirip hâkim duruma gelmedikçe, hiçbir peygambere esir almak yakışmaz. Siz geçici dünya menfaatini istiyorsunuz, hâlbuki Allah ahireti (kazanmanızı) istiyor. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir"** (Enfâl Sur. 67) âyetini indirdi.

★Derim ki: Tirmîzî bu hadisin bir bölümünü irad etti.

Bu hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1]

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 3632), Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10258) ve Ebû Ya'la (5187) rivayet etmiştir.

١٠٠٠٩ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَاهُ حُسَيْنٌ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ عَنِ الأَعْمَشِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ فَقَامَ عَبْدُ اللهِ بْنُ جَحْشٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْدَاءُ اللهِ كَذَّبُوكَ وَآذَوْكَ وَأَخْرَجُوكَ وَقَاتَلُوكَ وَأَنْتَ بِوَادٍ كَثِيرِ الْحَطَبِ

10009. Cerîr b. Hâzım'ın A'meş'ten rivayetinde lafız şöyledir: Abdullah b. Cahş kalkıp: "Ya Resûlallah! Bu Allah'ın düşmanları seni yalanladılar, sana eziyet edip yurdundan çıkardılar ve seninle savaştılar, şu anda odunu çok olan bir vadide bulunuyorsun" dedi.[1]

١٠٠١٠ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو حَدَّثَنَا زَائِدَةُ فَذَكَرَ نَحْوَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ إِلاَّ سُهَيْلُ ابْنُ بَيْضَاءَ. وَقَالَ فِي قَوْلِ أَبِي بَكْرٍ قَالَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ عِتْرَتُكَ وَأَصْلُكَ وَقَوْمُكَ تَجَاوَزْ عَنْهُمْ يَسْتَنْقِذْهُمُ اللهُ بِكَ مِنَ النَّارِ.

ورواه أبو يعلى بنحوه ورواه الطبراني أيضا, وفيه: أبو عبيدة و لم يسمع من أبيه, ولكن رجاله ثقات .

10010. Zâide'nin rivayetinde ifade şöyledir: Ebû Bekr dedi ki: "Ya Resûlallah! Bunlar senin neslin, aslın ve kavmindir, onları affet! Böylece Yüce Allah onları senin sayende cehennemden kurtarır."

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir, lakin ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٠١١ – وفي رواية عند الطبراني : حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ الأَنْبَارِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ السُّلَمِيُّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ مَطِيرٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ وَجَاءُوا بِالأُسَارَى ، دَعَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا بَكْرٍ ، فَقَالَ : " مَا تَرَى فِي هَؤُلاءِ ؟ " قَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ ، قَوْمُكَ ، إِنْ قَتَلْتَهُمْ دَخَلُوا النَّارَ ، وَإِنْ أَخَذْتَ فِدَاءَهُمْ فَمَنْ أَسْلَمَ كَانَ لَنَا عَضُدًا ، وَمَنْ أَبَى أَخَذْنَا فِدَاءَهُ ، قَالَ : " مَا تَرَى يَا عُمَرُ ؟ " قَالَ : أَرَى أَنْ تَعْرِضَهُمْ فَتَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ ، فَهَؤُلاءِ أَئِمَّةُ الْكُفْرِ وَقَادَةُ الْكُفْرِ ، وَاللهِ مَا رَضُوا أَنْ أَخْرَجُونَا حَتَّى كَانُوا أَوَّلَ الْعَرَبِ غَزَانَا

وهي متصلة, وفيها :موسى بن مطير, وهو ضعيف .

10011. Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Bedir savaşı olup esirleri getirdikleri zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekr'i çağırıp:

[1] Hadisi Ahmed (no. 3634) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10259-10260) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (no. 3633) rivayet etmiştir.

"Bunlar hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorunca: "Ya Resûlallah! Bunlar senin kavmin, kendilerini öldürürsen cehenneme giderler, ama (kurtulmaları karşılığında) fidyelerini alırsan; onlardan Müslüman olan bize yardımcı olur, Müslüman olmak istemeyenden de fidye alırız" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Ömer! Sen ne dersin?" diye sorunca (Ömer): "Ben karşına geçirip boyunlarını vurmanı uygun buluyorum, çünkü bunlar kâfirlerin başları ve önderleridir. Allah'a yemin olsun ki, bizi yurdumuzdan çıkarmaları yetmedi Araplar arasında ilk bize savaş açan kendileri oldu" dedi.

★(Bu rivayet) muttasıl bir rivayet olup senedinde zayıf sayılan Mûsâ b. Matîr bulunmaktadır.[1]

١٠٠١٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِىُّ بْنُ عَاصِمٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ وَذَكَرَ رَجُلاً عَنِ الْحَسَنِ قَالَ اسْتَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم النَّاسَ فِى الأُسَارَى يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَمْكَنَكُمْ مِنْهُمْ . قَالَ فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اضْرِبْ أَعْنَاقَهُمْ. قَالَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ ثُمَّ عَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَمْكَنَكُمْ مِنْهُمْ وَإِنَّمَا هُمْ إِخْوَانُكُمْ بِالأَمْسِ . قَالَ فَقَامَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اضْرِبْ أَعْنَاقَهُمْ. فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ ثُمَّ عَادَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَقَالَ لِلنَّاسِ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ فَقَالَ ا رَسُولَ اللَّهِ نَرَى أَنْ تَعْفُوَ عَنْهُمْ وَأَنْ تَقْبَلَ مِنْهُمُ الْفِدَاءَ. قَالَ فَذَهَبَ عَنْ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مَا كَانَ فِيهِ مِنَ الْغَمِّ. قَالَ فَعَفَا عَنْهُمْ وَقَبِلَ مِنْهُمُ الْفِدَاءَ. قَالَ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿لَوْلاَ كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ

رواه أحمد, عن شيخه علي بن عاصم بن صهيب ,وهو كثير الغلط والخطأ لا يرجع إذا قيل له الصواب, وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

10012. Enes ve Hasan(-ı Basrî) bildiriyor: Bedir savaşında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) esirler konusunda insanlarla istişare edip: *"Yüce Allah onlara karşı size yardım etti de onları esir aldınız"* buyurunca Ömer b. el-Hattâb ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! Boyunlarını vur" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yüzünü çevirdi. Sonra tekrar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Yüce Allah onlara karşı size yardım etti de onları esir aldınız, ama düne kadar onlar sizin kardeşlerinizdi"*

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10257) rivayet etmiş olup senedinde Âsım b. Ebî'n-Nucûd bulunmaktadır ki; bu ravinin sağlamlığı hakkında konuşulmuştur.

buyurunca Ömer tekrar kalkıp: "Ya Resûlallah! Boyunlarını vur" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine ona aldırmadı. Sonra tekrar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp daha önceki sözlerini tekrarlayınca Ebû Bekr es-Sıddîk ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! Ben onları affedip (kendilerini kurtarma karşılığında) onlardan fidye kabul etmeni uygun buluyorum" dedi. (Ebû Bekir öyle deyince) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünde bulunan sıkıntılı durum gitti, onları affedip fidye vermelerini kabul etti. Bunun üzerine Yüce Allah: **"Eğer Allah'ın daha önce verilmiş bir hükmü olmasaydı, aldığınız şey (fidye)den dolayı size büyük bir azap dokunurdu"** (Enfâl Sur. 68) âyetini indirdi.

★Hadisi Ahmed, şeyhi Ali b. Âsım b. Suheyb'den rivayet etmiş olup bu şahıs, çokça yanılıp hata eden bir kişidir. Kendisine doğrusu söylendiği zaman yanlışından dönmezdi. Ahmed'in bu rivayetinde bulunan diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٠١٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ قَالَ مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَاقَ فَحَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قَالَ أَبُو رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنْتُ غُلَاماً لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَكَانَ الإِسْلَامُ قَدْ دَخَلَنَا فَأَسْلَمْتُ وَأَسْلَمَتْ أُمُّ الْفَضْلِ وَكَانَ الْعَبَّاسُ قَدْ أَسْلَمَ وَلَكِنَّهُ كَانَ يَهَابُ قَوْمَهُ وَكَانَ يَكْتُمُ إِسْلَامَهُ وَكَانَ أَبُو لَهَبٍ عَدُوُّ اللَّهِ قَدْ تَخَلَّفَ عَنْ بَدْرٍ وَبَعَثَ مَكَانَهُ الْعَاصَ بْنَ هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَكَذَلِكَ كَانُوا صَنَعُوا لَمْ يَتَخَلَّفْ رَجُلٌ إِلاَّ بَعَثَ مَكَانَهُ رَجُلاً فَلَمَّا جَاءَنَا الْخَبَرُ كَبَتَهُ اللَّهُ وَأَخْزَاهُ وَوَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا قُوَّةً فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. وَمِنْ هَذَا الْمَوْضِعِ فِي كِتَابِ يَعْقُوبَ مُرْسَلٌ لَيْسَ فِيهِ إِسْنَادٌ وَقَالَ فِيهِ أَخُو بَنِي سَالِمِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ وَكَانَ فِي الأُسَارَى أَبُو وَدَاعَةَ بْنُ صُبَيْرَةَ السَّهْمِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ لَهُ بِمَكَّةَ ابْناً كَيِّساً تَاجِراً ذَا مَالٍ لَكَأَنَّكُمْ بِهِ قَدْ جَاءَنِي فِي فِدَاءِ أَبِيهِ وَقَدْ قَالَتْ قُرَيْشٌ لاَ تَعْجَلُوا بِفِدَاءِ أُسَارَاكُمْ لاَ يَتَأَرَّبُ عَلَيْكُمْ مُحَمَّدٌ وَأَصْحَابُهُ ". فَقَالَ الْمُطَّلِبُ بْنُ أَبِي وَدَاعَةَ صَدَقْتُمْ فَافْعَلُوا وَانْسَلَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَدِمَ الْمَدِينَةَ وَأَخَذَ أَبَاهُ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ دِرْهَمٍ فَانْطَلَقَ بِهِ وَقَدِمَ مِكْرَزُ بْنُ حَفْصِ بْنِ الأَخْيَفِ فِي فِدَاءِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَكَانَ الَّذِي أَسَرَهُ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُنِ أَخُو بَنِي مَالِكِ بْنِ عَوْفٍ

رواه أحمد هكذا باختصار وبعضه مرسل ورجال غير المرسل ثقات .

10013. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ebû Râfi' anlatıyor: Abbâs b. Abdilmuttâlib'in kölesiydim, İslam dini aramıza (evimize)

---

[1] Hadisi Ahmed (3/243) rivayet etmiş olup senedinde Humeyd et-Tavîl bulunmaktadır ki; bu ravi müdellistir.

girmişti. Ben, Ümmü'l-Fadl ve Abbâs, Müslüman olmuştuk; ama Abbâs kavminden çekindiğinden dolayı imanını gizliyordu. Allah'ın düşmanı Ebû Leheb, Bedir savaşına katılmamıştı ve yerine Âs b. Hişâm b. el-Muğîre'yi göndermişti. Müşrikler hep öyle yapmıştı, savaşa katılmayan her adam yerine bir adam göndermişti. Hayır bize bulaşınca (yani Müslüman olduğumuz zaman) Allah onu alçaltıp rezil etti, biz de içimizde bir güç bulduk... -Hadis, devam ediyor. Buradan itibaren Ya'kûb'un nüshasında mürsel olup isnâdı verilmemiştir-

Esirler arasında Sâlim b. Avf oğullarının kardeşi olan Ebû Vedâa b. Subayra es-Sehmî bulunuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun Mekke'de güzel, tâcir ve mal sahibi olan bir oğlu bulunmaktadır, neredeyse babasını kurtarmak için fidyeyi getirmek üzere"* buyurdu. Bu arada Kureyşliler: "Esirlerinizi kurtarmak için fidye vermekte acele etmeyiniz, Muhammed ve ashâbı size karşı şiddetli olmasınlar" demişlerdi. Muttâlib b. Ebî Vedâa: "Doğru söylüyorsunuz" deyip geceleyin gizlice (Mekke'den) çıkıp Medine'ye geldi ve dört bin dirhem vererek babasını alıp Süheyl b. Amr'a ait bir yerde (hurmalıkta) bulunan Mikraz b. Hafs b. el-Ahyef'in yanına götürdü. Ebû Vedâa'yı, Mâlik b. Avf oğullarının kardeşi olan Mâlik b. ed-Duhşun esir almıştı.

★Hadisi Ahmed bu şekilde kısa metniyle ve bir bölümünü de mürsel olarak rivayet etti. Mürsel olmayanın ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠١٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ ، يَقُولُ : حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، قَالَ : " كُنْتُ غُلامًا لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، وَكُنْتُ قَدْ أَسْلَمْتُ ، وَأَسْلَمَتْ أُمُّ الْفَضْلِ ، وَأَسْلَمَ الْعَبَّاسُ ، وَكَانَ يَكْتُمُ إِسْلامَهُ مَخَافَةَ قَوْمِهِ ، وَكَانَ أَبُو لَهَبٍ قَدْ تَخَلَّفَ عَنْ بَدْرٍ وَبَعَثَ مَكَانَهُ الْعَاصَ بْنَ هِشَامٍ ، وَكَانَ لَهُ عَلَيْهِ دَيْنٌ ، فَقَالَ لَهُ : اكْفِنِي هَذَا الْغَزْوَ ، وَأَتْرُكُ لَكَ مَا عَلَيْكَ ، فَفَعَلَ ، فَلَمَّا جَاءَ الْخَبَرُ ، وَكَبَتَ اللَّهُ أَبَا لَهَبٍ ، وَكُنْتُ رَجُلا ضَعِيفًا أَنْحِتُ هَذِهِ الأَقْدَاحَ فِي حُجْرَةٍ ، وَمَرَّ بِي ، فَوَاللَّهِ إِنِّي لَجَالِسٌ فِي الْحُجْرَةِ أَنْحِتُ أَقْدَاحِي وَعِنْدِي أُمُّ الْفَضْلِ ، إِذِ الْفَاسِقُ أَبُو لَهَبٍ يَجُرُّ رِجْلَيْهِ أُرَاهُ ، قَالَ : حَتَّى جَلَسَ عِنْدَ طُنُبِ الْحُجْرَةِ ، فَكَانَ ظَهْرُهُ إِلَى ظَهْرِي ، فَقَالَ النَّاسُ : هَذَا أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ ، فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ : هَلُمَّ إِلَيَّ يَا ابْنَ أَخِي ، فَجَاءَ أَبُو سُفْيَانَ حَتَّى جَلَسَ عِنْدَهُ ، فَجَاءَ النَّاسُ ، فَقَامُوا عَلَيْهِمَا ، فَقَالَ : يَا ابْنَ أَخِي كَيْفَ كَانَ أَمْرُ النَّاسِ ؟ قَالَ : لا شَيْءَ ، وَاللَّهِ مَا هُوَ إِلا أَنْ لَقِينَاهُمْ فَمَنَحْنَاهُمْ أَكْتَافَنَا يَقْتُلُونَنَا كَيْفَ شَاءُوا ، وَيَأْسِرُونَنَا كَيْفَ شَاءُوا وَايْمُ

اللَّهِ ، لَمَا لُمْتُ النَّاسَ ، قَالَ : وَلِمَ ؟ ، فَقَالَ : رَأَيْتُ رِجَالا بِيضًا عَلَى خَيْلٍ بُلْقٍ لا وَاللَّهِ مَا تَلِيقُ شَيْئًا وَلا يَقُومُ لَهَا شَيْءٌ ، قَالَ : فَرَفَعْتُ طُنُبَ الْحُجْرَةِ ، فَقُلْتُ : تِلْكَ وَاللَّهِ الْمَلائِكَةُ ، فَرَفَعَ أَبُو لَهَبٍ يَدَهُ فَلَطَمَ وَجْهِي ، وَثَاوَرْتُهُ فَاحْتَمَلَنِي ، فَضَرَبَ بِيَ الأَرْضَ حَتَّى نَزَلَ عَلَيَّ ، فَقَامَتْ أُمُّ الْفَضْلِ فَاحْتَجَزَتْ ، فَأَخَذَتْ عَمُودًا مِنْ عُمُدِ الْحُجْرَةِ فَضَرَبَتْهُ بِهِ ، فَفَلَقَتْ فِي رَأْسِهِ شَجَّةً مُنْكَرَةً ، وَقَالَتْ : أَيْ عَدُوَّ اللَّهِ ، اسْتَضْعَفْتَهُ إِنْ رَأَيْتَ سَيِّدَهُ غَائِبًا عَنْهُ ؟ فَقَامَ ذَلِيلا ، فَوَاللَّهِ مَا عَاشَ إِلا سَبْعَ لَيَالٍ حَتَّى ضَرَبَهُ اللَّهُ بِالْعَدَسَةِ ، فَقَتَلَتْهُ ، فَلَقَدْ تَرَكَهُ ابْنَاهُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاثَةً مَا يَدْفِنَاهُ حَتَّى أَنْتَنَ ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ لابْنَيْهِ : أَلا تَسْتَحِيَانِ ، إِنَّ أَبَاكُمَا قَدْ أَنْتَنَ فِي بَيْتِهِ ؟ فَقَالا : إِنَّا نَخْشَى هَذِهِ الْقُرْحَةَ ، وَكَانَتْ قُرَيْشٌ يَتَّقُونَ الْعَدَسَةَ كَمَا يُتَّقَى الطَّاعُونُ ، فَقَالَ رَجُلٌ : انْطَلِقَا فَأَنَا مَعَكُمَا ، قَالَ : فَوَاللَّهِ مَا غَسَّلُوهُ إِلا قَذْفًا بِالْمَاءِ عَلَيْهِ مِنْ بَعِيدٍ ، ثُمَّ احْتَمَلُوهُ فَقَذَفُوهُ فِي أَعْلَى مَكَّةَ إِلَى جِدَارٍ ، وَقَذَفُوا عَلَيْهِ الْحِجَارَةَ "

رواه الطبراني والبزار وفي إسناده حسين بن عبد الله بن عبيد الله, وثقه أبو حاتم وغيره, وضعفه جماعة, وبقية رجاله ثقات .

10014. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ebû Râfi' anlatıyor: Abbâs b. Abdilmuttâlib'in kölesiydim. Ben, Ümmü'l-Fadl ve Abbâs Müslüman olmuştuk, ama Abbâs kavminden çekindiğinden dolayı imanını gizliyordu. Ebû Leheb, Bedir savaşına katılmamıştı ve yerine Âs b. Hişâm'ı göndermişti. Ebû Leheb, Âs b. Hişâm'a borç vermişti. Kendisine: "Benim yerime bu savaşa git, bana olan borcunu silerim" deyince Âs kabul etti. Kureyş'in hezimet haberi kendisine gelince, Allah onu diz üstü düşürüp perişan etti. Ben zayıf birisi idim, (ağaçtan) kadeh yontarken Ebû Leheb yanıma uğradı. Allah'a yemin olsun ki, hücrede yanımda Ümmü'l-Fadl varken ve oturup kadehleri oymakla uğraşırken fasık biri olan Ebû Leheb'in kötü bir vaziyette ayaklarını sürüyerek geldiğini gördüm. Gelip benim çalıştığım hücreyi kazığa bağlayan ipin üzerine oturdu. Sırtı benim sırtıma dönüktü. Tam bu şekilde otururken, birden insanlar: "İşte Ebû Süfyân b. el-Hâris b. Abdilmuttalib geldi" dediler. Ebû Leheb ona: "Yanıma gel hele, ey kardeşim oğlu!" dedi. Ebû Süfyân da gelip yanına oturdu. İnsanlar gelip etraflarını sardılar. Ebû Leheb: "Kardeşim oğlu! Anlat hele insanların durumu nasıldı?" deyince: "Bir şey olmadı, vallahi bizler, Müslümanlarla karşılaşınca, onlara kendimizi teslim ederek bizi diledikleri gibi öldürüp, esir almalarına seyirci kalmaktan başka bir şey yapamadık. Allah'a yemin ederim ki ben bu sözümle adamlarımızı kınamak istemiyorum" dedi. Ebû Leheb: "Neden?" deyince: "Duru renkli atlara binmiş bembeyaz adamlar

gördüm. Vallahi hiç bir şey onlara yaklaşamıyor, hiç bir kuvvet onlara mukavemet edemiyordu" dedi.

Ebû Rafi' devamla şöyle anlattı: Ben hücrenin ipini elimle kaldırdım ve: "Vallahi işte onlar melekler idi" dedim. Bunun üzerine Ebû Leheb de elini kaldırıp suratıma müthiş bir tokat attı. Ben de üzerine saldırdım. Beni kaldırıp yere çarptı, üzerime çullanarak vurmaya başladı. Ben zaten zayıf birisiydim. Yanımda bulunan Ümmü'l-Fadl fırlayıp hücreyi dayayan direklerden birini kaptığı gibi Ebû Leheb'e indirip kafasını derin şekilde yardı ve: "Ey Allah'ın düşmanı! Onu efendisi yok diye zayıf mı buluyorsun!" dedi. Ebû Leheb de perişan ve hakir bir halde kalkıp gitti. Vallahi bu olaydan sonra Ebû Leheb sadece yedi gün yaşayabildi. Allah ona "adese" denilen bir deri hastalığına çarptırmak suretiyle onu öldürdü. Oğulları kendisini iki veya üç gece bırakıp defnetmediler, böylece kötü bir şekilde kokmaya başladı. Kureyşli bir adam oğullarına: "İkinize de yazıklar olsun, babanız evinde koktu da siz onu defnetmemekle utanmıyor musunuz?" deyince: "Biz bu çıbanın bulaşıcı olabileceğinden korkuyoruz" dediler. Kureyşliler, bu "adese" hastalığından vebadan korktukları gibi korkarlardı. Bir adam onlara: "Haydi gidin! Ben de sizinle geliyorum" dedi.

Ebû Râfi: "Vallahi onu normal yıkamayıp uzaktan üzerine su serptiler, sonra cenazeyi Mekke'nin tâ yukarı taraflarına götürüp orada bir duvarın kenarına attılar ve üzerine taş atıp gömdüler" dedi.

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet ettiler. Senedinde Hüseyin b. Abdillah b. Ubeydillah bulunmaktadır ki; bu raviyi Ebû Hâtim ve başkası güvenilir, bir kısım muhaddisler de zayıf saymışlardır, diğer ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٠٠١٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : ثنا بُكَيْرُ بْنُ مِسْمَارٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَسَرْتُ أَنَا وَالزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ يَوْمَ بَدْرٍ ، فَقَدِمَ هِشَامُ بْنُ الْوَلِيدِ لِفِدَائِهِ ، فَوَهَبْتُ لَهُ حَقِّي وَأَخَذَ الزُّبَيْرُ حَقَّهُ مِنَ الْفِدَاءِ "

رواه البزار, عن شيخه عبد الله بن شبيب, وهو ضعيف .

10015. Âmir b. Sa'd'ın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Ben ve Zübeyr b. el-Avvâm, Bedir savaşında Velîd b. el-Velîd'i esir aldık. Hişâm b. el-Velîd, onun fidyesini verip kendisini kurtarmak için geldi; ben hakkımı Velîd'e bağışladım, Zübeyr b. el-Avvâm da hakkını (fidyeden kendisine düşen payı) aldı.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 912), Bezzâr (no. 1778) ve Ahmed (9/6) rivayet etmiştir.

★Hadisi Bezzâr, zayıf sayılan şeyhi Abdullah b. Şebîb'den rivayet etmiştir.[1]

١٠٠١٦ - و عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لأَقْتُلَنَّ الْيَوْمَ رَجُلاً مِنْ قُرَيْشٍ صَبْرًا قَالَ : فَنَادَى عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ بِأَعْلَى صَوْتِهِ : يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ مَالِي أُقْتَلُ مِنْ بَيْنِكُم صَبْرًا قَالَ : فقال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " بِكُفْرِكَ بِاللهِ وَافْتِرَائِكَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه البزار، وفيه: يحيى بن سلمة بن كهيل، وهو ضعيف، ووثقه ابن حبان .

10016. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bugün Kureyş kabilesinden bir adamı hapsedip idam ederek öldüreceğim"* buyurmuştu. Bu sözü işiten Ukbe b. Ebî Muayt avazının çıktığınca bağırarak: "Ey Kureyş topluluğu! Neden ben aranızdan seçilip idam ediliyorum?" diye seslenince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a küfredip Resûlullah'a* (sallallahu aleyhi vesellem) *iftira ettiğin için"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Seleme b. Kuheyl bulunmaktadır, ama İbn Hibbân bu raviyi güvenilir saymıştır.[2]

١٠٠١٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قتادة ، قَالَ : وَأَخْبَرَنِي عُثْمَانُ الْجَزَرِيُّ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " فَادَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُسَارَى بَدْرٍ ، وَكَانَ فِدَاءُ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ أَرْبَعَةَ آلافٍ ، وَقُتِلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ قَبْلَ الْفِدَاءِ قَامَ إِلَيْهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَتَلَهُ صَبْرًا ، فَقَالَ : مَنْ لِلصِّبْيَةِ يَا مُحَمَّدُ ؟ قَالَ : النَّارُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط، ورجاله رجال الصحيح .

10017. Mıksem'in bildirdiğine göre İbn Abbâs şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir esirlerinin fidyelerini kabul etti, her bir esirin fidyesi dört bin dirhem idi. Ukbe b. Ebî Muayt fidye işinden önce öldürüldü. Ali b. Ebî Tâlib kalkıp kendisini idam ederek öldürdü. Ukbe: "Ey Muhammed! (Geride bıraktığım) çocuklara kim sahip çıkacak?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehennem"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[3]

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1779) rivayet etmiş olup: "Hadisin Sa'd'dan bu isnâddan başka bir yolla rivayet edildiğini bilmiyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1781) rivayet etmiş olup: "Hadisin İbn Abbâs'tan bu sened dışında başka bir kanalla geldiğini bilmiyoruz" demiştir.

[3] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12154) rivayet etmiştir.

١٠٠١٨ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، أَنَّهُ قَالَ لابْنِ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، وَكَانَ غَيْرَ كَذُوبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَ بِعُنُقِ أَبِيكَ أَنْ يُضْرَبَ صَبْرًا ، ثُمَّ مَرَّ بِهِ ، فَقَالَ : مَنْ لِلصِّبْيَةِ بَعْدِي ؟ قَالَ : لَهُمُ النَّارُ ، حَسْبُكَ مَا رَضِيَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

10018. Amr b. Murre'nin bildirdiğine göre Mesrûk, Ukbe b. Ebî Muayt'ın oğluna dedi ki: Asla yalancı olmayan Abdullah b. Mes'ûd'un bana bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) babanın boynunun vurulup idam edilmesini emretti. Sonra onun yanına uğradığında Ukbe: "(Geride bıraktığım) çocuklar(ım)a kim sahip çıkacak?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehenem sahip çıkacak"* buyurdu. İşte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sana razı olduğu şey (ateş) sana yeter.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠١٩ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمَّادِ بْنِ نُمَيْرٍ ، قَالَ : نا عَمِّي حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " قَتَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ ثَلاثَةً صَبْرًا ، قَتَلَ النَّضْرَ بْنَ الْحَارِثِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ ، وَقَتَلَ طُعَيْمَةَ بْنَ عَدِيٍّ مِنْ بَنِي نَوْفَلٍ ، وَقَتَلَ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الله بن حماد بن نمير, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

10019. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir savaşında şu üç kişiyi önce hapsedip sonra idam ederek öldürttü: Benû Abdiddâr'dan Nadr b. el-Hâris, Benû Nevfel'den Tuayme b. Adiyy ve Ukbe b. Ebî Muayt.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. Hammâd b. Nümeyr bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum, diğer ravileri güvenilir ravilerdir.

١٠٠٢٠ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْجَهْمِ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْفَرَجِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ التَّمَّارُ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِدَاءَ أُسَارَى بَدْرٍ

مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَرْبَعَةَ آلافٍ " رواه الطبراني في الصغير، وفيه: الواقدي، وهو ضعيف .

10020. Nu'mân b. Beşîr el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir savaşında müşriklerden esir alınan her bir kişinin fidyesini dört bin dirhem olarak tayin etti.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-Sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Vâkidî bulunmaktadır.[1]

١٠٠٢١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَحْمَرِ النَّاقِدِ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَعِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ ، قَالَ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زُهَيْرٍ أَبُو يَعْلَى الأُبُلِّيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الصَّفَّارُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عُقَيْلٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا ابْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : كَانَتْ قُرَيْشٌ نَاحَتْ قَتْلاهَا ، ثُمَّ نَدِمَتْ ، وَقَالُوا : لا تَنُوحُوا عَلَيْهِمْ ، فَيَبْلُغَ ذَلِكَ مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ ، فَيَشْمَتُوا بِكُمْ ، وَكَانَ فِي الأَسْرَى أَبُو وَدَاعَةَ بْنُ ضُبَيْرَةَ السَّهْمِيُّ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لَهُ بِمَكَّةَ ابْنًا تَاجِرًا كَيِّسًا ذَا مَالٍ ، كَأَنَّكُمْ بِهِ قَدْ جَاءَكُمْ فِي فِدَاءِ أَبِيهِ " . فَلَمَّا قَالَتْ قُرَيْشٌ فِي الْفِدَاءِ مَا قَالَتْ ، قَالَ الْمُطَّلِبُ : صَدَقْتُمْ ، وَاللَّهِ لَئِنْ فَعَلْتُمْ ، لَيَتَأَرَّبَنَّ عَلَيْكُمْ ، ثُمَّ انْسَلَّ مِنَ اللَّيْلِ ، فَقَدِمَ الْمَدِينَةَ ، فَفَدَى أَبَاهُ بِأَرْبَعَةِ آلافِ دِرْهَمٍ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10021. Abdullah b. ez-Zübeyr anlatıyor: Kureyşliler (Bedir savaşında) öldürülen adamları için ağıt yakmışlardı, sonra bu duruma pişman olup ağıt yakmaktan vazgeçtiler ve: "Ölüleriniz için ağıt yakmayın! Ağıt yakarsanız, bunun haberi Muhammed ve ashâbına ulaşırsa içinde bulunduğunuz duruma sevinirler" dediler. Esirler arsında Ebû Vedâa b. Subayra es-Sehmî de bulunuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun Mekke'de güzel, tacir, mal sahibi olan bir oğlu bulunmaktadır, neredeyse babasını kurtarmak için fidyeyi getirip gelecektir"* buyurdu. Kureyşliler fidye konusunda söyledikleri şeyleri söyleyince Muttalib (b. Ebî Vedâa): "Doğru söylüyorsunuz, esirlerinizi kurtarmak için fidye vermekte acele ederseniz, Muhammed ve ashâbı size karşı şiddetli olurlar" deyip geceleyin gizlice (Mekke'den) çıkıp Medine'ye geldi ve dört bin dirhem vererek babasını kurtardı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu's-Sağîr*'de rivayet etmiş olup: "Nu'mân'dan sadece bu senedle rivayet edilmiştir. Vâkidî bu hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir.

(بَابٌ فِيمَنْ قُتِلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ بَدْرٍ)

Bedir Savaşında Müslümanlardan Şehit Olanlar

١٠٠٢٢ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَطَّارِ أَبُو أَيُّوبَ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، أَخْبَرَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شَقِيقٍ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُ ، " أَنَّ الثَّمَانِيَةَ عَشَرَ الَّذِينَ قُتِلُوا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ جَعَلَ اللَّهُ أَرْوَاحَهُمْ فِي الْجَنَّةِ فِي طَيْرٍ خُضْرٍ تَسْرَحُ فِي الْجَنَّةِ ، قَالَ : فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ إِطِّلاعَةً ، فَقَالَ : يَا عِبَادِي ، مَاذَا تَشْتَهُونَ ؟ قَالُوا : يَا رَبَّنَا ، مَا فَوْقَ هَذَا شَيْءٌ ، قَالَ : فَيَقُولُ : عِبَادِي ، مَاذَا تَشْتَهُونَ ؟ فَيَقُولُونَ فِي الرَّابِعَةِ : تَرُدُّ أَرْوَاحَنَا فِي أَجْسَادِنَا فَنُقْتَلُ كَمَا قُتِلْنَا "

رواه الطبراني ورجاله ثقات . ويأتي تسمية من سمي منهم في باب من شهد بدرا إن شاء الله . وتقدمت أحاديث في أرواح الشهداء .

10022. Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bedir savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından şehit düşen on sekiz kişinin ruhlarını, Yüce Allah Cennette yeşil kuşların içine koydu. Bu kuşlar cennette istediklerini yerler.

Abdullah b. Mes'ûd der ki: Onlar bu haldeyken Rabbin onlara bakıp: "Ey kullarım! Neyi arzuluyorsunuz?" buyurunca: "Ey Rabbimiz! Bundan daha yüksek bir şey yoktur" dediler. Yüce Allah tekrar: "Ey kullarım! Neyi arzuluyorsunuz?" buyurur (onlar da aynı cevabı verirler). Yüce Allah dördüncü seferde onlara sorunca: "Ruhlarımızı tekrar cesedimize geri iade etmeni ve senin yolunda öldürüldüğümüz gibi tekrar öldürülmeyi arzuluyoruz" derler.

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

İnşallah isimleri zikredilenler Bedir savaşına katılanlar(ın listesi) bahsinde (tekrar) sayılacaktır.

Şehitlerin ruhları konusunda daha önce hadisler geçmişti.

[1] Bak. 10013.

(بَابٌ فِيمَنْ قُتِلَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ)

Bedir Savaşında Müşriklerden Öldürülenler

١٠٠٢٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا مُغِيرَةُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ بِأُولَئِكَ الرَّهْطِ فَأُلْقُوا فِي الطُّوَى عُتْبَةُ وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابُهُ وَقَفَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ " جَزَاكُمُ اللَّهُ شَرًّا مِنْ قَوْمِ نَبِيٍّ مَا كَانَ أَسْوَأَ الطَّرْدِ وَأَشَدَّ التَّكْذِيبِ ". قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تُكَلِّمُ قَوْماً قَدْ جَيَّفُوا فَقَالَ " مَا أَنْتُمْ بِأَفْهَمَ لِقَوْلِي مِنْهُمْ أَوْ لَهُمْ أَفْهَمُ لِقَوْلِي مِنْكُمْ ".

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن إبراهيم لم يسمع من عائشة ولكنه دخل عليها .

10023. Hz. Âişe anlatıyor: Bedir savaşında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), o kişilerin (Müşriklerin elebaşlarının) Utbe, Ebû Cehil ve arkadaşlarının kuyuya atılmasını emrettikten (bu kişiler de kuyuya atıldıktan) sonra başlarında durup: *"Bir peygamberin kavmi olarak Allah belanızı versin! Onu en kötü şekilde yurdundan çıkarıp en şiddetli şekilde yalanladınız"* diye seslendi. (Sahabiler): "Ya Resûlallah! Ölüp leş haline gelen kişilerle nasıl konuşuyorsun? (Seni duyup anlarlar mı?)" dediler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz benim sözümü onlardan daha iyi işitip anlayamazsınız -veya- Onlar benim sözümü sizden daha iyi anlarlar"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. Ancak İbrâhîm, Âişe'den hadis işitmemiştir; lakin Âişe'nin yanına girmiştir.

١٠٠٢٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقَتْلَى أَنْ يُطْرَحُوا فِي الْقَلِيبِ فَطُرِحُوا فِيهِ إِلاَّ مَا كَانَ مِنْ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ فَإِنَّهُ انْتَفَخَ فِي دِرْعِهِ فَمَلأَهَا فَذَهَبُوا يُحَرِّكُوهُ فَتَزَايَلَ فَأَقَرُّوهُ وَأَلْقَوْا عَلَيْهِ مَا غَيَّبَهُ مِنَ التُّرَابِ وَالْحِجَارَةِ فَلَمَّا أَلْقَاهُمْ فِي الْقَلِيبِ وَقَفَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " يَا أَهْلَ الْقَلِيبِ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا فَإِنِّي قَدْ وَجَدْتُ مَا وَعَدَنِي رَبِّي حَقًّا ". قَالَ فَقَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُكَلِّمُ قَوْماً مَوْتَى؟ فذكر نحوه

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

10024. Hz. Âişe anlatıyor: (Bedir savaşından sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), müşriklerden öldürülen kişilerin kuyuya atılmasını emretti,

kuyuya atıldılar. Sadece Umeyye b. Halef zırhı içinde şişip zırhını doldurduğundan ve kendisini hareket ettirmeye çalıştıkları zaman parçalanmaya başladığından dolayı yerinde bırakılıp kendisini örtecek kadar üzerine toprak ve taş atılarak gömüldü. Müşriklerden öldürülenler kuyuya atılınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başlarında durup: *"Ey Kuyu ahalisi! Rabbinizin size yönelik vaadlerini gerçekleşmiş buldunuz mu? Ben, Rabbimin bana vaadettiklerini gerçekleşmiş buldum"* buyurdu. Bunun üzerine ashabı: "Ya Resûlallah! Ölü bir toplulukla nasıl konuşuyorsun?" dediler, deyip (yukarıdaki hadisin devamına) benzer bir hadis aktarıldı.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ وَحَدَّثَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِبِضْعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلاً مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ فَأُلْقُوا فِي طُوًى مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ خَبِيثٍ مُخْبِثٍ. قَالَ وَكَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرْصَةِ ثَلاَثَ لَيَالٍ قَالَ فَلَمَّا ظَهَرَ عَلَى بَدْرٍ أَقَامَ ثَلاَثَ لَيَالٍ حَتَّى إِذَا كَانَ الْيَوْمُ الثَّالِثُ أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَشُدَّتْ بِرَحْلِهَا ثُمَّ مَشَى وَاتَّبَعَهُ أَصْحَابُهُ قَالُوا فَمَا نَرَاهُ يَنْطَلِقُ إِلاَّ لِيَقْضِيَ حَاجَتَهُ قَالَ حَتَّى قَامَ عَلَى شَفَةِ الطُّوَى قَالَ فَجَعَلَ يُنَادِيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ يَا فُلاَنُ بْنَ فُلاَنٍ أَسَرَّكُمْ أَنَّكُمْ أَطَعْتُمُ اللهَ وَرَسُولَهُ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا. قَالَ عُمَرُ يَا نَبِيَّ اللهِ مَا تُكَلِّمُ مِنْ أَجْسَادٍ لاَ أَرْوَاحَ فِيهَا. قَالَ " وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ " . قَالَ قَتَادَةُ أَحْيَاهُمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَتَّى سَمِعُوا قَوْلَهُ تَوْبِيخاً وَتَصْغِيراً وَنَقِيمَةً.

قلت : هو في الصحيح باختصار .رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10025. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kureyş'in elebaşlarından yirmi küsur kişinin Bedir kuyularından pis bir kuyuya atılmasını emretti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir topluluğa karşı zafer kazandığı zaman o yerde üç gece beklerdi. Bedir'de de onlara karşı zafer kazanınca üç gece bekledi. Üçüncü günde bineğinin hazırlanmasını emretti. Bineği hazırlanınca yola çıktı, ashabı da onu izlediler. Ashâbı: "İşini bitirmeden yola çıkacağını zannetmiyoruz" dediler. (Sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuyunun başında durup öldürülen müşriklere -adlarını ve babalarının adlarını zikrederek-: *"Ey falan b. filan! Allah'a ve Resûlüne itaat etmemeniz sizi sevindirdi mi? Rabbinizin size yönelik vaadlerini gerçekleşmiş buldunuz mu?"* diye seslendi. Ömer: "Ya Resûlallah! İçinde ruh bulunmayan cesetlerle nasıl konuşuyorsun?" deyince: *"Muhammed'in canı elinde bulunan Allah'a*

yemin olsun ki, benim dediklerimi siz onlardan daha iyi duymamaktasınız" buyurdu.

(Ravi) Katâde: "Yüce Allah, onları azarlamak, alçaltmak ve kahretmek için, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sözlerini duyacak kadar diriltti" açıklaması yaptı.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.[1]

١٠٠٢٦ - حَدَّثَنَا أَبُو حَنِيفَةَ مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ ، ثنا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو الْحَارِثِ الْوَرَّاقُ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنِ السُّدِّيِّ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : وَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَتْلَى بَدْرٍ ، فَقَالَ : " جَزَاكُمُ اللَّهُ عَنِّي مِنْ عِصَابَةٍ شَرًّا قَدْ خَوَّنْتُمُونِي أَمِينًا ، وَكَذَّبْتُمُونِي صَادِقًا " ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى أَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ ، فَقَالَ : " إِنَّ هَذَا كَانَ أَعْتَى عَلَى اللَّهِ مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّ فِرْعَوْنَ لَمَّا أَيْقَنَ بِالْهَلَكَةِ وَحَّدَ اللَّهَ ، وَإِنَّ هَذَا لَمَّا أَيْقَنَ بِالْمَوْتِ دَعَا بِاللاتِ وَالْعُزَّى " رواه الطبراني, وفيه :نصر بن حماد الوراق, وهو متروك .

10026. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşında öldürülen müşriklerin başında durup: *"Bana yaptığınızdan dolayı Yüce Allah cezanızı versin! Emin olduğum halde beni hıyanetle itham ettiniz, doğru söylediğim halde de beni yalanladınız"* buyurdu. Sonra Ebû Cehil b. Hişâm'a doğru dönüp: *"Bu adam Firavun'dan daha şiddetli bir şekilde Allah'a karşı geldi. Çünkü Firavun öleceğini anladığı zaman Allah'ı birledi (tek ilah olduğunu kabul etti), bu ise öleceğini anladığı zaman Lât ve Uzza'ya niyaz etti"* buyurdu.

.Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Nasr b. Hammâd el-Verrâk bulunmaktadır.[2]

١٠٠٢٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَشَلُّ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَهْلِ الْقَلِيبِ ، فَقَالَ : " يَا أَهْلَ الْقَلِيبِ ، هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ؟ فَإِنِّي قَدْ وَجَدْتُ مَا وَعَدَنِي رَبِّي حَقًّا " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَلْ يَسْمَعُونَ ؟ قَالَ : " مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ ، وَلَكِنَّهُمُ الْيَوْمَ لا يُجِيبُونَ "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح.

---

[1] Hadisi Ahmed (3/145 ve 4/29) Enes kanalıyla Ebû Talha Zeyd b. Sehl el-Ensârî'den rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12067) rivayet etmiştir.

10027. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşında öldürüp kuyuya atılan müşriklerin başında durup: *"Ey Kuyu ahalisi! Rabbinizin size yönelik vaadlerini gerçekleşmiş buldunuz mu? Ben, Rabbimin bana vaadettiklerini gerçekleşmiş buldum"* buyurdu. Sahabiler: "Ya Resûlallah! Onlar (şu anda seni) işitirler mi?" deyince: *"Benim söylediklerimi siz onlardan daha iyi işitemezsiniz, lakin onlar bugün cevap veremezler"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.[1]

١٠٠٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو عُبَيْدَةَ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُوسَى الشَّامِيُّ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ الْغَسِيلِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سِيدَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَهْلِ الْقَلِيبِ ، فَقَالَ : " يَا أَهْلَ الْقَلِيبِ ، هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ؟ " فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ، وَهَلْ يَسْمَعُونَ ؟ قَالَ : " يَسْمَعُونَ كَمَا تَسْمَعُونَ ، وَلَكِنْ لَا يُجِيبُونَ " رواه الطبراني, وعبد الله بن سيدان: مجهول .

10028. Abdullah b. Sîdân'ın bildirdiğine göre babası der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuyuya atılan müşriklerin başına gelip: *"Ey Kuyu ahalisi! Rabbinizin size yönelik vaadlerini gerçekleşmiş buldunuz mu?"* buyurdu. Sahabiler: "Ya Resûlallah! Onlar (şu anda seni) işitirler mi?" deyince: *"Sizin işittiğiniz gibi işitirler, lakin cevap veremezler"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Abdullah b. Sîdân'ın durumu bilinmemektedir.[2]

(بَابٌ)

Bir Bölüm

١٠٠٢٩ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ كَانَ يَقُولُ أَصَبْتُ يَوْمَ بَدْرٍ سَيْفَ بَنِي عَابِدٍ الْمَرْزُبَانِيِّ فَلَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ أَنْ يَرُدُّوا مَا فِي أَيْدِيهِمْ أَقْبَلْتُ بِهِ حَتَّى

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10320) ve İbn Ebî Âsım *Sünne*'de (no. 884) rivayet etmiştir. Senedinde Eş'as b. Sevvâr bulunmaktadır ki; bu ravi çok yanılgısından dolayı Müslim, onun rivayetlerine sadece mütâbi olan hadisler içinde yer vermiştir. İbn Hacer, zayıf olduğunu ifade etmiştir. Abdurrahman b. Muhammed el-Muhâribî ise müdellistir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 6715) rivayet etmiştir.

أَلْقَيْتُهُ فِي النَّفْلِ قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَمْنَعُ شَيْئًا يُسْأَلُهُ قَالَ فَعَرَفَهُ الأَرْقَمُ بْنُ أَبِي الأَرْقَمِ الْمَخْزُومِيُّ فَسَأَلَهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ

10029. Ebû Useyd anlatıyor: Bedir savaşında Benû Âbid el-Merzubânî'nin kılıcı elime geçti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (ganimetten) herkesin elinde bulunan şeyleri geri getirmesini emredince kılıcı getirip ganimet arasına bıraktım. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kendisinden bir şey istendiği zaman isteyenin isteğini gedi çevirmezdi. Bu arada Erkam b. Ebi'l-Erkam el-Mahzûmî kılıcı görüp tanıdı ve onu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) istedi, Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcı ona verdi.[1]

١٠٠٣٠ – وفي رواية : قَالَ قُرِئَ عَلَى يَعْقُوبَ فِي مَغَازِي أَبِيهِ أَوْ سَمَاعٌ قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَعْضُ بَنِي سَاعِدَةَ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ الْمَلِكِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ أَصَبْتُ سَيْفَ بَنِي عَابِدٍ الْمَخْزُومِيِّينَ الْمَرْزُبَانِ يَوْمَ بَدْرٍ

رواه كله أحمد, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله ثقات .

10030. Başka bir rivayette: Ebû Useyd Mâlik b. Rabîa şöyle demiştir: Bedir savaşında Benû Âbid el-Mahzûmiyyîn'den el-Merzubân'ın kılıcı elime geçti... (şeklindedir)

★Bu hadisin hepsini Ahmed rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır; diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٠٣١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزْدَادَ التَّوْزِيُّ ، قال : ثنا أَبُو مُصْعَبٍ ، قَالَ : ثَنَا يَحْيَى بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ جَدِّهِ عُثْمَانَ بْنِ الأَرْقَمِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ : " رُدُّوا مَا كَانَ مَعَكُمْ مِنَ الأَنْفَالِ " . فَرَفَعَ أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ بِسَيْفِ بَنِي الْعَائِذِ بْنِ الْمَرْزُبَانِ ، فَعَرَفَهُ الأَرْقَمُ ، فَقَالَ : هَبْهُ لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ.

رواه الطبراني في الأوسط والكبير باختصار, ورجاله ثقات.

10031. Osmân b. el-Erkam'ın bildirdiğine göre babası anlatıyor: Bedir savaşında Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ganimetten elinizde bulunan şeyleri geri getirin"* buyurdu. Ebû Useyd es-Sâidî, Beni'l-Âiz b. el-Merzubân'ın kılıcını kaldırıp (ganimet arasına bıraktı); Erkam (b. Ebî'l-Erkam) kılıcı tanıyıp: "Ya Resûlallah! Onu bana hibe et" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcı ona verdi.

[1] Hadisi Ahmed (3/497) rivayet etmiştir.
[2] Hadisi Ahmed (3/497) rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât* ve *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de muhtasar olarak rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِي سَلَّامٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَهِدْتُ مَعَهُ بَدْرًا فَالْتَقَى النَّاسُ فَهَزَمَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْعَدُوَّ فَانْطَلَقَتْ طَائِفَةٌ فِي آثَارِهِمْ يَهْزِمُونَ وَيَقْتُلُونَ فَأَكَبَّتْ طَائِفَةٌ عَلَى الْعَسْكَرِ يَحْوُونَهُ وَيَجْمَعُونَهُ وَأَحْدَقَتْ طَائِفَةٌ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُصِيبُ الْعَدُوُّ مِنْهُ غِرَّةً حَتَّى إِذَا كَانَ اللَّيْلُ وَفَاءَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالَ الَّذِينَ جَمَعُوا الْغَنَائِمَ نَحْنُ حَوَيْنَاهَا وَجَمَعْنَاهَا فَلَيْسَ لِأَحَدٍ فِيهَا نَصِيبٌ. وَقَالَ الَّذِينَ خَرَجُوا فِي طَلَبِ الْعَدُوِّ لَسْتُمْ بِأَحَقَّ بِهَا مِنَّا نَحْنُ نَفَيْنَا عَنْهَا الْعَدُوَّ وَهَزَمْنَاهُمْ. وَقَالَ الَّذِينَ أَحْدَقُوا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَسْتُمْ بِأَحَقَّ بِهَا مِنَّا نَحْنُ أَحْدَقْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخِفْنَا أَنْ يُصِيبَ الْعَدُوُّ مِنْهُ غِرَّةً وَاشْتَغَلْنَا بِهِ. فَنَزَلَتْ ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ﴾ فَقَسَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى فَوَاقٍ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ. قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَغَارَ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ نَفَلَ الرُّبُعَ وَإِذَا أَقْبَلَ رَاجِعًا وَكُلَّ النَّاسِ نَفَلَ الثُّلُثَ وَكَانَ يَكْرَهُ الْأَنْفَالَ وَيَقُولُ لِيَرُدَّ قَوِيُّ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى ضَعِيفِهِمْ "

قلت : روى الترمذي وغيره : كان ينفل في البداءة الربع وفي القفول الثلث .

رواه أحمد والطبراني , ورجال أحمد ثقات .

10032. Ubâde b. es-Sâmit anlatıyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber çıkıp Bedir savaşına katıldım. İnsanlar (Müslümanlarla müşrikler) karşı karşıya gelince Yüce Allah, düşmanı hezimete uğrattı. Bir topluluk müşrikleri takip edip onları öldürmeye ve kimisini de esir almaya; diğer bir topluluk ise savaş yerinde bulunan şeyleri toplamaya başladı. Bir topluluk ta düşman O'na zarar vermesin diye Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafını sardı. Gece olup insanlar bir araya gelince ganimeti toplayanlar: "Biz ganimeti toplayıp koruduk, bunda kimsenin hakkı yoktur" dediler. Düşmanı takip etmeye gidenler de: "Bunda sizin bizden daha fazla hakkınız yoktur, çünkü biz düşmanı takip edip kovduk" dediler. Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) korumak için etrafını saranlar ise: "Bunda sizin bizden daha fazla hakkınız yoktur, çünkü biz

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 909) rivayet etmiştir.

düşmanın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşıp O'na zarar vermesinden korktuk, bundan dolayı O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) etrafını sarıp kendisini korumakla meşgul olduk" dediler. Bunun üzerine: **"(Ey Muhammed!) Sana ganimetler hakkında soruyorlar. De ki: "Ganimetler, Allah'a ve Resûlüne aittir. O hâlde, eğer mü'minler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, aranızı düzeltin, Allah ve Resûlüne itaat edin"** (Enfâl Sur. 1) âyeti indi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ganimeti Müslümanlar arasında paylaştırdı.

(Ravi) der ki: "Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanın diyarına saldırdığı zaman (yani savaşa giderken) ganimetin dörtte birini askerlere dağıtırdı. Savaştan dönerken (bir yerde bulunan düşmana saldırıp savaş yapıldığı zaman ise) insanlar yorgun ve isteksiz olduklarından dolayı onlara ganimetin üçte birini verirdi. Bununla birlikte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birilerine ganimetten vermekten hoşlanmaz ve: *"Mü'minlerin güçlüsü, Mü'minlerin zayıfına versin"* derdi.

★Derim ki; Tirmizî ve başkası: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) giderken elde edilen ganimetin dörtte birini, dönerken ise üçte birini (savaşta bulunanlara) verirdi" diye rivayet etmişlerdir.

Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابٌ فِيمَنْ حَمَلَ لِوَاءَ يَوْمَ بَدْرٍ)

Bedir Savaşında Sancak Taşıyanlar

١٠٠٣٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، أَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ لِوَاءُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ , وَلِوَاءُ الأَنْصَارِ مَعَ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ "

رواه الطبراني, وفيه :الحجاج بن أرطاة,وهو مدلس, وبقية رجاله ثقات .

10033. İbn Abbâs der ki: Bedir savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sancağını Ali b. Ebî Tâlib, Ensâr'ın sancağını ise Sa'd b. Ubâde taşıyordu."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Haccâc b. Ertât bulunmaktadır ki; bu ravi müdellistir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5355-12083) rivayet etmiştir.

(بَابٌ فِي أَيِّ شَهْرٍ كَانَتْ وَقْعَةُ بَدْرٍ وَعِدَّةُ مَنْ شَهِدَهَا)

Bedir Savaşının Olduğu Ay ve Bu Savaşa Katılanların Sayıları

١٠٠٣٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ بَابٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ أَهْلَ بَدْرٍ كَانُوا ثَلَاثَمِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلاً وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ سِتَّةً وَسَبْعِينَ وَكَانَ هَزِيمَةُ أَهْلِ بَدْرٍ لِسَبْعَ عَشْرَةَ مَضَيْنَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ

رواه أحمد والبزار إلا انه قال : ثلاث مائة وبضعة عشر .وقال : وكانت الأنصار مائتين وستا وثلاثين وكان لواء المهاجرين مع علي . رواه الطبراني كذلك, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وهو مدلس .

10034. İbn Abbâs der ki: Bedir savaşına katılanlar üç yüz on üç kişiydi. Muhacirlerden yetmiş altı kişi vardı. Bedir savaşında müşrikler, Ramazan'ın on yedinci günü -Cuma günü- yenilgiye uğradılar.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir: Ancak (Bezzâr'ın lafzı) şöyledir: "Bedir savaşına katılanlar üç yüz küsur kişiydi. Ensâr iki yüz otuz altı kişiydi, Muhacirlerin sancağını Hz. Ali taşıyordu."

Aynı zamanda hadisi Taberâni de rivayet etmiş olup senedinde müdellis bir ravi olan Haccâc b. Ertât bulunmaktadır.[1]

١٠٠٣٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَمِّي أَبُو بَكْرٍ ، ثنا عَائِذُ بْنُ حَبِيبٍ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ لِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ "

رواه الطبراني ,وفيه :حجاج بن أرطاة, وهو مدلس .

10035. İbn Abbâs der ki: Bedir savaşı Ramazan ayının yirmi yedinci gününde gerçekleşti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde müdellis bir ravi olan Haccâc b. Ertât bulunmaktadır.[2]

١٠٠٣٦ – وعَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْبَدْرِيِّ قَالَ : كَانَتْ صَبِيحَةُ بَدْرٍ يَوْمُ الاثْنَيْنِ لِسَبْعَ عَشْرَةَ مِنْ رَمَضَانَ

رواه الطبراني, وفيه راو لم أعرفه .

10036. Âmir b. Âbdillah el-Bedrî der ki: Bedir savaşı, Ramazan ayının on yedinci günü pazartesi sabahında vuku buldu.

---

1 Hadisi Ahmed (2232), Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12083) ve Bezzâr (no. 1783) rivayet etmiştir. Bezzâr: "Hadisin bu isnâddan daha güzel bir kanalı bulunmamaktadır" demiştir.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12063) rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.

١٠٠٣٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا ثَابِتُ بْنُ عُمَارَةَ ، عَنْ غُنَيْمِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " كَانَ عِدَّةُ أَهْلِ بَدْرٍ عِدَّةَ أَصْحَابِ طَالُوتَ يَوْمَ جَالُوتَ ، ثَلَاثَ مِائَةٍ وَسَبْعَةَ عَشَرَ " رواه البزار ورجاله ثقات .

10037. Ebû Mûsâ der ki: Bedir savaşına katılan Müslümanların sayısı, Câlût'a karşı savaşan Tâlût'un askerlerinin sayısı kadardı, üç yüz on yedi kişiydi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ ، قال : ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، قال : ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ عِدَّةُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ ثَلَاثَمِائَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني, وهو ضعيف .

10038. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Bedir savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı üç yüz kişiydi."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî bulunmaktadır.

١٠٠٣٩ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَسْلَمَ أَبِي عِمْرَانَ حَدَّثَهُ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيَّ ، يَقُولُ فِي حديث طويل قال : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هُمْ هَلُمُّوا أَنْ نَتَعَادَ " ، فَفَعَلْنَا ، فَإِذَا نَحْنُ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا ، فَأَخْبَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ بِعِدَّتِنَا ، فَسَرَّهُ ذَلِكَ فَحَمِدَ اللَّهَ ، وَقَالَ : " عِدَّةُ أَصْحَابِ طَالُوتَ ". فذكر الحديث وقد تقدم في أوائل غزوة بدر والكلام عليه .

10039. Ebû Eyyûb el-Ensârî -uzun bir hadis içinde- der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haydi kaç kişi olduğumuzu sayalım"* buyurdu. Biz de saydık; üç yüz on üç kişiydik, sayımızı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bildirince sevinip Allah'a hamdetti ve: *"Bu sayı, Tâlût'un ashâbının sayısı kadardır"* buyurdu. Hadis aslen devam etmektedir.

★Bu hadis Bedir savaşı bahsinin başında geçti.

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1781) rivayet etmiş olup: "Ebû Mûsâ'dan bu yoldan başka bir yolla rivayet edildiğini bilmiyoruz" demiştir.

١٠٠٤٠ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَحْرٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِشْرُونَ رَجُلًا مِنَ الْمَوَالِي

رواه البزار والطبراني, وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني, وهو ضعيف .

10040. İbn Abbâs der ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına kölelerden (veya azat edilmiş kölelerden) yirmi kişi katıldı.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî bulunmaktadır.[1]

(بَابٌ وَقَدْ حَضَرَ بَدْراً جَمَاعَةٌ)

Bedir Savaşına Bir Topluluk Katıldı

(Bu Savaşa Katılanların Listesi)

فمنهم من ذكرت ذلك في مناقبه بإسناده وأذكرها هنا بغير سند وأنبه عليه :

فمنهم أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ فِي مَنَاقِبِهِ.

عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي مَنَاقِبِهِ.

عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ: ضَرَبَ لَهُ بِسَهْمٍ وَأَجْرَهُ .

عَلِيٌّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فِي مَنَاقِبِهِ.

سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ فِي مَنَاقِبِهِ.

سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ ضَرَبَ لَهُ بِسَهْمِهِ .

عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فِي مَنَاقِبِهِ .

الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ فِي مَنَاقِبِهِ.

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1785) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 1785) rivayet etmiştir.

طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ فِي مَنَاقِبِهِ.

أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي مَنَاقِبِهِ.

حَمْزَةُ عَمُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَنَاقِبِهِ

ومن سماهم محمد بن مسلم الزهري فيمن شهد بدرا ورجاله رجال الصحيح إليه :

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ أَوْسُ بْنُ الصَّامِتِ

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ : أَوْسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ خَوْلِيٍّ".

وثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ ، رَافِعُ بْنُ عُنْجُدَةَ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَرَامٍ : ثَعْلَبَةُ الَّذِي يُدْعَى : الْجِذْعَ .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، سَعْدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خَلْدَةَ بْنِ عَامِرِ بْنِ زُرَيْقٍ ومن قريش : الأَرْقَمُ بْنُ أَبِي الأَرْقَمِ ،.

وبِلالٌ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ.

وبِشْرُ بْنُ الْبَرَاءِ بْنِ مَعْرُورٍ

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، زِيَادُ بْنُ عَمْرٍو الْجُهَنِيُّ حَلِيفٌ لَهُمْ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ بُجَيْرُ بْنُ بُجَيْرٍ حَلِيفٌ لَهُمْ و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ تَمِيمُ بْنُ يَعَارِ بْنِ قَيْسِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ أُمَيَّةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ ، تَمِيمٌ مَوْلَى خِرَاشِ بْنِ الصِّمَّةِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ ، ثَابِتُ بْنُ أَقْرَمَ ":

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَرَامٍ ثَابِتُ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ حَرَامٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي بَلْحُبْلَى ثَابِتُ بْنُ رَبِيعَةَ " .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، ثَابِتِ بْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ بْنِ عَدِيٍّ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ ، ثَابِتُ بْنُ حَسَّانَ بْنِ عَمْرٍو لا عَقِبَ لَهُ " .

ومِنَ الأَنْصَارِ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ الْعَوْفِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ ثَعْلَبَةُ بْنُ حَاطِبٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جُشَمِ بْنِ الْخَزْرَجِ : ثَعْلَبَةُ الَّذِي يُقَالُ لَهُ : الْجِذْعُ. ومن الأنصار : ثعلبة بن عثمة .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، جُبَيْرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ مَخْلَدِ بْنِ إِيَاسٍ. و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ جَابِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ لا عَقِبَ لَهُ " .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عُبَيْدِ بْنِ عَدِيٍّ : حَارِثَةُ بْنُ الْحُمَيِّرِ الأَشْجَعِيُّ حَلِيفٌ لَهُمْ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُعَاوِيَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَوْفٍ جَبْرُ بْنُ عَتِيكِ بْنِ الْحَارِثِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : حَارِثَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَبِي زُهَيْرِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ ".

ومِنْ بَنِي أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى : حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ ، حَلِيفٌ لَهُمْ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّبِيتِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : الْحَارِثُ بْنُ أَنَسِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عُبَيْدٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي النَّبِيتِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : الْحَارِثُ بْنُ أَوْسٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ : حَارِثَةُ بْنُ سُرَاقَةَ "

شَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : الْحَارِثُ بْنُ قَيْسِ بْنِ خَالِدِ بْنِ مَخْلَدٍ ، شَهِدَ بَدْرًا ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مَبْذُولِ : الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَتِيكٍ ، كُسِرَ بِالرَّوْحَاءِ فَضَرَبَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِسَهْمِهِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّبِيتِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : الْحَارِثُ بْنُ خَزْمَةَ بْنِ عَدِيٍّ ، حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ بَنِي سَالِمٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ : الْحَارِثُ بْنُ حَاطِبٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : حُرَيْثُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّبِّ ".

ومِنَ الأَنْصَارِيُّ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ عَوْفِ بْنِ غَنْمٍ : أَبو أَيُّوبَ ، وَاسْمُهُ خَالِدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ كُلَيْبِ بْنِ ثَعْلَبَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، رَافِعُ بْنُ سَهْلٍ ، وَيُقَالُ : رَافِعُ بْنُ زَيْدٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، رَافِعُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ سَوَّادٍ " رَافِعُ بْنُ عُنْجُدَةَ الأَنْصَارِيُّ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ أَبو لُبَابَةَ ، بَشِيرُ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَجْلانَ ". و مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ ، رَبِيعَةُ بْنُ أَكْثَمَ حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ بَنِي أَسَدٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ ، رِفَاعَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي بَلْحَبْلَى ، رَبِيعُ بْنُ إِيَاسٍ ".

ومن الأنصار ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ: رِبْعِيُّ بْنُ أَبِي رِبْعِيٍّ الأَنْصَارِيُّ .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ ، رُخَيْلَةُ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ خَلْدَةَ ".

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ ، زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ ".

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ ، زَيْدُ بْنُ الْخطَّابِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، أَبو طَلْحَةَ زَيْدُ بْنُ سَهْلٍ ، مِنْ بَنِي النَّجَّارِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ ، زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ بْنُ ثَعْلَبَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ زَيْدُ بْنُ الْمُزَيَّنِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ مِنْ بَلْحُبْلَى ، زَيْدُ بْنُ وَدِيعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ ، زِيَادُ بْنُ لَبِيدٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا " . و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، زِيَادُ بْنُ عَمْرٍو الْجُهَنِيُّ حَلِيفٌ لَهُمْ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ مِنَ النَّبِيتِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَعْدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ السَّلَمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَعْدُ بْنُ زَيْدٍ ".

ومِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ حسَلٍ ، سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، سَعْدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خَلْدَةَ بْنِ مَخْلَدٍ و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ ، سَعْدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي صَبِيغَةَ بْنِ زَيْدٍ ، سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي سَوَادِ بْنِ غَنْمٍ ، سَهْلُ بْنُ قَيْسِ بْنِ أَبِي كَعْبِ بْنِ الْقَيْنِ.

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ فِهْرٍ ، سُهَيْلُ ابْنُ بَيْضَاءَ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، سُهَيْلُ بْنُ رَافِعِ بْنِ أَبِي عَمْرٍو وَكَانَ لَهُ وَلأَخِيهِ مَسْجِدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مِرْبَدًا ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، سُهَيْلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ لا عَقِبَ و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ أَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ ، وَهُوَ الَّذِي أَخَذَ سَيْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ أُحُدٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ : مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ بْ: عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَرَامٍ

ومِمَنِ اسْتُشْهِدَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ بَدْرٍ: مِنْ قُرَيْشٍ: عُبَيْدَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، بْنِ عَبْدِ مَنَافِ قتله شَيْبَةُ بْنَ رَبِيعَة قطع رجله فمات بالصفراء .

ومن قريش ثم من بني تيم بن مرة : عامر بن فهيرة مولى أبي بكر يعني شهدها و لم يقتل بها .

مَنِ اسْتُشْهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ عُمَيْرُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ".

مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ الأَفْلَحِ.

عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ بْنِ الْجُدِّ بْنِ الْعَجْلانِ خَرَجَ إِلَى بَدْرٍ فَرَدَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَضَرَبَ لَهُ بِسَهْمِهِ ".

مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ : عِتْبَانُ بْنُ مَالِكِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَجْلانَ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي ظَفَرٍ ، قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ ، مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ.

ومِنَ الأَنْصَارِ : مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ "

قلت : وأسانيد هؤلاء كلهم إلى ابن شهاب الزهري إسناد واحد ورجاله رجال الصحيح

– حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ أَصْرَمَ بْنِ فِهْرِ بْنِ غَنْمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : أَوْسُ بْنُ الصَّامِتِ ، وَأَخُوهُ عُبَادَةُ ".

مَنْ شَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، وَشَهِدَ بَدْرًا : أَوْسُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ الْمُنْذِرِ بَدْرِيٌّ ".

ومن الأنصار ثم من مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي قَرْبُوسِ بْنِ غَنْمِ بْنِ سَالِمٍ : أُمَيَّةُ بْنُ لَوْذَانَ بْنِ سَالِمِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ هَزَّالِ بْنِ عَمْرِو بْنِ قَرْبُوسِ بْنِ غَنْمٍ "

وأنيسة مولى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم.

ومِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ مِنْ بَنِي مَخْزُومِ بْنِ يُقْظَةَ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ : الأَرْقَمُ بْنُ أَبِي الأَرْقَمِ ، وَاسْمُ أَبِي الأَرْقَمِ عَبْدُ مَنَافٍ ، وَيُكَنَّى أَبَا خِنْدِفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَخْزُومٍ " .

بِلالٌ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ ،

فِي تَسْمِيَةِ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِالْعَقَبَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جُشَمٍ بِشْرُ بْنُ الْبَرَاءِ بْنِ مَعْرُورٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بَشِيرُ بْنُ سَعْدٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ".

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، مِنْ بَنِي زَيْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بَشِيرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ جُلاسٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي طَرِيفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، بَسْبَسٌ الْجُهَنِيُّ حَلِيفُهُمْ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي خُدْرَةَ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ تَمِيمُ بْنُ يَعَارِ بْنِ قَيْسِ بْنِ عَدِيٍّ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، تَمِيمٌ مَوْلَى بَنِي غَنْمِ بْنِ السَّلْمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ بْنِ حَارِثَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، تَمِيمٌ مَوْلَى خِرَاشِ بْنِ الصِّمَّةِ "..

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثَابِتُ بْنُ أَقْرَمَ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَدِيِّ بْنِ الْعَجْلانِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ سَلِيطُ بْنُ قَيْسِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ عَامِرٍ "

وشَهِدَ بَدْرًا ثَابِتُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ سَوَّادِ بْنِ عُصَيْمَةَ أَوْ عُصَيَّةَ حَلِيفٌ لَهُمْ ، مِنْ أَشْجَعَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ مَبْذُولٍ ، ثَعْلَبَةِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مِحْصَنٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جُشَمِ بْنِ الْخَزْرَجِ : ثَعْلَبَةُ الَّذِي يُقَالُ لَهُ : الْجِذْعُ ومن الأنصار : ثعلبة بن عتمة . و مِنَ الأَنْصَارِ ، جُبَيْرُ بْنُ إِيَاسِ بْنِ خَالِدِ بْنِ مَخْلَدِ بْنِ زُرَيْقٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ جَابِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ دِينَارٍ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رِيَابِ بْنِ نُعْمَانَ بْنِ سِنَانٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُعَاوِيَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَوْفِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ : جَبْرُ بْنُ عَتِيكِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسِ بْنِ حَبَشِيَّةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ أُمَيَّةَ " ، هَكَذَا قَالَ عُرْوَةُ : ابْنُ حُبَيِّشَةَ ، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ : ابْنِ هَيْشَةَ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي خُنَاسِ بْنِ سِنَانِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ غَنْمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ جَبَّارُ بْنُ صَخْرِ بْنِ أُمَيَّةَ بْنِ خَنْسَاءَ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ غَنْمٍ ". وشَهِدَ بَدْرًا : حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عُبَيْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ : حَارِثَةُ بْنُ الْحُمَيِّرِ ، حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ أَشْجَعَ مِنْ بَنِي دَهْمَانَ.

وشَهِدَ بَدْرًا : الْحَارِثُ بْنُ سَوَّادٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ : الْحَارِثُ بْنُ سُرَاقَةَ بْنِ الْحَارِثِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : الْحَارِثُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ النُّعْمَانِ

وفِي تَسْمِيَةِ " أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : الْحَارِثُ بْنُ قَيْسِ بْنِ مَخْلَدٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ، وَهُوَ أَبو خَالِدٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ مَبْذُولٍ : الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَامِرٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : الْحَارِثُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ النُّعْمَانِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ : الْحَارِثُ بْنُ خَزْمَةَ بْنِ أَبِي غَنْمِ بْنِ سَالِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جُشَمَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : حُرَيْثُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : ذَكْوَانُ بْنُ عَبْدِ قَيْسٍ وَكَانَ خَرَجَ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ زَعُورِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ ، رَافِعُ بْنُ يَزِيدَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، رَافِعُ بْنُ الْمُعَلَّى بْنِ لَوْذَانَ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ عَدِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ مَنَاةَ بْنِ حُبَيْبِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ غَضِبِ بْنِ جُشَمِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، اسْتُشْهِدَ يَوْمَ بَدْرٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ رَافِعُ بْنُ جَعْدَبَةَ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، رَافِعُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ سَوَادِ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ

- و عَنْ عُرْوَةَ ، أَنَّ بَشِيرَ بْنَ عَبْدِ الْمُنْذِرِ بْنِ الزَّنْبرِ ، وَالْحَارِثَ بْنَ حَاطِبٍ خرجا مع رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَدْرٍ " فَأَرْجَعَهُمَا وَأَمَّرَ أَبَا لُبَابَةَ عَلَى الْمَدِينَةِ وَضَرَبَ لَهُمَا بِسَهْمَيْنِ مَعَ أَصْحَابِ بَدْرٍ .

فِي تَسْمِيَةِ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَجْلانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ زُرَيْقٍ وَهُوَ نَقِيبٌ وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا "

فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شهد بَدْرًا مِنْ حُلَفَاءِ بَنِي عَبْدِ شَمْسِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ ، رَبِيعَةُ بْنُ أَكْثَمَ ، مِنْ بَنِي أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ ".

فِي تَسْمِيَةِ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ: رِفَاعَةُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ قَيْسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ سَالِمِ بْنِ غَانِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ، وَهُوَ مِمَّنْ خَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهَاجِرًا ".

ومَنْ شهد بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي لَوْذَانَ بْنِ غَنْمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، رَبِيعُ بْنُ إِيَاسِ بْنِ غَنْمِ بْنِ أُمَيَّةَ بْنِ لَوْذَانَ بْنِ غَنْمٍ.

و شهد بَدْرًا زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ بْنِ شَرَاحِيلَ بْنِ كَعْبِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى بْنِ يَزِيدَ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ الْكَلْبِيُّ ، وَأَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَرَسُولُهُ.

ومِنْ قُرَيْشٍ ، مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ

وفِي تَسْمِيَةِ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، وَهُمْ بَنُو حَدِيلَةَ ، أَبُو طَلْحَةَ سَهْلُ بْنُ زَيْدِ بْنِ الأَسْوَدِ وَهُوَ نَقِيبٌ ، هَكَذَا قَالَ ابْنُ لَهِيعَةَ : سَهْلُ بْنُ زَيْدٍ فِي تَسْمِيَةِ شهد الْعَقَبَةَ ، وَقَالَهُ عَلَى الصَّوَابِ فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا " – .

وشهد بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جُشَمِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، زَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ".

وشهد بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جَزْرَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ وَهُمْ بَنُو الْحُبُلِيُّ زَيْدُ بْنُ الْمَرْسِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَالِمِ بْنِ غَانِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، وَهُمْ بَنُو الْحُبُلِيُّ زَيْدُ بْنُ وَدِيعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ قَيْسِ بْنِ جَزْءِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ مَالِكِ بْنِ سَالِمِ بْنِ غَانِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَدِيِّ بْنِ الْعَجْلانِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْبَنِي بَيَاضَةَ بْنِ عَامِرِ بْنِ زُرَيْقِ بْنِ عَبْدِ بْنِ حَارِثَةَ ، زِيَادِ بْنِ لَبِيدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ سِنَانِ بْنِ عَامِرِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ أُمَيَّةَ "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، سَعْدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ ".

وشَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ بْنِ دُلَيْمِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ ، وَهُوَ نَقِيبٌ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ".

ومَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَعْدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَبْدِ بْنِ كَعْبٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ ، سَعْدُ بْنُ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ ".

مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَوَّادِ بْنِ كَعْبٍ ، وَاسْمُهُ كَعْبُ ظُفُرٍ قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ زَيْدٍ"

ومِنَ الأَنْصَارِ ، سَعْدُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنُ قَيْسٍ

وشَهِدَ بَدْرًا ، سَعْدٌ مَوْلَى حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ ".

وشَهِدَ بَدْرًا ، سَعْدٌ مَوْلَى خَوْلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جُشَمَ بْنِ الْخَزْرَجِ ، سَهْلُ بْنُ قَيْسٍ أَبِي الْقَيْنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَوَادِ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ.

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ فِهْرٍ ، سُهَيْلُ ابْنُ بَيْضَاءَ ".

وشَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَلَمَةُ بْنُ سَلامَةَ بْنِ وَقْشٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ".

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ : سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ ". و مِنَ الْأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ أَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ خَرَشَةَ بْنِ لَوْذَانَ بْنِ عَبْدُودِ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ ".

وشَهِدَ الْعَقَبَةَ لِبَيْعَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ خَيْثَمٍ ، طُفَيْلُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ خَنْسَاءَ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ : عُثْمَانُ بْنُ عَمْرِو بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ سَوَّادٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ ابْنِ الْخَزْرَجِ مِنْ بَنِي امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ ". و شَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ.

وشهدها مِنَ الأَنْصَارِ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَرَامِ بْنِ كَعْبِ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ. وشهد بدرا من الأنصار ثم من بني عوف بن الخزرج ثم من بني عبيد الله بن مالك بن سالم بن غانم بن الخزرج وهو الحبلي : عبد الله بن عبد الله بن أبي بن سلول .

ومن الأنصار : عبد الله بن طارق البلوي حليف لهم .

ومن الأنصار ثم من بني عمرو بن عوف : عبد الله بن سلمة بن مالك بن الحارث بن عدي بن العجلان . ومن الأنصار ثم من بني جزرة بن عوف بن الحارث بن الخزرج : عبد الله بن عرفطة .

ومن الأنصار ثم من بني جزرة بن عوف : عبد الله بن عمير .

ومن الأنصار ثم من بني الأبجر بن عوف بن الحارث بن الخزرج : عبد الله بن ربيع بن قيس بن عمرو بن عابد بن الأبجر .

ومن الأنصار ثم من بني لوذان بن غنم : عبد الله بن ثعلبة بن حزمة بن أصرم حليف لهم . ومن الأنصار ثم من بني عبيد بن عدي بن غنم بن كعب بن سلمة ثم من بني خنساء بن شيبان بن عبيد : عبد الله بن جد بن قبس بن صخر بن خنساء .

ومن الأنصار : عبد الله بن الحمير الأشجعي حليف لهم من أشجع .

ومن الأنصار ثم من بني خنساء : عبد الله بن عبد مناف بن نعمان بن شيبان .

ومن الأنصار ثم من بني حباس بن سنان بن عبيد بن عدي بن غنم بن كعب بن سلمة : عبد الله بن قيس بن صخر بن حذام بن ربيعة بن عدي بن غنم .

واستشهد ببدر من المسلمين ثم من قريش : عبيدة بن الحارث بن المطلب قتله شيبة بن ربيعة قطع رجله فمات بالصفراء .

وشهد بدرا من الأنصار ثم من بني الحارث بن الخزرج بن عمرو بن مالك بن الأوس : أبو عبيس بن جبر بن عمرو بن زيد بن جشم بن حارثة .

ومن قريش ثم من بني تيم بن مرة : عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ.

ومن الأنصار : عمارة بن حزم بن زيد . ومن الأنصار ثم من بني مازن بن النجار ثم من بني خنساء بن مدرك بن عمرو بن غنم بن مازن : عمير ويكنى عمير أبو داود بن عامر بن مالك بن خنساء بن مدرك .

واستُشْهِدَ يَوْمَ بَدْرٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ عُمَيْرُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ

وشَهِدَ بَدْرًا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ بْنِ جَابِرِ بْنِ وَهْبِ بْنِ قَبِيصَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ مَازِنِ بْنِ مَنْصُورِ بْنِ عِكْرِمَةَ بْنِ حِصَّةَ بْنِ قَيْسِ بْنِ غَيْلانَ بْنِ مَطَرٍ حَلِيفُ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي سَالِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ بْنِ زَيْدِ بْنِ غَانِمِ بْنِ سَالِمٍ : عِتْبَانُ بْنُ مَالِكِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَجْلانَ بْنِ زَيْدِ بْنِ غَنْمِ بْنِ سَالِمِ بْنِ عَوْفِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ " .

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ فَرْوَةُ عَمْرٍو وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا.

وشَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي مَازِنِ بْنِ النَّجَّارِ ، قَيْسُ بْنُ أَبِي صَعْصَعَةَ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ، وَاسْمُ أَبِي صَعْصَعَةَ عَمْرُو بْنُ زَيْدِ بْنِ عَوْفِ بْنِ مَبْذُولٍ " .

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَوَّادِ بْنِ كَعْبٍ ، وَاسْمُهُ كَعْبُ ظُفُرٍ قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ زَيْدٍ ". و شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، أَبُو مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ حَلِيفُ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، مَاتَ أَبُو مَرْثَدٍ سَنَةَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ ، وَهُوَ ابْنُ سِتٍّ وَسِتِّينَ سَنَةً "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زَعُورَاءَ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ خَالِدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ مَجْدَعَةَ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ الْحَارِثِ

. وشَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، أَبُو الْهَيْثَمِ بْنُ التَّيِّهَانِ ، وَهُوَ نَقِيبٌ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ، وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ بَايَعَ عَلَى الإِسْلامِ فِي الْعَقَبَةِ ". و شَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَائِذِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ كَعْبِ بْنِ أُدِيِّ بْنِ سَعْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ أَسَدِ بْنِ سَارِدَةَ بْنِ تَزِيدَ بْنِ جُشَمٍ ، وَقَدْ شَهِدَ بَدْرًا ". و شَهِدَ بَدْرًا : الْمِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو.

وشَهِدَ بَدْرًا: مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ.

وشَهِدَ الْعَقَبَةَ مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُبَيْدٍ وَهُوَ حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ بَلِيٍّ ، وَهُوَ بَدْرِيٌّ

قلت : وإسناد عروة فيه ابن لهيعة وحديثه حسن إذا توبع وقد توبع من طريق الزهري كما تقدم

- وقد روي عن محمد بن إسحاق بإسناده إليه في تراجم ذكر ابن إسحاق أنهم شهدوا بدرا والإسناد إلى ابن إسحاق رجاله ثقات: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنْ " شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ مَالِكٍ : الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَبْذُولٍ ، كُسِرَ بِالرَّوْحَاءِ ، فَضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِسَهْمِهِ "

. ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ : أَبُو أَيُّوبَ خَالِدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ كُلَيْبِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ عَوْفِ بْنِ غَنْمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، وَتُوُفِّيَ مَعَ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ سَنَةَ إِحْدَى وَخَمْسِينَ ".

وخَوَّاتُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ أُمَيَّةَ بْنِ الْبَرْكِ ، وَاسْمُ الْبَرْكِ : امْرُؤُ الْقَيْسِ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، " ضَرَبَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ بَدْرٍ بِسَهْمِهِ وَأَجْرِهِ ".

واسْتُشْهِدَ يَوْمَ بَدْرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ حَارِثَةَ ، رَافِعُ بْنُ الْمُعَلَّى ".

وأَبو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ بْنِ زَنْبَرِ بْنِ أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَوْفِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ ، كَانَ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَدْرٍ ، فَرَدَّهُ وَأَمَّرَهُ عَلَى الْمَدِينَةِ ، وَضَرَبَ لَهُ بِسَهْمِهِ وَأَخْرَجَهُ مَعَ أَهْلِ بَدْرٍ ".

وشهد بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ ، رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الْعَجْلانِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَاصِمِ بْنِ زُرَيْقِ بْنِ عَبْدِ حَارِثَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ غَضَبِ بْنِ جُشَمِ بْنِ الْخَزْرَجِ وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَعْدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ بْنِ جُشَمَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، سَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ مَالِكِ بْنِ كَعْبِ بْنِ النَّحَّاطِ بْنِ كَعْبِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ غَنْمِ بْنِ السَّلَمِ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ".

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، سَهْلُ بْنُ حُنَيْفِ بْنِ وَاهِبِ بْنِ الْعُكَيْمِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَجْدَعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمْرٍو ، وَعَمْرٌو الَّذِي يُقَالُ لَهُ : بُخْرُجُ بْنُ حَنَشِ بْنِ عَوْفِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ".

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ سَلَمَةُ بْنُ سَلامَةَ بْنِ وَقْشِ بْنِ زُغْبَةَ بْنِ زَعُورَاءَ بْنِ عَبْدِ الأَشْهَلِ بْنِ جُشَمِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ الأَوْسِ ". و مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشِ بْنِ رِيَابِ بْنِ يَعْمَرَ بْنِ صَبِرَةَ بْنِ مَرَّةَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ غَنْمِ بْنِ دُودَانَ بْنِ أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ. واستشهد يوم بدر من المسلمين من قريش : عبيدة بن الحارث بن عبد مناف قتله شيبة بن ربيعة قطع رجله فمات بالصفراء

- وأعاده بسنده إلا أنه قال : قتله عتبة بن ربيعة قطع رجله فمات بالصهباء -

وشهد بدرا من الأنصار ثم من الأوس : أبو عبس بن جبر بن عمرو بن زيد بن حشم بن مجدعة بن حارثة بن الحارث بن الخزرج بن عمرو بن مالك بن الأوس .

اسْتُشْهِدَ يَوْمَ بَدْرٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، ثُمَّ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ بْنِ كِلابٍ عُمَيْرُ بْنُ أَبِي وَقَّاصِ بْنِ أُهَيْبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ زُهْرَةَ "

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ الأَفْلَحِ بْنِ عِصْمَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ أُمَيَّةَ بْنِ صَعْصَعَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَوْفِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ .

ومَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ " وَلَمْ يَنْسِبْهُ ابْنُ إِسْحَاقَ ، وَقَالَ : إِنَّهُ حَلِيفٌ لِبَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، وَيُقَالُ : إِنَّهُ مِنْ أَنْفُسِهِمْ.

وشَهِدَ بَدْرًا : عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنِ بْنِ حُرْثَانَ بْنِ كَبِيرِ بْنِ غَنْمِ بْنِ دُودَانَ بْنِ أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ , حَلِيفُ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ

وشَهِدَ بَدْرًا أَبو أُسَيْدٍ مَالِكُ بْنُ رَبِيعَةَ بْنِ الْبُدْنِ بْنِ عَامِرِ بْنِ عَوْفِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ "

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " مُعَاذُ بْنُ جَبَلِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أَوْسِ بْنِ عَائِذِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ كَعْبِ بْنِ أُدِيٍّ ، شَهِدَ بَدْرًا ، وَالْعَقَبَةَ " ، قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ : " إِنَّمَا ادَّعَتْهُ بَنُو سَلِمَةَ لأَنَّهُ كَانَ أَخَا سُهَيْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَدِّ بْنِ قَيْسِ بْنِ صَخْرِ بْنِ خَنْسَاءَ بْنِ سِنَانِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ لأُمِّهِ

وشَهِدَ بَدْرًا : مُعَاذُ بْنُ عَفْرَاءَ وَهُوَ مُعَاذُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ سَوْدَاءَ بْنِ مَالِكِ بْنِ غَنْمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ ، وَعَفْرَاءُ أُمُّهُ ، وَهِيَ أُمُّ عَوْفٍ وَمُعَوِّذٍ ، كُلُّهُمْ شَهِدَ بَدْرًا ، وَعَفْرَاءُ بِنْتُ عُبَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ غَنْمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ.

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الْخَزْرَجِ : مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَرَامِ بْنِ كَعْبِ بْنِ غَنْمِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ سَعْدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَسَدِ بْنِ سَارِدَةَ ، وَيُقَالُ : سَادِرَةَ ، وَيُقَالُ : تَزِيدُ بْنُ حُشَيْمِ بْنِ الْخَزْرَجِ شَهِدَ بَدْرًا ، وَقَتَلَ أَبَا جَهْلٍ ، وَقَطَعَ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ يَدَهُ ، ثُمَّ عَاشَ إِلَى زَمَنِ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

وشَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، أَبو مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ وَاسْمُهُ مَسْعُودُ بْنُ أَوْسِ بْنِ أَصْرَمَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ غَنْمِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ " .

وشهد بدرا من الأنصار ثمّ من بني الخزرج : النعمان بن قوقل بن ثعلبة بن دعل بن فهم بن ثعلبة بن غنم بن سالم بن عوف

وممن سماهم عبد الله بن أبي رافع من أهل بدر ممن شهد مع علي بن أبي طالب رضي الله عنه حروبه من أهل بدر

رواه الطبراني عن شيخه محمد بن عبد الله الحضرمي وهو ثقة وجادة عن كتاب عبيد الله بن أبي رافع وهو ثقة وهم :

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، فِي حَدِيثِ ابْنِ أَبِي رَافِعٍ : ثَعْلَبَةُ بْنُ قَيْظِيٍّ بْنِ صَخْرِ بْنِ سَلَمَةَ بَدْرِيٌّ.

وجَبَرُ بْنُ أَنَسٍ بَدْرِيٌّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ

وجَبَلَةُ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ بَدْرِيٌّ "

والْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ ، بَدْرِيٌّ

رواه الطبراني بإسناد متصل وفيه ضرار بن صرد وهو ضعيف

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا ضِرَارُ بْنُ صُرَدَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنْ " شَهِدَ مَعَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : الْحَارِثُ بْنُ حَاطِبٍ الأَنْصَارِيُّ ، مِنْ بَنِي حَارِثَةَ ، رَجَعَ مِنَ الرَّوْحَاءِ ".

وحُصَيْنُ بْنُ الْحَارِثِ ، بَدْرِيٌّ ، شَهِدَ مَعَهُ كُلَّ مَشَاهِدِهِ مِنْ بَنِي الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ

وفي إسناده ضرار بن صرد وهو ضعيف

خَوَّاتُ بْنُ جُبَيْرٍ ، بَدْرِيٌّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ ، رَجَعَ مِنَ الطَّرِيقِ , " فَضَرَبَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَهْمًا

- وخَلِيفَةُ بْنُ عَدِيٍّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ ، بَدْرِيٌّ وإسناده ضعيف

- و رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعٍ بَدْرِيٌّ ، مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ وإسناده ضعيف

- و رِبْعِيُّ بْنُ عَمْرٍو بَدْرِيٌّ وإسناده ضعيف

- زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ مِنَ الأَنْصَارِ بَدْرِيٌّ وإسناده ضعيف .

- و زَيْدُ بْنُ خَارِجَةَ الأَنْصَارِيُّ مِنْ بَنِي حَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بَدْرِيٌّ , كَانَ يَنْزِلُ الْمَدِينَةَ , تُوُفِّيَ فِي خِلَافَةِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

- وممن سماهم الطبراني بغير إسناد : أَوْسُ بْنُ أَرْقَمَ ، وَيُقَالُ : سُلَيْمُ أَبُو كَبْشَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ دَوْسٍ ، ذَكَرَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ فِيمَنْ شَهِدَ بَدْرًا " .

والْحَكَمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ ، قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ شَهِيدًا

وسَعِيدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خَالِدِ بْنِ مَخْلَدِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ غَضْبِ بْنِ جُشَمِ بْنِ الْخَزْرَجِ أَبُو عُبَادَةَ الزُّرَقِيُّ بَدْرِيٌّ وَيُقَالُ عُبَادَةَ وَالصَّحِيحُ أَبُو عُبَادَةَ.

وصُهَيْبُ بْنُ سِنَانِ بْنِ مَالِكِ بْنِ عَبْدِ عَمْرِو ابْنُ عَقِيلِ بْنِ عَامِرِ بْنِ جَنْدَلَةَ بْنِ حَذِيمَةَ وَيُقَالُ خُزَيْمَةُ بْنُ كَعْبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَسْلَمَ بْنِ أَوْسِ بْنِ مَنَاةَ بن النمر بْنِ قَاسِطِ بْنِ هِنْبِ بْنِ أَقْصَى بْنِ جَذِيلَةَ بْنِ أَسَدِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ نِزَارٍ ، ذَكَرَ هَذِهِ النِّسْبَةَ هِشَامُ بْنُ الْكَلْبِيِّ حَلِيفُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُدْعَانَ التَّيْمِيُّ وَكَانَتِ الرُّومُ سَبَتْهُ مِنَ الْمَوْصِلِ وَهُوَ صَغِيرٌ يُكَنَّى أَبَا يَحْيَى بَدْرِيٌّ ، وَأُمُّ صُهَيْبٍ سَلْمَى بِنْتُ الْحَارِثِ.

وعُثْمَانُ بْنُ حَبِيبِ بْنِ وَهْبِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ جُمَحِ بْنِ عَمْرِو بْنِ هُصَيْصِ بْنِ كَعْبٍ ، يُكَنَّى أَبَا السَّائِبِ ، وَكَانَ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْحَبَشَةِ ، وَقَدِمَ مَكَّةَ قَبْلَ الْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَشَهِدَ بَدْرًا ..

وعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ عَبْدِ عَمْرِو بْنِ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ مَالِكِ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ عَقَبِيٌّ بَدْرِيٌّ ، اسْتُشْهِدَ يَوْمَ مُؤْتَةَ.

وعبد الله بن حذافة بن قيس بن عدي بن سعيد بن سهم بن عمرو بن هصيص بن كعب بن لؤي لم يذكره عروة في أهل بدر وذكره ابن إسحاق في مهاجرة الحبشة وروى في بعض الحديث : أنه من أهل بدر وذكره أيضا عبادة الزرقي ويقال : أبو عبادة فمن قال : أبو عبادة قال اسمه : سعيد وقد تقدم نسبه .

Bunlardan bir kısmını kendi menkıbelerinde zikrettim, burada ise adlarını ravi zincirsiz zikredip (gerekirse) uyarı yapacağım:

Ebû Bekr es-Sıddîk, (Bedir'e katıldığı) menkıbelerinde zikredildi.

Ömer b. el-Hattâb, menkıbelerinde zikredildi.

Osmân b. Affân: (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)) kendisine (ganimetten) bir hisse ayırdı ve savaşa katılmaması konusunda kendisine izin verdi. (Çünkü eşinin hastalığıyla meşguldü.)

Ali b. Ebî Tâlib, menkıbelerinde zikredildi.

Sa'd b. Ebî Vakkâs, menkıbelerinde zikredildi.

Saîd b. Zeyd: (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)) kendisine (ganimetten) bir hisse ayırdı.

Abdurrahman b. Avf, menkıbelerinde zikredildi.

Zübeyr b. el-Avvâm, menkıbelerinde zikredildi.

Talha b. Ubeydillah, menkıbelerinde zikredildi.

Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, menkıbelerinde zikredildi.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Hamza, menkıbelerinde zikredildi.

Muhammed b. Müslim ez-Zührî'nin Bedir savaşına katılanlardan adlarını saydığı sahabiler şunlardır ki -bu rivayetin ravileri *Sahîh*'in ravileridir-:

Mûsâ b. Ukbe, İbn Şihâb'dan naklediyor: "Ensâr'dan Bedir savaşına katılanların adları:

Benî Avf b. el-Hazrec'den: Evs b. es-Sâmit

Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec'den Evs b. Abdillah b. el-Hâris b. Hûlî

Benî Amr b. Avf'ın Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Râfî b. Uncude

Ensâr'dan; Benî'l-Hazrec kabilesinin Benû Seleme boyunun Benû Harâm kolundan: el-Ciz' denilen Sa'lebe

Ensâr'dan; Benû Züreyk'ten Sa'd b. Zeyd b. Halde b. Âmir b. Züreyk

Kureyş'ten: Erkam b. Ebî'l-Erkam, Ebû Bekr'in azatlısı Bilâl ve Bişr b. el-Berâ b. Ma'rûr

Ensâr'dan; Benû Sâide b. Ka'b b. el-Hazrec boyundan: müttefikleri Ziyâd b. Amr el-Cühenî

Ensâr'dan; Benû Dînâr b. en-Neccâr'dan: müttefikleri Büceyr b. Büceyr

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Temîm b. Yesâr b. Kays b. Adiyy b. Ümeyye

Ensâr'dan: Hazrec kabilesinin Benû Seleme kolundan: Hirâş b. es-Sımme'nin azatlısı Temîm

Ensâr'dan; Benî'l-Aclân'dan: Sâbit b. Akram

Ensâr'dan; Benî'l-Hazrec kabilesinin Benû Seleme boyunun Benû Harâm kolundan: Sâbit b. Sa'lebe b. Zeyd b. el-Hâris b. Harâm

Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec boyunun Benû Belhublâ kolundan: Sâbit b. Rabîa

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Sâbit b. Amr b. Zeyd b. Adiyy

Ensâr'dan; Benû Adiyy b. en-Neccâr'dan: Nesli olmayan Sâbit b. Hassân b. Amr

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. el-Avf boyunun Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Sa'lebe b. Hâtib

Ensâr'dan; Benû Cüşem b. el-Hazrec'den: el-Ciz' denilen Sa'lebe

Ensâr'dan: Sa'lebe b. Usme

Ensâr'dan; Benû Züreyk'ten: Cübeyr b. Hâlid b. Mahled b. İyâs

Ensâr'dan; Benû Dînâr b. en-Neccâr'dan: Nesli olmayan Câbir b. Hâlid b. Abdileşhel

Ensâr'dan; Benû Ubeyd b. Adiyy'den: Müttefikleri Hârise b. el-Humeyyir el-Eşcaî

Ensâr'dan; Benû Muâviye b. Mâlik b. Avf'dan: Cebr b. Atîk b. el-Hâris

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Hârise b. Zeyd b. Ebî Zühey b. İmrii'l-Kays

Benî Esed b. Abdiluzzâ'dan: Müttefikleri Hâtib b. Ebî Beltaa

Ensâr'dan; Benu'n-Nebît boyunun Benû Abdileşhel kolundan: Hâris b. Enes b. Mâlik b. Ubeyd

Ensâr'dan; Benu'n-Nebît boyunun Benû Abdileşhel kolundan: Hâris b. Evs

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Hârise b. Sürâka

Ensâr'dan; Akabe biatında bulunup Bedir savaşına katılan Benû Züreyk'ten: Hâris b. Kays b. Hâlid b. Mahled

Ensâr'dan; Benû Âmir b. Mâlik b. en-Neccâr boyunun Benû Mebzûl kolundan: Hâris b. es-Sımme b. Amr b. Atîk, Revhâ denilen yerde bir uzvu kırıldığından dolayı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine ganimetten bir hisse ayırdı.

Ensâr'dan; Benu'n-Nebît boyunun Benû Abdileşhel kolundan: Benû Sâlîm'den olup müttefikleri olan Hâris b. Hazme b. Adiyy

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf boyunun Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Hâris b. Hâtib

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Hureys b. Zeyd b. Sa'lebe b. Abdirrab

Ensâr'dan; Benû Sa'lebe b. Abdiavf b. Ğanem'den: Ebû Eyyûb, adı: Hâlid b. Zeyd b. Küleyb b. Sa'lebe

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Râfi' b. Sehl, Râfi' b. Zeyd de denir.

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Râfi' b. el-Hâris b. Sevvâd, Râfi' b. Uncude el-Ensârî

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf boyunun Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Ebû Lübâbe Beşîr b. Abdilmünzir

Ensâr'dan; Benû Züreyk'ten: Rifâa b. Râfi' b. Mâlik b. Aclân

Benî Abdişems'ten: Benû Esed'den müttefikleri olan Rabîa b. Eksem

Ensâr'dan; Benî'l-Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf boyunun Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Rifâa b. Abdilmünzir

Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec boyunun Benû Belhablâ kolundan: Rabî' b. İyâs

Ensâr'dan; Benî'l-Aclân'dan: Rib'î b. Ebî Rib'î el-Ensârî

Ensâr'dan; Benû Beyâda'dan: Ruhayle b. Sa'lebe b. Halde

Kureyş kabilesinin Benû Hâşim kolundan: Zeyd b. Hârise

Kureyş kabilesinin Benû Adiyy b. Ka'b kolundan: Zeyd b. el-Hattâb

Ensâr'dan; Benû en-Neccâr'dan: Ebû Talha Zeyd b. Sehl

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benî'l-Aclân kolundan: Zeyd b. Eslem b. Sa'lebe

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Zeyd b. el-Müzeyyen

Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec boyunun Benû Belhablâ kolundan: Zeyd b. Vedîa b. Amr b. Kays

Ensâr'dan; Benû Beyâda'dan: Ziyâd b. Lebîd, Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Sâide b. Ka'b b. el-Hazrec'den: Müttefikleri Ziyâd b. Amr el-Cüheni

Ensâr'dan; (Benî) en-Nebît boyunun Benû Abdileşhel kolundan: Sa'd b. Muâz b. en-Nu'mân b. İmrii'l-Kays

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Sa'd b. er-Rabî'

Ensâr'dan; Benû Amr b. es-Selem b. Mâlik b. el-Evs'ten: Sa'd b. Hayseme

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Sa'd b. Zeyd

Benî Âmir b. Lüeyy boyunun Benû Mâlik b. Hasel kolundan: Sa'd b. Havle

Ensâr'dan; Benû Züreyk'ten: Sa'd b. Osmân b. Halde b. Mahled

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf boyunun Benû Umeyye b. Zeyd kolundan: Sa'd b. Ubeyd b. en-Nu'mân

Ensâr'dan; Benû Sabîğa b. Zeyd boyundan: Sehl b. Huneyf

Ensâr'dan; Benû Sevâd b. Ğanem boyundan: Sehl b. Kays b. Ebî Ka'b b. el-Kayn

Kureyş kabilesinin Benî'l-Hâris b. Fihr kolundan: Süheyl b. Beydâ

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Süheyl b. Râfi' b. Ebî Amr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inin arsası -ki burada hurma kurutuluyordu- ona ve kardeşine ait bir yerdi.

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Süheyl b. Ubeyd b. en-Nu'mân, bunun nesli yoktur.

Ensâr'dan; Benû Sâide boyundan: Ebû Dücâne Simâk b. Haraşe, bu sahabi Uhud savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcını alıp savaşan kişidir.

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec boyundan: Abdullah b. Revâha b. İmrii'l-Kays

Ensâr'dan; Benû Seleme boyundan: Abdullah b. Harâm

Müslümanlardan, **Kureyş** kabilesinden: Ubeyde b. el-Hâris b. Abdimenâf, Bedir savaşında şehit olmuştu. Şeybe b. Rabîa kendisini öldürmüştü. Ayağını kesmişti, (onun etkisiyle) Safrâ denilen yerde vefat etmişti.

Kureyş kabilesinin Benû Temîm b. Murre kolundan: Ebû Bekr'in azatlısı Âmir b. Fuheyre, yani Bedir savaşına katıldı ve öldürülmedi.

Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katılıp şehit olan Müslümanlardan; Kureyş kabilesinin Benû Zühre kolundan Umeyr b. Ebî Vakkâs.

Bedir savaşına katılanlardan; Ensâr'dan: Âsım b. Sâbit b. Kays b. el-Eflah

Âsım b. el-Cedd b. el-Aclân, Bedir savaşına katılmak üzere yola çıktı, ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu geri çevirdi; fakat ganimetten kendisine hisse ayırdı.

Bedir savaşına katılan Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec'den: İtbân b. Mâlik b. Amr b. Aclân

Ensâr'dan; Benû Zufur'dan: Katâde b. en-Nu'mân

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Hârise kolundan: Muhammed b. Mesleme

Ensâr'dan: Muâz b. Cebel

★Derim ki: Bu hadislerin hepsinin senedleri aynı sened olup İbn Şihâb ez-Zührî'ye aittir, ravileri de *Sahîh*'in ravileridir.

-**Urve**, Ensâr'dan Bedir savaşına katılanlar bahsinde şu isimleri saymıştır:

Esram b. Fihr b. Ğanem b. Avf b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Evs b. es-Sâmit ve kardeşi Ubâde.

Ensâr'dan; Benû Amr b. Mâlik b. en-Neccâr'dan: Akabe biatında bulunup Bedir savaşına katılan Evs b. Sâbit b. el-Münzir, Bedrî'dir.

Ensâr'dan; Benû Karbûs b. Ğanem b. Sâlim'den: Umeyye b. Levzân b. Sâlim b. Sâbit b. Hezzâl b. Amr b. Karbûs b. Ğanem

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı: Uneyse

Kureyş kabilesinin Benû Mahzûm b. Nukta b. Murra b. Ka'b kolundan: Erkam b. Ebi'l-Erkam, Ebû'l-Erkam'ın adı: Abdimenâf, künyesi ise: Ebû Hindef b. Abdillah b. Amr b. Mahzûm'dur.

Ebû Bekr'in azatlısı: Bilâl

Ensâr'dan Akabe biatına katılıp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat edenler içinde; Benû Seleme b. Yezîd b. Cuşem boyundan: Bişr b. el-Berâ b. Ma'rûr, Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec boyundan: Beşîr b. Sa'd, Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Zeyd b. Mâlik b. Sa'lebe b. Ka'b b. el-Hazrec b. el-Hâris b. el-Hazrec boyundan: Beşîr b. Sa'd b. Sa'lebe b. Cülâs, Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Tarîf b. el-Hazrec boyundan: Müttefikleri Besbes el-Cühenî

Ensâr'dan; Benû Hudra b. Avf b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Temîm b. Yesâr b. Kays b. Adiyy

Ensâr'dan; Benû Ğanm b. es-Selem b. Mâlik b. el-Evs b. Hârise'nin azatlısı: Temîm

Ensâr'dan; Hirâş b. es-Simma'nın azatlısı: Temîm

Ensâr'dan; Sâbit b. Akram b. Sa'lebe b. Adiyy b. el-Aclân

Ensâr'dan; Benû Adiyy b. en-Neccâr'dan: Selît b. Kays b. Amr b. Ubeydillah b. Mâlik b. Adiyy b. Âmir

Sâbit b. Amr b. Zeyd b. Adiyy b. Sevvâd b. Usayma veya Usayya, Bedir savaşına katılmıştır, bu sahabi Eşca' kabilesinden olup (Ensâr'ın) müttefikidir.

Ensâr'dan; Benû Amr b. Mebzûl boyundan: Sa'lebe b. Amr b. Mihsan

Ensâr'dan; Benû Cüşem b. el-Hazrec'den: el-Ciz' denilen Sa'lebe

Ensâr'dan: Sa'lebe b. Atme

Ensâr'dan: Cübeyr b. İyâs b. Hâlid b. Mahled b. Zurayk

Ensâr'dan; Benû Dînâr b. en-Neccâr'dan: Câbir b. Hâlid b. Abdileşhel b. Hârise b. Dînâr.

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec boyundan: Câbir b. Abdillah b. Riyâb b. en-Nu'mân b. Sinân

Ensâr'dan; Benû Muâviye b. Mâlik b. Avf b. Amr b. Avf boyundan: Cebr b. Atîk b. el-Hâris b. Kays b. Habeşiyye b. el-Hâris b. Umeyye; Urve: "b. Hubeyyişe"; İbn İshâk ise: "b. Heyşe" şeklinde kaydetmiştir.

Ensâr'dan; Benû Hunâs b. Sinân b. Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm b. Avf b. el-Hazrec'den: Cebbâr b. Sahr b. Umeyye b. Hansâ b. Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm.

Hâtib b. Ebî Beltea da Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme boyundan: Eşca' kabilesinin Benû Dehmân kolundan müttefikleri Hârise b. el-Humeyyir.

Hâris b. Sevvâd da Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr boyunun Benû Adiyy b. en-Neccâr kolundan: Hâris b. Sürâka b. el-Hâris

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Abdileşhel kolundan: Hâris b. Muâz b. en-Nu'mân

Ensâr'dan Akabe biatına katılanların listesi içinde; Benû Zurayk'tan: Hâris b. Kays b. Mahled, Bedir savaşına katılmıştır. İşte Ebû Hâlid künyeli bu sahabidir.

Ensâr'dan; Benû Âmir b. Mâlik b. en-Neccâr boyunun Benû Âmir b. Mebzûl kolundan: Hâris b. es-Sımma b. Ubeyd b. Âmir

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Abdileşhel kolundan: Hâris b. Muâz b. en-Nu'mân

Ensâr'dan: Hâris b. Hazme b. Ebî Ğanm b. Sâlim b. Avf b. el-Hâris b. el-Hazrec

Ensâr'dan; Benû Cuşem b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Hureys b. Zeyd b. Sa'lebe

Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Zekvân b. Abdikays, daha önce Medine'den Mekke'ye Allah rızası için hicret etmek üzere çıkmıştı, Bedir savaşına da katılmıştır.

Ensâr'dan; Zeûr b. Abdileşhel'den: Râfi' b. Yezîd

Ensâr'dan; Râfi' b. el-Muallâ b. Levzân b. Hârise b. Adiyy b. Zeyd b. Sa'lebe b. Zeyd b. Menât b. Hubeyb b. Hârise b. Ğadib b. Cuşem b. el-Hazrec, Bedir savaşında şehit olmuştur.

Ensâr'dan; Râfi' b. Ca'debe

Ensâr'dan; Râfi' b. el-Hâris b. Sevâd b. Zeyd b. Sa'lebe

-Urve'nin bildirdiğine göre: Beşîr b. Abdilmünzir b. ez-Zübeyr ve Hâris b. Hâtib, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katılmak üzere çıkmışlar; ama Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onları geri çevirmişti Bedir ashâbıyla birlikte kendilerine ganimetten hisse ayırmıştı. Vali olarak, Ebû Lubâbe'yi Medine'de bırakmıştı.

Ensâr'dan Akabe biatına katılanların listesi içinde geçer: Benû Zurayk'tan: Rifâa b. Râfi' b. Mâlik b. Aclân b. Amr b. Zurayk ki, bu

sahabi (Akabe biatında kavmi adına) temsilciydi, Bedir savaşına da katılmıştır.

Benî Abdişems b. Abdimenâf'ın müttefiklerinden Bedir savaşına katılanlardan: Benû Esed b. Huzeyme'den; Rabîa b. Eksem.

Akabe biatına katılanlar listesinden: Rifâa b. Amr b. Zeyd b. Amr b. Kays b. Sa'lebe b. Mâlik b. Sâlim b. Ğânim b. Avf b. el-Hazrec; bu sahabi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına hicret etmek üzere gidenlerdendir.

Ensâr'dan; Benû Levzân b. Ğanm b. Avf b. el-Hazrec'den: Rabî' b. İyâs b. Ğanm b. Umeyye b. Levzân b. Ğanm de Bedir savaşına katılmıştır.

Zeyd b. Hârise b. Şarâhîl b. Ka'b b. Abdiluzzâ b. Yezîd b. İmrii'l-Kays el-Kelbî, Allah ve Resûlü kendisine ihsanda bulunmuşlardır.

Kureyş kabilesinin Benû Adiyy b. Kâ'b kolundan: Zeyd b. el-Hattâb

Ensâr'dan Akabe biatına katılanlar içinde: Benû Amr b. Mâlik b. en-Neccâr'dan -ki bunlar Benû Hadîle'dir- : Ebû Talha Sehl b. Zeyd b. el-Esved ki, bu sahabi (Akabe biatında) temsilciydi. İbn Lehîa da Akabe biatına katılanların isimleri arasında Sehl b. Zeyd'i zikretmiştir. Doğru olarak da Bedir savaşına katılanların isimleri bahsinde saymıştır.

Ensâr'dan; Benû Cuşem b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Zeyd b. el-Hâris b. el-Hazrec de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Cezre b. el-Hâris b. el-Hazrec'den -ki bunlar Benî'l-Hubuliyy'dir- : Zeyd b. el-Mers de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Sâlim b. Ğânim b. Avf b. el-Hazrec'den -ki bunlar Benî'l-Hubuliyy'dir- : Zeyd b. Vedîa b. Amr b. Kays b. Cez' b. Adiyy b. Mâlik b. Sâlim b. Ğânim b. Avf b. el-Hazrec

Ensâr'dan: Zeyd b. Eslem b. Sa'lebe b. Adiyy b. el-Aclân

Ensâr'dan; Benû Beyâda b. Âmir b. Zurayk b. Abd b. Hârise'den: Ziyâd b. Lebîd b. Sa'lebe b. Sinân b. Âmir b. Adiyy b. Umeyye

Ensâr'dan: Sa'd b. Muâz b. en-Nu'mân b. İmrii'l-Kays b. Zeyd b. Abdileşhel

Ensâr'dan; Benû Sâide b. Ka'b b. el-Hazrec'den: Sa'd b. Ubâde b. Duleym b. Hârise b. Huzeyme, Akabe biatına katılmış, aynı zamanda (Akabe biatında kavmi adına) temsilciydi. Bedir savaşına da iştirak etmiştir.

Ensâr'dan; Benû Amr b. Avf'dan: Sa'd b. Hayseme de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Abd b. Ka'b b. Abdileşhel'den: Sa'd b. Zeyd b. Mâlik b. Abd b. Ka'b

Ensâr'dan; Benû Dînâr b. en-Neccâr'dan: Sa'd b. Süheyl b. Abdileşhel b. Hârise b. Dînâr b. en-Neccâr

Ensâr'dan; Benû Sevvâd b. Ka'b -ki bunun adı Ka'bu Zufur'dur- : Katâde b. en-Nu'mân b. Zeyd

Ensâr'dan: Sa'd b. en-Nu'mân b. Kays

Hâtib b. Ebî Beltea'nın azatlısı Sa'd da Bedir savaşına katılmıştır.

Benî Âmir b. Lueyy'den Havlî'nin azatlısı Sa'd da Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Cuşem b. el-Hazrec'den: Sehl b. Kays Ebî'l-Kayn b. Ka'b b. Sevâd b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme

Kureyş kabilesinin Benî'l-Hâris b. Fihr kolundan: Süheyl b. Beydâ

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Abdileşhel kolundan: Seleme b. Selâme b. Kays, hem Akabe biatına hem de, Bedir savaşına katılmıştır.

Kureyş kabilesinin Benû Abdişems b. Menâf kolundan: Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Ebû Ducâne Simâk b. Evs b. Haraşe b. Levzân b. Abdûd b. Zeyd b. Sa'lebe

Ensâr'dan; Benû Seleme b. Zeyd b. Haysem'den: Tufayl b. en-Nu'mân b. Hansâ, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmek üzere Akabe biatına katılmış, Bedir savaşına ise katılmıştır.

Ensâr'dan: Osmân b. Amr b. Rifâa b. el-Hâris b. Sevvâd, Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec boyunun Benû İmrii'l-Kays b. Sa'lebe b. Ka'b b. el-Hazrec b. el-Hâris b. el-Hazrec kolundan: Abdullah b. Revâha b. İmrii'l-Kays

Ensâr'dan; Benû Hârise b. el-Hâris'den: Zuheyr b. Râfi', Akabe biatına da katılmıştır.

Ensâr'dan: Câbir b. Abdillah b. Harâm b. Ka'b b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme (Bedir savaşına) katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Avf b. el-Hazrec boyunun Benû Ubeydillah b. Mâlik b. Sâlim b. Ğânim b. el-Hazrec kolundan -ki bu el-Hubuliyy'dir–: Abdullah b. Abdillah b. Ubeyy b. Selûl de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan: Müttefikleri Abdullah b. Târık el-Belevî

Ensâr'dan; Benû Amr b. Avf'dan: Abdullah b. Seleme b. Mâlik b. el-Hâris b. Adiyy b. el-Aclân

Ensâr'dan; Benû Cezre b. Avf b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Abdullah b. Urfuta

Ensâr'dan; Benû Cezre b. Avf'den: Abdullah b. Umeyr

Ensâr'dan; Benî'l-Ebcer b. Avf b. el-Hâris b. el-Hazrec'den: Abdullah b. Rabî' b. Kays b. Amr b. Âbid b. el-Ebcer

Ensâr'dan; Benû Levzân b. Ğanm'den: Müttefikleri Abdullah b. Sa'lebe b. Hazme b. Asram

Ensâr'dan; Benû Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme boyunun Benû Hansâ b. Şeybân b. Ubeyd kolundan: Abdullah b. Cedd b. Kabes b. Sahr b. Hansâ

Ensâr'dan: Eşca' kabilesinden müttefikleri Abdullah b. el-Humeyyir el-Eşcaî

Ensâr'dan; Benû Hansâ'dan: Abdullah b. Abdimenâf b. en-Nu'mân b. Şeybân

Ensâr'dan; Benû Hubâs b. Sinân b. Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme'den: Abdullah b. Kays b. Sahr b. Hizâm b. Rabîa b. Adiyy b. Ğanm

Müslümanlardan, Kureyş kabilesinden: Ubeyde b. el-Hâris b. el-Muttalib, Bedir savaşında şehit olmuştu. Şeybe b. Rabîa kendisini öldürmüştü. Ayağını kesmişti, (onun etkisiyle) Safrâ denilen yerde vefat etmişti.

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec b. Amr b. Mâlik b. el-Evs'den: Ebû Ubeys b. Cebr b. Amr b. Zeyd b. Cuşem b. Hârise, Bedir savaşına katılmıştır.

Kureyş kabilesinin Benû Temîm b. Murra kolundan: Ebû Bekr'in azatlısı Âmir b. Fuheyra

Ensâr'dan: Umâra b. Hazm b. Zeyd

Ensâr'dan; Benû Mâzin b. en-Neccâr'ın Benû Hansâ b. Mudrik b. Amr b. Ğanm b. Mâzin kolundan: Umeyr, künyesi: Ebû Dâvûd b. Âmir b. Mâlik b. Hansâ b. Mudrik

Müslümanlardan; Kureyş kabilesinin Benû Zühre kolundan Umeyr b. Ebî Vakkâs, Bedir savaşında şehit olmuştur.

Nevfel b. Abdimenâf'ın müttefiki Utbe b. Ğazvân b. Câbir b. Vehb b. Kabîsa b. Mâlik b. el-Hâris b. Mâzin b. Mansûr b. İkrime b. Hissa b. Kays b. Ğaylân b. Matar da Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Sâlim b. Avf b. el-Hazrec'in Benî'l-Aclân b. Zeyd b. Ğânim b. Sâlim kolundan: İtbân b. Mâlik b. Amr b. el-Aclân b. Zeyd b. Ğânm b. Sâlim b. Avf b. Amr b. Avf b. el-Hazrec

Ensâr'dan; Benû Beyâda'dan: Ferva b. Amr da Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Mâzin b. en-Neccâr'dan: Kays b. Ebî Sa'saa Akabe biatında bulunmuş ve Bedir savaşına katılmıştır. Ebû Sa'saa'nın adı: Amr b. Zeyd b. Avf b. Mebzûl'dür.

Ensâr'dan; Benû Sevvâd b. Ka'b'dan -ki Ka'b'ın adı Zufur'dur-: Katâde b. en-Nu'mân b. Zeyd

Hamza b. Abdilmuttalib'in müttefiki Ebû Mirsed el-Ğanevî de Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katılmıştır. Ebû Mirsed el-Ğanevî, hicri on ikinci yılda, altmış altı yaşındayken vefat etti.

Ensâr'dan; Benû Zeûrâ b. Abdileşhel'den: Muhammed b. Mesleme b. Hâlid b. Adiyy b. Mecdea b. Hârise b. el-Hâris

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Abdileşhel kolundan: Ebu'l-Heysem b. et-Teyyihân Akabe biatına katılmış olup Akabe'de temsilciydi, Bedir savaşına da katılmıştır. Akabe biatında İslam üzere ilk biat eden bu sahabidir.

Ensâr'dan; Benû Seleme'den: Muâz b. Cebel b. Amr b. Âiz b. Adiyy b. Ka'b b. Udiyy b. Sa'd b. Adiyy b. Esed b. Sâride b. Tezîd b. Cuşem Akabe biatina katılmış olup Bedir savaşına da katılmıştır.

Mikdâd b. Amr da Bedir savaşına katılmıştır.

Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Hârise'den: Beliy kabilesinden müttefikleri Ebû Bürde b. Niyâr b. Amr b. Ubeyd, hem Akabe biatına, hem de Bedir savaşına katılmıştır.

★Derim ki: Urve'nin senedinde İbn Lehîa vardır ve onun hadisleri hasendir. Eğer bu hadis başka bir hadisle desteklenmişse ki daha önce geçtiği gibi Zühri'nin tarikiyle desteklenmiştir.

-Muhammed b. İshâk'tan ravi zinciriyle gelen bir rivayette (Sahabilerin) biyografileri içinde (Bedir'e katılmışsa) bu savaşa katıldıkları zikredilmiştir. Muhammed b. İshâk'ın bu rivayetinin ravileri, güvenilir kimselerdir. (Muhammed b. İshâk'a kadar olan senedi şöyledir) İbn İshâk dedi ki: Muhammed b. Abdillah el-Hadramî, Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr'den, o da Yûnus b. Bukeyr'den nakletmiştir:

Ensâr'dan Bedir savaşına katılanların isimleri (bahsinde) Muhammed b. İshâk şu listeyi vermiştir: Benû Âmir b. Mâlik boyundan: Hâris b. es-Sımme b. Amr b. Ubeyd b. Amr b. Mebzûl, er-Ravhâ denilen yerde (bir uzvu) kırıldı, bundan dolayı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine ganimetten bir hisse ayırdı.

Ensâr'dan; Benî'l-Hazrec boyunun Benî'n-Neccâr kolundan: Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd b. Küleyb b. Sa'lebe b. Abdiavf b. Ğanm b. Mâlik b. en-Neccâr, Yezîd b. Muâviye b. Ebî Süfyân'la (bir seferde) beraberken hicri elli bir yılında vefat etti.

Havvât b. Cübeyr b. en-Nu'mân b. Umeyye b. el-Berk'e de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ganimetten (Bedir savaşına katılanlar gibi) ücret ve hisse ayırmıştır.

Ensâr'dan; Benû Hubeyb b. Abdihârise'den: Râfi' b. el-Muallâ Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katılıp şehit olmuştur.

Ebû Lübâbe b. Abdilmünzir b. Zenber b. Umeyye b. Zeyd b. Mâlik b. Avf b. Amr b. Avf b. Mâlik b. el-Evs, Bedir savaşına katılmak için Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber çıktı. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu geri çevirip Medine'ye vali olarak tayin etti ve kendisine ganimetten hisse ayırıp Bedir ahalisinden saydı.

Ensâr'dan; Hazrec kabilesinin Benû Zurayk kolundan: Rifâa b. Râfi' b. Mâlik b. el-Aclân b. Amr b. Âsım b. Zurayk b. Abdihârise b. Mâlik b. Ğadab b. Cuşem b. el-Hazrec de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Sa'd b. Muâz b. en-Nu'mân b. İmrii'l-Kays b. Zeyd b. Abdileşhel b. Cuşem b. el-Hâris b. el-Hazrec b. Amr b. Avf b. Mâlik b. el-Evs de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Evs kabilesinden: Sa'd b. Hayseme b. el-Hâris b. Mâlik b. Ka'b b. en-Nahhât b. Ka'b b. Hârise b. Ğanm b. es-Selem b. İmrii'l-Kays b. Mâlik b. el-Evs de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan; Sehl b. Huneyf b. Vâhib b. el-Ukeym b. Sa'lebe b. Mecdea b. el-Hâris b. Amr, Bedir savaşına katılmıştır. Amr: Buhruc b. Haneş b. Avf b. Amr b. Avf adlı kişidir.

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Abdileşhel kolundan: Seleme b. Selâme b. Vakş b. Zuğbe b. Zeûrâ b. Abdileşhel b. Cuşem b. el-Hâris b. el-Hazrec b. Amr b. Mâlik b. el-Evs de Bedir savaşına katılmıştır.

Muhammed b. Abdillah b. Cahş b. Riyâb b. Ya'mer b. Sabira b. Murra b. Kesîr b. Ğanm b. Devdân b. Esed b. Huzayme (de Bedir savaşına katılmıştır.)

Müslümanlardan, Kureyş kabilesinden: Ubeyde b. el-Hâris b. Abdimenâf, Bedir savaşında şehit olmuştu. Şeybe b. Rabîa kendisini öldürdü. Ayağını kesti, (onun etkisiyle) Safrâ denilen yerde vefat etmişti.

Ensâr'dan; Evs kabilesinden: Ebû Abs b. Cebr b. Amr b. Zeyd b. Cuşem b. Mecdea b. Hârise b. el-Hâris b. el-Hazrec b. Amr b. Mâlik b. el-Evs de Bedir savaşına katılmıştır.

Müslümanlardan; Kureyş kabilesinin Benû Zuhre b. Kilâb kolundan Umeyr b. Ebî Vakkâs b. Uheyb b. Abdimenâf b. Zuhre, Bedir savaşında şehit olmuştur.

Ensâr'dan: Âsım b. Sâbit b. Kays b. el-Eflah b. İsma b. Mâlik b. Umeyye b. Sa'saa b. Zeyd b. Mâlik b. Avf b. Amr b. Avf de Bedir savaşına katılmıştır.

Ensâr'dan: Benû Umeyye b. Zeyd boyundan: Uveym b. Sâide, İbn İshâk bunun nesebini zikretmeyip Benû Amr b. Avf'ın müttefiki olduğunu söyledi. "Kendilerinden biri olduğu da söylenir" dedi.

Benî Abdişems'in müttefiki Ukkâşe b. Mihsan b. Hursân b. Kebîr b. Ğanm b. Dûdân b. Esed b. Huzeyme de Bedir savaşına katılmıştır.

Ebû Useyd b. Mâlik b. Rabîa b. el-Budn b. Âmir b. Avf b. Hârise b. Amr b. el-Hazrec b. Sâide b. Ka'b b. el-Hazrec b. Hârise b. Sa'lebe b. Amr b. Âmir de Bedir savaşına katılmıştır.

Muhammed b. İshâk dedi ki: "Muâz b. Cebel b. Amr b. Evs b. Âiz b. Adiyy b. Ka'b b. Udiyy, Bedir savaşına ve Akabe biatına katılmıştır." İbn İshâk dedi ki: "(Muâz b. Cebel) Süheyl b. Muhammed b. el-Cedd b. Kays b. Sahr b. Hansâ b. Sinân b. Ubeyd b. Adiyy b. Ğanm b. Ka'b b.

Seleme'nin anneden kardeşi olduğu için Beni Seleme, kendilerinden olduğunu ileri sürdü."

Muâz b. Afrâ da Bedir savaşına katılmıştır. Bu sahabi: Muâz b. el-Hâris b. Rifâa b. Sevdâ b. Mâlik b. Ğanm b. Mâlik b. en-Neccâr'dır, Afrâ ise annesidir. Afrâ, Avf ve Muavviz'in de annesidir, hepsi de (üçü de) Bedir savaşına katılmıştır. Afrâ: Afrâ binti Ubeyd b. Sa'lebe b. Ğanm b. Mâlik b. en-Neccâr'dır.

Ensâr'dan; Hazrec kabilesinden: Muâz b. Amr b. el-Cemûh b. Zeyd b. Harâm b. Ka'b b. Ğanm b. Ka'b b. Seleme b. Sa'd b. Ali b. Esed b. Sâride -Sâdire de denir-Bedir savaşına katılmıştır. Tezîd b. Huşeym b. el-Hazrec'in Bedir savaşına katılıp Ebû Cehil'i öldürdüğü ve İkrime b. Ebî Cehil tarafından kolunun kesildiği; sonra da Hz. Osmân devrine kadar yaşadığı söylenir.

Ensâr'dan; Benî'l-Hazrec kabilesinin Benî'n-Neccâr kolundan: Ebû Muhammed el-Ensârî de Bedir savaşına katılmıştır. Bu sahabinin adı: Mes'ûd b. Evs b. Esram b. Zeyd b. Sa'lebe b. Ğanm b. Mâlik b. en-Neccâr'dır.

Ensâr'dan; Benî'l-Hazrec'den: Nu'mân b. Kavkal b. Sa'lebe Da'al b. Fehm b. Sa'lebe b. Ğanm b. Sâlim b. Avf de Bedir savaşına katılmıştır.

Abdullah b. Ebî Râfi'nin, Bedir ahalisinden Ali b. Ebî Tâlib'in savaşlarına katılanlar arasında adları sayılan şahıslardandır.

★Hadisi Taberânî, güvenilir sayılan şeyhi Muhammed b. el-Hadramî'den nakletmiştir. Ayrıca Abdullah b. Ebî Râfi'nin kitabından vicâde yoluyla nakledilmiştir.

Muhammed b. el-Hadramî, (Ubeydullah) b. Ebî Râfi'nin listesi içinde şu isimleri aktarmıştır:

Sa'lebe b. Kayzî b. Sahr b. Seleme, Bedir ehlindendir. Benû Zurayk'tan: Cebr b. Sinân, Bedir ehlindendir. Beni Beyâda'dan: Cebele, Bedir ehlindendir. Hâris b. en-Nu'mân, Bedir ehlindendir."

★Hadisi Taberânî muttasıl bir senedle rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Dırâr b. Sard bulunmaktadır.

Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi'nin bildirdiğine göre babası, Ali b. Ebî Tâlib'in savaşlarına katılanlar bahsinde şöyle demiştir: "Benî Hârise'den: Hâris b. Hâtib el-Ensârî (Bedir savaşına katılmak üzere çıkmış ama) Ravhâ denilen yerden geri dönmüştür.

Benî'l-Muttalib b. Abdimenâf boyundan: Husayn b. el-Hâris, Bedir ehlinden olup onunla (Ali b. Ebî Tâlib'le) beraber bütün savaşlarına katılmıştır.

★Hadisin senedinde zayıf sayılan Dırâr b. Sard bulunmaktadır.

Benî Hârise'den: Havvât b. Cübeyr, yoldan dönmüş; ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine ganimetten hisse ayırmış ve Bedir ehlinden sayılmıştır.

Benî Beyâda'dan: Halîfe b. Adiyy, Bedir ehlindendir.

★Hadisin senedi zayıftır.

Benî Zurayk'tan: Rifâa b. Râfi', Bedir ehlindendir.

★Hadisin senedi zayıftır.

Rib'î b. Amr, Bedir ehlindendir.

★Hadisin senedi zayıftır.

Ensâr'dan: Zeyd b. Eslem, Bedir ehlindendir.

★Hadisin senedi zayıftır.

Benî Hâris b. el-Hazrec'den: Zeyd b. Hârice el-Ensârî, Bedir ehlindendir. Medine'ye yerleşmişti, Osmân b. Affân'ın hilafeti döneminde vefat etti.

Taberânî'nin **ravi zincirsiz** adlarını saydıklarından: Evs b. Erkam

Devs kabilesinden: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kölesi Süleym Ebû Kebşe'yi Muhammed b. İshâk, Bedir savaşına katılanlar arasında zikretmiştir.

Hakem b. Saîd b. el-Âs, Bedir savaşında şehit olmuştur.

Saîd b. Osmân b. Hâlid b. Mahled b. Hârise b. Mâlik b. Ğadb b. Cuşem b. el-Hazrec Ebû Ubâde ez-Zurakî -Ubâde de denir, ama doğrusu Ebû Ubâde'dir- Bedir savaşına katılmıştır.

Suheyb b. Sinân b. Mâlik b. Abdiamr b. Akîl b. Âmir b. Cendele b. Cezîme -Huzeyme de denir - b. Ka'b b. Sa'd b. Eslem b. Evs b. Menât b. en-Nemir b. Kâsit b. Hinb b. Aksâ b. Cezîle b. Esed b. Rabîa b. Nizâr. Bu nesebi Abdullah b. Ced'ân et-Teymî'nin müttefiki Hişâm b. el-Kelbî zikretti. Suheyb küçükken Bizanslılar tarafından Musul'da esir alınmıştı. Künyesi: Ebû Yahyâ olup Bedir ehlindendir. Suheyb'in annesi Selmâ binti'l-Hâris'dir.

Osmân b. Habîb b. Vehb b. Huzâfe b. Cumah b. Amr b. Husays b. Ka'b, Bedir savaşına katılmıştır. Künyesi Ebu's-Sâib'dir. Habeşistan'a hicret edenlerden olup hicretten önce Mekke'ye gelip Medine'ye hicret etti ve Bedir savaşına katıldı.

Abdullah b. Revâha b. İmrii'l-Kays b. Sa'lebe b. Abdiamr b. İmrii'l-Kays b. Mâlik b. Ka'b b. el-Hâris b. el-Hazrec, Akabe biatına katılmış Bedir ehlindendir. Mûte savaşında şehit olmuştur.

Abdullah b. Huzâfe b. Kays b. Adiyy b. Saîd b. Sehm b. Amr b. Husays b. Ka'b b. Lueyy; Urve, bu sahabiyi Bedir ehli arasında zikretmemiştir. İbn İshâk ise bunu Habeşistan'a hicret edenler arasında anmıştır. Bir rivayette Bedir ehlinden olduğu zikredilmiştir. Aynı zamanda Ubâde ez-Zurakî olduğu zikredilmiş -Ebû Ubâde olduğu da söylenir- Ebû Ubâde olduğunu söyleyen, adının Saîd olduğunu söylemiştir. Daha önce nesebinin zikri geçmişti.

١٠٠٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَبُو مُصْعَبٍ عَبْدُ الْمُهَيْمِنِ بْنُ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " شَهِدَ أَخِي ثَعْلَبَةُ بْنُ سَعْدٍ بَدْرًا وَقُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَلَمْ يُعَقِّبْ يعقب

رواه الطبراني, وفيه: عبد المهيمن بن عباس, وهو ضعيف.

10041. Ebû Mus'ab Abdülmüheymin b. Abbâs b. Sehl b. Sa'd, babasından, o da dedesinin: "Kardeşim Sa'lebe b. Sa'd, Bedir savaşına katıldı ve Uhud savaşında şehit oldu. Çocuğu yoktu" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülmüheymin b. Abbâs bulunmaktadır.

١٠٠٤٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، ثنا رِفَاعَةُ بْنُ يَحْيَى الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " خَرَجْتُ أَنَا وَأَخِي خَلادٌ إِلَى بَدْرٍ عَلَى بَعِيرٍ لَنَا أَعْجَفَ "

رواه الطبراني, والبزار في حديث طويل, وقد تقدمت طريق البزار في أوائل غزوة بدر

10042. Muâz b. Rifâa b. Râfi'nin bildirdiğine göre babası der ki: Ben ve kardeşim Hallâd zayıf bir deve üzerinde Bedir mevkiine (Bedir savaşına katılmak üzere) yola çıktık.

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr uzun bir hadiste rivayet etmiş olup Bezzâr'ın bu rivayeti Bedir savaşı başlarında geçti.

١٠٠٤٣ - وعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَكِيمٍ قَالَ : قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدِ بْنِ خَيْثَمَةَ: أَشَهِدتَ بَدْراً ؟ قَالَ : نَعَمْ وَالعَقَبَةَ مَعَ أَبِي. رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح.

10043. Muğîra b. Hakîm demiştir ki: Abdullah b. Sa'd b. Hayseme'ye: "Bedir savaşına katıldın mı?" diye sordum: "Evet, babamla birlikte Akabe biatına da katıldım" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٠٤٤ - وعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ حَكِيمٍ قَالَ : قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَهْلٍ: شَهِدتَ بَدْراً ؟ قَالَ : نَعَمْ وَالعَقَبَةَ

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن أحمد وهو ثبت.

10044. Muğîra b. Hakîm demiştir ki: Abdullah b. Sehl'e: "Bedir savaşına katıldın mı?" diye sordum: "Evet, Akabe biatına da katıldım" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, oldukça güvenilir olan Abdullah b. Ahmed dışında *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٠٤٥ - وعَنِ الْوَاقِدِيِّ قَالَ : وَفِيْهَا مَاتَ عَبْدُ الله بنُ كَعْبِ بنْ عَاصِمِ المَازِنِيُّ مِنْ بَنِي مَازِنِ بْنِ النَّجَّارِ وَكَانَ عَلَى خُمُسِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ وَصَلَّى عَلَيْهِ عُثْمَانُ بِالْمَدِينَةِ - يعني سنة وثلاث وثلاثين

رواه الطبراني , ورجاله إلى الواقدي ثقات.

10045. Vâkıdî der ki: Bu yılda -Yani hicri otuz üç yılında- Benû Mâzin b. en-Neccâr'dan Abdullah b. Ka'b b. Âsım el-Mâzinî vefat etti. Cenaze namazını Hz. Osmân, Medine'de kıldırdı. (Bu sahabi) Bedir savaşında ganimetten Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ait olan beşte bir nasibi üzerine memurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Vâkıdî'ye kadar olan ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٤٦ - وعَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ: وَكَانَ مِنْ كُبَراءِ بَنِي عَدِيٍّ وَكَانَ أَبُوهُ شَهِدَ بَدْراً

رواه الطبراني, وفيه :معاوية بن يحيى الصدفي, وهو ضعيف.

10046. Zühri'nin bildirdiğine göre Âmir b. Rabîa, Benû Adiyy'in büyüklerindendi, babası Bedir savaşına katılmıştı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muâviye b. Yahyâ es-Sadefî bulunmaktadır.

١٠٠٤٧ - وعَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ أَنَّ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ و كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِيْنَ شَهِدُوا بَدْراً مِنْ نُقَبَاءِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ.

رواه الطبراني, وفيه: معاوية بن يحيى الصدفي, وهو ضعيف.

10047. Ebû İdrîs el-Havlânî'nin bildirdiğine göre Ubâde b. es-Sâmit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşına katılan sahabilerindendi. Aynı zamanda Akabe biatı temsilcilerindendi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muâviye b. Yahyâ es-Sadefî bulunmaktadır.

١٠٠٤٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُبَادَةُ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ ، قَالَ : رَأَيْتُ أَبَا عَمْرٍو الأَنْصَارِيَّ ، وَكَانَ بَدْرِيًّا عَقَبِيًّا أُحُدِيًّا

رواه الطبراني, وفيه: عبد الرحمن بن محمد بن عبيد الله العرزمي, وهو ضعيف .

10048. Muhammed b. el-Hanefiyye der ki: Ebû Amr el-Ensârî'yi gördüm; bu sahabi Bedir savaşına, Akabe biatına ve Uhud savaşına katılmıştı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdurrahman b. Muhammed b. Ubeydillah el-Arzemî bulunmaktadır.

١٠٠٤٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَبَّابٍ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُثْمَانَ الْبَلَوِيِّ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُنَيْسَةَ بِنْتَ عَدِيٍّ ، أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ابْنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ ، وَكَانَ بَدْرِيًّا ، قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ أَحْبَبْتُ أَنْ أَنْقُلَهُ فَآنَسُ بِقُرْبِهِ ، فَأَذِنَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَعَدَلَتْهُ بِالْمِجْذَرِ بْنِ زِيَادٍ عَلَى نَاضِحٍ لَهُ فِي عَبَاءَةٍ ، فَمَرَّتْ بِهِمَا فَعَجِبَ لَهُمَا النَّاسُ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " سَوَّى بَيْنَهُمَا عَمَلُهُمَا " وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ رَجُلا جَسِيمًا ثَقِيلا وَكَانَ الْمِجْذَرُ قَلِيلُ اللَّحْمِ وَهُوَ الَّذِي يَقُولُ :

أَنَا الَّذِي أَصْلِي مِنْ بَلِيٍّ

أَطْعَنُ بِالصَّعْدَةِ حَتَّى تَنْثَنِي

وَلا تَرَى مُجَذَّرًا يَفْرِي فَرِيِّ

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10049. Uneyse bint Adiyy'in bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ya Resûlallah! Abdullah b. Seleme benim oğlumdur, Bedir savaşına katılmıştı, Uhud savaşında şehit oldu, onu (bulunduğum yere) nakledip kendisine yakın olmakla ünsiyet bulmak istiyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine izin verdi. Bunun üzerine onu bir abaya sarıp Mucezzer (veya Miczer) b. Ziyâd'a ait bir deve üzerine, (bir tarafına oğlunu diğer tarafına ise)

Mucezzer'i yerleştirerek yükledi. Yanlarından geçince insanlar manzarayı şaşkınlıkla seyrettiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara bakıp: *"(Devenin iki yanında taşınan bu) iki (şehidin) amelleri eşitlendi"* buyurdu. Zira Abdullah iriyarı ve ağır bir adamdı, Mucezzer ise. Şu beyitleri söyleyen zayıf biriydi:

Ben "Aslım, Bilâ kabilesindendir" diyen kişiyim

Düz mızrağı eğilecek derecede saplarım

Mucezzer'in yalan söylediği görülmemiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٥٠ - وروى الطبراني في ترجمة حَفْصَةَ بِنْتُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّاب رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا مِنْ أَخْبَارِهَا حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : " فَوَلَدَ عُمَرُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ، وَأُخْتَهُ لأَبِيهِ ، وَأُمَّهُ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ الأَكْبَرَ ، وَأُمُّهُمْ زَيْنَبُ بِنْتُ مَظْعُونِ بْنِ حَبِيبِ بْنِ وَهْبِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ جُمَحٍ ، كَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ ، وَكَانَتْ قَبْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ ، وَشَهِدَ بَدْرًا أَبُوهَا ، وَعَمُّهَا زَيْدٌ ، وَشَهِدَ بَدْرًا أَخْوَالُهَا عُثْمَانُ ، وَقُدَامَةُ ، وَعَبْدُ اللَّهِ ابْنُ خَالِهَا ، وَالسَّائِبُ بْنُ عُثْمَانَ

10050. Taberânî, Hafsa binti Ömer b. el-Hattâb'ın biyografisinde senediyle güvenilir bir ravi olan Zübeyr b. Bekkâr'dan bildiriyor: "Ömer'in Abdullah b. Ömer adında bir oğlu, Abdullah'ın ana babasından kardeşi Hafsa adında bir kızı ve (Hz. Ömer'in büyük oğlu) Abdurrahman adında bir oğlu oldu. Hafsa binti Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşidir. Anneleri de Zeyneb binti Maz'ûn b. Habîb b. Vehb b. Huzâfe b. Cumah'tır. Hafsa, hicret eden kadınlardandır. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) evlenmeden önce Huneys b. Huzâfe es-Sehmî ile evliydi. Babası, amcası Zeyd, dayıları Osmân ve Kudâme, dayılarının oğulları Abdullah ve Sâib b. Osmân, Bedir savaşına katılmışlardır."

١٠٠٥١ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيُّ ، ح وحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : ثنا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ ، قَالا : ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَاشِمِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي حَسَنٍ ، وَكَانَ بَدْرِيًّا عَقَبِيًّا ذكر حديثا ذكرته في الحدود .

رواه الطبراني ,وفيه: حسين بن عبد الله الهاشمي ,وهو متروك .

10051. Amr b. Yahyâ, babasından naklederek dedesi Ebû Hasan'ın Bedir ahalisinden ve Akabe biatına katılanlardan olduğunu zikretmiştir. Ayrıca Hadler bahsinde gelecek olan bir hadisi nakletmiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Hüseyin b. Abdillah el-Hâşimî bulunmaktadır ki; bu ravi metrûktur.

١٠٠٥٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلالِ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مَخْلَدٍ الْغِفَارِيِّ " أَنَّ ثَلاثَةَ أَعْبُدٍ لِبَنِي غِفَارٍ شَهِدُوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدْرًا

رواه الطبراني, وفيه: يعقوب بن حميد, وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه النسائي وغيره ,وبقية رجاله ثقات .

10052. Mahled el-Ğifârî'nin bildirdiğine göre Benû Ğifâr'ın üç kölesi, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Bedir savaşına katılmışlardır.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ya'kûb b. Muhammed bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân ve başkası güvenilir saymış, Nesâî ve başkası zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ فَضْلِ أَهْلِ بَدْرٍ)

Bedir Savaşına Katılanların Fazileti

١٠٠٥٣ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الدَّيْرِيِّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مِقْلاصٍ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمَ بَدْرٍ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ مَوْلُودًا وُلِدَ فِي فِقْهِ أَرْبَعِينَ سَنَةً مِنْ أَهْلِ الدِّينِ يَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللَّهِ كُلِّهَا ، وَيَجْتَنِبُ الْمَعَاصِيَ كُلَّهَا إِلَى أَنْ يُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ ، أَوْ يُرَدَّ إِلَى أَنْ لا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا ، لَمْ يَبْلُغْ أَحَدُكُمْ هَذِهِ اللَّيْلَةَ " ، وَقَالَ : " إِنَّ لِلْمَلائِكَةِ الَّذِينَ شَهِدُوا بَدْرًا لَفَضْلا عَلَى مَنْ تَخَلَّفَ مِنْهُمْ "

قلت : له حديث في فضل أهل بدر رواه بن ماجة غير هذا رواه الطبراني, وفيه: جعفر بن مقلاص, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات.

10053. Râfi' b. Hadîc'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşında şöyle buyurmuştur: *"Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, bir çocuk doğup (dini bir ortamda büyüse) din adamlarından fıkıh ehli arasında kırk yıl kalarak ömrünün en düşkün çağına ulaştırılıncaya*

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (20/366) rivayet etmiştir.

veya ilim sahibi olduktan sonra artık öğrenecek hiçbir şeyi kalmayıncaya kadar devamlı Allah'a itaat edip isyandan uzak dursa sizin bu geceki sevabınıza erişemez." Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bedir savaşına katılan melekler, Bedir savaşına katılmayan meleklerden fazilet bakımından daha üstündür"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedindeki Câfer b. Miklâs'ı tanımıyorum, diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٠٥٤ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو نَصْرٍ التَّمَّارُ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ عَمِيَ ، فَبَعَثَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : اخْطُطْ لِي فِي دَارِي مَسْجِدًا لأُصَلِّيَ فِيهِ ، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، وَقَدِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ قَوْمُهُ ، فَتَغَيَّبَ رَجُلٌ مِنْهُمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " مَا فَعَلَ فُلانٌ ؟ " فَذَكَرَهُ بَعْضُ الْقَوْمِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " أَلَيْسَ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا ؟ " قَالُوا : نَعَمْ ، وَلَكِنَّهُ كَذَا وَكَذَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " فَلَعَلَّ اللَّهَ اطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ ، فَقَالَ : اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ ، فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ "

قلت : روى أبو داود وابن ماجة بعضه . رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده جيد.

10054. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Ensâr'dan bir adamın gözleri görmez oldu. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Evimin avlusunda bana bir mescid (yeri) çiz de orada namaz kılayım" diye haber gönderdi. Kavmi yanında toplanmışken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: *"Falan ne yaptı?"* diye sordu. Topluluktan biri onu (olumsuz bir yönüyle) andı. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bedir savaşına katılmamış mıydı?"* buyurunca: "Evet" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Belki de Yüce Allah, Bedir ehlinin hâline muttali oldu da: «Dilediğinizi yapın, sizleri bağışlamışım» buyurmuştur."*

★Derim ki: Ebû Dâvûd ve İbn Mâce bu hadisin bir bölümünü rivayet ettiler.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedi sahîhtir.[1]

١٠٠٥٥ – و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: إِنِّي لأَرْجُو أَنْ لا يَدْخُلَ النَّارَ مَنْ شَهِدَ بَدْراً إِنْ شَاءَ اللهُ "

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-el-Mucemu'l-Evsât*'ta (no. 662) rivayet etmiştir.

رواه البزار وفيه من لم أعرفه .قلت : وتأتي أحاديث في فضل أهل بدر وغيرهم من هذا النحو في مناقب حاطب وغيره إن شاء الله

10055. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnşaallah, Bedir savaşına katılanlardan hiç kimsenin cehenneme girmeyeceğini umuyorum."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.

Derim ki: Hâtib ve diğer sahabilerin menkıbelerinde Bedir ehlinin ve diğerlerinin faziletiyle ilgili hadisler gelecektir.[1]

١٠٠٥٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، يَقُولُ : إِنَّ جِبْرِيلَ ، قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَيْفَ أَهْلُ بَدْرٍ فِيكُمْ ؟ قَالَ : " هُمْ أَفَاضِلُنَا " ، قَالَ جِبْرِيلُ : " وَمَنْ شَهِدَ مِنَ الْمَلائِكَةِ بَدْرًا فَهُمْ أَفَاضِلُنَا "

قلت : هو في الصحيح من حديث رفاعة نفسه وهنا من حديثه عن أبيه .

رواه الطبراني, من رواية يحيى بن سعيد, عن رفاعة ويحيى لم يدرك أحدا من أهل بدر, والله أعلم .

10056. Rifâa b. Râfi' b. Mâlik'in bildirdiğine göre babası der ki: Cibrîl, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Bedir ehlinin içinizdeki durumu nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar, en faziletlilerimizdir!"* buyurdu. Cebrail: "Bedir'e katılan melekler de en faziletlilerimizdir!" dedi.

★Derim ki: Bu hadis, *Sahîh*'te Rifâa'nın kendisinden, burada ise babasından rivayet edilmiştir.

Hadisi Taberânî, Rifâa'dan naklen Yahyâ b. Saîd yoluyla rivayet etmiştir, ama Yahyâ, Bedir ehlinden hiç kimseye ulaşmamıştır, Yüce Allah doğrunu bilir.[2]

---

1 Hadisi Bezzâr (no. 2761) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Taberânî, *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4455) rivayet etmiştir.

(بَابُ غَزْوَةِ أُحُدٍ)

Uhud Savaşı

(بَابٌ فِيمَا رَآهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَنَامِ مِمَّا يَتَعَلَّقُ بِأُحُدٍ)

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Rüyasında Uhud'la İlgili Gördüğü Şeyler

١٠٠٥٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ أَخْبَرَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ وَقَالَ عَبْدُ الصَّمَدِ فِي حَدِيثِهِ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " رَأَيْتُ كَأَنِّي فِي دِرْعٍ حَصِينَةٍ وَرَأَيْتُ بَقَراً مُنَحَّرَةً فَأَوَّلْتُ أَنَّ الدِّرْعَ الْحَصِينَةَ الْمَدِينَةُ وَأَنَّ الْبَقَرَ هُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ . قَالَ فَقَالَ لأَصْحَابِهِ لَوْ أَنَّا أَقَمْنَا بِالْمَدِينَةِ فَإِنْ دَخَلُوا عَلَيْنَا فِيهَا قَاتَلْنَاهُمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا دُخِلَ عَلَيْنَا فِيهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَيْفَ يُدْخَلُ عَلَيْنَا فِيهَا فِي الإِسْلاَمِ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ فَقَالَ شَأْنَكُمْ إِذاً . قَالَ فَلَبِسَ لأْمَتَهُ قَالَ فَقَالَتِ الأَنْصَارُ رَدَدْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْيَهُ فَجَاءُوا فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ شَأْنَكَ إِذاً. فَقَالَ إِنَّهُ لَيْسَ لِنَبِيٍّ إِذَا لَبِسَ لأْمَتَهُ أَنْ يَضَعَهَا حَتَّى يُقَاتِلَ "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10057. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Rüyamda; kendimi sağlam bir zırh içinde olduğumu ve bir sürü ineğin kesildiğini gördüm. Sağlam zırhı Medine olarak tevil ettim, inek sürüsü ise vallahi hayırdır."* (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devam ederek) ashâbına: *"Medine'de kalıp müşrikler üzerimize saldıracak olurlarsa Medine içinde onlarla savaşsak"* buyurunca: "Ya Resûlallah! Allah'a yemin olsun ki, Cahiliye devrinde (üzerimize saldırılarak) Medine'nin içine girilmedi, Müslüman olduktan sonra (üzerimize saldırılarak) Medine'nin içine nasıl girilir?" dediler. -Affân'ın rivayetinde: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman siz bilirsiniz"* buyurdu- Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) zırhını giydi. Ensâr: "Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) görüşünü reddettik" deyip O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek: "Ya Resûlallah! O halde (bu konuda) dilediğini yap" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir peygamberin zırhını giydikten sonra, savaşıncaya kadar (savaş) elbisesini çıkarmaya hakkı yoktur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٠٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، ثنا ابْنُ الْجَعْدِ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : لَمَّا نَزَلَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ أَبُو سُفْيَانَ وَأَصْحَابُهُ ، قَالَ لأَصْحَابِهِ : " إِنِّي رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ سَيْفِي ذَا الْفَقَارِ انْكَسَرَ ، وَرَأَيْتُ بَقَرًا تُذْبَحُ وَهِيَ مُصِيبَةٌ ، وَرَأَيْتُ عَلَيَّ دِرْعِي وَهِيَ مَدِينَتُكُمْ ، لا يَصِلُونَ إِلَيْهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: أبو شيبة إبراهيم بن عثمان, وهو متروك .قلت : وله طريق في التعبير رواها البزار أبين من هذه .

10058. İbn Abbâs der ki: Uhud savaşı sırasında Ebû Süfyân ordusuyla gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: *"Rüyamda kılıcım Zülfikâr'ın kırıldığını ve bir sürü ineğin kesildiğini gördüm, bu musibettir. Aynı zamanda zırhımın üzerimde olduğunu gördüm, bu ise sizin şehriniz Medine'dir. İnşallah ona ulaşamazlar (Medine'ye giremezler)"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Ebû Şeybe İbrâhîm b. Osmân bulunmaktadır.

Derim ki: Hadisin, Rüya Tabirleri kitabında daha açık Bezzâr'ın rivayet ettiği bir versiyonu vardır.[2]

١٠٠٥٩ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى فِيمَا يَرَى النَّائِمُ ، قَالَ : " رَأَيْتُ كَأَنِّي مُرْدِفٌ كَبْشًا ، وَكَأَنَّ ظُبَةَ سَيْفِي انْكَسَرَتْ ، فَأَوَّلْتُ أَنِّي أَقْتُلُ كَبْشَ الْقَوْمِ ، وَأَوَّلْتُ ظُبَةَ سَيْفِي قَتْلَ رَجُلٍ مِنْ عِتْرَتِي " ، " فَقُتِلَ حَمْزَةُ ، وَقَتَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلْحَةَ ، وَكَانَ صَاحِبَ اللِّوَاءِ "

رواه الطبراني واللفظ له, والبزار وأحمد و لم يكلمه ,وفيه: علي بن زيد وهو سيئ الحفظ, وقد جاء من غير طريقه كما تراه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10059. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir rüya görüp: *"Rüyamda arkama bir koç bindirdiğimi ve kılıcımın kabzasının kırıldığını gördüm. (Arkama bir koç bindirmemi) kavmin koçunu öldüreceğim diye tevil ettim. Kılıcımın kabzasının kırılmasını da; Ehl-i beytimden birinin öldürüleceğine dair tevil ettim"* buyurdu. Nitekim Hamza

---

1 Hadisi Ahmed (3/351) rivayet etmiştir. Bu rivayet zayıf sayılmıştır.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12104) rivayet etmiştir.

öldürüldü ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Talha (b. Ebî Talha)'yı öldürdü. Talha, (Müşriklerin) sancağı(nı) taşıyordu.

★Hadisi bu lafızla Taberânî, Ahmed ve Bezzâr rivayet etmişlerdir. Hadisin senedinde hafızası (ezber gücü) kötü olan Ali b. Zeyd bulunmaktadır, ama hadis gördüğünüz gibi başka bir kanalla da rivayet edilmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ اسْتُصْغِرَ يَوْمَ أُحُدٍ)

Uhud Savaşında Yaşları Küçük Görülenler

١٠٠٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ حُسَيْنٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَأَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدَّهُ فَاسْتَصْغَرَهُ ، فَقَالَ لَهُ عَمِّي : يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ رَامٍ ، فَأَخْرَجَهُ فَأَصَابَهُ سَهْمٌ فِي صَدْرِهِ أَوْ نَحْرِهِ ، فَأَتَى عَمُّهُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنَّ ابْنَ أَخِي أُصِيبَ بِسَهْمٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنْ تَدَعْهُ فِيهِ فَيَمُوتَ مَاتَ شَهِيدًا " ، قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ حُسَيْنٍ : وَحَدَّثَتْنِي امْرَأَتُهُ أَنَّهَا كَانَتْ تَرَاهُ يَغْتَسِلُ فَيَتَحَرَّكُ فِي صَدْرِهِ

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفه .وله طريق أتم من هذه في مناقبه

10060. Râfi' b. Hadîc'in bildirdiğine göre Uhud savaşına katılmak üzere yola çıkmış, ama Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini küçük görerek geri göndermek istemiştir. (Râfi' diyor ki): Amcam, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ya Resûlallah! Bu iyi ok atar" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaşa katılmasına izin verdi. Savaşta göğsüne veya boynuna bir ok isabet etti. Amcası Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Kardeşimin oğluna bir ok isabet etti" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oku (vücudunda) bırakırsan, öldüğü zaman şehit olarak ölür"* buyurdu. (Ravi) Abdullah b. Hüseyin: "Eşinin bana anlattığına göre; yıkandığı zaman okun göğsünde hareket ettiğini görürmüş" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır. Hadisin (Râfi' b. Hadîc'in) menkıbelerinde bundan daha detaylı versiyonu vardır.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 2950), Ahmed (3/267) ve Bezzâr (no. 2131) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4241) rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ya'kûb b. Humeyd b. Kâsib bulunmaktadır.

١٠٠٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْقَرْمَطِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، مِنْ وَلَدِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ يَعْقُوبَ الْعُثْمَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، ثنا بَشِيرُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ أُسَيْدِ بْنِ ظُهَيْرٍ . ح وَحَدَّثَنِي أَيْضًا ، عَنْ أُخْتِهِ سُعْدَى بِنْتِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِمَا ثَابِتٍ ، عَنْ جَدِّهِمَا أُسَيْدِ بْنِ ظُهَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : اسْتَصْغَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَقَالَ لَهُ عَمُّهُ ظُهَيْرٌ رَحِمَهُ اللَّهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ رَجُلٌ رَامٍ ، فَأَجَازَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأَصَابَهُ سَهْمٌ فِي لَبَّتِهِ ، فَجَاءَ بِهِ عَمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : إِنَّ ابْنَ أَخِي أَصَابَهُ سَهْمٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تُخْرِجَهُ أَخْرَجْنَاهُ ، وَإِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تَدَعَهُ ، فَإِنَّهُ إِنْ مَاتَ وَهُوَ فِيهِ مَاتَ شَهِيدًا " رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

10061. Useyd b. Zuhayr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında Râfi' b. Hadîc'i küçük gördü (bundan dolayı savaşa katılmasına mani olmak istedi). Amcası Zuhayr, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ya Resûlallah! Bu iyi ok atar" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaşa katılmasına izin verdi. (Savaş esnasında) amcası, kendisini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirip: "Yeğenime bir ok isabet etti" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Okun çıkarılmasını istiyorsan çıkarırız, yok vücudunda kalmasını istersen, vücudunda bulunduğu halde ölürse şehit olarak ölür"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٠٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَتَّاب أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ حَارِيَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي زَيْدُ بْنُ جَارِيَةَ ، قَالَ : " اسْتَصْغَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم نَاسًا يَوْمَ أُحُدٍ ، مِنْهُمْ زَيْدُ بْنُ جَارِيَةَ يَعْنِي نَفْسَهُ ، وَالْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ ، وَسَعْدُ بْنُ خَيْثَمَةَ ، وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، وَجَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ"

رواه الطبراني, وفيه: عثمان بن يعقوب العثماني, و لم أعرفه,وبقية رجاله ثقات .

10062. Ubeydullah b. Zeyd'in bildirdiğine göre babası Zeyd b. Câriye şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında birilerini küçük gördü (bundan dolayı savaşa katılmasına mani olmak istedi). Zeyd b. Câriye -kendisini kastediyor-, Berâ b. Âzib, Sa'd b. Hayseme,

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 569) rivayet etmiştir.

Ebû Saîd el-Hudrî, Abdullah b. Ömer ve Câbir b. Abdillah de bunlardandır.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Osmân b. Ya'kûb el-Osmânî bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum; diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٦٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْجُنَيْدِ بِالرَّقَّةِ ، ثنا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ جَارِيَةَ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ بْنِ جَارِيَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اسْتَصْغَرَ نَاسًا يَوْمَ أُحُدٍ مِنْهُمْ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ "

رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

10063. Zeyd b. Hârise der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında birilerini küçük gördü (bundan dolayı savaşa katılmasına mani olmak istedi). Zeyd b. Erkam da bunlardandır.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[2]

١٠٠٦٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنِي عَمِّي أَبُو بَكْرٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ ، عَنْ مُطَرِّفٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، قَالَ : " عُرِضْتُ أَنَا ، وَابْنُ عُمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاسْتَصْغَرَنَا وَشَهِدْنَا أُحُدًا "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : وشهدنا أحدا . رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10064. Berâ der ki: Ben ve (Abdullah) b. Ömer, Bedir savaşına katılmak için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) arzedildik; bizi küçük görüp (savaşa katılmamıza) izin vermedi. Ama Uhud savaşına katıldık.

★Derim ki: Hadisin "Uhud savaşına katıldık" sözü dışında kalan kısmı, *Sahîh*'te irad edilmiştir.

Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[3]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5150) rivayet etmiş olup senedinde Osmân b. Ya'kûb yerine Osmân b. Ubeydillah b. Zeyd b. Câriye bulunmaktadır.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4962) rivayet etmiştir.

[3] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 1166) rivayet etmiştir.

(بَابٌ مِنْهُ فِي وَقْعَةِ أُحُدٍ)

Uhud Savaşı

١٠٠٦٥ – حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ ، يُقَالُ لَهُ : مُعَاذٌ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم " ظَاهَرَ يَوْمَ أُحُدٍ بَيْنَ دِرْعَيْنِ " رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10065. Benû Temîm'den Muâz adlı bir adamın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında üst üste iki zırh giymişti.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٠٦٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ مَنْ حَدَّثَهُ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم " ظَاهَرَ يَوْمَ أُحُدٍ بَيْنَ دِرْعَيْنِ " رواه أبو يعلى, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10066. Talha b. Ubeydillah'ın bildirdiğine göre: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında üst üste iki zırh giymişti.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır, diğer ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٠٦٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى التَّمِيمِيُّ ، قَالَ : ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ظَاهَرَ بَيْنَ دِرْعَيْنِ يَوْمَ أُحُدٍ " رواه البزار, وفيه: إسحاق بن أبي فروة, وهو ضعيف .

10067. Âmir b. Sa'd, babası Sa'd'dan nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında üst üste iki zırh giymişti.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan İshâk b. Ebî Ferva bulunmaktadır.[3]

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 660) ve Ahmed (3/449) rivayet etmiştir. Ayrıca hadis, Sünen-i Ebî Dâvûd'da (no. 2590) bir ravi kanalıyla "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (Uhud savaşında üst üste iki zırh giydiği) rivayet edilmiştir.

[2] Hadisi Ebû Ya'la (no. 659) rivayet etmiştir.

[3] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (22/302-375) rivayet etmiştir.

١٠٠٦٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ النُّعْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " رَأَيْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ دِرْعَيْنِ " رواه الطبراني, وفيه :الواقدي ,وهو ضعيف .

10068. Eyyûb b. en-Nu'mân, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Uhud savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) üzerinde iki zırh gördüm.

★Hadisi Taberânî, rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Vâkıdî bulunmaktadır.[1]

١٠٠٦٩ – حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، قَالَ : ثنا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَازِعِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ ، قَالَ : " عَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيْفًا يَوْمَ أُحُدٍ ، فَقَالَ : مَنْ يَأْخُذُ هَذَا السَّيْفَ بِحَقِّهِ ؟ فَقَامَ أَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنَا آخُذُهُ بِحَقِّهِ , فَمَا حَقُّهُ ؟ قَالَ : فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَخَرَجَ فَاتَّبَعْتُهُ فَجَعَلَ لا يَمُرُّ بِشَيْءٍ إِلا أَفْرَاهُ وَهَتَكَهُ حَتَّى أَتَى نِسْوَةً فِي سَفْحِ جَبَلٍ وَمَعَهُمْ هِنْدٌ وَهِيَ تَقُولُ :

نَحْنُ بَنَاتُ طَارِقْ نَمْشِي عَلَى النَّمَارِقْ
وَالْمِسْكُ فِي الْمَفَارِقْ إِنْ تُقْبِلُوا نُعَانِقْ
أَوْ تُدْبِرُوا نُفَارِقْ فِرَاقَ غَيْرِ وَامِقْ

قَالَ : فَحَمَلَ عَلَيْهَا فَنَادَتْ يَا آلَ صَخْرٍ ، فَلَمْ يُجِبْهَا أَحَدٌ ، فَانْصَرَفَ ، فَقُلْتُ لَهُ : كُلُّ صَنِيعِكَ قَدْ رَأَيْتُهُ فَأَعْجَبَنِي غَيْرَ أَنَّكَ لَمْ تَقْتُلِ الْمَرْأَةَ ، قَالَ : إِنَّهَا نَادَتْ فَلَمْ يُجِبْهَا أَحَدٌ ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَضْرِبَ بِسَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً لا نَاصِرَ لَهَا "

رواه البزار ورجاله ثقات .

10069. Zübeyr b. el-Avvâm anlatıyor: Uhud savaşında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kılıç arzedip: *"Bu kılıcı, kim alıp hakkını verebilir?"* diye sordu. Ebû Dücâne Simâk b. Haraşe kalkıp: "Ya Resûlallah! Ben alıp hakkını ödeyebilirim, hakkı nedir?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcı ona verdi. Ben de kendisini izledim; bir dağ kenarında bulunan kadınların yanına ulaşıncaya kadar, uğradığı her şeyi biçmeye başladı. Bu kadınların aralarında Hind de bulunuyordu. Hind şu beyitleri diyordu:

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (22/302-375) rivayet etmiştir.

Biz Tarık'ın kızları halı üzerinde yürürüz

Misk sürmüşüz, savaşta ileriye doğru saldırırsanız sizi kucaklarız

Geri dönüp kaçarsanız sizden

Sevgisi olmayanın ayrılışı gibi ayrılırız

Ebû Dücâne, Hind'in üzerine yürüyünce: "Ey Sahr ailesi (yetişin)!" diye seslendi. Kimse icabet etmeyince bırakıp gitti.

Daha sonra Ebû Dücâne'ye: "Yaptığın her şeyi gördüm, çok beğendim, ama kadını öldürmedin, neden?" diye sorunca: "Kadın ailesini yardıma çağırdı; ama kimse kendisine icabet etmedi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcıyla yardımcısı olmayan bir kadına vurmaktan hoşlanmadım" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٧٠ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ الرَّمْلِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ الْفَضْلِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ : " مَنْ يَأْخُذُ هَذَا السَّيْفَ بِحَقِّهِ ؟ ، فَقَامَ عَلِيٌّ ، فَقَالَ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : اقْعُدْ ، فَقَعَدَ ، ثُمَّ قَالَ الثَّانِيَةَ : مَنْ يَأْخُذُ هَذَا السَّيْفَ بِحَقِّهِ ؟ ، فَقَامَ أَبُو دُجَانَةَ الثَّانِيَةَ ، فَدَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِ سَيْفَهُ ذَا الْفَقَارِ ، فَقَامَ أَبُو دُجَانَةَ فَرَبَطَ عَلَى عَيْنَيْهِ عِصَابَةً حَمْرَاءَ ، فَرَفَعَ حَاجِبَيْهِ عَنْ عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبْرِ ، ثُمَّ مَشَى بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسَّيْفِ "

رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفهم .

10070. Katâde b. en-Nu'mân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında: *"Bu kılıcı, kim alıp hakkını verebilir?"* diye sordu. Hz. Ali kalkıp: "Ya Resûlallah! Ben alırım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Otur"* buyurunca Ali oturdu. Sonra bir daha: *"Bu kılıcı, kim alıp hakkını verebilir?"* diye sordu. İkincisinde Ebû Dücâne kalktı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcı Zülfikâr'ı ona verdi. Ebû Dücâne kalkıp gözlerinin üzerine (alnına) kırmızı bir bez bağlayarak kibirli bir şekilde kaşlarını yukarı kaldırdıktan sonra kılıçla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda yürümeye başladı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.

---

1 Hadisi Bezzâr (no. 1787) rivayet etmiş olup: "Bu lafızla Zübeyr'den başka rivayet edeni bilmiyoruz" demiştir. Abdullah b. el-Vâzi' bu hadisi rivayette tek kalmıştır.

١٠٠٧١ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَنْبَرٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْقُرْمُطِيُّ ، مِنْ وَلَدِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ يَعْقُوبَ الْعُثْمَانِيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَالِدِ بْنِ سِمَاكِ بْنِ خَرَشَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ أَبَا دُجَانَةَ يَوْمَ أُحُدٍ أَعْلَمَ بِعِصَابَةٍ حَمْرَاءَ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهُوَ مُخْتَالٌ فِي مِشْيَتِهِ بَيْنَ الصَّفَّيْنِ ، فَقَالَ : " إِنَّهَا مِشْيَةٌ يُبْغِضُهَا اللَّهُ إِلا فِي هَذَا الْمَوْضِعِ " رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

10071. Hâlid b. Süleymân b. Abdillah b. Hâlid b. Simâk b. Haraşe, babasından, o da dedesinden nakletmiştir: Ebû Dücâne, Uhud savaşında işaret olarak kırmızı bir sarık sardı. İki saf arasında kibirli bir şekilde yürürken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine bakıp: *"Bu yer dışında başka bir yerde (yapılsaydı), bu yürüyüşü Yüce Allah sevmez"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٠٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ النِّسَاءَ كُنَّ يَوْمَ أُحُدٍ خَلْفَ الْمُسْلِمِينَ يُجْهِزْنَ عَلَى جَرْحَى الْمُشْرِكِينَ فَلَوْ حَلَفْتُ يَوْمَئِذٍ رَجَوْتُ أَنْ أَبَرَّ إِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَّا يُرِيدُ الدُّنْيَا حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ﴾ فَلَمَّا خَالَفَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَصَوْا مَا أُمِرُوا بِهِ أُفْرِدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تِسْعَةٍ سَبْعَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ وَهُوَ عَاشِرُهُمْ فَلَمَّا رَهِقُوهُ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ رَجُلاً رَدَّهُمْ عَنَّا . قَالَ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَاتَلَ سَاعَةً حَتَّى قُتِلَ فَلَمَّا رَهِقُوهُ أَيْضاً قَالَ يَرْحَمُ اللَّهُ رَجُلاً رَدَّهُمْ عَنَّا فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُ ذَا حَتَّى قُتِلَ السَّبْعَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِصَاحِبَيْهِ مَا أَنْصَفْنَا أَصْحَابَنَا . فَجَاءَ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ اعْلُ هُبَلُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُولُوا اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ . فَقَالُوا اللَّهُ أَعَلَى وَأَجَلُّ. فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ لَنَا عُزَّى وَلاَ عُزَّى لَكُمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُولُوا اللَّهُ مَوْلاَنَا وَالْكَافِرُونَ لاَ مَوْلَى لَهُمْ . ثُمَّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ يَوْمٌ لَنَا وَيَوْمٌ عَلَيْنَا وَيَوْمٌ نُسَاءُ وَيَوْمٌ نُسَرُّ حَنْظَلَةُ بِحَنْظَلَةَ وَفُلاَنٌ بِفُلاَنٍ وَفُلاَنٌ بِفُلاَنٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ سَوَاءً أَمَّا قَتْلاَنَا فَأَحْيَاءٌ يُرْزَقُونَ وَقَتْلاَكُمْ فِي النَّارِ يُعَذَّبُونَ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 6508) rivayet etmiştir.

قَدْ كَانَتْ فِي الْقَوْمِ مُثْلَةٌ وَإِنْ كَانَتْ لَعَنْ غَيْرِ مَلإٍ مِنَّا مَا أَمَرْتُ وَلاَ نَهَيْتُ وَلاَ أَحْبَبْتُ وَلاَ كَرِهْتُ وَلاَ سَاءَنِي وَلاَ سَرَّنِي. قَالَ فَنَظَرُوا فَإِذَا حَمْزَةُ قَدْ بُقِرَ بَطْنُهُ وَأَخَذَتْ هِنْدُ كَبِدَهُ فَلاَكَتْهَا فَلَمْ تَسْتَطِعْ أَنْ تَأْكُلَهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَأَكَلَتْ مِنْهُ شَيْئاً . قَالُوا لاَ. قَالَ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيُدْخِلَ شَيْئاً مِنْ حَمْزَةَ النَّارَ" . فَوَضَعَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمْزَةَ فَصَلَّى عَلَيْهِ وَجِيءَ بِرَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَوُضِعَ إِلَى جَنْبِهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ فَرُفِعَ الأَنْصَارِيُّ وَتُرِكَ حَمْزَةُ ثُمَّ جِيءَ بِآخَرَ فَوَضَعَهُ إِلَى جَنْبِ حَمْزَةَ فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ رُفِعَ وَتُرِكَ حَمْزَةُ حَتَّى صَلَّى عَلَيْهِ يَوْمَئِذٍ سَبْعِينَ صَلاَةً. رواه أحمد, وفيه :عطاء بن السائب, وقد اختلط .

10072. (Abdullah) b. Mes'ûd anlatıyor: Uhud savaşında kadınlar Müslümanların arkasında durup Müşriklerden yaralananları öldürüyorlardı. O gün bu âyet ininceye kadar: **"İçinizden dünyayı isteyenler de vardı, âhireti isteyenler de. Sonra sizi denemek için onlardan yüzünüzü çevirdi"** (Âl-i İmrân Sur. 152) Aramızda dünyayı isteyen kimse bulunmadığına dair yemin etsem yeminimin doğru çıkmasını umardım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı, O'nun emrine muhalefet edip emredildikleri şeyi yapmayarak isyan edince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dokuz kişi arasında kalıp bir tarafta sıkıştı. Bu dokuz kişinin yedisi Ensâr'dan, ikisi Kureyş kabilesinden, kendisi de onuncularıdır. Müşrikler kendisini iyice sıkıştırınca: *"Bunları bizden uzaklaştıran kişiye Allah rahmet eylesin"* buyurdu. Bunun üzerine Ensâr'dan bir adam kalkıp öldürülünceye kadar çarpıştı. Müşrikler tekrar kendisini sıkıştırıp zor durumda bırakınca: *"Bunları bizden uzaklaştıran kişiye Allah rahmet eylesin"* buyurdu. Bu şekilde Ensâr'dan yedi kişi öldürülünceye kadar böyle söylemeye devam etti. (Ensâr'dan yedi kişi öldürülünce) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalan iki kişiye: *"Arkadaşlarımıza insaflı davranmadık"* buyurdu. Bu arada Ebû Süfyân gelip: "Yücel ey Hubel!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"«Allah daha yüce, daha büyüktür» deyin"* buyurdu. Ebû Süfyân: "Bizim Uzza putumuz var, sizinse Uzza'nız yok" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"«Yüce Allah bizim mevlamızdır. Kâfirlerin mevlaları yoktur» deyin"* buyurdu. Sonra Ebû Süfyân: "Bugün, Bedir'de kazandığınız zafere karşılık bizim zafer günümüzdür. Bir gün lehimize, bir gün aleyhimizedir. Bir gün üzülür, bir gün seviniriz. Hanzala'ya karşı Hanzala, falana karşı falan, filana karşı filan" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Bu saydığın kimseler) eşit değildir; şöyle ki bizim ölülerimiz diridirler, cennette rızıklandırılmaktadırlar. Sizin ölüleriniz ise cehennemde azap çekmektedirler"* buyurdu. Ebû Süfyân: "Ölenler arasında uzuvları kesilenler olmuştur. Biz böyle bir şey yapın diye

emretmedik, buna rağmen böyle bir şey yapmışlarsa; ben onu ne emrettim ne de yasakladım, böyle bir şeyi ne sevdim ne de kerih gördüm, bu durum beni ne üzdü, ne de sevindirdi" dedi.

Bu arada (ölülere) baktılar; Hamza'nın karnının deşildiğini gördüler. Hind, onun ciğerini çiğnemeye başlamıştı, ama onu bir türlü yiyememişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Hind) Hamza'dan bir şey yiyebildi mi?"* diye sordu: "Hayır" cevabını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, Hamza'dan herhangi bir şeyin (uzvun) cehenneme girmesine müsaade etmez"* buyurdu. (Sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'yı yere koyup cenaze namazını kıldı. Sonra Ensâr'dan bir adam getirilip Hamza'nın yanına yerleştirildi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun da cenaze namazını kıldı. Ensâr'dan olan adam kaldırılıp Hamza bırakıldı; sonra başka bir kişi getirilip Hamza'nın yanına konuldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar cenaze namazını kıldı. Sonra bu adam da kaldırılıp Hamza bırakıldı, bir adam daha getirilip yanına konuldu ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar cenaze namazını kıldı. Böylece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o gün yetmiş defa Hamza'nın cenaze namazını kılmış oldu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde âhir ömründe ezberi bozulmuş olan Atâ b. es-Sâib bulunmaktadır.[1]

١٠٠٧٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنِى سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِى الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ مَا نَصَرَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِى مَوْطِنٍ كَمَا نَصَرَ يَوْمَ أُحُدٍ. قَالَ فَأَنْكَرْنَا ذَلِكَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَيْنِى وَبَيْنَ مَنْ أَنْكَرَ ذَلِكَ كِتَابُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ فِى يَوْمِ أُحُدٍ ﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ﴾ يَقُولُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَالْحَسُّ الْقَتْلُ ﴿حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ﴾ إِلَى قَوْلِهِ (﴿وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ وَإِنَّمَا عَنَى بِهَذَا الرُّمَاةَ وَذَلِكَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم أَقَامَهُمْ فِى مَوْضِعٍ ثُمَّ قَالَ احْمُوا ظُهُورَنَا فَإِنْ رَأَيْتُمُونَا نُقْتَلُ فَلاَ تَنْصُرُونَا وَإِنْ رَأَيْتُمُونَا قَدْ غَنِمْنَا فَلاَ تَشْرَكُونَا . فَلَمَّا غَنِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَأَبَاحُوا عَسْكَرَ الْمُشْرِكِينَ أَكَبَّ الرُّمَاةُ جَمِيعاً فَدَخَلُوا فِى الْعَسْكَرِ يَنْهَبُونَ وَقَدِ الْتَقَتْ صُفُوفُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَهُمْ كَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِ يَدَيْهِ وَالْتَبَسُوا فَلَمَّا أَخَلَّ الرُّمَاةُ تِلْكَ الْخَلَّةَ الَّتِى كَانُوا فِيهَا دَخَلَتِ الْخَيْلُ مِنْ ذَلِكَ الْمَوْضِعِ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَضَرَبَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً وَالْتَبَسُوا وَقُتِلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ نَاسٌ

[1] Hadisi Ahmed (no. 4414) rivayet etmiştir. Atâ'dan rivayet eden; Hammâd b. Seleme'dir. Ezberi bozulmadan önce kendisinden (hadis) duymuştur.

كَثِيرٌ وَقَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ أَوَّلُ النَّهَارِ حَتَّى قُتِلَ مِنْ أَصْحَابِ لِوَاءِ الْمُشْرِكِينَ سَبْعَةٌ أَوْ تِسْعَةٌ وَجَالَ الْمُسْلِمُونَ جَوْلَةً نَحْوَ الْجَبَلِ وَلَمْ يَبْلُغُوا حَيْثُ يَقُولُ النَّاسُ الْغَارَ إِنَّمَا كَانُوا تَحْتَ الْمِهْرَاسِ وَصَاحَ الشَّيْطَانُ قُتِلَ مُحَمَّدٌ فَلَمْ يُشَكُّ فِيهِ أَنَّهُ حَقٌّ فَمَا زِلْنَا كَذَلِكَ مَا نَشُكُّ أَنَّهُ قَدْ قُتِلَ حَتَّى طَلَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ السَّعْدَيْنِ نَعْرِفُهُ بِتَكَفُّئِهِ إِذَا مَشَى قَالَ فَفَرِحْنَا حَتَّى كَأَنَّهُ لَمْ يُصِبْنَا مَا أَصَابَنَا قَالَ فَرَقِيَ نَحْوَنَا وَهُوَ يَقُولُ اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ دَمَّوْا وَجْهَ رَسُولِهِ . قَالَ وَيَقُولُ مَرَّةً أُخْرَى اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَعْلُونَا حَتَّى انْتَهَى إِلَيْنَا فَمَكَثَ سَاعَةً فَإِذَا أَبُو سُفْيَانَ يَصِيحُ فِي أَسْفَلِ الْجَبَلِ اعْلُ هُبَلُ مَرَّتَيْنِ يَعْنِي آلِهَتَهُ أَيْنَ ابْنُ أَبِي كَبْشَةَ أَيْنَ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ أَيْنَ ابْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ أُجِيبُهُ قَالَ بَلَى . قَالَ فَلَمَّا قَالَ اعْلُ هُبَلُ قَالَ عُمَرُ اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ. قَالَ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّهُ قَدْ أَنْعَمَتْ عَيْنُهَا فَعَادِ عَنْهَا أَوْ فَعَالِ عَنْهَا. فَقَالَ أَيْنَ ابْنُ أَبِي كَبْشَةَ أَيْنَ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ أَيْنَ ابْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ عُمَرُ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَذَا أَبُو بَكْرٍ وَهَا أَنَا ذَا عُمَرُ. قَالَ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ الأَيَّامُ دُوَلٌ وَإِنَّ الْحَرْبَ سِجَالٌ. قَالَ فَقَالَ عُمَرُ لاَ سَوَاءً قَتْلاَنَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاَكُمْ فِي النَّارِ. قَالَ إِنَّكُمْ لَتَزْعُمُونَ ذَلِكَ لَقَدْ خِبْنَا إِذاً وَخَسِرْنَا. ثُمَّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ أَمَا إِنَّكُمْ سَوْفَ تَجِدُونَ فِي قَتْلاَكُمْ مُثْلاً وَلَمْ يَكُنْ ذَاكَ عَنْ رَأْيِ سَرَاتِنَا. قَالَ ثُمَّ أَدْرَكَتْهُ حَمِيَّةُ الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ فَقَالَ أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَانَ ذَاكَ وَلَمْ نَكْرَهْهُ.

رواه أحمد, وفيه: عبد الرحمن بن أبي الزناد, وقد وثق على ضعفه .

10073. Ubeydullah'ın bildirdiğine göre (Abdullah) b. Abbâs şöyle demiştir: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hiç bir yerde Uhud'da almış olduğu destek gibi bir yardımı Allah'tan almamıştır." Ubeydullah der ki: "Biz bunu duyunca yadırgadık." İbn Abbâs der ki: "Benimle bu söylediğimi yadırgayanlar arasında Allah'ın Kitabı şahit olsun. Allah, Uhud günü hakkında şöyle buyuruyor: **"Andolsun, Allah size verdiği sözünde sadık kaldı; siz O'nun izniyle onları kırıp geçiriyordunuz."** (Âl-i İmrân Sur. 152) Bu âyetteki *"Hass,* kırıp geçirmek, öldürmek" anlamına gelir. **"Nihayet sevdiğiniz şeyi (zaferi) size gösterdikten sonra, zaaf gösterdiniz. (Peygamber'in verdiği) emir konusunda tartıştınız ve isyan ettiniz. İçinizden dünyayı isteyenler de vardı, âhireti isteyenler de. Sonra sizi denemek için onlardan yüzünüzü çevirdi. (Kaçıp hezimete uğradınız. Buna rağmen) sizi bağışladı. Allah, mü'minlere karşı çok lütufkârdır."** (Âl-i İmrân Sur. 152) âyetteki, "isyan edenler'den" maksat Uhud günü okçu olarak gözetlemeye bırakılanlardır. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları

münasip bir yere yerleştirmiş ve: *"Siz bizi arkadan koruyun. Bizim öldürüldüğümüzü görseniz bile sakın yerinizden ayrılıp bize yardıma gelmeyin. Bizim onları yenip ganimeti bölüştüğümüzü görseniz bile sakın bize katılmayın"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zaferi kazanıp ganimeti almaya başlayıp ta, müşrik ordugâhı da ordusuz kalınca, bu okçular tepeden inip ordugâha gelerek yağmalamaya giriştiler. -İbn Abbâs burada iki elinin parmaklarını birbirine geçirerek- İşte Resûlullah'ın ashabının safları bu şekilde birbirleriyle karşı karşıya geldiler. Okçular o tepeyi boşaltınca ve iki tepe arasındaki gedikten müşrik süvarileri Resûlullah'ın ashabına arkadan saldırınca ortalık karmakarışık oldu. (Ashâb) müşrikleri tanıyamadı, rast gele birbirlerine girdiler. Bu yüzden pek çok Müslüman şehit oldu. Gündüzün ilk saatlerinde ise zafer, Allah Resûlü ile ashabında idi. Hatta müşriklerin yedi yahut dokuz tane sancaktarı öldürülmüştü. (Müşrik atlıları arkadan saldırınca) Müslümanlar dağa doğru kaçışmaya başladılar, ahalinin mağara dedikleri yere ulaşmayıp Mihrâs denilen yerin altına geldiler. Şeytan olanca sesi ile: "Muhammed öldürüldü!" diye bağırdı. Bu söz doğru mu, değil mi? kimse şüpheye bile vakit bulamadı. Biz, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) iki Sa'd arasında görünceye kadar -ki Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yürüdüğü zaman öne doğru eğilmesinden kendisini tanırdık- öldürüldüğünden şüphe etmiyorduk. Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) görünce başımıza gelen musibet, başımıza gelmemiş gibi sevindik. Yanımıza doğru çıkarken bir defa: *"Resûlünün yüzünü kana bulayan bir kavme karşı Allah'ın gazabı şiddetli olur"* buyuruyor, diğer bir sözünde: *"Allahım! Onların bizden daha yüksek olmalarına imkân yoktur (imkân verme)"* buyuruyordu. Böylece yanımıza kadar çıkıp bir süre dinlendi. Bu arada Ebû Süfyân dağ eteğinden iki defa ilahlarını kastederek: "Yücel ey Hubel!" diye seslendi. Devam ederek: "(Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) kastederek) Ebû Kebşe'nin oğlu (yani Resûlullah) nerede? Ebû Kuhâfe'nin oğlu (yani Hz. Ebû Bekir) nerede? (Ömer) b. el-Hattâb nerede?" diye seslendi. Ömer: "Ya Resûlallah! Ona cevap vereyim mi?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur, cevap ver"* buyurdu. Ebû Süfyân "Yücel ey Hubel!" deyince Ömer: "Allah daha yüce, daha büyüktür" dedi. Ebû Süfyân: "Ey Hattâb'ın oğlu! Onun işaret ettiği doğru çıktı, dolayısıyla ona kötü bir şey söyleme ve ondan uzak dur" dedi. (Sonra) Ebû Süfyân: "Ebû Kebşe'nin oğlu nerede? Ebû Kuhâfe'nin oğlu nerede? (Ömer) b. el-Hattâb nerede?" diye sordu. Ömer: "İşte bu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bu da Ebû Bekr, işte ben de Ömer'im" dedi. Ebû Süfyân: "Bugün, Bedir'de kazandığınız zafere karşılık bizim zafer günümüzdür. Günler dönmektedir, savaş bir değiş tokuştan ibarettir" dedi. Ömer: "(Bu saydığın kimseler) eşit değildir, bizim ölülerimiz cennette, sizin

ölüleriniz ise ateştedir" dedi. Ebû Süfyân: "Bu sizin iddianızdır! Bu doğruysa biz kaybedip hüsrana uğramışız demektir" dedi. Sonra Ebû Süfyân: "Şimdi siz ölenler arasında uzuvları kesilenler bulacaksınız. Bu yapılanlar bizim ileri gelenlerimizin görüşü ile olmadı" dedi. Sonra Cahiliye taassubu depreşip: "Evet, böyle bir şey yapıldı, biz de yapılanları yadırgamadık" dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmasına rağmen güvenilir sayılmıştır.[1]

١٠٠٧٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَوْنٍ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ: أَيْ خَالُ أَخْبِرْنِي عَنْ قِصَّتِكُمْ يَوْمَ بَدْرٍ، قَالَ: " اقْرَأْ بَعْدَ الْعِشْرِينَ وَالْمِئَةِ مِنْ آلِ عِمْرَانَ تَجِدْ قِصَّتَنَا ": ﴿وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا﴾ قَالَ: " هُمُ الَّذِينَ طَلَبُوا الأَمَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ "، إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ﴾، قَالَ: " فَهُوَ تَمَنِّي لِقَاءِ الْمُؤْمِنِينَ "، إِلَى قَوْلِهِ ﴿إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ﴾

رواه أبو يعلى، وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني، وهو ضعيف.

10074. Misver b. Mahrame anlatıyor: Abdurrahman b. Avf'a: "Ey dayıcığım! Bedir savaşında başınızdan geçenleri bana anlat" dedim. Abdurrahman b. Avf dedi ki: "Âl-i İmrân suresinin 120. âyetinden sonraki âyetleri oku bizim kıssamızı bulursun: **"Hani sen müminleri savaş mevzilerine yerleştirmek için, sabah erken ailenden (evinden) ayrılmıştın"** âyetinden **"O zaman içinizden iki bölük bozulmaya yüz tutmuştu"** kısmına kadar." (Devam ederek) dedi ki: "Bunlar, müşriklerden emân isteyenlerdir", **"Andolsun, siz ölümle karşılaşmadan önce onu temenni ediyordunuz. İşte onu gördünüz, ama bakıp duruyorsunuz"** âyetine kadar **"Burası müminlerin (kâfirlerle buluşup**

[1] Hadisi Ahmed (no. 2609) rivayet etmiştir. Hadis, İbn Abbâs'ın mürsel olarak rivayet ettiği hadislerdendir. Çünkü ne kendisi, ne de babası Uhud savaşına katılmamıştır.

Kureyş kabilesinden bir adam (önemli) bir işe kalkışacağı zaman iki ok alıp birinin üzerine "evet" diğerine "hayır" yazardı. Sonra putun yanına gelip oklardan birini çeker; eğer "evet" yazılan ok çıkarsa işi yapar, "hayır" yazılan ok çıkarsa işi yapmaktan imtina ederdi. Ebû Süfyân da Uhud savaşına çıkacağı zaman Hubel'in yanına gelip kura çekmişti ve "evet" oku çıkmıştı. İşte bundan dolayı: "Onun (yani tanrıların) işaret ettiği doğru çıktı, dolayısıyla ona kötü bir şey söyleme ve ondan uzak dur" demiştir.

savaşma) temennileridir" "Siz onun izniyle onları kırıp geçiriyordunuz" âyetine kadar.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî bulunmaktadır.[1]

١٠٠٧٥ – حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ الْعُقَيْلِيُّ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، قَالَ : قَالَ عَلِيٌّ : " لَمَّا انْجَلَى النَّاسُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ ، نَظَرْتُ فِي الْقَتْلَى فَلَمْ أَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : وَاللَّهِ مَا كَانَ لِيَفِرَّ ، وَمَا أَرَاهُ فِي الْقَتْلَى ، وَلَكِنْ أَرَى اللَّهَ غَضِبَ عَلَيْنَا بِمَا صَنَعْنَا فَرَفَعَ نَبِيَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَا فِيَّ خَيْرٌ مِنْ أَنْ أُقَاتِلَ حَتَّى أُقْتَلَ ، فَكَسَرْتُ جَفْنَ سَيْفِي ، ثُمَّ حَمَلْتُ عَلَى الْقَوْمِ فَأَفْرَجُوا لِي ، فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمْ "

رواه أبو يعلى, وفيه: محمد بن مروان العقيلي, وثقه أبو داود وابن حبان, وضعفه أبو زرعة وغيره, وبقية رجاله رجال الصحيح.

10075. Hz. Ali der ki: Uhud savaşında insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından uzaklaşınca öldürülenlere baktım. Aralarında Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) göremeyince (kendi kendime): "Allah'a yemin olsun ki, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaştan kaçacak değildir, öldürülenler arasında da göremiyorum; (muhtemelen) yaptıklarımızdan dolayı Allah'ın bize gazap edip Resûlünü (aramızdan alıp göğe) yükselttiğini zannediyorum. Ölünceye kadar savaşmazsam bende hayır yok demektir" dedim ve kılıcımın kınını kırıp müşriklerin üzerine yürüyünce bana yol açtılar. İşte o zaman Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup senedinde Muhammed b. Mervân el-Ukaylî bulunmaktadır ki; bu raviyi Ebû Dâvûd ve İbn Hibbân güvenilir, Ebû Zür'a ve başkası zayıf saymışlardır, diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٠٧٦ – حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهَا ، قَالَتْ : حَدَّثَ أَبِي قَالَ : " لَمَّا انْصَرَفَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ كُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى رَجُلٍ يُقَاتِلُ بَيْنَ يَدَيْهِ ، فَقُلْتُ : كُنْ طَلْحَةَ ، قَالَ : ثُمَّ نَظَرْتُ فَإِذَا

[1] Hadisi Ebû Ya'la (836) rivayet etmiş olup senedinde kopukluk vardır. Abdurrahman b. Ebî Avn, Misver'den (hadis) işitmemiştir.

[2] Hadisi Ebû Ya'la (546) rivayet etmiştir.

إِنْسَانٌ خَلْفِي كَأَنَّهُ طَائِرٌ ، فَلَمْ أَشْعُرْ أَنْ أَدْرَكَنِي فَإِذَا هُوَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ ، وَإِذَا طَلْحَةُ بَيْنَ يَدَيْهِ صَرِيعًا ، فَقَالَ : دُونَكُمْ أَخُوكُمْ ، فَقَدْ أَوْجَبَ فَتَرَكْنَاهُ وَأَقْبَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَإِذَا قَدْ أَصَابَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَجْهِهِ سَهْمَانِ ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَنْزِعَهُمَا ، فَمَا زَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ يَسْأَلُنِي وَيَطْلُبُ إِلَيَّ حَتَّى تَرَكْتُهُ ، فَنَزَعَ أَحَدَ السَّهْمَيْنِ وَأَزَمَّ عَلَيْهِ بِأَسْنَانِهِ فَقَلَعَهُ ، وَابْتَدَرَتْ إِحْدَى ثَنِيَّتَيْهِ ، ثُمَّ لَمْ يَزَلْ يَسْأَلُنِي وَيَطْلُبُ إِلَيَّ أَنْ أَدَعَهُ يَنْزِعُ الآخَرَ ، فَوَضَعَ ثَنِيَّتَهُ عَلَى السَّهْمِ وَأَزَمَّ عَلَيْهِ كَرَاهَةَ أَنْ يُؤْذِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحَوَّلَ فَنَزَعَهُ ، وَانْتَدَرَتْ ثَنِيَّتُهُ أَوْ إِحْدَى ثَنِيَّتَيْهِ ، قَالَ : وَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ أَهْتَمَ الثَّنَايَا "

رواه البزار, وفيه: إسحاق بن يحيى بن طلحة, وهو متروك .

10076. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre babası (Ebû Bekir) anlatıyor: Uhud savaşında insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından uzaklaşınca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ilk gelen ben oldum. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) müdafaa etmek için savaşacak birini aramaya başladım, (kendi kendime): "Talha ol! (Yani bu adam Talha olsun)" dedim. Sonra arkama bakınca kuş gibi uçan bir adam gördüm, ne zaman yanıma geldiğini anlayamadım, meğer bu, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'mış. Bu arada Talha önünde yere yıkılmıştı. Bize: "Kardeşinize bakın! (Onu kurtarın) neredeyse ölecek" dedi. Biz kendisini bırakıp Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yöneldik, meğer Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzüne iki ok isabet etmiş, okları çıkarmak istedim; ama Ebû Ubeyde bu işi kendisine bırakıncaya kadar (ısrarla) isteyip durdu. Ebû Ubeyde oklardan birini dişleriyle tutup çekerek çıkardı ve bu nedenle azı dişlerinden biri söküldü. Sonra ikincisini çıkarması için kendisine imkân vermemi ısrarla istedi ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) eziyet vermekten korktuğu için dişleriyle oku iyice tutup çekerek çıkardı. (Çekerken) ön dişleri veya dişlerinden biri söküldü. Onun için Ebû Ubeyde'nin ön dişleri yoktu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde İshâk b. Yahyâ b. Talha bulunmaktadır ki; bu ravi metrûktur.[1]

١٠٠٧٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ شَيْبَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي عَمِيرَةُ بِنْتُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ ،

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1791) rivayet etmiş olup: "Hadisi Ebû Bekr es-Sıddîk'ten başka merfu olarak rivayet edeni bilmiyoruz. Hadisin sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz. İshâk'a gelince; Abdullah b. Mübârek ve bir cemaat kendisinden hadis rivayet etmiştir. Bu rivayette kendisine iştirak edeni bilmiyoruz" demiştir.

عَنْ أبِيهَا ، عَنْ كَعْبٍ ، قَالَ : " لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ وَصِرْنَا إِلَى الشِّعْبِ ، كُنْتُ أَوَّلَ مَنْ عَرَفَهُ ، فَقُلْتُ : هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأَشَارَ إِلَيَّ بِيَدِهِ أَنِ اسْكُتْ ، ثُمَّ أَلْبَسَنِي لأْمَتَهُ ، وَلَبِسَ لأْمَتِي ، فَلَقَدْ ضُرِبْتُ حَتَّى جُرِحْتُ عِشْرِينَ " ، أَوْ قَالَ : " بِضْعَةَ عَشَرَ جُرْحًا ، كُلُّ مَنْ يَضْرِبُنِي يَحْسِبُنِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير باختصار, ورجال الأوسط ثقات .

10077. Umeyra binti Ubeydillah, babasından, Ka'b'ın şöyle dediğini nakletmiştir: Uhud savaşında (iki dağ arasındaki) geçide sığındığımız zaman Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ilk tanıyan ben oldum ve: "İşte bu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)" dedim. Eliyle "Sus!" diye işaret ettikten sonra zırhını bana giydirdi ve benim zırhımı kendisi giydi. (O gün) vurulup yirmi yara aldım -veya: "On küsur yara aldım" dedi- Bana her vuran, benim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) olduğumu zannediyordu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât* ve kısa metinle *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ın ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٧٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهَا سَعْدٍ ، قَالَ : لَمَّا جَالَ النَّاسُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم الْجَوْلَةَ يَوْمَ أُحُدٍ ، قُلْتُ : أَذُودُ ، فَإِمَّا أَنْ أُسْتَشْهَدَ ، وَإِمَّا أَنْ أَنْجُوَ ، حَتَّى أَلْقَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذَا أَنَا بِرَجُلٍ مُخَمَّرٌ وَجْهُهُ ، مَا أَدْرِي مَنْ هُوَ ؟ فَأَقْبَلَ الْمُشْرِكُونَ يَجِيئُونَ نَحْوَهُ ، إِذْ قُلْتُ قَدْ رَكِبُوهُ ، فَمَلأَ يَدَهُ مِنَ الْحَصَى ثُمَّ رَمَى بِهِ فِي وُجُوهِهِمْ ، فَمَضَوْا عَلَى أَعْقَابِهِمُ الْقَهْقَرَى ، حَتَّى جَازُوا ، وَصَارُوا بِإِزَاءِ الْجَبَلِ ، فَفَعَلَ ذَلِكَ مِرَارًا ، وَمَا أَدْرِي مَنْ هُوَ ؟ ، وَبَيْنِي وَبَيْنَهُ الْمِقْدَادُ ، فَبَيْنَا أَنَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ الْمِقْدَادَ عَنْهُ ، إِذْ قَالَ الْمِقْدَادُ : يَا سَعْدُ ، هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَدْعُوكَ ، فَقُلْتُ : وَأَيْنَ هُوَ ؟ فَأَشَارَ إِلَيَّ الْمِقْدَادُ إِلَيْهِ فَقُمْتُ ، وَلَكَأَنَّمَا لَمْ يُصِبْنِي شَيْءٌ مِنَ الأَذَى ، فَقَالَ : " أَيْنَ كُنْتَ مُنْذُ الْيَوْمِ يَا سَعْدُ ؟ " وَأَجْلَسَنِي أَمَامَهُ ، فَجَلَسْتُ أَرْمِي ، وَأَقُولُ : اللَّهُمَّ سَهْمًا أَرْمِي بِهِ عَدُوَّكَ ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، يَقُولُ : " اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لِسَعْدٍ ، اللَّهُمَّ سَدِّدْ رَمْيَتَهُ ، إِيْهٍ سَعْدُ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي " ، فَمَا مِنْ سَهْمٍ أَرْمِي بِهِ إِلا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : "

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Evsât*'ta (no. 1108) ile *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/100) rivayet etmiştir.

اللَّهُمَّ سَدِّدْ رَمْيَتَهُ ، وَأَجِبْ دَعْوَتَهُ ، إِيهِ سَعْدُ " ، حَتَّى إِذَا فَرَغْتُ مِنْ كِنَانَتِي ، نَثَرَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِنَانَتَهُ فَنَاوَلَنِي سَهْمًا لَيْسَ فِيهِ رِيشٌ ، فَكَانَ أَشَدَّ مِنْ غَيْرِهِ " . قَالَ الزُّهْرِيُّ إِنَّ السِّهَامَ الَّتِي رَمَى بِهَا سَعْدٌ يَوْمَئِذٍ أَلْفُ سَهْمٍ .

رواه البزار, وفيه :عثمان بن عبد الرحمن الوقاصي ,وهو متروك .

10078. Sa'd (b. Ebî Vakkâs) anlatıyor: Uhud savaşında insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından uzaklaştıkları zaman O'nunla (sallallahu aleyhi vesellem) buluşuncaya kadar (savaşmaya) devam edeyim, ya şehit olurum ya da kurtulurum diye düşündüm. Ben o haldeyken kim olduğunu bilmediğim, yüzünü örtmüş bir adam gördüm. Müşrikler ona doğru gelmeye başladılar; tam üzerine vardılar dediğim anda eline çakıl doldurup yüzlerine fırlattı, müşrikler geri dönüp dağın kenarına kadar kaçtılar. Bunu defalarca tekrarladı, bense kim olduğunu bilmiyordum, aramızda Mikdâd bulunuyordu. Mikdâd'a kim olduğunu sormak istediğim zaman, Mikdâd: "Ey Sa'd! İşte Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) seni çağırıyor" dedi. "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) nerede?" diye sordum, Mikdâd bana O'nu (yüzünü örten adamı) işaret etti. Sanki herhangi bir eziyet görmemişim gibi kalktım (yanına gittim). Bana: *"Ey Sa'd! Gün boyunca neredeydin?"* buyurdu ve beni önüne oturttu. Ben de oturup ok atmaya başladım. Her atışta: "Allahım! Atacağım ok, senin okundur. Onu düşmanına eriştir!" diyordum. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Dua ettiği zaman, Sa'd'ın duasını kabul et! Allahım! Sad'ın atışını, okunu doğrult! Ey Sa'd! Babam anam sana feda olsun! Durma at!"* buyuruyordu. Hiçbir ok atmadım ki, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onun atışını doğrult! Duasını kabul et! Ey Sa'd! Durma, at!"* buyurmamış olsun. Ok çantam boşalınca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendi çantasını açıp bana kanatsız bir ok verdi, nitekim bu diğerlerinden daha etkiliydi. Zührî ekledi: "O gün Sa'd'ın attığı okların sayısı bin oktu."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Osmân b. Abdirrahman el-Vakkâsî bulunmaktadır ki; bu ravi metrûktur.[1]

١٠٠٧٩ – حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ الرَّمْلِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَضْلِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَاصِمِ ، عَنْ أَبِيهِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ ، قَالَ : أُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْسٌ فَدَفَعَهَا إِلَيَّ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَرَمَيْتُ بِهَا بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انْدَقَّتْ عَنْ سِنَّتِهَا

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1789) rivayet etmiş olup: "Bu lafızla sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

، وَلَمْ أَزَلْ عَنْ مَقَامِي نَصْبَ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْقَى السِّهَامَ بِوَجْهِي ، كُلَّمَا مَالَ سَهْمٌ مِنْهَا إِلَى وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيَّلْتُ رَأْسِي لأَقِيَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلا رَمْيٍ أَرْمِيهِ ، فَكَانَ آخِرُهَا سَهْمًا بَدَرَتْ مِنْهُ حَدَقَتِي عَلَى خَدِّي ، وَتَفَرَّقَ الْجَمْعُ ، فَأَخَذْتُ حَدَقَتِي بِكَفِّي ، فَسَعَيْتُ بِهَا فِي كَفِّي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كَفِّي دَمَعَتْ عَيْنَاهُ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ إِنَّ قَتَادَةَ قَدْ أَوْجَهَ نَبِيَّكَ بِوَجْهِهِ ، فَاجْعَلْهَا أَحْسَنَ عَيْنَيْهِ ، وَأَحَدَّهُمَا نَظَرًا " ، فَكَانَتْ أَحْسَنَ عَيْنَيْهِ وَأَحَدَّهُمَا نَظَرًا

رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

10079. Katâde b. en-Nu'mân anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir yay hediye edilmişti; Uhud savaşında onu bana verdi. Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde durup yay kırılıncaya kadar onunla ok attım. Sonra Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü korumak için önünde durup gelen okları yüzümle (ve göğsümle) karşılamaya başladım. Atılan oklardan biri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzüne doğru gideceği zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü korumak için başımı eğip yüzümle onu karşılıyordum. Bu arada (yay kırıldığından dolayı) ok atamıyordum. Sonunda atılan oklardan biri gözüme isabet edip gözümü çıkardı ve göz bebeğim yanağımın üzerine düştü. Bu arada insanlar (müşrikler) dağıldı. Ben de gözbebeğimi avucuma koyup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gözümü avucumda görünce gözlerinden yaşlar akmaya başladı ve: *"Allahım! Katâde yüzüyle senin Resûlünü korudu, bu gözünü gözlerinin en iyisi ve görüşü en kuvvetli gözü haline getir"* diye dua etti. Nitekim Katâde'nin bu gözü, iki gözünden en iyisi ve görüşü en keskin olanı oluverdi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٠٨٠ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ الرَّمْلِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَضْلِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ ، قَالَ : " كُنْتُ نَصْبَ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ ، أَقِي وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَجْهِي ، وَكَانَ أَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ مُوقِيًا لِظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِظَهْرِهِ ، حَتَّى امْتَلأَ ظَهْرُهُ سِهَامًا ، وَكَانَ ذَلِكَ يَوْمَ أُحُدٍ "

رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/8) rivayet etmiştir.

10080. Katâde b. en-Nu'mân anlatıyor: Uhud savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde durup yüzümle (ve göğsümle) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü korumaya çalışıyordum. Ebû Dücâne Simâk b. Haraşe sırtıyla Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) sırtını korumaya çalışıyordu. Öyle ki Ebû Dücâne'nin sırtı (gelen okların saplanmasıyla) ok doldu. Bu durum Uhud günü gerçekleşti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٠٨١ - وعَن ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: ما بقي مع النَّبِيُّ صلّى الله عَلَيْه وَسَلَّم يَوْمَ أُحُدٍ إلاَّ أَرْبَعَةٌ أَحَدُهُمْ : عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قُلْتُ [لأُبَيٍّ] : فَأَيْنَ كَانَ عَلِيٌّ ؟ قَالَ : بِيَدِهِ لِوَاءُ الْمُهَاجِرِيْنَ

رواه البزار والطبراني, وفيه: يحي بن عبد الحميد الحماني, وهو ضعيف .

10081. İbn Abbâs bildiriyor: Uhud savaşında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sadece dört kişi kalmıştı. Bunlardan biri: Abdullah b. Mes'ûd'dur. (Ubeyy'ye): "Ali neredeydi?" diye sorunca: "Elinde Muhacirlerin sancağı bulunuyordu" dedi.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Abdilhamid el-Himmânî bulunmaktadır.[2]

١٠٠٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالا : ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، قَالَ : قَالَ الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ : سَأَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عَلَيْه وَسَلَّم يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ فِي الشِّعْبِ : " هَلْ رَأَيْتَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، رَأَيْتُهُ إِلَى حَرِّ الْجَبَلِ ، وَعَلَيْهِ عَكَرٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، فَهَرَبْتُ إِلَيْهِ لأَمْنَعَهُ ، فَرَأَيْتُكَ فَعَدَلْتُ إِلَيْكَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلّى الله عَلَيْه وَسَلَّم : " أَمَا إِنَّ الْمَلائِكَةَ تُقَاتِلُ مَعَهُ " ، قَالَ الْحَارِثُ : فَرَجَعْتُ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَأَجِدُهُ بَيْنَ نَفَرٍ سَبْعَةٍ صَرْعَى ، فَقُلْتُ لَهُ : ظَفِرَتْ يَمِينُكَ ، أَكُلُّ هَؤُلاءِ قَتَلْتَ ؟ قَالَ : أَمَّا هَذَا لأَرْطَاةَ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، وَهَذَا فَأَنَا قَتَلْتُهُمَا ، وَأَمَّا هَؤُلاءِ فَقَتَلَهُمْ مَنْ لَمْ أَرَهُ ، قُلْتُ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

رواه الطبراني والبزار, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/8) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1790) rivayet etmiş olup senedinde bilinmeyen meçhul bir ravi bulunmaktadır. Yahyâ b. Seleme, el-Himmânî değildir. Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 8515) rivayet etmiş olup senedinde el-Himmânî bulunmaktadır.

10082. Hâris b. es-Sımme anlatıyor: Uhud gününde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (iki dağ arasındaki) geçitteyken bana: "*Abdurrahman b. Avf'ı gördün mü?*" diye sordu: "Evet, ya Resûlallah! Kendisini dağa doğru giderken gördüm, arkasında müşriklerden bir topluluk bulunuyordu, onu müşriklerden korumak için yanına koşuyordum ki, seni görünce (onu) bırakıp yanına geldim" dedim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) "*Şu anda melekler onunla beraber savaşıyor*" buyurdu. Hâris dedi ki: "Sonra Abdurrahman'ın yanına döndüm, kendisini öldürülmüş yedi kişi arasında buldum. Kendisine: "Eline sağlık! Bunların hepsini sen mi öldürdün?" diye sordum. Abdurrahman: "Bunu Ertât b. Şurahbîl öldürdü, şu ikisini de ben öldürdüm, şunları ise daha önce görmediğim bir kişi öldürdü" deyince: "Allah ve Resûlü doğru söylemiştir" dedim.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülazîz b. İmrân bulunmaktadır.[1]

١٠٠٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، حَدَّثَتْنِي أُمِّي أُمُّ سَعِيدٍ بِنْتُ مَسْعُودِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، وَهُوَ سَعْدُ بْنُ مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ أُمَّ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بِنْتَ أَبِي سَعِيدٍ تُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِيهَا ، أَنَّهُ قَالَ : أُصِيبَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَاسْتَقْبَلَهُ مَالِكُ بْنُ سِنَانٍ فَمَصَّ جُرْحَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَنْ خَالَطَ دَمِي دَمَهُ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَالِكِ بْنِ سِنَانٍ " رواه الطبراني .

10083. Ümmü Abdirrahman binti Saîd'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Uhud savaşında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yüzüne (ok) isabet etti. Mâlik b. Sinân, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip yarasını emerek yarayı temizledi ve kanı tükürmeyip yuttu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kanım, kanına karışan birini görmek isteyen Mâlik b. Sinân'a baksın*" buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[2]

١٠٠٨٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ :

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 3385) ve Bezzâr (no. 1792) rivayet etmiş olup Bezzâr: "Hâris'in bu hadisten başka hadis isnad ettiğini ve bu yoldan başka bir yolla rivayet edildiğini de bilmiyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5430) rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım ravi bulunmaktadır.

حَدَّثَنِي الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ قَالَ : " رَأَيْتُ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ كَاشِفَةً عَنْ سَاقِهَا يَوْمَ أُحُدٍ ، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى خَدَمٍ فِي سَاقِهَا ، وَهِيَ تُحَرِّضُ النَّاسَ "

رواه الطبراني, وفيه :ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

10084. Zübeyr b. el-Avvâm der ki: Uhud savaşında (Muaviye'nin annesi) Hind binti Utbe'yi bacağını açmış bir halde gördüm, ayağında bir halhal bulunuyordu, insanları (savaşa) teşvik ediyordu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Dırâr b. Sard bulunmaktadır.[1]

١٠٠٨٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ ، ثنا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : لَمَّا قَتَلَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ أُحُدٍ أَصْحَابَ الأَلْوِيَةِ ، قَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ هَذِهِ لَهِيَ الْمُوَاسَاةُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّهُ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ " ، قَالَ جِبْرِيلُ : وَأَنَا مِنْكُمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ

رواه الطبراني, وفيه: حبان بن علي, وهو ضعيف, ووثقه ابن معين في رواية ومحمد بن عبيد الله بن أبي رافع ضعيف عند الجمهور, ووثقه ابن حبان .

10085. Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi', babasından, o da dedesinden bildiriyor: Hz. Ali, Uhud savaşında (müşriklerin) sancaktarlarını öldürünce Cibrîl: "Ya Resûlallah! İşte teselli budur (Ali'nin yaptığı bizim için bir tesellidir)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O bendendir, ben de ondanım"* buyurdu. Cibrîl: "Ben de sizdenim ya Resûlallah!" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hibbân b. Ali bulunmaktadır. İbn Maîn bir rivayette onu güvenilir saymıştır. Muhammed b. Ubeydillah b. Ebî Râfi'nin rivayetinde çoğunluk onu zayıf, İbn Hibbân ise güvenilir saymıştır.[2]

١٠٠٨٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، حَدَّثَتْنَا أُمُّ عُرْوَةَ بِنْتُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِيهَا ، عَنْ جَدَّتِهَا صَفِيَّةَ بِنْتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا خَرَجَ إِلَى أُحُدٍ جَعَلَ نِسَاءَهُ فِي أُطُمٍ يُقَالُ لَهُ فَارِعٌ ، وَجَعَلَ مَعَهُنَّ حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ " ، فَكَانَ حَسَّانُ يَطَّلِعُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : فَإِذَا شَدَّ عَلَى الْمُشْرِكِينَ أَشَدَّ مَعَهُ فِي الْحِصْنِ ، وَإِذَا رَجَعَ رَجَعَ وَرَاءَهُ ، قَالَتْ : فَجَاءَ أُنَاسٌ مِنَ الْيَهُودِ فَتَرَقَّى أَحَدُهُمْ فِي الْحِصْنِ حَتَّى أَطَلَّ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 249) rivayet etmiştir.
[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 941) rivayet etmiştir.

الْحِصْنَ عَلَيْنَا ، فَقُلْتُ لِحَسَّانَ : قُمْ إِلَيْهِ فَاقْتُلْهُ ، فَقَالَ : مَا ذَاكَ فِيَّ وَلَوْ كَانَ ذَلِكَ فِيَّ لَكُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَضَرَبَتْ صَفِيَّةُ رَأْسَهُ حَتَّى قَطَعَتْهُ فَلَمَّا قَطَعَتْهُ ، قَالَتْ : يَا حَسَّانُ ، قُمْ إِلَى رَأْسِهِ فَارْمِ بِهِ إِلَيْهِمْ وَهُمْ مِنْ أَسْفَلِ الْحِصْنِ ، فَقَالَ : وَاللَّهِ مَا ذَاكَ فِيَّ ، قَالَتْ : فَأَخَذْتُ بِرَأْسِهِ فَرَمَيْتُهُ عَلَيْهِمْ ، فَقَالُوا : قَدْ وَاللَّهِ عَلِمْنَا أَنَّ مُحَمَّدًا لَمْ يَتْرُكْ أَهْلَهُ خُلُوفًا لَيْسَ مَعَهُمْ أَحَدٌ ، وَتَفَرَّقُوا ، وَذَهَبُوا ، قَالَتْ : وَمَرَّ قَبْلَ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ كَأَنَّهُ كَانَ مُعَرِّسًا قَبْلَ ذَلِكَ وَهُوَ يَقُولُ :

مَهْلًا قَلِيلًا تَلْحَقُ الْهَيْجَا جَمَلْ   لَا بَأْسَ بِالْمَوْتِ إِذَا حَانَ الْأَجَلْ

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, من طريق أم عروة بنت جعفر بن الزبير, عن أبيها و لم أعرفهما, وبقية رجاله ثقات .

10086. Ümmü Urve binti Câfer b. ez-Zübeyr, babası kanalıyla ninesi Safiyye binti Abdilmuttalib'den nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşına gittiği zaman kadınları Fâri' adındaki bir kaleye yerleştirip yanlarında Hassân b. Sâbit'i bıraktı. Hassân, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bakıyordu; müşriklerin üzerine yürüyünce kendisi de kalede olduğu halde ilerliyor, geri çekilince kendisi de geri çekiliyordu.

Safiyye anlatmaya devam ediyor: Bu arada Yahudilerden bir topluluk kalenin yanına geldi ve onlardan biri kale duvarına tırmanıp bize bakmaya başladı. Hassân'a: "Kalk şunu öldür!" dedim. Hassân: "Ben bunu yapamam, böyle bir şey yapabilseydim şu anda Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber olurdum" dedi. Bunun üzerine Safiyye kalkıp Yahudi'nin boynunu vurarak başını kopardı. Safiyye, Yahudi'nin kellesini kesince: "Ey Hassân! Kalk şunun başını al da (gözdağı vermek için) onlara at" dedi. Onlar kalenin (duvarının) dibinde bekliyorlardı. Hassân: "Vallahi, bunu yapamam" dedi. Safiyye: "Yahudi'nin başını alıp onların üzerine attım" dedi. Yahudiler: "Allah'a yemin olsun ki Muhammed'in, kadınlarını arkasında kimsesiz bırakmadığını öğrenmiş olduk" dediler ve dağılıp gittiler. Safiyye dedi ki: Onlardan önce Sa'd b. Muâz geçmişti, yeni evlenmiş gibi üzerinde (elbisesinde bulunan güzel kokulu sarı renkli) iz vardı. Geçerken şöyle diyordu:

Biraz bekle çarpışmaya katılır Cemel!

Ölmek ne güzeldir gelince ecel!

Şiirde kastedilen (cemel'in) devenin Kinâne kabilesinin devesi olduğu söylenir. Başka bir rivayette Hamel olarak geçmektedir ki; bu şiirde kastedilen cesaretiyle meşhur olan "Hamel b. Zeyd el-Fezârî olmalıdır."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta Ümmü Urve binti Câfer b. ez-Zübeyr kanalıyla babasından naklederek rivayet etmiş olup bunların ikisini (Ümmü Urve ve Câfer b. ez-Zübeyr'i) tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٨٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْب ، نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ الرَّازِيُّ ، نَا أَبُو زُهَيْرٍ ، قَالَ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ حَاصَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ حَيْصَةً ، قَالُوا : " قُتِلَ مُحَمَّدٌ ، حَتَّى كَثُرَتِ الصَّوَارِخُ فِي نَاحِيَةِ الْمَدِينَةِ ، فَخَرَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ مُتَحَزِّمَةً ، فَاسْتُقْبِلَتْ بِابْنِهَا وَأَبِيهَا وَزَوْجِهَا وأَخِيهَا ، لا أَدْرِي أَيُّهُمُ اسْتُقْبِلَتْ بِهِ أَوَّلَ ، فَلَمَّا مَرَّتْ عَلَى آخِرِهِمْ ، قَالَتْ : مَنْ هَذَا ؟ قَالُوا : أَبُوكِ ، أَخُوكِ ، زَوْجُكِ ، ابْنُكِ ، تَقُولُ : مَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ؟ يَقُولُونَ : أَمَامَكِ حَتَّى دُفِعَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأَخَذَتْ بِنَاحِيَةِ ثَوْبِهِ ، ثُمَّ قَالَتْ : " بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لا أُبَالِي إِذْ سَلِمْتَ مَنْ عَطِبَ " .

رواه الطبراني في الأوسط, عن شيخه محمد بن شعيب, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

10087. Enes b. Mâlik anlatıyor: Uhud savaşı sırasında Medine ahalisi (Müslümanlar) dağılıp firar ettiler ve: "Muhammed öldürüldü" dediler. Bu arada Medine tarafında bağrışmalar çoğaldı. Ensâr'dan kemer bağlayan bir kadın (Medine'den) çıkıp (Uhud'a doğru) gitti. Yolda oğlu (veya), babası, (veya) kocası ve kardeşiyle (yani cesediyle) karşılaştı, ilk olarak hangisiyle karşılaştığını bilmiyorum. Sonuncusuna rastlayınca: "Bu kim?" diye sordu. "Baban, kardeşin, kocan veya oğlun" dediler. Kadın: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ne durumda?" diye soruyor (orada bulunanlar): "İleride" diyorlardı. Bu durum Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıncaya kadar devam etti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ulaşınca elbisesinin kenarından tutup: "Anam babam sana feda olsun ya Resûlallah! Sen selamette kaldığın sürece kim ölürse ölsün aldırış etmem" dedi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta şeyhi Muhammed b. Şuayb yoluyla rivayet etmiştir. Bu raviyi tanımıyorum; diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

1 Hadisi Ebû Ya'la da (683) rivayet etmiştir. Medine'de geçen bu olayın Hendek savaşı sırasında geçtiğine dair rivaletler ağırlıktadır.

١٠٠٨٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْكُوفِيُّ ، قَالَ : ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : ثنا عَمْرُو بْنُ صَفْوَانَ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " اجْتَمَعْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِالْمَدِينَةِ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَلَمْ يَبْقَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ، يَعْنِي بِالْمَدِينَةِ حَتَّى كَثُرَ الْقَتْلَى مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَصَرَخَ صَارِخٌ : قَدْ قُتِلَ مُحَمَّدٌ ، فَبَكَيْنَ نِسْوَةٌ ، فَقَالَتِ امْرَأَةٌ : لا تَعْجَلْنَ بِالْبُكَاءِ حَتَّى أَنْظُرَ ، فَخَرَجَتْ تَمْشِي لَيْسَ لَهَا هَمٌّ سِوَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَسُؤَالٍ عَنْهُ " رواه البزار, وفيه: عمر بن صفوان, وهو مجهول .

10088. Urve b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre babası anlatıyor: Uhud günü Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de bir araya geldim. O zaman (Medine'de) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından kimse kalmamıştı, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından şehit olanlar çoğalmıştı. Biri: "Muhammed öldürüldü" diye seslendi. Bunun üzerine kadınlar ağlamaya başladı. Bir kadın: "Ağlamakta acele etmeyin, bir bakayım (haberin doğruluğunu araştırayım)" deyip yanlarından çıktı, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ve onun durumunu sormaktan başka bir şey düşünmüyordu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ömer b. Safvân bulunmaktadır ki; bu ravinin durumu mechûldür.[1]

١٠٠٨٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ الْحُصَيْنِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ عُقْبَةَ مَوْلَى جَبْرِ بْنِ عَتِيكٍ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : شَهِدْتُ أُحُدًا مَعَ مَوْلايَ ، فَضَرَبْتُ رَجُلا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، فَلَمَّا قَتَلْتُهُ ، قُلْتُ : خُذْهَا مِنِّي وَأَنَا الرَّجُلُ الْفَارِسِيُّ ، فَبَلَغَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " أَلا قَالَ : خُذْهَا وَأَنَا الرَّجُلُ الأَنْصَارِيُّ ؟ فَإِنَّ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ " رواه أبو يعلى ورجاله ثقات .

10089. Abdurrahman b. Ukbe'nin bildirdiğine göre babası -Cebr b. Atîk el-Ensârî'nin kölesi olan- Ukbe anlatıyor: Efendimle beraber Uhud savaşına katıldım ve müşriklerden bir adamı vurdum. Adamı öldürünce: "Bu darbeyi benden al, ben Fârisî bir adamım" dedim. Bu sözüm Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca: *"Bu darbeyi benden al, ben Ensâr'dan bir adamım diyemez miydi? Şüphe yok ki bir kavmin kölesi onlardan sayılır"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'la rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1788) rivayet etmiştir.

١٠٠٩٠ - وعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ : فَلَمَّا كَانَ عَامُ أُحُدٍ مِنَ العَامِ الْمُقْبِلِ عُوقِبُوا بِمَا صَنَعُوا يَوْمَ بَدْرٍ مِنْ أَخْذِهِمُ الفِدَاءَ فَقُتِلَ مِنْهُمْ سَبْعُونَ وَفَرَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَكُسِرَتْ رُبَاعِيَتُهُ وَهُشِّمَتِ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِهِ وَسَالَ الدَّمُ عَلَيَّ وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ : ﴿ أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ بِأَخْذِكُمُ الفِدَاءَ .

رواه الطبراني في آخر حديث عمر الذي في الصحيح في مسنده الكبير .

10090. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Ertesi yıl, Uhud savaşının olduğu sene gelince Müslümanlar, Bedir savaşında (esirlerden) fidye almalarına karşı (Allah tarafından) cezalandırıldılar. Müslümanlardan yetmiş kişi şehit oldu ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı onu bırakıp etrafından firar ettiler. Bundan dolayı (saldırıya uğrayan) Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) azı dişleri kırıldı, miğferi başının üzerinde parçalandı ve kanı üzerime aktı. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"(Bedir'de) iki katını (düşmanınızın) başına getirdiğiniz bir musibet, (Uhud'da) kendi başınıza geldiği için mi «Bu nasıl oluyor!» dediniz? De ki: O, kendi kusurunuzdandır. Şüphesiz Allah'ın her şeye gücü yeter."** (Âl-i İmrân Sur. 165) Bu (başınıza gelen) fidye almanızdan (dolayı)dır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'inde, *Sahîh*'te geçen Ömer hadisinin sonunda bunu rivayet etmiştir.

١٠٠٩١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَاضِي ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يَوْمَ أُحُدٍ مَا رَأَيْنَا مِثْلَ مَا أَتَى فُلانٌ ، آتَاهُ رَجُلٌ ! لَقَدْ فَرَّ النَّاسُ وَمَا فَرَّ ، وَمَا تَرَكَ لِلْمُشْرِكِينَ شَاذَّةً ، وَلا فَاذَّةً إِلا تَبِعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ ، قَالَ : " وَمَنْ هُوَ ؟ " ، قَالَ : فَنُسِبَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم نَسَبُهُ ، فَلَمْ يَعْرِفْهُ ، ثُمَّ وُصِفَ لَهُ بِصِفَتِهِ ، فَلَمْ يَعْرِفْهُ ، حَتَّى طَلَعَ الرَّجُلُ بِعَيْنِهِ ، فَقَالَ : ذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الَّذِي أَخْبَرْنَاكَ عَنْهُ ، فَقَالَ : " هَذَا ؟ ! " ، فَقَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : " إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ؟ ! " قَالَ : فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ، قَالُوا : وَأَيُّنَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِذَا كَانَ فُلانٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ؟ ! فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : يَا قَوْمُ انْظُرُونِي ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لا يَمُوتُ عَلَى مِثْلِ الَّذِي أَصْبَحَ عَلَيْهِ ، وَلأَكُونَنَّ

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (910) rivayet etmiş olup senedinde Abdurrahman b. Ukbe bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân'dan başka kimse güvenilir saymamıştır.

صَاحِبَهُ مِنْ بَيْنِكُمْ ، ثُمَّ رَاحَ عَلَى حَدِّهِ فِي الْغَدِ ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَشُدُّ مَعَهُ إِذَا شَدَّ ، وَيَرْجِعُ مَعَهُ إِذَا رَجَعَ ، فَيَنْظُرُ مَا يَصِيرُ عَلَيْهِ أَمْرُهُ ، حَتَّى أَصَابَهُ جُرْحٌ أَذْلَقَهُ ، فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ ، فَوَضَعَ قَائِمَةَ سَيْفِهِ بِالأَرْضِ ، ثُمَّ وَضَعَ ذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ، ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ ظَهْرِهِ ، وَخَرَجَ الرَّجُلُ يَعْدُو ، وَيَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ ، حَتَّى وَقَفَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " وَذَاكَ مَاذَا ؟ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الرَّجُلُ الَّذِي ذُكِرَ لَكَ ، فَقُلْتَ : " إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ " ، فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ، وَقَالُوا : فَأَيُّنَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِذَا كَانَ فُلانٌ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ؟ فَقُلْتُ : يَا قَوْمِ انْظُرُونِي ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يَمُوتُ عَلَى الَّذِي أَصْبَحَ عَلَيْهِ ، وَلأَكُونَنَّ صَاحِبَهُ مِنْ بَيْنِكُمْ ، فَجَعَلْتُ أَشُدُّ مَعَهُ إِذَا شَدَّ ، وَأَرْجِعُ مَعَهُ إِذَا رَجَعَ ، وَأَنْظُرُ إِلَى مَا يَصِيرُ أَمْرُهُ ، حَتَّى أَصَابَهُ جُرْحٌ أَذْلَقَهُ ، فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ ، فَوَضَعَ قَائِمَةَ سَيْفِهِ بِالأَرْضِ ، وَوَضَعَ ذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ، ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ ظَهْرِهِ ، فَهُوَ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يَتَضَرَّبُ بَيْنَ أَضْغَاثِهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ ، وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ "

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10091. Ebû Hazım'ın bildirdiğine göre Sehl b. Sa'd der ki: Uhud savaşında (Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) dedim ki): "Ya Resûlallah! Falanın savaştığı gibi savaşanı görmedik, üzerine bir adam geldi, insanlar firar etti, kendisi firar etmedi. Müşriklerden biri kendi başına veya grubundan kopmaya görsün hemen peşine düşüp onu kılıçtan geçiriyordu." Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu adam kimdir?"* diye sorunca kim olduğu ve nesebi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söylendi. Ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamı tanımadı. Sonra vasıfları anlatıldı, yine tanımadı. Bu arada adamın kendisi çıkageldi. (Sehl): "Ya Resûlallah! İşte sana haber verdiğimiz adam bu adamdır" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu mu?"* diye sorunca: "Evet" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O cehennem ahalisindendir"* buyurdu. Bu hüküm Ashâb'a ağır gelip: "Eğer bu yiğit cehennemlikse, hangimiz cennetlik olabiliriz?" dediler. Ashabdan biri: "Beni bekleyin (adamın durumunu araştırayım), canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, bu adam sabahladığı şey (yani iman) üzere ölmez, aranızdan ben onu takip edeceğim" dedi. Sonra adam aynı ciddiyetle savaşmaya devam etti. Onu takip eden adam, müşriklerin üzerine saldırdığı zaman onunla

beraber ilerliyor, geri çekildiği zaman da onunla beraber geri çekiliyor ve sonuçta ne yapacağını gözetliyordu. Nihayet kendisini yere düşüren ağır bir yara aldı, yarası iyice ağırlaşınca ölümünü acele ettirip, kılıcın kabzasını yere, ucunu da iki göğsü arasına dayayıp kılıcın ucu sırtından çıkıncaya kadar üzerine yüklenerek kendini öldürdü. Sahabeden kendisini takip eden adam koşarak: "Allah'tan başka ilah olmadığına ve senin Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ederim" diyordu. Nihayet Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ne demek?"* diye sorunca: "Ya Resûlallah! Hani sana bir adamdan sözedilmişti de: «O cehennem ahlisindendir» buyurmuştun ve bu durum Müslümanlara ağır gelip: «Eğer bu yiğit cehennemlikse, hangimiz cennetlik olabiliriz?» demişlerdi. Ben de: «Ey kavim! Bekleyin (adamın durumunu araştırayım), canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, bu adam sabahladığı şey (yani iman) üzere ölmez, aranızdan ben onu takip edeceğim» demiştim. Sonra müşriklerin üzerine saldırdığı zaman onunla beraber ilerledim, geri çekildiği zaman da onunla beraber geri çekildim ve sonuçta ne yapacağını görmek için kendisini gözetledim. Nihayet kendisini yere düşüren ağır bir yara aldı, yarası ağırlaşınca ölümünü acele ettirip, kılıcın kabzasını yere, ucunu da iki göğsü arasına dayayıp kılıcın ucu sırtından çıkıncaya kadar üzerine yüklenerek kendini öldürdü. İşte o adam, bu adamdır ya Resûlallah! Şu anda (yerde) yuvarlanıyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi, insanlara görünüşte bazen cennetlik birinin ameliyle amel eder, hâlbuki o cehennemliktir. Bazen de kişi insanlara görünüşte cehennemliklerin ameliyle amel eder, oysa o kesinlikle cennet ahalisindendir"* buyurdu.

★Derim ki: Hadis, daha kısa metniyle *Sahîh*'te geçmiştir.

Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٠٩٢ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، نا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ ، عَنْ أَبِي قَبِيلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : كَتَبَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ إِلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ " سَلامٌ عَلَيْكَ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَقَدْ جَاءَنِي كِتَابُكَ تَذْكُرُ مَا جَمَعَتِ الرُّومُ مِنَ الْجُمُوعِ ، وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَنْصُرْنَا مَعَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِكَثْرَةِ عَدَدٍ ، وَلا بِكَثْرَةِ جُنُودٍ ، فَقَدْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَمَا مَعَنَا ، إِلا فُرَيْسَاتٌ ، وَإِنْ نَحْنُ إِلا نَتَعَاقَبُ الإِبِلَ ، وَكُنَّا يَوْمَ أُحُدٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَمَا مَعَنَا ، إِلا فَرَسٌ وَاحِدٌ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَرْكَبُهُ ، وَلَقَدْ كَانَ يُظْهِرُنَا ، وَيُعِينُنَا عَلَى مَنْ

خَالَفَنَا ، وَاعْلَمْ يَا عَمْرُو أَنَّ أَطْوَعَ النَّاسِ لِلَّهِ أَشَدُّهُمْ بُغْضًا لِلْمَعَاصِي ، فَأَطِعِ اللَّهَ ، وَمُرْ أَصْحَابَكَ بِطَاعَتِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الشاذكوني والواقدي وكلاهما ضعيف .

10092. Abdullah b. Amr b. el-Âs anlatıyor: Ebû Bekr es-Sıddîk, Amr b. el-Âs'a şöyle bir mektup gönderdi: "Selam sana! Bizanslıların toplamış olduğu (büyük) ordularından sözettiğin mektubun bana ulaştı. Şunu bil ki; Yüce Allah bizi, peygamberiyle beraber sayı çokluğu ve asker çokluğuyla muzaffer kılmadı. Yanımızda birkaç at dışında bir şey olmadığı halde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşa çıkardık. O zaman develere nöbetleşe binerdik. Uhud savaşında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberdik, yanımızda sadece Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) üzerine bindiği bir at vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi (develere) bindirir ve bize muhalefet edenlere karşı yardım ederdi. Ey Amr! Allah'a en çok itaat eden kişinin, Allah'a isyanı en fazla sevmeyen kişi olduğunu bil! Allah'a itaat et ve ashabına (askerlerine de) Allah'a itaati emret!"

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Şâzekûnî ve Vâkıdî bulunmaktadır.

١٠٠٩٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَامِرِيُّ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو نُعَيْمٍ ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ الطَّحَّانُ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، فِي قَوْلِهِ : ﴿ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا ﴾، قَالَ : " أُلْقِيَ عَلَيْنَا النَّوْمُ يَوْمَ أُحُدٍ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

10093. Abdurrahman b. el-Misvar b. Mahrame, babasından nakletmiştir: Abdarrahman b. Avf, **"Sonra o kederin ardından (Allah) üzerinize bir güven, bir uyku indirdi"** (Âl-i İmrân Sur. 154) âyetiyle ilgili: "Uhud günü üzerimize uyku indirildi" dedi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Dırâr b. Surad bulunmaktadır.[1]

١٠٠٩٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ الْجُهَنِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ مَعْبَدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ عَمِّهِ حَرْمَلَةَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ سَبْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ ، أَنَّهُ " حَضَرَ أُحُدًا مَعَ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de de (no. 285) rivayet etmiştir.

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّهُ أَصَابَتْهُ رَمْيَةٌ بِحَجَرٍ فِي رِجْلِهِ ، فَلَمْ يَزَلْ مِنْهَا ظَالِعًا حَتَّى مَاتَ" رواه الطبراني في الأوسط, وفيه جماعة لم أعرفهم .

10094. Harmele b. Abdilazîz anlatıyor: Babamın, babasından, onun da dedesi Sebra b. Ma'bed'den naklettiğine göre Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Uhud savaşına katılmış ve (atılan) bir taş ayağına isabet etmişti. Bu isabetin etkisiyle ölünceye kadar topal kalmıştı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.

١٠٠٩٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : نا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قال : نا الْمِنْهَالُ بْنُ بَحْرٍ أَبُو سَلَمَةَ ، قال : ثنا أَبُو الْحَوَارِيِّ مَوْلَى عَبْدِ اللهِ ابْنِ شَقِيقٍ ، قَالَ : نا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : " كُنَّا نَنْقُلُ الْمَاءَ فِي جُلُودِ الإِبِلِ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ شَجُّوهُ فِي وَجْهِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو الحواري, وهو ضعيف وقد وثق .

10095. Enes b. Mâlik demiştir ki: (Müşrikler) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü yaraladıkları gün, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) deve derisinde su taşıdık.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû'l-Havâr bulunmaktadır. Bu ravi aynı zamanda güvenilir sayılmıştır.

١٠٠٩٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ الصَّابُونِيُّ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْمُونٍ الأَبْلِيُّ ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، وَرَاشِدُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، رَمَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قَمِئَةَ بِحَجَرٍ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَشَجَّهُ فِي وَجْهِهِ ، وَكَسَرَ رَبَاعِيَتَهُ ، وَقَالَ : خُذْهَا وَأَنَا ابْنُ قَمِئَةَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ : " مَا لَكَ ، أَقْمَأَكَ اللَّهُ " ، فَسَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَيْسَ جَبَلٍ ، لا تَيْسَ ، فَلَمْ يَزَلْ يَنْطَحُهُ حَتَّى قَطَّعَهُ قِطْعَةً قِطْعَةً

رواه الطبراني, وفيه: حفص بن عمر العدني, وهو ضعيف .

10096. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Uhud savaşında, Abdullah b. Kamie: "Al, ben İbn Kamie'yim" diyerek Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir taş atıp O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü yaraladı ve azı dişlerini kırdı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sana ne oluyor? Allah seni rezil edip alçaltsın"* dedi. Daha sonraları Yüce Allah, üzerine bir dağ tekesi musallat etti ve paramparça edinceye dek ona boynuzu ile vurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hafs b. Ömer el-Adenî bulunmaktadır.[1]

١٠٠٩٧ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَنْبَرٍ الْبَصْرِيُّ ، قَالا : ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لا يَعْلَمُونَ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10097. Sehl b. Sa'd es-Sâidî'nin bildirdiğine göre Uhud günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allahım! Kavmimi bağışla. Çünkü onlar (hakikati) bilmiyorlar."*

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٠٩٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ هَشَمُوا الْبَيْضَةَ عَلَى رَأْسِ نَبِيِّهِمْ ، وَهُوَ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ " رواه أبو يعلى وإسناده حسن .

10098. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kendilerini Allah'a davet ederken peygamberlerinin başındaki miğferini parçalayan topluma Allah'ın gazabı çok şiddetlenmiştir."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedi hasendir.[3]

(بَابُ مَقْتَلِ حَمْزَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ)

Hz. Hamza'nın Şehit Edilmesi

١٠٠٩٩ – حدَّثَنا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي الزُّبَيْرُ أَنَّهُ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ أَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ تَسْعَى حَتَّى إِذَا كَادَتْ أَنْ تُشْرِفَ عَلَى الْقَتْلَى قَالَ فَكَرِهَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَرَاهُمْ فَقَالَ " الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ . قَالَ الزُّبَيْرُ فَتَوَسَّمْتُ أَنَّهَا أُمِّي صَفِيَّةُ قَالَ فَخَرَجْتُ أَسْعَى إِلَيْهَا فَأَدْرَكْتُهَا قَبْلَ أَنْ تَنْتَهِيَ إِلَى الْقَتْلَى قَالَ فَلَدَمَتْ فِي صَدْرِي وَكَانَتِ امْرَأَةً جَلْدَةً قَالَتْ إِلَيْكَ لاَ أَرْضَ لَكَ.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 7596) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5694) rivayet etmiştir.

[3] Hadisi Bezzâr (no. 1793) ve Ebû Ya'la (5931) rivayet etmiştir.

قَالَ فَقُلْتُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم عَزَمَ عَلَيْكِ قَالَ فَوَقَفَتْ وَأَخْرَجَتْ ثَوْبَيْنِ مَعَهَا فَقَالَتْ هَذَانِ ثَوْبَانِ جِئْتُ بِهِمَا لأَخِي حَمْزَةَ فَقَدْ بَلَغَنِي مَقْتَلُهُ فَكَفِّنُوهُ فِيهِمَا. قَالَ فَجِئْنَا بِالثَّوْبَيْنِ لِنُكَفِّنَ فِيهِمَا حَمْزَةَ فَإِذَا إِلَى جَنْبِهِ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ قَتِيلٌ قَدْ فُعِلَ بِهِ كَمَا فُعِلَ بِحَمْزَةَ قَالَ فَوَجَدْنَا غَضَاضَةً وَحَيَاءً أَنْ نُكَفِّنَ حَمْزَةَ فِي ثَوْبَيْنِ وَالأَنْصَارِيُّ لا كَفَنَ لَهُ فَقُلْنَا لِحَمْزَةَ ثَوْبٌ وَلِلأَنْصَارِيِّ ثَوْبٌ فَقَدَرْنَاهُمَا فَكَانَ أَحَدُهُمَا أَكْبَرَ مِنَ الآخَرِ فَأَقْرَعْنَا بَيْنَهُمَا فَكَفَّنَّا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي الثَّوْبِ الَّذِي طَارَ لَهُ

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, وفيه :عبد الرحمن بن أبي الزناد, وهو ضعيف وقد وثق .

10099. Zübeyr anlatıyor: Uhud savaşı olduğu zaman bir kadın acele ederek çıkageldi. Şehit edilenlerin yanına ulaşmak üzereydi ki; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadının şehitleri görmesinden hoşlanmayarak: *"Kadın! Kadın! (Şunun şehitleri görmesine engel olun)"* buyurdu. Kadının annem Safiyye olduğunu tahmin ettim. Ona doğru koşup şehitlerin yanına ulaşmadan önce yetiştim. Göğsüme vurup -ki kendisi güçlü bir kadındı-: "Çekil (yoksa) senden razı olmam" deyince: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gitmemeni istedi" dedim. Bunun üzerine durdu ve beraberinde bulunan iki elbiseyi çıkarıp: "Bu iki elbiseyi kardeşim Hamza'ya getirdim, şehit edildiği haberi bana ulaştı, bu iki elbiseyle kendisini kefenleyin" dedi. Hamza'yı kefenlemek için o iki elbiseyi getirdik, ancak Hamza'nın yanında Ensâr'dan şehit edilen bir adam bulduk, Hamza'ya yapılan uzuv kesme işleminin aynısı ona da yapılmıştı. Ensârî'nin kefeni yokken Hamza'yı iki elbiseyle kefenlemekten çekinip utanarak: "Hamza'yı bir elbiseyle, Ensârî'yi de bir elbiseyle kefenleyelim" dedik. İkisini ölçtük, biri diğerinden uzun gelince ikisi arasında kura çektik ve her birini kendisine düşen elbiseyle kefenledik.

★Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd bulunmaktadır. Bu ravi aynı zamanda güvenilir sayılmıştır.[1]

١٠١٠٠ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ يَوْمَ أُحُدٍ أَقْبَلَتْ صَفِيَّةُ تَسْأَلُ مَا صَنَعَ ، فَلَقِيَتْ عَلِيًّا وَالزُّبَيْرَ فَقَالَتْ : يَا عَلِيُّ وَيَا زُبَيْرُ مَا فَعَلَ حَمْزَةُ ؟ فَأَوْهَمَاهَا أَنَّهُمَا لا يَدْرِيَانِ قَالَ : فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وَقَالَ : " إِنِّي أَخَافُ عَلَى عَقْلِهَا ، فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى

---

1 Hadisi Ahmed (no. 1418), Ebû Ya'lâ (no. 686) ve Bezzâr (no. 1797) rivayet etmiştir. İbn Maîn: "Hişâm b. Urve'nin rivayetlerini aktarmada en sağlamı, Abdurrahman b. Ebî Ziyâd'dır. Bu da onlardan biridir" demiştir.

صَدْرِهَا ، فَاسْتَرْجَعَتْ وَبَكَتْ ثُمَّ قَامَ عَلَيْهِ وَقَالَ : لَوْلا جَزَعُ النِّسَاءِ لَتَرَكْتُهُ حَتَّى يُحْشَرَ مِنْ بُطُونِ السِّبَاعِ وَحَوَاصِلِ الطَّيْرِ ثُمَّ بِالْقَتْلَى ، فَجَعَلَ يُصَلِّي عَلَيْهِمْ فَيُوضَعُ سَبْعَةٌ وَحَمْزَةُ فَيُكَبِّرُ عَلَيْهِمْ سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يُرْفَعُونَ وَيُتْرَكُ حَمْزَةُ ، ثُمَّ دَعَا بِتِسْعَةٍ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِمْ سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ ، حَتَّى فَرَغَ مِنْهُمْ

رواه البزار والطبراني, وقد روى مسلم في مقدمة كتابه وابن ماجة قصة الصلاة عليهم فقط, وفي إسناد البزار والطبراني: يزيد بن أبي زياد وهو ضعيف .

10100. İbn Abbâs anlatıyor: Uhud savaşında Hamza şehit edilince Safiyye ne durumda olduğunu sormak için geldi. (Yolda) Ali ve Zübeyr ile karşılaştı ve: "Ey Ali! Ey Zübeyr! Hamza ne durumda?" diye sorunca bilmediklerini göstermeye çalıştılar. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gülüp: *"Aklına bir şey gelmesinden korkuyorum"* buyurdu. Sonra elini (Safiyye'nin) göğsüne koydu; Safiyye "Biz Allah'a ait kullarız ve şüphesiz O'na döneceğiz" deyip ağladı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'nın başında durup: *"Kadınların sızlanması olmasaydı, Hamza'yı defnetmez yırtıcı hayvanların ve kuşların (kendisini yemesi) için bırakırdım. Böylece (kıyamet günü) şehitlerle birlikte haşredilsin!"* buyurdu. Sonra şehitler getirildi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze namazlarını kılmaya başladı. Hamza ve yedi kişi konup (cenaze namazlarını kılarken) yedi tekbir getiriyordu. Sonra onlar (yedi kişi) kaldırılıp Hamza bırakılıyordu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yedi kişi daha getirilmesini istedi. Yine (cenaze namazlarını kılarken) yedi tekbir getirdi. (Bütün şehitler) bitinceye kadar böyle devam etti (yani kılmış olduğu her cenaze namazında Hamza da bulunuyordu)

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir. Müslim kitabının mukaddimesinde ve İbn Mâce sadece (cenaze) namazının kılınışı bölümünü rivayet ettiler. Bezzâr ve Taberânî'nin senedinde zayıf sayılan Yezîd b. Ebî Ziyâd bulunmaktadır.[1]

١٠١٠١ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : لَمَّا بَلَغَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَتْلُ حَمْزَةَ بَكَى فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ شَهِقَ .

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل, وهو حسن الحديث على ضعفه .

10101. Câbir demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'nın şehit edildiği haberini alınca ağlamaya başladı, (Hamza'nın yanına gelip) ona bakınca hıçkırmaya başladı.

---

1 Hadisi Bezzâr (no. 1796) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 2934) rivayet etmiştir. Bezzâr: "Bu lafızla bu senedden başka bir ravi zinciriyle rivayet edildiğini bilmiyoruz" demiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. Muhammed b. Akîl bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmasına rağmen hadisleri hasendir.[1]

١٠١٠٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِي حَمَّادٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " لَمَّا جَرَّدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمْزَةَ بَكَى ، فَلَمَّا رَأَى مِثَالَهُ شَهِقَ " رواه الطبراني, وفيه: المفضل بن صدقة, وهو متروك .

10102. Abdullah b. Muhammed b. Akîl'in bildirdiğine göre Câbir şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'nın elbiselerini çıkarınca ağlamaya başladı, cesedine yapılanları (uzuvlarının kesildiğini) görünce hıçkırmaya başladı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Mufaddal b. Sadaka bulunmaktadır ki; bu ravi, metrûktur.[2]

١٠١٠٣ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الأَنْصَارِيِّ ، حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ رَأَى مَقْتَلَ حَمْزَةَ ؟ " ، قَالَ رَجُلٌ : أَعَزَّكَ اللَّهُ ، أَنَا رَأَيْتُ مَقْتَلَهُ ، فَانْطَلَقَ فَوَقَفَ عَلَى حَمْزَةَ فَرَآهُ قَدْ شُقَّ بَطْنُهُ ، وَقَدْ مُثِّلَ بِهِ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مُثِّلَ بِهِ ، فَكَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ ، وَوَقَفَ بَيْنَ ظَهْرَانَيِ الْقَتْلَى ، وَقَالَ : " أَنَا لَشَهِيدٌ عَلَى هَؤُلاءِ ، لُفُّوهُمْ فِي دِمَائِهِمْ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مَجْرُوحٌ يُجْرَحُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلا جَاءَ جُرْحُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَدْمَى لَوْنُهُ لَوْنُ الدَّمِ ، وَرِيحُهُ رِيحُ الْمِسْكِ ، قَدِّمُوا أَكْثَرَ الْقَوْمِ قُرْآنًا فَاجْعَلُوهُ فِي اللَّحْدِ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10103. Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Kim Hamza'nın şehit edilişini gördü" diye sorunca bir adam: "Allah seni aziz kılsın! Ben şehit edilişini gördüm" dedi. (Sonra) adam koşup Hamza'nın başucunda durdu; karnının deşildiğini ve kendisine müsle yapıldığını (yani uzuvlarının kesildiğini) görüp: "Ya Resûlallah! (Hamza'nın karnı deşilip) kendisine müsle yapılmış" deyince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona bakmak istemedi. Şehit edilenlerin arasında durup: *"Ben bunlara (şehitlere) şahidim! Kendilerini kanlarıyla sarın, Allah yolunda yaralanan hiçbir yaralı yoktur ki, kıyâmet günü, yarası kanıyor olarak gelmiş*

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1794) rivayet etmiş olup: "Câbir'in hadisinden başka bir senedle rivayet edildiğini bilmiyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 2932) rivayet etmiştir.

olmasın, bu kanın rengi kan renginde, kokusu ise misk kokusundadır. İçlerinde en fazla Kur'an bileni getirin lahde koyun" buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠١٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالا : ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ نَظَرَ إِلَى حَمْزَةَ وَقَدْ قُتِلَ وَمُثِّلَ بِهِ ، فَرَأَى مَنْظَرًا لَمْ يَرَ مَنْظَرًا قَطُّ أَوْجَعَ لِقَلْبِهِ مِنْهُ وَلا أَوْجَلَ ، فَقَالَ : " رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ ، فَقَدْ كُنْتَ وَصُولا لِلرَّحِمِ ، فَعُولا لِلْخَيْرَاتِ ، وَلَوْلا حُزْنُ مَنْ بَعْدَكَ عَلَيْكَ لَسَرَّنِي أَنْ أَدَعَكَ حَتَّى تَجِيءَ مِنْ أَفْوَاجٍ شَتَّى " ، ثُمَّ حَلَفَ وَهُوَ وَاقِفٌ مَكَانَهُ : " وَاللهِ لأُمَثِّلَنَّ بِسَبْعِينَ مِنْهُمْ مَكَانَكَ " ، فَنَزَلَ الْقُرْآنُ وَهُوَ وَاقِفٌ فِي مَكَانِهِ لَمْ يَبْرَحْ بَعْدُ : ﴿ وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴾ حَتَّى تُخْتَمَ السُّورَةُ ، فَكَفَّرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَمْسَكَ عَمَّا أَرَادَ " رواه البزار والطبراني, وفيه: صالح بن بشير المري, وهو ضعيف .

10104. Ebû Hureyre anlatıyor: Uhud savaşında Hz. Hamza'nın şehit edilerek kesilip biçilen cesedine baktı; daha önce bu kadar korkunç ve kalbine acıklı gelen bir manzara görmemişti. Bu görüntü karşısında: *"Allah'ın rahmeti üzerine olsun! Çünkü sen, akrabalık bağlarına muhafaza eder ve hayırlı işler yapardın! Senden sonrakiler sana üzülecek olmasaydılar (kıyamet gününde) birçok yoldan gelmen için cesedini (defnetmez kurtların ve kuşların yemesi için) bırakırdım"* buyurdu. Sonra durduğu yerde: *"Vallahi, senin yerine onlardan yetmiş kişinin cesedini kesip biçeceğim"* diye yemin etti. Daha yerinden ayrılmadan durduğu yerde: **"Eğer ceza verecekseniz, size yapılanın misliyle cezalandırın. Eğer sabrederseniz, elbette bu, sabredenler için daha hayırlıdır"** (Nahl Sur. 126) sûrenin sonuna kadar olan âyetler indi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yemin kefareti verip yapmak istediği şeyden vazgeçti.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Sâlih b. Beşîr el-Murrî bulunmaktadır.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/82) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1766) rivayet etmiş olup: "Ebû Hureyre'den sadece bu yolla rivayet edildiğini biliyoruz. Sâlih el-Murrî bu hadisi Süleymân et-Teymî'den rivayette tek kalmıştır. Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sadece Ebû Hureyre'nin rivayet ettiğini biliyoruz" demiştir.

١٠١٠٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ التَّمَّارُ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ ، قَالَ : أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرِ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَجَعَلُوا يَجُرُّونَ النَّمِرَةَ عَلَى وَجْهِهِ ، فَيَنْكَشِفُ قَدَمَاهُ ، وَيَجُرُّونَهَا عَلَى قَدَمَيْهِ فَيَنْكَشِفُ وَجْهُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اجْعَلُوهَا عَلَى وَجْهِهِ ، وَاجْعَلُوا عَلَى قَدَمَيْهِ مِنْ هَذَا الشَّجَرِ " ، قَالَ : فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ ، فَإِذَا أَصْحَابُهُ يَبْكُونَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّهُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَخْرُجُونَ إِلَى الأَرْيَافِ ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ، لا يَصْبِرُ عَلَى لأْوَائِهَا وَشِدَّتِهَا أَحَدٌ إِلا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10105. Ebû Useyd es-Sâidî anlatıyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Hamza b. Abdilmuttalib'in (defnedileceği zaman) kabrinin başında bulunuyordum. (Kefen olarak kullandıkları hırka) Hz. Hamza'ya kısa geldiğinden, baş tarafına çekilince ayakları açıldı, ayaklarına çekilince de baş tarafı açıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hırkayı baş tarafına çekin, ayaklarına da şu ağaç dallarından koyun"* buyurdu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırıp ashabın ağladıklarını görünce: *"Bir zaman gelecektir ki, insanlar köy ve çiftliklere gidecekler. Bilseler, onlar için Medine daha hayırlıdır. Medine'nin sıkıntı ve şiddetine sabreden her kişiye kıyamet gününde şefaatçi veya şahit olurum"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٠١٠٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبَانَ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ عَمْرُو بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ ، أَحْسِبُهُ عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ يَدْفِنُ حَمْزَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأُتِيَ بِنَمِرَةٍ يُكَفِّنُ فِيهَا فَبَدَتْ قَدَمَاهُ حَتَّى خَمَّرَ رَأْسَهُ وَجَعَلَ عَلَى قَدَمَيْهِ أَحْسِبُهُ قَالَ إِذْخِرَ ، ثُمَّ دَفَنَهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَوْلا أَنْ يَحْزَنَ لِذَلِكَ نِسَاؤُنَا ، لَتَرَكْتُكَ بِالْعَرَاءِ لِعَامَّةِ الطَّيْرِ وَالسِّبَاعِ "

رواه البزار والطبراني, وفيه :عبد العزيز بن يحيى المدني, وهو متروك .

10106. Muâviye b. Abdillah b. Câfer, babasından nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşında Hamza b. Abdilmuttalib'i defnedeceği zaman Hamza'yı kefenlemek için kendisine bir hırka getirildi. Hamza'yı kefenlediği zaman (hırka kısa geldiğinden) başını örtünce ayakları açıldı, dolayısıyla ayaklarını (ağaç dallarıyla) –

zannedersem izhir'le- örttükten sonra defnetti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadınlarımız üzülmeyecek olsaydı, seni (defnetmez) yırtıcı hayvan ve kuşlar (etini yemeleri) için açıkta bırakırdım"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Abdülazîz b. Yahyâ el-Medenî bulunmaktadır ki; bu ravi, metrûktur.

١٠١٠٧ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ رَاشِدٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ ، وَالْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، وَمُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : لَمَّا وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَمْزَةَ فَنَظَرَ إِلَى مَا بِهِ ، قَالَ : " لَوْلا أَنْ تَحْزَنَ النِّسَاءُ مَا غَيَّبْتُهُ ، وَلَتَرَكْتُهُ حَتَّى يَكُونَ فِي بُطُونِ السِّبَاعِ وَحَوَاصِلِ الطُّيُورِ حَتَّى يَبْعَثَهُ اللَّهُ مِمَّا هُنَالِكَ " ، قَالَ : وَأَحْزَنَهُ مَا رَأَى بِهِ ، فَقَالَ : " لَئِنْ ظَفَرْتُ بِقُرَيْشٍ لأُمَثِّلَنَّ بِثَلاثِينَ رَجُلا مِنْهُمْ " ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي ذَلِكَ : ﴿ وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ إِلَى : قَوْلِهِ يَمْكُرُونَ ﴾ ، ثُمَّ أَمَرَ بِهِ فَهُيِّءَ إِلَى الْقِبْلَةِ ، ثُمَّ كَبَّرَ عَلَيْهِ تِسْعًا ، ثُمَّ جَمَعَ عَلَيْهِ الشُّهَدَاءَ كُلَّمَا أُتِيَ بِشَهِيدٍ وُضِعَ إِلَى حَمْزَةَ فَصَلَّى عَلَيْهِ ، وَعَلَى الشُّهَدَاءِ مَعَهُ ، حَتَّى صَلَّى عَلَيْهِ وَعَلَى الشُّهَدَاءِ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ صَلاةً ، ثُمَّ قَامَ عَلَى أَصْحَابِهِ حَتَّى وَارَاهُمْ ، وَلَمَّا نَزَلَ الْقُرْآنُ عَفَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، وَتَجَاوَزَ وَتَرَكَ الْمُثْلَ

رواه الطبراني, وفيه: أحمد بن أيوب بن راشد, وهو ضعيف .

10107. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'nın (cesedinin) başında durup uzuvlarının kesilmiş olduğunu görünce: *"Kadınlar üzülmeyecek olsaydı kendisini yırtıcı hayvanlar ve kuşlar yesin de Kıyamet günü Yüce Allah onların karınlarından haşretsin (diriltsin) diye, defnetmez, olduğu gibi bırakırdım!"* buyurdu. Gördüğü manzara karşısında çok üzüldü ve: *"Kureyşlilere karşı zafer kazanacak olursam onlardan otuz kişinin cesedini kesip biçeceğim"* buyurdu. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyetleri indirdi: **"Eğer ceza verecekseniz, size yapılanın aynısıyla cezalandırın. Eğer sabrederseniz, elbette bu, sabredenler için daha hayırlıdır. Sabret! Senin sabrın ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlardan yana üzülme. Tuzak kurmalarından dolayı da sıkıntıya düşme."** (Nahl Sur. 126-127) sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hazırlanmasını emretti; hazırlanıp kıbleye karşı yüzü döndürüldü. Sonra (cenaze namazını kılarken) dokuz tekbir getirdi. Sonra şehitler bir araya getirildi. Her bir şehit getirildiği zaman Hamza'nın yanına konulup Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'yla beraber şehitlerin cenaze namazını kılıyordu. Böylece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hamza'nın ve şehitlerin üzerine yetmiş iki defa cenaze namazı kılmış oldu. Sonra kalkıp ashabını

(şehitleri) defnetti. Kur'an âyetleri inince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları affedip ölülere müsle yapmaktan yani uzuvlarını kesip biçmekten vazgeçti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ahmed b. Eyyûb b. Râşid bulunmaktadır.[1]

١٠١٠٨ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، أَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أَنَا مَعْمَرٌ ، عَنْ عُثْمَانَ الْجَزَرِيِّ ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، " قُتِلَ حَمْزَةُ يَوْمَ أُحُدٍ ، وَقُتِلَ مَعَهُ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَجَاءَتْهُ صَفِيَّةُ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بِثَوْبَيْنِ لِيُكَفَّنَ فِيهِمَا حَمْزَةُ ، فَلَمْ يَكُنْ لِلأَنْصَارِيِّ كَفَنٌ فَأَسْهَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الثَّوْبَيْنِ ، ثُمَّ كَفَّنَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي ثَوْبٍ " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10108. İbn Abbâs anlatıyor: Uhud savaşında Hamza şehit edildi, beraberinde de Ensâr'dan bir adam öldürüldü. Hamza'yı kefenlemek için (kızkardeşi) Safiyye binti Abdilmuttalib iki elbise (hırka) getirdi. Ensârî'nin kefeni olmadığından Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki elbise (hırka) arasında kura çekip her birini bir elbiseyle (hırkayla) kefenledi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.[2]

١٠١٠٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا رَوْحٌ ، حَدَّثَنَا أُسَامَةُ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ أُسَامَةُ : وَحَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أُحُدٍ سَمِعَ نِسَاءَ الأَنْصَارِ يَبْكِينَ ، فَقَالَ : " لَكِنَّ حَمْزَةَ لا بَوَاكِيَ لَهُ " . فَبَلَغَ ذَلِكَ نِسَاءَ الأَنْصَارِ فَبَكَيْنَ حَمْزَةَ ، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُنَّ يَبْكِينَ ، فَقَالَ : " يَا وَيْحَهُنَّ ، أَمَا زِلْنَ يَبْكِينَ مُذِ الْيَوْمِ ، فَلْيَبْكِينَ وَلا يَبْكِينَ عَلَى هَالِكٍ بَعْدَ الْيَوْمِ "

رواه أبو يعلى بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح .

10109. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşından döndüğü zaman Ensâr kadınlarının ağladıklarını duyunca: *"Ama Hamza'nın ağlayanı yoktur"* buyurdu. Ensâr kadınları bunu duyunca Hamza için ağlamaya başladılar. Bu arada Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yatmıştı. Uyandıktan sonra Ensâr kadınlarının hâlâ

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 11051) rivayet etmiştir. Ravilerinden Ahmed b. Eyyûb b. Râşid hakkında cerh ve tadil açısından hiçbir şey zikredilmemiştir. Dolayısıyla bu ravi, mechuldür.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 12152) ve *el-Mucemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde meçhul bir ravi olan Osmân el-Cezerî bulunmaktadır. Bkz. Önceki hadisler (no. 4095)

ağladıklarını görünce: *"Vay hallerine (Allah iyiliklerini versin!), gün boyunca hâlâ mı ağlıyorlar? Ağlasınlar! Ama bu günden sonra ölen hiç kimse için ağlamasınlar"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ iki senedle rivayet etmiş olup birinin ravileri *Sahîh*'in ravilerdir.[1]

١٠١١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُطِيعٍ الشَّيْبَانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي غَنِيَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ مِنْ أُحُدٍ بَكَتْ نِسَاءُ الأَنْصَارِ عَلَى شُهَدَائِهِمْ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " لَكِنْ حَمْزَةُ لا بَوَاكِيَ لَهُ " فَرَجَعَتِ الأَنْصَارُ ، فَقَالَتْ لِنِسَائِهِنَّ : لا تَبْكِينَ أَحَدًا حَتَّى تَنْدُبْنَ حَمْزَةَ ، قَالَ : فَذَاكَ فِيهِمْ إِلَى الْيَوْمِ لا تَبْكِينَ إلا بَدَأْنَ بِحَمْزَةَ

رواه الطبراني, وفيه: يحيى بن مطيع الشيباني, و لم أعرفه ,وبقية رجاله ثقات .

10110. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşından döndüğü zaman Ensâr kadınları kendi şehitleri için ağladılar. Bunun haberi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca: *"Ama Hamza'nın ağlayanı yoktur"* buyurdu. Bunu duyan Ensar, kadınlarının yanına dönüp: "Hamza'yı anmadıkça (onun için ağlamadıkça) hiç kimse için ağlamayın" dediler. (İbn Abbâs): "Bugüne kadar bu âdeti devam ettiriyorlar. Bir kişi için ağlayacakları zaman Hamza'yı anarak başlarlar (ilk önce Hamza için ağlarlar)" diye ekledi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Yahyâ b. Mutî' eş-Şeybânî bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımamaktayım, diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٠١١١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الأَذَنِي ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ ، ثنا ابْنُ أَبِي هُرَيْرَةَ الْحِمْصِيُّ ، حَدَّثَنَا وَحْشِيُّ بْنُ حَرْبِ بْنِ وَحْشِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " لَمَّا أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ قَتْلِ حَمْزَةَ تَفَلَ فِي وَجْهِي ثَلاثَ تَفِلاتٍ ، ثُمَّ قَالَ : لا تُرِنِي وَجْهَكَ "

رواه الطبراني ,وفيه :المسيب بن واضح, وثقه أبو حاتم وقال : يخطئ , والنسائي .

10111. Vahşî b. Harb b. Vahşî, babasından, o da dedesinden nakletmiştir: Hamza'yı öldürdükten sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğim zaman yüzüme üç defa tükürdükten sonra: *"Yüzüme gözükme!"* buyurdu.

---

1 Hadisi Ahmed (2/40, 84, 92), Ebû Ya'la (3576,3610) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 2943) ve İbn Ömer'den İbn Mâce (no. 1591) rivayet etmiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Müseyyeb b. Vâdıh bulunmaktadır ki; bu raviyi Ebû Hâtim güvenilir saymış; ama "hata eder" demiştir. Bu raviyi Nesâî ise güvenilir addetmiştir.[1]

١٠١١٢ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ لِي : وَحْشِيٌّ ، فَقُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : أَقَتَلْتَ حَمْزَةَ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَهُ بِيَدِي وَلَمْ يُهِنِّي بِيَدَيْهِ ، فَقَالَتْ لَهُ قُرَيْشٌ : أَتُحِبُّهُ وَهُوَ قَاتِلُ حَمْزَةَ ؟ ! فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَاسْتَغْفِرْ لِي ، فَتَفَلَ فِي الأَرْضِ ثَلاثَةً وَدَفَعَ فِي صَدْرِي ثَلاثَةً ، وَقَالَ : يَا وَحْشِيُّ ، اخْرُجْ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَا قَاتَلْتَ لِتَصُدَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ " رواه الطبراني وإسناده حسن .

قلت : وله طريق أتم من هذه في مناقب وحشي .

10112. Vahşî b. Harb b. Vahşî, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim, bana: *"Vahşî (sen misin?)"* diye sordu: "Evet" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hamza'yı mı öldürdün?"* buyurdu: "Evet, elimle ona şahadet mertebesini ikram edip elleriyle beni rezil etmeyen (yani beni küfür üzere öldürmesini nasip etmeyen) Allah'a hamdolsun!" dedim. Kureyşliler: "(Bu adam) Hamza'yı öldürdüğü halde kendisini sevelim mi?" dediler. Ben: "Ya Resûlallah! Benim için Allah'tan mağfiret dile!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa yere tükürdü, üç defa da göğsüme vurup itekledi ve: *"Ey Vahşî! (İnsanları bir zamanlar) Allah yolundan alıkoymak için savaştığın gibi (şimdiden sonra) Allah yolunda savaşmaya git"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

Derim ki: Vahşî'nin menakıbında bundan daha güçlü bir yolu vardır.[2]

(بَابٌ مِنْهُ فِي وَقْعَةِ أُحُدٍ)

Uhud Savaşıyla İlgili Fasıl

١٠١١٣ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْجَوَّازُ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً أُخْرَى : أَخْبَرَنِي عِكْرِمَةُ ، قَالَ : لَمَّا

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (22/139) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (22/139) ve *el-Mucemu'l-el-Mucemu'l-Evsât*'ta (no. 1821) buna benzer rivayet etmiştir.

انْصَرَفَ أَبُو سُفْيَانَ وَالْمُشْرِكُونَ عَنْ أُحُدٍ ، وَبَلَغُوا الرَّوْحَاءَ ، قَالُوا : لا مُحَمَّدًا قَتَلْتُمْ ، وَلا الْكَواعِبَ أَرْدَفْتُمْ ، شَرٌّ مَا صَنَعْتُمْ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَدَبَ النَّاسَ فَانْتَدَبُوا حَتَّى بَلَغُوا حَمْرَاءَ الأَسَدِ أَوْ بِئْرَ أَبِي عُيَيْنَةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ ﴾وَقَدْ كَانَ أَبُو سُفْيَانَ ، قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَوْعِدُكَ مَوْسِمُ بَدْرٍ حَيْثُ قَتَلْتُمْ أَصْحَابَنَا ، فَأَمَّا الْجَبَانُ فَرَجَعَ ، وَأَمَّا الشُّجَاعُ فَأَخَذَ أُهْبَةَ الْقِتَالِ وَالتِّجَارَةِ فَأَتَوْهُ ، فَلَمْ يَجِدُوا بِهِ أَحَدًا وَتَسَوَّقُوا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ ﴾ رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن منصور الجواز, وهو ثقة .

10113. İbn Abbâs anlatıyor: Ebû Süfyân ile Müşrikler, Uhud Savaşından döndüklerinde: "Ne Muhammed'i öldürdünüz, ne düşman kızlarını esir aldınız. Ne kadar kötü bir iş yaptınız. Geri dönün" dediler. Hz. Peygamber bu durumu işitince Müslümanlara sefere çıkma emri verdi. Onlar da yola çıkarak Hamrâu'l-Esed denilen yere veya Ebû Uyeyne kuyusuna vardılar. Yüce Allah: **"Yara aldıktan sonra Allah'ın ve Peygamberin çağrısına icabet edenler..."** (Âl-i İmrân Sur. 172) diye başlayan âyeti indirdi. Daha önce Ebu Süfyân, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Sizinle Bedir Savaşının vuku bulduğu tarihte arkadaşlarımızı öldürdüğünüz yerde görüşeceğiz" demişti. Ancak korkak olan döndü. Cesur olan ise, savaş ve ticaret araçlarını yanına aldı. Oraya vardıklarında kimseyi bulmadılar. Böylece Müslümanlar ticaretle meşgul oldular. Bunun üzerine Yüce Allah şu âyeti indirdi: **"Bunun üzerine, kendilerine hiçbir kötülük dokunmadan Allah'ın nimet ve keremiyle geri döndüler."** (Âl-i İmrân Sur. 174)

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravilerdir. Sadece Muhammed b. Mansûr el-Cevvâz güvenilir ravidir.[1]

(بَابٌ فِي دُعَائِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأُحُدٍ)

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud'daki Duası

١٠١١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ الْمَكِّيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَقَالَ الْفَزَارِيُّ مَرَّةً عَنِ ابْنِ رِفَاعَةَ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ.قَالَ قَالَ أَبِي وَقَالَ غَيْرُ الْفَزَارِيِّ عُبَيْدُ بْنُ رِفَاعَةَ الزُّرَقِيُّ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 11632), İkrime kanalıyla İbn Abbâs'tan ve mürsel olarak İkrime'den rivayet etmiştir.

وَانْكَفَأَ الْمُشْرِكُونَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "اسْتَوُوا حَتَّى أُثْنِيَ عَلَى رَبِّي". فَصَارُوا خَلْفَهُ صُفُوفاً فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ اللَّهُمَّ لاَ قَابِضَ لِمَا بَسَطْتَ وَلاَ بَاسِطَ لِمَا قَبَضْتَ وَلاَ هَادِيَ لِمَا أَضْلَلْتَ وَلاَ مُضِلَّ لِمَنْ هَدَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُقَرِّبَ لِمَا بَاعَدْتَ وَلاَ مُبَاعِدَ لِمَا قَرَّبْتَ اللَّهُمَّ ابْسُطْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِكَ وَرَحْمَتِكَ وَفَضْلِكَ وَرِزْقِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ النَّعِيمَ الْمُقِيمَ الَّذِي لاَ يَحُولُ وَلاَ يَزُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ النَّعِيمَ يَوْمَ الْعَيْلَةِ وَالأَمْنَ يَوْمَ الْخَوْفِ اللَّهُمَّ إِنِّي عَائِذٌ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا أَعْطَيْتَنَا وَشَرِّ مَا مَنَعْتَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ وَاجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ اللَّهُمَّ تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ وَأَحْيِنَا مُسْلِمِينَ وَأَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِينَ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ مَفْتُونِينَ اللَّهُمَّ قَاتِلِ الْكَفَرَةَ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ رُسُلَكَ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِكَ وَاجْعَلْ عَلَيْهِمْ رِجْزَكَ وَعَذَابَكَ اللَّهُمَّ قَاتِلِ الْكَفَرَةَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَهَ الْحَقِّ"

رواه أحمد والبزار واقتصر, على عبيد بن رفاعة عن أبيه وهو الصحيح ,وقال : " اللهم قاتل كفرة أهل الكتاب " ورجال أحمد رجال الصحيح

10114. İbn Rifâa ez-Zurakî, babasından naklen -veya Ubeyd b. Rifâa ez-Zurakî- anlatıyor: Uhud savaşı olup Müşrikler Uhud'dan çekilip gittikten sonra, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dizilin ki, Azîz ve Celîl olan Rabbime hamdü senada bulunup dua edeceğim"* buyurdu. Bunun üzerine, sahabiler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında saf oldular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua etti: *"Allahım! Bütün hamdler Sana mahsustur. Allahım! Senin genişlettiğini daraltacak yoktur! Daralttığını genişletecek yoktur! Dalalette bıraktığını hidayete erdirecek yoktur! Hidayete erdirdiğini saptıracak yoktur! Senin vermediğini verecek yoktur! Senin verdiğini de engelleyecek yoktur! Senin uzaklaştırdığını yaklaştıracak yoktur! Senin yaklaştırdığını da uzaklaştıracak yoktur! Allahım! Bereketlerini, rahmetini, fazlını ve rızkını üstümüze yay! Allahım! Değişmeyen ve kaybolmayan, tükenmez Cennet nimetlerini Senden dilerim! Allahım! İhtiyaç gününde senden nimet, korku gününde de senden emniyet dilerim! Allahım! Bize verdiğin şeyin şerrinden de, vermediğin şeyin şerrinden de sana sığınırım! Allahım! Bize imanı sevdir ve onu kalbimizde süsle! Küfrü, fıskı ve isyanı da bize hoş gösterme, sevimsiz göster! Bizi doğru yola gidenlerden eyle! Allahım! Bizi Müslümanlar olarak öldür! Bizi Müslümanlar olarak da dirilt ve perişanlıkla fitneye düşmeksizin bizi salih kimselere kavuştur! Allahım! Senin yolundan yüz çeviren ve peygamberlerini yalanlayan kâfirleri kahret! Onların üzerine musibet ve azabını indir! Allahım! Ey hak İlah! Kendilerine Kitap verilen (ve İslâm'ı kabul etmeyen) kâfirleri de kahret!"*

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr senedinde "Ubeydillah b. Rifâa babasından nakletmiştir" şeklinde vermiştir ki, doğru olan da budur. Ayrıca onun ifadesi: *"Allahım! Ehl-i kitab'dan olan kâfir olanları kahret"* şeklindedir. Ahmed'in ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ خُسِفَ بِهِ مِنَ الْكُفَّارِ يَوْمَ أُحُدٍ)

Uhud Savaşında Kâfirlerden Yerin Dibine Batırılan Kişi

١٠١١٥ – حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : أنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : أنا الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَجُلا قَالَ يَوْمَ أُحُدٍ : اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحَمَّدٌ عَلَى الْحَقِّ فَاخْسِفْ بِي ، فَخُسِفَ بِهِ رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

10115. Abdullah b. Büreyde, babasından bildiriyor: Uhud savaşında (müşriklerden) bir adam: "Allahım! Muhammed hak üzere ise beni yerin dibine batır!" dedi. Çok geçmeden yerin dibine batırıldı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.[2]

(بَابٌ فِيمَنْ أَحْسَنَ الْقِتَالَ يَوْمَ أُحُدٍ)

Uhud Savaşında İyi Savaşanlar

١٠١١٦ – عَنْ جَابِرٍ قَالَ : دَخَلَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى فَاطِمَةَ رَحِمَةُ اللهِ عَلَيْهَا يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ :

أَفَاطِمُ هَاكَ السَّيْفَ غَيْرَ ذَمِيمِ   فَلَسْتُ بِرِعْدِيدٍ وَلاَ بِلَئِيمِ

لَعَمْرِي لَقَدْ أَبْلَيْتُ فِي نَصْرِ أَحْمَدَ   وَمَرْضَاةِ رَبٍّ بِالعِبَادِ عَلِيمِ

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنْ كُنْتَ أَحْسَنْتَ الْقِتَالَ فَقَدْ أَحْسَنَهُ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ وَابْنُ الصِّمَّةِ " . وَذَكَرَ آخر فَنَسَبَهُ مُعَلى فَقَالَ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ : يَا مُحَمَّدُ هَذَا وَأَبِيكَ الْمُوَاسَاةَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يَا جِبْرِيْلُ إِنَّهُ مِنِّي " . فَقَالَ جبريل صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَأَنَا مِنْكُمَا"

---

1 Hadisi Ahmed (3/424), Bezzâr (no. 1800) ve Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 4549) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Bezzâr (no. 1799) rivayet etmiştir.

رواه البزار, وفيه: معلى بن عبد الرحمن الواسطي, وهو ضعيف جدا وقال ابن عدي : أرجو أنه لا بأس به .

10116. Câbir bildiriyor: Uhud günü (savaş bitince) Hz. Ali, Fâtıma'nın yanına girip şu şiiri söyledi:

Ey Fâtıma! Al kılıcı, (bu kılıç) kötü bir kılıç değildir,

Ben korkak değilim, nankör de değilim

Yemin ederim ki, Ahmed'e yardımda ve kulların halini bilen

Rabbin rızası için gerekeni yaptım

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyi savaşmışsan, Sehl b. Huneyf ve İbn es-Sımme de iyi savaştı"* buyurdu. -Ravi Muallâ, üçüncü bir şahıs daha zikretti- Bunun üzerine Cibrîl: "Ey Muhammed! Yemin olsun ki, teselli budur (Ali'nin yaptığı bizim için bir tesellidir)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Cibril! O, bendendir"* buyurdu. Cibrîl ise: "Ben de sizdenim" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde çok zayıf sayılan Muallâ b. Abdirrahman el-Vâsıtî bulunmaktadır. İbn Adiyy: "Bunda (ravide) bir beis bulunmadığını umarım" dedi.[1]

١٠١١٧ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا أَبُو مَعْشَرٍ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، قَالَ : جَاءَ عَلِيٌّ إِلَى فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا يَوْمَ أُحُدٍ ، فَقَالَ : أَمْسِكِي سَيْفِي هَذَا ، فَقَدْ أَحْسَنْتُ بِهِ الضَّرْبَ الْيَوْمَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنْ كُنْتَ أَحْسَنْتَ بِهِ الْقِتَالَ ، فَقَدْ أَحْسَنَهُ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ ، وَسَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ ، وَالْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ "

رواه الطبراني, وفيه :أيوب بن أبي أمامة, قال الأزدي : منكر الحديث .

10117. Sehl b. Huneyf der ki: Uhud günü (savaş bitince) Hz. Ali, Fâtıma'nın yanına varıp: "Şu kılıcımı tut! Bugün bununla iyi vurdum (iyi savaştım)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kılıçla iyi savaşmışsan, Âsım b. Sâbit, Sehl b. Huneyf ve Hâris b. es-Sımme de iyi savaştı"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Eyyûb b. Umâme bulunmaktadır ki; el-Ezdî onun hakkında: "(Bu ravinin) hadisleri münkerdir" dedi.[2]

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1798) rivayet etmiş olup: "Hadisi bu şekilde Câbir'den başka bir kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5564) rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Ma'şer es-Sindî bulunmaktadır.

١٠١١٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : دَخَلَ عَلِيٌّ عَلَى فَاطِمَةَ يَوْمَ أُحُدٍ ، فَقَالَ : خُذِي هَذَا السَّيْفَ غَيْرَ ذَمِيمٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَئِنْ كُنْتَ أَحْسَنْتَ الْقِتَالَ ، لَقَدْ أَحْسَنَهُ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ وَأَبُو دُجَانَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10118. İbn Abbâs der ki: Uhud günü (savaş bitince) Hz. Ali, Fâtıma'nın yanına girip: "Al bu kılıcı, (bu kılıç) kötü bir kılıç değildir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyi savaşmışsan, Sehl b. Huneyf ve Ebû Ducâne Simâk b. Haraşe de iyi savaştı"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ)

Uhud Savaşında Şehit Düşenler

١٠١١٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا ذَكَرَ أَصْحَابَ أُحُدٍ " أَمَا وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي غُودِرْتُ مَعَ أَصْحَابِي بِحُضْنِ الْجَبَلِ". يَعْنِي سَفْحَ الْجَبَلِ.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير ابن إسحاق وقد صرح بالسماع .

10119. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud ashabı (şehitleri) anıldığı zaman şöyle buyururdu: *"Allah'a yemin olsun ki, ashabımla beraber dağın eteğinde kalmayı (yani Uhud savaşında şehit olup onlarla beraber gömülmeyi) temenni ettim."*

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup İbn İshâk dışındaki ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir. (Tedlis ile suçlanan) İbn İshâk, burada rivayeti şeyhinden işittiğini açıklamıştır.

١٠١٢٠ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو بِلَالٍ الأَشْعَرِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ الْعَلَاءِ الرَّازِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ قَطَنِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ حِينَ رَجَعَ مِنْ أُحُدٍ ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ ، وَعَلَى

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 6507-11644) rivayet etmiştir.

أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ : " أَشْهَدُ أَنَّكُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ اللهِ ، فَزُورُوهُمْ ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلا رَدُّوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الأعلى بن عبد الله بن أبي فروة , وهو متروك .

10120. Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşından dönerken Mus'ab b. Umeyr ile arkadaşlarının kabirlerine uğradı ve başlarında durup: *"Allah katında diri olduğunuza dair şahadet ederim! Uhud şehitlerini ziyaret edin ve onlara selam verin! Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, kıyamet gününe kadar kendilerini selamlayanların selamlarına mukabelede bulunurlar!"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde metruk bir ravi olan Abdullah b. Ebî Ferve bulunmaktadır.

١٠١٢١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْمُؤَدِّبُ ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، قَالَ : " أُصِيبَ حَمْزَةُ يَوْمَ أُحُدٍ "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

10121. Saîd b. Cübeyr: "Hamza, Uhud savaşında isabet alıp şehit oldu" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravilerdir.

١٠١٢٢ - وَعَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، ثُمَّ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ : حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10122. İbn İshâk, Uhud savaşında Müslümanlardan şehit olanların adlarını zikrederken şöyle demiştir: Muhacirlerden Hamza b. Abdilmuttalib (Uhud savaşında şehit oldu).

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٠١٢٣ - قلت : وقد سمى ابن شهاب جماعة استشهدوا يوم أحد بإسناد واحد تقدم كثير منهم فيمن شهد بدرا وأذكر من بقي ورجاله إلى ابن شهاب رجال الصحيح : حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ : أَوْسُ بْنُ أَرْقَمَ.

وَمِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : أُنَيْسُ بْنُ قَتَادَةَ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّبِيتِ : إِيَاسُ بْنُ أَوْسٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ : ثَعْلَبَةُ بْنُ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ .

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي عَامِرٍ ، وَهُوَ الَّذِي غَسَّلَتْهُ الْمَلائِكَةُ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، مِنْ بَنِي النَّبِيتِ : الْحَارِثُ بْنُ أَوْسِ بْنِ رَافِعٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : ذَكْوَانُ بْنُ عَبْدِ قَيْسٍ.

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَوَاءٍ ، رِفَاعَةُ بْنُ عَمْرٍو ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، سَعْدُ بْنُ سُوَيْدٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَوَّادٍ ، سَهْلُ بْنُ قَيْسِ بْنِ أَبِي كَعْبِ بْنِ الْقَيْنِ ".

ومن الأنصار ثم من بني سلمة : عبد الله بن عمرو بن حرام

10123. Derim ki: İbn Şihâb (bize ulaşan) tek bir senedle Uhud savaşında şehit olan bir cemaatin adlarını zikretti. Bunların çoğunun adları Bedir savaşına katılanlar arasında geçmişti. Ben geri kalanlarını zikredeceğim. Hadisin İbn Şihâb'a kadar olan ravileri *Sahîh*'in ravileridir. İbn Şihâb, Uhud savaşında şehit olanların adlarını şöyle listelemiştir:

Ensâr'dan; Benu'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Evs b. Erkam

Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Uneys b. Katâde

Ensâr'dan; Benu'n-Nebît'ten: İyâs b. Evs

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Sa'lebe b. Sa'd b. Mâlik

Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Hanzale b. Ebî Âmir ki; meleklerin cenazesini yıkadığı şahıs bu şahıstır.

Ensâr'dan; Benû'n-Nebît'ten: Hâris b. Evs b. Râfi'

Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Zekvân b. Abdikays

Ensâr'dan; Benû Sevâ'dan: Rifâa b. Amr

Ensâr'dan; Benu'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Sa'd b. er-Rabî'

Ensâr'dan; Benu'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Sa'd b. Süveyd

Ensâr'dan; Benû Sevâd'dan: Sehl b. Kays b. Ebî Ka'b b. el-Kayn

Ensâr'dan; Benû Seleme'den: Abdullah b. Amr b. Harâm.

١٠١٢٣ – قلت : وقد ذكر عروة بن الزبير فيمن استشهد يوم أحد جماعة منهم من تقدم فيمن شهد بدرا وأذكر من بقي منهم

من الأنصار ثم من بني النجار : أوس بن المنذر . ومن الأنصار ثم من بني معاوية بن عمرو : إياس بن أوس . ومن الأنصار ثم من بني ساعدة : ثعلبة بن سعد بن مالك بن خالد بن ثعلبة بن حارثة . وقتل مع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من المسلمين يوم أحد ثم من بني هاشم : حمزة بن عبد المطلب فقتله وحشي بن حرب . ومن الأنصار ثم من بني عمرو بن عوف : الحارث بن أوس بن رافع . ومن الأنصار ثم من بني زريق : ذكوان بن عبد قيس . ومن الأنصار : رفاعة بن أوس بن زعوراء بن عبد الأشهل . ومن الأنصار ثم من بني معاوية بن عوف : ربيعة بن الفضل بن حبيب بن يزيد ين تميم . واستشهد يوم أحد من المسلمين من قريش : ربيعة بن أكثم حليف بني أسد بن عبد شمس من بني أسد . ومن الأنصار : سعد بن الربيع . ومن الأنصار ثم من بني النبيت : سليط بن ثابت بن رقش . واستشهد يوم أحد مع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من بني أمية بن عبد شمس : عبد الله بن جحش حليف لهم من بني أسد بن خزيمة

ويأتي حديث سعد في كيفية قتله في مناقب عبد الله بن جحش إن شاء الله

ومن الأنصار ثم من بني سلمة : عبد الله بن عمرو بن حرام بن ثعلبة

قال الطبراني : مصعب بن عمير بن هاشم بن عبد مناف بن عبد الدار بن قصي من المهاجرين الأولين استشهد يوم أحد

10123. Derim ki: Urve b. ez-Zübeyr, Uhud savaşında şehit olan bir topluluğun adlarını zikretti. Bunların bir kısmının adları Bedir savaşına katılanlar arasında geçti. Ben geri kalanlarını zikredeceğim. Urve b. ez-Zübeyr, Uhud savaşında şehit olanların adlarını sayarken şöyle demiştir: Ensâr'dan; Benu'n-Neccâr'dan: Evs b. el-Münzir

Uhud savaşında Ensâr'dan şehit olanlardan; Benû Muâviye b. Avf'tan: İyâs b. Evs

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Sa'lebe b. Sâide b. Mâlik b. Hâlid b. Sa'lebe b. Hârise b. Amr b. el-Hazrec

Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Müslümanlardan Uhud savaşına katılanlardan; Benû Hâşim'den: Hamza b. Abdilmuttalib, Utbe b. Ğazvân'ın kölesi Vahşî onu şehit etmiştir.

Ensâr'dan; Benû Âmir b. Avf'tan: Hâris b. Evs b. Râfi'

Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Zekvân b. Abdikays

Ensâr'dan: Rifâa b. Evs b. Zeûr b. Abdileşhel

Ensâr'dan; Benû Muâviye b. Avf'tan: Rabîa b. el-Fadl b. Habîb b. Zeyd b. Temîm

Müslümanlardan Uhud savaşına katılanlardan; Kureyş kabilesinden: Beni Abdikays'ın müttefiki Benû Esed'den Rabîa b. Eksem, Uhud savaşında şehit olmuştur.

Ensâr'dan: Sa'd b. er-Rabî'

Ensâr'dan; Benî'n-Nebt'ten: Selît b. Sâbit b. Kays

Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Uhud savaşına katılanlardan; Benû Umeyye b. Abdişems'ten: Müttefikleri Benû Esed b. Huzeyme'den Abdullah b. Cahş, nasıl şehit edildiği ile ilgili Sa'd'ın hadisi Abdullah b. Cahş'ın menakıbında gelecektir.

Ensâr'dan; Benû Seleme'den: Abdullah b. Amr b. Harâm b. Sa'lebe

Taberânî dedi ki: "Mus'ab b. Umeyr el-Kureşî el-Adevî ki; bu sahabi Mus'ab b. Umeyr b. Hâşim b. Abdimenâf b. Abdiddâr b. Kusay'dır. İlk hicret edenlerden olup Uhud savaşında şehit olmuştur."

(بَابُ تَارِيْخِ وَقْعَةِ أُحُدٍ)

Uhud Savaşının Tarihi

١٠١٢٤ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : وَ " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ حِينَ صَلَّى الْجُمُعَةَ ، فَأَصْبَحَ بِالشِّعْبِ مِنْ أُحُدٍ ، فَالْتَقَوْا يَوْمَ السَّبْتِ فِي النِّصْفِ مِنْ شَوَّالٍ سَنَةَ ثَلاثٍ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10124. Muhammed b. İshâk der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günü Cuma namazını kıldıktan sonra (Medine'den) çıktı

Cumartesi sabahı Uhud mevkiindeki geçide ulaştı. Hicretin üçüncü yılında Şevvâl ayının ortasında cumartesi günü Müslümanlarla müşrikler karşı karşıya geldiler (ve böylece savaş başladı)."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ غَزْوَةِ بَنِي النَّضِيْرِ)

Benî'n-Nadîr Gazvesi

١٠١٢٥ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ : جَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم وَقَدْ كَلَّ أَصْحَابُهُ وَهُوَ يَغْسِلُ رَأْسَهُ فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ قَدْ وَضَعْتُمْ أَسْلِحَتَكُمْ وَمَا وَضَعَتِ الْمَلائِكَةُ بَعْدُ أَوْزَارَهَا . فَكَفَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم رَأْسَهُ قَبْلَ أَنْ يُفْرِغَ مِنْ غَسْلِهِ فَأَتَوا النَّضِيْرِ فَفَتَحَ اللهُ لَهُ

رواه الطبراني ,وفيه: نعيم بن حبان, وهو ضعيف, وقد وثقه ابن حبان وقال : يخطئ .

10125. Abdullah b. Ebî Evfâ anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını yıkarken, Cibril gelerek "Ey Muhammed! Siz silahlarınızı bıraktınız mı? Melekler henüz silahlarını bırakmadılar" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) başını yıkamaktan vazgeçip Benî'n-Nadîr'in üzerine yürüdüler. Yüce Allah, O'na zafer bahşetti ve onlara ait toprakların fethedilmesini müyesser kıldı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Nuaym b. Hibbân bulunmaktadır. Bu raviyi İbn Hibbân güvenilir saymış ve: "Hata eder(di)" demiştir.

(بَابُ غَزْوَة بِئْرِ مَعُونَةَ)

Bi'r-i Maûne Gazvesi

١٠١٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ ، ثنا أَبُو مُصْعَب ، ثنا عَبْدُ الْمُهَيْمِنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ عَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم الْمَدِينَةَ , فَرَاجَعَ النَّبِيَّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم وَارْتَفَعَ صَوْتُهُ ، وَثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ قَائِمٌ بِسَيْفِهِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : يَا عَامِرُ ، غُضَّ مِنْ صَوْتِكَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : وَمَا أَنْتَ وَذَاكَ ؟ فَقَالَ ثَابِتٌ : أَمَا وَالَّذِي أَكْرَمَهُ ، لَوْلا أَنْ يَكْرَهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّم لَضَرَبْتُ بِهَذَا السَّيْفِ رَأْسَكَ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ عَامِرٌ وَهُوَ جَالِسٌ وَثَابِتٌ قَائِمٌ ، فَقَالَ لَهُ : أَمَا وَاللَّهِ يَا ثَابِتُ ، لَئِنْ عُرِضَتْ نَفْسُكَ لِي لَتُوَلِّيَنَّ عَنِّي ، فَقَالَ ثَابِتٌ

: أَمَا وَاللَّهِ يَا عَامِرُ ، لَئِنْ عُرِضَتْ نَفْسُكَ لِلِسَانِي لَتَكْرَهَنَّ حَيَاتِي ، فَعَطَسَ ابْنُ أَخٍ لِعَامِرٍ ، فَحَمِدَ اللَّهَ ، فَشَمَّتَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، ثُمَّ عَطَسَ عَامِرٌ ، فَلَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ ، فَلَمْ يُشَمِّتْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ عَامِرٌ : شَمَّتَّ هَذَا الصَّبِيَّ وَتَرَكْتَنِي ؟ قَالَ : " إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللَّهَ " ، فَقَالَ : فَمَحْلُوفَةٌ ، لأَمْلأَنَّهَا عَلَيْكَ خَيْلا وَرِجَالا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " يَكْفِينِيكَ اللَّهُ وَابْنَا قِيلَةَ " ، ثُمَّ خَرَجَ عَامِرٌ ، فَجَمَعَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَاجْتَمَعَ إِلَيْهِ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ أَبْطُنٌ ثَلاثَةٌ ، هُمُ الَّذِينَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَدْعُو عَلَيْهِمْ : عُصَيَّةُ وَذَكْوَانُ وَرِعْلٌ ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَدْعُو عَلَيْهِمْ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ : " اللَّهُمَّ الْعَنْ لِحْيَانًا وَرِعْلا وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ عَصَتِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ " ، فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم سَبْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ، فَلَمَّا سَمِعَ أَنَّ عَامِرًا قَدْ جَمَعَ لَهُ ، بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فِيهِمْ عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيَّ وَسَائِرُهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ وَأَمِيرُهُمُ الْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو ، فَمَضَوْا حَتَّى نَزَلُوا بِئْرَ مَعُونَةَ ، فَأَقْبَلَ ، حَتَّى هَجَمَ عَلَيْهِمْ ، فَقَتَلَهُمْ كُلَّهُمْ ، فَلَمْ يُفْلِتْ مِنْهُمْ إِلا عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ ، كَانَ فِي الرِّكَابِ ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَوْمَ قُتِلُوا خَبَرَ أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ : " قَدْ قُتِلَ أَصْحَابُكُمْ فَرُوُوا رَأْيَكُمْ " ، فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم عَلَى عَامِرٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " اللَّهُمَّ اكْفِنِي عَامِرًا " ، فَكَفَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ ، فَأَقْبَلَ حَتَّى نَزَلَ بِفِنَائِهِ ، فَرَمَاهُ اللَّهُ بِالذُّبْحَةِ فِي حَلْقِهِ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ سَلُولٍ ، وَأَقْبَلَ يَنْزُو وَهُوَ يَقُولُ : يَا لِعَامِرٍ مِنْ غُدَّةٍ كَغُدَّةِ الْجَمَلِ ، فِي بَيْتِ سَلُولِيَّةٍ ، يَرْغَبُ أَنْ يَمُوتَ فِي بَيْتِهَا ، فَلَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ حَتَّى مَاتَ فِي بَيْتِهَا ، وَكَانَ زَيْدُ بْنُ قَيْسٍ أَصَابَتْهُ صَاعِقَةٌ فَاحْتَرَقَ فَمَاتَ ، وَرَجَعَ مَنْ كَانَ مَعَهُمْ

رواه الطبراني, وفيه :عبد المهيمن بن عباس, وهو ضعيف .

10126. Abdülmuheymin, babasından, o da dedesinden (yani Sehl b. Sa'd'dan) bildiriyor: Âmir b. et-Tufayl, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Medine'ye geldi. Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) tartışıp sesi yükseldi. Sâbit b. Kays kılıcıyla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında duruyordu. Sâbit: "Ey Âmir! Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı sesini kıs!" deyince: "Sana ne? Bu işe neden karışıyorsun?" dedi. Sâbit: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şereflendiren Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hoşlanmamış olsaydı bu kılıçla boynunu vurup başını koparırdım" dedi. Âmir oturduğu yerden ayakta duran Sâbit'e bakıp kendisine: "Ey Sâbit! Allah'a yemin olsun ki, karşıma çıkarsan beni bırakarak dönüp gideceksin!" dedi. Sâbit: "Ey Âmir! Allah'a yemin olsun ki, dilime düşersen hayatta olmamdan

hoşlanmayacaksın" dedi. Bu arada Âmir'in yeğeni hapşırdı ve: "Elhamdülillah (Allah'a hamdolsun)" dedi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) *"Yerhamukellah* (Allah sana merhamet etsin)" dedi. Sonra Âmir hapşırdı ve "Elhamdülillah (Allah'a hamdolsun)" demedi. Dolayısıyla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine "Yerhamükellah (Allah sana merhamet etsin)" demedi. Bunun üzerine Âmir: "Şu çocuğa «Yerhamükellah (Allah sana merhamet etsin)» dedin; bana ise demedin, neden?" diye sorunca: *"Bu çocuk «Elhamdülillah (Allah'a hamdolsun)» dediği için (sen ise demedin)"* buyurdu. Âmir: "Yemin olsun ki, üzerine saldırıp Medine'yi atlılarla ve yayalarla (piyadelerle) dolduracağım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): ***"(Sana karşı) Allah bana yeter! Kıyle'nin iki oğlu da beni senin şerrinden korur"*** buyurdu.

Sonra Âmir çıkıp gitti ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı bir ordu topladı. Benû Süleym'den üç kol, etrafında toplandılar. Bunlar daha önce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) beddua ettiği kabileler olan: Usayya, Zekvân ve Ri'l'dir. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazında: *"Allahım! Lihyân, Ri'l, Zekvân ve Allah'a isyan eden Usayya'ya lanet et! Allahu ekber* (deyip rükuya gidiyordu)" diye onlara beddua ediyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) on yedi gece onlara beddua etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Âmir'in kendisine karşı bir ordu hazırladığını duyunca Amr b. Umeyye ed-Damrî ile Ensâr'dan bir topluluğu gönderdi, başlarına Münzir b. Amr'ı komutan olarak tayin etti. Yola çıkıp Bi'r-i Maûne'ye kadar gittiler ve orada konakladılar. Âmir gelip üzerlerine saldırdı ve hepsini öldürdü. Bu topluluktan sadece Amr b. Umeyye kurtuldu, develer arasında bulunuyordu. Yüce Allah, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabının öldürüldüğü günde Resûlüne: ***"Ashabınız öldürüldü! Bu konuda (istişare edip) kararınızı verin!"*** diye vahyetti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): ***"Allahım! Âmir'e karşı bana kifayet et!"*** diye Âmir'e beddua etti. Nitekim Yüce Allah, O'na kifayet etti.

Âmir gelip yakın bir yere konakladı. Ama Selûl kabilesinden bir kadının evindeyken, Yüce Allah boğazına bir hastalık musallat etti. Sıçrayarak gelip: "Tıpkı deve vebası gibi bir vebaya tutulan Âmir'in vay haline! Selûl kabilesinden bir kadının evinde! Bu kadının evinde ölmeyi temenni ediyor" diyordu. Kadının evinde ölünceye kadar o hal üzere kaldı. Zeyd b. Kays'ı ise bir yıldırım çarptı ve yanarak öldü. Beraberlerinde olanlar da geri döndü.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülmuheymin b. Abbâs bulunmaktadır.

١٠١٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا بَعَثَ حَرَاماً خَالَهُ أَخُو أُمِّ سُلَيْمٍ فِي سَبْعِينَ رَجُلاً فَقُتِلُوا يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ وَكَانَ رَئِيسُ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَئِذٍ عَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ وَكَانَ هُوَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اخْتَرْ مِنِّي ثَلَاثَ خِصَالٍ يَكُونُ لَكَ أَهْلُ السَّهْلِ وَيَكُونُ لِي أَهْلُ الْوَبَرِ أَوْ أَكُونُ خَلِيفَةً مِنْ بَعْدِكَ أَوْ أَغْزُوكَ بِغَطَفَانَ أَلْفِ أَشْقَرَ وَأَلْفِ شَقْرَاءَ. قَالَ فَطُعِنَ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي فُلَانٍ فَقَالَ غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الْبَعِيرِ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي فُلَانٍ ائْتُونِي بِفَرَسِي. فَأُتِيَ بِهِ فَرَكِبَهُ فَمَاتَ وَهُوَ عَلَى ظَهْرِهِ فَانْطَلَقَ حَرَامٌ أَخُو أُمِّ سُلَيْمٍ وَرَجُلَانِ مَعَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ وَرَجُلٌ أَعْرَجُ فَقَالَ لَهُمْ كُونُوا قَرِيباً مِنِّي حَتَّى آتِيَهُمْ فَإِنْ آمَنُونِي وَإِلَّا كُنْتُمْ قَرِيباً فَإِنْ قَتَلُونِي أَعْلَمْتُمْ أَصْحَابَكُمْ. قَالَ فَأَتَاهُمْ حَرَامٌ فَقَالَ أَتُؤْمِنُونِي أُبَلِّغْكُمْ رِسَالَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْكُمْ قَالُوا نَعَمْ. فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ وَأَوْمَأُوا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ مِنْ خَلْفِهِ فَطَعَنَهُ حَتَّى أَنْفَذَهُ بِالرُّمْحِ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ. قَالَ ثُمَّ قَتَلُوهُمْ كُلَّهُمْ غَيْرَ الْأَعْرَجِ كَانَ فِي رَأْسِ جَبَلٍ. فذكر الحديث

10127. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Enes'in dayısı -Ümmü Süleym'in de kardeşi olan- Harâm'ı yetmiş kişiyle beraber göndermiş ve "Bi'r-i Maûne" faciası günü onların hepsi şehit edilmişti. O zaman Müşriklerin lideri, Âmir b. et-Tufeyl idi. Bu adam, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ey Muhammed! Seni üç şeyden birini seçmende muhayyer bırakıyorum: Ya Sehl halkı, yani vadide oturanlar senin, Meder halkı da yani beldedekiler benim olsun veya senden sonra yerine ben halife olayım ya da bin tane kızıl erkek deve, bin de kızıl dişi deve ile Gatafan kabilesiyle sana saldıracağım" demişti. Âmir, vebaya yakalanmış veya tıpkı deve tümörüne benzer bir şişliğe maruz kalmış ve falan oğullarından (Selûl oğulları) bir kadının evinde iken: "Bana atımı getirin" diyerek atına binip onun sırtında iken öldü. Ümmü Süleym'in kardeşi Harâm ve beraberinde bulunan iki kişi yola çıktılar. Bunlardan biri Benû Umeyye'den, biri de topaldır. Harâm onlara: "İkiniz bana yakın durun. Ben onların yanına gideceğim, eğer bana güvence verirlerse siz yakın olmuş olursunuz, yok beni öldürecek olurlarsa gider arkadaşlarınıza haber verirsiniz" dedi. Böylece Harâm, müşriklere anlatmaya başladı. Lakin onlar içlerinden birine işaret ettiler, o da arkasından gelerek mızrağı ona sapladı, mızrak onu delip ucu ön tarafından çıktı. Bunun üzerine Harâm: "Allahu Ekber, Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki (şehitliği) kazandım" dedi. Sonra topal adam dışındaki Müslümanlara yetiştiler ve onların hepsini öldürdüler. Topal olan dağın tepesinde olduğu için kurtuldu... Hadis devam ediyor.

١٠١٢٨ - وفي رواية : قَالَ هَمَّامٌ فَأُرَاهُ قَدْ ذَكَرَ مَعَ الأَعْرَجِ آخَرَ مَعَهُ عَلَى الْجَبَلِ.

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10128. Başka bir rivayette: Hemmâm dedi ki: (İshâk'ın) Dağda topalla beraber bir kişi daha bulunduğunu söylediğini sanıyorum.

★Derim ki: Bu hadis kısa metniyle *Sahîh*'te rivayet edilmiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٢٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، أنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : جَاءَ مُلاعِبُ الأَسِنَّةِ إِلَى النَّبِيِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَدِيَّةٍ ، فَعَرَضَ عَلَيْهِ الإِسْلامَ ، فَأَبَى أَنْ يُسْلِمَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَإِنِّي لا أَقْبَلُ هَدِيَّةَ مُشْرِكٍ " قَالَ : " فَابْعَثْ إِلَى أَهْلِ نَجْدٍ مَنْ شِئْتَ ، فَأَنَا لَهُمْ جَارٌ ، فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ بِقَوْمٍ فِيهِمُ الْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو ، وَهُوَ الَّذِي كَانَ يُقَالُ لَهُ : الْمُعْتِقُ ، أَعْتَقَ عِنْدَ الْمَوْتِ ، فَاسْتَجَاشَ عَلَيْهِمْ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ بَنِي عَامِرٍ ، فَأَبَوْا أَنْ يُطِيعُوهُ ، وَأَبَوْا أَنْ يَخْفِرُوا مُلاعِبَ الأَسِنَّةِ ، فَاسْتَجَاشَ عَلَيْهِمْ بَنِي سُلَيْمٍ فَأَطَاعُوهُ فَاتَّبَعَهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ رَامٍ ، فَأَدْرَكُوهُمْ بِبِئْرِ مَعُونَةَ ، فَقَتَلُوهُمْ إِلا عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيَّ

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10129. İbn Ka'b b. Mâlik'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: "Mulâibu'l-Esinne" lakaplı bir adam, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip birtakım hediyeler getirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona İslam'a girme teklifi yaptıysa da, adam Müslüman olmayı kabul etmedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ben müşrik birinin hediyesini kabul edemem"* buyurdu. Adam da: "Dilediğin elçilerini Necd halkına gönderebilirsin. (Umarım ki davetini kabul ederler) Ben onların himayecisi olurum" dedi. Bu konuşma üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aralarında Münzir b. Amr'ın da bulunduğu bir grubu yolladı. Bu adama (Münzir b. Amr'a) "el-Mu'tik liyemût" veya "A'taka inde'l-mevt" denirdi. Âmir b. et-Tufeyl bunların geldiğini haber alınca Benû Âmir'i onlara karşı kışkırttıysa da onlar Âmir'e itaat etmeyi reddettiler ve "Mulâibu'l-Esinne" lakaplı adamın himaye ahdini bozmak istemediler. Âmir b. et-Tufeyl, bu sefer Benû Süleym'i onlara karşı kışkırttı. Benû Süleym kendisine itaat edince yüz kişilik bir okçu grubuyla onlara saldırdı. Bi'r-i Mâûne'de onlara yetişip Amr b. Umeyye ed-Damrî dışındaki Müslümanların hepsini öldürdüler.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٣٠ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَفَّافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا بْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ ، عَنِ بْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، وَغَيْرِهِ ، أَنَّ عَامِرَ بْنَ مَالِكِ بْنِ جَعْفَرٍ ، الَّذِي يُدْعَى مُلاعِبَ الأَسِنَّةِ ، قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُشْرِكٌ ، فَعَرَضَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الإِسْلامَ ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنِّي لا أَقْبَلُ هَدِيَّةَ مُشْرِكٍ " قَالَ عَامِرُ بْنُ مَالِكٍ : " ابْعَثْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ شِئْتَ مِنْ رُسُلِكَ ، فَأَنَا لَهُمْ جَارٌ ، فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَهْطًا فِيهِمُ الْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو السَّاعِدِيُّ ، يُقَالُ لَهُ : أَعْتَقَ لِيَمُوتَ عَيْنًا فِي أَهْلِ نَجْدٍ ، فَسَمِعَ بِهِمْ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ فَاسْتَنْفَرَ لَهُمْ بَنِي سُلَيْمٍ ، فَنَفَرُوا مَعَهُ ، فَقَتَلُوهُمْ بِبِئْرِ مَعُونَةَ غَيْرَ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ ، أَخَذَهُ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ ، فَأَرْسَلَهُ ، فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِهِمْ ، وَكَانَ فِيهِمْ عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ ، فَزَعَمَ لِي عُرْوَةُ أَنَّهُ قُتِلَ يَوْمَئِذٍ فَلَمْ يُوجَدْ جَسَدُهُ حِينَ دَفَنُوهُ ، يَقُولُ عُرْوَةُ : وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الْمَلائِكَةَ هِيَ دَفَنَتْهُ ، فَقَالَ حَسَّانٌ : يُحَرِّضُ عَلَى عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ :

بَنِي أُمِّ الْبَنِينَ أَلَمْ يَرُعْكُمْ وَأَنْتُمْ مِنْ ذَوَائِبِ أَهْلِ نَجْدِ

تَهَكُّمِ عَامِرٍ بِأَبِي بَرَاءٍ لِيَخْفِرَهُ وَمَا خَطَأٌ كَعَمْدِ

فَطَعَنَ رَبِيعَةُ بْنُ عَامِرِ بْنِ مَالِكٍ عَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ فِي خَفْرَتِهِ ، عَامِرَ بْنَ مَالِكٍ فِي فَخِذِهِ طَعْنَةً فَقَدَّهُ ؟ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10030. İbn Şihâb, Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik ve başkasından nakletmiştir: "Mûlâibü'l-Esinne" lakaplı Âmir b. Malik b. Câfer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Ama hâlâ müşrik idi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu İslam'a davet etti ve ona: *"Ben müşrik birinin hediyesini kabul edemem"* buyurdu. Âmir b. Malik: "Ya Resûlallah! Benimle dilediğin elçilerini gönderebilirsin. (Umarım ki insanlar davetini kabul ederler) Ben onların himayecisi olurum" dedi. Bu konuşma üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aralarında "A'taka liyemût (Ölmek üzere azat etti)" diye anılan Münzir b. Amr es-Sâidî'nin de bulunduğu sahabeden bir grubu temsilci heyeti olarak Necd halkına yolladı. Âmir b. et-Tufeyl bunların geldiğini haber alınca Benû Süleym'i onlara karşı kışkırttı. Onlar bunu kabul edip Mâûne kuyusunda Amr b.

Umeyye ed-Damrî dışındaki Müslümanların hepsini öldürdüler. Âmir b. et-Tufeyl, Amr b. Umeyye'yi alıp (Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına) gönderdi. Ölenler arasında Âmir b. Fuheyre de bulunuyordu.

Urve'nin iddia ettiğine göre o gün Âmir b. Fuheyre öldürüldü, ama kendisini defnetmek istedikleri zaman cesedini bulamadılar. Urve der ki: "Meleklerin onu defnettiğine inanıyorlardı" - Hassân, Âmir b. et-Tufeyl'e karşı şu şiiri söyledi:

Ey Benû Ümmi'l-Benîn! Siz Necd halkının yücelerinden iken, sizi korkutmadı mı?

Âmir b. Tufeyl'in Ebû'l-Berâ'yı himayeye almasıyla alay etmesi.

Bile bile kasden yapılan hata gibi olamaz.

Rabîa b. Âmir b. Mâlik gidip -Âmir b. Mâlik'in himaye sözünü hiçe sayan- Âmir b. et-Tufeyl'e hücum ederek bacağını vurup yaraladı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٣١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : " ثُمَّ غَزْوَةُ الْمُنْذِرِ بْنِ عَمْرٍو أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ إِلَى بِئْرِ مَعُونَةَ ، وَبَعَثَ مَعَهُمُ الْمُطَّلِبَ السُّلَمِيَّ لِيَدُلَّهُمْ عَلَى الطَّرِيقِ ، فَبَعَثَ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ يَسْتَمِدُّونَهُ فَأَمَدَّهُمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ ، فَقُتِلَ الْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو وَأَصْحَابُهُ ، إِلا عُمَرَ بْنَ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيَّ ، فَإِنَّهُمْ أَسَرُوهُ فَاسْتَحْيَوْهُ حَتَّى قَدِمُوا بِهِ مَكَّةَ فَهُوَ دَفَنَ حَبِيبَ بْنَ عَدِيٍّ ، وَعَرَضَ الْمُشْرِكُونَ عَلَى عُرْوَةَ بْنِ الصَّلْتِ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ أَنْ يُؤَمِّنُوهُ فَأَبَى ، فَقَتَلُوهُ ، فَذُكِرَ لَنَا أَنَّ الْمُسْلِمِينَ قَالُوا يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ حِينَ أَحَاطَ بِهِمُ الْعَدُوُّ : اللَّهُمَّ إِنَّا لا نَجِدُ مَنْ يُبَلِّغُ عَنَّا رَسُولَكَ غَيْرَكَ ، اللَّهُمَّ فَاقْرَأْ عَلَيْهِ مِنَّا السَّلامَ وَأَخْبِرْهُ خَبَرَنَا "

رواه الطبراني، وفيه: ابن لهيعة، وحديثه حسن إذا توبع عليه .

10131. Urve b. ez-Zübeyr anlatıyor: Sonra Benû Sâide kabilesine mensup kardeşi Münzir b. Amr'ın Bi'r-i Maûne gazvesi vardır. Onlarla beraber yolu göstermesi için Muttalib e-Sülemî'yi gönderdi. Allah'ın düşmanları Âmir b. et-Tufeyl'e haber gönderip kendilerine yardım etmesini istediler. Nitekim (Âmir b. et-Tufeyl) Müslümanlara karşı onlara yardım etti. (Bu gazvede) Münzir b. Amr ve arkadaşları öldürüldü. Sadece Amr b. Umeyye ed-Damrî kurtuldu. Onu esir alıp Mekke'ye getirinceye kadar hayatta bıraktılar. Kendisi Habîb b. Adiyy'i defnetti. Bi'r-i Maûne katliamı olduğu gün müşrikler Urve b. es-Salt'a

eman vermeyi teklif ettiler, ama Urve bu teklifi reddetti. Bunun üzerine onu da öldürdüler. Bi'r-i Maûne katliamı olduğu günde, düşmanlar etraflarını kuşatınca Müslümanların: "Ey Rabbimiz! Bizim haberimizi Resûlüne ulaştıracak senden başka kimse bulamıyoruz. Ey Rabbimiz! O'na bizden selamımızı ve haberimizi ulaştır!" diye dua ettikleri söylenmiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş senedinde İbn Lehîa bulunmakradır ki; bu ravinin hadisi başka bir hadisle desteklenmişse hasen sayılmıştır.[1]

١٠١٣٢ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أُحُدٍ بَقِيَّةَ شَوَّالٍ ، وَذَا الْقَعْدَةِ ، وَذَا الْحِجَّةِ وَوَلِيَ تِلْكَ الْحَجَّةَ الْمُشْرِكُونَ ، وَالْمُحَرَّمَ ، ثُمَّ بَعَثَ أَصْحَابَ بِئْرِ مَعُونَةَ فِي سَفَرٍ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ مِنْ أُحُدٍ " فَكَانَ مِنْ حَدِيثِهِمْ كَمَا حَدَّثَنِي أَبِي إِسْحَاقُ بْنُ يَسَارٍ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بن محمد بن عمرو بن حزم ، وغيرهم من أهل العلم , قَالُوا : قَدِمَ أَبُو بَرَاءٍ عَامِرُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جَعْفَرٍ مُلاعِبُ الأَسِنَّةِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَعَرَضَ عَلَيْهِ الإِسْلامَ وَدَعَاهُ إِلَيْهِ فَلَمْ يُسْلِمْ وَلَمْ يَبْعُدْ مِنَ الإِسْلامِ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، لَوْ بَعَثْتَ رِجَالا مِنْ أَصْحَابِكَ إِلَى أَهْلِ نَجْدٍ فَدَعَوْهُمْ إِلَى الإِيمَانِ ، رَجَوْتُ أَنْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ ، فَابْعَثْهُمْ فَلْيَدْعُوا النَّاسَ إِلَى أَمْرِكَ ، فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُنْذِرَ بْنَ عَمْرٍو أَخَا بَنِي سَاعِدَةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ الْخَزْرَجِ الْمُعْنِقَ لِيَمُوتَ فِي أَرْبَعِينَ رَجُلا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ خِيَارِهِمْ مِنْهُمُ الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ ، وَحَرَامُ بْنُ مِلْحَانَ أَخُو بَنِي عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ ، وَعُرْوَةُ بْنُ أَسْمَاءَ بْنِ الصَّلْتِ السُّلَمِيُّ ، وَنَافِعُ بْنُ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ الْخُزَاعِيُّ ، وَعَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ ، وَرِجَالٌ مُسَمَّوْنَ مِنْ خِيَارِ الْمُسْلِمِينَ ، فَسَارُوا حَتَّى نَزَلُوا بِئْرَ مَعُونَةَ وَهِيَ بَيْنَ أَرْضِ بَنِي عَامِرٍ ، وَحَرَّةِ بَنِي سُلَيْمٍ ، كِلا الْبَلَدَيْنِ مِنْهَا قَرِيبٌ ، وَهِيَ مِنْ سُلَيْمٍ أَقْرَبُ ، فَلَمَّا نَزَلُوهَا بَعَثُوا حَرَامَ بْنَ مِلْحَانَ بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ ، فَلَمَّا أَتَاهُمْ لَمْ يَنْظُرْ فِي كِتَابِهِ إِلَى أَنْ عَدَا عَلَى الرَّجُلِ فَقَتَلَهُ ، ثُمَّ اسْتَصْرَخَ عَلَيْهِمْ بَنِي عَامِرٍ ، فَأَبَوْا أَنْ يُجِيبُوهُ إِلَى مَا دَعَاهُمْ ، وَقَالُوا : لَنْ نَخْفِرَ أَبَا بَرَاءٍ ، وَقَدْ عَقَدَ لَهُمْ عَقْدًا وَجِوَارًا ، فَاسْتَصْرَخَ عَلَيْهِمْ قَبَائِلَ بَنِي سُلَيْمٍ : عُصَيَّةَ ، وَرِعْلا وذَكْوَانًا ، فَأَجَابُوهُ إِلَى ذَلِكَ فَخَرَجُوا حَتَّى غَشُوا الْقَوْمَ ، فَأَحَاطُوا بِهِمْ فِي رِحَالِهِمْ ، فَلَمَّا رَأَوْهُمْ أَخَذُوا أَسْيَافَهُمْ ثُمَّ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (20/355-356) rivayet etmiştir.

قَاتَلُوهُمْ حَتَّى قُتِلُوا عَنْ آخِرِهِمْ ، إِلا كَعْبَ بْنَ زَيْدٍ أَخَا بَنِي دِينَارِ بْنِ النَّجَّارِ ، فَإِنَّهُمْ تَرَكُوهُ فِيهِ رَمَقٌ ، فَارْتُثَّ مِنْ بَيْنِ الْقَتْلَى فَعَاشَ حَتَّى قُتِلَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ ، فَكَانَ فِي سَرْحِ الْقَوْمِ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ ، وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَحَدُ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، فَلَمْ يُنَبِّئْهُمَا بِمُصَابِ إِخْوَتِهِمَا إِلا الطَّيْرُ تَحُومُ عَلَى الْعَسْكَرِ ، فَقَالَ : وَاللَّهِ إِنَّ لِهَذِهِ الطَّيْرِ لَشَأْنًا ، فَأَقْبَلا لِيَنْظُرَا ، فَإِذَا الْقَوْمُ فِي دِمَائِهِمْ ، فَإِذَا الْخَيْلُ الَّتِي أَصَابَتْهُمْ وَاقِفَةٌ ، فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ لِعَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ : مَا تَرَى ؟ قَالَ : أَرَى أَنْ نَلْحَقَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنُخْبِرَهُ الْخَبَرَ ، فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ : لَكِنِّي مَا كُنْتُ أَرْغَبُ بِنَفْسِي عَنْ مَوْطِنٍ قُتِلَ فِيهِ الْمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو ، وَمَا كُنْتُ لِتُخْبِرَنِي عَنْهُ الرِّجَالُ ، ثُمَّ قَاتَلَ الْقَوْمَ حَتَّى قُتِلَ ، وَأَخَذَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ أَسِيرًا ، فَلَمَّا أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ مِنْ مُضَرَ أَطْلَقَهُ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ وَجَزَّ نَاصِيَتَهُ ، وَأَعْتَقَهُ عَنْ رَقَبَةٍ زَعَمَ أَنَّهَا كَانَتْ عَلَى أُمِّهِ ، فَخَرَجَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْقَرْقَرَةِ مِنْ صَدْرِ قَنَاةٍ أَقْبَلَ رَجُلانِ مِنْ بَنِي عَامِرٍ حَتَّى نَزَلا مَعَهُ فِي ظِلٍّ هُوَ فِيهِ ، وَكَانَ لِلْعَامِرِيَّيْنِ عَقْدٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجِوَارٌ ، فَلَمْ يَعْلَمْ بِهِ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ وَقَدْ سَأَلَهُمَا حِينَ نَزَلا : مِمَّنْ أَنْتُمَا ؟ قَالا : مِنْ بَنِي عَامِرٍ ، فَأَمْهَلَهُمَا حَتَّى إِذَا نَامَا عَدَا عَلَيْهِمَا فَقَتَلَهُمَا وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ أَصَابَ بِهِمَا ثَأْرَهُ مِنْ بَنِي عَامِرٍ لِمَا أَصَابُوا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا قَدِمَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَهُ الْخَبَرَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَئِنْ قَتَلْتَ قَتِيلَيْنِ لأَدِيَنَّهُمَا " ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَذَا عَمَلُ أَبِي بَرَاءٍ ، قَدْ كُنْتُ لَهَا كَارِهًا مُتَخَوِّفًا " فَبَلَغَ أَبَا بَرَاءٍ فَشَقَّ عَلَيْهِ إِخْفَارُ عَامِرٍ إِيَّاهُ ، وَمَا أُصِيبَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَبَبِهِ وَجِوَارِهِ ، وَقَالَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يُحَرِّضُ بَنِي أَبِي بَرَاءٍ عَلَى عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ :

بَنِي أُمِّ الْبَنِينَ أَلَمْ يَرُعْكُمْ ... وَأَنْتُمْ مِنْ ذَوَائِبِ أَهْلِ نَجْدِ

تَهَكُّمُ عَامِرٍ بِأَبِي بَرَاءٍ ... لِيَخْفِرَهُ وَمَا خَطَأٌ كَعَمْدِ

أَلا أَبْلِغْ رَبِيعَةَ ذَا الْمَسَاعِي ... فَمَا أَحْدَثْتَ فِي الْحَدَثَانِ بَعْدِي

أَبُوكَ أَبُو الْحُرُوبِ أَبُو بَرَاءٍ ... وَخَالُكَ مَاجِدٌ حَكَمُ بْنُ سَعْدِ

فَحَمَلَ رَبِيعَةُ بْنُ عَامِرٍ عَلَى عَامِرِ بْنِ الطُّفَيْلِ ، فَطَعَنَهُ بِالرُّمْحِ ، فَوَقَعَ فِي فَخِذِهِ وَأَشْوَاهُ وَوَقَعَ عَنْ فَرَسِهِ ، فَقَالَ : " هَذَا عَمَلُ أَبِي بَرَاءٍ ، فَإِنْ أَمُتْ فَدَمِي لِعَمِّي ، فَلا يُتْبَعَنَّ بِهِ ، وَإِنْ أَعِشْ فَسَأَرَى رَأْيِي فِيمَا أَتَى إِلَيَّ " رواه الطبراني ورجاله ثقات إلى ابن إسحاق .

10132. Muhammed b. İshâk anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşından sonra Şevvâl ayının geri kalanını, Zilkâde, Zilhicce -ki bu yılda haccı müşrikler idare etti- ve Muharrem aylarını geçirdikten sonra; yani Uhud savaşından dört ay sonra Bi'r-i Maûne ashabını gönderdi. Bu hadiseyi bana babam, Muğîre b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm ile Abdullah b. Ebî Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm ve ilim ehlinden olan başka kişilerden aktardı:

Mulâibu'l-Esinne lakablı Ebu'l-Berâ Âmir b. Mâlik b. Câfer Medine'ye Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu İslâm'a davet etti. Ebû'l-Bera, ne evet dedi, ne de reddetti, sadece: "Ey Muhammed! Ashabından bir topluluğu benimle birlikte Necd halkına göndersen de senin dinine onları davet etseler, bunu kabul edeceklerini umuyorum. Ashâbını gönder, insanları senin dinine davet etsinler" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Benû Sâide b. Ka'b b. el-Hazrec kabilesinin üyesi "el-Mu'tiku liyemût" lakaplı Münzir b. Amr'ı kırk kişilik ileri gelen bir sahabe grubu ile oraya yolladı. İçlerinde Haris b. es-Sımme, -Benî Adiy b. Neccâr'a mensup - Harâm b. Milhan, Urve b. Esmâ b. es-Salt es-Sülemî, Nâfi' b. Bedîl b. Verkâ el-Huzâî, Ebû Bekr'in kölesi Âmir b. Fuheyre ve seçkin Müslümanlardan adları zikredilmiş bir grup vardı. Bunlar yola çıkıp Bi'r-i Mâûne mevkiine varınca orada konakladılar. Burası Benû Âmir yurdu ile Benû Süleym taşlığı arasında bir kuyu idi. Bu iki belde de bu kuyuya yakındır, ama Benû Süleym'e daha yakındır. O mevkide konaklayınca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mektubunu Harâm b. Milhan ile Âmir b. et-Tufeyl'e yolladılar. Harâm b. Milhan yanlarına gelince mektuba hiç bakmadan adamın üzerine saldırıp onu öldürdü. Sonra onlara saldırmak için Benû Âmir'i çağırdı. Ama onlar Âmir b. et-Tufeyl'in kendilerini davet ettiği şeye icabet etmediler ve: "Ebu'l-Berâ'nın (verdiği eman) anlaşmasını bozmayız" dediler. Ebu'l-Berâ onlara (Müslümanlara) eman ve himaye sözü vermişti. Bunun üzerine Benû Süleym kabileleri Usayye, Ri'l ve Zekvan'ı yardıma çağırıp saldırmaya kışkırttı. Onlar da ona icabet ederek Müslümanları konakladıkları yerde kuşattılar. Müslümanlar onları görünce kılıçlarını alıp onlarla çarpıştılar. Benû Dinâr b. en-Neccâr'a mensup Ka'b b. Zeyd dışında kalanların hepsini şehit ettiler. Onu da ölecek diye bıraktılar. O da oradaki ölüler arasından götürüldü. Daha sonra Hendek savaşında

şehit oluncaya kadar yaşadı. O sırada, onların hayvanlarını otlatmakta olan Amr b. Umeyye ed-Damrî ile Ensâr'dan birinin ancak yırtıcı kuşların cesetler etrafında uçuşması ile olaydan haberleri olabildi. "Vallahi bu kuşların uçuşmasında bir şey var" deyip bakmaya geldiler. Ne görsünler; Müslümanlar kanlar içinde serilmişler onları öldüren atlılar duruyor. Ensarî, Amr b. Umeyye'ye: "Ne yapmayı düşünüyorsun?" deyince: "Hemen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip durumu bildirelim" dedi. Ensarî: "Ama ben Münzir b. Amr'ın şehit edildiği bir meydandan ayrılıp gitmek istemiyorum. Ya da yiğitlerin ölüm haberini soracaklara haber verecek değilim" dedi. Sonra müşriklere saldırıp şehit oluncaya kadar çarpıştı. Amr b. Umeyye de esir alındı. Amr onlara, kendisinin Mudar kabilesinden olduğunu söyleyince Âmir b. et-Tufeyl onu serbest bıraktı ve alnının saçını kesip, güya anasının boynunda borç olarak bulunduğunu iddia etiği "köle azat etme" yerine Amr'ı serbest bıraktı. Amr b. Umeyye yola çıkıp, Kanât önlerindeki Karkara denilen yere geldiğinde Benû Âmir'den iki kişi onun oturduğu gölgeye gelip konakladılar. Benû Âmir ile Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arasında yapılmış bir anlaşma ve birbirini koruma taahhüdü vardı. Ama Amr b. Umeyye'nin böyle bir anlaşmadan haberi yoktu. Onlara: "Kimsiniz?" diye sordu. Onlar da: "Benû Âmir'deniz" deyince, onların uyumasını bekledi ve uyuduklarında saldırıp ikisini de öldürdü. Böylece Benû Âmir'den, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) öldürülen ashabının intikamını aldığını sanıyordu. Amr b. Umeyye oradan ayrılıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip durumu haber verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen iki kişi öldürdün, ben de onların diyetini ödeyeceğim"* buyurdu. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu Ebu'l-Berâ'nın yaptığı iştir, ben bundan çekinip korkuyordum"* buyurdu. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözü Ebu'l-Berâ'ya ulaşınca, Âmir'in verdiği güvenceyi bozup hiçe sayması ve bu verdiği güvence sebebiyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bir bölümünün öldürülmesi kendisine ağır geldi. Daha sonraları Hassan b. Sâbit, Ebu'l-Berâ'nın oğullarını Âmir b. et-Tufeyl'i öldürmeye kışkırtarak şu şiiri söyledi:

Ey Benû Ümmi'l-Benîn! Siz Necd halkının yücelerinden iken, sizi korkutmadı mı?

Âmir b. Tufeyl'in Ebu'l-Berâ'yı himayeye almasıyla alay etmesi.

Bile bile kasden yapılan hata gibi olamaz.

Şeref peşinde koşan Rabîa'ya, benden sonra hangi musibetleri icra ettiğini tebliğ et

Senin baban "Ebu'l-Hurub (savaş kahramanı)" lakaplı Ebû Berâ,

Dayın Hakem b. Sa'd da çok şerefli biridir.

Hassân'ın bu şiiri Rabîa b. Âmir'e ulaşınca, Âmir b. et-Tufeyl'e hücum edip mızrağını bacağına sapladı. Âmir (b. et-Tufeyl) atından düştü ve: "İşte bu, Ebu'l-Berâ'nın işidir. Ölecek olursam, kanım amcama helal sayılıp ardına düşülmesin ve intikam alınmasın. Yaşarsam ne olacağına kendim karar vereceğim" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup İbn İshâk'a kadar olan ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابٌ فِيمَنْ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ)

Bi'r-i Maûne Faciasında Şehit Olanlar

١٠١٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ أَوْسُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ أَوْسٍ الأَنْصَارِيُّ " الْحَكَمُ بْنُ كَيْسَانَ الْمَخْزُومِيُّ و الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ سَهْلُ بْنُ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ ثَقِيفٍ . ومن قريش ثم من بني تيم بن مرة : عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ

وفي إسناده ابن لهيعة وحديثه حسن إذا توبع وفيه ضعف .

10133. Urve der ki: Bi'r-i Maûne faciasında şehit edilenler: Evs b. Muâz b. Evs el-Ensârî, Hakem b. Keysân el-Mahzûmî, Hâris b. es-Sımme, Sehl b. Âmir b. Sa'd b. Amr b. Sekîf ve Kureyş kabilesinin Benû Teym b. Murre kolundan Âmir b. Fuheyre

★İbn Lehîa'nın kendisinde zaaf olmasına rağmen hadisi eğer başka kanaldan desteklenirse hasen sayılmıştır.

١٠١٣٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنِ " اسْتُشْهِدَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ : الْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ " ورجاله رجال الصحيح .

10134. İbn Şihâb (ez-Zührî) der ki: Bi'r-i Maûne faciasında Müslümanlardan şehit edilenlerden (biri de): Hâris b. es-Sımme'dir.

★Hadisin ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٣٥ - وعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنْ اسْتُشْهِدَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ: نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ وَرْقَاءَ الْخُزَاعِيُّ

10135. Muhammed b. İshâk'ın bildirdiğine göre Bi'r-i Maûne faciasında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından şehit edilenlerden (biri de): Nâfi' b. Yezîd b. Varkâ el-Huzâî'dir

١٠١٣٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى الْبَلْخِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ سَلْمٍ ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : إِيَّاكُمْ وَالشَّهَادَاتِ ، فَإِنْ كُنْتُمْ لا بُدَّ فَاعِلِينَ فَاشْهَدُوا لِسَرِيَّةٍ بَعَثَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُصِيبُوا ، فَنَزَلَ فِيهِمْ أَنْ بَلِّغُوا عَنَّا قَوْمَنَا أَنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا "

رواه الطبراني, وفيه: عطاء بن السائب, وقد اختلط .

10136. Ebû Ubeyde b. Abdillah'ın bildirdiğine göre babası İbn Mes'ûd derki: Şahitlik yapmaktan sakının! Ama ille de şahitlik yapacaksanız, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) İslam'a davet etmek için göndermiş olduğu, ama müşrikler tarafından öldürülen bir müfreze için şahitlik yapın. İsabet aldıkları zaman: "Biz Rabbimize kavuştuk ve Rabbimiz bizden razı oldu, biz de Rabbimizden razı olduk diye kavmimize tebliğ edin" demişlerdi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde âhir ömründe bunayan Atâ b. es-Sâib bulunmaktadır.[1]

(بَابُ غَزْوَةِ الْخَنْدَقِ وَقُرَيْظَةَ)

Hendek ve Kurayza Savaşı

١٠١٣٧ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَّ الْخَنْدَقَ مِنْ أَحْمَرِ السَّبَخْتَيْنِ طَرَفِ بَنِي حَارِثَةَ عَامَ حِزْبِ الأَحْزَابِ ، حَتَّى بَلَغَ الْمَذَابِحَ ، فَقَطَعَ لِكُلِّ عَشَرَةٍ أَرْبَعِينَ ذِرَاعًا ، فَاحْتَجَّ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ فِي سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ ، وَكَانَ

[1] - Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 10294) Ahmed (1/416) ve Ebû Ya'lâ (no. 5376) uzun bir şekilde rivayet etmiştir. Aynı zamanda senedinde kopukluk vardır.

رَجُلا قَوِيًّا ، فَقَالَ الْمُهَاجِرُونَ : سَلْمَانُ مِنَّا ، وَقَالَتِ الأَنْصَارُ : سَلْمَانُ مِنَّا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " سَلْمَانُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ "

رواه الطبراني, وفيه: كثير بن عبد الله المزني, وقد ضعفه الجمهور, وحسن الترمذي حديثه ,وبقية رجاله ثقات

10137. Kesîr b. Abdillah el-Müzenî, babasından, o da dedesinden nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ahzâb Gazvesi (Hendek Savaşı) senesi hendeği çizdi: Harise oğulları tarafından "Ahmer-u's-Sebhateyn" denilen yerden Mezâbih adlı mevkiye kadar hendek kazılacaktı. Sonra her on kişiye 40 kulaç olmak üzere kazma işini taksim etti. Selman el-Fârisî'nin hangi grupta olacağında Muhacir ve Ensâr ihtilâf ettiler. Selman güçlü kuvvetli birisiydi ve Muhacirler: "Selman bizdendir" diyor, Ensâr: "Selman bizdendir" diyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selman bizden, Ehl-i Beyt'tendir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Kesîr b. Abdillah el-Müzenî bulunmaktadır ki; bu raviyi çoğunluk zayıf saymış, Tirmîzî ise hadisini hasen kabul etmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مَيْمُونٍ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم بِحَفْرِ الْخَنْدَقِ قَالَ وَعُرِضَ لَنَا صَخْرَةٌ فِي مَكَانٍ مِنَ الْخَنْدَقِ لاَ تَأْخُذُ فِيهَا الْمَعَاوِلُ قَالَ فَشَكَوْهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ عَوْفٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَضَعَ ثَوْبَهُ ثُمَّ هَبَطَ إِلَى الصَّخْرَةِ فَأَخَذَ الْمِعْوَلَ فَقَالَ " بِسْمِ اللَّهِ . فَضَرَبَ ضَرْبَةً فَكَسَرَ ثُلُثَ الْحَجَرِ وَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الشَّامِ وَاللَّهِ إِنِّي لأُبْصِرُ قُصُورَهَا الْحُمْرَ مِنْ مَكَانِي هَذَا . ثُمَّ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ . وَضَرَبَ أُخْرَى فَكَسَرَ ثُلُثَ الْحَجَرِ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ فَارِسَ وَاللَّهِ إِنِّي لأُبْصِرُ الْمَدَائِنَ وَأُبْصِرُ قَصْرَهَا الأَبْيَضَ مِنْ مَكَانِي هَذَا . ثُمَّ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ . وَضَرَبَ ضَرْبَةً أُخْرَى فَقَلَعَ بَقِيَّةَ الْحَجَرِ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الْيَمَنِ وَاللَّهِ إِنِّي لأُبْصِرُ أَبْوَابَ صَنْعَاءَ مِنْ مَكَانِي هَذَا"

رواه أحمد ,وفيه: ميمون أبو عبد الله, وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة, وبقية رجاله ثقات .

10138. Berâ b. Âzib anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hendeği kazmamızı emretti. Bu arada hendeğin bir yerinde önümüze sert bir kaya çıktı. Kazmalar (ve balyozlar) ona tesir etmiyordu. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet ettik, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip elbisesini çıkarak kayanın olduğu yere indi ve kazmayı (ya

---

1 *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 6040). Kesîr b. Abdillah'ı, Ebû Dâvûd ile İmam Şâfiî yalancı saymışlardır.

da balyozu) alıp: *"Bismillah"* diyerek kayaya bir darbe indirdi. Kayanın üçte birini yerinden kopardı ve: *"Allahu Ekber, bana Şam'ın anahtarları verildi! Vallahi, ben şu anda buradan Şam'ın kırmızı köşklerini görüyorum"* buyurdu. Sonra yine: *"Bismillah"* deyip kayaya ikinci darbeyi indirdi. Kayanın üçte biri daha parçalandı. Yine: *"Allahu Ekber, bana Fars'ın anahtarları verildi! Vallahi, şu anda ben buradan Kisra'nın Medâin şehrini ve onun beyaz köşkünü görüyorum"* buyurdu. Ondan sonra üçüncü defa yine: *"Bismillah"* deyip bir darbe daha vurdu. Kayanın geri kalan kısmını da yerinden kopardı. Yine: *"Allahu Ekber, bana Yemen'in anahtarları verildi! Vallahi, şu anda ben buradan, San'â'nın kapılarını görüyorum"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Meymûn Ebû Abdillah bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân güvenilir saymış, ama bir topluluk bu raviyi zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٣٩ - وعَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْخَنْدَقِ فَخُنْدِقَ عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا وَجَدْنَا صَفَاةً لاَ نَسْتَطِيعُ حَفْرَهَا فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقُمْنَا مَعَهُ فَلَمَّا أَتَى أَخَذَ الْمِعْوَلَ فَضَرَبَ بِهِ ضَرْبَةً وَكَبَّرَ فَسَمِعْتُ هَدَّةً لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا قَطُّ فَقَالَ : " فُتِحَتْ فَارِسُ " . ثُمَّ ضَرَبَ أُخْرَى وَكَبَّرَ فَسَمِعْتُ هَدَّةً لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا قَطُّ فَقَالَ : " فُتِحَتْ الرُّومُ " . ثُمَّ ضَرَبَ أُخْرَى وَكَبَّرَ فَسَمِعْتُ هَدَّةً لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا قَطُّ فَقَالَ : " جَاءَ اللهُ بِحِمْيَرَ أَعْوَانًا وَأَنْصَارًا "

رواه الطبراني بإسنادين في أحدهما: حيي بن عبد الله, وثقه ابن معين, وضعفه جماعة, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10139. Abdullah b. Amr anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'nin etrafında hendeğin kazılmasını emretti. Hendek kazılırken (sahabenin önüne sert bir kaya çıkınca): "Ya Resûlallah! Önümüze sert bir kaya çıktı parçalayamıyoruz" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı, biz de onunla beraber kalktık. (Kayanın bulunduğu yere) gelince kazmayı (veya balyozu) alarak, onunla kayaya bir darbe vurup tekbir getirdi. O anda daha önce onun benzerini işitmediğim bir sarsıntı sesi işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fars (İran) toprakları fethedildi (fethedilecektir)"* buyurdu. Sonra Resûlullah ((sallallahu aleyhi vesellem) kayaya bir daha darbe vurup tekbir getirdi. Daha önce onun benzerini işitmediğim bir sarsıntı sesi işittim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizans toprakları fethedildi (fethedilecektir)"* buyurdu.

1 Hadisi Ahmed (4/303) ve Ebû Ya'la (1685) rivayet etmiştir. İbn Kesîr, *Sîre*'de (3/194): "Bu hadis gariptir. Meymûn b. Estâz bu hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir.

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kayaya bir darbe daha vurup tekbir getirdi. Daha önce onun benzerini işitmediğim bir sarsıntı sesi işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah Himyer kabilesini (hidayete erdirip) bize yardımcı olarak gönderecektir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî iki ayrı senedle rivayet etmiş olup senedlerinin birinde Yahyâ b. Abdillah bulunuyor ki; bu raviyi İbn Maîn güvenilir addetmiş, ama bir topluluk zayıf saymıştır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ ، ثنا أَبُو تُمَيْلَةَ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ سَعِيدٍ الْعَبْدِيُّ ، أَنَّ عِكْرِمَةَ حَدَّثَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " احْتَفَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَنْدَقَ وَأَصْحَابُهُ قَدْ شَدُّوا الْحِجَارَةَ عَلَى بُطُونِهِمْ مِنَ الْجُوعِ ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : هَلْ دُلِلْتُمْ عَلَى رَجُلٍ يُطْعِمُنَا أَكْلَةً ؟ قَالَ رَجُلٌ : نَعَمْ ، قَالَ : أَمَا لا فَتَقَدَّمْ فَدُلَّنَا عَلَيْهِ ، فَانْطَلَقُوا إِلَى الرَّجُلِ فَإِذَا فِي الْخَنْدَقِ يُعَالِجُ نَصِيبَهُ مِنْهُ ، فَأَرْسَلَتِ امْرَأَتُهُ أَنْ جِئْ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَتَانَا ، فَجَاءَ الرَّجُلُ يَسْعَى ، فَقَالَ : بِأَبِي وَأُمِّي وَلَهُ مَعْزَةٌ وَمَعَهَا جَدْيُهَا ، فَوَثَبَ إِلَيْهَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْجَدْيُ مِنْ وَرَائِنَا ، فَذَبَحَ الْجَدْيَ ، وَعَمَدَتِ الْمَرْأَةُ إِلَى طَحِينَةٍ لَهَا فَعَجَنَتْهَا وَخَبَزَتْ فَأَدْرَكَتِ الْقِدْرَ فَثَرَدَتْ قَصْعَتَهَا ، فَقَرَّبَتْهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ ، فَوَضَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِصْبَعَهُ فِيهَا ، فَقَالَ : بِسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهَا اطْعَمُوا ، فَأَكَلُوا مِنْهَا حَتَّى صَدَرُوا وَلَمْ يَأْكُلُوا مِنْهَا إِلا ثُلُثَهَا وَبَقِيَ ثُلُثَاهَا ، فَسَرَّحَ أُولَئِكَ الْعَشَرَةَ الَّذِينَ كَانُوا مَعَهُ أَنِ اذْهَبُوا وَسَرِّحُوا إِلَيْنَا بِعِدَّتِكُمْ ، فَذَهَبُوا وَجَاءَ أُولَئِكَ الْعَشَرَةُ مَكَانَهُمْ ، فَأَكَلُوا مِنْهَا حَتَّى شَبِعُوا ، ثُمَّ قَامَ وَدَعَا لِرَبَّةِ الْبَيْتِ وَسَمَّتَ عَلَيْهَا وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهَا ، ثُمَّ تَمَشَّوْا إِلَى الْخَنْدَقِ ، فَقَالَ : اذْهَبُوا بِنَا إِلَى سَلْمَانَ فَإِذَا صَخْرَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ قَدْ ضَعُفَ عَنْهَا ، فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ : دَعُونِي فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ ضَرَبَهَا ، فَقَالَ : بِسْمِ اللهِ ، فَضَرَبَهَا فَوَقَعَتْ فِلْقَةٌ ثُلُثُهَا ، فَقَالَ : اللهُ أَكْبَرُ قُصُورُ الرُّومِ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ ، ثُمَّ ضَرَبَ بِأُخْرَى فَوَقَعَتْ فِلْقَةٌ ، فَقَالَ : اللهُ أَكْبَرُ قُصُورُ فَارِسَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ " ، فَقَالَ عِنْدَهَا الْمُنَافِقُونَ : نَحْنُ نُخَنْدِقُ عَلَى أَنْفُسِنَا وَهُوَ يَعِدُنَا قُصُورَ فَارِسٍ وَالرُّومِ

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن أحمد بن حنبل ونعيم العنبري وهما ثقتان .

10140. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hendeği kazdırdı. Ashâbı açlıktan karınlarına taş bağlıyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu görünce: *"Bize yemek yedirecek birini biliyor musunuz?"* diye sordu. Bir adam: "Evet" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi

vesellem): *"O zaman gel bizi onun yanına götür"* buyurdu. Adamın yanına gitmek üzere yola çıktılar, meğer adam hendekten kendisine düşen payını kazıyordu. Eşi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evimize geldi hemen gel" diye haber gönderince adam koşarak gelip: "Anam babam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) feda olsun!" dedi. Adamın bir keçisi ve arkasında bulunan yavrusu vardı. Adam keçiyi alıp (kesmek istedi), Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkasında bulunan yavruyu kes!"* buyurunca yavruyu tutup kesti. Kadın da yanlarında bulunan unu alıp hamur yoğurdu ve ekmek yaptı. Sonra tencereyi getirip etleri bir tepsiye koydu ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yaklaştırdı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) parmağını yemek kabının içine koyup: *"Bismillah, Allahım! Bunu bereketli kıl!"* diye dua etti ve (beraberindekilere): *"Gelin yiyin!"* buyurdu. Doyuncaya kadar yediler, ama sadece üçte birini yiyebildiler, üçte ikisi kaldı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beraberinde bulunan on kişiyi gönderip kendilerine: *"Gidin ve sayınız kadar bize adam gönderin"* buyurdu. Nitekim (yemek yiyenler) gittiler, yerlerine on kişi geldi. Aynı yemekten doyuncaya kadar yediler. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp ev sahibi için (kadına) dua etti, kendisi ve ailesi için bereket diledi. Sonra hendeğe doğru yürüyüp: *"Selmân'ın yanına gidelim"* buyurdu. Meğer Selmân hendek kazarken önüne sert bir kaya gelmişti ve bu kayayı kıramamıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabına: *"Bırakın! Bu kayaya ilk olarak ben vurayım"* buyurdu. Sonra: *"Bismillah"* diyerek kayaya bir darbe indirdi. Kayanın üçte birini yerinden kopardı ve: *"Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki Bizans sarayları (fethedilip Müslümanların olacak)"* buyurdu. Sonra, yine: *"Bismillah"* deyip kayaya bir darbe daha indirdi. Kayadan bir parça daha ayrıldı. Yine: *"Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki Fars sarayları (fethedilip Müslümanların olacak)"* buyurdu. Bunun üzerine münafıklar: "Biz kendimizi korumak için etrafımıza hendek kazarken, Fars (İran) ve Bizans saraylarını bize vaadediyor" dediler.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Abdullah b. Ahmed b. Hanbel ve Nuaym el-Anberî dışındaki ravileri, *Sahîh*'in ravileridir, bu iki ravi ise güvenilir kimselerdir.

١٠١٤١ – و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : جَاءَ الْحَارِثُ الْغَطَفَانِيُّ إلى رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّم فَقَالَ : نَاصِفْنَا تَمْر الْمَدِيْنَة وَإِلاَّ مَلأْتُهَا عَلَيْكَ خَيْلاً وَرِجَالاً . فَقَالَ : " حَتَّى أَسْتَأْمِرَ السُّعُودَ ، سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، وَسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ . يَعْنِي يُشَاوِرَهُمَا فَقَالاَ : لاَ واللهِ مَا أَعْطَيْنَا الدَّنِيَّةَ مِنْ أُنْفُسِنَا فِي الجَاهِلِيْةِ فَكَيْفَ وَقَدْ جَاءَ اللهُ بِالإِسْلاَمِ ؟ فَرَجَع إِلَى الحَارِث فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ : غَدَرْتَ يَا مُحَمَّدُ . قَالَ : فَقَالَ حَسَانَ :

يَا حَارِ مَنْ يَغْدُرْ بِذِمَّةِ جَارِهِ. مِنْكُم فَإِنَّ مُحَمَّداً لاَ يَغْدُر

إِنْ تَغْدِرُوا فَالغَدْرُ مِنْ عَادَاتِكُمْ وَاللؤمُ يَنْبُتُ فِي أُصُولِ السَّخْبَرَ

وَأَمَانَةُ النَّهْدِي حِيْنَ لَقِيْتَهَا مِثْلُ الزُّجَاجَة صَدْعُهَا لاَ يُجْبَر

قَالَ : فَقَالَ الحَارِثُ : كُفَّ عَنَّا يَا مُحَمَّدُ لِسَانَ حَسْانَ فَلَوْ مُزِجَ بِهِ مَاءِ البَحْرِ لَمُزِجَ"

رواه البزار والطبراني ولفظه : جَاءَ الْحَارِثُ الْغَطَفَانِيُّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، شَاطِرْنَا تَمْرَ الْمَدِينَةِ ، قَالَ : حَتَّى أَسْتَأْمِرَ السُّعُودَ ، فَبَعَثَ إِلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، وَسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ، وَسَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ ، وَسَعْدِ بْنِ خَيْثَمَةَ ، وَسَعْدِ بْنِ مَسْعُودٍ ، رَحِمَهُمُ اللَّهُ ، فَقَالَ : " إِنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ الْعَرَبَ قَدْ رَمَتْكُمْ عَنْ قَوْسٍ وَاحِدَةٍ ، وَإِنَّ الْحَارِثَ يَسْأَلُكُمْ أَنْ تُشَاطِرُوهُ تَمْرَ الْمَدِينَةِ ، فَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَدْفَعُوا إِلَيْهِ عَامَكُمْ هَذَا ، حَتَّى تَنْظُرُوا فِي أَمْرِكُمْ بَعْدُ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَوَحْيٌ مِنَ السَّمَاءِ ، فَالتَّسْلِيمُ لأَمْرِ اللَّهِ ، أَوْ عَنْ رَأْيِكَ ، أَوْ هَوَاكَ ، فَرَأْيُنَا تَبَعٌ لِهَوَاكَ وَرَأْيِكَ ؟ فَإِنْ كُنْتَ إِنَّمَا تُرِيدُ الإِبْقَاءَ عَلَيْنَا ، فَوَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتَنَا وَإِيَّاهُمْ عَلَى سَوَاءٍ مَا يَنَالُونَ مِنَّا تَمْرَةً إِلا بِشِرًى ، أَوْ قِرًى ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " هُوَ ذَا تَسْمَعُونَ مَا يَقُولُونَ " ، قَالُوا : غَدَرْتَ يَا مُحَمَّدُ ، فَقَالَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ رَحِمَهُ اللَّهُ : يَا حَارِ مَنْ يَغْدُرْ بِذِمَّةِ جَارِهِ أَبَدًا فَإِنَّ مُحَمَّدًا لا يَغْدُرُ وَأَمَانَةُ الْمَرْءِ حَيْثُ لَقِيتَهَا كَسْرُ الزُّجَاجَةِ صَدْعُهَا لا يُجْبَرُ إِنْ تَغْدُرُوا فَالْغَدْرُ مِنْ عَادَاتِكُمْ وَاللُّؤْمُ يَنْبُتُ فِي أُصُولِ السَّخْبَرِ

ورجال البزار والطبراني, فيهما: محمد بن عمرو, وحديثه حسن, وبقية رجاله ثقات .

10141. Ebû Hureyre bildiriyor: Hâris el-Ğatafânî, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ya Medine hurmalarının yarısını bize verirsin ya da Medine'yi (seninle savaşmak için) atlılarla doldururum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sa'd'larla -Sa'd b. Muâz ve Sa'd b. Ubâde ile- istişare yapmadan sana cevap veremem"* buyurdu. (Sa'd b. Muâz ve Sa'd b. Ubâde ile istişare yapınca): "Hayır, Vallahi biz Cahiliye döneminde böyle bir zilleti kabul etmedik, Yüce Allah bizi İslam'la şereflendirdikten sonra nasıl (böyle bir zilleti) kabul edeceğiz?" dediler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Hâris'in yanına dönüp olanları haber verince, Hâris: "Ey Muhammed! Vefasızlık yaptın" dedi. Bunun üzerine Hassân şu şiiri söyledi:

Ey şaşkın! Kim komşusunun hakkına tecavüz edip vefasızlık gösteriyor?

Şüphesiz ki, Muhammed vefasızlık yapmaz

Vefasızlık yaparsanız, vefasızlık sizin geleneğinizdir

Nankörlük "Sehbar" ağaçlarının bulunduğu yerde biter (yayılır)

Nehdî'nin emaneti, onunla karşılaşınca (emanete hıyanet yapılınca),

Cam (kırığı) gibi olup kırığı tamir edilemez.

Hâris (bu şiiri duyunca): "Ey Muhammed! Hassân'ın dilini bizi yermekten alıkoy, çünkü onun dili deniz suyuna karışsa denizi bulandırır" dedi.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmişlerdir. Taberânî'nin Ebû Hureyre'den ibaresi şöyledir:

Hâris el-Ğatafânî, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Medine hurmalarının yarısını bize ver" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sa'd'larla istişare yapmadan sana cevap veremem"* buyurdu. Sonra Sa'd b. Muâz, Sa'd b. Ubâde, Sa'd b. er-Rabî', Sa'd b. Hayseme ve Sa'd b. Mes'ûd'a haber gönderip: *"Arapların sizi tek bir okla vurduğunu biliyorum, Hâris gelip Medine hurmasının yarısını sizden istiyor. Daha sonra bu iş hakkında düşünüp karar vermek üzere bu yıl kendisine vermek isterseniz (verin)"* buyurdu. (Sa'd'lar): "Ya Resûlallah! Bu dediğin gökten inen bir vahiy mi? Allah'ın emrine tam bir teslimiyetle itaat edelim, yoksa senin görüşün mü? (Görüşünse) Bizim görüşümüz senin görüşüne tâbidir. Ama eğer bizim görüşümüzü soruyorsan; Allah'a yemin olsun ki, biz onlarla müsaviyiz. Satın almaları veya misafirlik hakları dışında bizden bir tek hurma alamamışlardır" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte ne dediklerini işitiyorsunuz"* buyurunca Hâris: "Ey Muhammed! Vefasızlık yaptın" dedi. Bunun üzerine Hassân şu şiiri söyledi:

Ey şaşkın! Kim komşusunun hakkına tecavüz edip vefasızlık gösteriyor?

Şüphesiz ki, Muhammed vefasızlık yapmaz

Kişinin emaneti, onunla karşılaşınca (emanete hıyanet yapılınca), cam gibi olup kırığı tamir edilemez

Vefasızlık yaparsanız, vefasızlık sizin geleneğinizdir,

Nankörlük "Sehbar" ağaçlarının bulunduğu yerde biter (yayılır).

Bezzâr ve Taberânî'nin ravileri arasında Muhammed b. Amr bulunmaktadır ki; bu ravinin hadisi hasendir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى قَالَ : سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم يَقُولُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ : "

[1] Bezzâr (no. 1803). Sa'd b. Hayseme'yi zikretmesinde yanlışlık vardır. Çünkü Sa'd b. Hayseme, Bedir'de şehit olmuştu. Hendek savaşı ise üç sene sonra olmuştu. Bkz. İbn Hacer, *İsâbe*.

لَوْلَا اللّهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلا صُمْنَا وَلا صَلَّيْنَا

فَأَنْزِلَ سَكِينَةً عَلَيْنَا "

رواه البزار وأبو يعلى، ورجاله ثقات .

10142. Enes der ki: Hendek kazıldığı gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyuruyordu:

Eğer Allah hidâyet etmeseydi, biz kendiliğimizden doğru yolu bulamazdık.

Oruç tutmaz, namaz da kılamazdık.

(Düşmanlarla karşılaşırsak) bizim üzerimize huzur ve güven indir.

★**Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠١٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أُمِّهِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ مَا نَسِيتُ قَوْلَهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ يُعَاطِيهِمُ اللَّبَنَ وَقَدِ اغْبَرَّ شَعْرُ صَدْرِهِ وَهُوَ يَقُولُ " اللَّهُمَّ إِنَّ الْخَيْرَ خَيْرُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح ورواه أبو يعلى .

10143. Ümmü Seleme der ki: Hendek günü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabına süt verirken söylediği sözleri unutmadım. O zaman göğsü tozlanmıştı ve şöyle buyuruyordu: *"Allahım! Gerçek hayır (iyilik, nimet), âhiret hayrıdır. Ensar'ı ve Muhacirleri affet!"*

★**Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir.**[2]

١٠١٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الْقَرْمَطِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ يَعْقُوبَ الْعُثْمَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ ، عَنْ هُرَيْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْخَنْدَقِ لَمْ يَكُنْ حِصْنٌ أَحْصَنَ مِنْ حِصْنِ بَنِي حَارِثٍ ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ وَالذَّرَارِيَّ فِيهِ ، فَقَالَ : " إِنْ أَلَمَّ بِكُنَّ أَحَدٌ فَأَلْمِعْنَ بِالسَّيْفِ " ، فَجَاءَهُنَّ رَجُلٌ مِنْ بَنِي ثَعْلَبَةَ بْنِ سَعْدٍ يُقَالُ لَهُ : نُجْدَانُ أَحَدُ بَنِي جَحَّاشٍ عَلَى فَرَسٍ حَتَّى كَانَ فِي أَصْلِ الْحِصْنِ ثُمَّ جَعَلَ يَقُولُ لِلنِّسَاءِ : انْزِلْنَ إِلَيَّ خَيْرٌ لَكُنَّ ، فَحَرَّكْنَ

---

[1] Ebû Yâ'lâ'ya (3395-3410) ve Bezzâr (no. 1804).

[2] Hadisi Ahmed (6/289) ve Ebû Ya'la (no. 1645-7025) rivayet etmiştir.

السَّيْفَ فَأَبْصَرَهُ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَابْتَدَرَ الْحِصْنَ قَوْمٌ فِيهِمْ رَجُلٌ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ ، يُقَالُ لَهُ : ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ ، فَقَالَ : يَا بُجْدَانُ أَبْرِزْ فَبَرَزَ إِلَيْهِ ، فَحَمَلَ عَلَيْهِ فَرَسُهُ فَقَتَلَهُ وَأَخَذَ رَأْسَهُ ، فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10144. Râfi' b. Hadîc anlatıyor: Hendek savaşı olduğu zaman Benû Hâris'in kalesinden daha güvenli bir kale yoktu. Dolayısıyla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınları ve çoluk çocuğu bu kaleye yerleştirip: *"Birileri etrafınıza gelip saldıracak olursa kılıcın yansımasıyla bize işaret verin"* buyurdu. (Savaş esnasında) Benû Sa'lebe'nin Benû Cahhâş kolundan Bucdân adında bir adam at üzerinde kalenin dibine kadar geldikten sonra kadınlara: "Yanıma inin! (Gelirseniz) sizin için daha hayırlı olur" demeye başladı. Bunun üzerine kadınlar kılıcı (güneş ışığına karşı tutup) salladılar. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı kılıcın yansımasını görünce bir topluluk kalenin yanına geldi. Aralarında Benû Hârise'den Zuheyr b. Râfi' adlı bir adam da bulunuyordu. Bu adam: "Ey Bucdân! Seni düelloya davet ediyorum!" dedi. O da kabul etti. Zuheyr atıyla üzerine saldırıp Bucdân'ı öldürdü ve başını kesip Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdü.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي أُمُّ عُرْوَةَ بِنْتُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِيهَا ، عَنْ جَدِّهَا الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، خَرَجَ إِلَى أُحُدٍ فَجَعَلَ نِسَاءَهُ وَعَمَّتَهُ صَفِيَّةَ بِنْتَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فِي أُطُمٍ يُقَالُ لَهُ فَارِغٌ وَجَعَلَ مَعَهُمْ حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ ، وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أُحُدٍ ، فَيَرْقَى يَهُودِيٌّ حَتَّى أَشْرَفَ عَلَى نِسَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى عَمَّتِهِ ، فَقَالَتْ صَفِيَّةُ : يَا حَسَّانُ قُمْ إِلَيْهِ حَتَّى تَقْتُلَهُ ، قَالَ : لا وَاللَّهِ ، مَا ذَاكَ فِيَّ ، وَلَوْ كَانَ ذَاكَ فِيَّ لَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَتْ صَفِيَّةُ : فَارْبُطِ السَّيْفَ عَلَى ذِرَاعِي ، قَالَ : ثُمَّ تَقَدَّمَتْ إِلَيْهِ حَتَّى قَتَلَتْهُ وَقَطَعَتْ رَأْسَهُ ، فَقَالَتْ لَهُ : خُذِ الرَّأْسَ فَارْمِ بِهِ عَلَى الْيَهُودِ ، قَالَ : مَا ذَاكَ فِيَّ فَأَخَذَتْ هِيَ الرَّأْسَ فَرَمَتْ بِهِ عَلَى الْيَهُودِ ، فَقَالَتِ الْيَهُودُ : قَدْ عَلِمْنَا أَنَّ مُحَمَّدًا لَمْ يَكُنْ يَتْرُكُ أَهْلَهُ خُلُوفًا ، لَيْسَ مَعَهُمْ أَحَدٌ فَتَفَرَّقُوا وَذَهَبُوا ، قَالَتْ عَائِشَةُ : فَمَرَّ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ، وَهُوَ يَقُولُ :

مَهْلا قَلِيلا يُدْرِكُ الْهَيْجَا حَمَلٌ لا بَأْسَ بِهِ بِالْمَوْتِ إِذَا حَانَ الأَجَلُ

قَالَتْ : وَمَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَجْمَلَ مِنْهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَكَانَ عَلَيْهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ ، وَكَانَتْ عَلَيْهِ دِرْعٌ مُقَلِّصَةٌ ، وَقَدْ تَزَوَّجَ فَبَنَى بِأَهْلِهِ قَبْلَ ذَلِكَ بِأَيَّامٍ فَعَلَيْهِ أَثَرُ زَعْفَرَانَ ، قَالَ : وَكَانَ حَسَّانُ إِذَا شَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْكُفَّارِ يُفْتَحُ الأُطُمَ وَإِذَا كَرُّوا رَجَعَ مَعَهُمْ "

رواه البزار وأبو يعلى باختصار وقال : فأخبر بذلك رسول الله صلى الله عليه و سلم, فضرب لصفية بسهم كما كان يضرب للرجال وإسنادهما ضعيف .

وقد تقدم الحديث من رواية صفية في وقعة أحد .

10145. Ümmü Urve binti Câfer b. ez-Zübeyr, babasından, o da dedesi Zübeyr b. el-Avvâm'dan nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşına gittiği zaman hanımlarını ve halası Safiyye bint Abdilmuttalib'i Fâriğ denilen bir kaleye yerleştirip yanlarında Hassân b. Sâbit'i bıraktı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud'a gitti. Bu arada bir Yahudi kale duvarına tırmanıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarına ve halası Safiyye'ye bakmaya başladı. Safiyye: "Ey Hassân! Kalk şunu öldür!" dedi. Hassân: "Ben bunu yapamam, böyle bir şey yapabilseydim şu anda Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber olurdum" dedi. Safiyye: "O halde kılıcı koluma bağla" dedi. Sonra Safiyye, Yahudinin üzerine saldırıp onu öldürdü ve kafasını kesti. Safiyye ,Yahudi'nin başını koparınca: "Ey Hassân! Kalk şunun başını al! Yahudilere at" dedi. Hassân: "Ben bunu yapamam" deyince Safiyye, Yahudi'nin başını alıp Yahudilere attı. Yahudiler: "Muhammed'in kadınlarını arkasında kimsesiz bırakmadığını öğrenmiş olduk" dediler ve dağılıp gittiler. Safiyye dedi ki: Onlardan önce Sa'd b. Muâz geçmişti, yeni evlenmiş gibi üzerinde (elbisesinde bulunan güzel kokulu sarı renkli) bir iz vardı. Geçerken şöyle diyordu:

Biraz bekle çarpışmaya katılır Cemel!

Ölmek ne güzeldir gelince ecel!

Şiirde kastedilen (cemel'in yani) devenin Kinâne kabilesinin devesi olduğu söylenir. Başka bir rivayette Hamel olarak geçmektedir ki; bu şiirde kastedilen cesaretiyle meşhur olan "Hamel b. Zeyd el-Fezârî olmalıdır.

Âişe dedi ki: "O gün kendisinden daha güzelini görmedim. Üzerinde sarımsı bir (koku) iz(i) vardı ve sıkı bir zırh giymişti. Savaştan birkaç gün önce evlenmişti, üzerinde zafiran izleri bulunuyordu." (Ravi) der ki: "Hassân Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bakıyordu; müşriklere karşı

sardı. Bu iki sahabi ölünceye kadar çarpıştılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları getirtip ikisini bir kabirde defnetti. İşte bunlar, beraber defnedilen iki şehittir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.

١٠١٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ , ثنا مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزُّبَيْرِيُّ , ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , قَالَ : قِيلَ لابْنِ عُمَرَ : أَيْنَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي يَوْمَ الأَحْزَابِ ؟ قَالَ : " كَانَ يُصَلِّي فِي بَطْنِ الشِّعْبِ عِنْدَ خَرِبَةٍ هُنَاكَ , وَلَقَدْ أَذِنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الانْصِرَافِ لِلنَّاسِ , ثُمَّ أَمَرَنِي أَنْ أَدْعُوَهُمْ , فَدَعَوْتُهُمْ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

10149. Nâfi' bildiriyor: İbn Ömer'e: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ahzâb (Hendek savaşı) günü nerede namaz kılıyordu?" diye sorulunca: "Geçidin ortasında, orada bulunan bir harabenin yanında namaz kılıyordu. Bir ara Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanların gitmesine izin verdi. Sonra onları çağırmamı emretti, ben de onları çağırdım" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ , ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ , ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ , قَالَ : بَعَثَنِي خَالِي عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ لآتِيَهُ بِلِحَافٍ , فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَاسْتَأْذَنْتُهُ وَهُوَ بِالْخَنْدَقِ فَأَذِنَ لِي , وَقَالَ لِي : " مَنْ لَقِيتَ فَقُلْ لَهُمْ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَرْجِعُوا " , وَكَانَ ذَلِكَ فِي بَرْدٍ شَدِيدٍ , فَخَرَجْتُ فَلَقِيتُ النَّاسَ فَقُلْتُ لَهُمْ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَرْجِعُوا , قَالَ : فَلا وَاللَّهِ مَا عَطَفَ عَلَيَّ اثْنَانِ أَوْ وَاحِدٌ

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

10150. İbn Ömer anlatıyor: Dayım Osmân b. Maz'ûn, kendisine yorgan getirmem için beni gönderdi. Ben de izin almak için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hendekte bulunuyordu, kendisinden izin istedim, bana izin verdi ve bana: *"Karşılaştığın şahıslara: «Resûlullah* (sallallahu aleyhi vesellem) *geri dönmenizi emrediyor» de"* diye emretti. O zaman şiddetli bir soğuk vardı. Oradan çıkıp gittim, (yolda) insanlarla karşılaştım ve kendilerine:

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr'*de (no. 13370) rivayet etmiştir.

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dönmenizi emrediyor" dedim. Allah'a yemin olsun ki, iki kişi veya bir kişi dahi dönmemezlik yapmadı (herkes Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü).

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠١٥١ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُلْوِيَةَ الْقَطَّانُ , ثنا عَلِيُّ بْنُ سَيَابَةَ الْكُوفِيُّ, ثنا يَعْقُوبُ بْنُ الْقَاسِمِ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُصْعَبٍ , عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ , قَالَ : " خَفَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَنْدَقَ إِلا عَلَى سِتَّةِ نَفَرٍ أَرْبَعَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ : طَلْحَةُ , وَالزُّبَيْرُ , وَعَلِيٌّ , وَسَعْدٌ ، وَمِنَ الأَنْصَارِ : أَبُو دُجَانَةَ , وَالْحَارِثُ بْنُ الصِّمَّةِ "

رواه الطبراني, وفيه جماعة لم أعرفهم .

10151. İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hendeği (kazma işini) altı kişi dışındaki herkesten gizledi. Bunların dördü Muhacirlerden, ikisi Ensâr'dandır. Muhacirlerden olanlar: Talha, Zübeyr, Ali ve Sa'd'dır. Ensâr'dan (olan iki kişi) ise: Ebû Ducâne ve Hâris b. es-Sımme'dir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.[2]

١٠١٥٢ - وعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالخَنْدَقِ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَاهَدُ ثُغْرَةً مِنَ الجَبَلِ يَخَافُ مِنْهَا فَيَأْتِي فَيَضْطَجِعُ فِي حِجْرِي ثُمَّ يَقُومُ فَيَتَسَمَّعُ فَسَمِعَ حِسَّ إِنْسَانٍ عَلَيْهِ الحَدِيْدُ فَانْسَلَ فِي الجَبَلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ هَذَا ؟ " . قَالَ : أَنَا سَعْدٌ جِئْتُكَ لِتَأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيْتَ فِي تِلْكَ الثُّغْرَةِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ : فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجْرِي حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيْطَهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ : لاَ أَنْسَاهَا لِسَعْدٍ

قلت : في الصحيح طرف منه . رواه البزار, عن شيخه عبد الله بن شبيب وهو ضعيف .

10152. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hendekteyken O'nunla beraber bulunuyordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dağda bulunan bir gediği kontrol ediyor ve (düşmanın oradan sızmasından) endişe ediyordu. Bazen gelip (başını kucağıma koyup) uzanırdı. Sonra kalkar (gidip gelen var mı diye) dinlerdi (orayı

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 13369) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 13410) rivayet etmiştir.

kontrol ederdi). Bu arada üzerinde demir (silah) bulunan bir adamın dağ tarafından geldiğini hissetti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kim? (Kimsin?)"* diye sorunca: "Ben Sa'd'ım, bana emirlerini söylemen için geldim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), o gediği kontrol etmesi için orada gecelemesini emretti.

Âişe ekledi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını kucağıma koyup hırıltısını duyuncaya kadar yattı. Sa'd'ın (O'na yaptığı) bu iyiliğini unutmam."

★Derim ki: Hadisin bir bölümü *Sahîh*'te yer almıştır.

Hadisi Bezzâr, zayıf sayılan şeyhi Abdullah b. Şebîb'den rivayet etmiştir.

١٠١٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْخَنْدَقِ وَرَجُلٌ يَتَتَرَّسُ جَعَلَ يَقُولُ بِالتُّرْسِ هَكَذَا فَوَضَعَهُ فَوْقَ أَنْفِهِ ثُمَّ يَقُولُ هَكَذَا يُسَفِّلُهُ بَعْدُ قَالَ فَأَهْوَيْتُ إِلَى كِنَانَتِي فَأَخْرَجْتُ مِنْهَا سَهْمًا مُدَمًّا فَوَضَعْتُهُ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ فَلَمَّا قَالَ هَكَذَا يُسَفِّلُ التُّرْسَ رَمَيْتُ فَمَا نَسِيتُ وَقْعَ الْقَدَحِ عَلَى كَذَا وَكَذَا مِنَ التُّرْسِ قَالَ وَسَقَطَ فَقَالَ بِرِجْلِهِ فَضَحِكَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَبُهُ قَالَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ. قَالَ قُلْتُ لِمَ قَالَ لِفِعْلِ الرَّجُلِ

رواه أحمد والبزار إلا أنه قال : كان رجل معه ترسان, وكان سعد راميا, فكان يقول كذا وكذا بالترسين يغطي جبهته, فنزع له سعد بسهم, فلما رفع رأسه رماه, فلم يخط هذه منه - يعني جبهته -

والباقي بنحوه, ورجالهما رجال الصحيح غير محمد بن محمد بن الأسود وهو ثقة .

10153. Âmir b. Sa'd'ın bildirdiğine göre babası anlatıyor: Hendek savaşı olduğu zaman, (müşriklerden) bir adam kalkanıyla kendini korumaya çalışıyordu. Kalkanını bazen yukarı kaldırıp burnunun üzerine getiriyor, bazen aşağı indiriyordu. Ok çantamı alarak içinden kendisine kan isabet eden (birden fazla kullandığım) bir ok alıp yaya yerleştirdim. Kalkanını aşağı doğru indirince okumu attım; okun kendisine isabet etmesini ve kalkanın şurasına, burasına değmesini unutmam." (Devam ederek) dedi ki: "Sonra adam düştü ve debelenmeye başladı. (Olanları görünce) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gülmeye başladı, -Ravi ekledi: "azı dişleri görünecek dercede güldü" dediğini sanıyorum.- (Ravi, Sa'd'a): "Neden öyle yaptı (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) neden güldü?)" diye sorunca: "Adamın hareketinden dolayı güldü" karşılığını verdi.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ifadesi şöyledir: "(Hendek savaşı esnasında) bir adamın iki kalkanı vardı. Sa'd ise iyi ok atardı. Adam iki kalkanı

hareket ettirip alnını koruyordu. Sa'd kendisine bir ok çekti, adam başını kaldırınca oku attı ve Sa'd'ın attığı oktan alnını koruyamadı." Geri kalanı yukarıdaki rivayetin benzeridir. Hadisin ravileri, güvenilir ravi olan Muhammed b. Muhammed b. el-Esved dışında *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠١٥٤ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَانِي ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يُوسُفُ بْنُ صُهَيْبٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي الْمُخْتَارِ ، عَنْ بِلالِ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، أَنَّ النَّاسَ تَفَرَّقُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَيْلَةَ الأَحْزَابِ فَلَمْ يَبْقَ مَعَهُ إِلا اثْنَا عَشَرَ رَجُلا فَأَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَنَا جَاثِمٌ مِنَ النَّوْمِ ، فَقَالَ : يَا ابْنَ الْيَمَانِ ، قُمْ فَانْطَلِقْ إِلَى عَسْكَرِ الأَحْزَابِ فَانْظُرْ إِلَى حَالِهِمْ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا قُمْتُ إِلَيْكَ إِلا حَيَاءً مِنَ الْبَرْدِ قَالَ : انْطَلِقْ يَا ابْنَ الْيَمَانِ فَلا بَأْسَ عَلَيْكَ مِنْ بَرْدٍ ، وَلا حَرٌّ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَيَّ ، فَانْطَلَقْتُ حَتَّى آتِيَ عَسْكَرَهُمْ فَوَجَدْتُ أَبَا سُفْيَانَ يُوقِدُ النَّارَ فِي عَصَبَةٍ حَوْلَهُ ، وَقَدْ تَفَرَّقَ الأَحْزَابُ عَنْهُ فَجِئْتُ حَتَّى أَجْلِسَ فِيهِمْ فَحَسَّ أَبُو سُفْيَانَ ، أَنَّهُ قَدْ دَخَلَ فِيهِمْ مَنْ غَيْرِهِمْ فَقَالَ : لِيَأْخُذْ كُلُّ رَجُلٍ مِنْكُمْ بِيَدِ جَلِيسِهِ ، قَالَ : فَضَرَبْتُ بِيَدِي عَلَى الَّذِي عَلَى يَمِينِي فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ ، ثُمَّ ضَرَبْتُ يَدِي عَلَى الَّذِي عَلَى يَسَارِي فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ ، قَالَ : فَلَبِثْتُ فِيهِمْ هُنَيْهَةً ، ثُمَّ قُمْتُ ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ، وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فَأَوْمَأَ إِلَيَّ أَنْ أَدْنُوَ فَدَنَوْتُ ، ثُمَّ أَوْمَأَ إِلَيَّ أَنْ أَدْنُوَ فَدَنَوْتُ ، حَتَّى أَرْسَلَ عَلَيَّ مِنَ الثَّوْبِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ لِيُدَفِّئَنِي فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ صَلاتِهِ قَالَ : يَا ابْنَ الْيَمَانِ ، اقْعُدْ مَا خَبَرُ النَّاسِ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تَفَرَّقَ النَّاسُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ فَلَمْ يَبْقَ إِلا فِي عَصَبَةٍ تُوقِدُ النَّارَ ، وَقَدْ صَبَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَرْدِ مِثْلَ الَّذِي صَبَّ عَلَيْنَا ، وَلَكِنَّا نَرْجُو مِنَ اللَّهِ مَا لا يَرْجُونَ "

رواه البزار ورجاله ثقات . وفي الصحيح لحذيفة حديث بغير هذا السياق .

10154. Huzeyfe b. el-Yemân anlatıyor: Ahzab (Hendek savaşı) gecesi, insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından dağıldılar, yanında on iki kişiden başka kimse kalmadı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma geldi, benim uykum geldiği için yere uzanmıştım. Bana: *"Ey İbnü'l-Yemân! Kalk, git, Ahzab'ın (toplama) askerleri ne yapıyor bir bak!"* buyurdu. Ben: "Ya Resûlallah! Seni hakikatle gönderen Allah'a yemin olsun ki, senden utandığım için kalktım. Hava çok soğuk (üşüyorum)"

---

1 Hadisi Ahmed (no. 1620) ve Bezzâr (no. 1808) rivayet etmiş olup ayrıca: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd dışında kimsenin rivayet ettiğini bilmiyoruz" demiştir. Muhammed b. Muhammed b. el-Esved ez-Zührî mestûr'dur (durumu meçhuldür)" demiştir.

deyince: *"Sen benim yanıma dönüp gelinceye kadar ne sıcaktan, ne de soğuktan zarar görmeyeceksin"* buyurdu. Onlara doğru yürüyüp gittim. (Ortalık karanlıktı) Nihayet müşriklerin ordugâhının yanına vardım. Ebu Süfyân, etrafını saran bir topluluk içinde ateş yakıyordu. Ahzâb (kabilelerden toplama ordu) etrafından dağılmıştı. Ben gelip aralarına oturmak istediğim zaman, Ebû Süfyân yabancı birinin aralarına girdiğini hissedip: "Her biriniz yanında oturan şahsın elini tutsun" dedi. Hemen sağ elimi uzatıp sağımda oturan kimsenin elini tuttum, sonra sol elimi uzatıp sol yanımda oturan kimsenin elini tuttum. Aralarında bir müddet kaldıktan sonra kalkıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılıyordu. Bana *"Yaklaş"* diye işaret edince ben de yaklaştım. Sonra tekrar *"Yaklaş"* diye işaret etti, ben daha da yaklaşınca beni ısıtmak için üzerinde bulunan giysinin bir tarafını üzerime saldı. Namazını bitirince: *"Ey İbnü'l-Yemân! Otur, müşriklerden ne haberler getirdin? (Müşrikler ne durumda?)"* diye sordu. Ben: "Ya Resûlallah! İnsanlar Ebû Süfyân'ın etrafından dağıldılar. O şu anda (ısınmak için) ateş yakıyor, içinde bulunduğu topluluktan başka etrafında kimse kalmadı. Yüce Allah bize göndermiş olduğu soğuk gibi onlara da göndermiş, ama biz onların ümit edemeyecekleri şeyleri Allah'tan umuyoruz" dedim.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

Sahîh'te burada geçenlerden farklı bir ifadeyle Huzeyfe'nin hadisi bulunmaktadır.

١٠١٥٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ أَخبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِى عَائِشَةُ قَالَتْ خَرَجْتُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ أَقْفُو آثَارَ النَّاسِ قَالَتْ فَسَمِعْتُ وَئِيدَ الأَرْضِ وَرَائِى يَعْنِى حِسَّ الأَرْضِ قَالَتْ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا بِسَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ وَمَعَهُ ابْنُ أَخِيهِ الْحَارِثُ بْنُ أَوْسٍ يَحْمِلُ مِجَنَّةً قَالَتْ فَجَلَسْتُ إِلَى الأَرْضِ فَمَرَّ سَعْدٌ وَعَلَيْهِ دِرْعٌ مِنْ حَدِيدٍ قَدْ خَرَجَتْ مِنْهَا أَطْرَافُهُ فَأَنَا أَتَخَوَّفُ عَلَى أَطْرَافِ سَعْدٍ قَالَتْ وَكَانَ سَعْدٌ مِنْ أَعْظَمِ النَّاسِ وَأَطْوَلِهِمْ قَالَتْ فَمَرَّ وَهُوَ يَرْتَجِزُ وَيَقُولُ

لَبِّثْ قَلِيلاً يُدْرِكُ الْهَيْجَا جَمَلْ ... مَا أَحْسَنَ الْمَوْتَ إِذَا حَانَ الأَجَلْ

قَالَتْ فَقُمْتُ فَاقْتَحَمْتُ حَدِيقَةً فَإِذَا فِيهَا نَفَرٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَإِذَا فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَفِيهِمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ تَسْبِغَةٌ لَهُ يَعْنِى مِغْفَراً فَقَالَ عُمَرُ مَا جَاءَ بِكِ لَعَمْرِى وَاللَّهِ إِنَّكِ لَجَرِيئَةٌ وَمَا يُؤْمِنُكِ أَنْ يَكُونَ بَلاَءٌ أَوْ يَكُونَ تَحَوُّزٌ قَالَتْ فَمَا زَالَ يَلُومُنِى حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنَّ الأَرْضَ انْشَقَّتْ لِى سَاعَتَئِذٍ فَدَخَلْتُ فِيهَا قَالَتْ فَرَفَعَ الرَّجُلُ التَّسْبِغَةَ عَنْ وَجْهِهِ فَإِذَا طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ

اللَّهِ فَقَالَ يَا عُمَرُ وَيْحَكَ إِنَّكَ قَدْ أَكْثَرْتَ مُنْذُ الْيَوْمَ وَأَيْنَ التَّحَوُّزُ أَوِ الْفِرَارُ إِلاَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَتْ وَيَرْمِي سَعْداً رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْعَرِقَةِ بِسَهْمٍ لَهُ فَقَالَ لَهُ خُذْهَا وَأَنَا ابْنُ الْعَرِقَةِ. فَأَصَابَ أَكْحَلَهُ فَقَطَعَهُ فَدَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ سَعْدٌ فَقَالَ اللَّهُمَّ لاَ تُمِتْنِي حَتَّى تُقِرَّ عَيْنِي مِنْ قُرَيْظَةَ. قَالَتْ وَكَانُوا حُلَفَاءَهُ وَمَوَالِيَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَتْ فَرَقَى كَلْمُهُ وَبَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الرِّيحَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَكَفَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزاً فَلَحِقَ أَبُو سُفْيَانَ وَمَنْ مَعَهُ بِتِهَامَةَ وَلَحِقَ عُيَيْنَةُ بْنُ بَدْرٍ وَمَنْ مَعَهُ بِنَجْدٍ وَرَجَعَتْ بَنُو قُرَيْظَةَ فَتَحَصَّنُوا فِي صَيَاصِيهِمْ وَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَى الْمَدِينَةِ فَوَضَعَ السِّلاَحَ وَأَمَرَ بِقُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ فَضُرِبَتْ عَلَى سَعْدٍ فِي الْمَسْجِدِ قَالَتْ فَجَاءَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ وَإِنَّ عَلَى ثَنَايَاهُ لَنَقْعُ الْغُبَارِ فَقَالَ أَقَدْ وَضَعْتَ السِّلاَحَ وَاللَّهِ مَا وَضَعَتِ الْمَلاَئِكَةُ بَعْدُ السِّلاَحَ اخْرُجْ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ فَقَاتِلْهُمْ. قَالَتْ فَلَبِسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم لأْمَتَهُ وَأَذَّنَ فِي النَّاسِ بِالرَّحِيلِ أَنْ يَخْرُجُوا فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَمَرَّ عَلَى بَنِي غَنْمٍ وَهُمْ جِيرَانُ الْمَسْجِدِ حَوْلَهُ فَقَالَ " مَنْ مَرَّ بِكُمْ . فَقَالُوا مَرَّ بِنَا دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ. وَكَانَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ تُشْبِهُ لِحْيَتُهُ وَسِنُّهُ وَوَجْهُهُ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَقَالَتْ فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَحَاصَرَهُمْ خَمْساً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً فَلَمَّا اشْتَدَّ حَصْرُهُمْ وَاشْتَدَّ الْبَلاَءُ قِيلَ لَهُمُ انْزِلُوا عَلَى حُكْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم فَاسْتَشَارُوا أَبَا لُبَابَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُنْذِرِ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنَّهُ الذَّبْحُ قَالُوا نَنْزِلُ عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم انْزِلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ . فَنَزَلُوا وَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم إِلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأُتِيَ بِهِ عَلَى حِمَارٍ عَلَيْهِ إِكَافٌ مِنْ لِيفٍ قَدْ حُمِلَ عَلَيْهِ وَحَفَّ بِهِ قَوْمُهُ فَقَالُوا يَا أَبَا عَمْرٍو حُلَفَاؤُكَ وَمَوَالِيكَ وَأَهْلُ النِّكَايَةِ وَمَنْ قَدْ عَلِمْتَ قَالَتْ لاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ شَيْئاً وَلاَ يَلْتَفِتُ إِلَيْهِمْ حَتَّى إِذَا دَنَا مِنْ دُورِهِمُ الْتَفَتَ إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ قَدْ آنَ لِي أَنْ لاَ أُبَالِيَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ. قَالَ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَلَمَّا طَلَعَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ فَأَنْزِلُوهُ . فَقَالَ عُمَرُ سَيِّدُنَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. قَالَ أَنْزِلُوهُ . فَأَنْزَلُوهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم احْكُمْ فِيهِمْ قَالَ سَعْدٌ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهُمْ وَتُقْسَمَ أَمْوَالُهُمْ وَقَالَ يَزِيدُ بِبَغْدَادَ وَيُقْسَمُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَحُكْمِ رَسُولِهِ . قَالَتْ ثُمَّ دَعَا سَعْدٌ قَالَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ أَبْقَيْتَ عَلَى نَبِيِّكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ شَيْئاً فَأَبْقِنِي لَهَا وَإِنْ كُنْتَ

قَطَعَتِ الْحَرْبَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ فَاقْبِضْنِي إِلَيْكَ. قَالَتْ فَانْفَجَرَ كَلْمُهُ وَكَانَ قَدْ بَرِئَ حَتَّى مَا يُرَى مِنْهُ إِلاَّ مِثْلُ الْخُرْصِ وَرَجَعَ إِلَى قُبَّتِهِ الَّتِي ضَرَبَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَحَضَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ قَالَتْ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لأَعْرِفُ بُكَاءَ عُمَرَ مِنْ بُكَاءِ أَبِي بَكْرٍ وَأَنَا فِي حُجْرَتِي وَكَانُوا كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ قَالَ عَلْقَمَةُ قُلْتُ أَيْ أُمَّهْ فَكَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ قَالَتْ كَانَتْ عَيْنُهُ لاَ تَدْمَعُ عَلَى أَحَدٍ وَلَكِنَّهُ كَانَ إِذَا وَجَدَ فَإِنَّمَا هُوَ آخِذٌ بِلِحْيَتِهِ قلت : في الصحيح بعضه .

رواه أحمد, وفيه :محمد بن عمرو بن علقمة وهو حسن الحديث, وبقية رجاله ثقات .

10155. Hz. Âişe anlatıyor: Hendek savaşı günü, savaşan insanların ardından gittim. Arkamdan (yürüyen birilerinin) adım seslerini işittim. Dönüp bakınca, Sa'd b. Muâz ile kardeşinin oğlu Hârise b. Evs'i gördüm. Elinde bir kalkan vardı. Ben olduğum yere çöktüm. Sa'd b. Muâz'ın sırtında dar bir zırh vardı. Bu nedenle kolları ve vücudunun bir bölümü zırhtan dışarı çıkmıştı. Sa'd b. Muâz insanların en iri yapılısı ve uzunlarından idi. Kendisi:

Biraz bekle çarpışmaya katılır Cemel! (Şiirde kastedilen -cemel- devenin Kinâne kabilesinin devesi olduğu söylenir. Başka bir rivayette Hamel olarak geçmektedir ki bu; şiirde kastedilen cesaretiyle meşhur olan "Hamel b. Zeyd el-Fezârî"dir) *Ölmek ne güzeldir gelince ecel!*

şiirini söyleyerek (yanımdan) geçti. Ben bir bahçeye varıp girdim. Orada Müslümanlardan birkaç kişi bulunuyordu. İçlerinde, Ömer b. el-Hattâb ile gözlerinden başka bir yeri görünmeyen miğferli bir zât vardı. Ömer, bana: "Sen ne diye geldin? Vallahi, sen gerçekten çok cüretli ve cesaretlisin! Sen bir felâkete veya bir sıkıntıya uğramayacağından emin olabilir misin?" diyerek çıkıştı. O beni böyle kınadığı zaman, yer yarılıp yerin dibine geçmeyi temenni ettim. Miğferli olan, miğferini yüzünden yukarı doğru kaldırdı, meğer miğferli adam Talha b. Ubeydillah imiş! Talha: "Ey Ömer! Allah senin iyiliğini versin! Sen bugün ileri gittin! Sığınma ve firar, Allah'tan başka nereye olabilir ki?" dedi. Bu arada Kureyş müşriklerinden İbnü'l-Arika adlı bir adam Sa'd'a bir ok atıp: "Al benden, benim İbnü'l-Arika olduğumu bil" dedi. Bu ok Sa'd'ın "Ekhal" denilen damarına isabet edip bu damarı kesti. Bunun üzerine Sa'd: "Allahım! Kurayza Yahudilerinin akıbetlerini, cezalandırılmalarını görüp gözüm aydın oluncaya kadar beni öldürme, yaşat!" diye dua etti. Kurayza Yahudileri, Cahiliye devrinde kendisinin müttefikleri ve

dostlarıydı. Sa'd b. Muâz dua eder etmez, yarasının kanı dindi. Yüce Allah müşriklerin üzerine sert bir rüzgâr gönderdi. Allah, savaşta mü'minlere kâfi geldi. Allah, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir. Ebû Süfyân ve beraberindekiler Tihâme'ye doğru yöneldiler. Uyeyne b. Bedr ve beraberindekiler ise Necd'e doğru gittiler. Benû Kurayza Yahudileri de kendilerini korumak için dönüp kalelerine kapandılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise Medine'ye dönüp silah bıraktı ve Mescid'de (yaralı) Sa'd b. Muâz'ın üzerine bir çadır kurulmasını emir buyurdu. Cebrail, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Sen silahını çıkardın mı? Vallahi, melekler daha silahını çıkarmadı! Kalk Benû Kurayza'nın üzerine yürü, onlarla savaş!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) silahını kuşandı ve insanların (Benî Kurayza Yahudileri üzerine) çıkmaları için haber saldı (ilan ettirdi). Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yola çıktı ve yolda mescidin komşuları olan Benû Ğanm'e uğrayıp: *"Yanınızdan kim geçti?"* diye sorunca: "Dıhyetu'l-Kelbî yanımızdan geçti" dediler. Dıhyetu'l-Kelbî sakalıyla, yaşıyla ve yüzüyle Cebrâil'e benzerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Kurayza'nın üzerine yürüyüp onları yirmi beş gece (gün) kuşattı. Bu arada kuşatma ve sıkıntı şiddetlendi. Kendilerine: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vereceği hükme razı olun" denilince Ebû Lubâbe b. Abdilmünzir ile istişare ettiler. Ebû Lubâbe bunun ölüm olduğuna işaret etti. Bunun üzerine: "Sa'd b. Muâz'ın vereceği hükmü kabul ederiz" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tamam, Sa'd b. Muâz'ın vereceği hükmü kabul edin"* buyurdu. Benû Kurayza, Sa'd b. Muâz'ın vereceği hükmü kabul edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd b. Muâz'a gelmesi için haber gönderdi. Üzerinde liften bir semer bulunan bir merkebin üzerine bindirilip getirildi. Kavmi de etrafını sarıp: "Ey Ebû Amr! Bunlar senin müttefiklerin ve dostlarındır (haklarında iyi davran!). Aynı zamanda onlar iyi savaşçıdır, sen onları iyi tanırsın" dediler. Ama Sa'd onlara hiç cevap vermiyor ve iltifat etmiyordu. Benû Kurayza'nın evlerine yaklaşınca kavmine dönüp: "Allah için kınayıcının kınamasına aldırış etmeyeceğim zaman gelmiştir" dedi. Ebû Saîd dedi ki: "Sa'd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalkınız, seyyidinizi (efendinizi) karşılayınız! Onu indiriniz!"* buyurdu. Ömer: "Seyyidimiz Yüce Allah'tır" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu indiriniz!"* buyurdu, indirdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar hakkında hükmünü ver"* buyurdu. Sa'd: "Ben, onlar (Benî Kurayza Yahudileri) hakkında: Savaşçıları (savaşabilme çağına gelen erkekleri) öldürülsün! Çocukları ile kadınları esir edilsin! Malları (Müslümanlar arasında) bölüştürülsün! diye hükmettim!" dedi. (Sa'd, Benû Kurayza Yahudileri

hakkında bu hükmü verince) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen onlar hakkında Allah'ın ve Resûlü'nün hükmüne uygun hüküm verdin!"* buyurdu.

Âişe anlatıyor: Sonra Sa'd: "Allahım! Resûlünün Kureyş müşrikleriyle olan savaşlarından bir şey bıraktıysan (daha onlarla savaşacaksa) savaşmak için beni hayatta bırak! Yok, aralarındaki savaşı kestiysen (bu savaş bittiyse) beni manevî huzuruna al!" diye dua etti. Bu duayı bitirince yarası açılıp kanamaya başladı. Hâlbuki yarası iyileşmiş, ondan sadece halka gibi bir şey görünüyordu. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) daha önce kendisine hazırladığı çadırına döndü.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer yanına geldiler. Muhammed'in canı elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, ben kendi hücremdeyken Ömer'in ağlamasını Ebû Bekr'in ağlamasından fark ediyordum. Onlar Allah'ın buyurduğu gibiydiler: **"Birbirlerine karşı merhametlidirler."** (Fetih Sur. 29). (Ravi) Alkame (Âişe'ye): "Ey anacağım! (Böyle bir durumda) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne yapardı?" diye sorunca Âişe: "Hiç kimse için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) gözünden yaş akmazdı (ağlamazdı), lakin üzülürse (eliyle) sakalını tutardı" karşılığını verdi.

★Derim ki: Hadisin bir bölümü, *Sahîh*'te yer almaktadır.

Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Muhammed b. Amr b. Alkame bulunmaktadır ki; bu ravinin hadisi hasendir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٥٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ , أَنَّ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ رُمِيَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ رَمْيَةً ، فَقَطَعَتِ الأَكْحَلَ مِنْ عَضُدِهِ ، فَزَعَمُوا أَنَّهُ رَمَاهُ حِبَّانُ بْنُ قَيْسٍ ، أَحَدُ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ ، ثُمَّ أَخُو بَنِي الْعَرِقَةِ ، وَيَقُولُ آخَرُونَ : رَمَاهُ أَبُو أُسَامَةَ الْجُشَمِيُّ ، فَقَالَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : رَبِّ اشْفِنِي مِنْ بَنِي قُرَيْظَةَ قَبْلَ الْمَمَاتِ ، فَرَقَأَ الْكَلْمُ بَعْدَمَا قَدِ انْفَجَرَ ، قَالَ : وَأَقَامَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم عَلَى بَنِي قُرَيْظَةَ حَتَّى سَأَلُوهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ حَكَمًا يَنْزِلُونَ عَلَى حُكْمِهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " اخْتَارُوا مِنْ أَصْحَابِي مِنْ أَرَدْتُمْ ، فَلْنَسْتَمِعْ لِقَوْلِهِ " ، فَاخْتَارُوا سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ ، فَرَضِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، وَسَلَّمُوا ، وَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم

---

1 Hadisi Ahmed (6/141-142) rivayet etmiştir.

بِأَسْلِحَتِهِمْ ، فَجُعِلَتْ فِي بَيْتٍ ، وَأَمَرَ بِهِمْ فَكُتِّفُوا ، وَأُوثِقُوا ، فَجُعِلُوا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، وَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، فَأَقْبَلَ عَلَى حِمَارٍ أَعْرَابِيٍّ ، يَزْعُمُونَ أَنَّ وَطْأَةَ بَرْذَعِهِ مِنْ لِيفٍ ، وَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، فَجَعَلَ يَمْشِي مَعَهُ يُعَظِّمُ حَقَّ بَنِي قُرَيْظَةَ ، وَيَذْكُرُ حِلْفَهُمْ وَالَّذِي أَبْلَوْهُمْ يَوْمَ بُعَاثٍ ، وَأَنَّهُمُ اخْتَارُوكَ عَلَى مَنْ سِوَاكَ رَجَاءَ عَطْفِكَ ، وَتَحَنُّنِكَ عَلَيْهِمْ ، فَاسْتَبْقِهِمْ ، فَإِنَّهُمْ لَكَ جَمَالٌ وَعَدَدٌ ، قَالَ : فَأَكْثَرَ ذَلِكَ الرَّجُلُ ، وَلَمْ يَحِرْ إِلَيْهِ سَعْدٌ شَيْئًا ، حَتَّى دَنَوْا ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ : أَلا تُرْجِعُ إِلَيَّ شَيْئًا ؟ فَقَالَ سَعْدٌ : وَاللَّهِ لا أُبَالِي فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لائِمٍ ، فَفَارَقَهُ الرَّجُلُ ، فَأَتَى إِلَى قَوْمِهِ ، قَدْ يَئِسَ مِنْ أَنْ يَسْتَبْقِيَهُمْ ، وَأَخْبَرَهُمْ بِالَّذِي كَلَّمَهُ بِهِ ، وَالَّذِي رَجَعَ إِلَيْهِ ، وَنَفَذَ سَعْدٌ ، حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : " يَا سَعْدُ ، احْكُمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ " , فَقَالَ سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَحْكُمُ فِيهِمْ بِأَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ ، وَيُغْتَنَمَ سَبْيُهُمْ ، وَتُؤْخَذَ أَمْوَالُهُمْ ، وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهِمْ وَنِسَاؤُهُمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " حَكَمَ فِيهِمْ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ بِحُكْمِ اللَّهِ " ، وَيَزْعُمُ نَاسٌ أَنَّهُمْ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم الْحُكْمَ فِيهِمْ إِلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، فَأُخْرِجُوا رسلا ، فَضُرِبَتْ أَعْنَاقُهُمْ ، وَأُخْرِجَ حُيَيُّ بْنُ أَخْطَبَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : " هَلْ أَخْزَاكَ اللَّهُ ؟ " ، فَقَالَ : قَدْ ظَهَرْتَ عَلَيَّ ، وَمَا أَلُومُ نَفْسِي فِيكَ ، فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَأُخْرِجَ إِلَى أَحْجَارِ الزَّيْتِ الَّتِي بِالسُّوقِ ، فَضُرِبَتْ عُنُقُهُ ، كُلُّ ذَلِكَ بِعَيْنِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ ، وَزَعَمُوا أَنَّهُ كَانَ بَرِئَ كَلْمُ سَعْدٍ ، وَتَحَجَّرَ بِالْبُرْءِ ، ثُمَّ إِنَّهُ دَعَا ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ ، فَإِنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الأَرْضِ قَوْمٌ أَبْغَضُ إِلَيَّ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ ، وَأَخْرَجُوهُ ، وَإِنِّي أَظُنُّ أَنْ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ ، فَإِنْ كَانَ بَقِيَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ قِتَالٌ ، فَأَبْقِنِي أُقَاتِلْهُمْ فِيكَ ، وَإِنْ كُنْتَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ ، فَافْجُرْ هَذَا الْمَكَانَ ، وَاجْعَلْ مَوْتِي فِيهِ ، فَفَجَرَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، وَإِنَّهُ لَرَاقِدٌ بَيْنَ ظَهْرَيِ اللَّيْلِ ، فَمَا دَرَوْا بِهِ حَتَّى مَاتَ ، وَمَا رَقَأَ الْكَلْمُ حَتَّى مَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ

قلت : في الصحيح بعضه عن عائشة متصل الإسناد. رواه الطبراني مرسلا, وفيه :ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف .

10156. Urve anlatıyor: Sa'd b. Muâz, Hendek savaşı günü (bir okla) vuruldu, ok kolundaki "Ekhal" denilen damarı kesti. Benû Âmir b. Lüeyy'den biri olan Benî'l-Arika kabilesine mensup Hibbân b. Kays'ın onu vurduğunu ileri sürdüler. Diğer bir topluluk: "Onu Ebû Usâme el-Cuşemî vurdu" der. Sa'd: "Allahım! Ölmeden önce Kurayza Yahudilerinin akıbetlerini, cezalandırılmalarını görüp içim rahatlasın diye beni yaşat!" diye dua etti. Sa'd b. Muâz dua edince, kanayan yarası kapandı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kendisinden hükmünü kabul edecekleri bir hakem tayin etmesini isteyinceye kadar Benû Kurayza Yahudilerini kuşattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ashabımdan istediğiniz şahsı hakem olarak seçiniz! O'nun sözünü işitelim! (Hükmünü kabul edelim)"* buyurdu. Sa'd b. Muâz'ı (hakem olarak) seçtiler. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd b. Muâz'ın hakemliğine razı olunca teslim oldular. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) silahlarının toplatılıp bir eve konulmasını ve kendilerinin bağlanmasını emretti. Nihayet onlar bağlanıp Usâme b. Zeyd'in evine yerleştirildiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Sa'd b. Muâz'a (gelmesi için) haber gönderdi. Sa'd, bir Bedevi merkebi üzerine binip geldi. Merkebin semerinin liften olduğunu ileri sürerler. Yolda Abdüleşhel'den bir adam kendisine eşlik etti. Onunla beraber yürürken Benû Kurayza Yahudilerinin haklarını tazim etmeye ve aralarındaki dostluğu, Buâs gününde yaptıklarını anıp: "Onlar seni hakemlikte başkalarına tercih etmekle sana sığınmışlar, senin affını ummuşlardır. Onların hayatta kalmalarına hükmet! Onların hayatta kalması senin güzelliğine güzellik, sayına sayı katar" dedi. Adam çok konuşup ısrar etti, ama Sa'd Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına yaklaşıncaya kadar hiç cevap vermedi ve iltifat etmedi. (Sonunda) adam ona: "Bana bu hususta bir cevap vermeyecek misin?" diye sorunca Sa'd: "Vallahi, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasına aldırış etmem!" dedi. Bunun üzerine adam Sa'd'ın yanından ayrılıp Benû Kurayza Yahudilerini hayatta bırakmaktan ümidini kesmiş bir halde kavminin yanına dönerek aralarında geçen konuşmayı ve Sa'd'ın cevabını onlara haber verdi. Sa'd yoluna devam edip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ulaşınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Sa'd! Bizimle onların arasında (yani aramızda) hükmünü ver!"* buyurdu. Sa'd: "Ben, onlar (Benî Kurayza

Yahudileri) hakkında: Savaşçıları (savaşabilme çağına gelen erkekleri) öldürülsün! Köle ve esirleri ganimet olarak alınsın! Malları (Müslümanlar arasında) bölüştürülsün! Çocukları ile kadınları esir edilsin diye hükmediyorum!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sa'd b. Muâz onlar hakkında Allah'ın hükmüne uygun hüküm verdi"* buyurdu. Bir kısım insanlar Benû Kurayza Yahudilerinin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vereceği hükmü kabul ettiklerini, ancak O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) onlar hakkında hüküm vermeyi Sa'd b. Muâz'a havale ettiğini ileri sürdüler. (Hüküm verildikten sonra) Yahudiler birer birer çıkarılıp boyunları vuruldu.

Huyey b. Ahtab çıkarılınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yüce Allah seni rezil etmedi mi?"* buyurdu. Huyey: "Bana karşı zafer kazandın, ama sana karşı yaptıklarımdan dolayı kendimi kınamıyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çarşıda bulunan yağ taşlarının yanına çıkarılmasını emretti, oraya çıkarılıp boynu vuruldu. Bunların hepsi Sa'd'ın gözü önünde yapıldı. Bu arada Sa'd'ın yarasının iyileşip kapandığını ileri sürdüler. Sonra Sa'd: "Ey göklerin ve yerin Rabbi olan Allahım! Yeryüzünde Resûlünü yalanlayan ve yurdundan çıkaran bir kavme buğzettiğim kadar hiçbir kavme buğzetmedim. Aramızdaki savaşın bittiğini zannediyorum. Ama aramızda herhangi bir çarpışma daha bıraktınsa, senin rızan için o çarpışmada bulunmak üzere beni sağ bırak! Yok, eğer bizimle onlar arasındaki çarpışma bittiyse, bu yarayı tekrar aç ve benim için şehitliğe sebep kıl!" diye dua etti. Nihayet Yüce Allah yarasının tekrar açılmasını takdir etti. Sa'd geceleyin yatarken ölmüştü, ama öldüğünü fark etmemişlerdi. Ölünceye kadar yaranın kanı dinmedi. Allah ona rahmet eylesin!

★Derim ki: Hadisin bir bölümü, Âişe'den muttasıl bir senedle *Sahîh*'te rivayet edilmiştir.

Hadisi Taberânî *mürsel* olarak rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmasına rağmen hadisi hasen sayılmıştır.

١٠١٥٧ – وعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ يَوْمَ الأَحْزَابِ وَقَدْ جَمَعُوا لَهُ جُمُوعاً كَثِيْرَةً فَقَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: "لاَ يَغْزُوكُمْ بَعْدَهَا أَبداً وَلَكِنْ تَغْزُوهُمْ" رواه البزار ورجاله ثقات .

10157. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre; Ahzab (Hendek savaşı) günü -müşrikler birleşerek (kabilelerden) çokça asker toplayıp

gelmişlerdi- Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Artık müşrikler bundan (Hendek savaşından) sonra size saldırıp savaş açamayacaklar (taarruzda bulunamayacaklar), fakat siz onlara saldırıp onlarla savaşacaksınız"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٥٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : أَتَتِ الصَّبَا الشَّمَالَ ، فَقَالَتْ : مُرِّي حَتَّى نَنْصُرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتِ الشَّمَالُ : إِنَّ الْحَرَّةَ لا تَسْرِي بِاللَّيْلِ ، فَكَانَتِ الرِّيحُ الَّتِي نُصِرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّبَا " رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

10158. İbn Abbâs der ki: Saba (rüzgârı) kuzey (rüzgârının) yanına gelip: "Gel Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yardım edelim" dedi. Kuzey (rüzgârı): "Sıcak (rüzgâr) geceleyin esmez" dedi. Böylece Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sayesinde yardıma mazhar olduğu rüzgâr, saba rüzgârı oldu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠١٥٩ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى بْنِ مَيْسَرَةَ الرَّازِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْعَامِرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْكَرِيمِ أَبُو أُمَيَّةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، وَعَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " رُمِيَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَوْمَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ ، فَقُطِعَ أَكْحَلُهُ ، فَحَسَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فتفير وَانْتَفَضَ ، فَحَسَمَهُ الثَّانِيَةَ ، فَقَالَ سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : اللَّهُمَّ لا تَنْزِعْ نَفْسِي حَتَّى تُقِرَّ عَيْنِي مِنْ قُرَيْظَةَ ، وَالنَّضِيرِ " رواه الطبراني, : عبد الكريم أبو أمية, وهو ضعيف .

10159. İbn Abbâs anlatıyor: Sa'd b. Muâz, Kurayza ve Nadîr günü (bir okla) vurulup "Ekhal" denilen damarı kesildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yarasını kapatıp kanamayı durdurmaya çalıştı, ama yarası tekrar açılıp kanamaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar yarasını kapatıp kanamayı durdurmaya çalışınca Sa'd: "Allahım! Kurayza ve

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1810) rivayet etmiş olup: "Senedinde ihtilaf ettiler. Zekeriyya b. Ebî Zâide, Şa'bî kanalıyla Hâris b. el-Bersâ'dan; Mücâlid ise, Şa'bî kanalıyla Câbir'den (bildirdi)" demiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1811) rivayet etmiş olup: "Hadisi Dâvûd kanalıyla İkrime'den bir cemaat *mürsel* olarak rivayet etti. Hafs ve Basra ahalisinden Halef b. Amr adlı güvenilir bir kişi dışında hadisi *muttasıl* olarak rivayet edeni bilmiyoruz" demiştir.

Nadîr Yahudilerinin akıbetlerini, cezalandırılmalarını görüp gözüm aydın oluncaya kadar benim canımı alma, beni yaşat!" diye dua etti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülkerim Ebû Umeyye bulunmaktadır.[1]

١٠١٦٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا ذُوَيْبُ بْنُ عِمَامَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ ، قَالَ : " لَمَّا حَكَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي بَنِي قُرَيْظَةَ وَجَدَتِ الأَوْسُ مِنْ ذَلِكَ ، فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى كُلِّ دَارٍ مِنْ دُورِ الأَوْسِ بِأَسِيرَيْنِ ، وَأَرْسَلَ إِلَى بَنِي حَارِثَةَ بِأَسِيرَيْنِ "

رواه الطبراني, وفيه: ذؤيب بن عمامة, وهو ضعيف .

10160. Muhammed b. Mesleme anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Kurayza Yahudileri hakkında hüküm verince Evslilerde kırgınlık oluştu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Evslilerin her evine iki esir gönderdi, Benû Hârise'ye de iki esir gönderdi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Zueyb b. İmâme bulunmaktadır.[2]

١٠١٦١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ : " شَغَلُونَا عَنْ صَلاةِ الْعَصْرِ " وَلَمْ يُصَلِّهَا يَوْمَئِذٍ حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ " مَلأَ اللَّهُ قُبُورَهُمْ نَارًا ، وَقُلُوبَهُمْ نَارًا ، وَبُيُوتَهُمْ نَارًا "

رواه الطبراني في الأوسط, عن شيخه أحمد, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

10161. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hendek savaşı günü: *"Allah onların kabirlerini, kalplerini ve evlerini ateşle doldursun, bizi ikindi namazından alıkoydular"* buyurmuştur. (O gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını güneş batıncaya kadar kılamamıştı).

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta şeyhi Ahmed kanalıyla rivayet etmiştir; ancak bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 5326) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (19/231) rivayet etmiştir.

١٠١٦٢ - وعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ : مَرَّ أَبو سُفْيَان وَمُعَاوِيَة خَلْفَهُ وَكَانَ رَجُلاً مُسْتَمدِاً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: " اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِصَاحِبِ الأَسْنِمَةِ "

رواه الطبراني, وفيه :ابن إسحاق, وهو مدلس .

10162. Berâ b. Âzib bildiriyor: Ebû Süfyân, arkasında Muâviye olduğu halde (Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından) geçti -Ebû Süfyân başı havada kibirli bir adamdı- Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bu kibir sahibini (deve hörgücü gibi başı havada olan bu adamı) sana havale ediyorum"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde *müdellis* olan İbn İshâk bulunmaktadır.

١٠١٦٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، أَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ مَرْزُوقِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ طَلَبِ الأَحْزَابِ ، وَنَزَلَ الْمَدِينَةَ وَضَعَ لأْمَتَهُ ، وَاغْتَسَلَ ، وَاسْتَجْمَرَ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

10163. Ka'b b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ahzabı (müşriklerin birleşik ordularını) takipten dönüp Medine'ye gelince silahını çıkarıp yıkandı ve güzel koku süründü.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٦٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ ، قَالا : ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا مَرْزُوقُ بْنُ أَبِي الْهُذَيْلِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ ، عَنْ عَمِّهِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " لَمَّا رَجَعَ مِنْ طَلَبِ الأَحْزَابِ ، نَزَعَ لأْمَتِهِ ، وَاغْتَسَلَ ، وَاسْتَجْمَرَ " زَادَ دُحَيْمٌ فِي حَدِيثِهِ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَتَبَدَّا لِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : عَذِيرَكَ مِنْ مُحَارِبٍ ، أَلا أَرَاكَ قَدْ وَضَعْتَ اللأْمَةَ وَمَا وَضَعْنَاهَا بَعْدُ ، فَوَثَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَزِعًا ، فَعَزَمَ عَلَى النَّاسِ أَلا يُصَلُّوا الْعَصْرَ إِلا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ ، فَلَبِسَ السِّلاحَ ، وَخَرَجُوا فَلَمْ يَأْتُوا بَنِي قُرَيْظَةَ حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ ، فَاخْتَصَمَ النَّاسُ فِي غَزْوَتِهَا فِي صَلاةِ الْعَصْرِ ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ :

قَدْ عَزَمَ عَلَيْنَا أَنْ لا نُصَلِّيَ الْعَصْرَ حَتَّى نَأْتِيَ بَنِي قُرَيْظَةَ ، وَإِنَّمَا نَحْنُ فِي عَزْمَةٍ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَيْسَ عَلَيْنَا إِثْمٌ ، فَصَلَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمُ الْعَصْرَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا ، وَطَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ تُصَلِّ حَتَّى أَتَوْا بَنِي قُرَيْظَةَ بَعْدَمَا غَابَتِ الشَّمْسُ ، فَصَلَّوْهَا ، إِيمَانًا ، وَاحْتِسَابًا ، فَلَمْ يُعَنِّفْ رَسُولُ اللَّهِ وَاحِدَةً مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير ابن أبي الهذيل, وهو ثقة .

10164. Ka'b b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ahzabı (müşriklerin birleşik ordularını) takipten dönüp Medine'ye gelince silahını çıkarıp yıkandı ve güzel koku süründü."

-Duhaym'ın rivayetinde- Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "*Karşıma Cibrîl çıkıp bana: «Bir savaşçı olarak seni mazur görecek birini göster! Silahını çıkardığını görüyorum! Hâlbuki biz daha silahımızı çıkarmadık!» dedi.*" Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) korkarak kalktı ve insanlara ikindi namazını Benû Kurayza Yahudilerinin yurdundan başka yerde kılmamalarını emretti. (Sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) silahını kuşandı ve yola çıktılar. Güneş battıktan sonra ancak Benû Kurayza Yahudilerinin yurduna varabildiler. Bu gazvede insanlar ikindi namazı konusunda ihtilafa düştüler. Bir kısmı: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını Benû Kurayza Yahudilerinin yurduna ulaşıncaya kadar kılmamamızı emretti. Biz, şu anda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) emrini yerine getiriyoruz, dolayısıyla bunda bir günahımız yoktur" dediler. Böylece bir kısmı inanarak ve sevabını umarak ikindi namazını kıldı. Bir kısmı da Benû Kurayza Yahudilerinin yurduna -güneş battıktan sonra- ulaştıktan sonra inanarak ve sevabını umarak ikindi namazını kıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki gruptan hiç birini kınamadı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir bir ravi olan İbn Ebî'l-Hüzeyl dışında *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٦٥ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، نا عَمِّي سَعِيدُ بْنُ عِيسَى ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَشْرَسَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ أَخِيهِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ صَوْتَ رَجُلٍ ، فَوَثَبَ وَثْبَةً شَدِيدَةً وَخَرَجَ إِلَيْهِ ، فَاتَّبَعْتُهُ ، فَإِذَا هُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عُرْفِ بِرْذَوْنِهِ ، وَإِذَا هُوَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ ، وَإِذَا هُوَ مُعْتَمٌّ مُرْخٍ عِمَامَتَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ ، فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قُلْتُ : لَقَدْ وَثَبْتَ وَثْبَةً شَدِيدَةً ، وَخَرَجْتَ فَإِذَا هُوَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ ؟ ، قَالَ : "

وَرَأَيْتِهِ ؟ " ، قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : " ذَاكَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، أَمَرَنِي أَنْ أَخْرُجَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ " قلت : هو في الصحيح باختصار .رواه الطبراني في الأوسط, عن شيخه مقدام بن داود, وهو ضعيف .

10165. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adam sesi işitip aniden sıçrayarak adamın yanına çıktı. –Âişe O'nu takip etti– Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beygirinin yelesine yaslanıyordu, meğer sesi gelen adam Dıhyetu'l-Kelbî imiş, sarık sarmış ve sarığını omuzları arasına salmıştı. (Âişe dedi ki:) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar eve girince: "(Neden) aniden sıçrayıp çıktın? Meğer (sesin sahibi) Dıhyetu'l-Kelbî imiş" dedim." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O'nu gördün mü?"* diye sorunca: "Evet" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, Cibrîl'di. Benû Kurayza Yahudileri üzerine saldırmamı emretti"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta, zayıf sayılan şeyhi Mikdâm b. Dâvûd'dan rivayet etmiştir.

١٠١٦٦ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، نَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى ، ثَنَا فَائِدٌ ، مَوْلَى عَبَادِلَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَا إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ عَلَى حِمَارٍ عُرْيٍ ، يُقَالَ لَهُ : يَعْفُورُ " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

10166. Ubeydullah b. Ebî Râfi', babasından nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ya'fûr adlı semersiz bir merkebin üzerine binerek Benû Kurayza Yahudileri yurduna gitti.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٦٧ – حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا رَوْحُ بْنُ مُسَافِرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ خَرَجَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ عَلَى حِمَارٍ ، وَمَعَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى بَغْلَةٍ بَيْضَاءَ تَحْتَهُ قَطِيفَةٌ مِنْ إِسْتَبْرَقٍ حَمَّلَهَا اللِّوَاءُ ، فَسَارَ سَاعَةً ، ثُمَّ قَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ : " يَا مُحَمَّدُ أَمَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لا أَنْزِلُ عَنْهَا حَتَّى تُفْتَحَ لَكَ " ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : فَلَمْ يَرْجِعْ حَتَّى فُتِحَ لَهُ

رواه الطبراني ,عن شيخه المقدام بن داود, وهو ضعيف .

10167. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Kurayza kuşatmasına çıktığı zaman bir merkep üzerine binerek çıktı.

Beraberinde Cibrîl de bulunuyordu. Cibrîl, bir dişi katır üzerine binmişti, altında atlastan bir kadife minder bulunuyordu. (Cibrîl'in elinde bulunan) sancak katırı örtmüştü. Bir saat kadar yürüdükten sonra Cibrîl: "Ey Muhammed! Seni hakikatle gönderen Allah'a yemin olsun ki, Benû Kurayza kalesi fethedilinceye kadar bu katırın üzerinden inmem" dedi. İbn Abbâs: "(Cebrâîl) Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) fetih gerçekleşinceye kadar dönmedi" diye ekledi.

★Hadisi Taberânî, zayıf sayılan şeyhi Mikdâm b. Dâvûd'dan rivayet etmiştir.

١٠١٦٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الْفِهْرِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْلَمَ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ أَسْلَمَ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " جَعَلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُسَارَى قُرَيْظَةَ ، فَكُنْتُ أَنْظُرُ إِلَى فَرْجِ الْغُلامِ ، فَإِنْ رَأَيْتُهُ قَدْ أَنْبَتَ ضَرَبْتُ عُنُقَهُ ، وَإِذَا لَمْ أَرَهُ قَدْ أَنْبَتَ جَعَلْتُهُ فِي مَغَانِمِ الْمُسْلِمِينَ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه جماعة لم أعرفهم .

10168. Muhammed b. İbrâhîm b. Muhammed b. Eslem el-Ensârî, babasından, o da dedesi Eslem el-Ensârî'den nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kurayza Yahudilerinin esirleri üzerine beni memur etti. Çocuğun (gencin) cinsel organına bakardım, kılının çıktığını görürsem boynunu vururdum; kılının daha çıkmadığını görürsem Müslümanların ganimetleri arasına (esir olarak) katardım.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.[1]

١٠١٦٩ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا أَبُو خَيْثَمَةَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ، نا بُهْلُولُ بْنُ مُوَرِّقٍ ، نا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ الزُّبَيْرُ رَجُلا أَعْمَى ، فَقَالَ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : إِنَّ الزُّبَيْرَ مَرَّ عَلَيَّ يَوْمَ بُعَاثٍ فَأَعْتَقَنِي ، فَهَبْهُ لِي أَجْزِهِ بِهِ ، فَقَالَ : " هُوَ لَكَ " , فَقَالَ لِلزُّبَيْرِ : هَلْ تَعْرِفُنِي ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، أَنْتَ ثَابِتٌ ، قَالَ : إِنِّي أَمُنُّ عَلَيْكَ كَمَا مَنَنْتَ عَلَيَّ يَوْمَ بُعَاثٍ ، قَالَ : هَلْ تَنْفَعُنِي ؟ أَيْنَ أَهْلِي ؟ فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، فَقَالَ : هَبْ لِي أَهْلَهُ ، قَالَ : فَوَهَبَ لَهُ أَهْلَهُ ، فَأَتَاهُ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم قَدْ رَدَّ لَهُ أَهْلَهُ ، قَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، مَا يَنْفَعُنِي أَنْ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mucemu's-Sağîr*'de (no. 181), *el-Mucemu'l-Evsât*'ta (no. 1608) ve *el-Mucemu'l-Kebîr*'de (no. 1000) rivayet etmiş olup: "Eslem'den sadece bu senedle rivayet edilmiştir. Bu hadisi rivayette Zübeyr b. Bekkâr tek kalmıştır" demiştir. Zübeyr şaibeli bir ravidir.

نَعِيشَ أَجْسَادًا ، أَيْنَ الْمَالُ ؟ فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَبْ لِي مَالَهُ ، قَالَ : " وَلَكَ مَالُهُ " ، فَرَجَعَ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رَدَّ مَالَكَ ، وَقَدْ أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى بِكَ خَيْرًا ، فَقَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، مَا فَعَلَ حُيَيُّ بْنُ أَخْطَبَ سَيِّدُ الْحَاضِرِ وَالْبَادِي ؟ ، قَالَ : قَدْ قُتِلَ ، قَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، مَا فَعَلَ زَيْدُ بْنُ بُوطَا حَامِيَةُ الْيَهُودِ ؟ ، قَالَ : قَدْ قُتِلَ ، قَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، مَا فَعَلَ كَعْبُ بْنُ أَشْطَا الَّذِي تَظَلُّ عَذَارَى الْحَيِّ يَتَعَجَّبْنَ مِنْ حُسْنِهِ ؟ ، قَالَ : قُتِلَ ، قَالَ : مَا فَعَلَ الْمَجْلِسَانِ ؟ ، قَالَ : هُمَا كَأَمْسِ الذَّاهِبِ ، قَالَ : فَمَا بَيْنِي وَبَيْنَ لِقَاءِ الأَحِبَّةِ ، إِلا كَإِفْرَاغِ الدَّلْوِ ، أَسْأَلُكَ بِيَدِي عَلَيْكَ ، إِلا أَلْحَقْتَنِي بِالْقَوْمِ ، قَالَ : فَقَتَلَهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

10169. Hz. Âişe anlatıyor: (Yahudilerden) Zübeyr gözleri görmeyen bir adamdı. Sâbit b. Kays b. Şemmâs Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Zübeyr, Buâs (savaşı) gününde yanıma uğrayıp (esirler arasında görüp) beni azat etti. Bana yaptığı iyiliğin karşılığını vermek için onu bana hibe et" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O senindir"* buyurdu. Sâbit, Zübeyr'e: "Beni tanıyor musun?" diye sorunca: "Evet, Sen Sâbit'sin" dedi. Sâbit: "Buâs gününde bana iyilik yapıp azat ettiğin gibi, bugün sana iyilik yapıp azat edeceğim" dedi. Zübeyr: "Bana faydalı olur musun? Ailem nerede?" deyince Sâbit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp: "Ailesini de bana hibe et" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ailesini de ona hibe etti. Sâbit, Zübeyr'in yanına gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), ailesini de kendisine iade ettiğini haber verince: "Ey kardeşimin oğlu! Cesetler halinde yaşantı sürmemiz işimize yaramaz, malımız nerede?" dedi. Sâbit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp: "Ya Resûlallah! Malını da bana hibe et" deyince: *"Malı da senin olsun"* buyurdu. Sâbit tekrar onun yanına dönüp: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) malını da sana iade etti, Yüce Allah sana hayır murad etmiştir" dedi. Zübeyr: "Ey kardeşimin oğlu! Şehirlinin ve köylünün efendisi Huyey b. Ahtab ne yaptı? (ne durumda?)" diye sorunca Sâbit: "Öldürüldü" karşılığını verdi. Zübeyr: "Ey kardeşimin oğlu! Yahudileri himaye eden Zeyd b. Bûtâ ne oldu?" diye sorunca: "O da öldürüldü" dedi. Zübeyr: "Ey kardeşimin oğlu! Kabile kızlarının güzelliğine hayran kaldığı Ka'b b. Eştâ ne oldu?" diye sorunca: "O da öldürüldü" dedi. Zübeyr: *"Meclisân* (yani Ka'b b. Kurayza ve Benû Amr b. Kurayza) ne oldu?" diye sorunca: "Onların ikisi de geçmiş gün (dün) gibi oldu" dedi. Zübeyr: "Benimle sevdiklerime kavuşmak arasında sadece bir kova suyu dökmek kadar bir zaman kaldı, senin üzerinde olan hakkım için

beni onlara kavuşturmanı (senden) diliyorum!" deyince (Sâbit) onu öldürdü.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsât*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Mûsâ b. Ubeyde bulunmaktadır.

(بَابُ فِيمَنْ اسْتَشْهَدَ يومَ الخَنْدَق)

Hendek Savaşında Şehit Olanlar

١٠١٧٠ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ مِنَ الأَنْصَارِ يَوْمَ الْخَنْدَقِ : أَنَسُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ أَوْسِ بْنِ عَبْدِ عَمْرٍو "

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ : ثَعْلَبَةُ بْنُ عَنَمَةَ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .وقد تقدم حديث سعد بن معاذ والقرينان .

10170. İbn Şihâb, Hendek savaşında şehit olanların adlarını zikrederken şu iki kişiyi de sayar: Ensâr'dan: Enes b. Muâz b. Evs b. Abdiamr

Ensâr'dan; Benû Seleme'den: Sa'lebe b. Aneme

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

Sa'd b. Muâz ve beraber defnedilen iki şehidin hadisi daha önce geçmişti.[1]

(بَابُ تَارِيْخُ الخَنْدَق)

Hendek Savaşının Tarihi

١٠١٧١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " كَانَتِ الْخَنْدَقُ فِي شَوَّالٍ سَنَةَ خَمْسٍ ، وَفِيهَا مَاتَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10171. Muhammed b. İshâk der ki: Hendek savaşı, hicretin beşinci yılında Şevval ayında gerçekleşti ve bu senede Sa'd b. Muâz vefat etti.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

[1] Bkz. (10148)

(بَابُ غَزْوَةِ الْمُرَيْسِيْعِ وَهِيَ غَزْوَةُ بَنِي الْمُصْطَلِقِ)

Muraysî' = Benî'l-Mustalik Gazvesi

١٠١٧٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ الْخَزَّازُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ رَافِعٍ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سِنَانِ بْنِ وَبَرَةَ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : " غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ الْمُرَيْسِيعِ ، فَكَانَ شِعَارُنَا : يَا مَنْصُورُ ، أَمِتْ أَمِتْ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وإسناد الكبير حسن .

10172. Sinân b. Vebera el-Cühenî der ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Muraysî' gazvesine katıldık, parolamız: "Ya Mansûr! Emit, Emit (öldür, öldür)!" idi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in senedi hasendir.

١٠١٧٣ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَيَّانَ ، كُلٌّ قَدْ حَدَّثَنِي بِبَعْضِ حَدِيثِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ ، قَالَ : " بَلَغَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ بَنِي الْمُصْطَلِقِ يَجْمَعُونَ لَهُ ، وَقَائِدُهُمُ الْحَارِثُ بْنُ أَبِي ضِرَارٍ أَبُو جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا سَمِعَ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، خَرَجَ إِلَيْهِمْ حَتَّى لَقِيَهُمْ عَلَى مَاءٍ لَهُمْ يُقَالُ لَهُ الْمُرَيْسِيعُ مِنْ نَاحِيَةِ قُدَيْدٍ إِلَى السَّاحِلِ ، فَتَزَاحَمَ النَّاسُ وَاقْتَتَلُوا ، فَهَزَمَ اللَّهُ بَنِي الْمُصْطَلِقِ ، وَقُتِلَ الْحَارِثُ بْنُ أَبِي ضِرَارٍ أَبُو جُوَيْرِيَةَ ، وَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ مِنْهُمْ ، وَنَفَّلَ اللَّهُ رَسُولَهُ أَبْنَاءَهُمْ وَنِسَاءَهُمْ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصَابَ مِنْهُمْ سَبْيًا كَثِيرًا قَسَمَهُ فِي الْمُسْلِمِينَ ، وَكَانَ فِيمَا أَصَابَ يَوْمَئِذٍ مِنَ النِّسَاءِ : جُوَيْرِيَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي ضِرَارٍ سَيِّدَةُ نِسَاءِ قَوْمِهَا " رواه الطبراني ورجاله ثقات.

10173. Muhammed b. İshâk'ın bildirdiğine göre Âsım b. Ömer b. Katâde, Abdullah b. Ebî Bekr ve Muhammed b. Yahyâ b. Hayyân -Benî'l-Mustalik olayını anlatarak- şöyle demişlerdir: Mustalik Oğullarının kendisine karşı asker topladığı haberi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) ulaştı. Liderleri, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (daha sonra) eşi (olacak) Cüveyriyye binti'l-Hâris'in babası Hâris b. Ebî Dırâr'dı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onların haberini duyunca

üzerlerine yürüdü ve sahile doğru Kadîd tarafında el-Muraysî' denilen kendilerine ait bir suyun başında onlarla karşılaştı. İnsanlar (Müslümanlar ve Benî'l-Mustalik) birbirlerine saldırıp savaştılar. Yüce Allah, Benî'l-Mustalik'i hezimete uğrattı, Ebû Cuveyriyye Hâris b. Ebî Dırâr öldürüldü. Benî'l-Mustalik'in bir kısmı da öldürüldü ve Yüce Allah, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onların kadınlarını ve çocuklarını ganimet olarak almasını muvaffak etti. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onlardan çok ganimet elde edip Müslümanlar arasında paylaştırdı. O gün kadınlardan kavminin hanımefendisi Cüveyriyye binti'l-Hâris b. Ebî Dırâr da ganimet olarak Müslümanların eline geçti.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠١٧٤ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " كَانَتْ غَزْوَةُ بَنِي الْمُصْطَلِقِ فِي شَعْبَانَ سَنَةَ سِتٍّ ، وَفِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَائِشَةَ مَعَهُ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ ، فَخَرَجَ سَهْمُهَا وَفِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ ، قَالَ فِيهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَرَاءَتَهَا " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10174. Muhammed b. İshâk şöyle demiştir: Benî'l-Mustalik gazvesi Hicretin altıncı yılının Şaban ayında gerçekleşti. Bu gazvede Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beraberinde Hz. Âişe'yi götürmüştü, eşleri arasında kura çekmişti; kurada Âişe'nin ismi çıkmıştı. İşte bu gazvede iftirayı uyduranlar Âişe hakkında iftiralarını yaptılar. Nitekim Yüce Allah O'nun beraatını (Kur'ân-ı Kerim'de) indirdi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠١٧٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا شَبَابٌ الْعُصْفُرِيُّ ، قَالَ : " كَانَتْ سَنَةَ سِتٍّ مِنَ الْهِجْرَةِ كَانَتْ غَزْوَةُ بَنِي الْمُصْطَلِقِ وَفِي هَذِهِ الْغَزَاةِ ، قَالَ أَهْلُ الإِفْكِ فِي عَائِشَةَ مَا قَالُوا ، وَنَزَلَ فِيهَا الْقُرْآنُ ﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ ﴾

رواه الطبراني ,عن شيخه موسى بن زكريا التستري, وهو متروك .

10175. Şebâb el-Usfurî (Halîfe b. Hayyât) der ki: Benî'l-Mustalik gazvesi, Hicretin altıncı yılında vuku buldu. Bu gazvede ağır iftirayı uyduranlar Âişe hakkında iftiralarını yaptılar. O'nun hakkında Kur'ân'da: **"O ağır iftirayı uyduranlar"**[2] diye başlayan âyetler indi.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (23/162) rivayet etmiştir.

[2] Nûr Sur. 11

*Hadisi Taberânî, şeyhi Mûsâ b. Zekeriya et-Tüsterî'den rivayet etmiştir ki bu ravi metrûktur.[1]

(بَابُ غَزْوَةِ ذِي قُرَدٍ)

Zî Kurad Gazvesi

١٠١٧٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَنْبَرٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، قَالَ : عَدَا عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ عَلَى لِقَاحِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَاقَهَا ، قَالَ سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ الأَسْلَمِيُّ : فَخَرَجْتُ بِقَوْسِي وَنَبْلِي ، وَكُنْتُ أَرْمِي الصَّيْدَ ، حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ ، نَظَرْتُ فَإِذَا هُمْ يَطْرُدُونَهَا ، فَعَدَوْتُ فِي الْجَبَلِ فِي سَلْعٍ ، ثُمَّ صِحْتُ : يَا صَبَاحَاهُ ، فَانْتَهَى صِيَاحِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصِيحَ فِي النَّاسِ : الْفَزَعَ الْفَزَعَ ، وَخَرَجْتُ أَرْمِيهِمْ ، وَأَقُولُ : خُذُوهَا وَأَنَا ابْنُ الأَكْوَعِ ، فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ رَأَيْتُ خَيْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهِيَ تَخَلَّلُ الشَّجَرَ ، فَلَحِقَهُمْ ثَمَانِيَةُ فُرْسَانٍ ، وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ لَحِقَهُمْ أَبُو قَتَادَةَ بْنُ رِبْعِيٍّ ، فَطَعَنَ رَجُلا مِنْ بَنِي فَزَارَةَ يُقَالُ لَهُ مَسْعَدَةُ ، فَنَزَعَ بُرْدَتَهُ ، فَجَلَّلَهُ إِيَّاهَا ، ثُمَّ مَضَى فِي أَثَرِ الْعَدُوِّ مَعَ الْفُرْسَانِ ، فَمَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَدْ فَزِعَ النَّاسُ ، وَهُمْ يَقُولُونَ : أَبُو قَتَادَةَ مَقْتُولٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ بِأَبِي قَتَادَةَ ، وَلَكِنَّهُ قَتِيلُ أَبِي قَتَادَةَ ، خَلُّوا عَنْهُ , وَعَنْ سَلَبِهِ " ، ثُمَّ قَالَ : " أَمْعِنُوا فِي أَثَرِ الْقَوْمِ " ، فَأَمْعَنُوا وَاسْتَنْقَذُوا مَا اسْتَنْقَذُوا مِنَ اللِّقَاحِ ، وَذَهَبُوا بِمَا بَقِيَ . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ : وَفِي الْحَدِيثِ وَكَانَ يُسَمِّيهِمُ الَّذِينَ خَرَجُوا فِي طَلَبِ اللِّقَاحِ : عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ ، وَالْمِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو ، وَهُوَ الَّذِي يُقَالُ لَهُ ابْنُ الأَسْوَدِ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ ، وَمُحْرِزُ بْنُ نَضْلَةَ الأَسَدِيُّ حَلِيفُ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ ، قِيلَ : لَمْ يُقْتَلْ مِنَ الْقَوْمِ غَيْرُهُ ، وَمِنَ الأَنْصَارِ : سَعْدُ بْنُ زَيْدٍ الأَشْهَلِيُّ ، وَهُوَ أَمِيرُ الْقَوْمِ ، وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ الأَشْهَلِيُّ ، وَظَهِيرُ بْنُ رَافِعٍ الْحَارِثِيُّ ، وَأَبُو قَتَادَةَ بْنُ رِبْعِيٍّ السُّلَمِيُّ ، وَمُعَاذُ بْنُ مَاعِصٍ الزُّرَقِيُّ ، وَكَانَ أَبُو عَيَّاشٍ الزُّرَقِيُّ أَحَدَ النَّفَرِ الْخَمْسَةِ " قَالَ : أَقْبَلْتُ عَلَى فَرَسٍ لِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَبَا عَيَّاشٍ ، لَوْ أَعْطَيْتَ هَذَا الْفَرَسَ مَنْ هُوَ أَفْرَسُ مِنْكَ " . قَالَ : قُلْتُ : أَنَا أَفْرَسُ الْعَرَبِ ،

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (23/163) rivayet etmiştir.

فَمَا جَرَى الْفَرَسُ خَمْسِينَ ذِرَاعًا حَتَّى طَرَحَنِي ، فَكَسَرَ رِجْلِي ، فَقُلْتُ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، فَحَمَلْتُ عَلَى فَرَسِي ابْنَ عَمِّي مُعَاذَ بْنَ مَاعِصٍ الزُّرَقِيَّ

قلت : في الصحيح بعضه . رواه الطبراني, وفيه: موسى بن محمد بن إبراهيم التيمي, وهو ضعيف .

10176. Seleme b. el-Ekva' bildiriyor: Uyeyne b. Hısn, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) süt develerine saldırdı ve sürüp götürdü. Bunun üzerine okumu-yayımı alıp çıktım; ben ava giderdim. Veda tepesine ulaşınca develeri sürdüklerini gördüm. Sela' dağına doğru koşup tırmandıktan sonra: "Yâ Sabâhâh! (imdat kalkın sabah oldu)" diye bağırdım. Sesim Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca insanlara: "İmdat! İmdat! (Yetişin! Yetişin!)" diye seslenildi. Ben de onların arkasından gidip: "Alın bakayım! Ben İbnu'l-Ekva'yım!" diyerek ok atmaya başladım. Fazla zaman geçmeden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) süvarilerinin ağaçlar arasından geçerek geldiklerini gördüm. Sekiz süvari onlara yetişti, onların yanına ilk olarak Ebû Katâde b. Rib'î ulaştı ve Benû Fezâre'den Mes'ade denen bir adamı vurdu. Cübbesini çıkarıp onu örttükten sonra diğer süvarilerle beraber düşmanı takip etmeye devam etti. Bu arada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oradan geçti. İnsanlar korkup: "Ebû Katâde öldürüldü" diyorlardı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Ebû Katâde değildir, bu Ebû Katâde'nin öldürdüğü (ve cübbesiyle örttüğü) adamdır. Onu ve onun üzerinde bulunan eşyaları bırakıp çekilin"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Düşmanı iyice takip edin!"* emrini verdi. Nihayet (süvariler) düşmanı takip edip develerden kurtarabildiklerini kurtardılar, geri kalanını alıp götürdüler.

(Ravi) Muhammed b. Talha dedi ki: Hadiste süt develerini geri getirmek için düşmanı takip edenlerin isimleri zikredilmiştir (ki takip edenler): Ukkâşe b. Mihsan, Mikdâd b. Amr -ki buna İbn el-Esved denirdi, bu sahabi Benû Zühre'nin müttefikidir-, Benû Abdişems'in müttefiki Muhriz b. Nadle el-Esedî, bu gazvede bundan başka kimse şehit edilmediği söylenir. Ensâr'dan ise: Sa'd b. Zeyd el-Eşhelî -ki bu, komutanlarıdır-, Abbâd b. Bişr el-Eşhelî, Zahîr b. Râfi' el-Hârisî, Ebû Katâde b. Rib'î es-Sülemî ve Muâz b. Mâis ez-Zurakî bu gazveye katılmıştır. Ebû Ayyâş ez-Zurakî beş kişiden (atlıdan) biriydi.

(Ebû Ayyâş) dedi ki: Bana ait bir at üzerine binerek geldim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Ayyâş! Bu atı senden daha iyi bir süvariye verseydin olmaz mıydı?"* buyurunca: "Ben, Arapların en iyi süvarisiyim" dedim. Daha at, elli arşın kadar yürümeden beni sırtından yere attı ve ayağım kırıldı. Bunun üzerine: "Allah ve Resûlü doğru

söylüyor" dedim ve atımı amcamın oğlu Muâz b. Mâis ez-Zurakî'ye verdim.

*Derim ki: Bu hadisin bir bölümü, *Sahîh*'te mevcuttur.

Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Musâ b. Muhammed b. İbrâhîm et-Teymî bulunmaktadır.

(بَابُ الحُدَيْبِيةِ وَعُمْرَةُ القَضَاءِ)

Hudeybiye Antlaşması ve Umretü'l-Kaza (Kaza Umresi)

١٠١٧٧ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِعَسَفَانَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ عُيُونَ الْمُشْرِكِيْنَ الآنَ عَلَى ضَجَنَانٍ فَأَيُّكُمْ يَعْرِفُ طَرِيقَ ذَاتِ الحَنْظَلِ ؟ " . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِيْنَ أَمْسَى : " هَلْ مِنْ رَجُلٍ يَنْزِلُ فَيَسْعَى بَيْنَ يَدَي الرِّكَابِ ؟ " . فَقَالَ رَجُلٌ : أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَنَزَلْتُ فَجَعَلَتْ الحِجَارَةَ تَنْكِبُهُ وَالشَّجَرَ يَتَعَلَّقُ بِثِيَابِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ارْكَبْ " ثُمَّ نَزَلَ آخَرُ فَجَعَلَتِ الحِجَارَةَ [تُنْكِبُهُ] وَالشَّجَرَ يَتَعَلَّقُ بِثِيَابِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ارْكَبْ " . ثُمَّ وَقَعْنَا عَلَى الطَّرِيْقِ حَتَّى سِرْنَا فِي ثَنِيَّةٍ يُقَالُ لَهَا : الحَنْظَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِثْلَ هَذِهِ الثَّنِيَّةِ إِلاَّ كَمِثْلِ البَابِ الَّذِي دَخَلَ فِيْهِ بَنُو إِسْرَائِيْلَ ﴿قِيْلَ لَهُمْ ادْخُلُوا البَابَ سُجَّداً وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرُ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ﴾ لاَ يُجَوزُ أَحَدٌ اللَّيْلَةَ هَذِهِ الثَّنِيَّةَ إِلاَّ غُفِرَ لَهُ " . فَجَعَلَ النَّاسَ يُسرِعُونَ وَيُجَوزُونَ وَكَانَ آخِرُ مَنْ جَازَ قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ فِي آخِرِ القَوْمِ قَالَ : فَجَعَلَ النَّاسَ يَرْكَبُ بَعْضُهُمْ بَعْضاً حَتَّى تَلاَحَقْنَا

قَالَ : فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَزَلْنَا . رواه البزار ورجاله ثقات

10177. Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber yola çıktık, "Usfân" denilen yere ulaşınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize: *"Şu anda müşriklerin gözcüleri - Mekke'ye yakın bir dağ olan- Dacanân'da bulunmaktadır. Sizden kim Zât-ı Hanzal tepesinin yolunu biliyor?"* diye sordu. Akşam olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Develerin etrafında bulunup yürüyecek (kontrol edecek) biri var mı?"* diye sorunca bir adam: "Ben, ya Resûlallah!" dedi. (Adam inip giderken) taşlar ayaklarını yarmaya, çalı ve çırpılar elbiselerine takılmaya başladı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu görünce ona: *"Hayvanına bin!"* buyurdu. Sonra başka bir kişi daha indi, taşlar onun da ayaklarını yarmaya, çalı ve çırpılar elbiselerine takılmaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona da: *"Hayvanına bin!"* buyurdu. Sonra yola düşüp

"Hanzal" denilen tepeye ulaşıncaya kadar yürümeye devam ettik. (O tepenin yanına ulaşınca) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu tepecik, İsrail oğullarının içinden geçtiği ve Allah'ın:* **«Kapısından eğilerek tevazu ile girin ve "hıtta!" (Ya Rabbi, bizi affet) deyin ki, biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım»**[1] *diye haber verdiği kapı gibidir. Bu gece bu tepeyi aşan her kişinin günahı bağışlanacaktır"* buyurdu. Bunun üzerine insanlar acele edip o tepeyi aşmaya başladılar. Tepeyi insanların en sonunda geçeni, Katâde b. en-Nu'mân idi.

Ravi ekledi: İnsanlar birbirine yetişmek için birbirinin üzerine yüklenmeye başladılar. Nihayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) indi, biz de arkasından indik (konakladık).

***Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠١٧٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُعَيْبٍ الرَّجَّانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ الْبَحْرَانِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى ، ثنا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ شَيْخٍ مِنْ أَسْلَمَ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ نَاجِيَةَ أَوْ نَاجِيَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : لَمَّا كُنَّا بِالْغَمِيمِ لَقِيَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَرٌ مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّهَا بَعَثَتْ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فِي جَرِيدَةِ خَيْلٍ يَتَلَقَّى رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنْ يَلْقَاهُ وَكَانَ بِهِمْ رَحِيمًا ، فَقَالَ : " مَنْ رَجُلٌ يَعْدِلُ لَنَا عَنِ الطَّرِيقِ ؟ " فَقُلْتُ : أَنَا بِأَبِي أَنْتَ ، فَأَخَذْتُهُمْ فِي طَرِيقٍ قَدْ كَانَ بِهَا جربا ، بِهَا فَدَافِدُ وَعُقَابٌ فَاسْتَوَتْ بِنَا الأَرْضُ حَتَّى أَنْزَلَهُ عَلَى الْحُدَيْبِيَةِ وَهِيَ نَزَحٌ فَأَكْفَأَ فِيهَا سَهْمًا أَوْ سَهْمَهُ مِنْ كِنَانَتِهِ ، ثُمَّ بَصَقَ فِيهَا ، ثُمَّ دَعَا ، فَفَارَتْ عُيُونُهَا حَتَّى إِنِّي ، لأَقُولُ أَوْ نَقُولُ : لَوْ شِئْنَا لاغْتَرَفْنَا بِأَيْدِينَا

رواه الطبراني, وفيه: موسى بن عبيدة ,وهو ضعيف .

10178. Cundub b. Nâciye veya Nâciye b. Cundub bildiriyor: Ğamîm denilen yere ulaştığımız zaman Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Kureyş kabilesinin Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) karşılamak (ve engel olmak) üzere Hâlid b. el-Velîd komutasında bir süvari birliği gönderdiği haberini aldı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onunla karşılaşmak istemedi, çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara karşı merhametliydi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yolumuzu değiştirip bizi başka yoldan götürebilir?"* diye sorunca: "Babam sana feda olsun! Ben sizi götürürüm" dedim. Onları dikenli, engebeli ve içinde büyük kayalar bulunan bir yoldan götürdüm. Düzlük bir yere gelip Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Hudeybiye'ye indirinceye kadar yolumuza devam

[1] Bakara Sur. 58

ettik. Hudeybiye'de bulunan kuyuda su yoktu, (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)) ok çantasından bir ok alıp kuyuya attı. Sonra içine tükürdü, sonra dua edince kuyu suyla doldu. Öyle ki; istesek uzanıp ellerimizle su alacak duruma geldik.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Mûsâ b. Ubeyde bulunmaktadır.

١٠١٧٩ - وَعَنْ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ أَنَّ الَّذِي نَزَلَ فِي القَلِيْبِ بِسَهْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ نَاجِيَةِ بْنِ جُنْدُبِ بْنِ عُمَيْرَ بْنِ مُعَمَّرِ بْنِ حَازِمَ بْنِ عَمْرُو بْنِ وَاثِلَةَ بْنِ سَهْمِ بْنِ مَازِنَ بْنِ سَلاَمَانَ بْنِ أَسْلَمِ بْنِ أَفْصَى بْنِ حَارِثَةَ وَهُوْ سَائِقُ بَدَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10179. Muhammed b. İshâk'ın bildirdiğine göre Hudeybiye gününde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) okunu alıp kuyuya inen şahıs; Nâciye b. Cundub b. Umeyr b. Muammer b. Hâzım b. Amr b. Vâsile b. Sehm b. Mâzin b. Selâmân b. Eslem b. Efsâ b. Hârise'dir. Bu sahabi, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kurbanlık develerini süren kişidir.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِى أَبِى أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِىَّ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ " لاَ تُوقِدُوا نَاراً بِلَيْلٍ . قَالَ فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَاكَ قَالَ أَوْقِدُوا وَاصْطَنِعُوا فَإِنَّهُ لاَ يُدْرِكُ قَوْمٌ بَعْدَكُمْ صَاعَكُمْ وَلاَ مُدَّكُمْ " رواه أحمد ورجاله ثقات .

10180. Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Hudeybiye gününde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geceleyin ateş yakmayınız"* buyurdu. (Bir müddet sonra): *"Ateş yakıp yemek pişirin! Sizden sonra hiçbir kavim sizin sâ'ınıza ve müddünüze (sevabınıza) ulaşamaz"* buyurdu.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠١٨١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا رَجَاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُذْرِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُكْرَمٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ ، قَالا : ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِدْرِيسَ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ مَالِكِ بْنِ رَبِيعَةَ السَّلُولِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ شَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الشَّجَرَةِ ، وَيَوْمَ الْهَدْيِ مَعْكُوفًا قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ، وَأَنَّ رَجُلا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، قَالَ : يَا

[1] Hadisi Ahmed (3/26) ve Ebû Ya'la (no. 984) rivayet etmiştir.

مُحَمَّدُ ، مَا يَحْمِلُكَ عَلَى أَنْ تُدْخِلَ هَؤُلاءِ عَلَيْنَا وَنَحْنُ كَارِهُونَ ؟ ، فَقَالَ : " هَؤُلاءِ خَيْرٌ مِنْكَ وَمِنْ أَجْدَادِكَ ، يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: إسحاق بن إدريس ,وهو متروك .

10181. Yezîd b. Mâlik'in bildirdiğine göre babası, ağaç altında biat edildiği ve bekletilen kurbanların yerine ulaşması menedildiği gün Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulundu. O zaman müşriklerden bir adam: "Ey Muhammed! İstemediğimiz halde bunları (Mekke'ye) sokmana sebep olan şey nedir?" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlar senden ve senin dedelerinden daha hayırlıdır! Bunlar Allah'a ve âhiret gününe inanıyorlar. Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Yüce Allah onlardan razı olmuştur"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan İshâk b. İdrîs bulunmaktadır.[1]

١٠١٨٢ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ قَالَ حَدَّثَنِى حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ قَالَ حَدَّثَنِى ثَابِتٌ الْبُنَانِىُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِىِّ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحُدَيْبِيَةِ فِى أَصْلِ الشَّجَرَةِ الَّتِى قَالَ اللَّهِ تَعَالَى فِى الْقُرْآنِ وَكَانَ يَقَعُ مِنْ أَغْصَانِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلِيُّ بْنُ أَبِى طَالِبٍ وَسُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ " اكْتُبْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَأَخَذَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو بِيَدِهِ فَقَالَ مَا نَعْرِفُ الرَّحْمَنَ الرَّحِيمَ اكْتُبْ فِى قَضِيَّتِنَا مَا نَعْرِفُ. قَالَ اكْتُبْ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ فَكَتَبَ هَذَا مَا صَالَحَ عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ مَكَّةَ فَأَمْسَكَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو بِيَدِهِ وَقَالَ لَقَدْ ظَلَمْنَاكَ إِنْ كُنْتَ رَسُولَهُ اكْتُبْ فِى قَضِيَّتِنَا مَا نَعْرِفُ. فَقَالَ اكْتُبْ هَذَا مَا صَالَحَ عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَنَا رَسُولُ اللَّهِ . فَكَتَبَ فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا ثَلاثُونَ شَابًّا عَلَيْهِمُ السِّلاَحُ فَثَارُوا فِى وُجُوهِنَا فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَبْصَارِهِمْ فَقَدِمْنَا إِلَيْهِمْ فَأَخَذْنَاهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ جِئْتُمْ فِى عَهْدِ أَحَدٍ أَوْ هَلْ جَعَلَ لَكُمْ أَحَدٌ أَمَانًا . فَقَالُوا لاَ فَخَلَّى سَبِيلَهُمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَهُوَ الَّذِى كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/275) rivayet etmiştir.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10182. Abdullah b. Muğaffel el-Müzenî anlatıyor: Hudeybiye'de, Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de zikrettiği ağacın altında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunuyorduk. O ağacın dalları Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sırtına değiyordu. Ali b. Ebî Tâlib ve Süheyl b. Amr Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde oturuyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali'ye: *"Yaz! Bismillâhirrahmânirrahîm!"* buyurdu. Süheyl b. Amr hemen Ali'nin elini tutarak: "Biz, Rahman ve Rahim'i tanımıyoruz! Bizim meselemizde (anlaşmamızda) bildiğimiz şeyleri yaz!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde 'Bismikellahumma' yaz!"* buyurdu, Ali yazdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Resûlullah Muhammed'in Mekke ahalisiyle üzerinde anlaşmaya varıp imzaladığı barış yazısıdır (yaz!)"* buyurunca Süheyl b. Amr, tekrar Hz. Ali'nin elini tuttu ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Sen gerçekten Allah'ın elçisi isen, biz sana zulmetmişiz demektir. Bizim meselemizde (anlaşmamızda) bildiğimiz şeyleri yaz!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Muhammed b. Abdillah b. Abdilmuttalib'in Mekke ahalisiyle üzerinde anlaşmaya varıp imzaladığı barış yazısıdır (yaz!) Mamafih ben, Allah'ın elçisiyim"* buyurdu. Ali yazdı. Biz bu haldeyken silahlı otuz kadar genç karşımıza çıkıp yüzümüze öfkeyle bakmaya başladılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların üzerine beddua etti. Yüce Allah onların bizi görmelerini engelledi. Biz de onların yanlarına varıp tutup getirdik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"Birisinin ahdiyle mi geldiniz? Yoksa biri size eman mı verdi?"* diye sorunca; "Hayır" dediler. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) onları serbest bıraktı. Bunun üzerine Yüce Allah: **"O, Mekke'nin göbeğinde, sizi onlara karşı üstün kıldıktan sonra, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çekendir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görmektedir"**[1] âyetini indirdi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٨٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ الْعُمَيْرِيُّ ، قَالَ : نا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عُمَرَ ، أَنَّهُ قَالَ : " اتَّهِمُوا الرَّأْيَ عَلَى الدِّينِ ، فَلَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ أَرُدُّ أَمْرَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَأْيِي ، وَمَا أَلُوتُ عَنِ الْحَقِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَكْتُبُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَهْلِ مَكَّةَ ، فَقَالَ : " اكْتُبْ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ " . فَقَالُوا : لَوْ نَرَى ذَلِكَ صَدَّقْنَاكَ بِمَا تَقُولُ ، وَلَكِنِ اكْتُبْ كَمَا نَكْتُبُ :

[1] Fetih Sur. 24

بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ، قَالَ : فَرَضِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَيْتُ ، حَتَّى قَالَ لِي : " يَا عُمَرُ ، تَرَانِي قَدْ رَضِيتُ وَتَأْبَى أَنْتَ ؟ " ، قَالَ : فَرَضِيتُ

قلت : حديث عمر في الصحيح بغير هذا السياق. رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

10183. Hz. Ömer anlatıyor: Dinde görüşle bir şey söylemeye şüpheyle bakınız! (Hudeybiye anlaşmasında) Ebû Cendel geldiği gün ben kendi görüşümle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) emrine karşı çıkıyordum. Hâlbuki ben haktan başka bir şey istemiyordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisiyle Mekke ahalisi arasındaki anlaşma metnini yazıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaz! Bismillâhirrahmânirrahîm!"* buyurdu. Müşrikler: "Biz buna inansaydık zaten senin sözlerini tasdik ederdik (dolayısıyla sana karşı çıkmazdık), lakin (senin Resûlullah olduğuna inanmadığımız için) bizim yazdığımız gibi «Bismikellahumma» yaz!" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu tekliflerini kabul ettiği halde ben itiraz ettim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ömer! Benim tekliflerini kabul ettiğimi gördüğün halde itiraz mı ediyorsun?"* buyurunca ben de razı oldum ve itiraz etmekten vazgeçtim.

*Derim ki: Ömer'in (bu) hadisi başka bir ifadeyle *Sahîh*'te bulunmaktadır.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٨٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ابْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ النَّاسَ لِلْبَيْعَةِ ، فَجَاءَ أَبُو سِنَانِ بْنِ مِحْصَنٍ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أُبَايِعُكَ عَلَى مَا فِي نَفْسِكَ , قَالَ : " وَمَا فِي نَفْسِي ؟ " قَالَ : أَضْرِبُ بِسَيْفِي بَيْنَ يَدَيْكَ حَتَّى يُظْهِرَكَ اللَّهُ أَوْ أُقْتَلَ ، فَبَايَعَهُ ، وَبَايَعَ النَّاسُ عَلَى بَيْعَةِ أَبِي سِنَانٍ

رواه الطبراني في الاوسط, وفيه: عبد العزيز ابن عمران, وهو متروك .

10184. Sâlim'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hudeybiye (anlaşması) günü insanları biat etmeye çağırdı. Ebû Sinân b. Mihsan gelip: "Ya Resûlallah! Nefsinde bulunan isteğin (içinde bulunan şey) üzerine sana biat ediyorum" deyince: *"İçimde bulunan şey nedir?"* buyurdu. Ebû Sinân: "Yüce Allah seni muzaffer kılıncaya veya ben ölünceye kadar senin önünde (senin yolunda) kılıcımla çarpışırım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onunla biat yaptı. İnsanlar da Ebû Sinân'ın biatı üzerine Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettiler.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Abdülaziz b. İmrân bulunmaktadır.

١٠١٨٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَيَانٍ الْمُطَرِّزُ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مَعْمَرٍ صَالِحُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى التَّيْمِيُّ ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، قَالَ : قُلْتُ لابْنِ عُمَرَ : أَشَهِدْتَ بَيعَةَ الرِّضْوَانِ مَعَ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ : " نَعَمْ " ، قُلْتُ : فَمَا كَانَ عَلَيْهِ ؟ قَالَ : " قَمِيصٌ مِنْ قُطْنٍ ، وَجُبَّةٌ مَحْشُوَّةٌ ، وَرِدَاءٌ ، وَسَيْفٌ ، وَرَأَيْتُ النُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ الْمُزَنِيِّ ، قَائِمًا عَلَى رَأْسِهِ ، قَدْ رَفَعَ أَغْصَانَ الشَّجَرَةِ ، عَنْ رَأْسِهِ ، وَالنَّاسُ يُبَايِعُونَهُ "

قلت : لابن عمر حديث في الحديبية غير هذا .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل بن يحيى بن عبد الله التيمي, وهو ضعيف .

10185. Atâ b. Ebî Rabâh der ki: İbn Ömer'e: "Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Rıdvân biatine katıldın mı?" diye sordum: "Evet" dedi. Kendisine: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) üzerinde ne vardı? (nasıl bir elbise giymişti?)" diye sorunca: "Pamuktan bir gömlek, astarlı bir cüppe, aba ve kılıç bulunuyordu. Nu'mân b. Mukarrin el-Müzenî'nin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) başında durup ağacın dallarını başının üzerinden kaldırdığını, insanların da O'nunla biat ettiklerini gördüm" dedi.

*Derim ki: İbn Ömer'in Hudeybiye ile ilgili bundan başka hadisi bulunmaktadır.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan İsmâîl b. Yahyâ b. Abdillah et-Teymî bulunmaktadır.[1]

١٠١٨٦ – وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ : إِنِّي لَمِنْ أَحَدِ الرَّهْطِ الَّذِيْنَ ذَكَرَ اللهُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ : ﴿ لاَ أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ قَالَ : إِنِّي لآخِذٌ بِبَعْضِ أَغْصَانِ الشَّجَرَةِ الَّتِي بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ تَحْتَهَا أُظِلُّهُ قَالَ : فَبَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لا نَفِرَّ

رواه الطبراني وإسناده جيد إلا أن الربيع بن أنس قال : عن أبي العالية أو عن غيره .

10186. Abdullah b. Muğaffel bildiriyor: Ben, Yüce Allah'ın: **"Sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum"**[2] diye bahsettiği kişilerden biriyim." (Devamla): "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) insanlardan altında biat aldığı ağacın dallarını tutup Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 535) rivayet etmiş olup: "Hadisi Mis'ar b. Kidâm'dan, İsmâîl b. Yahyâ dışında kimse rivayet etmemiştir. Salih b. Harb hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir. İsmâîl ise hadis uydurmakla suçlanmıştır.

[2] Tevbe Sur. 92

vesellem) gölge yapıyordum" dedi. Yine: "Savaştan kaçmayacağımıza dair Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettik" dedi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi ceyyid'dir, ancak "Rabî' b. Enes, Ebû'l-Âliye'den veya bir başkasından" ibaresini vermiştir.

١٠١٨٧ – وعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ السَّائِبِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ حِيْنَ أَخْبَرَهُ عُثْمَانُ أَنَّ سُهَيْلاً أَرْسَلَهُ إِلَيْهِ قَوْمُهُ فَصَالَحُوهُ عَلَى أَنْ يَرْجِعَ عَنْهُمْ هَذَا العَامَ وَيَخْلُوهَا قَابلاً ثَلاَثاً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : سُهَيْلٌ سَهُلَ عَلَيْكُمُ الأَمْرُ "

رواه الطبراني, وفيه: مؤمل بن وهب المخزومي, تفرد عنه ابنه عبد الله وقد وثق ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

10187. Abdullah b. es-Sâib bildiriyor: Hudeybiye anlaşması olduğu yılda Osmân b. Affân, Süheyl'in, kavmi tarafından; o yılda Müslümanların (umre yapmadan Medine'ye) geri dönüp ertesi yıl müşrikler Mekke'den çıkınca, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) girip ashabıyla beraber üç gün kalabileceklerine dair anlaşma yapmak üzere gönderildiğini Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Süheyl mi!?* -Arapça'da bu isim kolaylık kökünden geldiği için-, *(demek ki artık) iş size kolaylaşmıştır"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Müemmel b. Vehb el-Mahzûmî bulunmaktadır ki; bu raviden sadece oğlu Abdullah rivayet etmiştir. Bu ravi güvenilir sayılmıştır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٨٨ – وَبِهِ ، حَدَّثَنَا ابْنُ نَافِعٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : " كَانَتِ الْهُدْنَةُ بَيْنَ النَّبِيِّ وَبَيْنَ أَهْلِ مَكَّةَ ، بِالْحُدَيْبِيَةِ أَرْبَعَ سِنِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

10188. İbn Ömer der ki: Hudeybiye'de Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke ahalisi arasındaki barış anlaşması (birbirleriyle savaşmama durumu) dört yıl sürdü.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٨٩ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : لَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ أَمَرَ أَصْحَابَهُ ، فَقَالَ : " اكْشِفُوا عَنِ الْمَنَاكِبِ ، وَاسْعَوْا فِي الطَّوَافِ " . لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ جَلَدَهُمْ وَقُوَّتَهُمْ ، وَكَانَ يَكِيدُهُمْ بِكُلِّ مَا اسْتَطَاعَ ، فَانْكَفَأَ

أَهْلُ مَكَّةَ الرِّجَالُ مِنْهُمْ ، وَالنِّسَاءُ ، وَالصِّبْيَانُ يَنْظُرُونَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَصْحَابِهِ وَهُمْ يَطُوفُونَ بِالْبَيْتِ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ يَذْكُرُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَوَشِّحًا بِالسَّيْفِ ، يَقُولُ :

خَلُّوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ ... أَنَا الشَّهِيدُ أنه رَسُولُهُ

قَدْ نَزَّلَ الرَّحْمَنُ فِي تَنْزِيلِهِ ... فِي صُحُفٍ تُتْلَى عَلَى رَسُولِهِ

فَالْيَوْمَ نَضْرِبُكُمْ عَلَى تَأْوِيلِهِ ... كَمَا ضَرَبْنَاكُمْ عَلَى تَنْزِيلِهِ

ضَرْبًا يُزِيلُ الْهَامَ عَنْ مَقِيلِهِ ... وَيُذْهِلُ الْخَلِيلَ عَنْ خَلِيلِهِ

وَتَغَيَّبَ رِجَالٌ مِنْ أَشْرَافِ الْمُشْرِكِينَ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْظًا ، وَحَنَقًا ، وَنَفَاسَةً ، وَحَسَدًا خَرَجُوا إِلَى نَوَاحِي مَكَّةَ ، فَقَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ ثَلاثًا " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10189. İbn Şihâb (ez-Zührî) bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kaza umresini[1] emrettiği zaman, müşriklere (ashabının) tahammüllerini ve güçlerini göstermek üzere ashabına: *"Omuzları açın, hızlıca ve çalımlı yürüyün!"* diye emir buyurdu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) elinden gelen her şeyle müşrikleri öfkelendirmeye çalışırdı. Kadınıyla erkeğiyle Mekke ahalisi Mekke'yi bırakıp çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbı, Kâbe'yi tavaf ederken çocuklar onları seyrediyorlardı. Abdullah b. Revâha ise kılıcını kuşanıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde şu şiiri söylüyordu:

Ey kâfirler! Onun (Resûlullah'ın) yolundan çekilin!

Ben, O'nun Allah'ın Elçisi olduğuna şahidim!

Rahman olan Allah, indirdiği vahiyde (onun Resûl olduğunu) indirdi (bildirdi)

Resûlüne tilavet edilen sayfalarda!

Bugün onun teviliyle sizi vururuz!

İndirilişi üzerine sizi vurduğumuz gibi!

Başı gövdeden ayıran vuruşlarla!

[1] "Umreyi yaptığı zaman" olabilir.

Ve dosta dostunu unutturacak! (vuruşlarla)

Öfke, hiddet, çekememe ve kıskançlık dolu Kureyş'in ileri gelenlerinden bazıları Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) görmemek için Mekke'nin kenar mahallelerine çıkıp gittiler. Allah'ın Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'de üç gün geçirdi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ غَزْوَةِ خَيْبَرَ)

Hayber Savaşı

١٠١٩٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ عَمْرَو بْنَ الطُّفَيْلِ إِلَى خَيْبَرَ لِيَسْتَمِدَّ لَهُ قَوْمَهُ ، وَقَالَ : " يَا عَمْرُو ، انْطَلِقْ فَاسْتَمِدَّ لَنَا قَوْمَكَ " ، فَقَالَ عَمْرٌو : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَرْسَلْتَنِي وَقَدْ نَشَبَ الْقِتَالُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ رَسُولَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ " رواه الطبراني, وفيه: علي بن يزيد الألهاني, وهو ضعيف .

10190. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Amr b. et-Tufayl'i kavmini yardıma çağırsın diye Hayber'e gönderip: *"Ey Amr! Git ve kavmini bize yardım etmeleri için çağır!"* buyurdu. Amr: "Ya Resûlallah! Çarpışma başladığı halde mi beni gönderiyorsun?" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elçisi olmayı istemez misin?"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ali b. Yezîd el-Elhânî bulunmaktadır.[1]

١٠١٩١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَجَهَّزُوا إِلَى هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا يَعْنِي خَيْبَرَ ، فَإِنَّ اللَّهَ فَاتِحُهَا عَلَيْكُمْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، وَلا يَخْرُجَنَّ مَعِي ضَعِيفٌ وَلا مُضَعَّفٌ " ، فَانْطَلَقَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِلَى أُمِّهِ ، فَقَالَ : جَهِّزِينِي ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَنَا بِالْجَهَازِ لِلْغَزْوِ ، فَقَالَتْ : تَنْطَلِقُ وَتَتْرُكُنِي ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنِّي مَا أَدْخُلُ الْمِرْفَقَ ، إِلا وَأَنْتَ مَعِي ، فَقَالَ : مَا كُنْتُ لأَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (7882).

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخْرَجَتْ ثَدْيَهَا فَنَاشَدَتْهُ بِمَا رَضِعَ مِنْ لَبَنِهَا ، فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِرًّا فَأَخْبَرَتْهُ ، فَقَالَ : " انْطَلِقِي فَقَدْ كُفِيتِ " ، فَأَتَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ أَرَى إِعْرَاضَكَ عَنِّي لا أَرَى ذَلِكَ إِلا لِشَيْءٍ بَلَغَكَ ، قَالَ : " أَنْتَ الَّذِي تُنَاشِدُكَ أُمُّكَ ، وَأَخْرَجَتْ ثَدْيَهَا تُنَاشِدُكَ بِمَا رَضَعْتَ مِنْ لَبَنِهَا ، فَلَمْ تَفْعَلْ ، أَيَحْسَبُ أَحَدُكُمْ إِذَا كَانَ عِنْدَ أَبَوَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا أَنْ لَيْسَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؟ بَلَى ، هُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِذَا بَرَّهُمَا وَأَدَّى حَقَّهُمَا " ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : لَقَدْ مَكَثْتُ بَعْدَ ذَلِكَ سَنَتَيْنِ مَا أَغْزُو حَتَّى مَاتَتْ وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ لَيْلا ، فَسَارُوا مَعَهُ فَتًى مِنْ بَنِي عَامِرٍ عَلَى بَكْرٍ لَهُ صَعْبٍ ، فَجَلَسَ يَسِيرُ ، فَجَفَلَ مِنْ نَاحِيَةِ الطَّرِيقِ وَالنَّاسِ ، فَوَقَعَ بَعِيرُهُ فِي حِرْقٍ ، فَصَاحَ يَا لِعَامِرٍ ، فَارْتَعَصَ هُوَ وَبَعِيرُهُ ، فَجَاءَ قَوْمُهُ فَاحْتَمَلُوهُ ، وَسَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَتَى خَيْبَرَ ، فَنَزَلَ عَلَيْهَا فَدَعَا الطُّفَيْلَ بْنَ عَامِرِ بْنِ الْحَارِثِ الْخُزَاعِيَّ ، فَقَالَ : " انْطَلِقْ إِلَى قَوْمِكَ فَاسْتَمِدَّهُمْ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا ، فَإِنَّ اللَّهَ سَيَفْتَحُهَا عَلَيْكُمْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ " ، قَالَ الطُّفَيْلُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تُبْعِدُنِي مِنْكَ ، وَاللَّهِ لأَنْ أَمُوتَ ، وَأَنَا مِنْكَ قَرِيبٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الْحَيَاةِ وَأَنَا مِنْكَ بَعِيدٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّهُ لا بُدَّ مِمَّا لا بُدَّ مِنْهُ " فَانْطَلِقْ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَعَلِّي لا أَلْقَاكَ ، فَزَوِّدْنِي شَيْئًا أَعِيشُ بِهِ ، قَالَ : " أَتَمْلِكُ لِسَانَكَ ؟ " قَالَ : فَمَاذَا أَمْلِكُ إِذَا لَمْ أَمْلِكْ لِسَانِي ؟ قَالَ : " أَتَمْلِكُ يَدَكَ ؟ " قَالَ : فَمَاذَا أَمْلِكُ إِذَا لَمْ أَمْلِكْ يَدَيَّ ؟ قَالَ : " فَلا تَقُلْ بِلِسَانِكَ إِلا مَعْرُوفًا ، وَلا تَبْسُطْ يَدَكَ إِلا إِلَى خَيْرٍ " قَالَ ابْنُ أَبِي كَرِيمَةَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ بِخَطِّهِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ ، وَقَالَ لَهُ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْشِ السَّلامَ ، وَابْذُلِ الطَّعَامَ ، وَاسْتَحِي اللَّهَ بِمَا تَسْتَحْيِي رَجُلا مِنْ أَهْلِكَ ذِي هَيْأَةٍ ، وَلْتُحْسِنْ خُلُقَكَ ، وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ ، فَإِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ " رواه الطبراني, وفيه: علي بن يزيد, وهو ضعيف .

10191. Ebû Umâme anlatıyor: (Hayber savaşına çıkarken) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Halkı zalim olan şu beldeye -yani Hayber'e- saldırmak için hazırlanın! Yüce Allah bu beldenin fethini size müyesser kılacak inşallah! Zayıf olanlar ve zayıf duruma düşürülmüş olanlar benimle beraber (bu savaşa) çıkmasın!"* buyurdu.

Bunun üzerine Ebû Hureyre annesinin yanına gidip: "Beni savaşa hazırla! Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaşa hazırlanmamızı emretti" dedi. Annesi: "Sen olmadan (tuvalet veya banyoya)

giremediğimi bildiğin halde mi beni bırakıp gideceksin?" diye itiraz edince: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) çıkacağı sefere katılmaktan geri kalacak değilim" dedi. Bunun üzerine annesi göğsünü çıkarıp kendisinden emdiği sütün hakkı için (kendisini bakıcısız) bırakmamasını istedi. Sonra gizlice Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp durumunu Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bildirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Tamam) git, ihtiyacın giderilmiştir!"* buyurdu. Bu arada Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yüzünü çevirince: "Ya Resûlallah! Benden yüz çevirdiğini görüyorum! Bunun sana ulaşan bir haberden olduğunu zannediyorum" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen ki; annen kendisine bakmanı ve göğsünü çıkarıp sana emzirdiği sütün hakkı için kendisinin yanında kalmanı istediği halde yanında kalıp ona bakmayı kabul etmiyorsun! Biriniz anababasının veya ikisinden birisinin yanında kaldığı zaman Allah yolunda olmadığını mı zannediyor? Bilakis onlara iyilik edip haklarını ödemeye çalışırsa Allah yolunda sayılır"* buyurdu.

Ebû Hureyre: "Bundan sonra iki sene boyunca savaşa çıkmayıp annem ölünceye kadar ona bakmak için yanında kaldım" dedi. (Sonra Hayber'e gitmek üzere) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'den geceleyin çıktı. Benû Âmir'den bir genç kendisine ait güçlü bir deve üzerine binerek gidiyordu. Bu genç insanların geçtiği yoldan çıkıp ta yürümeye başlayınca (deve bir şeyden ürküp) bir yarığa düştü. Adam: "Ey Âmir ailesi yetişin!" diye seslendi. Bu arada kendisi ve devesi kıvranmaya[1] başladı. Sonra kabilesi gelerek onu kaldırıp götürdüler. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e ulaşıncaya kadar yürümeye devam etti. Haybere'e ulaşıp yerleşince Tufeyl b. Âmir b. el-Hâris el-Huzâî'yi çağırıp: *"Git, halkı zalim olan şu belde halkına karşı bize yardım etmeleri için kavmini çağır! Yüce Allah bu beldenin fethini size müyesser kılacak inşallah!"* buyurdu. Tufeyl: "Ya Resûlallah! Beni kendinden uzaklaştırıyorsun! Allah'a yemin olsun ki, sana yakın olduğum halde ölmem, senden uzakta yaşamamdan bana daha sevimli gelir!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onsuz olmayan şeyin yapılması lazım! (yani gidip onları çağırmak için benden uzak kalman gerekir!) hadi git!"* buyurunca: "Ya Resûlallah! Belki seninle bir daha bir araya gelemem! Onun için bana, kendisiyle yaşantımı sürdüreceğim bir şey ver" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Diline hâkim olabilir misin?"* diye sorunca: "Dilime hâkim olamayacaksam neye hâkim olabilirim ki?"

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "*fertekase*" olarak geçmektedir. Asılda ise böyle: "*ferteasa*: kıvrandı titredi anlamına gelmektedir. Bu "*Fertekase*" değil de "*fe-evkasa*: yani düşüp boynu kırıldı" olabilir.

dedi. (Sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eline hâkim olabilir misin?"* diye sorunca: "Ellerime hâkim olamayacaksam neye hâkim olabilirim ki?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman dilinle iyilikten başka bir şey söyleme! Ellerini de hayırdan başka bir şeye uzatma!"* buyurdu.

(Ravi) İbn Ebî Kerîme ekledi: "Ebû Abdirrahîm'in kitabında kendi hattıyla yazmış olduğu şu ek ibareyi buldum: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Selamı yay! Yemek yedir! Yakın akrabalarından olan şerefli-saygın bir kişiden utandığın gibi Allah'tan utan! Ahlâkını güzelleştir! Kötülük yaptığın zaman (peşinden) iyilik yapmaya çalış! Çünkü iyilikler, kötülükleri siler"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî[1] rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ali b. Yezîd bulunmaktadır.

١٠١٩٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حُوَيِّصَةَ الْحَارِثِيِّ ، عَنْ مَعْنِ بْنِ جُوَيْرِيَةَ ، عَنْ حُسَيْلِ بْنِ خَارِجَةَ الأَشْجَعِيِّ ، قَالَ : قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي جَلَبٍ أَبِيعُهُ ، فَأُتِيَ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أَجْعَلُ لَكَ عِشْرِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ عَلَى أَنْ تَدُلَّ أَصْحَابِي هَؤُلاءِ عَلَى طَرِيقِ خَيْبَرَ " ، فَفَعَلْتُ ، فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ وَفَتَحَهَا جِئْتُ ، " فَأَعْطَانِي الْعِشْرِينَ ثُمَّ أَسْلَمْتُ " رواه الطبراني, وفيه: عبد العزيز بن عمران, وهو ضعيف .

10192. Huseyl b. Hârice el-Eşcaî anlatıyor: Bir şeyler alıp satmak için Medine'ye geldim. Beni Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına götürdüler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Bu ashabıma Hayber yolunu göstermen karşılığında sana yirmi «Sâ'» hurma veririm"* buyurdu. Ben de kabul edip onlara yolu gösterdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e gelip bu şehri fethedince yanına geldim; bana yirmi sâ' hurmayı verdi ve daha sonra Müslüman oldum.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdülaziz b. İmrân bulunmaktadır.[2]

١٠١٩٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِىُّ عَنْ أَبِى الْهَيْثَمِ بْنِ نَصْرِ بْنِ دَهْرٍ الأَسْلَمِىِّ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِى مَسِيرِهِ إِلَى خَيْبَرَ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ وَهُوَ عَمُّ سَلَمَةَ بْنِ

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 7897).

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 3568) rivayet etmiştir.

عَمْرِو بْنِ الأَكْوَعِ وَكَانَ اسْمُ الأَكْوَعِ سِنَانًا "انْزِلْ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ فَاحْدُ لَنَا مِنْ هُنَيَّاتِكَ . قَالَ فَنَزَلَ يَرْتَجِزُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

وَاللَّهِ لَوْلاَ اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا

إِنَّا إِذَا قَوْمٌ بَغَوْا عَلَيْنَا وَإِنْ أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا

فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا

رواه أحمد والطبراني, وزاد : فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم : يرحمك الله فقال عمر : وجبت والله يا رسول الله لو امتعتنا به فقتل يوم خيبر شهيدا .

ورجالهما ثقات .

10193. Ebû Heysem b. Nasr b. Dehr el-Eslemî'nin bildirdiğine göre: babası, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e giderken Âmir b. el-Ekva'ya -ki bu, Seleme b. Amr b. el-Ekva'nın amcasıdır; ayrıca Ekva'nın adı Sinân idi-: *"Ey İbnu'l-Ekva! İn, bize şiirlerinden biraz terennüm et!"* buyurdu. Bunun üzerine inip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için şöyle terennüm etmeye başladı:

Allahım! Sen bizi hidayete erdirmeseydin, biz hidayet yolunu bulamazdık

Sadaka vermez, namaz kılamazdık.

Bir kavim bize karşı saldırıya geçip

Fitne çıkarmak istediklerinde biz çekinip katılmayız!

Üzerimize sekînet (huzur ve güven) indir!

(Düşmanla) karşılaştığımız zaman ayaklarımızı sarsma!

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah sana rahmet eylesin!*" buyurunca Ömer: "Ya Resûlallah! Allah'a yemin olsun ki cennet kendisine vacip oldu, onun hayatta kalışından biraz daha istifade edip huzur bulsaydık!" dedi. Nitekim (bu beyitleri okuyan Âmir) Hayber (fethi) günü şehit oldu" diye bir fazlalık eklemiştir. İkisinin de ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠١٩٤ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ فِي تَفْسِيرِ شَيْبَانَ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ صَبَّحَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ وَقَدْ أَخَذُوا مَسَاحِيَهُمْ وَغَدَوْا إِلَى حُرُوثِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْا نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ الْجَيْشُ نَكَصُوا مُدْبِرِينَ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اللّٰهُ أَكْبَرُ اللّٰهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ ﴿ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ﴾ " رواه أحمد والطبراني بأسانيد, ورجال أحمد رجال الصحيح .

10194. Ebû Talha demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah vakti Hayber'e vardı. Hayber halkı kazmalarını ve zembillerini alıp bahçelerine ve tarlalarına gidiyorlardı. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) ordusuyla beraber görünce geri döndüler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahu Ekber! Allahu Ekber! Hayber bozguna uğradı! Biz bir kavmin sahasına indiğimiz vakit,* **"uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur!"** [1] buyurdu.

*Hadisi Ahmed ve Taberânî[2] birkaç senedle rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٩٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي الْمُغِيرَةِ الْعَبْسِيُّ ، ثنا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ ، قَالَ : كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَوْ قُلْتُ إِنَّ رُكْبَتِي تَمَسُّ رُكْبَتَهُ ، فَسَكَتَ عَنْهُمْ حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ السَّحَرِ ، وَذَهَبَ ذُو الضَّرْعِ إِلَى ضَرْعِهِ وَذُو الزَّرْعِ إِلَى زَرْعِهِ أَغَارَ عَلَيْهِمْ ، وَقَالَ : " إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ ﴿ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ﴾

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

10195. Ebû Talha bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) terkisindeydim, dizim dizine değiyor desem (doğru söylemiş olurum). Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) seher vakti oluncaya değin onlara saldırmadı. Sabah vakti olup hayvanlarını sağacak olanlar hayvanlarını sağmaya başlayınca ve çiftçilik yapanlar bahçelerine gidince üzerlerine saldırıp: *"Biz bir kavmin sahasına indiğimiz vakit,* **"uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur!"** [3] buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠١٩٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ نَجِيحٍ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، قَالَ : " أَغَارَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَهْلِ خَيْبَرَ وَهُمْ

---

[1] Sâffât Sur. 177
[2] Ahmed (4/29) ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4704).
[3] Sâffât Sur. 177

غَارُونَ ، فَقَالُوا : مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن المغيرة, وهو ضعيف .

10196. Abdullah b. Ebî Evfâ el-Eslemî anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), gafil oldukları bir anda Hayber halkının üzerine saldırdı. Hayber halkı: "Muhammed ve ordusu (geldi)" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): " *Allahu Ekber! Hayber bozguna uğradı! Biz bir kavmin sahasına indiğimiz vakit,* **"uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur!"** buyurdu.

*Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdullah b. Muhammed b. el-Muğîre bulunmaktadır.[1]

١٠١٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ قُرِئَ عَلَى يَعْقُوبَ فِي مَغَازِي أَبِيهِ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ وَحَدَّثَنِي بُرَيْدَةُ بْنُ سُفْيَانَ الأَسْلَمِيُّ عَنْ بَعْضِ رِجَالِ بَنِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي الْيَسَرِ كَعْبِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ وَاللَّهِ إِنَّا لَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَيْبَرَ عَشِيَّةً إِذْ أَقْبَلَتْ غَنَمٌ لِرَجُلٍ مِنْ يَهُودَ تُرِيدُ حِصْنَهُمْ وَنَحْنُ مُحَاصِرُوهُمْ إِذْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ رَجُلٌ يُطْعِمُنَا مِنْ هَذِهِ الْغَنَمِ . قَالَ أَبُو الْيَسَرِ فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ فَافْعَلْ . قَالَ فَخَرَجْتُ أَشْتَدُّ مِثْلَ الظَّلِيمِ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَلِّياً قَالَ اللَّهُمَّ أَمْتِعْنَا بِهِ . قَالَ فَأَدْرَكْتُ الْغَنَمَ وَقَدْ دَخَلَتْ أَوَائِلُهَا الْحِصْنَ فَأَخَذْتُ شَاتَيْنِ مِنْ أُخْرَاهَا فَاحْتَضَنْتُهُمَا تَحْتَ يَدَيَّ ثُمَّ أَقْبَلْتُ بِهِمَا أَشْتَدُّ كَأَنَّهُ لَيْسَ مَعِي شَيْءٌ حَتَّى أَلْقَيْتُهُمَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَبَحُوهُمَا فَأَكَلُوهُمَا . فَكَانَ أَبُو الْيَسَرِ مِنْ آخِرِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلاَكاً فَكَانَ إِذَا حَدَّثَ بِهَذَا الْحَدِيثِ بَكَى ثُمَّ يَقُولُ أُمْتِعُوا بِي لَعَمْرِي كُنْتُ آخِرَهُمْ

رواه أحمد ,عن بعض رجال بني سلمة ,عنه, وبقية رجاله ثقات .

10197. Ebu'l-Yeser Ka'b b. Amr bildiriyor: Vallahi, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Hayber'de bulunuyorduk. Akşam vakti olunca Yahudilerden bir adama ait olan bir koyun sürüsü kalelerine girmek üzere geldi. Biz onları kuşatmıştık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu koyunlardan (birini veya ikisini alıp getirerek) kesip bize*

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 538) rivayet etmiş olup senedinde Taberânî'nin şeyhi Ali b. Saîd er-Râzî bulunmaktadır ki; bu ravi sultan bazı işlerine karıştığından dolayı hakkında konuşulmuştur.

yedirebilir?" buyurdu. Ebu'l-Yeser: "Ben ya Resûlallah!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hadi o zaman (yakalayıp getir)"* buyurunca erkek deve kuşu gibi hızlı bir şekilde yanlarından çıkıp gittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana bakınca: *"Allahım! Onu koruyup bizim için hayatta bırak!"* buyurdu. Ebu'l-Yeser: "Sürünün baş kısmı kaleye girerken kendisine yetiştim, sürünün sonundan iki koyun yakalayıp kollarımın altına alıp kucakladım. Sonra sanki kucağımda bir şey yokmuş gibi hızlı bir şekilde dönüp koyunları Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) önüne bıraktım; koyunları kesip yediler. (Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu duasından dolayı) Ebu'l-Yeser, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabının en son vefat edenlerinden oldu. Ebu'l-Yeser bu hadisi anlattığı zaman ağlayıp: "Yemin ederim ki, (bu dua nedeniyle) hayatta kalıp en sona kalanlarından oldum" derdi.

***Hadisi Ahmed, Benû Seleme'den bir adam kanalıyla ondan (Ebu'l-Yeser'den) rivayet etmiştir. Diğer ravileri, güvenilir ravilerdir.**

١٠١٩٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ النُّعْمَانِ الْفَرَّاءُ الْمِصِّيصِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ مَحْزَأَةَ بْنِ زَاهِرٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، أَنَّ عَمَّهُ ضَرَبَ رَجُلا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، فَقَتَلَهُ وَجَرَحَ نَفْسَهُ ، فَأَنْشَأَ يَقُولُ : قَتَلْتُ نَفْسِي ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " لَهُ أَجْرَانِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لم أعرفهم .

10198. Seleme b. el-Ekva'nın bildirdiğine göre amcası müşriklerden bir adamı vurup öldürdü. Ama onu vururken kendi kendini de yaraladı ve: "Kendi kendimi öldürdüm" demeye başladı. Bu durum Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca: *"Onun iki sevabı vardır"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.[1]**

١٠١٩٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ فَحَدَّثَنِى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ اخو بَنِى حَارِثَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِىِّ قَالَ خَرَجَ مَرْحَبٌ الْيَهُودِىُّ مِنْ حِصْنِهِمْ قَدْ جَمَعَ سِلاَحَهُ يَرْتَجِزُ وَيَقُولُ

قَدْ عَلِمَتْ خَيْبَرُ أَنِّى مَرْحَبُ   شَاكِى السِّلاَحِ بَطَلٌ مُجَرَّبُ
أَطْعَنُ أَحْيَاناً وَحِيناً أَضْرِبُ   إِذَا اللُّيُوثُ أَقْبَلَتْ تَلَهَّبُ
وَأَحْجَمَتْ عَنْ صَوْلَةِ الْمُجَرَّبُ   كَأَنَّ حِمَاىَ الْحِمَى لاَ يُقْرَبُ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsat*'ta (no. 1651) rivayet etmiştir.

وَهُوَ يَقُولُ مَنْ مُبَارِزٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لِهَذَا . فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَأَنَا وَاللَّهِ الْمَوْتُورُ الثَّائِرُ قَتَلُوا أَخِي بِالأَمْسِ. قَالَ فَقُمْ إِلَيْهِ اللَّهُمَّ أَعِنْهُ عَلَيْهِ . فَلَمَّا دَنَا أَحَدُهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ دَخَلَتْ بَيْنَهُمَا شَجَرَةٌ عُمْرِيَّةٌ مِنْ شَجَرِ الْعُشَرِ فَجَعَلَ أَحَدُهُمَا يَلُوذُ بِهَا مِنْ صَاحِبِهِ كُلَّمَا لاَذَ بِهَا مِنْهُ اقْتَطَعَ بِسَيْفِهِ مَا دُونَهُ حَتَّى بَرَزَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا لِصَاحِبِهِ وَصَارَتْ بَيْنَهُمَا كَالرَّجُلِ الْقَائِمِ مَا فِيهَا مِنْ فَنَنٍ ثُمَّ حَمَلَ مَرْحَبٌ عَلَى مُحَمَّدٍ فَضَرَبَهُ فَاتَّقَاهَا بِالدَّرَقَةِ فَوَقَعَ سَيْفُهُ فِيهَا فَعَضَّتْ بِهِ فَأَمْسَكَتْهُ وَضَرَبَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَتَّى قَتَلَهُ

رواه أحمد وأبو يعلى ورجال أحمد ثقات .

10199. Câbir b. Abdillah el-Ensârî anlatıyor: Yahudi olan Merhab silahını kuşanıp kalelerinden çıkarken şu şiiri terennüm edip:

Hayber, benim Merhab olduğumu bilmektedir

Silahını kuşanmış, cesareti denenmiş bir kahramanım

Çoğu zaman (mızrakla) saplar, bazen (kılıçla) vururum

Aslanlar yanan ateş gibi kükreyip geldiği zaman

Deneyimli cengaverlerin saldırısını engelledi

Benim korumam altında olan yere yaklaşmak ne mümkün

"Düelloya çıkacak kimse var mı?" demeye başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buna karşı kim çıkar?"* buyurunca Muhammed b. Mesleme: "Ya Resûlallah! Ben çıkarım, dün benim kardeşimi öldürdüler, onun intikamını almak için kızgın halde bekliyorum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kalk, onunla çarpış! Allahım! Ona karşı kendisine (Muhammed b. Mesleme'ye) yardım et!"* buyurdu. Birbirlerine yaklaşınca zamklı ağaçlardan yaşlı bir ağaç aralarına girdi. Biri ağaçla korunmaya kalkışınca diğeri ağacın koruyan dalını kılıçla kesmeye başladı. Ağaç ayakta duran bir adam gibi oluncaya kadar böyle devam ettiler (kendilerini koruyan dalları kestiler) ve böylece karşı karşıya geldiler. Sonra Merhab, Muhammed'in üzerine saldırıp (kılıcıyla) vurdu. Muhammed onun vuruşunu (deriden yapılmış) kalkanıyla karşılayıp kendini koruyunca Merhab'ın kılıcı kalkana saplanıp takıldı. Bunun üzerine Muhammed b. Mesleme ona vurup öldürdü.

*Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَرَوْحٌ الْمَعْنَى قَالاَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مَيْمُونٍ أَبِي عَبْدِ اللهِ قَالَ رَوْحٌ الْكُرْدِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ بُرَيْدَةَ الأَسْلَمِيِّ قَالَ لَمَّا نَزَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِصْنِ أَهْلِ خَيْبَرَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللِّوَاءَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَنَهَضَ مَعَهُ مَنْ نَهَضَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَقُوا أَهْلَ خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لأُعْطِيَنَّ اللِّوَاءَ غَداً رَجُلاً يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ دَعَا عَلِيًّا وَهُوَ أَرْمَدُ فَتَفَلَ فِي عَيْنِهِ وَأَعْطَاهُ اللِّوَاءَ وَنَهَضَ النَّاسُ مَعَهُ فَلَقِيَ أَهْلَ خَيْبَرَ وَإِذَا مَرْحَبٌ يَرْتَجِزُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَهُوَ يَقُولُ:

لَقَدْ عَلِمَتْ خَيْبَرُ أَنِّي مَرْحَبُ شَاكِي السِّلاَحِ بَطَلٌ مُجَرَّبُ

أَطْعَنُ أَحْيَاناً وَحِيناً أَضْرِبُ إِذَا اللُّيُوثُ أَقْبَلَتْ تَلَهَّبُ

قَالَ فَاخْتَلَفَ هُوَ وَعَلِيٌّ ضَرْبَتَيْنِ فَضَرَبَهُ عَلَى هَامَتِهِ حَتَّى عَضَّ السَّيْفُ مِنْهَا بِأَضْرَاسِهِ وَسَمِعَ أَهْلُ الْعَسْكَرِ صَوْتَ ضَرْبَتِهِ. قَالَ وَمَا تَتَامَّ آخِرُ النَّاسِ مَعَ عَلِيٍّ حَتَّى فُتِحَ لَهُ وَلَهُمْ

رواه أحمد والبزار, وفيه: ميمون أبو عبد الله ,وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة, وبقية رجاله ثقات .

10200. Büreyde el-Eslemî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber kalesinin yanına gelip yerleşince sancağı Ömer b. el-Hattâb'a verdi ve Müslümanlardan birçok kişi onunla beraber kalkıp Hayber halkıyla karşı karşıya geldiler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarın sancağı öyle bir yiğide vereceğim ki, Allah ve Allah'ın Resûlü onu sever, o da Allah'ı ve O'nun Resûlünü sever!"* buyurdu. Ertesi gün gelince Ali'yi çağırdı, Ali'nin gözleri iltihaplanmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali'nin gözlerine tükürüğünden sürüp sancağı kendisine verdi. İnsanlar onunla beraber kalkıp Hayber halkıyla karşı karşıya geldiler. Bu arada Merhab, Yahudilerin önünde şu şiiri terennüm ediyordu:

Hayber, benim Merhab olduğumu bilmektedir

Silahını kuşanmış, cesareti denenmiş bir kahramanım

Çoğu zaman (mızrakla) saplar, bazen (kılıçla) vururum

Aslanlar yanan ateş gibi kükreyip geldiği zaman

Hz. Ali, Merhab'la karşı karşıya gelip birbirine karşılıklı iki vuruş vurunca Ali kılıcıyla Merhab'ın başına bir darbe indirdi; kılıç (başını yarıp) dişlerine kadar indi ve askerler vuruşunun sesini duydu. Daha

insanlar tam olarak Ali'nin etrafında toplanmadan Hayber'in fethi gerçekleşti.

***Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Meymûn Ebû Abdillah bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân güvenilir saymış, bir cemaat ise zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir ravilerdir.**[1]

١٠٢٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي أَبِي بُرَيْدَةُ قَالَ حَاصَرْنَا خَيْبَرَ فَأَخَذَ اللِّوَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَانْصَرَفَ وَلَمْ يُفْتَحْ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهُ مِنَ الْغَدِ فَخَرَجَ فَرَجَعَ وَلَمْ يُفْتَحْ لَهُ وَأَصَابَ النَّاسَ يَوْمَئِذٍ شِدَّةٌ وَجَهْدٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنِّي دَافِعٌ اللِّوَاءَ غَدًا إِلَى رَجُلٍ يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَيُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ لاَ يَرْجِعُ حَتَّى يُفْتَحَ لَهُ "فَبِتْنَا طَيِّبَةً أَنْفُسُنَا أَنَّ الْفَتْحَ غَدًا فَلَمَّا أَنْ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْغَدَاةَ ثُمَّ قَامَ قَائِمًا فَدَعَا بِاللِّوَاءِ وَالنَّاسُ عَلَى مَصَافِّهِمْ فَدَعَا عَلِيًّا وَهُوَ أَرْمَدُ فَتَفَلَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَفَعَ إِلَيْهِ اللِّوَاءَ وَفُتِحَ لَهُ.

قَالَ بُرَيْدَةُ وَأَنَا فِيمَنْ تَطَاوَلَ لَهَا. رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10201. Büreyde anlatıyor: Hayber'i kuşattığımız zaman sancağı Ebû Bekir alıp (çarpışmaya) gitti, ama fetih kendisine müyesser kılınmadı. Ertesi gün sancağı Ömer alıp (çarpışmaya) çıktı, fetih kendisine müyesser kılınmadı. O gün insanlar sıkıntı ve zorluğa maruz kaldılar. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarın sancağı öyle bir yiğide vereceğim ki, Allah ve Allah'ın Resûlü onu sever, o da Allah'ı ve O'nun Resûlünü sever! Elleriyle fetih gerçekleşmeden dönmez"* buyurdu. Ertesi gün fetih gerçekleşecek diye mutlu bir şekilde yattık. Sabaha kavuşunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını kıldıktan sonra ayağa kalkıp sancağı istedi. İnsanlar saflarında duruyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali'yi çağırdı –Ali'nin gözleri iltihaplanmıştı– Ali'nin gözlerine tükürüğünden sürüp sancağı kendisine verdi. (O gün) fetih Ali'ye müyesser kılındı.

Büreyde: "O zaman ben de sancağın bana verilmesini umuyordum" dedi.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**[2]

---

[1] Hadisi Ahmed (5/358-359) ve Bezzâr (no. 1814) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (5/353-354) rivayet etmiştir.

١٠٢٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ وَحُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالاَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِصْمَةَ الْعِجْلِىُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِىَّ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ الرَّايَةَ فَهَزَّهَا ثُمَّ قَالَ "مَنْ يَأْخُذُهَا بِحَقِّهَا . فَجَاءَ فُلاَنٌ فَقَالَ أَنَا. قَالَ أَمِطْ . ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ أَمِطْ . ثُمَّ قَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِى كَرَّمَ وَجْهَ مُحَمَّدٍ لأُعْطِيَنَّهَا رَجُلاً لاَ يَفِرُّ هَاكَ يَا عَلِىُّ " فَانْطَلَقَ حَتَّى فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ خَيْبَرَ وَفَدَكَ وَجَاءَ بِعَجْوَتِهِمَا وَقَدِيدِهِمَا.

رواه أحمد ورجاله ثقات .

10202. Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sancağı alıp salladıktan sonra: *"Kim bunu (sancağı) alıp hakkını verebilir?"* buyurunca falan gelip: "Ben" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çekil!"* dedi. Sonra başka bir adam geldi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona da: *"Çekil!"* dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhammed'in yüzünü mükerrem (şerefli) kılan Allah'a yemin olsun ki, sancağı savaştan kaçmayan birisine vereceğim! Ey Ali! Al sancağı!"* buyurdu. Ali sancağı alıp gitti ve Allah kendisine Hayber'i ve Fedek'i fethetmeyi müyesser kılıncaya kadar savaştı. (Hayber'in ve Fedek'in) hurmasını ve kurutulmuş etini (ganimet olarak) getirdi.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٢٠٣ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ نُعَيْمِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " أَتَيْنَا إِلَى خَيْبَرَ ، فَلَمَّا أَتَاهَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بَعَثَ عُمَرَ وَمَعَهُ النَّاسُ ، فَلَمْ يَلْبَثُوا أَنْ هَزَمُوا عُمَرَ وَأَصْحَابَهُ ، فقال : لأَبْعَثَنَّ رَجُلا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، يُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ لَهُ ، قَالَ : فَتَطَاوَلَ النَّاسُ لَهَا وَمَدُّوا أَعْنَاقَهُمْ ، قَالَ : فَمَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعَةً ، فَقَالَ : أَيْنَ عَلِيٌّ ؟ قَالُوا : هُوَ أَرْمَدُ ، قَالَ : ادْعُوهُ لِي ، فَلَمَّا أَتَيْتُهُ ، فَتَحَ عَيْنِي ثُمَّ تَفَلَ فِيهَا ، ثُمَّ أَعْطَانِي اللِّوَاءَ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى أَتَيْتُهُمْ ، فَإِذَا فِيهِمْ مَرْحَبٌ يَرْتَجِزُ ، حَتَّى الْتَقَيْنَا ، فَقَتَلَهُ اللَّهُ ، وَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ وَتَحَصَّنُوا فَأَغْلَقُوا الْبَابَ ، فَأَتَيْنَا الْبَابَ ، فَلَمْ أَزَلْ أُعَالِجُهُ حَتَّى فَتَحَهُ اللَّهُ "

رواه البزار, وفيه: نعيم بن حكيم, وثقه ابن حبان, وغيره وفيه لين .

10203. Hz. Ali anlatıyor: Hayber'e vardık. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e geldiği zaman Ömer'i (kendisine sancağı verip) insanlarla (orduyla) beraber gönderdi; çok geçmeden Ömer ve arkadaşları hezimete uğradılar (geri püskürüldüler). Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üzerlerine öyle bir adam (yiğit)*

göndereceğim ki, Allah ve Allah'ın Resûlü onu sever, o da Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü sever! Yüce Allah kendisine fethi gerçekleştirinceye kadar onlarla çarpışır" buyurdu. İnsanlar bu müjdeye nail olmak isteyip boyunlarını uzattılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir süre bekledikten sonra: *"Ali nerede?"* diye sordu. (İnsanlar): "Gözleri ağrıyor (iltihaplanmış)" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu bana çağırın"* diye emir buyurdu. Ben yanına gelince gözümü açıp tükürüğünden gözüme sürdükten sonra sancağı bana verdi. Sancağı alıp Yahudilerin üzerine yürüdüm. Onların yanına vardığım zaman Merhab aralarında durmuş şiir okuyordu. Merhab'la karşı karşıya gelip çarpıştık; Yüce Allah onu (benim elimle) öldürdü ve adamları kaçarak kaleye girip arkalarından kapıyı kapattılar. Biz de kapının önüne geldik; Yüce Allah onun açılmasını müyesser kılıncaya kadar onunla uğraştım (kapıyı açmaya çalıştım).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Nuaym b. Hakîm bulunmaktadır ki; İbn Hibban ve başkası kendisini güvenilir saymışlar, ama bu ravi hadiste *leyyin*'dir.[1]

١٠٢٠٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ جَابِرٍ الثَّقَفِيُّ بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ نَفَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ رَجُلا فَجَبُنَ ، فَجَاءَ مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، وَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " لَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ قَطُّ ، فَبَكَى مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : لا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ ، وَسَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ ، فَإِنَّكُمْ لا تَدْرُونَ مَا تُبْتَلُونَ بِهِ مِنْهُمْ ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ ، فَقُولُوا : اللَّهُمَّ ، أَنْتَ رَبُّنَا وَرَبُّهُمْ ، وَنَوَاصِينَا بِيَدِكَ ، وَإِنَّمَا تَقْتُلُهُمْ أَنْتَ ، ثُمَّ الْزَمُوا الأَرْضَ جُلُوسًا ، فَإِذَا غَشُوكُمْ فَانْهَضُوا وَكَبِّرُوا ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : لأَبْعَثَنَّ غَدًا رَجُلا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبَّانِهِ ، لا يُوَلِّي الدُّبُرَ ، فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ بَعَثَ عَلِيًّا وَهُوَ أَرْمَدُ شَدِيدُ الرَّمَدِ ، فَقَالَ : سِرْ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا أُبْصِرُ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ ، فَتَفَلَ فِي عَيْنِهِ ، وَعَقَدَ لَهُ اللِّوَاءَ ، وَدَفَعَ إِلَيْهِ الرَّايَةَ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : عَلَى مَا أُقَاتِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : عَلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ حَقَنُوا دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلا بِحَقِّهَا ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: الخليل بن مرة, قال أبو زرعة : شيخ صالح وضعفه جماعة .قلت : وبقية هذه الأحاديث تأتي في مناقب علي رضي الله عنه .

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1815) rivayet etmiş olup: "Hadis başka bir kanalla bu lafızdan farklı bir ifadeyle Hz. Ali'den rivayet edildi" demiştir.

10204. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Hayber gününde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adam gönderdi; adam korkaklık gösterdi. Muhammed b. Mesleme gelip: "Ya Resûlallah! Bugün gibisini görmedim" dedi ve ağladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Düşmanla (savaşmak için) karşılaşmayı temenni etmeyiniz ve Allah'tan afiyet isteyiniz! Çünkü onlardan neyle imtihan edileceğinizi (neyle karşılaşacağınızı) bilemezsiniz. Ama düşmanla karşılaşırsanız: «Allahım! Sen bizim de Rabbimizsin, onların da Rabbisin! Perçemlerimiz senin elindedir! Onları ancak sen öldürürsün!» diye dua edin. Sonra yere oturun. Üzerinize geldikleri zaman ayağa kalkıp tekbir getirin!"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarın üzerlerine öyle bir adam (yiğit) göndereceğim ki, Allah ve Allah'ın Resûlü onu sever, o da Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü sever! Geri dönüp kaçmaz!"* buyurdu. Ertesi gün gelince gözleri çok rahatsız olan Ali'yi çağırtıp: *"Yürü!"* buyurdu. Hz. Ali: "Ya Resûlallah! Ayağımın bastığı yeri göremiyorum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun gözlerine tükürüğünden sürdü ve sancağı hazırlayıp kendisine verdi. Ali: "Ya Resûlallah! Ne üzere onlarla savaşayım?" diye sorunca: *"Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur) deyip şahadet getirinceye ve benim Allah'ın elçisi olduğumu kabul edinceye dek onlarla savaş! Bunu kabul ederlerse (şahadet getirip Müslüman olurlarsa) kanlarını (canlarını) ve mallarını koruma altına almış olurlar! Ancak şahadetin hakkı olan ameller müstesna, bundan sonra (samimi olup olmadıklarına dair) durumları Allah'a kalmıştır, ona hesap vereceklerdir"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde Halîl b. Murra bulunmaktadır ki; onun hakkında Ebû Zür'a: "Salih bir ravidir" dedi. Ama bir topluluk onu zayıf saymıştır.

Derim ki: Bu hadislerin geri kalanı, Hz. Ali'nin menkıbelerinde gelecektir.[1]

١٠٢٠٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الأَشْقَرُ حَدَّثَنِى ابْنُ قَابُوسِ بْنِ أَبِى ظَبْيَانَ الْجَنْبِىُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِىٍّ قَالَ لَمَّا قَتَلْتُ مَرْحَباً جِئْتُ بِرَأْسِهِ إِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أحمد, وفيه :ابن قابوس و لم أعرفه, وبقية رجاله وثقوا وفيهم ضعف .

10205. Hz. Ali der ki: Merhab'ı öldürdüğüm zaman kellesini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdim.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde İbn Kâbûs bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, zayıf oldukları halde güvenilir de sayılmışlardır.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 790) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (no. 888) rivayet etmiş olup senedinde çok zayıf sayılan Hüseyin b. el-Hasan el-Fezârî bulunmaktadır. Kabûs b. Ebî Zabyân'ın hafızası çok zayıftı, İbn Hibbân'ın dediği gibi babasından aslı olmayan rivayetleri tek başına nakledерdi. Ahmed,

١٠٢٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ بَعْضِ أَهْلِهِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَلِيٍّ حِينَ بَعَثَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَايَتِهِ فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْحِصْنِ خَرَجَ إِلَيْهِ أَهْلُهُ فَقَاتَلَهُمْ فَضَرَبَهُ رَجُلٌ مِنْ يَهُودَ فَطَرَحَ تُرْسَهُ مِنْ يَدِهِ فَتَنَاوَلَ عَلِيٌّ بَابًا كَانَ عِنْدَ الْحِصْنِ فَتَرَّسَ بِهِ نَفْسَهُ فَلَمْ يَزَلْ فِي يَدِهِ وَهُوَ يُقَاتِلُ حَتَّى فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ ثُمَّ أَلْقَاهُ مِنْ يَدِهِ حِينَ فَرَغَ فَلَقَدْ رَأَيْتُنِي فِي نَفَرٍ مَعِي سَبْعَةٌ أَنَا ثَامِنُهُمْ نَجْهَدُ عَلَى أَنْ نَقْلِبَ ذَلِكَ الْبَابَ فَمَا نَقْلِبُهُ.

رواه أحمد، وفيه راو لم يسم .

10206. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kölesi Ebû Râfi' anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sancağını Hz. Ali'ye verip gönderdiği zaman onunla beraber gittik. Kaleye yaklaşınca kale halkı karşısına çıktı, Ali onlarla savaşmaya başladı. Yahudilerden bir adam ona vurup kalkanını elinden düşürdü. Bunun üzerine Ali kalenin yanında bulunan bir kapıyı alıp kalkan olarak kullanmaya başladı. Yüce Allah kendisine fethi müyesser kılıncaya kadar savaşırken o kapıyı kalkan olarak elinde bulundurdu. Sonra (fetih gerçekleşip) savaş bitince kapıyı elinden bıraktı. Ben sekizincisi olduğum yedi kişiyle beraber o kapıyı yerinden oynatıp çevirmeye çalıştık; fakat bir türlü çeviremedik.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٢٠٧ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، ثنا أَبُو تُمَيْلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ أَبُو قُتَيْبَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ كَانَتْ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ ، فَقَالَتْ : " سَمِعْتُ وَقْعَ السَّيْفِ فِي أَسْنَانِ مَرْحَبٍ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10207. Ümmü Seleme -Hayber gazvesine katılmıştı- der ki: Kılıcın Merhab'ın dişlerinden (onları parçaladığında) çıkardığı sesi işitmiştim.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.[2]

Nesâî, İbn Sa'd ve Dârakutnî onu zayıf saymışlardır. İbn Maîn ise kendisini güvenilir addetmiştir.

[1] Hadisi Ahmed (6/8) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (23/251) rivayet etmiştir.

١٠٢٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " صَالَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ خَيْبَرَ عَلَى كُلِّ صَفْرَاءَ وَبَيْضَاءَ ، وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ إِلا أَنْفُسَهُمْ وَذَرَارِيَهُمْ ، قَالَ : فَأُتِيَ بِالرَّبِيعِ وَكِنَانَةَ ابْنَيْ أَبِي الْحُقَيْقِ وَأَحَدُهُمَا عَرُوسٌ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ ، فَقَالَ : أَيْنَ آنِيَتُكُمُ الَّتِي كَانَتْ تُسْتَعَارُ فِي أعراسِ الْمَدِينَةِ ؟ قَالَ : أَخْرَجَتْنَا وأَجْلَيْتَنَا فَأَنْفَقْنَاها ، فَقَالَ : انْظُرَا مَا تَقُولانِ فَإِنَّكُمَا إِنْ كَتَمْتَانِي اسْتَحْلَلْتُ بِذَلِكَ دماءَكُمَا وذُرِّيَّتَكُمَا ، قَالَ : فَدَعَا رَجُلانِ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَقَالَ : اذْهَبْ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا فَانْظُرْ نُخَيْلَةً فِي رَأْسِهَا رُقْعَةٌ فَانْزَعْ تِلْكَ الرُّقْعَةَ وَاسْتَخْرِجْ تِلْكَ الآنِيَةَ وَائْتِنِي بِهَا فَانْطَلَقَ حَتَّى جَاءَ بِهَا ، فَقَدَّمَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَرَبَ أعناقَهُما ، وَبَعَثَ إِلَى ذُرِّيَّتِهما ، فَأُتِيَ بِصَفِيَّةَ وَهِيَ عَرُوسٌ ، فَأَمَرَ بلالا فَانْطَلَقَ بِهَا إِلَى مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَانْطَلَقَ بلالٌ فَمَرَّ عَلَى زَوْجِهَا وَأَخِيهِ وَهُمَا قتيلانِ ، فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ مَا أَرَدْتَ يَا بِلالُ إِلَى جَارِيَةٍ بِكْرٍ تَمُرُّ بِهَا عَلَى قَتِيلَيْنِ تُرِيهَا إِيَّاهُمَا أَمَا لَكَ رَحْمَةٌ ؟ قَالَ : أَرَدْتُ أَنْ أُحَرِّقَ جَوْفَهَا ، قَالَ : وَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَاتَ مَعَهَا ، وَجَاءَ أَبُو أَيُّوبَ بِسَيْفِهِ فَجَلَسَ إِلَى جَانِبِ الْفُسْطَاطِ ، قَالَ : إِنْ سَمِعْتُ راعةً أَوْ رَابَنِي شَيْءٌ كُنْتُ قَرِيبًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى إِقَامَةِ بِلالٍ ، قَالَ : " مَنْ هَذَا " قَالَ أَنَا أَبُو أَيُّوبَ ، قَالَ : " مَا شَأْنُكَ هَذِهِ السَّاعَةَ هَاهُنَا " قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ دَخَلْتَ بِجَارِيَةٍ بِكْرٍ وَقَدْ قَتَلْتَ زَوْجَهَا وَأَخَاهُ ، فَأَشْفَقْتُ عَلَيْكَ ، قُلْتُ : أَكُونُ قَرِيبًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَرْحَمُكَ اللَّهُ أَبَا أَيُّوبَ " ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فَأَكْثَرَ النَّاسُ فِيهَا ، فَقَائِلٌ يَقُولُ : سُرِّيَّتُهُ ، وَقَائِلٌ يَقُولُ : امْرَأَتُهُ ، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ الرَّحِيلِ ، قَالُوا : انْظُرُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ امْرَأَتُهُ وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ سُرِّيَّتُهُ ، فَأَخْرَجَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَجَبَها فَوَضَعَ لَهَا رُكْبَتَهُ ، فَقَالَ : ارْكَبِي ، فَأَكْرَمَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَضَعَ قَدَمَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ ، وَوَضَعَتْ رُكْبَتَهَا عَلَى فَخِذِهِ ، وَرَكِبَتْ وَقَدْ كَانَ عَرَضَ عَلَيْهَا قَبْلَ ذَلِكَ أَنْ يَتَّخِذَهَا سُرِّيَّةً أَوْ يُعْتِقَهَا وَيَنْكِحَهَا ، فَقَالَتْ : لا ، بَلْ أَعْتِقْنِي وَأَنْكِحْنِي فَفَعَلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني, وفيه: محمد بن أبي ليلى ,وهو سيئ الحفظ ,وبقية رجاله ثقات .

10208. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hayber halkıyla; kendi canları ve çoluk çocukları dışında kalan sarı ve beyaz

(altın ve gümüş) neleri varsa vermeleri karşılığında anlaşma yaptı. Bu arada Ebu'l-Hukayk'ın iki oğlu Rabî' ve Kinâne getirildi, biri Safiyye binti Huyey ile evleniyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Medine düğünlerinde sizden ödünç olarak alınan kaplarınız nerede?"* diye sorunca: "Bizi Medine'den çıkarıp uzaklaştırdın; biz de onları infak ettik" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne dediğinizi iyi düşünün benden bir şey saklarsanız; bununla kanlarınızı ve züriyyetinizi helal saymış olurum"* buyurdu. Sonra Ensâr'dan bir kişiyi çağırıp: *"Falan yere git! Üzerinde bez bulunan küçük bir hurma ağacı göreceksin; o bezi çek ve kapları oradan çıkarıp bana getir!"* diye emir buyurdu. Adam gidip kapları getirdi ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne koydu. Resûlullah ta (sallallahu aleyhi vesellem) onların boynunu vurdurdu ve züriyyetlerinin (çoluk çocuklarının) getirilmesini emretti. Gelin olduğu halde Safiyye getirildi. Bilâl'e emir buyurdu. Bilâl, Safiyye'yi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) çadırına götürdü. Bilâl onu götürürken öldürülmüş halde yerde yatan kocası ve kocasının kardeşinin yanından geçti. Bilâl, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sübhanallah! Ey Bilâl! Bekâr bir kızdan ne istiyorsun ki, ölü (yakınları)nın yanından geçirip onları kendisine gösteriyorsun? Sende acıma duygusu yok mu?"* buyurdu. Bilâl: "Onun içini yakmak istedim" dedi. (Ravi) der ki: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Safiyye'nin yanına geçip geceyi onunla geçirdi. Ebû Eyyûb kılıcı yanında olduğu halde çadırın yanında oturdu ve: "Şüpheli bir şey duyarsam veya beni şüphelendirecek bir şey olursa Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yakın olurum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Bilâl'in -kamet getirdiğinde- sesini işitince çadırından çıktı (karanlıkta Ebû Eyyûb'u farkedince): *"Bu kim? (Sen kimsin?)"* diye sordu. Ebû Eyyûb: "Ben, Ebû Eyyûb'um" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu saatte burada ne yapıyorsun?"* diye sorunca: "Ya Resûlallah! Kocasını ve kocasının kardeşini öldürdüğün bâkire bir cariyenin yanına geçince senin için endişelendim; Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yakın bir yerde bulunurum" diye düşündüm (onun için burada durdum)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: *"Allah sana merhamet etsin, ey Ebû Eyyûb!"* buyurdu. Bu konuda (Safiyye hakkında) insanlar (ileri geri) çok konuşmaya başladılar. Kimisi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) cariyesidir" diyor; kimisi de: "Hanımıdır" diyordu. Ayrılma (Medine'ye dönme) zamanı gelince: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bakın; eğer Safiyye'ye örtü giydirirse (hür kadınlar gibi kendisini örterse) hanımı demektir. Yok, örtü giydirmezse cariyesi demektir" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini çadırdan çıkardığı zaman örtü giydirdi ve deveye bineceği zaman üzerine ayağını koyup binmesi için dizini koyup: *"Bin!"* dedi. Safiyye, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) saygı gösterip ayağını

değil de dizini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dizine koyarak bindi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha önce; kendisini cariye olarak bırakmak veya kendisini azat edip kendisiyle evlenmek konusunda muhayyer bırakmıştı. Safiyye: "Hayır, beni azat edip benimle evlenmeni seçiyorum" dedi. Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu azat edip kendisiyle evlendi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde hafızası zayıf biri olan Muhammed b. Ebî Leylâ bulunmaktadır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٢٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : لَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ خَيْبَرَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَتَلَ مَنْ قَتَلَ مِنْهُمْ ، أَهْدَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ الْحَارِثِ الْيَهُودِيَّةُ وَهِيَ بِنْتُ أَخِي مَرْحَبٍ شَاةً مَصْلِيَّةً ، وَسَمَّتْهُ فِيهَا وَأَكْثَرَتْ فِي الْكَتِفِ ، وَالذِّرَاعِ ، حِينَ أُخْبِرَتْ أَنَّهَا أَحَبُّ أَعْضَاءِ الشَّاةِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ بِشْرُ بْنُ الْبَرَاءِ بْنِ مَعْرُورٍ أَخُو بَنِي سَلِمَةَ ، قَدَّمَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنَاوَلَ الْكَتِفَ ، وَالذِّرَاعَ فَانْتَهَسَ مِنْهَا ، وَتَنَاوَلَ بِشْرٌ عَظْمًا آخَرَ فَانْتَهَسَ مِنْهُ ، فَلَمَّا أَدْغَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَدْغَمَ بِشْرٌ مَا فِي فِيهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ فَإِنَّ كَتِفَ الشَّاةِ تُخْبِرُنِي ، أَنْ قَدْ بُغِيَتْ فِيهَا " ، فَقَالَ بِشْرُ بْنُ الْبَرَاءِ : وَالَّذِي أَكْرَمَكَ ، لَقَدْ وَجَدْتُ ذَلِكَ فِي أُكْلَتِي الَّتِي أَكَلْتُ ، فَإِنْ مَنَعَنِي أَنْ أَلْفِظَهَا إِلا أَنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُنَغِّصَ طَعَامَكَ ، فَلَمَّا أَكَلْتَ مَا فِي فِيكَ لَمْ أَرْغَبْ بِنَفْسِي عَنْ نَفْسِكَ ، وَرَجَوْتُ أَنْ لا يَكُونَ أَدْغَمْتَهَا ، وَفِيهَا بَغْيٌ ، فَلَمْ يَقُمْ بِشْرٌ مِنْ مَكَانِهِ ، حَتَّى عَادَ لَوْنُهُ كَالطَّيْلَسَانِ ، وماطَلَهُ وَجَعُهُ مِنْهُ ، حَتَّى كَانَ مَا يَتَحَوَّلُ إِلا مَا حُوِّلَ ، وَبَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بَعْدَ ثَلاثِ سِنِينَ حَتَّى كَانَ وَجَعُهُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ

رواه الطبراني مرسلا, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف وحديثه حسن .

10209. Urve bildiriyor: Yüce Allah Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethetmeyi müyesser kılıp onlardan birçok kişiyi öldürünce Yahudi bir kadın olan ve aynı zamanda Merhab'ın yeğeni olan Zeyneb binti'l-Hâris ateşte pişirilmiş bir keçiye zehir katarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hediye edip O'nu zehirlemek istedi. Kendisine Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kol ve kürek etini yemeyi çok sevdiği haber verilince oralara daha çok zehir ilave etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Seleme kabilesine mensup Bişr b. el-Berâ b. Ma'rûr'la beraber yanına girince (Zeyneb) Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) eti takdim etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) keçinin kol ve kürek

kemiğini alıp etinden bir lokma aldı. Aynı zamanda Bişr de başka bir kemik alıp etinden bir lokma aldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ağzına aldığı lokmayı yere atınca Bişr de ağzına aldığı lokmayı ağzından çıkarıp yere attı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ellerinizi çekin! Çünkü keçinin küreği kendisiyle zehirlenmem kastedildiğini bana haber veriyor"* buyurdu. Bişr b. el-Berâ: "Sana ikram edip şerefli kılan Allah'a yemin olsun ki, ağzıma aldığım lokmada onu hissettim. Yemeğini bulandırmaktan çekindiğimden dolayı onu ağzımdan atmadım. Sen ağzındaki lokmayı yiyince kendi canımı senin canına üstün tutmadım. Sen ağzındaki lokmayı tükürdüğün zaman içinde zehir olmamasını umdum. Nitekim Bişr yerinden kalkmadan rengi morardı ve bundan dolayı çektiği acı bir müddet devam etti. Öyle ki, hareketsiz hale geldi; ancak birileri kendisini çevirince başka tarafa dönebiliyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise bu olaydan sonra üç sene daha yaşadı. Üç sene sonra vefat etmiş olduğu hastalığa yakalanmıştı.

*Hadisi Taberânî mürsel olarak rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi, zayıf omkakla birlikte hadisi hasen sayılmıştır.

١٠٢١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتاً يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا افْتَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ قَالَ الْحَجَّاجُ بْنُ عِلاَطٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي بِمَكَّةَ مَالاً وَإِنَّ لِي بِهَا أَهْلاً وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ آتِيَهُمْ فَأَنَا فِي حِلٍّ إِنْ أَنَا نِلْتُ مِنْكَ أَوْ قُلْتُ شَيْئاً. فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقُولَ مَا شَاءَ فَأَتَى امْرَأَتَهُ حِينَ قَدِمَ فَقَالَ اجْمَعِي لِي مَا كَانَ عِنْدَكِ فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَشْتَرِيَ مِنْ غَنَائِمِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ فَإِنَّهُمْ قَدْ اسْتُبِيحُوا وَأُصِيبَتْ أَمْوَالُهُمْ. قَالَ فَفَشَا ذَلِكَ فِي مَكَّةَ وَانْقَمَعَ الْمُسْلِمُونَ وَأَظْهَرَ الْمُشْرِكُونَ فَرَحاً وَسُرُوراً قَالَ وَبَلَغَ الْخَبَرُ الْعَبَّاسَ فَعَقِرَ وَجَعَلَ لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَقُومَ قَالَ مَعْمَرٌ فَأَخْبَرَنِي عُثْمَانُ الْجَزَرِيُّ عَنْ مِقْسَمٍ قَالَ فَأَخَذَ ابْناً لَهُ يُقَالُ لَهُ قُثَمُ فَاسْتَلْقَى فَوَضَعَهُ عَلَى صَدْرِهِ وَهُوَ يَقُولُ حَيَّ قُثَمْ حَيَّ قُثَمْ شَبِيهَ ذِي الأَنْفِ الأَشَمّْ بَنِي ذِي النَّعَمْ يَرْغَمْ مَنْ رَغَمْ قَالَ ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ ثُمَّ أَرْسَلَ غُلاَماً إِلَى الْحَجَّاجِ بْنِ عِلاَطٍ وَيْلَكَ مَا جِئْتَ بِهِ وَمَاذَا تَقُولُ فَمَا وَعَدَ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا جِئْتَ بِهِ. قَالَ الْحَجَّاجُ بْنُ عِلاَطٍ لِغُلاَمِهِ اقْرَأْ عَلَى أَبِي الْفَضْلِ السَّلاَمَ وَقُلْ لَهُ فَلْيَخْلُ لِي فِي بَعْضِ بُيُوتِهِ لآتِيَهُ فَإِنَّ الْخَبَرَ عَلَى مَا يَسُرُّهُ. فَجَاءَ غُلاَمُهُ فَلَمَّا بَلَغَ بَابَ الدَّارِ قَالَ أَبْشِرْ يَا أَبَا الْفَضْلِ. قَالَ فَوَثَبَ الْعَبَّاسُ فَرَحاً حَتَّى قَبَّلَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ فَأَخْبَرَهُ مَا قَالَ الْحَجَّاجُ فَأَعْتَقَهُ ثُمَّ جَاءَهُ الْحَجَّاجُ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِ افْتَتَحَ خَيْبَرَ وَغَنِمَ أَمْوَالَهُمْ وَجَرَتْ سِهَامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَمْوَالِهِمْ وَاصْطَفَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَفِيَّةَ

بِنْتَ حُيَيٍّ فَاتَّخَذَهَا لِنَفْسِهِ وَخَيَّرَهَا أَنْ يُعْتِقَهَا وَتَكُونَ زَوْجَتَهُ أَوْ تَلْحَقَ بِأَهْلِهَا فَاخْتَارَتْ أَنْ يُعْتِقَهَا وَتَكُونَ زَوْجَتَهُ وَلَكِنِّي جِئْتُ لِمَالٍ كَانَ لِي هَا هُنَا أَرَدْتُ أَنْ أَجْمَعَهُ فَأَذْهَبَ بِهِ فَاسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَذِنَ لِي أَنْ أَقُولَ مَا شِئْتُ فَأَخْفِ عَنِّي ثَلاَثاً ثُمَّ اذْكُرْ مَا بَدَا لَكَ. قَالَ فَجَمَعَتِ امْرَأَتُهُ مَا كَانَ عِنْدَهَا مِنْ حُلِيٍّ وَمَتَاعٍ فَجَمَعَتْهُ فَدَفَعَتْهُ إِلَيْهِ ثُمَّ اسْتَمَرَّ بِهِ فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ثَلاَثٍ أَتَى الْعَبَّاسُ امْرَأَةَ الْحَجَّاجِ فَقَالَ مَا فَعَلَ زَوْجُكِ فَأَخْبَرَتْهُ أَنَّهُ قَدْ ذَهَبَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَقَالَتْ لاَ يُخْزِيكَ اللَّهُ يَا أَبَا الْفَضْلِ لَقَدْ شَقَّ عَلَيْنَا الَّذِي بَلَغَكَ. قَالَ أَجَلْ لاَ يُخْزِنِي اللَّهُ وَلَمْ يَكُنْ بِحَمْدِ اللَّهِ إِلاَّ مَا أَحْبَبْنَا فَتَحَ اللَّهُ خَيْبَرَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَرَتْ فِيهَا سِهَامُ اللَّهِ وَاصْطَفَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ لِنَفْسِهِ فَإِنْ كَانَتْ لَكِ حَاجَةٌ فِي زَوْجِكِ فَالْحَقِي بِهِ. قَالَتْ أَظُنُّكَ وَاللَّهِ صَادِقاً. قَالَ فَإِنِّي صَادِقٌ الأَمْرُ عَلَى مَا أَخْبَرْتُكِ. فَذَهَبَ حَتَّى أَتَى مَجَالِسَ قُرَيْشٍ وَهُمْ يَقُولُونَ إِذَا مَرَّ بِهِمْ لاَ يُصِيبُكَ إِلاَّ خَيْرٌ يَا أَبَا الْفَضْلِ. قَالَ لَهُمْ لَمْ يُصِبْنِي إِلاَّ خَيْرٌ بِحَمْدِ اللَّهِ قَدْ أَخْبَرَنِي الْحَجَّاجُ بْنُ عِلاَطٍ أَنَّ خَيْبَرَ قَدْ فَتَحَهَا اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَجَرَتْ فِيهَا سِهَامُ اللَّهِ وَاصْطَفَى صَفِيَّةَ لِنَفْسِهِ وَقَدْ سَأَلَنِي أَنْ أُخْفِيَ عَلَيْهِ ثَلاَثاً وَإِنَّمَا جَاءَ لِيَأْخُذَ مَالَهُ وَمَا كَانَ لَهُ مِنْ شَيْءٍ هَا هُنَا ثُمَّ يَذْهَبَ.

قَالَ فَرَدَّ اللَّهُ الْكَآبَةَ الَّتِي كَانَتْ بِالْمُسْلِمِينَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ وَخَرَجَ الْمُسْلِمُونَ وَمَنْ كَانَ دَخَلَ بَيْتَهُ مُكْتَئِباً حَتَّى أَتَوُا الْعَبَّاسَ فَأَخْبَرَهُمُ الْخَبَرَ فَسُرَّ الْمُسْلِمُونَ وَرَدَّ اللَّهُ يَعْنِي مَا كَانَ مِنْ كَآبَةٍ أَوْ غَيْظٍ أَوْ حُزْنٍ عَلَى الْمُشْرِكِينَ. رواه أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني ورجاله رجال الصحيح

10210. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethettiği zaman Haccâc b. İlât: "Ya Resûlallah! Mekke'de malım ve çoluk çocuğum var. Ben onların yanına gitmek istiyorum. (Malımı müşriklerden alabilmek uğruna gerektiğinde) Senin hakkında uygunsuz şeyler söylemem bana helâl olur mu?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisi hakkında istediğini söylemesine izin verdi. Mekke'ye varınca eşinin yanına gelip: "Haydi, yanındaki mallarımı toplayıp yanıma getiriver! Muhammed ile ashabının satılacak ganimetlerinden bir şeyler satın almak istiyorum. Çünkü onlar, Hayber Yahudileri tarafından yenilgiye uğratılarak kanları akıtılmış ve malları yağmalanmıştır!" dedim. Bu acı haber, Mekke'de çabucak yayılmıştı. Müslümanlar tasalarından mahvoldular! Müşrikler ise sevinç ve hoşnutluklarını izhar ettiler. Hz. Abbâs, bu haberi işitir işitmez, sırt üstü yıkıldı ve ayağa kalkamaz oldu.

(Ravi) Ma'mer dedi ki: Osmân el-Cezerî'nin Miksem'den naklettiği rivayette: Abbâs yere uzanıp Kusem adlı oğlunu göğsüne alarak şöyle demeye başladı:

"Yaşa Kusem! Yaşa! Bundan hoşlanmayanlara rağmen o, kendisine nimetler bahşedilen kabileden olan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) benzeyen kişidir!"

Enes anlatmaya devam ediyor: Sonra Abbâs, Haccâc b. İlât'a bir köle gönderip: "Yazık sana! Bu getirdiğin haber neyin nesi? Sen ne diyorsun? Allah'ın vaadi senin getirdiğin haberden daha hayırlıdır!" diye söylemesini emretti. Haccâc b. İlât, Abbâs'ın kölesine: "Ebu'l-Fadl'a benden selam söyle ve kendisine bir odasında yalnız başına beni beklemesini söyle! Ben yanına geleceğim, haber (aslında) onu sevindirecek bir mahiyettedir!" dedi. Kölesi geri dönüp evin kapısına ulaşınca: "Müjde! Sevin ey Ebu'l-Fadl!" dedi. Bunun üzerine Abbâs sevincinden yerinden fırlayıp köleyi gözlerinden öptü. Köle de Haccâc'ın dediklerini kendisine haber verince Abbâs onu azat etti. Sonra Haccâc yanına gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethettiğini ve Yahudilerin mallarını ganimet olarak aldığını haber verdi. Ganimetlerin Allah'ın istediği şekilde taksim edildiğini ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Safiyye'yi kendine seçerek kendisini azat edip ailesinin yanına gitmesi veya azat olup kendisiyle evlenmesi konusunda kendisini muhayyer bıraktığını; Safiyye'nin kendisiyle evlenmeyi seçtiğini de haber verdi. Sonra: "Fakat aslında ben burada bulunan malımı toplayıp götürmek için geldim. Nitekim bu konuda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) izin istedim, istediğim şeyi söylemem konusunda bana izin verdi. Dolayısıyla dediklerimi üç gün gizli tuttuktan sonra dilediğini söyle" dedi. Haccâc'ın eşi yanında bulunan süs eşyasını ve diğer mallarını toplayıp kendisine verdi. Sonra malını alıp gitti.

Üç gün geçtikten sonra Abbâs, Haccâc'ın eşinin yanına gelip: "Kocan ne yaptı?" diye sorunca falan günde gittiğini söyleyip: "Ey Ebu'l-Fadl! Allah seni rezil etmesin! (Aziz kılsın) Sana ulaşan haber bize ağır geldi" dedi. Abbâs: "Evet, Yüce Allah beni rezil etmez! Allah'a hamdolsun ki, bizi sevindirenden başka bir şey olmadı. Yüce Allah, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethetmeyi müyesser kıldı. Elde edilen ganimetler Allah'ın dilediği şekilde taksim edildi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Safiyye binti Huyey'i kendine eş olarak seçti. Kocandan bir şey istiyorsan eğer onun peşinden git!" dedi. Kadın: "Senin doğru söylediğini zannediyorum" dedi. Abbâs: "Evet, ben doğru söylüyorum! Durum sana haber verdiğim gibidir!" dedi. Sonra oradan

çıkıp Kureyşlilerin meclislerine geldi. Kureyşliler, Abbâs yanlarından geçerken: "Ey Ebu'l-Fadl! Sana hayırdan başka bir şey isabet etmesin!" diyorlardı. Abbâs onlara: "Evet, Allah'a hamdolsun ki, bana hayırdan başka bir şey isabet etmedi. Haccâc b. İlât, Allah'ın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethetmeyi müyesser kıldığını, elde edilen ganimetlerin Allah'ın istediği şekilde taksim edildiğini ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Safiyye'yi kendisine eş olarak seçtiğini haber verdi. Bu arada bu haberi üç gün gizlememi talep etti. Buraya malını ve kendisine ait olan eşyalarını almak için geldiğini, sonra geri gideceğini de haber vermişti" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah, Müslümanlarda bulunan üzüntüyü giderip onu müşriklere verdi. Bu arada Müslümanlar ve evlerine üzgün halde girenler evlerinden çıkıp Abbâs'ın yanına geldiler. Abbâs onlara haberin aslını anlattı. Bu durum Müslümanları sevindirdi ve Yüce Allah, Müslümanlarda bulunan sıkıntı, öfke ve hüznü müşriklere aktardı.

*Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٢١١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " وَقُتِلَ يَوْمَ خَيْبَرَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ : ثَقِفُ بْنُ عَمْرٍو ، حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ بَنِي أَسَدِ بْنِ خزيمَةَ " و مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : مَسْعُودُ بْنُ سَعْدِ بْنِ خَالِدٍ. و اسْتُشْهِدَ يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو الضَّيَّاحِ أَوْ أَبُو صَبَّاحٍ رواه الطبراني, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف وحديثه حسن .

10211. Urve der ki: Hayber (fethi) günü Kureyş kabilesinin Benû Abdimenâf kolundan; Benû Esed b. Huzeyme'den müttefikleri olan Sakif b. Amr şehit oldu. Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Mes'ûd b. Sa'd b. Hâlid de şehit oldu. Ensâr'dan; Benû Amr b. Avf'tan: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Hayber savaşına katılan Ebu'd-Dıyâh veya Ebû Sabâh da şehit oldu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmakla birlikte hadisi hasen sayılmıştır.[1]

١٠٢١٢ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ خَيْبَرَ مَعَ رَسُولِ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1456), (20/332), (22/392-393) rivayet etmiştir.

اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ مَحْمُودُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَذَكَرُوا أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِمُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ : " أَخُوكَ لَهُ أَجْرُ شَهِيدَيْنِ ". ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ : مَسْعُودُ بْنُ سَعْدِ بْنِ قَيْسٍ

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10212. İbn Şihâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Hayber fethine katılıp şehit olanların adları şöyledir: Ensâr'dan; Benû Hârise'den: Mahmûd b. Mesleme. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Muhammed b. Mesleme'ye: *"Kardeşinin iki şehit sevabı vardır"* buyurduğunu zikrettiler. Ensâr'dan; Benû Zurayk'tan: Mes'ûd b. Sa'd b. Kays (Hayber fethinde şehit oldu).

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.**[1]

١٠٢١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَغْنَماً قَطُّ إلا قَسَمَ لِي إلاَّ خَيْبَرَ فَإِنَّهَا كَانَتْ لأَهْلِ الْحُدَيْبِيَةِ خَاصَّةً. وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَأَبُو مُوسَى جَاءَا بَيْنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَخَيْبَرَ.

رواه أحمد, وفيه: علي بن يزيد, وهو سيئ الحفظ, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10213. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunduğum her ganimet taksiminde bana hisse ayırmıştı. Sadece Hayber fethinde elde edilen ganimetten bana hisse ayırmadı. Çünkü Hayber'in ganimetleri Hudeybiye ahalisine has idi. Ebû Hureyre ve Ebû Mûsa, Hudeybiye antlaşması ile Hayber fethi arasında gelmişlerdi.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Ali b. Yezîd bulunmaktadır ki; bu ravinin hafızası kötüdür. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**[2]

١٠٢١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُقْبَةُ بْنُ سُوَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَفَلْنَا مع نَبِيِّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ خَيْبَرَ فَلَمَّا بَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اللهُ أَكْبَرُ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ"

رواه أحمد , وعقبة ذكره ابن أبي حاتم وقال : روى عنه عبد العزيز و لم يجرحه قلت : وروى عن الزهري عند أحمد, وبقية رجاله رجال الصحيح .

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/304), (20/332) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (2/535) rivayet etmiştir.

10214. Ukbe b. Suveyd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre -Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından olan- babası der ki: Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Hayber gazvesinden dönüyorduk; Uhud dağı görününce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahu Ekber! Bu bizi seven ve bizim de kendisini sevdiğimiz bir dağdır!"* buyurdu.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Ukbe'yi ise, İbn Ebî Hatim zikredip: "Abdülaziz kendisinden hadis rivayet etti ve onu cerh etmedi. Ahmed'in kitabında Zührî'nin ondan yaptığı rivayetler vardır" demiştir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

(بَابُ غَزْوَةِ مُؤْتَةَ)

Mu'te Savaşı

١٠٢١٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مُحَمَّدٍ. وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْهُ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ حَجَّاجٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وإِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى مُؤْتَةَ فَاسْتَعْمَلَ زَيْداً "فَإِنْ قُتِلَ زَيْدٌ فَجَعْفَرٌ فَإِنْ قُتِلَ جَعْفَرٌ فَابْنُ رَوَاحَةَ"

رواه أحمد في أثناء حديث طويل, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وهو مدلس, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10215. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mu'te'ye bir ordu gönderdi. Başlarına Zeyd'i emir (komutan) olarak tayin etti. Şayet Zeyd şehit edilirse yerine Câfer, o da şehit olursa yerine İbn Revâha'nın kumandan olmasını emir buyurmuştu.

*Hadisi Ahmed uzun bir hadis arasında rivayet etmiş olup senedinde Haccâc b. Ertât bulunmaktadır ki bu ravi; müdellistir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٢١٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِىٍّ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ عَنْ خَالِدِ بْنِ سُمَيْرٍ قَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ رَبَاحٍ الأَنْصَارِىُّ وَكَانَتِ الأَنْصَارُ تُفَقِّهُهُ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِى حِوَاءِ شَرِيكِ بْنِ الأَعْوَرِ الشَّارِعِ عَلَى الْمِرْبَدِ وَقَدِ اجْتَمَعَ عَلَيْهِ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ فَقَالَ حَدَّثَنَا أَبُو قَتَادَةَ الأَنْصَارِىُّ فَارِسُ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشَ الأُمَرَاءِ فَقَالَ " عَلَيْكُمْ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فَإِنْ أُصِيبَ زَيْدٌ فَجَعْفَرُ بْنُ أَبِى طَالِبٍ فَإِنْ أُصِيبَ جَعْفَرٌ فَعَبْدُ اللّٰهِ بْنُ رَوَاحَةَ الأَنْصَارِىُّ ". فَوَثَبَ جَعْفَرٌ فَقَالَ بِأَبِى أَنْتَ وَأُمِّى يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا كُنْتُ أَرْهَبُ أَنْ تَسْتَعْمِلَ عَلَىَّ زَيْداً. قَالَ امْضِهِ فَإِنَّكَ لاَ تَدْرِى أَىُّ ذَلِكَ خَيْرٌ .

---

[1] Bu hadis mükerrerdir (no. 5910). Ahmed de (3/443) rivayet etmiştir.
[2] Hadisi Ahmed (1/256) rivayet etmiştir.

فَانْطَلَقُوا فَلَبِثُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَعِدَ الْمِنْبَرَ وَأَمَرَ أَنْ يُنَادَى الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَابَ خَبَرٌ أَوْ بَاتَ خَبَرٌ أَوْ ثَابَ خَبَرٌ شَكَّ عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنْ جَيْشِكُمْ هَذَا الْغَازِي إِنَّهُمُ انْطَلَقُوا فَلَقُوا الْعَدُوَّ فَأُصِيبَ زَيْدٌ شَهِيداً فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ فَاسْتَغْفَرَ لَهُ النَّاسُ ثُمَّ أَخَذَ اللِّوَاءَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَشَدَّ عَلَى الْقَوْمِ حَتَّى قُتِلَ شَهِيداً أَشْهَدُ لَهُ بِالشَّهَادَةِ فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ثُمَّ أَخَذَ اللِّوَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأَثْبَتَ قَدَمَيْهِ حَتَّى قُتِلَ شَهِيداً فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ثُمَّ أَخَذَ اللِّوَاءَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَلَمْ يَكُنْ مِنَ الْأُمَرَاءِ هُوَ أَمَّرَ نَفْسَهُ .

ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُصْبُعَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ هُوَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِكَ فَانْصُرْهُ . فَمِنْ يَوْمِئِذٍ سُمِّيَ خَالِدٌ سَيْفَ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ انْفِرُوا فَأَمِدُّوا إِخْوَانَكُمْ وَلَا يَتَخَلَّفَنَّ أَحَدٌ" قَالَ فَنَفَرَ النَّاسُ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ مُشَاةً وَرُكْبَاناً.

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح غير خالد بن سمير وهو ثقة .

10216. Hâlid b. Sumeyr anlatıyor: Abdullah b. Rabâh el-Ensârî yanımıza geldi. Ensâr ona fıkhı (İslam dinini) öğretiyorlardı. Mirbed'e nazır Şerîk b. el-A'ver'in evlerindeyken yanına vardım. Bu arada insanlar onun yanında toplanmışlardı. Abdullah b. Rabâh dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) süvarisi Ebû Katâde el-Ensârî bize (Mu'te savaşını) anlatıp şöyle dedi:

Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) komutanlar ordusunu gönderip: *"Başınıza Zeyd b. Hârise'yi emir* (kumandan) *olarak tayin ediyorum. Şayet Zeyd şehit edilirse yerine Câfer b. Ebî Tâlib, o da şehit edilirse yerine Abdullah b. Revaha el-Ensârî kumandan olsun"* buyurdu. Câfer sıçrayıp kalktı ve: "Anam, babam sana feda olsun ya Resûlallah! Zeyd'i benim üzerime kumandan tayin edeceğini sanmazdım!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen emre göre hareket et! Hangisinin hakkında daha hayırlı olduğunu bilemezsin!"* buyurdu. Sonra mücahidler yola çıktılar. (Medine'de kalanlar) Allah'ın dilediği kadar beklediler. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıkıp oturdu ve namaz için toplanılmak üzere seslenilmesini emir buyurdu. (İnsanlar toplanınca) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haber geldi veya haber kesinleşti veya haber ulaştı! Gazaya çıkan ordunuzdan size haber vereyim mi? Onlar buradan yola çıkıp gidince düşmanla karşılaştılar. Zeyd isabet alıp şehit oldu! Onun için Allah'tan mağfiret dileyin!"* buyurdu. İnsanlar onun için mağfiret dilediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sonra Câfer b. Ebî Tâlib sancağı aldı. Kavmin üzerine saldırıp şehit*

oluncaya kadar çarpıştı. Ben onu şehit olduğuna şahadet ediyorum. Onun için Allah'tan mağfiret dileyin! Sonra Abdullah b. Revâha sancağı aldı ve şehit oluncaya kadar ayaklarını sabit kılmaya çalıştı! Onun için Allah'tan mağfiret dileyin! Sonra Hâlid b. el-Velîd sancağı aldı" buyurdu. Hâlid kumandan olarak tayin edilenlerden değildi; kendi kendini kumandan tayin etmişti. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki parmağını kaldırıp: *"Allahım! Bu (Hâlid) senin kılıçlarından bir kılıçtır! Ona yardım et!"* diye dua etti. İşte o günden beri Hâlid, "Seyfullah (Allah'ın kılıcı)" ünvanını aldı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Allah yolunda) seferber olun! Kardeşlerinize yardım edin ve kimse geride kalmasın!"* buyurdu. Böylece insanlar şiddetli bir sıcakta yaya ve atlı (piyade ve süvari) olarak sefere çıktılar.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Sadece Hâlid b. Sumeyr güvenilir ravidir.

١٠٢١٧ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ زَيْدًا ، وَجَعْفَرًا ، وَعَبْدَ اللهِ بْنَ رَوَاحَةَ ، فَدَفَعَ الرَّايَةَ إِلَى زَيْدٍ رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10217. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyd'i, Câfer'i ve Abdullah b. Revâha'yı (biri şehit olduğu zaman diğeri kumandan olmak üzere Mu'te savaşına) gönderip sancağı Zeyd'in eline verdi.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٢١٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي يَعْقُوبَ يُحَدِّثُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشاً اسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ وَقَالَ " فَإِنْ قُتِلَ زَيْدٌ أَوِ اسْتُشْهِدَ فَأَمِيرُكُمْ جَعْفَرٌ فَإِنْ قُتِلَ أَوِ اسْتُشْهِدَ فَأَمِيرُكُمْ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ . فَلَقُوا الْعَدُوَّ فَأَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ ثُمَّ أَخَذَ الرَّايَةَ جَعْفَرٌ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ ثُمَّ أَخَذَ الرَّايَةَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَفَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ وَأَتَى خَبَرُهُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ إِنَّ إِخْوَانَكُمْ لَقُوا الْعَدُوَّ وَإِنَّ زَيْداً أَخَذَ الرَّايَةَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ أَوِ اسْتُشْهِدَ ثُمَّ أَخَذَ الرَّايَةَ بَعْدَهُ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ أَوِ اسْتُشْهِدَ ثُمَّ أَخَذَ الرَّايَةَ

[1] Hadisi Ebû Ya'la (4189) rivayet etmiştir.

عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ أَوِ اسْتُشْهِدَ ثُمَّ أَخَذَ الرَّايَةَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللّهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَفَتَحَ اللّهُ عَلَيْهِ . فَأَمْهَلَ ثُمَّ أَمْهَلَ آلَ جَعْفَرٍ ثَلاَثاً أَنْ يَأْتِيَهُمْ ثُمَّ أَتَاهُمْ فَقَالَ لاَ تَبْكُوا عَلَى أَخِي بَعْدَ الْيَوْمِ ادْعُوا لِي ابْنَيْ أَخِي . قَالَ فَجِيءَ بِنَا كَأَنَّا أَفْرُخٌ فَقَالَ ادْعُوا لِي الْحَلاَّقَ . فَجِيءَ بِالْحَلاَّقِ فَحَلَقَ رُءُوسَنَا ثُمَّ قَالَ أَمَّا مُحَمَّدٌ فَشَبِيهُ عَمِّنَا أَبِي طَالِبٍ وَأَمَّا عَبْدُ اللّهِ فَشَبِيهُ خَلْقِي وَخُلُقِي . ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَأَشَالَهَا فَقَالَ اللّهُمَّ اخْلُفْ جَعْفَراً فِي أَهْلِهِ وَبَارِكْ لِعَبْدِ اللّهِ فِي صَفْقَةِ يَمِينِهِ . قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ قَالَ فَجَاءَتْ أُمُّنَا فَذَكَرَتْ لَهُ يُتْمَنَا وَجَعَلَتْ تُفْرِحُ لَهُ فَقَالَ الْعَيْلَةَ تَخَافِينَ عَلَيْهِمْ وَأَنَا وَلِيُّهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ؟ "

قلت : روى أبو داود وغيره بعضه . رواه أحمد والطبراني ورجالهما رجال الصحيح .

10218. Abdullah b. Câfer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ordu hazırlayarak başlarına Zeyd b. Hârise'yi kumandan olarak tayin edip gönderdi ve: *"Şayet Zeyd öldürülür veya şehit edilirse emiriniz Câfer'dir. O da öldürülür veya şehit edilirse emiriniz Abdullah b. Revaha'dır"* buyurdu. Düşmanla karşılaşınca sancağı Zeyd aldı ve şehit oluncaya kadar çarpıştı. Sonra Câfer sancağı aldı ve şehit oluncaya kadar çarpıştı. Sonra Abdullah b. Revâha sancağı aldı ve şehit oluncaya kadar çarpıştı. Sonra Hâlid b. el-Velîd sancağı aldı, Yüce Allah onu muzaffer kıldı ve haberleri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaştı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) insanların yanına çıkıp Allah'a hamdü sena ettikten sonra: *"Kardeşleriniz düşmanla karşılaştı ve Zeyd sancağı alıp ölünceye veya şehit oluncaya kadar çarpıştı. Ondan sonra Câfer b. Ebî Tâlib sancağı alıp ölünceye veya şehit oluncaya kadar çarpıştı. Ondan sonra Abdullah b. Revâha sancağı alıp ölünceye veya şehit oluncaya kadar çarpıştı. Sonra Allah'ın kılıçlarından bir kılıç olan Hâlid b. el-Velîd sancağı aldı ve Yüce Allah onu muzaffer kıldı"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Câfer'in ailesinin yanına gitmek için üç gün mühlet verdi. Üç gün sonra onların yanına gelip: *"Bugünden sonra kardeşim için ağlamayın! Kardeşimin iki oğlunu bana çağırın!"* buyurdu. (Abdullah b. Câfer): "(Kuş) yavrularıymışız gibi alınıp yanına getirildik" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Berberi çağırın!"* buyurdu. Berber getirildi, başlarımızı tıraş etti. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Oğlu) Muhammed'e gelince amcamız Ebû Tâlib'e benzemektedir. Abdullah ise yaratılış ve ahlâk olarak bana benzemektedir"* buyurdu. Sonra elimi tutup kaldırarak: *"Allahım! Sen Câfer'in ailesinde ona halef ol ve Abdullah'a elinin kazandığını bereketli kıl!"* diye dua etti ve bu duayı üç defa tekrarladı. Sonra annemiz gelip yetimliğimizi O'na zikrederek sevincinin gittiğini ve keder içinde kaldığını dile getirmeye başladı. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada ve*

âhirette ben onların dostu ve sahipleri olduğum halde onlar adına fakirlikten mi korkuyorsun?" buyurdu.

*Derim ki: Bu hadisin bir bölümünü Ebû Dâvûd ve başkası rivayet etmiştir.

Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٢١٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ , قَالَ : نا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ أَبِي الْيَسَرِ بْنِ عَمْرٍو الأَنْصَارِيِّ , قَالَ : " أَنَا دَفَعْتُ الرَّايَةَ ، إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ وَأُصِيبَ ، فَدَفَعْتُهَا إِلَى ثَابِتِ بْنِ أَقْرَمَ الأَنْصَارِيِّ ، فَدَفَعَهَا إِلَى خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ ، فَقَالَ : لِمَ تَدْفَعُهَا إِلَيَّ ؟ قَالَ : أَنْتَ أَعْلَمُ بِالْقِتَالِ مِنِّي " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو حمزة الثمالي, وهو ضعيف .

10219. Ebû'l-Yeser b. Amr el-Ensârî demiştir ki: Ben, sancağı Abdullah b. Revâha'ya verdim, isabet alıp (şehit olunca) sancağı Sâbit b. Akram el-Ensârî'ye verdim. O, Hâlid b. el-Velîd'e verdi. Hâlid: "Neden sancağı bana veriyorsun?" diye sorunca: "Sen, savaşmayı benden daha iyi biliyorsun!" dedi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Hamza es-Sumâlî bulunmaktadır.[1]

١٠٢٢٠ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا إِلَى مُؤْتَةَ فِي جُمَادَى الأُولَى مِنْ سَنَةِ ثَمَانٍ ، وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ ، فَقَالَ لَهُمْ : " إِنْ أُصِيبَ زَيْدٌ ، فَجَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَى النَّاسِ ، فَإِنْ أُصِيبَ جَعْفَرٌ ، فَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ عَلَى النَّاسِ " . فَتَجَهَّزَ النَّاسُ ، ثُمَّ تَهَيَّأُوا لِلْخُرُوجِ وَهُمْ ثَلاثَةُ آلافٍ ، فَلَمَّا حَضَرَ خُرُوجُهُمْ ، وَدَّعَ النَّاسُ أُمَرَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَسَلَّمُوا عَلَيْهِمْ ، فَلَمَّا وُدِّعَ عَبْدُ اللَّهِ مَعَ مَنْ وُدِّعَ بَكَى ، فَقِيلَ لَهُ : مَا يُبْكِيكَ يَا ابْنَ رَوَاحَةَ ؟ قَالَ : أَمَا وَاللَّهِ مَا هِيَ حُبُّ الدُّنْيَا وَضَنًّا بِهَا ، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقْرَأُ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ يَذْكُرُ فِيهَا النَّارَ : ﴿ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴾ . فَلَسْتُ أَدْرِي كَيْفَ بِالصَّدْرِ بَعْدِ الْوُرُودِ . فَقَالَ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ : صَحِبَكُمُ اللَّهُ وَدَفَعَ عَنْكُمْ ، وَرَدَّكُمْ إِلَيْنَا صَالِحِينَ . فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ :

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1666) rivayet etmiştir.

لَكِنَّنِي أَسْأَلُ الرَّحْمَنَ مَغْفِرَةً وَضَرْبَةً ذَاتَ فَرْغٍ تَقْذِفُ الزَّبَدَا

أَوْ طَعْنَةً بِيَدَيْ حَرَّانَ مُجْهِزَةً بِحَرْبَةٍ تَنْفُذُ الأَحْشَاءَ وَالْكَبِدَا

حَتَّى يَقُولُوا إِذَا مَرُّوا عَلَى جَدَثِي أَرْشَدَهُ اللَّهُ مِنْ غَازٍ وَقَدْ رَشَدَا

ثُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ تَهَيَّأُوا لِلْخُرُوجِ ، فَأَتَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَدِّعُهُ ، فَقَالَ :

ثَبَّتَ اللَّهُ مَا آتَاكَ مِنْ حُسْنٍ تَثْبِيتَ مُوسَى وَنَصْرًا كَالَّذِي نُصِرُوا

إِنِّي تَفَرَّسْتُ فِيكَ الْخَيْرَ نَافِلَةً فِرَاسَةً خَالَفْتُهُمْ فِي الَّذِي نَظَرُوا

أَنْتَ الرَّسُولُ فَمَنْ يُحْرَمْ نَوَافِلَهُ وَالْوَجْهُ فِيهِ فَقَدْ أَوْدَى بِهِ الْقَدَرُ

ثُمَّ خَرَجَ الْقَوْمُ ، وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُشَيِّعُهُمْ ، حَتَّى إِذَا وَدَّعَهُمْ وَانْصَرَفَ عَنْهُمْ ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ :

خَلِّفِ السَّلَامَ عَلَى امْرِئٍ وَدَّعْتُهُ فِي النَّخْلِ غَيْرَ مُوَدَّعٍ وَكَلِيلِ

مَضَوْا ، حَتَّى نَزَلُوا بِمَعَانٍ مِنْ أَرْضِ الشَّامِ ، فَبَلَغَ النَّاسَ أَنَّ هِرَقْلَ قَدْ نَزَلَ مَآبَ مِنْ أَرْضِ الْبَلْقَاءِ فِي مِائَةِ أَلْفٍ مِنَ الرُّومِ ، وَقَدِ اجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ الْمُسْتَعْرِبَةُ مِنْ لَخْمٍ ، وَجُذَامٍ ، وَبَلْقِينَ ، وَبَهْرَامٍ ، وَبَلِيٌّ فِي مِائَةِ أَلْفٍ مِنْهُمْ عَلَيْهِمْ رَجُلٌ يَلِي أَخْذَ رَايَتِهِ ، يُقَالُ لَهُ : مَالِكُ بْنُ زَنَانَةَ ، فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ الْمُسْلِمِينَ ، أَقَامُوا بِمَعَانٍ لَيْلَتَيْنِ يَنْظُرُونَ فِي أَمْرِهِمْ ، وَقَالُوا : نَكْتُبُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَنُخْبِرُهُ بِعَدَدِ عَدُوِّنَا ، فَإِمَّا أَنْ يُمِدَّنَا بِرِجَالٍ ، وَإِمَّا أَنْ يَأْمُرَنَا بِأَمْرِهِ فَنَمْضِي لَهُ ، فَشَجَّعَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ النَّاسَ ، وَقَالَ : يَا قَوْمُ ، وَاللَّهِ إِنَّ الَّذِي تَكْرَهُونَ لِلَّذِي خَرَجْتُمْ لَهُ تَطْلُبُونَ الشَّهَادَةَ ، وَمَا نُقَاتِلُ النَّاسَ بِعَدَدٍ ، وَلا قُوَّةٍ ، وَلا كَثْرَةٍ ، إِنَّمَا نُقَاتِلُهُمْ بِهَذَا الدِّينِ الَّذِي أَكْرَمَنَا اللَّهُ بِهِ ، فَانْطَلِقُوا فَإِنَّمَا هِيَ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ ، إِمَّا ظُهُورٌ ، وَإِمَّا شَهَادَةٌ ، وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فِي مَقَامِهِمْ ذَلِكَ ، قَالَ : مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، أَنَّهُ حَدَّثَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، قَالَ : كُنْتُ يَتِيمًا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ فِي حِجْرِهِ ، فَخَرَجَ فِي سَفْرَتِهِ تِلْكَ مُرْدِفِي عَلَى حَقِيبَةِ رَاحِلَتِهِ ، وَوَاللَّهِ إِنَّا لَنَسِيرُ لَيْلَةً ، إِذْ سَمِعْتُهُ يَتَمَثَّلُ بِبَيْتِهِ هَذَا : إِذَا أَدَّيْتِنِي وَحَمَلْتِ رَحْلِي مَسِيرَةَ أَرْبَعٍ بَعْدَ

الْحِسَاءِ فَلَمَّا سَمِعْتُهُ مِنْهُ بَكَيْتُ ، فَخَفَقَنِي بِالدُّرَّةِ ، وَقَالَ : " مَا عَلَيْكَ يَا لُكَعُ أَنْ يَرْزُقَنِي اللَّهُ الشَّهَادَةَ ، وَتَرْجِعَ بَيْنَ شُعْبَتَيِ الرَّحْلِ " ، ثُمَّ مَضَى النَّاسُ ، حَتَّى إِذَا كَانُوا بِتُخُومِ الْبَلْقَاءِ ، لَقِيَتْهُمْ جُمُوعُ هِرَقْلَ مِنَ الرُّومِ ، وَالْعَرَبِ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْبَلْقَاءِ ، يُقَالُ لَهَا : مَشَارِفُ ، ثُمَّ دَنَا الْمُشْرِكُونَ ، وَانْحَازَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى قَرْيَةٍ ، يُقَالُ لَهَا : مُؤْتَةُ ، فَالْتَقَى النَّاسُ عِنْدَهَا ، وَتَعَبَّأَ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ ، فَجَعَلُوا عَلَى مَيْمَنَتِهِمْ رَجُلا مِنْ بَنِي عُذْرَةَ ، يُقَالُ لَهُ : قُطْبَةُ بْنُ قَتَادَةَ ، وَعَلَى مَيْسَرَتِهِمْ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، يُقَالُ لَهُ : عَبَايَةُ بْنُ مَالِكٍ ، ثُمَّ الْتَقَى النَّاسُ ، فَاقْتَتَلُوا ، فَقَاتَلَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ بِرَايَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَتَّى شَاطَ فِي رِمَاحِ الْقَوْمِ ، ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ ، فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى إِذَا أَلْحَمَهُ الْقِتَالُ ، اقْتَحَمَ عَنْ فَرَسٍ لَهُ شَقْرَاءَ ، فَعَقَرَهَا ، فَقَاتَلَ الْقَوْمَ حَتَّى قُتِلَ ، وَكَانَ جَعْفَرٌ أَوَّلَ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَقَرَ فِي الإِسْلامِ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات إلى عروة .

10220. Urve b. ez-Zübeyr anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hicretin sekizinci yılının Cemaziyelevvel ayında Mu'te'ye bir ordu gönderdi. Başlarına Zeyd b. Hârise'yi kumandan olarak tayin adip: *"Şayet Zeyd şehit düşerse Câfer b. Ebî Tâlib insanların başına geçsin! Câfer de şehit düşerse Abdullah b. Revâha insanların başına geçsin!"* diye emir buyurdu. İnsanlar savaşa çıkmak üzere hazırlandılar; sayıları üç bin kişi idi. (Medine'den) çıkma zamanı gelince insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) komutanları (kumandan olarak tayin ettiği şahıslar) ile vedalaştı ve onlara dua etti. Abdullah b. Revâha, yanındaki kumandan arkadaşlarıyla birlikte vedalaştıkları sırada ağladı. Ona: "Ey İbn Revâha! Ne için ağlıyorsun?" diye sordular. Abdullah b. Revâha: "Vallahi, ben ne dünya sevgisinden, ne de dünyaya üzüldüğümden dolayı ağlıyorum! Fakat ben, Yüce Allah'ın Kitabından, içinde Cehennem ateşi anılan; **"(Ey insanlar!) Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir"**[1] âyetini okurken, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmişimdir. Cehenneme uğradıktan sonra, oradan selametle nasıl geri dönebileceğimi bilmiyorum ve bunun için ağlıyorum!" dedi. Müslümanlar: "Allah sizin yardımcınız olsun! Sizleri her tehlikeden korusun! Sizi sağ salim geri çevirsin!" dediler. Abdullah b. Revâha onlara şu şiiri söyledi:

Fakat ben, Rahman olan Allah'tan, mağfiret (dilerim) ve kanları fışkırtıp köpürten bir kılıç darbesiyle,

---

[1] Meryem Sur. 71

Yahut ciğer ve barsakları kasıp kavuran bir kargı saplamasıyla şehit olmak isterim ki;

Kabrime uğrayanlar: "Allah, bu savaşçıya doğru yolu göstermiş, o da doğru yolu bulmuştur!" desinler!

Sonra ordu gitmeye hazırlandı, bu sırada Abdullah b. Revâha vedalaşmak için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip dedi ki:

Allah, Musa'ya olduğu gibi, sana olan iyilik ve güzellikleri sabit ve devamlı kılsın!

Onlara yardım edip muzaffer kıldığı gibi sana yardım edip muzaffer kılsın!

Ben, sende hayır bulunduğunu ferasetimle anlamışımdır.

Onların görüşlerine karşı koyduğum ferasetimle!

Sen, hiç şüphesiz, Allah'ın Resûlüsün!

Kim onun iyiliklerinden ve hayrından mahrum olursa,

Kader onu helak etmiş demektir!

Sonra askerler yola çıktılar. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) onlarla vedalaşmak için çıktı. Onlarla vedalaşıp geri dönünce Abdullah b. Revâha dedi ki:

Geride kalan hurmalıkta kendisine veda ettiğim Zâta,

O en hayırlı uğurlayıcıya, en hayırlı dosta selam olsun!

Sonra İslâm mücahitleri yollarına devam ederek Şam topraklarından Maan'a vardılar. Kayzer Herakliyus'un yüz bin askerle Belka' topraklarından Meab'a gelip konakladığı Beliyy kabilesinden Mâlik b. Zinâne adında birinin kumandası altında Lahm, Cüzam, Kayn, Behra Vâil, Bekr ve Beliyy Hıristiyan Araplarından yüz bin kişilik bir kuvvetin de gelip onlara katıldığını haber aldılar. Bu durumu haber alınca İslâm mücahitleri, durumu gözden geçirmek üzere Maan'da iki gece (iki gün) kalıp: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) mektup yazıp düşmanımızın sayısını haber verelim; ya bize yardım etmek için adam gönderir ya da bize vereceği emirlerle hareket ederiz" dediler. Abdullah b. Revâha insanları cesaretlendirip: "Ey topluluk! Vallahi, sizin şimdi istememiş olduğunuz şey, arzulayıp elde etmek için sefere çıktığınız şehitliktir! Biz, insanlarla, sayıca, silahça, at ve süvarice olan çokluğumuzla savaşmıyoruz, Allah'ın bizi şereflendirdiği şu din kuvvetiyle savaşıyoruz! Gidin ve çarpışın! Bunda muhakkak iki iyilikten biri; ya

zafer, ya da şehitlik vardır!" dedi. Abdullah b Revâha bulunduğu yerde (bunları) söyledi.

Muhammed b. İshâk ekledi: Abdullah b. Ebî Bekr, Zeyd b. Erkam'ın şöyle dediğini nakletmiştir: Ben, Abdullah b. Revâha'nın terbiyesi altında bir yetimdim. Kendisi Mu'te seferine çıktığında, beni de devesinin terkisine bindirmişti. Vallahi, geceleyin biraz gidince, onun şu beyiti okuduğunu işittim:

Ey devem! Beni ve yükümü, kumluktaki kuyuya vardıktan sonra dört konak daha götürsen (artık seni başka sefere çıkarmayacağım!)

Kendisinden bunları işitince, ağladım. Abdullah b. Revâha, bana kamçısıyla dokunarak: "Ey yaramaz! Allah'ın bana şehitlik nasip etmesinden ve senin de hayvan üzerinde yolculuk eşyalarının iki yanı arasında geri dönüp gitmenden sana ne zarar olur?" dedi. Sonra insanlar yola çıktılar. Mücahitler ilerleyerek Belkâ sınırlarına varıp dayandıkları zaman, Belkâ köylerinden Meşârif adlı köyde, Herakliyus'un Bizans ve Hıristiyan Araplardan oluşmuş ordularıyla karşılaştılar. Sonra müşrikler, mücahitlere doğru yaklaşmaya başladılar. İslâm mücahitleri ise, Mu'te denilen köye doğru yönelip, onun yakınında düşmanla çarpışmak için hazırlandılar. Benû Uzre'den Kutbe b. Katâde adlı kişiye sağ kol kumandasını, Ensâr'dan Abâye (Ubâde) b. Malik'i de sol kol kumandasını verdiler. Sonra insanlar karşı karşıya gelip çarpışmaya başladılar. Zeyd b. Hârise, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sancağı elinde olduğu halde, çarpışmaya başladı. Vücudu Bizanslıların mızraklarıyla delik deşik edilip kanları saçılıncaya kadar çarpışmaktan geri durmadı. Sonra sancağı Câfer aldı. Sancak elinde olduğu halde savaşta zor durumda kalıncaya kadar savaştı. Kurtuluş yolu olmadığını görünce, kendisine ait beyaz bir atın üzerinden yere atladı ve onu boğazladı. Sonra şehit oluncaya kadar düşmanla çarpıştı. Câfer, İslam'da, Müslümanlardan atını boğazlayan ilk kişi oldu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Urve'ye kadar olan ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢١ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ ، عَنْ أَبِيهِ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي الَّذِي أَرْضَعَنِي ، وَكَانَ أَحَدُ بَنِي مُرَّةَ بْنِ عَوْفٍ ، وَكَانَ فِي تِلْكَ الْغَزَاةِ غَزْوَةِ

---

1 Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 4655) hadisin başından bir kısmını rivayet etmiştir. Geri kalanı, İbn Revâha'nın tercemesinde rivayet etti. Bu kısım ise matbu değildir.

مُؤْتَةَ ، قَالَ : وَاللَّهِ ، لَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى جَعْفَرٍ حِينَ اقْتَحَمَ عَنْ فَرَسٍ لَهُ شَقْرَاءَ ، ثُمَّ عَقَرَهَا ، ثُمَّ قَاتَلَ الْقَوْمَ حَتَّى قُتِلَ ، فَلَمَّا قُتِلَ جَعْفَرٌ ، أَخَذَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ الرَّايَةَ ، ثُمَّ تَقَدَّمَ بِهَا وَهُوَ عَلَى فَرَسِهِ ، فَجَعَلَ يَسْتَنْزِلُ نَفْسَهُ ، وَيَتَرَدَّدُ بَعْضَ التَّرَدُّدِ ، ثُمَّ قَالَ :

أَقْسَمْتُ يَا نَفْسُ لَتَنْزِلَنَّهُ لَتَنْزِلَنَّهْ ... طَائِعَةً أَوْ لَتُكْرَهِنَّهْ
مَالِي أَرَاكِ تَكْرَهِينَ الْجَنَّةْ ... إِنْ أَجْلَبَ النَّاسُ وَشَدُّوا الرَّنَّةْ
لَطَالَمَا قَدْ كُنْتِ مُطْمَئِنَّهْ ... هَلْ أَنْتَ إِلا نُطْفَةٌ فِي شَنَّةْ

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ :

يَا نَفْسُ إِنْ لَمْ تُقْتَلِي تَمُوتِي ... هَذَا حِمَامُ الْمَوْتِ قَدْ صَلِيتِ
وَمَا تَمَنَّيْتِ فَقَدْ أُعْطِيتِ ... إِنْ تَفْعَلِي فِعْلَهُمَا هُدِيتِ

يَعْنِي : صَاحِبَيْهِ زَيْدًا ، وَجَعْفَرًا . ثُمَّ نَزَلَ ، فَلَمَّا نَزَلَ أَتَاهُ ابْنُ عُمَرَ لَهُ بِعَظْمٍ مِنْ لَحْمٍ ، فَقَالَ : اشْدُدْ بِهَذَا صُلْبَكَ ، فَإِنَّكَ قَدْ لَقِيتَ أَيَّامَكَ هَذِهِ مَا قَدْ لَقِيتَ ، فَأَخَذَهُ مِنْ يَدِهِ فَانْتَهَشَ مِنْهُ نَهْشَةً ، ثُمَّ سَمِعَ الْحُطَمَةَ فِي نَاحِيَةِ النَّاسِ ، فَقَالَ : وَأَنْتَ فِي الدُّنْيَا ، ثُمَّ أَلْقَاهَا مِنْ يَدِهِ ، ثُمَّ أَخَذَ سَيْفَهُ ، فَتَقَدَّمَ ، فَقَاتَلَ ، حَتَّى قُتِلَ ، فَأَخَذَ الرَّايَةَ ثَابِتُ بْنُ أَقْرَمَ أَحَدُ بَلْعَجْلانَ ، وَقَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، اصْطَلِحُوا عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ ، قَالُوا : أَنْتَ . قَالَ : مَا أَنَا بِفَاعِلٍ . فَاصْطَلَحَ النَّاسُ عَلَى خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ ، فَلَمَّا أَخَذَ الرَّايَةَ دَافَعَ الْقَوْمَ ، ثُمَّ انْحَازَ ، حَتَّى انْصَرَفَ بِالنَّاسِ ، وَلَمَّا أُصِيبُوا ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ ، فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا ، ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ ، فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا " . ثُمَّ صَمَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُ الأَنْصَارِ ، وَظَنُّوا أَنَّهُ كَانَ فِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ بَعْضَ مَا يَكْرَهُونَ ، قَالَ : " ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ ، فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا " ، ثُمَّ قَالَ : " لَقَدْ رُفِعُوا لِي فِي الْجَنَّةِ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ عَلَى سُرُرٍ مِنْ ذَهَبٍ ، فَرَأَيْتُ فِي سَرِيرِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ ازْوِرَارًا عَنْ سَرِيرَيْ صَاحِبَيْهِ ، فَقُلْتُ : بِمَ هَذَا ؟ فَقِيلَ لِي : مَضَيَا ، وَتَرَدَّدَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَعْضَ التَّرَدُّدِ ، وَمَضَى " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10221. Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr, süt babasının -ki, Benû Murra b. Avf'tan biri idi ve Mu'te gazvesine katılmıştı- şöyle dediğini

nakletmiştir: Allah'a yemin olsun ki, beyaz atının üzerinden inip onu boğazladıktan sonra şehit oluncaya kadar düşmanla savaşan Câfer'i görüyor gibiyim. Câfer şehit düşünce Abdullah b. Revâha sancağı aldı. Abdullah b. Revâha, sancağı alınca, atının üzerinde olduğu halde düşmana doğru ilerledi. İlerlerken de, nefsini (koku ve çekincelerine) boyun eğdirmeye ve içindeki tereddütlerini gidermeye uğraşıyordu. Sonra şöyle dedi:

Ey nefis! Ben seni indirmeye (kendime boyun eğdirmeye) yemin ettim!

Sen ya kendiliğinden ineceksin, ya da zorla inersin!

Sana ne oluyor ki, seni Cennetten pek hoşlanmıyor görüyorum?

İnsanlar toplanmış, ağlayarak bağırmaya başlamışlarsa!

Uzun zamandır mutmain ve huzurluydun!

Sen, eski bir su kırbasında bulunan nutfeden başka nesin ki?

Abdullah b. Revâha devamla şöyle dedi:

Ey nefis! Sen şimdi öldürülmesen, er geç öleceksin ya!

Bu öyle bir ölüm ateşidir ki; sen ona girmiş bulunmaktasın!

İşte, özleyip durduğun şey sana verilmiş bulunmaktadır!

Eğer sen o iki kişinin yaptıklarını yaparsan, doğru bir iş yapmış olursun!

Bununla (daha önce şehit olan) iki arkadaşı Zeyd ve Câfer'i kasdediyor. Sonra atından indi. Atının üzerinden inince amcasının oğlu, ona etli bir kemik getirip: "Al, bunu ye de biraz güçlen! Çünkü sen, hayatında hiç karşılaşmadığın şeyle bugün karşılaştın!" dedi. Etli kemiği amcasının oğlundan alıp ondan azıcık ısırmıştı ki, o sırada, Müslümanların bulundukları köşede bir kargaşa koptu ve bozulma oldu. Abdullah b. Revâha, kendi kendine: "Sen hâlâ dünyadasın! Dünyada yiyip içmekle uğraşıyorsun?" diyerek kendisini kınadı ve hemen elindeki etli kemiği yere attı. Sonra kılıcını alıp ilerleyerek şehit düşünceye kadar çarpıştı. Abdullah b. Revâha şehit düşünce Bel'aclân'dan biri olan Sâbit b. Akram sancağı aldı ve: "Ey insanlar! Siz, içinizden birini kendinize kumandan olarak seçin ve onun çevresinde toplanın!" dedi. Mücahitler: "Biz seni kumandan seçtik!" dediler. Sâbit b. Akram: "Ben bu işi yapamam!" dedi. Bunun üzerine Müslümanlar Hâlid b. el-Velîd'in kumandanlığı üzerinde söz ve görüş birliğine vardı. Hâlid b. el-Velîd, sancağı alır almaz saldırıya geçti. Sonra çekilip insanlarla beraber geri döndü. Müslümanların kumandanları isabet alıp şehit edildikleri anda (Medine'de) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Zeyd*

b. Hârise sancağı alıp şehit düşünceye kadar çarpıştı. Sonra Câfer sancağı alıp şehit düşünceye kadar çarpıştı" diye anlattı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Bu arada Ensâr'ın yüzleri değişti ve Abdullah b. Revâha'nın, hoşlarına gitmeyen bazı işler yaptığını sandılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sonra Abdullah b. Revâha sancağı alıp şehit düşünceye kadar çarpıştı"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rüyamda onlar, cennette altın tahtlar üzerinde oturur oldukları halde bana gösterildi! Abdullah b. Revâha'nın tahtının arkadaşlarınkinden engin ve eğri olduğunu gördüm. «Bununki neden böyle?» diye sorunca «İki arkadaşı çekinmeden çarpışmaya gittikleri halde Abdullah çarpışmaya giderken bazı tereddütler geçirdikten sonra gitmiştir!» denildi"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٢٢ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : " ثُمَّ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشًا إِلَى مُؤْتَةَ ، وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ ، فَإِنْ أُصِيبَ ، فَجَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرُهُمْ ، فَإِنْ أُصِيبَ جَعْفَرٌ ، فَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ أَمِيرُهُمْ ، فَانْطَلَقُوا حَتَّى لَقُوا ابْنَ أَبِي سَبْرَةَ الْغَسَّانِيَّ بِمُؤْتَةَ ، وَبِهَا جُمُوعٌ مِنْ نَصَارَى الْعَرَبِ وَالرُّومِ ، وَبِهَا تَنُوخُ وَبَهْرَا ، فَأَغْلَقَ ابْنُ أَبِي سَبْرَةَ دُونَ الْمُسْلِمِينَ الْحِصْنَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، ثُمَّ خَرَجُوا ، فَالْتَقَوْا عَلَى زَرْعٍ أَخْضَرَ ، فَاقْتَتَلُوا قِتَالا شَدِيدًا ، وَأَخَذَ اللِّوَاءَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ ، فَقُتِلَ ، ثُمَّ أَخَذَهُ جَعْفَرٌ ، فَقُتِلَ ، ثُمَّ أَخَذَهُ ابْنُ رَوَاحَةَ ، فَقُتِلَ ، ثُمَّ اصْطَلَحَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَ أُمَرَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ ، فَهَزَمَ اللَّهُ الْعَدُوَّ ، وَأَظْهَرَ الْمُسْلِمِينَ ، وَبَعَثَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جُمَادَى الأُولَى " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10222. İbn Şihâb (ez-Zührî) anlatıyor: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mu'te'ye bir ordu gönderdi. Başlarına Zeyd b. Hârise'yi kumandan olarak tayin etti. Şayet Zeyd şehit düşerse Câfer b. Ebî Tâlib'in, Câfer de şehit düşerse Abdullah b. Revâha'nın kumandan olmasını emir buyurdu. Yola çıkıp Mu'te'ye kadar gittiler; orada İbn Ebî Sebra el-Ğassânî ile karşılaştılar. Orada Bizanslılardan ve Hıristiyan Araplardan oluşan bir ordu bulunuyordu. Tenûh ve Behrâ kabileleri de orada konuçlanmışlardı. İbn Ebî Sebra üç gün boyunca Müslümanlara karşı kale kapılarını kapattı. Sonra kaleden çıkıp yeşil bir ekin üzerinde iki ordu karşılaştı ve aralarında çok şiddetli çatışma yaşandı. Sancağı Zeyd b. Hârise alıp şehit düşünceye kadar çarpıştı. Sonra sancağı Câfer aldı ve şehit düşünceye kadar çarpıştı. Sonra sancağı Abdullah b.

Revâha aldı ve şehit düşünceye kadar savaştı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) tayin ettiği kumandanların şehit olmasından sonra Müslümanlar Hâlid b. el-Velîd'in kumandanlığı üzerinde görüş birliğine vardılar. Onun kumandan seçilmesinden sonra Yüce Allah düşmanı hezimete uğratıp Müslümanları muzaffer kıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu orduyu Cemaziyelevvel ayında göndermişti.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٢٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُثِّلُوا لِي فِي الْجَنَّةِ فِي خَيْمَةٍ مِنْ دُرَّةٍ ، كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ عَلَى سَرِيرٍ ، فَرَأَيْتُ زَيْدًا ، وَابْنَ رَوَاحَةَ أَعْنَاقُهُمَا صُدُودًا ، وَأَمَّا جَعْفَرٌ ، فَهُوَ مُسْتَقِيمٌ لَيْسَ فِيهِ صُدُودٌ ، قَالَ : فَسَأَلْتُ ، أَوْ قَالَ : قِيلَ لِي : إِنَّهُمَا حِينَ غَشِيَهُمَا الْمَوْتُ ، كَأَنَّهُمَا أَعْرَضَا ، أَوْ كَأَنَّهُمَا صَدَّا بِوُجُوهِهِمَا ، وَأَمَّا جَعْفَرٌ ، فَإِنَّهُ لَمْ يَفْعَلْ " . قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فَذَلِكَ حِينَ يَقُولُ ابْنُ رَوَاحَةَ :

أَقْسَمْتُ يَا نَفْسُ لَتَنْزِلَنَّهْ   بِطَاعَةٍ مِنْكِ لِتُكْرِهَنَّهْ

فَطَالَمَا قَدْ كُنْتِ مُطْمَئِنَّهْ

قال جَعْفَرُ : مَا أَطْيَبَ رِيحَ الْجَنَّةْ

رواه الطبراني, وفيه: علي بن زيد, وحديثه حسن, وبقية رجاله رجال الصحيح إلا أنه مرسل .

10223. İbn'l-Müseyyib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cennette inciden yapılmış bir çadır içinde her biri bir taht üzerinde oturduğu halde bana gösterildi. Zeyd ve Abdullah b. Revâha'nın boyunlarını eğdiklerini (yüzlerini çevirdiklerini) gördüm. Câfer ise düzgündü ve boyunda eğrilme yoktu. Bunun sebebini sordum (veya bana denildi ki): "Bu ikisi ölümle karşılaşınca tereddüt geçirdiler veya ölümden yüz çevirir gibi oldular. Câfer ise öyle bir şey yapmadı."*

İbn Uyeyne ekledi: İşte bundan dolayı İbn Revâha şöyle demişti:

Ey nefis! Ben seni indirmeye kendime boyun eğdirmeye yemin ettim!

Sen ya kendiliğinden ineceksin, ya da zorla inersin!

Uzun zamandır mutmain ve huzurluydun!

Câfer ise: "*Cennetin kokusu ne güzeldir*" demişti.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Ali b. Zeyd bulunmaktadır ki; bu ravinin hadisi hasendir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir, ancak hadis mürseldir.**

١٠٢٢٤ – حدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ دِينَارٍ ، ثنا سَالِمُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ ، قَالَ : قَالَ أَبُو الْيَسَرِ الأَنْصَارِيُّ : كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَتَاهُ أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيُّ ، فَقَالَ : بَعَثْتَنِي فِي كَذَا وَكَذَا ، ثُمَّ أَتَيْتُ مُؤْتَةَ ، فَلَمَّا صَفَّ الْقَوْمُ رَكِبَ جَعْفَرٌ فَرَسَهُ ، وَلَبِسَ الدِّرْعَ ، وَأَخَذَ اللِّوَاءَ ، حَتَّى أَتَى الْقَوْمَ ، ثُمَّ نَادَى : مَنْ يُبَلِّغُ هَذِهِ صَاحِبَهَا ؟ ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : أَنَا ، فَبَعَثَ بِهَا ، ثُمَّ تَقَدَّمَ ، فَضَرَبَ بِسَيْفِهِ حَتَّى قُتِلَ ، فَتَحَدَّرَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دُمُوعًا ، فَصَلَّى بِنَا الظُّهْرَ ، ثُمَّ دَخَلَ وَلَمْ يُكَلِّمْنَا ، ثُمَّ أُقِيمَتِ الْعَصْرُ فَخَرَجَ فَصَلَّى ، ثُمَّ دَخَلَ وَلَمْ يُكَلِّمْنَا ، فَفَعَلَ كَذَلِكَ فِي الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ ، فَدَخَلَ وَلا يُكَلِّمُنَا ، وَكَانَ إِذَا صَلَّى أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ ، فَخَرَجَ عَلَيْنَا فِي الْفَجْرِ فِي السَّاعَةِ الَّتِي كَانَ يَخْرُجُ فِيهَا ، وَأَنَا وَأَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيُّ جُلُوسٌ ، فَجَلَسَ بَيْنَنَا ، وَقَالَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ عَنْ رُؤْيَا رَأَيْتُهَا ؟ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ جَعْفَرًا ذَا جَنَاحَيْنِ مُضَرَّجَيْنِ بِالدِّمَاءِ ، وَزَيْدٌ مُقَابِلَهُ ، وَابْنُ رَوَاحَةَ مَعَهُمْ ، كَأَنَّهُ يُعْرِضُ عَنْهُمْ ، وَسَأُخْبِرُكُمْ عَنْ ذَلِكَ ، إِنَّ جَعْفَرًا حِينَ تَقَدَّمَ فَرَأَى الْقَتْلَ لَمْ يَصْرِفْ وَجْهَهُ ، وَزَيْدٌ كَذَلِكَ ، وَابْنُ رَوَاحَةَ صَرَفَ وَجْهَهُ "

رواه الطبراني, وفيه: ثابت بن دينار أبو حمزة, وهو ضعيف .

10224. Ebu'l-Yeser el-Ensârî bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyordum; Ebû Âmir el-Eş'arî gelip: "Beni şu şu mesele için gönderdin! Sonra ben Mu'te'ye gittim! İnsanlar (savaşmak üzere) saf oluşturunca Câfer atına binip zırhı giydi ve sancağı alıp insanların yanına geldi. Sonra: "Bunu kim sahibine ulaştırır?" diye seslendi. İnsanlardan biri: "Ben" deyince onu sahibine gönderdi. Sonra düşmana doğru ilerleyerek şehit düşünceye kadar kılıcıyla çarpıştı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları duyunca gözlerinden yaşlar akmaya başladı ve bizimle beraber öğle namazını kıldıktan sonra konuşmadan evine geçti. Sonra ikindi namazının kameti getirilince evinden çıkıp geldi ve ikindi namazını bizimle kıldıktan sonra evine geçip yine bizimle konuşmadı. Aynı şeyi akşam ve yatsı namazlarında da yaptı. Yani bizimle konuşmadan evine girdi. Hâlbuki daha önce namazı kıldırdıktan sonra yüzünü bize karşı dönüp otururdu. Sabah namazı vaktinde -her zamanki çıktığı saatte- yanımıza çıktı. Ben ise Ebû Âmir el-Eş'arî ile (Mescid'de) oturuyorduk; aramızda oturup: *"Görmüş olduğum rüyayı size anlatayım mı? Cennete girdim; Câfer'i iki kanatlı olarak gördüm! Kanatlarının üzerinde kan bulunuyordu. Zeyd karşısında, Abdullah b.*

Revâha da aralarında bulunuyordu; sanki onlardan yüzünü çeviriyordu. Bunun sebebini size bildireceğim. Câfer düşmana karşı ilerleyip ölümü gördüğü zaman yüzünü çevirmedi, Zeyd de onun gibi tereddüt göstermedi. Abdullah b. Revâha ise (ölümü görünce) yüzünü çevirdi (tereddüt etti)" buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Sâbit b. Dînâr Ebû Hamza bulunmaktadır.[1]

١٠٢٢٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أُمِّ عِيسَى الْجَزَّارِ عَنْ أُمِّ جَعْفَرٍ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ جَدَّتِهَا أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ لَمَّا أُصِيبَ جَعْفَرٌ وَأَصْحَابُهُ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ دَبَغْتُ أَرْبَعِينَ مَنِيئَةً وَعَجَنْتُ عَجِينِي وَغَسَّلْتُ بَنِيَّ وَدَهَنْتُهُمْ وَنَظَّفْتُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "ائْتِينِي بِبَنِي جَعْفَرٍ . قَالَتْ فَأَتَيْتُهُ بِهِمْ فَشَمَّهُمْ وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مَا يُبْكِيكَ أَبَلَغَكَ عَنْ جَعْفَرٍ وَأَصْحَابِهِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ أُصِيبُوا هَذَا الْيَوْمَ . قَالَتْ فَقُمْتُ أَصِيحُ وَاجْتَمَعَ إِلَيَّ النِّسَاءُ وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ لَا تُغْفِلُوا آلَ جَعْفَرٍ مِنْ أَنْ تَصْنَعُوا لَهُمْ طَعَاماً فَإِنَّهُمْ قَدْ شُغِلُوا بِأَمْرِ صَاحِبِهِمْ "

قلت : روى ابن ماجة بعضه . رواه أحمد, وفيه: امرأتاه لم أجد من وثقهما ولا جرحهما, وبقية رجاله ثقات

10225. (Câfer'in eşi) Esmâ binti Umeys anlatıyor: Câfer ve arkadaşları şehit oldukları zaman, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma geldi. O gün kırk deri tabaklamıştım. Ekmeklik hamurumu yoğurduktan sonra çocuklarımı yıkayarak başlarını yağlayıp temizlemiştim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Câfer'in çocuklarını yanıma getir"* buyurdu. Çocukları yanına getirince onları sarılıp kokladı ve gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Kendine: "Yâ Resûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Seni ağlatan nedir? Yoksa Câfer ve arkadaşlarından sana acı bir haber mi erişti?" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet! Onlar bugün şehit oldular!"* buyurunca kalkıp feryat etmeye başladım, kadınlar da başıma toplandılar. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinin yanına gidip: *"Câfer ailesi için yemek yapmayı ihmal etmeyin! Onlar için yemek yapın! Onlar kaybettikleri aile büyüklerinin acısıyla uğraşıyorlar!"* buyurdu.

*Derim ki: Hadisin bir bölümünü İbn Mâce rivayet etmiştir.

Bunu Ahmed rivayet etmiş olup senedinde iki kadın bulunmaktadır ki; bu iki kadını ne cerh edeni, ne de güvenilir sayanı bulamadım.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/167) rivayet etmiştir.

١٠٢٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنْ " قُتِلَ يَوْمَ مُؤْتَةَ مِنَ الأَنْصَارِ : الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ يَسَافِ بْنِ نَضْلَةَ بْنِ عَبْدِ عَوْفِ بْنِ غَنْمٍ " و سُرَاقَةُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطِيَّةَ بْنِ خَنْسَاءَ

رواه الطبراني, وفيه: ابن لهيعة, وهو حسن الحديث, وفيه ضعف .

10226. Urve'nin bildirdiğine göre Mu'te savaşında Ensâr'dan şehit olanların adları şöyledir: Hâris b. en-Nu'mân b. Yesâf b. Nadle b. Abdiavf b. Ğanm ile Sürâka b. Amr b. Atiyye b. Hansâ (bu savaşta şehit olmuştur).

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf olmakla birlikte hadisi hasen sayılan İbn Lehîa bulunmaktadır.

(بَابُ غَزْوَةِ الْفَتْحِ)

Fetih Gazası (Mekke'nin Fethi)

١٠٢٢٧ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ ، عَنْ حِزَامِ بْنِ هِشَامٍ ، أَخْبَرَنِي أَبِي ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَضِبَ فِيمَا كَانَ مِنْ شَأْنِ بَنِي كَعْبٍ غَضَبًا لَمْ أَرَهُ غَضِبَهُ مُنْذُ زَمَانٍ ، وَقَالَ : " لا نَصَرَنِيَ اللَّهُ إِنْ لَمْ أَنْصُرْ بَنِي كَعْبٍ " ، قَالَتْ : وَقَالَ لِي : قَوْلِي لأَبِي بَكْرٍ ، وَعُمَرَ يَتَجَهَّزَا لِهَذَا الْغَزْوِ " ، قَالَ : فَجَاءَا إِلَى عَائِشَةَ ، فَقَالا : أَيْنَ يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ ، قَالَ : فَقَالَتْ : لَقَدْ رَأَيْتُهُ غَضِبَ فِيمَا كَانَ مِنْ شَأْنِ بَنِي كَعْبٍ غَضَبًا لَمْ أَرَهُ غَضِبَ مُنْذُ زَمَانٍ مِنَ الدَّهْرِ

رواه أبو يعلى ,عن حزام بن هشام بن حبيش ,عن أبيه ,عنها, وقد وثقهما ابن حبان, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10227. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Ka'b'a yapılanlara o kadar kızdığını gördüm ki, uzun zamandan beri hiç bu kadar öfkelendiğini görmemiştim. (O zaman) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benû Ka'b'a yardım etmezsem, Allah bana yardım etmesin!"* buyurmuştu. Bana: *"Ebû Bekr ve Ömer'e savaşa hazırlanmalarını söyle"* buyurdu. Ebû Bekr ve Ömer, Âişe'nin yanına gelip: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) nereye gitmeyi düşünüyor?" diye sordular. Âişe: "O'nun Benû Ka'b'a yapılanlara o kadar kızdığını gördüm ki, uzun zamandan beri hiç bu kadar öfkelediğini görmemiştim" dedi.

***Hadisi Ebû Ya'lâ, Hizâm b. Hişâm b. Hubeyş kanalıyla babasından rivayet etmiştir. İbn Hibbân bu iki raviyi güvenilir saymıştır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**

١٠٢٢٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ لُحَكَمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ قَالَ أَبِي أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ ذِي الْجَوْشَنِ الضِّبَابِيِّ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أَنْ فَرَغَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ بِابْنِ فَرَسٍ لِي يُقَالُ لَهَا الْقَرْحَاءُ فَقُلْتُ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي قَدْ جِئْتُكَ بِابْنِ الْقَرْحَاءِ لِتَتَّخِذَهُ. قَالَ " لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ وَإِنْ أَرَدْتَ أَنْ أُقِيضَكَ بِهِ الْمُخْتَارَةَ مِنْ دُرُوعِ بَدْرٍ فَعَلْتُ . فَقُلْتُ مَا كُنْتُ لِأُقِيضَهُ الْيَوْمَ بِغُرَّةٍ. قَالَ لَا حَاجَةَ لِي فِيهِ . ثُمَّ قَالَ يَا ذَا الْجَوْشَنِ أَلَا تُسْلِمُ فَتَكُونَ مِنْ أَوَّلِ أَهْلِ هَذَا الْأَمْرِ . فَقُلْتُ لَا . قَالَ لِمَ . قُلْتُ إِنِّي رَأَيْتُ قَوْمَكَ قَدْ وَلِعُوا بِكَ. قَالَ فَكَيْفَ بَلَغَكَ عَنْ مَصَارِعِهِمْ بِبَدْرٍ . قُلْتُ قَدْ بَلَغَنِي. قَالَ فَإِنَّا نُهْدِي لَكَ قُلْتُ أَنْ تَغْلِبْ عَلَى الْكَعْبَةِ وَتَقْطُنْهَا. قَالَ لَعَلَّكَ إِنْ عِشْتَ تَرَى ذَلِكَ . ثُمَّ قَالَ يَا بِلَالُ خُذْ حَقِيبَةَ الرَّجُلِ فَزَوِّدْهُ مِنَ الْعَجْوَةِ . فَلَمَّا أَدْبَرْتُ قَالَ أَمَا إِنَّهُ مِنْ خَيْرِ فُرْسَانِ بَنِي عَامِرٍ "قَالَ فَوَاللهِ إِنِّي بِأَهْلِي بِالْغَوْرِ إِذْ أَقْبَلَ رَاكِبٌ فَقُلْتُ مَا فَعَلَ النَّاسُ قَالَ قَدْ وَاللهِ غَلَبَ مُحَمَّدٌ عَلَى الْكَعْبَةِ وَقَطَنَهَا. فَقُلْتُ هَبِلَتْنِي أُمِّي وَلَوْ أَسْلِمُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ أَسْأَلُهُ الْحِيرَةَ لَأَقْطَعَنِيهَا.

10228. Zu'l-Cevşen ed-Dabbâbî anlatıyor: Bedir ahalisi işini bitirdikten sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip Karhâ adlı atımın tayını kendisine getirip: "Ey Muhammed! Binek edinesin diye Karhâ'nın tayını sana getirdim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buna ihtiyacım yoktur! Ama buna karşılık Bedir savaşında elimize geçen seçkin zırhlardan sana vermemi istiyorsan vereyim!"* buyurunca: "Bugün buna karşılık birkaç zırh alacak değilim (değişecek değilim)" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buna ihtiyacım yoktur!"* buyurdu. Sonra: *"Ey Zu'l-Cevşen! Müslüman olup bu işe ilk girenlerden olmaz mısın?"* diye sorunca: "Hayır" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden?"* diye sorunca: "Kavminin seni küçümsediklerini gördüm" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Müşriklerin) Bedir'deki öldürülüşleri hakkındaki haberleri sana ulaşmadı mı?"* diye sorunca: "Evet, ulaştı" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana (arazi) hediye veririz"* buyurunca: "Onlara galip gelip Kâbe'yi ellerinden alırsan (olur)" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayatta kalırsan onu da görürsün!"* buyurdu. Sonra: *"Ey Bilâl! Adamın çantasını al! Hurmadan azık koy!"* buyurdu. Yanından çıkıp gideceğim zaman: *"Şüphe yok ki bu adam, Benû Âmir'in en iyi süvarilerindenildir"* buyurdu.

Zu'l-Cevşen ekledi: "Allah'a yemin olsun ki, ben Ğavr'da ailem arasında bulunuyordum ki, bir atlı çıkıp geldi. Kendisine: "İnsanlar ne

yaptı?" diye sorunca: "Allah'a yemin olsun ki, müşriklere galip gelip Kâbe'yi ellerinden alarak oraya hakim oldu" dedi. O zaman: "Anam beni kaybetsin! O gün müslüman olup Hîre bölgesini isteseydim bana verirdi" dedim.

١٠٢٢٩ – وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَبو مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ قَالَ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذُو الْجَوْشَنِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَمْنَعُكَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ أَيْتُ قَوْمَكَ قَدْ كَذَّبُوكَ وَأَخْرَجُوكَ وَقَاتَلُوكَ فَأَنْظُرُ مَا تَصْنَعُ فَإِنْ ظَهَرْتَ عَلَيْهِمْ آمَنْتُ بِكَ وَاتَّبَعْتُكَ وَإِنْ ظَهَرُوا عَلَيْكَ لَمْ أَتَّبِعْكَ

قلت : روى أبو داود بعضه .رواه عبد الله بن أحمد وأبوه, و لم يسق المتن والطبراني ورجالهما رجال الصحيح .

10229. Başka bir rivayette Ebû İshâk el-Hemedânî bildiriyor: Zu'l-Cevşen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Neden müslüman olmak istemiyorsun?"* diye sorunca: "Kavminin seni yalanlayarak Mekke'den çıkarıp seninle savaştıklarını gördüm; ne yapacağını görmek istiyorum! Eğer onlara galip gelirsen sana inanıp tâbi olurum! Yok, onlar sana galip gelirse sana tâbi olmam!" dedi.

*Derim ki: Hadisin bir bölümünü Ebû Dâvûd rivayet etmiştir.

Hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etti. Babası (İmam Ahmed) de rivayet etti; ama onun naklettiği metin, babasının metniyle farklılık arz etmektedir. Hadisi Taberânî de rivayet etmiş olup (her ikisinin) ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٢٣٠ – وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ قَائِدَ خُزَاعَةَ قَالَ :

اللَّهُمَّ إِنِّي نَاشِدٌ مُحَمَّداً حِلْفَ أَبِينَا وَأَبِيهِ الأَتْلَدَا

انْصُرْ هَدَاكَ اللهُ نَصْراً أَعْتَدَا وَادْعُ عِبَادَ اللهِ يَأْتُوا مَدَدَا

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن عمرو وحديثه حسن .

10230. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Huzâa kabilesinin lideri şöyle demiştir:

Allahım! Ben, Muhammed'i yardıma çağırıyorum!

Bizim babamızla onun babası arasındaki eski ittifakı anıyor ve yardımını diliyorum!

---

[1] Bütün bu hadisleri *Müsned*'de (4/67-68) Abdullah b. Ahmed babasından rivayet tmiştir.

Allah (bize yardım etmen için) sana hidayet etsin!

Hemen gelip bize yardım edip destek ol!

Allah'ın kullarını çağır, acele gelip imdadımıza yetişsinler!

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, hadisleri hasen sayılan Muhammed b. Amr dışında *Sahîh*'in ravileridir.[1]**

١٠٢٣١ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّازِي ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ مَكَّةَ ، أَرْسَلَ إِلَى أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، أَنَّهُ يُرِيدُ مَكَّةَ فِيهِمْ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ ، وَفَشَا فِي النَّاسِ أَنَّهُ يُرِيدُ حُنَيْنًا ، قَالَ : فَكَتَبَ حَاطِبٌ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُكُمْ ، قَالَ : فَأُخْبِرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَبَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَأَبَا مَرْثَدٍ ، وَلَيْسَ مَعَنَا رَجُلٌ إِلا وَمَعَهُ فَرَسٌ ، فَقَالَ : " ائْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ ، فَإِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بِهَا امْرَأَةً مَعَهَا كِتَابٌ ، فَخُذُوهُ مِنْهَا " ، قَالَ : فَانْطَلَقْنَا حَتَّى رَأَيْنَاهَا فِي الْمَكَانِ الَّذِي ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْنَا لَهَا : هَاتِ الْكِتَابَ ، فَقَالَتْ : مَا مَعِي كِتَابٌ ، قَالَ : فَوَضَعْنَا مَتَاعَهَا ، فَفَتَّشْنَاهَا ، فَلَمْ نَجِدْهُ فِي مَتَاعِهَا ، فَقَالَ أَبُو مَرْثَدٍ : فَلَعَلَّ أَنْ لا يَكُونَ مَعَهَا كِتَابٌ ، فَقُلْنَا : مَا كَذَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلا كَذَبْنَا ، فَقُلْنَا لَهَا : لَتُخْرِجِنَّهُ أَوْ لَنُعَرِّيَنَّكِ ، فَقَالَتْ : أَمَا تَتَّقُونَ اللَّهَ ؟ أَمَا أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ؟ ، فَقُلْنَا : لَتُخْرِجِنَّهُ أَوْ لَنُعَرِّيَنَّكِ ، قَالَ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ : فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ حُجْزَتِهَا ، فَقَالَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ : وَأَخْرَجَتْهُ مِنْ قُبُلِهَا. فذكر الحديث

قلت : هو في الصحيح بغير هذا السياق .رواه أبو يعلى, وفيه: الحارث الأعور ,وهو ضعيف.

10231. Hz. Ali bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin fethine gitmek istediği zaman aralarında Hâtıb b. Ebî Beltea'nın da bulunduğu ashabından bazı kişilere haber gönderip Mekke'ye gitmek istediğini haber verdi. İnsanlar arasında ise Huneyn'e gitmek istediği haberi yayıldı. Hâtıb, Mekke ahalisine: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sizinle savaşmak üzere yola çıkacak!" diye bir mektup yazdı. Bu durum vahiyle Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bildirilince beni, Ebû Mirsed'le beraber -ki aramızda atı bulunmayan kimse yoktu- gönderip: " *(Mekke ile Medine arasında bir yer olan) Ravdatu'l-Hâh'a gidin! Orada beraberinde mektup bulunan bir kadın bulacaksınız! Mektubu ondan alın!*" buyurdu. Bunun üzerine hemen yola çıktık ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem)

---

[1] Bezzâr (no. 1817)

bize işaret ettiği yerde kadını bulduk. Kendisine: "Mektubu ver!" dedik. Kadın: "Bende mektup yok!" dedi. Bunun üzerine eşyalarını indirip aradık, ama mektubu eşyalarının içinde bulamadık. Ebû Mirsed: "Belki beraberinde mektup yoktur!" deyince: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yalan söylenmiş olamaz! Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) bize yalan söylemiş olamaz!" dedim. Kadına: "Ya mektubu çıkarırsın ya da elbiselerini soymak zorunda kalacağız" dedik. Kadın: "Allah'tan korkmuyor musunuz? Siz Müslüman değil misiniz?" deyince: "Ya mektubu çıkarırsın, ya da elbiselerini çıkarmak zorunda kalırız" dedik.

(Ravi) Amr b. Murra: "(İşin ciddi olduğunu anlayınca) Mektubu belinin bağından çıkarıverdi"; Habîb b. Ebî Sâbit ise: "Ön tarafından çıkarıp verdi" ibaresini aktarmışlardır.

*Derim ki: Hadis bu detaydan farklı bir lafızla *Sahîh*'te irad edilmiştir.

Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hâris el-A'ver bulunmaktadır.[1]

١٠٢٣٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْقُرْمُطِيُّ مِنْ وَلَدِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ نَضْلَةَ الْخُزَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ نَضْلَةَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، حَدَّثَتْنِي مَيْمُونَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ زَوْجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ " بَاتَ عِنْدَهَا فِي لَيْلَتِهَا ، فَقَامَ يَتَوَضَّأُ لِلصَّلاةِ ، فَسَمِعَتْهُ يَقُولُ فِي مُتَوَضَّئِهِ : لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ثَلاثًا ، نُصِرْتَ نُصِرْتَ ، ثَلاثًا ، فَلَمَّا خَرَجَ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ ، سَمِعْتُكَ تَقُولُ فِي مُتَوَضَّئِكَ : لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ثَلاثًا ، نُصِرْتَ نُصِرْتَ ، ثَلاثًا ، كَأَنَّكَ تُكَلِّمُ إِنْسَانًا ، فَهَلْ كَانَ مَعَكَ أَحَدٌ ؟ فَقَالَ : هَذَا رَاجِزُ بَنِي كَعْبٍ يَسْتَصْرِخُنِي ، وَيَزْعُمُ أَنَّ قُرَيْشًا أَعَانَتْ عَلَيْهِمْ بَنِي بَكْرٍ ، ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَأَمَرَ عَائِشَةَ أَنْ تُجَهِّزَهُ ، وَلا تُعْلِمْ أَحَدًا ، قَالَتْ : فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ ، فَقَالَ : يَا بُنَيَّةُ ، مَا هَذَا الْجِهَازُ ؟ فَقَالَتْ : وَاللهِ مَا أَدْرِي ، فَقَالَ : وَاللهِ مَا هَذَا زَمَانُ غَزْوِ بَنِي الأَصْفَرِ ، فَأَيْنَ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَتْ : وَاللهِ لا عِلْمَ لِي ، قَالَتْ : فَأَقَمْنَا ثَلاثًا ، ثُمَّ صَلَّى الصُّبْحَ بِالنَّاسِ ، فَسَمِعْتُ الرَّاجِزَ يُنْشِدُهُ :

يَا رَبِّ إِنِّي نَاشِدٌ مُحَمَّدَا   حِلْفَ أَبِينَا وَأَبِيهِ الأَتْلَدَا

إِنَّا وَلَدْنَاكَ وَكُنْتَ وَلَدَا   ثَمَّةَ أَسْلَمْنَا ، وَلَمْ نَنْزِعْ يَدَا

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 397) rivayet etmiştir.

إِنَّ قُرَيْشًا أَخْلَفُوكَ الْمَوْعِدَا وَنَقَضُوا مِيثَاقَكَ الْمُؤَكَّدَا

وَزَعَمُوا أَنْ لَسْتَ تَدْعُو أَحَدَا فَانْصُرْ هَدَاكَ اللَّهُ نَصْرًا أَيِّدَا

وَادْعُ عِبَادَ اللَّهِ يَأْتُوا مَدَدَا فِيهِمْ رَسُولُ اللَّهِ قَدْ تَجَرَّدَا

أَبْيَضُ مِثْلُ الْبَدْرِ يُنَحِّي صُعُدًا إِنْ سِيمَ خَسْفًا وَجْهُهُ تَرَبَّدَا

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ثَلاثًا ، نُصِرْتَ نُصِرْتَ ، ثَلاثًا ، ثُمَّ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا كَانَ بِالرَّوْحَاءِ نَظَرَ إِلَى سَحَابٍ مُنْتَصِبٍ ، فَقَالَ : إِنَّ السَّحَابَ هَذَا لَيَنْتَصِبُ بِنَصْرِ بَنِي كَعْبٍ ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَدِيٍّ بْنِ عَمْرٍو أَخُو بَنِي كَعْبِ بْنِ عَمْرٍو ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَنَصْرُ بَنِي عَدِيٍّ ؟ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : تَرِبَ نَحْرُكَ ، وَهَلْ عَدِيٌّ إِلا كَعْبٌ ، وَكَعْبٌ إِلا عَدِيٌّ ، فَاسْتُشْهِدَ ذَلِكَ الرَّجُلُ فِي ذَلِكَ السَّفَرِ ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُمَّ اعْمِ عَلَيْهِمْ خَبَرَنَا حَتَّى نَأْخُذَهُمْ بَغْتَةً ، ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى نَزَلَ بِمَرْوَ ، وَكَانَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ ، وَحَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ ، وَبُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ ، خَرَجُوا تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَشْرَفُوا عَلَى مَرْوَ ، فَنَظَرَ أَبُو سُفْيَانَ إِلَى النِّيرَانِ ، فَقَالَ : يَا بُدَيْلُ ، هَذِهِ نَارُ بَنِي كَعْبٍ أَهْلِكَ ، فَقَالَ : حَاشَتْهَا إِلَيْكَ الْحَرْبُ ، فَأَخَذَتْهُمْ مُزَيْنَةُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ ، وَكَانَتْ عَلَيْهِمُ الْحِرَاسَةُ ، فَسَأَلُوا أَنْ يَذْهَبُوا بِهِمْ إِلَى الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَذَهَبُوا بِهِمْ ، فَسَأَلَهُ أَبُو سُفْيَانَ أَنْ يَسْتَأْمِنَ لَهُمْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَخَرَجَ بِهِمْ حَتَّى دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَسَأَلَهُ أَنْ يُؤَمِّنَ لَهُ مَنْ آمَنَ ، فَقَالَ : قَدْ أَمَّنْتُ مَنْ أَمَّنْتَ مَا خَلا أَبَا سُفْيَانَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لا تَحْجُرْ عَلَيَّ ، فَقَالَ : مَنْ أَمَّنْتَ فَهُوَ آمِنٌ ، فَذَهَبَ بِهِمُ الْعَبَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ خَرَجَ بِهِمْ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : إِنَّا نُرِيدُ أَنْ نَذْهَبَ ، فَقَالَ : أَسْفِرُوا ، وَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ ، وَابْتَدَرَ الْمُسْلِمُونَ وَضُوءَهُ يَنْتَضِحُونَهُ فِي وُجُوهِهِمْ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : يَا أَبَا الْفَضْلِ ، لَقَدْ أَصْبَحَ مُلْكُ ابْنِ أَخِيكَ عَظِيمًا ، فَقَالَ : لَيْسَ بِمُلْكٍ ، وَلَكِنَّهَا النُّبُوَّةُ ، وَفِي ذَلِكَ يَرْغَبُونَ "

رواه الطبراني في الصغير والكبير, وفيه: يحي بن سليمان بن نضلة, وهو ضعيف .

10232. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Meymûne binti'l-Hâris'in bildirdiğine göre: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun evinde

geceledįği ve namaz için kalkıp abdest aldığı bir gecede, üç kere: *"Lebbeyk! Lebbeyk! (Davetine icabet ediyorum! Davetine icabet ediyorum!)"* Üç kere de: *"Nusirte! Nusirte! (Sen yardım olundun gitti! Sen yardım olundun gitti!)"* buyurduğunu işitmiştir. Meymûne der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evden çıkacağı zaman kendisine: "Ya Resûlallah! Abdest aldığın sırada üç kere: *"Lebbeyk! Lebbeyk! (Davetine icabet ediyorum! Davetine icabet ediyorum!)"* Üç kere de: *"Nusirte! Nusirte! (Sen yardım olundun gitti! Sen yardım olundun gitti!)"* buyurduğunu işittim! sanki bir insanla konuşuyordun! Yanında bir kimse mi vardı?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Şu Benû Ka'b'ın recez okuyucusu, feryat ederek bana sesleniyor ve imdatlarına yetişmemi istiyor! Kendilerine karşı Kureyşlilerin Benû Bekr'lere yardım ettiklerini söylüyor!" buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evden çıktı ve Âişe'ye silahını hazırlamasını ve kimseye bir şey söylememesini emretti. Bu arada Ebû Bekir yanına girip: "Ey kızcağızım! Bu hazırlık nedir?" diye sordu. Âişe: "Vallahi bilmiyorum" diye cevap verdi. Ebû Bekir: "Vallahi bu Benu'l-Asfar'la (Bizanslılarla) savaşmanın zamanı değildir! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) nereye gitmek istiyor?" diye sorunca: "Vallahi, bilmiyorum!" diye cevap verdi. Aradan üç gün geçti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) halka sabah namazını kıldırdı. Bu arada recez okuyucusunun şu şiiri kendisine okuduğunu işittim:

Allahım! Ben, Muhammed'i yardıma çağırıyorum!

Bizim babamızla onun babası arasındaki eski ittifakı anıyor ve yardımını diliyorum!

O zaman, biz doğurucu (ana) mevkiinde idik.

Sen ise oğul mevkiinde idin (bizden doğdun)

Sonra Müslüman olduk ve sana yardımdan el çekmedik!

Kureyşliler sana verdikleri sözde durmadılar! Muhalefet ettiler!

Seninle yaptıkları en sağlam anlaşmayı bozdular

Kimseyi yardıma çağırmayacağını ileri sürdüler

Allah (bize yardım etmen için) sana hidayet etsin! Hemen gelip bize yardım et! Destek ol!

Allah'ın kullarını çağır, acele gelip imdadımıza yetişsinler!

İçlerinde Resûlullah savaşmaya hazırlanarak (gelsinler!)

Yapılan zulme öfkesinden dolayı yüzü renkten renge girmiştir.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç kere: *"Lebbeyk! Lebbeyk! (Davetine icabet ediyorum! Davetine icabet ediyorum!)"* Üç kere de: *"Nusirte! Nusirte! (Sen yardım olundun gitti! Sen yardım olundun gitti!)"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yola çıktı. Ravhâ denilen yere ulaşınca gökte oluşan bir buluta bakıp: *"Bu bulut, Benû Ka'b'a yardım olunacağına işarettir!"* buyurdu. Benû Ka'b'ın kolu olan Benû Adiyy b. Amr'dan bir adam ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! Benû Adiyy'in yardımı için de değil mi?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sırtın toprağa bulansın! Adiyy, Ka'b'dan başkası mıdır? Ka'b da, Adiyy'den başkası mıdır?"* buyurdu. Nihayet bu adam o seferde şehit oldu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onları ansızın yakalamak için haberimizi onlardan gizle!"* diye dua etti.

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yoluna devam edip Merr'de (Merru'z-Zahrân'da) konakladı. O gecede Ebû Süfyân b. Harb, Hakîm b. Hizâm ve Büdeyl b. Varkâ yola çıkıp Merr'in yakınına kadar gelmişlerdi. Ebû Süfyân yanan ateşlere bakıp: "Ey Büdeyl! Bu ateşler, senin kavmin olan Benû Ka'b'ın ateşleridir" dedi. "Belki de savaş onları bir araya toplamıştır" diye ekledi. O gece Müzeyne onları yakalayıp götürmüştü, bekçilik görevi onlara (Müzeyne'ye) aitti. Kendilerini Abbâs b. Abdilmuttalib'in yanına götürmelerini istediler. Onları Abbâs'ın yanına götürdüler. Ebû Süfyân, Abbâs'tan kendilerine Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) emân almasını istedi. Abbâs onları alıp Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına götürdü ve Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) kendisinin (Abbâs'ın) emân verdiğine emân vermesini istedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Süfyân dışında emân verdiğin herkese emân veriyorum"* buyurunca Abbâs: "Ya Resûlallah! Bana kısıtlama getirme!" diye ricada bulundu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Emân verdiğin herkes güvendedir"* buyurdu. Bunun üzerine Abbâs onları Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına götürdü. Sonra onları alıp çıktı. Ebû Süfyân: "Biz gitmek istiyoruz" deyince: "Güneş doğmadan önce çıkıp gidin!" dedi. Bu arada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almak için kalktı. Müslümanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (artık) abdest suyunu alıp yüzlerine sürmeye başladılar. Ebû Süfyân: "Ey Ebu'l-Fadl! Yeğeninin krallığı çok büyümüş!" dedi. Abbâs: "Bu krallık değil, nübüvvettir! İşte buna (nübüvvetin bereketine) rağbet ediyorlar" dedi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Süleymân b. Nadle bulunmaktadır.[1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 968) ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (23/433) rivayet etmiş olup: "Yahyâ b. Süleymân hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir.

١٠٢٣٣ - حدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ فَحَدَّثَنِى مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الزُّهْرِىُّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِسَفَرِهِ وَاسْتَخْلَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ أَبَا رُهْمٍ كُلْثُومَ بْنَ حُصَيْنِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ خَلَفٍ الْغِفَارِىَّ وَخَرَجَ لِعَشْرٍ مَضَيْنَ مِنْ رَمَضَانَ فَصَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَامَ النَّاسُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْكَدِيدِ مَاءٍ بَيْنَ عُسْفَانَ وَأَمْجٍ أَفْطَرَ ثُمَّ مَضَى حَتَّى نَزَلَ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فِى عَشَرَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

قلت : في الصحيح طرف منه في الصيام .رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير ابن إسحاق وقد صرح بالسماع .

10233. Abdullah b. Abbâs bildiriyor: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seferine devam etti. Ebû Ruhm Külsûm b. Husayn b. Utbe b. Halef el-Ğifârî'yi Medine'de vali olarak bıraktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının onunda yola çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruç tuttu, insanlar da onunla beraber oruç tuttular. -Usfân ve Emc arasında bir yer olan- Kedîd'e ulaşınca orucunu açtı. Sonra Müslümanlardan oluşan on bin kişiyle beraber Merru'z-Zahrân'a ulaşıp konaklayıncaya kadar yoluna devam etti.

*Derim ki: Hadisin bir bölümü oruç bahsinde *Sahîh* 'te geçmiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup İbn İshâk dışında kalan ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. İbn İshak işittiğini açıkça söylemiştir.

١٠٢٣٤ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيُّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَاسْتَخْلَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ أَبَا رُهْمٍ كُلْثُومَ بْنَ حُصَيْنٍ الْغِفَارِيَّ ، وَخَرَجَ لِعَشْرٍ مَضَيْنَ مِنْ رَمَضَانَ ، فَصَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَصَامَ النَّاسُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْكَدِيدِ مَا بَيْنَ عُسْفَانَ وَأَمَجَ أَفْطَرَ ، ثُمَّ مَضَى حَتَّى نَزَلَ مَرَّ الظَّهْرَانِ فِي عَشَرَةِ آلافٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ مُزَيْنَةَ وَسُلَيْمٍ ، وَفِي كُلِّ الْقَبَائِلِ عَدَدٌ وَإِسْلامٌ ، وَأَوْعَبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ ، فَلَمْ يَتَخَلَّفْ مِنْهُمْ أَحَدٌ ، فَلَمَّا نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ ، وَقَدْ عَمِيَتِ الأَخْبَارُ عَنْ قُرَيْشٍ ، فَلَمْ يَأْتِهِمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَرٌ ، وَلا يَدْرُونَ مَا هُوَ فَاعِلٌ ، خَرَجَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ ، وَحَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ ، وَبُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ يَتَحَسَّسُونَ وَيَنْتَظِرُونَ هَلْ يَجِدُونَ

خبَرًا ، أَوْ يَسْمَعُونَ بِهِ ، وَقَدْ كَانَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعْضِ الطَّرِيقِ ، وَقَدْ كَانَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، قَدْ لَقِيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِيمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ ، فَالْتَمَسَا الدُّخُولَ عَلَيْهِ ، فَكَلَّمَتْهُ أُمُّ سَلَمَةَ فِيهِمَا ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ابْنُ عَمِّكَ وَابْنُ عَمَّتِكَ وَصِهْرُكَ ، قَالَ : " لا حَاجَةَ لِي بِهِمَا ، أَمَّا ابْنُ عَمِّي فَهَتَكَ عِرْضِي ، وَأَمَّا ابْنُ عَمَّتِي وَصِهْرِي ، فَهُوَ الَّذِي قَالَ لِي بِمَكَّةَ مَا قَالَ " ، فَلَمَّا أُخْرِجَ إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ ، وَمَعَ أَبِي سُفْيَانَ بُنَيٌّ لَهُ ، فَقَالَ : وَاللَّهِ لَيَأْذَنَنَّ لِي أَوْ لآخُذَنَّ بِيَدِ ابْنِيَّ هَذَا ، ثُمَّ لَنَذْهَبَنَّ فِي الأَرْضِ حَتَّى نَمُوتَ عَطَشًا وَجُوعًا ، فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَقَّ لَهُمَا ، ثُمَّ أَذِنَ لَهُمَا فَدَخَلا وَأَسْلَمَا ، فَلَمَّا نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ ، قَالَ الْعَبَّاسُ : وَاصَبَاحَ قُرَيْشٍ ، وَاللَّهِ لَئِنْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ عَنْوَةً قَبْلَ أَنْ يَسْتَأْمِنُوهُ ، إِنَّهُ لَهَلاكُ قُرَيْشٍ إِلَى آخِرِ الدَّهْرِ ، قَالَ : فَجَلَسْتُ عَلَى بَغْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْضَاءِ ، فَخَرَجْتُ عَلَيْهَا حَتَّى جِئْتُ الأَرَاكَ ، فَقُلْتُ : لَعَلِّي أَلْقَى بَعْضَ الْحَطَّابَةِ ، أَوْ صَاحِبَ لَبَنٍ ، أَوْ ذَا حَاجَةٍ يَأْتِي مَكَّةَ ، فَيُخْبِرُهُمْ بِمَكَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَخْرُجُوا إِلَيْهِ ، فَيَسْتَأْمِنُوهُ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَهَا عَلَيْهِمْ عَنْوَةً ، قَالَ : فَوَاللَّهِ ، إِنِّي لأَسِيرُ عَلَيْهَا ، وَأَلْتَمِسُ مَا خَرَجْتُ لَهُ إِذْ سَمِعْتُ كَلامَ أَبِي سُفْيَانَ ، وَبُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ وَهُمَا يَتَرَاجَعَانِ ، وَأَبُو سُفْيَانَ يَقُولُ : مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ قَطُّ نِيرَانًا وَلا عَسْكَرًا ، قَالَ : يَقُولُ بُدَيْلٌ : هَذِهِ وَاللَّهِ نِيرَانُ خُزَاعَةَ حَمَشَتْهَا الْحَرْبُ ، قَالَ : يَقُولُ أَبُو سُفْيَانَ : خُزَاعَةُ ، وَاللَّهِ أَذَلُّ وَأَلأَمُ مِنْ أَنْ تَكُونَ هَذِهِ نِيرَانُهَا وَعَسْكَرُهَا ، قَالَ : فَعَرَفْتُ صَوْتَهُ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا حَنْظَلَةَ ، فَعَرَفَ صَوْتِي ، فَقَالَ أَبُو الْفَضْلِ ، فَقُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : مَا لَكَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ، فَقُلْتُ : وَيْحَكَ يَا أَبَا سُفْيَانَ ، هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ وَاصَبَاحَ قُرَيْشٍ وَاللَّهِ ، قَالَ : فَمَا الْحِيلَةُ ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ؟ قَالَ : قُلْتُ : وَاللَّهِ لَئِنْ ظَفِرَ بِكَ لَيَضْرِبَنَّ عُنُقَكَ ، فَارْكَبْ مَعِي هَذِهِ الْبَغْلَةَ حَتَّى آتِيَ بِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْتَأْمِنَهُ لَكَ ، قَالَ : فَرَكِبَ خَلْفِي وَرَجَعَ صَاحِبَاهُ ، فَحَرَّكْتُ بِهِ كُلَّمَا مَرَرْتُ بِنَارٍ مِنْ نِيرَانِ الْمُسْلِمِينَ ، قَالُوا : مَنْ هَذَا ؟ فَإِذَا رَأَوْا بَغْلَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالُوا : عَمُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَتِهِ حَتَّى مَرَرْتُ بِنَارِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، فَقَالَ : مَنْ هَذَا ؟

وَقَامَ إِلَيَّ ، فَلَمَّا رَأَى أَبَا سُفْيَانَ عَلَى عَجُزِ الْبَغْلَةِ ، قَالَ : أَبُو سُفْيَانَ ، عَدُوُّ اللَّهِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَمْكَنَ مِنْكَ بِغَيْرِ عَقْدٍ وَلا عَهْدٍ ، ثُمَّ خَرَجَ يَشْتَدُّ نَحْوَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَرَكَضَتِ الْبَغْلَةُ ، فَسَبَقَتْهُ بِمَا تَسْبِقُ الدَّابَّةُ الْبَطِيءُ الرَّجُلَ الْبَطِيءَ ، فَاقْتَحَمْتُ عَنِ الْبَغْلَةِ ، فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَدَخَلَ عُمَرُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا أَبُو سُفْيَانَ قَدْ أَمْكَنَ اللَّهُ مِنْهُ بِغَيْرِ عَقْدٍ وَلا عَهْدٍ ، فَدَعْنِي فَلأَضْرِبَ عُنُقَهُ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَجَرْتُهُ ، ثُمَّ جَلَسْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتُ بِرَأْسِهِ ، فَقُلْتُ : لا وَاللَّهِ ، لا يُنَاجِيهِ اللَّيْلَةَ رَجُلٌ دُونِي ، فَلَمَّا أَكْثَرَ عُمَرُ فِي شَأْنِهِ ، قُلْتُ : مَهْلا يَا عُمَرُ ، أَمَا وَاللَّهِ لَوْ كَانَ مِنْ رِجَالِ بَنِي عَدِيٍّ بْنِ كَعْبٍ مَا قُلْتُ هَذَا ، وَلَكِنَّكَ عَرَفْتَ أَنَّهُ رَجُلٌ مِنْ رِجَالِ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ ، قَالَ : مَهْلا يَا عَبَّاسُ ، فَوَاللَّهِ لإِسْلامُكَ يَوْمَ أَسْلَمْتَ كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ إِسْلامِ الْخَطَّابِ لَوْ أَسْلَمَ ، وَمَا بِي إِلا أَنِّي قَدْ عَرَفْتُ أَنَّ إِسْلامَكَ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِسْلامِ الْخَطَّابِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اذْهَبْ بِهِ إِلَى رَحْلِكَ يَا عَبَّاسُ ، فَإِذَا أَصْبَحَ فَائْتِنِي بِهِ " ، فَذَهَبْتُ بِهِ إِلَى رَحْلِي فَبَاتَ عِنْدِي ، فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَوْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " وَيْحَكَ يَا أَبَا سُفْيَانَ ، أَلَمْ يَأْنِ لَكَ أَنْ تَعْلَمَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ؟ " قَالَ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، مَا أَكْرَمَكَ وَأَوْصَلَكَ ، وَاللَّهِ لَقَدْ ظَنَنْتُ أَنْ لَوْ كَانَ مَعَ اللَّهِ غَيْرُهُ لَقَدْ أَغْنَى عَنِّي شَيْئًا ، قَالَ : " وَيْحَكَ يَا أَبَا سُفْيَانَ ، أَلَمْ يَأْنِ لَكَ أَنْ تَعْلَمَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ؟ " قَالَ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، مَا أَحْلَمَكَ وَأَكْرَمَكَ وَأَوْصَلَكَ هَذِهِ ، وَاللَّهِ كَانَ فِي نَفْسِي مِنْهَا شَيْءٌ حَتَّى الآنَ ، قَالَ الْعَبَّاسُ : وَيْحَكَ يَا أَبَا سُفْيَانَ ، أَسْلِمْ ، وَاشْهَدْ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تُضْرَبَ عُنُقُكَ ، قَالَ : فَشَهِدَ بِشَهَادَةِ الْحَقِّ وَأَسْلَمَ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ يُحِبُّ هَذَا الْفَخْرَ ، فَاجْعَلْ لَهُ شَيْئًا ، قَالَ : " نَعَمْ مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَهُوَ آمِنٌ " ، فَلَمَّا ذَهَبَ لِيَنْصَرِفَ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عَبَّاسُ ، احْبِسْهُ بِمَضِيقِ الْوَادِي عِنْدَ خَطْمِ الْجَبَلِ ، حَتَّى تَمُرَّ بِهِ جُنُودُ اللَّهِ فَيَرَاهَا " ، قَالَ : فَخَرَجْتُ بِهِ حَتَّى حَبَسْتُهُ حَيْثُ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَحْبِسَهُ قَالَ : وَمَرَّتْ بِهِ الْقَبَائِلُ عَلَى رَايَاتِهَا ، كُلَّمَا مَرَّتْ قَبِيلَةٌ ، قَالَ : مَنْ هَؤُلاءِ ؟ فَأَقُولُ : سُلَيْمٌ ، فَيَقُولُ : مَا لِي وَلِسُلَيْمٍ ؟ قَالَ : ثُمَّ تَمُرُّ الْقَبِيلَةُ ، قَالَ : مَنْ هَؤُلاءِ ؟ فَأَقُولُ :

مُزَيْنَةُ ، فَيَقُولُ : مَا لِي وَلِمُزَيْنَةَ ؟ حَتَّى تَعَدَّتِ الْقَبَائِلُ لا تَمُرُّ قَبِيلَةٌ إلا ، قَالَ : مَنْ هَؤُلاء ؟ فَأَقُولُ : بَنُو فُلانٍ ، فَيَقُولُ : مَا لِي وَلِبَنِي فُلانٍ ، حَتَّى مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْخَضْرَاءِ كَتِيبَةٌ فِيهَا الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ لا يَرَى مِنْهُمْ إلا الْحَدَقَ ، قَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ ، مَنْ هَؤُلاءِ يَا عَبَّاسُ ؟ قُلْتُ : هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ ، قَالَ : مَا لأَحَدٍ بِهَؤُلاءِ قِبَلٌ وَلا طَاقَةٌ ، وَاللَّهِ يَا أَبَا الْفَضْلِ ، لَقَدْ أَصْبَحَ مُلْكُ ابْنِ أَخِيكَ الْغَدَاةَ عَظِيمًا ، قُلْتُ : يَا أَبَا سُفْيَانَ ، إِنَّهَا النُّبُوَّةُ ، قَالَ : فَنَعَمْ إِذَنْ ، قُلْتُ : النَّجَاءَ إِلَى قَوْمِكَ ، قَالَ : فَخَرَجَ حَتَّى إِذَا جَاءَهُمْ صَرَخَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ، هَذَا مُحَمَّدٌ قَدْ جَاءَكُمْ بِمَا لا قِبَلَ لَكُمْ بِهِ ، فَمَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ ، فَقَامَتْ إِلَيْهِ امْرَأَتُهُ هِنْدُ بِنْتُ عُتْبَةَ ، فَأَخَذَتْ بِشَارِبِهِ ، فَقَالَتْ : اقْتُلُوا الدسم الأَحْمَسَ ، فَبِئْسَ مِنْ طَلِيعَةِ قَوْمٍ ، قَالَ : وَيْحَكُمْ ، لا تَغُرَّنَّكُمْ هَذِهِ مِنْ أَنْفُسِكُمْ ، فَإِنَّهُ قَدْ جَاءَ مَا لا قِبَلَ لَكُمْ بِهِ ، مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ ، فَهُوَ آمِنٌ ، قَالُوا : وَيْلَكَ وَمَا تُغْنِي عَنَّا دَارُكَ ، قَالَ : وَمَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَهُوَ آمِنٌ ، فَتَفَرَّقَ النَّاسُ إِلَى دُورِهِمْ ، وَإِلَى الْمَسْجِدِ ،

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10234. Abdullah b. Abbâs anlatıyor: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seferine devam etti. Ebû Ruhm Külsûm b. Husayn el-Ğifârî'yi Medine'de vali olarak bıraktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayının onunda yola çıktı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) oruç tuttu, insanlar da onunla beraber oruç tuttular.-Usfân ve Emc arasındaki bir mevki olan- Kedîd'e ulaşınca orucunu açtı. Sonra Müslümanlardan -Müzeyne ve Süleym kabilelerinden oluşan- on bin kişiyle beraber Merru'z-Zahrân'a ulaşıp konaklayıncaya kadar yoluna devam etti. Bütün kabilelerden belirli sayıda müslüman olup (bu sefere) katılanlar vardı. Muhacir ve Ensâr'ın tümü Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber yola çıktılar, onlardan hiç kimse geride kalmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Merru'z-Zahrân'da konaklayınca -ki Kureyşlilere bu hareket gizlendi. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) ilgili hiçbir haber onlara ulaşmadı. Bundan dolayı da ne yapacağını bilmiyorlardı- O gecede Ebû Süfyân b. Harb, Hakîm b. Hizâm ve Büdeyl b. Varkâ Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ve ordusunu araştırmak ve onlar hakkında bir bilgiye erişip işitmek maksadıyla Mekke'den çıktılar. Bu arada daha önce Abbâs b. Abdilmuttalib yolda Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) karşılamış ve ordusuna katılmıştı. Ebû Süfyân b. el-Hâris b. Abdilmuttalib ve Abdullah b. Ebî Umeyye b. el- Muğîra Mekke ile

Medine arasında (bir yerde) Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) karşılaşıp (kendisiyle görüşmek için) onun yanına girmeye uğraştılar. Dolayısıyla Ümmü Seleme onlar için kendisiyle konuşup: "(Bunlar) amcanın oğlu, halanın oğlu ve sıhriyet (evlilik) yönünden (ki bu adam Ümmü Seleme'nin kardeşidir) akraban (onlarla görüş)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlara ihtiyacım yoktur! Amcamoğluna gelince o, onuruma saldırıp leke sürdü. Halamın oğlu ve sıhriyet dolayısıyla akrabam (kayınbiraderim) ise bana Mekke'de o ağır şeyleri söylemişti"* buyurdu. Onların yanına bu şekilde çıkınca (yani bu karşılığı verince) Ebû Süfyân -ki Ebû Süfyân'la beraber küçük bir oğlu vardı-: "Vallahi, ya bana izin verir ya da açlıktan ve susuzluktan ölünceye kadar şu küçük oğlumun elinden tutup yeryüzünde (durmadan) yürüyeceğim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumdan haberdar olunca onlara karşı yumuşadı ve yanına girmelerine izin verdi. Onlar da yanına girip Müslüman oldular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Merru'z-Zahrân'da konaklayınca Abbâs: "Vay Kureyşlilerin başlarına geleceklere! Vallahi Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) eman dilemeden önce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye savaşla girecek olursa, bu Kureyşlerin temelli sonları olur!" dedi.

Abbâs anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) boz katırına binip Erâk denilen yere vardım ve belki bir oduncu veya bir sütçü veya Mekke'ye bir ihtiyacı için giden birini bulurum; Mekke'ye zorla (savaşarak) girmeden önce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip O'ndan emân almaları için yerini onlara haber verir diye düşündüm. Vallahi, o katırın üzerinde yürüyüp kendisi için çıktığım şeyi (haber götürecek birini) ararken Ebû Süfyân ve Büdeyl b. Varkâ'nın konuşmalarını işittim. Ebû Süfyân: "Bugünkü gördüğüm ateş ve askerler gibi hiç bu kadar ateş ve asker görmedim!" diyordu. Büdeyl ise: "Vallahi, bu Huzâa'nın ateşleri olsa gerek! Savaş için bu kadar yakmışlar" diye cevap veriyordu. Buna karşılık Ebû Süfyân: "Vallahi, Huzaa'nın ateşi ve askerleri bu kadar olamaz! O bundan daha zelil ve daha küçüktür!" diyordu. Bu arada kendisini sesinden tanıyıp: "Ey Ebû Hanzala!" diye seslendim. Beni sesimden tanıyıp: "Ebu'l-Fadl sen misin?" diye sorunca: "Evet" dedim. Ebû Süfyân: "Anam babam sana feda olsun! Ne istiyorsun?" deyince: "Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyân! İşte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlar arasında duruyor! Vallahi, vay Kureyşlilerin başlarına geleceklere!" dedim. Ebû Süfyân: "Anam, babam sana feda olsun! Buna bir çare, bir tedbir var mı?" diye sorunca: "Vallahi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seni ele geçirecek olursa, muhakkak boynunu vurur! Sen, haydi benimle beraber şu katırın sırtına bin de, seni Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına kadar

götüreyim! Kendisinden senin için eman dileyeyim!" dedim. Bunun üzerine Ebû Süfyân bineğime arkama bindi, iki arkadaşı ise geri döndü. Ben de kendisini katırın üzerinde götürdüm. Kendisiyle beraber mücahitlerin ateşlerinden her bir ateşin yanından geçerken, "Kim bu?" diye soruyorlar; Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) katırını görünce: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) amcası, O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) katırına binmiş!" diyorlardı. Ömer b. el-Hattâb'ın ateşinin yanından geçerken: "Kim bu?" dedi ve hemen ayağa kalktı. Ebû Süfyân'ı katırın terkisinde görünce: "Allah'ın düşmanı Ebû Süfyân öyle mi? Seni ahitsiz ve akitsiz olarak ele geçirmeye fırsat ve imkân veren Allah'a hamdolsun!" dedi ve hemen Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) doğru hızla gitti. Katır da hızlandı. Yavaş yürüyen hayvanın yavaş yürüyen adamı geçebileceği oranda Ömer'i geçti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varınca katırın üzerinden atlayıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Bu arada Ömer de ulaşıp yanımıza girdi ve: "Yâ Resûlallah! Bu Ebû Süfyân'ı, Allah, akitsiz ve ahitsiz olarak ele geçirmek imkân ve fırsatını verdi. Bırak beni de, onun boynunu vurayım!" dedi. (Abbâs dedi ki) : "Yâ Resûlallah! Ben ona eman vermiş bulunuyorum!" dedim. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına oturup: "Vallahi, bu gece benden başka hiç kimse Ebû Süfyân'la baş başa kalmayacak!" dedim. Ömer, Ebû Süfyân'ın boynunu vurma hususundaki isteğinde direnip durunca: "Yeter ey Ömer! Vallahi, Ebû Süfyân Adiyy b. Ka'b oğullarından bir kimse olsaydı, böyle söylemezdin! Fakat onun Benû Abdimenaf erkeklerinden olduğunu bildiğin için boynunu vurmak istiyorsun!" dedim. Ömer: "Sus ey Abbâs! Vallahi senin Müslüman olman (babam)- Hattâb Müslüman olacak olsaydı- onun Müslüman olmasından bana daha hoş gelir! Bunun sebebi; sadece Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) senin Müslüman olmana Hattâb'ın Müslüman olmasından daha fazla sevineceğinden başka bir şey değildir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abbâs! Onu çadırına götür, sabahleyin yanıma getir!"* buyurdu. Onu alıp çadırıma götürdüm ve geceyi yanımda geçirdi. Sabah olunca onu alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına götürdüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyân! Allah'tan başka ilah olmadığını öğrenmenin zamanı daha gelmedi mi?"* diye sordu. Ebû Süfyân: "Babam, anam sana feda olsun! Sen ne kadar cömertsin ve akrabalık hakkını ne kadar iyi gözetirsin! Vallahi, Allah'tan başka ilah olmasa gerek! Çünkü Allah ile birlikte başka ilah bulunmuş olsaydı, elbette, beni zararlardan korur, faydalardan yararlandırırdı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyân! Benim Allah'ın Resûlü olduğumu bilmenin zamanı gelmedi mi?"* buyurdu. Ebû Süfyân: "Babam, anam sana feda olsun! Usluluk ve yumuşak

huylulukta, soylulukta, akrabalık hakkını gözetmede senden daha üstünü yoktur! Bu konuda şimdiye kadar içimde bir şüphe vardı!" dedi. Abbâs: "Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyân! Müslüman ol ve kellen vurulmadan önce Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet getir" deyince Ebû Süfyân şahadet getirip Müslüman oldu. Abbâs dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ebû Süfyân övünmeyi seven bir adamdır! Ona, kavminin içinde övüneceği birşey lutfet!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur! Kim Ebû Süfyân'ın evine girip sığınırsa, ona eman verilmiştir! Kim kapısını üzerine kapayıp evinde oturursa, ona eman verilmiştir! Kim Mescid-i Haram'a girip sığınırsa, ona eman verilmiştir"* buyurdu. Gitmek için oradan çıkacağı zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abbâs! Onu vadinin daraldığı, dağ boğazının yanında tut da, Allah ordusunun ihtişamını görsün!"* buyurdu. Ben de Ebû Süfyân'ı alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana emrettiği yere, vadinin daraldığı, dağ boğazına doğru götürdüm. Bu arada kabileler sancaklarıyla oradan geçmeye başladı. Her bir kabile geçtiği zaman: "Bunlar kimdir?" diye soruyor "Müzeyne" diye cevap veriyordum. Ebû Süfyân: "Müzeyne'den bana ne?" diyordu. Bütün kabileler geçinceye kadar böyle devam ettik. Her bir kabile geçince: "Bunlar kim?" diye soruyor: "Filân oğulları" diye cevap verince: "Bana ne Filan oğullarından" diyordu. Nihayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muhacir ve Ensâr'ın içinde bulunduğu "Hadra" adlı birlikle beraber geçti. Gözlerinden başka bir şey görünmüyordu. Ebû Süfyân: "Sühanallah! Ey Abbâs! Bunlar kim?" diye sorunca: "Bunlar Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber olan Muhacir ve Ensâr'dır" dedim. Ebû Süfyân: "Hiç kimsenin bunlara gücü yetmez! Vallahi ey Ebu'l-Fadl! Kardeşinin oğlu büyük bir saltanata sahip olmuş bulunuyor!" deyince: "Ey Ebû Süfyân! Bu (saltanat değil) nübüvvettir" dedim. Ebû Süfyân: "Evet!" deyince: "Sen git, kavmine yetiş! Onları uyar!" dedim.

Bunun üzerine hemen yola çıktı. Kavminin yanına varınca avazının çıktığı kadar bağırarak: "İşte Muhammed, karşısında duramayacağınız, dayanamayacağınız ordular birliğiyle başucunuza gelmiş bulunuyor. Kim Ebû Süfyân'ın evine girip sığınırsa, ona eman verilmiştir!" diye seslendi. Karısı Hind binti Utbe, ayağa kalkarak Ebû Süfyân'ın bıyığından tutup: "Şu kocamış ahmağı, şu elçinizi öldürün! O, kavminin ne kötü bir elçisi ve gözetleyicisidir!" dedi. Ebû Süfyân: "Yazıklar olsun size! Bunun (kadının) dedikleri sizi aldatmasın! Kendi kendinizi de aldatmayın! Karşısında duramayacağınız, dayanamayacağınız ordular birliği başucunuza gelmiş bulunuyor. Kim Ebû Süfyân'ın evine girip sığınırsa, ona eman verilmiştir!" dedi. Kureyş müşrikleri: "Allah seni

kahretsin! Senin evin bizim için ne kadar yararlı olabilir, hangimizi alabilir?" dediler. Ebû Süfyân: "Kim evine girip kapısını üzerine kaparsa, ona da emân verilmiştir! Kim Mescid-i Haram'a girip sığınırsa, ona da emân verilmiştir!" dedi. Bunun üzerine insanlar dağılıp evlerine ve Mescid-i Haram'a gittiler.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٢٣٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ الْبَغْدَادِيُّ بِمِصْرَ ، نا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ الْبَجَلِيُّ ، نا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ قتادة ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : أَمَّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ النَّاسَ إِلا أَرْبَعَةً مِنَ النَّاسِ : عَبْدَ الْعُزَّى بْنَ خَطَلٍ ، وَمَقِيسَ بْنَ صُبَابَةَ الْكِنَانِيَّ ، وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ ، وَأُمَّ سَارَةَ امْرَأَةً ، فَأَمَّا عَبْدُ الْعُزَّى ، فَإِنَّهُ قُتِلَ ، وَهُوَ آخِذٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ ، قَالَ : وَنَذَرَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنْ يَقْتُلَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ إِذَا رَآهُ ، وَكَانَ أَخَا عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ مِنَ الرَّضَاعَةِ ، فَأَتَى بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَشْفِعُ بِهِ ، فَلَمَّا بَصُرَ بِهِ الأَنْصَارِيُّ ، اشْتَمَلَ عَلَى السَّيْفِ ، ثُمَّ خَرَجَ فِي طَلَبِهِ ، فَوَجَدَهُ فِي حَلْقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَهَابَ قَتْلَهُ ، فَجَعَلَ يَتَرَدَّدُ ، وَيَكْرَهُ أَنْ يُقْدِمَ عَلَيْهِ ، لأَنَّهُ فِي حَلْقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَسَطَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ فَبَايَعَهُ ، ثُمَّ قَالَ لِلأَنْصَارِيِّ : " قَدِ انْتَظَرْتُكَ أَنْ تُوَفِّيَ بِنَذْرِكَ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هِبْتُكَ ، أَفَلا أَوْمَضْتَ إِلَيَّ ؟ ، قَالَ : " إِنَّهُ لَيْسَ لِنَبِيٍّ أَنْ يُومِضَ " وَأَمَّا مَقِيسٌ ، فَإِنَّهُ كَانَ لَهُ أَخٌ قُتِلَ خَطَأً مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَعَثَ مَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلا مِنْ بَنِي فِهْرٍ لِيَأْخُذَ لَهُ مِنَ الأَنْصَارِ الْعَقْلَ ، فَلَمَّا جَمَعَ لَهُ الْعَقْلَ ، وَرَجَعَ نَامَ الْفِهْرِيُّ ، فَوَثَبَ مَقِيسٌ فَأَخَذَ حَجَرًا فَجَلَدَ بِهِ رَأْسَهُ ، فَقَتَلَهُ ، ثُمَّ أَقْبَلَ ، وَهُوَ يَقُولُ : شَفَى النَّفْسَ مَنْ قَدْ بَاتَ بِالْقَاعِ مُسْنَدًا يُضَرِّجُ ثَوْبَيْهِ دِمَاءُ الأَخَادِعِ وَكَانَتْ هُمُومُ النَّفْسِ مِنْ قَبْلِ قَتْلِهِ تَهِيجُ فَتُنْسِينِي وِطَاءَ الْمَضَاجِعِ حَلَلْتُ بِهِ ثَأْرِي وَأَدْرَكْتُ ثُؤْرَتِي وَكُنْتُ إِلَى الأَوْثَانِ أَوَّلَ رَاجِعِ وَأَمَّا أُمُّ سَارَةَ ، فَإِنَّهَا كَانَتْ مَوْلاةً لِقُرَيْشٍ ، فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَشَكَتْ إِلَيْهِ الْحَاجَةَ ، فَأَعْطَاهَا شَيْئًا ، ثُمَّ أَتَاهَا رَجُلٌ ، فَدَفَعَ إِلَيْهَا كِتَابًا لأَهْلِ مَكَّةَ ، يَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَيْهِمْ لِيُحْفَظَ فِي عِيَالِهِ ، وَكَانَ لَهُ بِهَا عِيَالٌ ، فَأَخْبَرَ جِبْرِيلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَاكَ ، فَبَعَثَ فِي أَثَرِهَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَعَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ، فَلَحِقَاهَا ، فَفَتَّشَاهَا ، فَلَمْ يَقْدِرَا عَلَى شَيْءٍ مِنْهَا ، فَأَقْبَلا رَاجِعِينَ ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ : وَاللَّهِ مَا كَذَبْنَا وَلا كُذِّبْنَا ، ارْجِعْ بِنَا إِلَيْهَا ، فَرَجَعَا إِلَيْهَا ، فَسَلا سَيْفَهُمَا ، فَقَالا : وَاللَّهِ لَنُذِيقَنَّكِ

الْمَوْتَ أَوْ لَتَدْفَعِنَّ إِلَيْنَا الْكِتَابَ ، فَأَنْكَرَتْ ، ثُمَّ قَالَتْ : أَدْفَعُهُ إِلَيْكُمَا عَلَى أَنْ لا تَرُدَّانِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَبِلاهُ مِنْهَا ، فَحَلَّتْ عِقَالَ رَأْسِهَا ، فَأَخْرَجَتْ كِتَابًا مِنْ قُرُونِهَا ، فَدَفَعَتْهُ إِلَيْهِمَا ، فَرَجَعَا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَفَعَاهُ إِلَيْهِ ، فَبَعَثَ إِلَى الرَّجُلِ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا الْكِتَابُ ؟ " ، قَالَ : أُخْبِرُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ مَعَكَ إِلا وَلَهُ بِمَكَّةَ مَنْ يَحْفَظُهُ فِي عِيَالِهِ غَيْرِي ، فَكَتَبْتُ هَذَا الْكِتَابَ لِيَكُونُوا لِي فِي عِيَالِي ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ : ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ﴾ إِلَى آخِرِ الآيَاتِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحكم بن عبد الملك, وهو ضعيف .

10235. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke fethinin olduğu günde dört kişi dışında bütün insanlara emân vermişti. Bu dört kişi: Abdüluzza b. Hatal, Mıkyes b. Subâba el-Kelbî, Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh ve bir kadın olan Ümmü Sârâ'dır.

Abdüluzza, Kâbe örtüsüne tutunmuş olduğu halde öldürülmüştü. Ensâr'dan bir adam Abdullah b. Ebî Serh'i görürse onu öldüreceğine dair adak adamıştı. Abdullah b. Ebî Serh, Osmân b. Affân'ın sütkardeşi idi. Osmân onu alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdi ve ona Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) emân istedi. Ensârî onu görünce kılıcını alıp onu öldürmek için çıktı. Ancak onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bulunduğu halkada (toplulukta) buldu. Onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda öldürmekten korktu. Bu arada onu öldürmede tereddüt etmeye başladı. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda bulunduğu halde onu öldürmekten hoşlanmıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini uzatıp ondan (Abdullah b. Ebî Serh'ten) biat aldıktan sonra Ensârîye: *"Adağını yerine getirmen için seni bekledim!"* buyurdu. Ensârî: "Ya Resûlallah! Senden çekindim! Bana işaret edemez miydin?" deyince: *"Bir peygamberin gizlice işaret vermesi caiz olmaz!"* buyurdu.

Mıkyes'e gelince bunun bir kardeşi vardı. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberken yanlışlıkla öldürülmüştü. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ensâr'dan diyetini almak üzere Mıkyes'le beraber Benû Fihr'den bir adam göndermişti. Diyeti toplayıp dönünce yolda (mola verip) Benû Fihr'den olan adam yattı. Mıkyes adamın yattığını görünce bir taş alıp başına vurarak onu öldürdü. Sonra yoluna devam ederek şöyle demeye başladı:

Yerde yatar halde kalan kişi, içimi rahatlatmaktadır!

Boynunun damarlarından akan kanlarla elbiseleri bulanmaktadır!

Onu öldürmeden önce çektiğim gam ve keder o kadar artmıştı ki,

Yatağın üzerinde rahat bir uyku uyumamı unutturmuştu!

Onu öldürerek intikamımı almış ve üç arzuma kavuşmuş oldum!

Böylece putlara ilk dönen ben oldum!

Ümmü Sârâ ise Kureyş'e ait bir cariye idi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip muhtaç olduğunu söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona bir şeyler verdi. Sonra bir adam gelip Mekke ahalisine (Müşriklere) vermesi için kendisine bir mektup verdi. Bu mektupla onlara yakın olup ailesini korumak istiyordu; bu adamın ailesi Mekke'de bulunuyordu. Cibrîl gelip bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ömer b. el-Hattâb'ı ve Ali b. Ebî Tâlib'i kadının arkasından gönderdi. Nihayet yola çıkıp yolda kadına yetiştiler. Onun eşyalarını aradılar, ama bir şey bulamadılar. Onu bırakıp geri dönerlerken biri diğerine: "Vallahi, bize haberi veren yanılmış olamaz! Biz de yanılmış olamayız! Gel kadının yanına dönelim!" dedi. Kadının yanına dönüp kılıçlarını çektiler ve: "Vallahi, ya mektubu bize verirsin ya da seni öldürürüz!" dediler. Kadın önce mektubu inkâr etti. Sonra: "Beni Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geri götürmezseniz size mektubu veririm" dedi. Onlar da kabul ettiler. Bunun üzerine başının örtüsünü çözüp mektubu saç örgüleri arsından çıkardı ve onlara verdi. Mektubu alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndüler ve mektubu verdiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), mektubu gönderen adama haber saldı ve yanına çağırttırıp ona: *"Bu mektup nedir?"* diye sordu. Adam: "Ya Resûlallah! Bunun sebebini sana söyleyeyim; Senin yanında bulunan herkesin Mekke'de ailelerini koruyacak akrabaları var! Ama benim ailemi koruyacak akrabam yoktur. Ben bu mektubu oradaki ev halkımı korusunlar diye yazdım" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah: **"Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz. Hâlbuki onlar size gelen hakkı inkâr ettiler"** [1] âyetlerin sonuna kadar indirdi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hakem b. Abdilmelik bulunmaktadır.

[1] Mümtehine Sur. 1

١٠٢٣٦ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ ، حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرٍ ، قَالَ : زَعَمَ السُّدِّيُّ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ أَمَّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلا أَرْبَعَةَ نَفَرٍ وَامْرَأَتَيْنِ ، وَقَالَ : " اقْتُلُوهُمْ وَلَوْ وَجَدْتُمُوهُمْ مُتَعَلِّقِينَ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ " ، عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَطَلٍ ، وَمَقِيسُ بْنُ صُبَابَةَ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ ، فَأَمَّا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَطَلٍ ، فَأُدْرِكَ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ ، فَاسْتَبَقَ إِلَيْهِ سَعِيدُ بْنُ حُرَيْثٍ ، وَعَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ ، فَسَبَقَ سَعِيدٌ عَمَّارًا وَكَانَ أَشَبَّ الرَّجُلَيْنِ فَقَتَلَهُ ، وَأَمَّا مَقِيسُ بْنُ صُبَابَةَ ، فَأَدْرَكَهُ النَّاسُ فِي السُّوقِ ، وَأَمَّا عِكْرِمَةُ فَرَكِبَ الْبَحْرَ ، فَأَصَابَتْهُمْ عَاصِفٌ ، فَقَالَ أَصْحَابُ السَّفِينَةِ لأَهْلِ السَّفِينَةِ : أَخْلِصُوا فَإِنَّ آلِهَتَكُمْ لا تُغْنِي عَنْكُمْ شَيْئًا هَاهُنَا ، فَقَالَ عِكْرِمَةُ : لَئِنْ لَمْ يُنَجِّنِي فِي الْبَحْرِ إِلا الإِخْلاصُ فَمَا يُنَجِّينِي فِي الْبَرِّ غَيْرُهُ ، اللَّهُمَّ إِنَّ لَكَ عَلَيَّ عَهْدًا إِنْ أَنْتَ عَافَيْتَنِي مِمَّا أَنَا فِيهِ أَنْ آتِيَ مُحَمَّدًا حَتَّى أَضَعَ يَدِي فِي يَدِهِ ، فَلأَجِدَنَّهُ عَفُوًّا كَرِيمًا ، قَالَ : فَجَاءَ فَأَسْلَمَ. وذكر الحديث

قلت : رواه أبو داود وغيره باختصار .

رواه أبو يعلى والبزار وزاد : فأما عبد الله بن سعد بن أبي سرح فإنه أختبأ عند عثمان فلما دعا رسول الله صلى الله عليه و سلم الناس للبيعة جاء به حتى أوقفه على النبي صلى الله عليه و سلم فقال : يا رسول بايع عبد الله فرفع رأسه ينظر إليه كل ذلك يأبى فبايعه بعد ثلاث بأصابعه ثم أقبل فحمد الله وأثنى عليه وقال : " أما كان فيكم رجل رشيد ينظر إذ رآني كففت يدي عن بيعته فيقتله ؟ " . قالوا : يا رسول الله لو أومأت إلينا بعينك ؟ قال : " فإنه لا ينبغي لنبي أن تكون له خائنة الأعين "

ورجالهما ثقات قلت : ويأتي حديث سعيد بن يربوع بعد إن شاء الله مع أحاديث نحو هذا .

10236. Mus'ab b. Sa'd (b. Ebî Vakkâs), babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke fethinin olduğu günde dört erkek, iki kadın dışında kalan bütün insanlara emân verip: *"Bunları (dört erkek, iki kadını) Kâbe'nin örtüsüne tutunmuş halde bulursanız dahi öldürün!"* buyurmuştu. Bunlar: İkrime b. Ebî Cehl, Abdullah b. Hatal, Mıkyes b. Subâba ve Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'tir.

Abdullah b. Hatal, Kâbe örtüsüne tutunmuşken bulundu; Saîd b. Hureys ve Ammâr b. Yâsir üzerine saldırdı. Saîd, Ammâr'dan önce davranıp onu öldürdü. Saîd, Ammâr'dan daha genç ve daha güçlüydü. Mıkyes b. Subâba'ya gelince insanlar onu çarşıda yakalayıp öldürdüler. İkrime ise bir gemiye binip kaçtı. Denizin ortasındayken bir fırtınaya yakalandılar. Gemi sahipleri gemide bulunanlara: "İhlâsla sadece

Allah'a yalvarın! Çünkü taptığınız putlar burada size hiçbir fayda sağlayamaz!" dediler. Bunun üzerine İkrime: "Eğer denizde Allah'a ihlâsla dua etmekten başka bir şey beni kurtaramazsa, karada da Allah'a ihlâsla dua etmekten başka bir şey beni kurtarmaz! Allahım! Eğer beni bu durumdan kurtarırsan Muhammed'in yanına gidip elimi onun eline koyarak biat edeceğime dair sana söz veriyorum! O'nu affedici ve kerem sahibi olarak bulacağımı umuyorum!" dedi. Nitekim daha sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip Müslüman oldu... Hadis aslında devam ediyor.

***Derim ki: Hadisi Ebû Dâvûd ve başkası daha kısa bir metinle rivayet etti.**

Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr şu ifadeyi ilave etti:

Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'a gelince; Osmân ona acıdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) insanları biat etmeye çağırınca onu getirip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna alarak: "Ya Resûlallah! Abdullah'tan biat al!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırıp ona bakmaya başladı; ona biat etmek istemiyordu. Üç defadan sonra (yani Osmân'ın üç kez ısrarı üzerine) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan parmak uçlarıyla biat aldı. Sonra insanlara doğru yönelip Allah'a hamdü senâda bulundu ve: *"İçinizde benim, ondan biat almamak için elimi çektiğimi görüp te onu öldürecek göz açık biri yok muydu?"* buyurdu. Sahabi: "Ya Resûlallah! Gözünle bize işaret verseydin olmaz mıydı?" deyince: *"Bir peygambere gözüyle hain bakışı yapması caiz olmaz!"* buyurdu. İkisinin de ravileri, güvenilir kimselerdir.

Derim ki: Konuyla ilgili Saîd b. Yerbû'un hadisi, inşallah daha sonra gelecektir.

١٠٢٣٧ – حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَدَنِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي أُمُّ عُرْوَةَ ، عَنْ أُخْتِهَا عَائِشَةَ بِنْتِ جَعْفَرٍ ، عَنْ أَبِيهَا ، عَنْ جَدِّهَا الزُّبَيْرِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَّهُ أَعْطَاهُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ لِوَاءَ سَعْدِ بْنِ عِبَادَةَ ، فَدَخَلَ الزُّبَيْرُ مَكَّةَ بِلِوَاءَيْنِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: محمد بن الحسن بن زبالة ,وهو ضعيف جدا .

10237. Zübeyr b. el-Avvâm'ın bildirdiğine göre Mekke fethinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Sa'd b. Ubâde'nin sancağını vermiştir. Böylece Zübeyr, Mekke'ye iki sancakla girmiştir.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde çok zayıf sayılan Muhammed b. el-Hasan b. Zubâle bulunmaktadır.[1]

١٠٢٣٨ - حَدَّثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، أَخُو مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " لَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ اسْتَشْرَفَهُ النَّاسُ ، فَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَى رَحْلِهِ تَخَشُّعًا " رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الله بن أبي بكر المقدمي, وهو ضعيف .

10238. Enes der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye girdiği zaman insanlar başlarını kaldırıp kendisine bakmaya başladılar. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını -devenin semerine değecek kadar- Allah'a karşı tevazu ile önüne eğdi.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abdullah b. Ebî Bekr el-Mukaddemî bulunmaktadır.[2]

١٠٢٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ الْبَجَلِيُّ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا كُنَّا بِسَرِفَ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ قَرِيبٌ مِنْكُمْ ، فَاحْذَرُوهُ " ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَسْلِمْ يَا أَبَا سُفْيَانَ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَوْمِي ، قَوْمِي ، قَالَ : " فَإِنَّ قَوْمَكَ مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ " ، قَالَ : اجْعَلْ لِي شَيْئًا ، قَالَ : " مَنْ دَخَلَ دَارَكَ فَهُوَ آمِنٌ "

رواه الطبراني, وفيه: الحكم بن عبد الملك, وهو ضعيف .

10239. Enes (b. Mâlik) bildiriyor: Serf'e (Mekke'ye yakın bir yere) ulaştığımız zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Süfyân size yakın bir yerdedir, ona karşı dikkatli olun!"* buyurdu. Daha sonraları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Süfyân'a: *"Ey Ebû Süfyân! Müslüman ol!"* buyurdu. Ebû Süfyân: "Ya Resûlallah! Kavmim! Kavmim! (ne olacak?)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kavmine gelince; kim evine girip kapısını üzerine kaparsa, ona emân verilmiştir!"* buyurdu. Ebû Süfyân: "Bana övüneceğim bir şey ver!" deyince: *"Kim senin evine girerse, ona da emân verilmiştir!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hakem b. Abdilmelik bulunmaktadır.

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 684) rivayet etmiş olup senedinde Ümmü Urve bulunmaktadır ki; bu kadının durumu meçhuldür. Babası ise ne cerh, ne de tadil ile anılmamıştır.

[2] Hadisi Ebû Ya'la (no. 684) rivayet etmiştir. Hadis başka yolla da rivayet edilmiştir. Bkz. *Zehebî, Mîzânu'l-İ'tidâl* (2/399)

١٠٢٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا حَرْبُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّحَّانُ ، ثنا الْمُطَّلِبُ بْنُ زِيَادٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عِيسَى ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَبِي لَيْلَى ، قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ , فَقَالَ : إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ فِي الأَرَاكِ ، فَدَخَلْنَا فَأَخَذْنَاهُ ، فَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يَجِيئُونَهُ , يُخْفُونَ سُيُوفَهُمْ , حَتَّى جَاءُوا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَقَالَ لَهُ : " وَيْحَكَ يَا أَبَا سُفْيَانَ ، قَدْ جِئْتُكُمْ بِالدُّنْيَا وَالآخِرَةِ , فَأَسْلِمُوا تَسْلَمُوا " ، وَكَانَ الْعَبَّاسُ لَهُ صَدِيقًا ، فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ : يَا رَسُولَ اللهِ ، إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ يُحِبُّ الصَّوْتَ ، فَبَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِيًا يُنَادِي بِمَكَّةَ : " مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ أَلْقَى سِلاحَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ " ، ثُمَّ بَعَثَ مَعَهُ الْعَبَّاسَ حَتَّى جَلَسَا عَلَى عَقَبَةِ الثَّنِيَّةِ ، فَأَقْبَلَتْ بَنُو سُلَيْمٍ ، فَقَالَ : يَا عَبَّاسُ مَنْ هَؤُلاءِ ؟ قَالَ : هَذِهِ بَنُو سُلَيْمٍ . فَقَالَ : وَمَا أَنَا وَسُلَيْمٌ ؟ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ وَالْمُهَاجِرُونَ ، فَقَالَ : يَا عَبَّاسُ ، مَنْ هَؤُلاءِ ؟ قَالَ : هَذَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فِي الْمُهَاجِرِينَ ، ثُمَّ أَقْبَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الأَنْصَارِ ، فَقَالَ : يَا عَبَّاسُ مَنْ هَؤُلاءِ ؟ قَالَ : هَؤُلاءِ الْمَوْتُ الأَحْمَرُ ، هَذَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الأَنْصَارِ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : لَقَدْ رَأَيْتُ مُلْكَ كِسْرَى وَقَيْصَرَ ، فَمَا رَأَيْتُ مِثْلَ مُلْكِ ابْنِ أَخِيكَ ، فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ : إِنَّمَا هِيَ النُّبُوَّةُ

رواه الطبراني, وفيه: حرب بن الحسن الطحان, وهو ضعيف وقد وثق .

10240. Ebû Leylâ anlatıyor: Mekke'nin fethinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunuyorduk. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ebû Süfyân Erâk denilen yerdedir"* buyurdu. Hemen oraya girip kendisini yakaladık. Müslümanlar onun yanına gelip kılıçlarını gizlemeye başladılar. Nihayet onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyân! Ben size dünya ve âhiret mutluluğunu sağlayacak bir dinle geldim. Müslüman olunuz ki, selamete eresiniz!"* buyurdu. Abbâs onun dostu idi. Abbâs: "Ya Resûlallah! Ebû Süfyân övünmeyi seven bir adamdır" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir münadi gönderip Mekke'de: *"Kim evine girip kapısını üzerine kaparsa, ona emân verilmiştir! Kim silahını bırakırsa, ona emân verilmiştir! Kim Ebû Süfyân'ın evine girerse, ona da emân verilmiştir!"* diye seslenmesini emretti. Sonra Abbâs'ı onunla beraber gönderdi. Abbâs'la beraber gidip Seniyye akabesine (yokuşuna veya tepesine) oturdular. Bu arada Süleym Oğulları geldi. Ebû Süfyân: "Ey Abbâs! Bunlar kim?" diye sordu. Abbâs: "Benû Süleym" dedi. Ebû Süfyân: "Benimle Benû Süleym arasında ne münasebet var ki?" dedi.

Sonra Ali b. Ebî Tâlib, Muhacirler arasında geldi. Ebû Süfyân: "Ey Abbâs! Bunlar da kim?" diye sordu. Abbâs: "Bu, Ali b. Ebî Tâlib'tir, Muhacirlerin başında bulunmaktadır" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'la birlikte geldi. Ebû Süfyân: "Ey Abbâs! Bunlar da kim?" diye sordu. Abbâs: "Bunlar kırmızı ölümdür! Bunlar, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) aralarında bulunduğu Ensar'dır!" dedi. Ebû Süfyân: "Ben, Kisra ve Kayser'in saltanatını gördüm! Ama kardeşinin oğlunun saltanatı gibisini görmedim!" dedi. Abbâs: "Bu (saltanat değildir) peygamberliktir" dedi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Harb b. el-Hasan et-Tahhân bulunmaktadır. Bu ravi daha sonra güvenilir sayılmıştır.[1]**

١٠٢٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا مِنْ : الْمُهَاجِرِينَ ، وَالأَنْصَارِ ، وَغِفَارٍ ، وَأَسْلَمَ ، وَمُزَيْنَةَ ، وَجُهَيْنَةَ ، وَبَنِي سُلَيْمٍ ، وَقَادُوا الْخُيُولَ حَتَّى نَزَلُوا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ ، وَلَمْ تَعْلَمْ بِهِمْ قُرَيْشٌ ، فَبَعَثُوا بِأَبِي سُفْيَانَ ، وَحَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَالُوا : خُذُوا لَنَا مِنْهُ جِوَارًا ، أَوْ آذِنُوهُ بِالْحَرْبِ ، فَخَرَجَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ ، وَحَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ ، فَلَقِيَا بُدَيْلَ بْنَ وَرْقَاءَ ، فَاسْتَصْحَبَاهُ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالأَرَاكِ مِنْ مَكَّةَ ، وَذَلِكَ عِشَاءَ رَأَوُا الْفَسَاطِيطَ وَالْعَسْكَرَ ، وَسَمِعُوا صَهِيلَ الْخَيْلِ ، فَرَاعَهُمْ ذَلِكَ ، وَفَزِعُوا مِنْهُ ، وَقَالُوا : هَؤُلاءِ بَنُو كَعْبٍ جَاشَتْهَا الْحَرْبُ ، قَالَ بُدَيْلٌ : هَؤُلاءِ أَكْثَرُ مِنْ بَنِي كَعْبٍ ، مَا بَلَغَ تَأْلِيبُهَا هَذَا ، أَفَتَنْتَجِعُ هَوَازِنُ أَرْضَنَا ؟ وَاللَّهِ مَا نَعْرِفُ هَذَا أَيْضًا ، إِنَّ هَذَا لَمِثْلُ حَاجِّ النَّاسِ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَدْ بَعَثَ بَيْنَ يَدَيْهِ خَيْلا يَقْبِضُ الْعُيُونَ ، وَخُزَاعَةُ عَلَى الطَّرِيقِ لا يَتْرُكُونَ أَحَدًا يَمْضِي ، فَلَمَّا دَخَلَ أَبُو سُفْيَانَ وَأَصْحَابُهُ عَسْكَرَ الْمُسْلِمِينَ أَخَذَتْهُمُ الْخَيْلُ تَحْتَ اللَّيْلِ ، وَأَتَوْا بِهِمْ خَائِفِينَ لِلْقَتْلِ ، فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، إِلَى أَبِي سُفْيَانَ ، فَوَجَأَ عُنُقَهُ ، وَالْتَزَمَهُ الْقَوْمُ ، وَخَرَجُوا بِهِ لِيَدْخُلُوا بِهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَحَبَسَهُ الْحَرَسُ أَنْ يَخْلُصَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَخَافَ الْقَتْلَ ، وَكَانَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خالصه لَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ ، أَلا تَأْمُوا بِي إِلَى عَبَّاسٍ ، فَأَتَاهُ وَدَفَعَ عَنْهُ ، وَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْبِضَهُ إِلَيْهِ ، وَمَشَى فِي الْقَوْمِ مَكَانَهُ ، فَرَكِبَ بِهِ عَبَّاسٌ تَحْتَ اللَّيْلِ ، فَسَارَ بِهِ فِي عَسْكَرِ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 6419) rivayet etmiştir.

الْقَوْمِ حَتَّى أَبْصَرُوهُ أَجْمَعُ ، وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَدْ ، قَالَ لأَبِي سُفْيَانَ حِينَ وَجَأَ عُنُقَهُ : وَاللَّهِ لا تَدْنُو مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَتَّى تَمُوتَ ، فَاسْتَغَاثَ بِعَبَّاسٍ ، فَقَالَ : إِنِّي مَقْتُولٌ ، فَمَنَعَهُ مِنَ النَّاسِ أَنْ يَنْتَهِبُوهُ ، فَلَمَّا رَأَى كَثْرَةَ الْجَيْشِ وَطَاعَتَهُمْ ، قَالَ : لَمْ أَرَ كَاللَّيْلَةِ جَمْعًا لِقَوْمٍ ، فَخَلَّصَهُ عَبَّاسٌ مِنْ أَيْدِيهِمْ ، وَقَالَ : إِنَّكَ مَقْتُولٌ إِنْ لَمْ تُسْلِمْ وَتَشْهَدْ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، فَجَعَلَ يُرِيدُ أَنْ يَقُولَ الَّذِي يَأْمُرُهُ عَبَّاسٌ بِهِ ، وَلا يَنْطَلِقُ لِسَانُهُ ، فَبَاتَ مَعَ عَبَّاسٍ ، وَأَمَّا حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ ، وَبُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ ، فَدَخَلا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَسْلَمَا وَجَعَلَ يَسْتَخْبِرُهُمَا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ ، فَلَمَّا نُودِيَ لِصَلاةِ الصُّبْحِ تَخَشْخَشَ الْقَوْمُ ، فَفَزِعَ أَبُو سُفْيَانَ ، فَقَالَ : يَا عَبَّاسُ ، مَاذَا تُرِيدُونَ ؟ قَالَ : هُمُ الْمُسْلِمُونَ تَيَسَّرُوا لِحُضُورِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَخَرَجَ بِهِ عَبَّاسٌ ، فَلَمَّا أَبْصَرَهُمْ أَبُو سُفْيَانَ يَمُرُّونَ إِلَى الصَّلاةِ فِي صَلاتِهِمْ يَرْكَعُونَ وَيَسْجُدُونَ إِذَا سَجَدَ ، قَالَ : يَا عَبَّاسُ ، أَمَا يَأْمُرُهُمْ بِشَيْءٍ إِلا فَعَلُوهُ ؟ فَقَالَ عَبَّاسٌ : لَوْ نَهَاهُمْ عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ لأَطَاعُوهُ ، فَقَالَ : يَا عَبَّاسُ ، فَكَلِّمْهُ فِي قَوْمِكَ هَلْ عِنْدَهُ مِنْ عَفْوٍ عَنْهُمْ ؟ فَانْطَلَقَ عَبَّاسٌ بِأَبِي سُفْيَانَ ، حَتَّى أَدْخَلَهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ عَبَّاسٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا أَبُو سُفْيَانَ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : يَا مُحَمَّدُ ، إِنِّي قَدِ اسْتَنْصَرْتُ إِلَهِي ، وَاسْتَنْصَرْتَ إِلَهَكَ فَوَاللَّهِ ، مَا لَقِيتُكَ مِنْ مَرَّةٍ إِلا ظَهَرْتَ عَلَيَّ ، فَلَوْ كَانَ إِلَهِي مُحِقًّا ، وَإِلَهُكَ مُبْطِلا لَظَهَرْتُ عَلَيْكَ ، فَشَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، فَقَالَ عَبَّاسٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُحِبُّ أَنْ تَأْذَنَ لِي إِلَى قَوْمِكَ ، فَأُنْذِرُهُمْ مَا نَزَلَ ، وَأَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ ، فَأَذِنَ لَهُ ، فَقَالَ عَبَّاسٌ : كَيْفَ أَقُولُ لَهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَيِّنْ لِي مِنْ ذَلِكَ أَمَانًا يَطْمَئِنُّونَ إِلَيْهِ ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : تَقُولُ لَهُمْ : " مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ ، وَشَهِدَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، وَكَفَّ يَدَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ جَلَسَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَوَضَعَ سِلاحَهُ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ أَغْلَقَ عَلَيْهِ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ " ، قَالَ عَبَّاسٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَبُو سُفْيَانَ ابْنُ عَمِّنَا ، وَأَحَبَّ أَنْ يَرْجِعَ مَعِي ، وَلَوْ أَخْصَصْتَهُ بِمَعْرُوفٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ " ، فَجَعَلَ أَبُو سُفْيَانَ يَسْتَفْقِهُهُ ، وَدَارُ أَبِي سُفْيَانَ بِأَعْلا مَكَّةَ ، وَقَالَ : " مَنْ دَخَلَ دَارَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، وَكَفَّ يَدَهُ فَهُوَ آمِنٌ " ، وَدَارُ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ بِأَسْفَلِ مَكَّةَ ، وَحَمَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ الَّتِي كَانَ أَهْدَاهَا لَهُ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ ، فَانْطَلَقَ عَبَّاسٌ بِأَبِي سُفْيَانَ قَدْ أَرْدَفَهُ ،

فَلَمَّا سَارَ عَبَّاسٌ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَثَرِهِ ، فَقَالَ : " أَدْرِكُوا عَبَّاسًا ، فَرُدُّوهُ عَلَيَّ " ، وَحَدَّثَهُمْ بِالَّذِي خَافَ عَلَيْهِ فَأَدْرَكَهُ الرَّسُولُ ، فَكَرِهَ عَبَّاسٌ الرُّجُوعَ ، وَقَالَ : أَيَرْهَبُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْجِعَ أَبَا سُفْيَانَ رَاغِبًا فِي قِلَّةِ النَّاسِ فَيَكْفُرَ بَعْدَ إِسْلامِهِ ؟ فَقَالَ : " احْبِسْهُ " ، فَحَبَسَهُ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : أَغَدْرًا يَا بَنِي هَاشِمٍ ، فَقَالَ عَبَّاسٌ : إِنَّا لَسْنَا نَغْدِرُ ، وَلَكِنْ لِي إِلَيْكَ بَعْضُ الْحَاجَةِ ، قَالَ : وَمَا هِيَ ، فَأَقْضِيهَا لَكَ ؟ فَقَالَ : يُعَادُهَا حِينَ يَقْدَمُ عَلَيْكَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ ، وَالزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ ، فَوَقَفَ عَبَّاسٌ بِالْمَضِيقِ دُونَ الأَرَاكِ مِنْ مِنًى ، وَقَدْ وَعَى أَبُو سُفْيَانَ عَنْهُ حَدِيثَهُ ، ثُمَّ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُبُورَ الْخَيْلِ بَعْضَهَا عَلَى أَثَرِ بَعْضٍ ، وَقَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَيْلَ شَطْرَيْنِ ، فَبَعَثَ الزُّبَيْرَ وَرِدْفَهُ خَالِدًا بِالْجَيْشِ مِنْ أَسْلَمَ وَغِفَارٍ وَقُضَاعَةَ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : رَسُولُ اللَّهِ ، هَذَا يَا عَبَّاسُ ؟ قَالَ : لا وَلَكِنْ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ ، وَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ بَيْنَ يَدَيْهِ فِي كَتِيبَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَقَالَ : الْيَوْمُ يَوْمُ الْمَلْحَمَةِ ، الْيَوْمُ تُسْتَحَلُّ الْحُرْمَةُ ، ثُمَّ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كَتِيبَةِ الإِيمَانِ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ ، فَلَمَّا رَأَى أَبُو سُفْيَانَ وُجُوهًا كَثِيرَةً لا يَعْرِفُهَا ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَكْثَرْتَ إِذًا ، أَوِ اخْتَرْتَ هَذِهِ الْوُجُوهَ عَلَى قَوْمِكَ ؟ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتَ فَعَلْتَ ذَلِكَ وَقَوْمُكَ ، إِنَّ هَؤُلاءِ صَدَّقُونِي إِذْ كَذَّبْتُمُونِي ، وَنَصَرُونِي إِذْ أَخْرَجْتُونِي " ، وَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ وَعَبَّاسُ بْنُ مِرْدَاسٍ ، وَعُيَيْنَةُ بْنُ بَدْرٍ الْفَزَارِيُّ ، فَلَمَّا أَبْصَرَهُمْ حَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : مَنْ هَؤُلاءِ يَا عَبَّاسُ ؟ قَالَ : هَذِهِ كَتِيبَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَمَعَ هَذِهِ الْمَوْتُ الأَحْمَرُ ، هَؤُلاءِ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ ، قَالَ : امْضِ يَا عَبَّاسُ ، فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ جُنُودًا قَطُّ ، وَلا جَمَاعَةً ، فَسَارَ الزُّبَيْرُ بِالنَّاسِ حَتَّى وَقَفَ بِالْحَجُونِ ، وَانْدَفَعَ خَالِدٌ حَتَّى دَخَلَ مِنْ أَسْفَلِ مَكَّةَ ، فَلَقِيَتْهُ أَوْبَاشُ بَنِي بَكْرٍ ، فَقَاتَلُوهُمْ ، فَهَزَمَهُمُ اللَّهُ ، وَقُتِلُوا بِالْحَزْوَرَةِ حَتَّى دَخَلُوا الدُّورَ ، وَارْتَفَعَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ عَلَى الْخَيْلِ عَلَى الْخَنْدَمَةِ ، وَاتَّبَعَهُمُ الْمُسْلِمُونَ ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أُخْرَيَاتِ النَّاسِ ، وَنَادَى مُنَادٍ ، مَنْ أَغْلَقَ عَلَيْهِ دَارَهُ ، وَكَفَّ يَدَهُ فَإِنَّهُ آمِنٌ ، وَنَادَى أَبُو سُفْيَانَ ، بِمَكَّةَ ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا ، وَكَفَّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ عَبَّاسٍ ، وَأَقْبَلَتْ هِنْدُ بِنْتُ عُتْبَةَ ، فَأَخَذَتْ بِلِحْيَةِ أَبِي سُفْيَانَ ، ثُمَّ نَادَتْ يَا غَالِبُ ، اقْتُلُوا هَذَا الشَّيْخَ الأَحْمَقَ ، قَالَ :

فَأَرْسِلِي لِحْيَتِي ، فَأُقْسِمُ لَكِ لَئِنْ أَنْتِ لَمْ تُسْلِمِي لَيُضْرَبَنَّ عُنُقُكِ ، وَيْلَكِ جَاءَنَا بِالْحَقِّ فَادْخُلِي أَرِيكَتَكِ ، أَحْسَبُهُ قَالَ : وَاسْكُتِي

رواه الطبراني مرسلا, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن, وفيه ضعف .

10241. Urve der ki: Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muhâcir ve Ensâr ile Ğifâr, Eslem, Müzeyne, Cüheyne ve Benû Süleym kabilelerinden oluşan on iki bin kişilik bir orduyla (Medine'den Mekke'ye doğru) yola çıktı. Merru'z-Zahrân'a yetişinceye kadar atları sürdüler. Kureyş onlardan haberdar olmamıştı. Kureyşliler, Ebû Süfyân ve Hakîm b. Hizâm'ı Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gönderip: "Ya bize ondan emân alın veya onunla savaşmaya karar verin!" dediler. Ebû Süfyân b. Harb ile Hakîm b. Hizâm, Mekke'den çıkıp gittiler. Yolda, Büdeyl b. Verkâ'ya rastladılar. Onu da kendileriyle birlikte götürdüler. Mekke'ye yakın olan Erâk mevkiine eriştikleri zaman -ki vakit yatsı vakti idi- pek çok çadırlar, askerler ve yanan ateşler gördüler, at kişnemeleri işittiler. Bunlar onları ürküttü, son derecede korkuttu ve: "Bunlar Ka'b oğullarıdır, savaş onları bir araya toplamıştır" dediler. Büdeyl: "Bunlar Ka'b oğullarından fazla görünüyor. Onların toplamı buna ulaşamaz, yoksa Hevâzin kabilesi bizim toprağımıza gelmiş olabilir mi? Vallahi bunu da sanmıyorum, bu kalabalık hac için gelenlere benziyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), gözcülük ve kolculuk yapmaya gelenleri yakalamak için önden süvariler göndermişti. Huzâalılar da yolu kesip kimseye geçit vermiyorlardı. Ebû Süfyân ve arkadaşları, Müslümanların askeri kampına geldikleri zaman gece karanlığında süvariler tarafından yakalanıp getirildiler. Ebû Süfyân ve arkadaşları öldürülmekten korkuyorlardı. Ömer b. el-Hattâb kalkıp Ebû Süfyân'ın boğazına sarıldı, ama Ebû Süfyân'ı Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna götürmek için oradakiler onu kucaklayıp götürdüler. Nöbetçiler onu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ulaştırabilmek için bir yere hapsedip korudular. Ebû Süfyân öldürülmekten endişe ediyordu. Abbâs b. Abdilmuttalib, Cahiliye devrinde onunla arkadaştı. Ebû Süfyân olanca sesi ile bağırarak: "Beni Abbâs'a götürmez misiniz? (Onunla görüştürmez misiniz?)" dedi. Abbâs (sesini işitince) gelip onu himaye etti ve Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Süfyân'ın kendisine teslim edilmesini istedi. Abbâs onunla beraber (ata) binip gece karanlığında askeri kampın arasından götürdü, böylece hepsi onu gördü. Ömer b. el-Hattâb onun boğazına sarıldığında kendisine: "Vallahi, sen ölünceye kadar Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yaklaşamayacaksın!" demişti. O zaman Abbâs'tan yardım dileyerek: "Ben öldürülmüş sayılırım!" dedi. Abbâs da onu

koruyup insanların onu öldürmelerine engel oldu. Ebû Süfyân ordunun sayısındaki çokluğu ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) olan itaatlerini görünce: "Ben bu geceki gibi bir kavmin bir araya geldiğini görmedim!" dedi. Abbâs onu ellerinden kurtarıp: "Eğer sen Müslüman olup Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) Allah'ın Resulü olduğuna şahadet etmezsen kesinlikle kendini ölmüş bil!" dedi. Ebû Süfyân, Abbâs'ın kendisine emrettiği şeyi söylemek istiyor, ama bir türlü dili dönmüyordu. Böylece o gece Abbâs'la kaldı. Hakîm b. Hizâm ve Büdeyl b. Varkâ ise Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna gelerek Müslüman oldular. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) onlardan Mekke halkı hakkında bilgi almaya başladı. Sabah ezanı okununca insanlar (uyanıp namaz kılmak için) bir araya gelmeye başladılar. Ebû Süfyân paniğe kapılarak: "Ey Abbâs! Ne yapmak istiyorsunuz böyle?" diye sorunca: "Bunlar Müslümanlar (namaz kılmak için) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna gidiyorlar!" dedi. Ebû Süfyân onların namaza gelişlerini ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) rükû edince rükû, secde edince secde edişlerini görünce: "Ey Abbâs! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), onlara emrettiği her şeyi mi yaparlar?" diye sordu. Abbâs: "Eğer onlara yeme ve içmeyi bile yasaklasa yine O'na itaat ederler" dedi. Ebû Süfyân: "Ey Abbâs! Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) kavmin konusunda konuşsan, onları affeder mi acaba?" dedi. Abbâs, Ebû Süfyân'ı alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına soktu ve: "Yâ Resûlallah! İşte bu Ebû Süfyân" dedi. Ebû Süfyân: "Ey Muhammed! Ben kendi ilahımdan yardım istedim, sen de kendi ilahından yardım istedin. Vallahi her karşılaşmamızda sen bana galip geldin. Eğer benim ilahım hak, senin ilahın batıl olsaydı ben seni yenerdim" deyip Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet getirdi. Abbâs: "Yâ Resûlallah! Kavminin (Müşriklerin) yanına gitmem için bana izin vermeni istiyorum; başlarına gelecek şeyden (azaptan) onları korkutup Allah'a ve Resûlüne davet edeyim!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona izin verdi. Abbâs izni alınca: "Ya Resûlallah! Onlara nasıl konuşayım (hitap edeyim)? Onların mutmain olabileceği bir güven şeklini bana açıkla!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *" Onlara: «Kim Allah'tan başka ilah olmadığına, onun ortağı bulunmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet eder ve elini silahtan çekerse, ona emân verilmiştir. Kim Kâbe'nin yanına gider ve silahını bırakıp oturursa, ona emân verilmiştir. Kim evine girip kapısını örterse, ona emân verilmiştir» diyeceksin"* buyurdu. Abbâs: "Yâ Resûlallah! Ebû Süfyân bizim amcaoğlumuzdur! Benimle beraber Mekke'ye dönmek istiyor, ona bir iyilikte bulunsan!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Ebû Süfyân'ın evine girerse, ona emân verilmiştir"* buyurdu. Ebû Süfyân (bunu az görüp) daha fazla istekte bulunmaya başladı. Ebû Süfyân'ın evi

Mekke'nin en yüksek yerindeydi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devam ederek: *"Kim Hakîm b. Hizâm'ın evine girer ve elini silahtan çekerse, ona emân verilmiştir"* buyurdu. Hakîm b. Hizâm'ın evi ise Mekke'nin aşağısındaydı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Abbâs'ı Dihyetu'l-Kelbî'nin kendisine hediye ettiği beyaz katıra bindirdi. Abbâs, Ebû Süfyân'ı terkisine alarak yola çıktı. Abbâs yola çıkınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arkasından birkaç kişiyi gönderip onlara: *"Abbâs'a yetişip onu bana geri getirin!"* diye emir buyurarak onlara Abbâs için endişelendiği sebebi anlattı. Elçi Abbâs'a yetişti, ama Abbâs dönmek istemeyip: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Süfyân'ın insanların azlığını görerek İslâm'ı bırakıp Müslüman olduktan sonra küfre döneceğinden mi endişe ediyor?" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu hapset!"* buyurunca Abbâs onu hapsetti. Bunun üzerine Ebû Süfyân: "Ey Hâşim oğulları! Ahdinizden dönüyor musunuz?" deyince Abbâs: "Biz ahdimizden dönmeyiz! Lâkin benim sende bir ihtiyacım var" dedi. Ebû Süfyân: "Hacetin neymiş? Söyle de onu gidereyim!" deyince: "Hâlid b. el-Velîd'le Zübeyr b. el-Avvâm sana geldiklerinde ne olduğunu bilirsin!" dedi. Abbâs, Erâk'ın ötesinde Minâ'ya yakın bulunan geçitte durdu. Ebû Süfyân onun sözlerini gayet iyi anlamıştı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) süvari gruplarını (Mekke'ye) peş peşe gönderdi ve grupları ikiye ayırdı. Önce Zübeyr'i gönderdi. Arkasından Hâlid (b. el-Velîd)'i, Eslem, Ğifâr ve Kudâa kabilelerinden oluşan birliğin başında gönderdi. Ebû Süfyân: "Ey Abbâs! Bu Resûlullah mı?" diye sorunca: "Hayır, bu Hâlid b. el-Velîd'dir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) önünden Ensar'dan bir birliğin başında Sa'd b. Ubâde'yi gönderip: *"Bugün savaş günüdür! Bugün -Mekke'nin- haramlığı (hürmeti) helal olmuştur!"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muhacir ve Ensar'dan oluşan "İman" kıtası arasında geçti. Ebû Süfyân tanımadığı bir sürü yüzü görünce: "Ya Resûlallah! Etrafında çok adam toplanmış veya şu yüzleri kavmine tercih mi ettin?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu sen ve kavmin yaptınız! Siz beni yalanladığınız zaman bunlar beni tasdik ettiler! Siz beni Mekke'den çıkardığınız zaman bunlar bana yardım etti!"* buyurdu. O gün Akra' b. Hâbis, Abbâs b. Mirdâs ve Uyeyne b. Bedr el-Fezârî de Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunuyordu. Onları Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) etrafında görünce: "Ey Abbâs! Bunlar kim?" diye sordu. Abbâs: "Bunlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) birliği, bunlarla beraber "kızıl ölüm" vardır! Şunlar da Muhacirlerle Ensar'dır" dedi. Ebû Süfyân: "Yürü ey Abbâs! Bugünkü gibi ne asker, ne de topluluk gördüm!" dedi. Zübeyr insanlarla beraber gelip (Mekke'de) Hacûn denilen yerde durdu. Hâlid b. el-Velîd ise harekete geçip Mekke'nin aşağı tarafından girdi. Bekr oğulları karşısına çıktı,

Müslümanlar onlarla çarpıştılar ve Yüce Allah onları bozguna uğrattı. Hazvare'de öldürüldüler ve evlere girdiler. Bir kısmı ise atların üzerinde Handeme'ye çıktılar, Müslümanlar da onları takip ettiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlardan (Mekke'ye) en son girenler arasında idi. O esnada bir münadi: "Kim evine girip kapısını örter ve elini silahtan çekerse ona emân verilmiştir" diye seslendi. Ebû Süfyân da Mekke'de: "Müslüman olunuz ki, selamete eresiniz!" diye seslendi. Böylece Yüce Allah onları Abbâs sayesinde kurtarmış oldu. Ebû Süfyân'ın karısı Hind koşarak geldi ve Ebû Süfyân'ın sakalını tutup: "Ey Ğalib oğulları! Şu ahmak bunak yaşlıyı öldürün!" diye seslendi. Ebû Süfyân: "Sakalımı bırak! Yemin ederim ki, eğer sen de Müslüman olmazsan kesinlikle senin de boynun vurulacaktır. Yazıklar olsun sana! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize hakkı getirmiştir, haydi evine gir!" dedi. Ravi ekledi: "Ve sus!" dediğini zannediyorum.

***Hadisi Taberânî, mürsel olarak rivayet etmiş olup zayıf sayıldığı halde hadisi hasen olan İbn Lehîa bulunmaktadır.** [1]

١٠٢٤٢ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ح ، وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالا : ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَخْزُومِيُّ ، حَدَّثَنِي جَدِّي ، عَنْ أَبِيهِ سَعِيدٍ ، وَكَانَ يُسَمَّى الصرم ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ : " أَرْبَعَةٌ لا أُؤَمِّنُهُمْ فِي حِلٍّ وَلا حَرَمٍ : الْحُوَيْرِثُ بْنُ نُفَيْلٍ ، وَمَقِيسُ بْنُ صَبَابَةَ ، وَهِلالُ بْنُ خَطَلٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ " ، فَأَمَّا حُوَيْرِثٌ فَقَتَلَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَأَمَّا مَقِيسُ بْنُ صَبَابَةَ فَقَتَلَهُ ابْنُ عَمٍّ لَهُ لِحًا ، وَأَمَّا هِلالُ بْنُ خَطَلٍ فَقَتَلَهُ الزُّبَيْرُ ، وَأَمَّا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ فَاسْتَأْمَنَ لَهُ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ، وَكَانَ أَخَاهُ مِنَ الرَّضَاعَةِ ، وَقَيْنَتَيْنِ كَانَتَا لِمَقِيسٍ ، تُغَنِّيَانِ بِهِجَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قُتِلَتْ إِحْدَاهُمَا ، وَأَفْلَتَتِ الأُخْرَى فَأَسْلَمَتْ

قلت : روى أبو داود منه طرفا .رواه الطبراني ورجاله ثقات . وقد تقدمت أحاديث نحو هذا قبل بورقتين في هذا المعنى

10242. Amr b. Osmân b. Abdirrahman b. Saîd el-Mahzûmî'nin bildirdiğine göre dedesi, (dedesinin) babası Saîd'den -ki, babası Sarm diye adlandırılırdı- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin fethedildiği günde şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Dört kişiye ne Hill'de ne de Harem'de (yani Mekke'nin hiçbir yerinde) emân vermem (onlara emân*

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 7263) rivayet etmiştir.

yoktur) bunlar: Huveyris b. Nüfeyl, Mıkyes b. Subâba, Hilâl b. Hatal ve Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'tir." Huveyris'e gelince; Ali b. Ebî Tâlib onu öldürdü. Mıkyes b. Subâba'yı da bir amcası oğlu öldürdü. Hilâl b. Hatal'ı ise Zübeyr öldürdü. Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'e gelince; Osmân b. Affân kendisine emân aldı. (Çünkü) Osmân b. Affân'ın sütkardeşi idi. (Bunlardan başka) Mıkyes'e ait iki cariye vardı. Bu cariyeler şarkılarında Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) hicvederlerdi. Bunlardan biri öldürüldü; diğeri kaçıp kurtuldu ve daha sonra Müslüman oldu.

***Derim ki: Ebû Dâvûd bu hadisin bir bölümünü rivayet etti.**

Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

Bu manada yaklaşık iki sayfa önce buna benzer hadisler geçti.

١٠٢٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدَّتِهِ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ لَمَّا وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذِي طُوًى قَالَ أَبُو قُحَافَةَ لِابْنَةٍ لَهُ مِنْ أَصْغَرِ وَلَدِهِ أَيْ بُنَيَّةُ اظْهَرِي بِي عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ. قَالَتْ وَقَدْ كُفَّ بَصَرُهُ قَالَتْ فَأَشْرَفْتُ بِهِ عَلَيْهِ فَقَالَ يَا بُنَيَّةُ مَاذَا تَرَيْنَ قَالَتْ أَرَى سَوَاداً مُجْتَمِعاً. قَالَ تِلْكَ الْخَيْلُ. قَالَتْ وَأَرَى رَجُلاً يَسْعَى بَيْنَ ذَلِكَ السَّوَادِ مُقْبِلاً وَمُدْبِراً. قَالَ يَا بُنَيَّةُ ذَلِكَ الوَازِعُ يَعْنِي الَّذِي يَأْمُرُ الْخَيْلَ وَيَتَقَدَّمُ إِلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ قَدْ وَاللَّهِ انْتَشَرَ السَّوَادُ. فَقَالَ قَدْ وَاللَّهِ إِذَا دَفَعَتِ الْخَيْلُ فَأَسْرِعِي بِي إِلَى بَيْتِي. فَانْحَطَّتْ بِهِ وَتَلَقَّاهُ الْخَيْلُ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَى بَيْتِهِ وَفِي عُنُقِ الْجَارِيَةِ طَوْقٌ لَهَا مِنْ وَرِقٍ فَتَلَقَّاهَا رَجُلٌ فَاقْتَلَعَهُ مِنْ عُنُقِهَا قَالَتْ فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ وَدَخَلَ الْمَسْجِدَ أَتَاهُ أَبُو بَكْرٍ بِأَبِيهِ يَقُودُهُ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " هَلاَّ تَرَكْتَ الشَّيْخَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا آتِيهِ فِيهِ . قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ أَحَقُّ أَنْ يَمْشِيَ إِلَيْكَ مِنْ أَنْ تَمْشِيَ أَنْتَ إِلَيْهِ. قَالَ فَأَجْلَسَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ ثُمَّ مَسَحَ صَدْرَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَسْلِمْ فَأَسْلَمَ وَدَخَلَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَأْسُهُ كَأَنَّهُ ثَغَامَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيِّرُوا هَذَا مِنْ شَعْرِهِ ثُمَّ قَامَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِيَدِ أُخْتِهِ فَقَالَ أَنْشُدُ بِاللَّهِ وَبِالإِسْلاَمِ طَوْقَ أُخْتِي. فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَقَالَ يَا أُخَيَّةُ احْتَسِبِي طَوْقَكِ

رواه أحمد والطبراني وزاد : فوالله إن الأمانة اليوم في الناس لقليلة . ورجالهما ثقات .ورواه من طريق آخر عن أسماء, عن النبي صلى الله عليه و سلم, قال مثله, ورجاله ثقات .

10243. Esmâ binti Ebî Bekr bildiriyor: (Mekke fethinde) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zû Tuvâ'da durunca Ebû Kuhafe çocuklarının en küçüğü olan kızına: "Ey kızcağızım! Beni Ebû Kubeys dağına çıkar!" dedi. O vakit (dedem) Ebû Kuhâfe'nin gözleri görmez olmuştu. Kızı: "Onu dağa çıkardım" dedi. "Ey kızcağızım! Ne görüyorsun?" diye sorunca: "Büyük bir kalabalık görüyorum!" dedi. Ebû Kuhafe: "Bunlar süvarilerdir" dedi. Kızı: "Bu kalabalığın arasında ileri geri gidip gelen bir adam görüyorum" dedi. Ebû Kuhafe: " Ey kızcağızım! O, orduyu saf düzenine koyan, düzelten alay çavuşudur! Yani süvarilere emir verip önünden giden kişi olacak" dedi. Sonra kızı: "Vallahi, şimdi kalabalık dağıldı!" dedi. Ebû Kuhafe: "Öyleyse vallahi süvariler hareket ediyor. Beni çabuk evime yetiştir" dedi. Kızı onu alıp hızla dağdan aşağı indi. Ama evine ulaşmadan önce süvarilerle karşılaştı. Kızın boynunda bir gümüş gerdanlık vardı. Süvarilerden birisi, kızın boğazındaki gümüş gerdanlığı koparıp aldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye girip Mescid-i Haram'a varınca, Ebû Bekir gidip babasını elinden tutarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Şu yaşlı adamı evinde bıraksan da ben ona gelsem olmaz mıydı?"* buyurdu. Ebû Bekir: "Ya Resûlallah! Senin ona kadar yürümenden, onun sana kadar yürüyüp gelmesi, daha lâyık, daha uygundur!" deyip onu Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) önüne oturttu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle onun göğsünü mesh ettikten sonra kendisine: *"Müslüman ol!"* buyurunca Müslüman oldu. Ebû Bekir babasını Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdiği zaman saçları bembeyazdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Saçlarının beyazlığını değiştirin!"* buyurdu. Sonra Hz. Ebû Bekir, bacısının elinden tutup: "Allah ve İslâmiyet aşkına! Bacımın gerdanlığını geri verin!" diyerek orada seslendi. Hiç kimse kendisine cevap vermeyince: "Ey bacım! Gerdanlığının karşılığını Allah'tan dile!" dedi.

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. Taberânî sonuna: "Vallahi, bugün insanlarda emanet duygusu pek azdır!" dedi" ibaresini eklemiştir. Esmâ'dan başka bir yolla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) buna benzer bir şey buyurduğunu rivayet etmiştir; ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٤٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْمَدِينِيِّ فُسْتُقَةُ ، ثنا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا بُهْلُولُ بْنُ مُوَرِّقٍ الشَّامِيُّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : جَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ بِأَبِيهِ أَبِي قُحَافَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

1 Hadisi Ahmed (6/249-250) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (24/88-89) rivayet etmiştir.

يَقُودُهُ ، شَيْخٌ أَعْمَى يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا تَرَكْتَ الشَّيْخَ حَتَّى نَأْتِيَهُ ؟ " قَالَ : أَرَدْتُ أَنْ يُؤْجَرَ ، وَاللَّهِ لأَنَا كُنْتُ بِإِسْلامِ أَبِي طَالِبٍ أَشَدُّ فَرَحًا مِنِّي بِإِسْلامِ أَبِي ، أَلْتَمِسُ بِذَلِكَ قُرَّةَ عَيْنِكَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَدَقْتَ "

رواه الطبراني والبزار, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

10244. İbn Ömer anlatıyor: Mekke fethinde Ebû Bekir, gözleri görmez olmuş bir ihtiyar olan babası Ebû Kuhâfe'yi elinden tutarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaşlı adamı evinde bıraksan da biz onun yanına gelsek olmaz mıydı?"* buyurdu. Ebû Bekir: "Onun sevap kazanmasını istedim! Vallahi Ebû Tâlib'in Müslüman olmasına babamın Müslüman olmasından daha fazla sevinirdim! Bununla senin memnuniyetini dilerim!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğru söylüyorsun"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Mûsâ b. Ubeyde bulunmaktadır.[1]**

١٠٢٤٥ - حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، فِي قِصَّةِ الْفَتْحِ قَالَ : وَفَرَّ عِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ عَامِدًا إِلَى الْيَمَنِ ، وَأَقْبَلَتْ أُمُّ الْحَكِيمِ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ ، وَهِيَ يَوْمَئِذٍ مُسْلِمَةٌ ، وَهِيَ تَحْتَ عِكْرِمَةَ بْنِ أَبِي جَهْلٍ ، فَاسْتَأْذَنَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَلَبِ زَوْجِهَا ، فَأَذِنَ لَهَا وَأَمَّنَهُ فَخَرَجَتْ بِعَبْدٍ لَهَا رُومِيٍّ فَرَاوَدَهَا عَنْ نَفْسِهَا ، فَلَمْ تَزَلْ تُمَنِّيهِ وَتُقَرِّبُ لَهُ حَتَّى قَدِمَتْ عَلَى أُنَاسٍ مِنْ عَكٍّ فَاسْتَعَانَتْهُمْ عَلَيْهِ ، فَأَوْقَفُوهُ فَأَدْرَكَتْ زَوْجَهَا بِبَعْضِ تِهَامَةَ ، وَقَدْ كَانَ رَكِبَ فِي سَفِينَةٍ ، فَلَمَّا جَلَسَ فِيهَا نَادَى بِاللاتِ وَالْعُزَّى ، فَقَالَ أَصْحَابُ السَّفِينَةِ : لا يَجُوزُ هَهُنَا أَحَدٌ يَدْعُو شَيْئًا إِلا اللَّهَ وَحْدَهُ مُخْلِصًا ، فَقَالَ عِكْرِمَةُ : وَاللَّهِ لَئِنْ كَانَ فِي الْبَحْرِ إِنَّهُ لَفِي الْبَرِّ وَحْدَهُ ، فَأُقْسِمُ بِاللَّهِ لأَرْجِعَنَّ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَرَجَعَ عِكْرِمَةُ مَعَ امْرَأَتِهِ ، فَدَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُبَايِعُهُ وَقَبِلَ مِنْهُ ، وَدَخَلَ رَجُلٌ مِنْ هُذَيْلٍ حِينَ هُزِمَتْ بَنُو بَكْرٍ عَلَى امْرَأَتِهِ فَارًّا فَلامَتْهُ ، وَعَجَّزَتْهُ وَعَيَّرَتْهُ بِالْفِرَارِ ، فَقَالَ :

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8323) ve Bezzâr (no. 1823) rivayet etmiş olup: "Hadisin bu lafızla ve bu ravi zincirinden başka bir senedle rivayet edildiğini bilmiyoruz. Bildiğimiz kadarıyla Mûsâ b. Ubeyde ibadetle meşgul olduğundan dolayı hadis hafızı değildi. Allah daha iyisini bilir" demiştir.

وَأَنْتِ لَوْ رَأَيْتِنَا بِالْخَنْدَمَةْ

إِذْ فَرَّ صَفْوَانُ وَفَرَّ عِكْرِمَةْ

وَلَحِقَتْنَا بِالسُّيُوفِ الْمُسْلِمَةْ

يَقْطَعْنَ كُلَّ سَاعِدٍ وَجُمْجُمَةْ

لَمْ تَنْطِقِي بِاللَّوْمِ أَدْنَى كَلِمَةْ

رواه الطبراني وهو مرسل, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف .

10245. Urve -Mekke'nin fethi kıssası içinde- bildiriyor: İkrime b. Ebî Cehl kendi isteğiyle Yemen'e kaçtı. Ümmü Hakîm binti'l-Hâris b. Hişâm Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. O zaman Ümmü Hakîm müslüman olmuştu. Aynı zamanda İkrime b. Ebî Cehl'in eşiydi. Kocasını aramak üzere Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) izin istedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona hem arama izni, hem de İkrime'ye emân verdi. Ümmü Hakîm, Bizanslı kölesini yanına alarak yola çıktı. Yolda kölesi ona sarkıntılığa yeltendi. Ümmü Hakîm, Âkk halkından bir cemaatin yanına varıncaya kadar onu oyaladı. Orada, kölesine karşı onlardan yardım istedi. Onlar da köleyi (iple bağlayarak) alıkoydular. Kocasına Tihâme bölgesinin bir limanında tam gemiye binmişken yetişti. İkrime gemiye binerken, Lât ve Uzza adını anarak bindi. Gemi sahipleri: "Burada Allah'a tek olarak ihlâsla dua dışında hiçbir şeyin adıyla dua yapılması caiz olmaz" dediler. İkrime de: "Eğer denizde Allah'tan başkasına dua edilmezse, o kesinlikle karada da tek başına dua edilen zattır. Allah'a yemin ederim ki, ben Muhammed'in yanına döneceğim" diyerek eşiyle beraber Mekke'ye geri geldi. Biat etmek üzere Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardı; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan biat almayı kabul etti. Bekr oğulları hezimete uğrayınca Hüzeyl kabilesinden birisi kaçarak eşinin yanına girdi. Karısı da onu kınadı, aciz olduğunu söyledi ve onun kaçışını ayıpladı. Bunun üzerine şöyle dedi:

Sen bizi (Mekke'de bir dağ olan) Handeme'de görseydin.

O zaman Savfan ve İkrime'nin kaçışlarını!

Müslümanların kılıçlarla bizi kovaladıklarını!

(Önlerine çıkanları) kolunu ve başını kesip kopardıklarını görseydin!

Bizi kınamak için bir kelime dahi söylemezdin!

***Hadisi Taberânî mürsel olarak rivayet olup zayıf sayıldığı halde hadisi hasen olan İbn Lehîa bulunmaktadır.**

١٠٢٤٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ابْنُ أَخِي وَكِيعٍ أَبُو عَمَّارٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ : أَخَذْتُ بِيَدِ أَبِي سُفْيَانَ ، فَجِئْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ ، إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ يُحِبُّ السَّمَاعَ فَأَعْطِهِ شَيْئًا ، فَقَالَ : " مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ ، وَمَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ " ، ثُمَّ قَامَ ، فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَأَقْعَدْتُهُ عَلَى الطَّرِيقِ ، فَجَعَلَ يَمُرُّ بِهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَوْكَبَةً كَوْكَبَةً ، يَقُولُ : مَنْ هَؤُلاءِ ؟ فَأَقُولُ : هَؤُلاءِ مُزَيْنَةُ ، فَيَقُولُ : مَالِي وَلِمُزَيْنَةَ ، مَا كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ حَرْبٌ فِي جَاهِلِيَّةٍ وَلا إِسْلامٍ ، ثُمَّ تَمُرُّ الْكَوْكَبَةُ ، فَيَقُولُ : مَنْ هَؤُلاءِ ؟ ، فَأَقُولُ : هَؤُلاءِ جُهَيْنَةُ ، حَتَّى مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمُهَاجِرِينَ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِمْ مُقْبِلِينَ أَقْبَلَ عَلَيَّ ، فَقَالَ : لَقَدْ أُوتِيَ ابْنُ أَخِيكَ مُلْكًا عَظِيمًا ، وَذَكَرَ فِيهِ كَلامًا كَثِيرًا قلت : رواه أبو داود باختصار .

رواه البزار, وفيه: حسين بن عبد الله بن عبيد الله الهاشمي, وهو متروك, ووثقه ابن معين في رواية .

10246. Abbâs b. Abdilmuttalib anlatıyor: Ebû Süfyân'ı elinden tutup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdim ve: "Ya Resûlallah! Ebû Süfyân gösteriş ve övünmeyi seven bir adamdır! Ona, (kavminin içinde övüneceği) bir şey lutfet!" dedim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Ebû Süfyân'ın evine girip sığınırsa, ona eman verilmiştir! Kim kapısını üzerine kapayıp evinde oturursa, ona da eman verilmiştir!"* buyurdu. Sonra (Ebû Süfyân) kalktı, onu elinden tutup yol üstünde oturttum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı birlikler halinde önünden geçmeye başladı. Ebû Süyân: "Bunlar kim?" diye soruyor: "Bunlar Müzeyne" diye cevap veriyordum. Ebû Süyân: "Müzeyne'den bana ne? Ne Cahiliye devrinde, ne de İslam'da onlarla aramızda savaş olmadı" dedi. Sonra başka bir birlik geçer: "Bunlar kim?" diye sorardı: "Bunlar Cüheyne" diye cevap verirdim. Nihayet Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muhacirlerle birlikte geçti. Onların gelmekte olduğunu görünce bana bakıp: "Kardeşinin oğlu büyük bir saltanata sahip olmuş bulunuyor!" dedi. Ve hadis aslında devam ediyor.

***Derim ki: Hadisi Ebû Dâvûd kısa metniyle irad etmiştir.**

Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Hüseyin b. Abdillah b. Ubeydillah el-Hâşimî bulunmaktadır ki; bu ravi metruktur. Bir rivayette İbn Maîn onu güvenilir saymıştır. [1]

١٠٢٤٧ - وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ ثُمَامَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ كَانَ قَيْسٌ فِي مُقَدِّمَتِهِ ، فَكَلَّمَ سَعْدٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَصْرِفَهُ عَنِ الْمَوْضِعِ الَّذِي هُوَ فِيهِ مَخَافَةَ أَنْ يُقْدِمَ عَلَى شَيْءٍ فَصَرَفَهُ عَنْ ذَاكَ

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

10247. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye gelince Kays, birliklerin önünde bulunuyordu. Sa'd, (aceleyle) yanlış bir şey yapabilir korkusuyla onu bulunduğu yerden alması için Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) konuştu. Nihayet Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu bulunduğu yerden alıverdi.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٢٤٨ - وعَنْ أَبِي بَرْزَةَ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "النَّاسُ آمِنُون كُلُّهُمْ غَيْرُ عَبْدِ العُزَّى بْنِ خَطَلٍ "فَقُتِلَ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ

رواه الطبراني, وفيه: سعيد بن سليمان النشيطي, وهو ضعيف .

10248. Ebû Berze'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Abdüluzza b. Hatal dışında bütün insanlara emân verilmiştir!"* Abdüluzza b. Hatal, Kâbe örtüsüne tutunmuş olduğu halde öldürüldü.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Saîd b. Süleymân en-Neşîtî bulunmaktadır.

١٠٢٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي شَدَّادُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَمْرٍو الرَّاسِبِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بَرْزَةَ الأَسْلَمِيَّ يَقُولُ قَتَلْتُ عَبْدَ الْعُزَّى بْنَ خَطَلٍ وَهُوَ مُتَعَلِّقٌ بِسِتْرِ الْكَعْبَةِ

رواه أحمد في حديث طويل, والطبراني, ورجال أحمد ثقات .

10249. Ebû Berze el-Eslemî demiştir ki: "Kâbe örtüsüne tutunmuş olduğu halde Abdüluzza b. Hatal'ı öldürdüm."

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1820) rivayet etmiş olup: "Hadisin Abbâs'tan merfu ve muttasıl olarak sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir. Ancak bunu uzun bir hadisten alıp muhtasar olarak zikretti. Bu sened hadisin ortasında bulunuyordu.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1819) rivayet etmiştir.

***Hadisi Ahmed uzun bir hadiste ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠٢٥٠ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عُقَيْلٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : نا أَبُو مَعْشَرٍ ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ يَعْقُوبَ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَخْرَجَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خَطَلٍ مِنْ تَحْتِ أَسْتَارِ الْكَعْبَةِ ، فَقَتَلَهُ ، ثُمَّ قَالَ : " لَا يُقْتَلَنَّ قُرَشِيٌّ بَعْدَ هَذَا صَبْرًا "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه, وفيه: أبو معشر نجيح ,وهو ضعيف .

10250. Sâib b. Yezîd der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Hatal'ı Kâbe örtüsünün altından çıkartıp öldürttüğünü gördüm. Sonra: *"Bundan sonra hiçbir Kureyşli idam edilerek öldürülmeyecek!"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Ma'şer Necîh bulunmaktadır.**

١٠٢٥١ – دَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْبِسْتِبَّانُ السُّرْمَرِيُّ بِهَا ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ الْبَجَلِيُّ ، حَدَّثَنَا سَعْدَانُ بْنُ الْوَلِيدِ ، صَاحِبُ السَّابِرِيِّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ يَوْمَ الْفَتْحِ ، وَكَانَ جَائِعًا ، فَقَالَتْ لَهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " إِنَّ أَصْهَارًا لِي قَدْ لَجَأُوا إِلَيَّ ، وَإِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ لا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ ، وَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَعْلَمَ بِهِمْ فَيَقْتُلَهُمْ ، فَاجْعَلْ مَنْ دَخَلَ دَارَ أُمِّ هَانِئٍ آمِنًا حَتَّى يَسْمَعُوا كَلامَ اللَّهِ ، فَآمَنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَارَتْ أُمُّ هَانِئٍ ، فَقَالَ : هَلْ عِنْدَكِ مِنْ طَعَامٍ نَأْكُلُهُ ؟ ، فَقَالَتْ : لَيْسَ عِنْدِي إِلا كِسَرٌ يَابِسَةٌ ، وَإِنِّي لأَسْتَحِي أَنْ أُقَدِّمَهَا إِلَيْكَ ، فَقَالَ : هَلُمِّي بِهِنَّ ، فَكَسَّرَهُنَّ فِي مَاءٍ ، وَجَاءَتْ بِمِلْحٍ ، فَقَالَ : هَلْ مِنْ إِدَامٍ ؟ ، فَقَالَتْ : مَا عِنْدِي يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِلا شَيْءٌ مِنْ خَلٍّ ، فَقَالَ : هَلُمِّيهِ ، فَصَبَّهُ عَلَى طَعَامِهِ ، فَأَكَلَ مِنْهُ ، ثُمَّ حَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، ثُمَّ قَالَ : نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ ، يَا أُمَّ هَانِئٍ ، لا يُقْفِرُ بَيْتٌ فِيهِ خَلٌّ " رواه الطبراني في الصغير, وفيه: سعدان بن الوليد, و لم أعرفه .

10251. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Mekke'nin) fethi günü amcası Ebû Talib'in kızı Ümmü Hâni'nin evine girdi. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) açtı. Ümmü Hâni: "Ya Resûlallah! Kocamdan, akrabam olan (Müşrik) bazı kimseler, bana sığınmış bulunuyorlar. Ali b. Ebî Talib ise, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmamaktadır! Ali'nin bunların yerini

[1] Hadisi Ahmed (4/424) rivayet etmiştir.

öğrenip kendilerini öldüreceğinden korkuyorum. Ümmü Hâni'nin evine girenlere, sığınanlara, Allah'ın kelamını dinlemeleri (fırsatı) için eman versen!" deyince: *"Ümmü Hâni'nin eman verdiğine, biz de eman verdik!"* buyurdu. Sonra da, Ümmü Hâni'ye: *"Senin yanında, yiyebileceğimiz bir şey var mı?"* diye sordu. Ümmü Hâni: "Yanımda kuru ekmek kırıntılarından başka bir şey yok! Onu da sana sunmaya utanırım!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları getir!"* buyurdu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onları ufalayıp suyun içine koydu. Ümmü Hâni tuz da getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biraz da katık var mı?"* diye sordu. Ümmü Hani: "Ya Resûlallah! Yanımda sirkeden başka bir şey yok!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Getir onu!"* buyurdu, yemeğinin üzerine döküp yedikten sonra, Yüce Allah'a hamdetti. Sonra: *"Sirke ne güzel katıktır! Ey Ümmü Hâni! Sirke bulunan ev yoksul olmaz!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde Sa'dân b. el-Velîd bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum.

١٠٢٥٢ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَوْمَ الْفَتْحِ قَاعِدًا وَأَبُو بَكْرٍ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِهِ بِالسَّيْفِ . رواه البزار, عن إسحاق بن وهب, وهو متروك .

10252. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre: Fetih gününde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturuyordu. Ebû Bekir elinde kılıçla başucunda duruyordu.

*Hadisi Bezzâr, metrûk bir ravi olan İshâk b. Vehb'den rivayet etmiştir.[1]

١٠٢٥٣ - وَبِهِ حَدَّثَنَا ابْنُ نَافِعٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ وَجَدَ بِهَا ثَلاثَمِائَةٍ وَسِتِّينَ صَنَمًا ، فَأَشَارَ بِعَصَاهُ إِلَى كُلِّ صَنَمٍ ، وَقَالَ : ﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ ، فَيَسْقُطُ الصَّنَمُ ، وَلَمْ يَمَسَّهُ . رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه, وفيه: عاصم بن عمر العمري, وهو متروك, ووثقه ابن حبان وقال : يخالف ويخطئ , وبقية رجاله ثقات .

10253. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye geldiği zaman içinde üç yüz altmış put buldu. Her bir puta asasıyla işaret edip: **"Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur"** (İsrâ Sur. 81) âyetini okumaya başladı. Böylece onlara dokunmadan putlar düşüp yıkılmaya başladı.

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1815) rivayet etmiş ve: "Hadisin Ebû Hureyre'den sadece bu kanalla rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

***Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde Âsım b. Amr bulunmaktadır ki; bu ravi metrûktur. İbn Hibbân bu raviyi güvenilir saymış ve: "Muhâlif rivayetler yanında hata da ederdi" demiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠٢٥٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ ، وَعَلَى الْكَعْبَةِ ثَلاثُ مِائَةِ صَنَمٍ وَسِتُّونَ صَنَمًا ، قَدْ شَدَّ لَهُمْ إِبْلِيسُ أَقْدَامَهُمْ بِالرَّصَاصِ ، فَجَاءَ وَمَعَهُ قَضِيبُهُ ، فَجَعَلَ يَهْوِي بِهِ إِلَى كُلِّ صَنَمٍ مِنْهَا ، فَيَخِرُّ لِوَجْهِهِ ، وَيَقُولُ : ﴿ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾ ، حَتَّى أَمَرَّ بِهِ عَلَيْهَا كُلِّهَا رواه الطبراني ورجاله ثقات, ورواه البزار باختصار .

10254. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fetih günü Mekke'ye girdiği sırada Kâbe'nin üzerinde üç yüz altmış put vardı. İblis bu putların ayaklarını kurşunla sabitlemişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elinde asasıyla geldi; bastonuyla her bir puta işaret etmeye başladı. İşaret ettiği her put yüzüstü yıkılmaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) asasıyla putlara işaret ederken: **"Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur"** (İsrâ Sur. 81) âyetini okuyordu. Hepsine işaret edip te yıkılıncaya kadar (asasıyla işaret etmeye) devam etti.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. Bezzâr da kısa metinle rivayet etmiştir.**[2]

١٠٢٥٥ – وعَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، قَالَ : لَمَّا فَتَحَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَكَّةَ بَعَثَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى نَخْلَةٍ ، وَكَانَتْ بِهَا الْعُزَّى ، فَأَتَاهَا خَالِدٌ ، وَكَانَتْ عَلَى ثَلاثِ سَمُرَاتٍ ، فَقَطَعَ السَّمُرَاتِ ، وَهَدَمَ الْبَيْتَ الَّذِي كَانَ عَلَيْهَا ، ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ ، فَقَالَ : " ارْجِعْ فَإِنَّكَ لَمْ تَصْنَعْ شَيْئًا " ، فَرَجَعَ خَالِدٌ ، فَلَمَّا نَظَرَتْ إِلَيْهِ السَّدَنَةُ وَهُمْ حُجَّابُهَا أَمْعَنُوا فِي الْحِيَلِ ، يَقُولُونَ : يَا عُزَّى خَبِّلِيهِ ، يَا عُزَّى عَوِّرِيهِ فَأَتَاهَا خَالِدٌ ، فَإِذَا امْرَأَةٌ عُرْيَانَةٌ نَاشِرَةٌ شَعْرَهَا تَحْثُوا التُّرَابَ عَلَى رَأْسِهَا ، فَعَمَّمَهَا بِالسَّيْفِ حَتَّى قَتَلَهَا ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ ، قَالَ : " تِلْكَ الْعُزَّى " رواه الطبراني, وفيه :يحيى بن المنذر ,وهو ضعيف .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 13643) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 10656) ve Bezzâr (no. 1825) rivayet etmiştir.

10255. Ebû't-Tufayl anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'yi fethedince Hâlid b. el-Velîd'i Nahle vadisine gönderdi. Müşriklerin bir putu olan "Uzzâ" bu vadide bulunuyordu. Hâlid, ağaç üzerinde olan bu üç putun yanına geldi. Ağaçları kesip onun için yapılmış olan evi de yıktı. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip yaptıklarını haber verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geri dön! Çünkü sen daha bir şey yapmamışsın!"* buyurdu. Bunun üzerine Hâlid geri döndü. Uzzâ'nın bakıcıları -ki bunlar kapısının bekçileriydi- Hâlid'in geldiğini görünce: "Ey Uzzâ! Onu delirt! Ey Uzzâ! Onu körelt!" diyerek dağa çekildiler. O sırada, çırılçıplak, saçı başı darmadağınık, başına toprak saçan bir kadın Hâlid'in karsına çıkıverdi. Hâlid onu kılıçla vurup öldürdü. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp Uzzâ'yı öldürdüğünü bildirince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet! İşte o (öldürdüğün kadın), Uzzâ'dır!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. el-Münzir bulunmaktadır.[1]

١٠٢٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَبِيبٍ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ ، أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ مَرَّ عَلَى اللاتِ ، فَقَالَ :

كُفْرَانَكِ لا سُبْحَانَكِ   إِنِّي رَأَيْتُ اللهَ قَدْ أَهَانَكِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أنه مرسل.

10256. Abdullah b. Habîb Ebû Abdirrahman es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Hâlid b. el-Velîd, (müşriklerin bir putu olan) Lât'a uğradığı zaman şöyle demiştir:

Ey Lât! Sana küfrediyor, seni tenzih etmiyorum!

Allah'ın seni alçaltmış olduğunu görüyorum!

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ancak hadis mürseldir.[2]

١٠٢٥٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِعُثْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ يَوْمَ الْفَتْحِ : " آتِنِي بِمِفْتَاحِ الْكَعْبَةِ " ، فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ يَنْتَظِرُهُ ، حَتَّى أَنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ

---

1 Hadisi Ebû Ya'la (no. 9 02) sahih bir senedle rivayet etmiştir.

2 Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (23/163) rivayet etmiştir.

الْعَرَق ، وَيَقُولُ : " مَا يَحْبِسَهُ ؟ " فَسَعَى إِلَيْهِ رَجُلٌ ، وَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ الَّتِي عِنْدَهَا الْمِفْتَاحُ – وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ : أُمُّ عُثْمَانَ – تَقُولُ : إِنَّهُ إِنْ أَخَذَهُ مِنْكُمْ لَمْ يُعْطِيكُمُوهُ أَبَدًا ، فَلَمْ يَزَلْ بِهَا عُثْمَانُ حَتَّى أَعْطَتْهُ الْمِفْتَاحَ ، وَانطَلَقَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَفَتَحَ الْبَابَ ، ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ ، ثُمَّ خَرَجَ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَجَلَسَ عِنْدَ السِّقَايَةِ ، فَقَالَ لَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَئِنْ كُنَّا أُوتِينَا النُّبُوَّةَ ، وَأُعْطِينَا السِّقَايَةَ ، وَأُعْطِينَا الْحِجَابَةَ ، مَا قَوْمٌ بِأَعْظَمَ نَصِيبًا مِنَّا ، قَالَ : وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَرِهَ مَقَالَتَهُ ، ثُمَّ دَعَا عُثْمَانَ بْنَ طَلْحَةَ فَدَفَعَ إِلَيْهِ الْمِفْتَاحَ ، وَقَالَ : " غَيِّبُوهُ " ، قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ : فَحَدَّثْتُ بِهِ ابْنَ عُيَيْنَةَ ، فَقَالَ : أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ ، أَحْسِبُهُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ يَوْمَئِذٍ حِينَ كَلَّمَهُ فِي الْمِفْتَاحِ : " إِنَّمَا أَعْطَيْتُكُمْ مَا تُرْزَءُونَ وَلَمْ أُعْطِكُمْ مَا تَرْزَءُونَ " يَقُولُ : أَعْطَيْتُكُمُ السِّقَايَةَ لأَنَّكُمْ تَغْرَمُونَ فِيهَا ، وَلَمْ أُعْطِكُمُ الْبَيْتَ ، أَيْ أَنَّهُمْ يَأْخُذُونَ مِنْ هَدِيَّتِهِ ، هَذَا قَوْلُ عَبْدِ الرَّزَّاقِ . رواه الطبراني مرسلا ورجاله رجال الصحيح .

10257. Zührî'nin bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) fetih günü Osmân b. Talha'ya: *"Kâbe'nin anahtarını bana getir!"* diye emir buyurdu. Osmân, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelmekte geç kaldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakta durup onu bekliyordu. Öyle ki, onu beklerken sıcaktan inci taneleri gibi alnından ter akıyor ve: *"Onu alıkoyan nedir? (Neden geç kaldı acaba?)"* diyordu. Bu arada bir adam (kendisini çağırmak için) onun yanına gitti. Yanında anahtarın bulunduğu kadın -bu kadının Osmân'ın annesi olduğunu söylediğini sanıyorum-: "O sizden anahtarı alırsa, artık hiçbir zaman onu size vermeyecektir!" diyordu. Osmân, kendisine anahtarı verinceye kadar anasına rica ve ısrarda bulundu. Anahtarı alınca koşarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) getirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kapıyı açıp Kâbe'ye girdi. Sonra çıkıp insanlarla beraber sikâye'de (Zemzem suyu içirilen yerde) oturdu. Ali b. Ebî Tâlib, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ya Resûlallah! Bize nübüvvet, hacılara su dağıtma (*sikâye*) hizmeti ve Beytullah perdedarlığı (*hicâbe*) hizmeti verilmiştir! Bizden daha büyük bir nasibe sahip olan kimse yoktur!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ali'nin bu konuşmasından hoşlanmamıştı. Sonra Osmân b. Talha'yı çağırıp anahtarı kendisine verip: *"Anahtarı saklayın!"* buyurdu.

Abdurrezzâk ekledi: Bu hadisi İbn Uyeyne'ye aktardım, İbn Uyeyne: "İbn Cüreyc, sanırım İbn Ebî Muleyke'den naklederek, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) -Ali onunla anahtar konusunda konuştuğu zaman-

Ali'ye: *"Sizin hizmet vereceğiniz şeyleri size verdim! Kazanç elde edeceğiniz şeyleri değil!"* buyurdu" dedi. Abdurrezzâk der ki: Yani: "Size hacılara su dağıtma (*sikâye*) hizmetini verdim; çünkü bunda (kendinizden masraf yaparak) hizmet veriyorsunuz! Beyt'in anahtarını size vermedim! Yani (anahtarın sahipleri) Kâbe'nin hediyelerinden alırlar!" demek istemiştir.

*Hadisi Taberânî mürsel olarak rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. [1]

١٠٢٥٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الْفَتْحِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُحَارِبِ بْنِ فِهْرٍ كُرْزُ بْنُ جَابِرٍ "

10258. Urve'nin bildirdiğine göre -Fetih gününde Müslümanlardan şehit olanlardan- Kureyş kabilesinin Benû Muhârib b. Fihr kolundan: Kürz b. Câbir (fetih gününde şehit olmuştur)

١٠٢٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ ، ثنا أَبُو تُمَيْلَةَ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ يَزِيدَ النَّحْوِيِّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " شَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ أَلْفٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير يزيد النحوي وعبد الله بن أحمد بن حنبل, وكلاهما ثقة .

10259. İbn Abbâs demiştir ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Benû Süleym'den bin kişi Mekke fethine katılmıştır.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Yezîd en-Nahvî ve Abdullah b. Ahmed dışında diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Bu ikisi ise güvenilir kimselerdir.

١٠٢٦٠ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ صَاحِبُ الْمَغَازِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُثْمَانَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : " شَهِدَ الْفَتْحَ أَلْفٌ وَثَمَانُ مِائَةٍ مِنْ جُهَيْنَةَ ، وَأَلْفٌ مِنْ مُزَيْنَةَ ، وَتِسْعُ مِائَةٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ ، وَأَرْبَعُ مِائَةٍ وَنَيِّفٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ ، وَأَرْبَعُ مِائَةٍ وَنَيِّفٌ مِنْ أَسْلَمَ "

رواه الطبراني, وفيه: إبراهيم بن عثمان أبو شيبة, وهو متروك .

10260. İbn Abbâs demiştir ki: Cüheyne kabilesinden bin sekiz yüz kişi, Müzeyne kabilesinden bin kişi, Benû Süleym'den dokuz yüz kişi, Benû Ğifâr'dan dört yüz küsur kişi ve Eslem kabilesinden dört yüz küsur kişi Mekke fethine katılmıştır.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8395) rivayet etmiştir.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbrâhîm b. Osmân Ebû Şeybe bulunmaktadır ki; bu ravi metruktur.**

١٠٢٦١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى حَفْصَةَ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ الْفَتْحُ فِى ثَلاَثَ عَشْرَةَ خَلَتْ مِنْ رَمَضَانَ. رواه أحمد ورجاله ثقات .

10261. İbn Abbâs der ki: "Mekke'nin fethi, Ramazan ayının on üçüncü gününde gerçekleşti."

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]**

١٠٢٦٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ مَكَّةُ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " كُفُّوا السِّلاَحَ إِلاَّ خُزَاعَةَ عَنْ بَنِى بَكْرٍ .فَأَذِنَ لَهُمْ حَتَّى صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ قَالَ كُفُّوا السِّلاَحَ . فَلَقِىَ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ رَجُلاً مِنْ بَنِى بَكْرٍ مِنْ غَدٍ بِالْمُزْدَلِفَةِ فَقَتَلَهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ خَطِيباً فَقَالَ وَرَأَيْتُهُ وَهُوَ مُسْنِدٌ ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ قَالَ إِنَّ أَعْدَى النَّاسِ عَلَى اللهِ مَنْ قَتَلَ فِى الْحَرَمِ أَوْ قَتَلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ أَوْ قَتَلَ بِذُحُولِ الْجَاهِلِيَّةِ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ فُلاَناً ابْنِى. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ دَعْوَةَ فِى الإِسْلاَمِ ذَهَبَ أَمْرُ الْجَاهِلِيَّةِ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الأَثْلَبُ . قَالُوا وَمَا الأَثْلَبُ قَالَ الْحَجَرُ . قَالَ وَقَالَ لاَ صَلاَةَ بَعْدَ الْغَدَاةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلاَ صَلاَةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ قَالَ وَلاَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا وَلاَ عَلَى خَالَتِهَا"

قلت : في الصحيح منه النهي عن الصلاة بعد الصبح وفي السنن بعضه .رواه أحمد ورجاله ثقات .

10262. Amr b. Şuayb, babasından, o da dedesinden nakletmiştir: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin fethi nasip olunca: *"Elinizi silahtan çekiniz! (yani silah kullanmayınız!) Ancak Huzâa kabilesinin Bekr oğullarına karşı silah kullanmasına izin verilmiştir!"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını kılıncaya kadar Huzâa kabilesinin Bekr oğullarına karşı silah kullanmasına izin verdi. Sonra: *"Elinizi silahtan çekiniz!"* buyurdu. Ertesi gün Huzâa kabilesinden bir adam Müzdelife'de Bekr'den bir adamı görüp öldürdü. Bu durum Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bildirilince kalkıp hitap ederek -Ravi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sırtını Kâbe'ye dayadığını gördüm" dedi.- : *"Allah'a karşı en fazla haddi aşan kişi, Harem bölgesinde adam öldüren veya katilinden (akrabasını öldürenden) başkasını öldüren veya Cahiliye*

[1] Hadisi Ahmed (1/276, no. 2500) rivayet etmiştir.

düşmanlığıyla (taassubuyla) adam öldürendir!" buyurdu. Bir adam kalkıp: "Falan benim oğlumdur" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'da nesep iddiası yoktur! Cahiliye işi artık bitti! Çocuk (doğduğu) yatağa aittir, zina edene de mahrumiyet vardır!"* buyurdu. (O zaman) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar namaz yoktur! İkindi namazından sonra güneş batıncaya kadar da namaz yoktur!"* buyurdu. Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadına halası ve teyzesi üzerine nikâh kıyılmaz!"* buyurdu.

*Derim ki: Hadisin sabah namazından sonra namaz kılmayı yasaklayan kısmı, *Sahîh*'te geçmiştir. Bir kısmı da *Sünen*'de irad edilmiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٦٣ – حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُمْ يَوْمَ الْفَتْحِ : " إِنَّ هَذَا الْعَامَ الْحَجُّ الأَكْبَرُ ، قَدِ اجْتَمَعَ حَجُّ الْمُسْلِمِينَ وَحَجُّ الْمُشْرِكِينَ فِي ثَلاثِ أَيَّامٍ مُتَتَابِعَاتٍ ، وَاجْتَمَعَ حَجُّ النَّصَارَى وَالْيَهُودِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ مُتَتَابِعَاتٍ ، وَلَمْ يَجْتَمِعْ مُنْذُ خُلِقَتِ السَّمَوَاتُ وَالأَرْضُ ، وَلا يَجْتَمِعُ بَعْدَ الْعَامِ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ " رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

10263. Semura b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullàh (sallallahu aleyhi vesellem) fetih gününde onlara şöyle buyurmuştur: *"Bu yıl, Hacc-ı Ekber (büyük hac) yılıdır! Müslümanların haccı ve müşriklerin haccı, peş peşe gelen üç günde bir araya gelmiştir! Hıristiyanların ve Yahudilerin haccı da peş peşe gelen altı günde bir araya gelmiştir! Hâlbuki göklerin ve yerin yaratıldığı günden beri bir araya (aynı zamana denk) gelmemişti. Bu yıldan sonra da kıyamet kopuncaya kadar bir araya (aynı zamana denk) gelmez!"* buyurdu.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yûsuf b. Hâlid es-Semtî bulunmaktadır.[2]

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 6681) rivayet etmiştir. Sabah namazından sonra namaz kılmayı yasaklayan *Sahîhayn*'de İbn Amr'dan rivayet edilen hadis yoktur. Tirmizî de (1/161) bu hadise işaret etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1862) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 7040) rivayet etmiştir. Bezzâr: "Hadisin Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

(بَابُ غَزْوَةِ حُنَيْنَ)

Huneyn Savaşı

١٠٢٦٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ شُعَيْبٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ الْمَخْرَمِيُّ ، نَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ ، نَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ غُلَامٌ مِنَّا مِنَ الأَنْصَارِ يَوْمَ حُنَيْنٍ : لَنْ نُهْزَمَ الْيَوْمَ مِنْ قِلَّةٍ . فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ لَقِينَا عَدُوَّنَا فَانْهَزَمَ الْقَوْمُ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَةٍ لَهُ ، وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذٌ بِلِجَامِهَا ، وَالْعَبَّاسُ عَمُّهُ آخِذٌ بِغَرْزِهَا ، وَكُنَّا فِي وَادٍ دَهِسٍ ، فَارْتَفَعَ النَّقْعُ ، فَمَا مِنَّا مِنْ أَحَدٍ يُبْصِرُ كَفَّهُ ، إِذَا شَخْصٌ قَدْ أَقْبَلَ فَقَالَ لَهُ : إِلَيْكَ مَنْ أَنْتَ ؟ قَالَ : أَنَا أَبُو بَكْرٍ ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ، وَبِهِ بِضْعَةَ عَشَرَ ضَرْبَةً ، ثُمَّ إِذَا شَخْصٌ قَدْ أَقْبَلَ ، فَقَالَ : إِلَيْكَ ، مَنْ أَنْتَ ؟ فَقَالَ : عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ، وَبِهِ بِضْعَةَ عَشَرَ ضَرْبَةً ، وَإِذَا شَخْصٌ قَدْ أَقْبَلَ وَبِهِ بِضْعَةٌ وَعِشْرُونَ ضَرْبَةً ، فَقَالَ : إِلَيْكَ مَنْ أَنْتَ ؟ فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ، ثُمَّ إِذَا شَخَصَ قَدْ أَقْبَلَ وَبِهِ بِضْعَةَ عَشَرَ ضَرْبَةً فَقَالَ : إِلَيْكَ ، مَنْ أَنْتَ ؟ فَقَالَ : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي ، ثُمَّ أَقْبَلَ النَّاسُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلَا رَجُلٌ صَيِّتٌ يَنْطَلِقُ ، فَيُنَادِي فِي الْقَوْمِ ؟ " فَانْطَلَقَ رَجُلٌ فَصَاحَ ، فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ وَقَعَ صَوْتُهُ فِي أَسْمَاعِهِمْ ، فَأَقْبَلُوا رَاجِعِينَ ، فَحَمَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَمَلَ الْمُسْلِمُونَ مَعَهُ . فَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ وَانْحَازَ دُرَيْدُ بْنُ الصِّمَّةِ عَلَى جُبَيْلٍ ، أَوْ قَالَ : عَلَى أَكَمَةٍ فِي زُهَاءِ سِتِّ مِائَةٍ ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ الْقَوْمِ : أَرَى وَاللَّهِ كَتِيبَةً قَدْ أَقْبَلَتْ ، قَالَ : خَلُّوهُمْ لِي ، قَالَ : سِيمَاهُمْ كَذَا ، مِنْ هَيْئَتِهِمْ كَذَا ، قَالَ : لَا بَأْسَ عَلَيْكُمْ ، قُضَاعَةُ مُنْطَلِقَةٌ فِي آثَارِ الْقَوْمِ ، قَالُوا : نَرَى وَاللَّهِ كَتِيبَةً خَشْنَاءَ قَدْ أَقْبَلَتْ ، قَالَ : خَلُّوهُمْ لِي قَالَ : سِيمَاهُمْ كَذَا ، مِنْ هَيْئَتِهِمْ كَذَا ، قَالَ : لَا بَأْسَ عَلَيْكُمْ ، هَذِهِ سُلَيْمٌ ، ثُمَّ قَالُوا : نَرَى فَارِسًا قَدْ أَقْبَلَ . قَالَ : وَيْلَكُمْ ! وَحْدَهُ ؟ قَالُوا : وَحْدَهُ . قَالَ : خَلُّوهُ لِي ، قَالُوا : مُعْتَجِرًا بِعِمَامَةٍ سَوْدَاءَ ، قَالَ دُرَيْدٌ : ذَاكَ وَاللَّهِ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ ، وَهُوَ وَاللَّهِ قَاتِلُكُمْ وَمُخْرِجُكُمْ مِنْ مَكَانِكُمْ هَذَا ، قَالَ : فَالْتَفَتَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ : عَلَامَ يُتْرَكُ هَؤُلَاءِ هَهُنَا ؟ فَمَضَى وَمَنِ اتَّبَعَهُ ، فَقَتَلَ زُهَاءَ ثَلَاثَ مِائَةٍ ، وَجَزَّ رَأْسَ دُرَيْدِ بْنِ الصِّمَّةِ ، فَجَعَلَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ

رواه البزار, وفيه: علي بن عاصم بن صهيب, وهو ضعيف لكثرة غلطه وتماديه فيه وقد وثق, وبقية رجاله ثقات .

10264. Enes anlatmaktadır: Huneyn savaşında Ensâr'dan bir genç: "Biz artık sayı azlığı sebebiyle hezimete uğrayacak değiliz!" dedi. Fazla zaman geçmeden düşmanımızla karşılaştık ve hezimete uğradık. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) katırının üzerine binmişti. Ebû Süfyân b. el-Hâris katırın yularını, amcası Abbâs ise katırın üzengisini tutmuştu. O sırada kumlu bir vadide bulunuyorduk, öyle bir toz kalktı ki, hiçbirimiz elini göremiyordu. Biz o haldeyken bir adam çıkageldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelen kişiye: *"Çekil! Sen kimsin?"* diye sorunca: "Anam babam sana feda olsun! Ebû Bekir" dedi. O zaman vücudunda on küsur yara vardı. Sonra bir kişi daha çıkageldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelen kişiye: *"Çekil! Sen kimsin?"* diye sorunca: "Anam babam sana feda olsun! Ömer b. el-Hattâb" dedi. Yine vücudunda on küsur yara vardı. Sonra vücudunda yirmi küsur yara bulunan bir kişi daha çıkageldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelen kişiye: *"Çekil! Sen kimsin?"* diye sorunca: "Anam babam sana feda olsun! Osmân b. Affân" dedi. Sonra vücudunda on küsur yara bulunan bir kişi daha çıkageldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelen kişiye: *"Çekil! Sen kimsin?"* diye sorunca: "Anam babam sana feda olsun! Ali b Ebî Tâlib" dedi. Sonra insanlar gelip toplanmaya başladılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara seslenecek, sesi gür olan bir adam yok mu?"* buyurdu. Bir adam gidip insanlara seslendi. Sesi kulaklarına ulaşınca dönüp geldiler (Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafında toplandılar). Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanın üzerine yürüdü, Müslümanlar da onunla birlikte düşmanın üzerine yürüdüler. Bu saldırı karşısında müşrikler hezimete uğradı. Düreyd b. es-Sımme de bir dağa çekildi. Veya ravi: "yaklaşık altı yüz kişiyle birlikte bir tepeye çekildi" dedi. Kendisiyle beraber bulunanlardan biri: "Vallahi, bir birliğin geldiğini görüyorum" deyince Düreyd: "Onları bana bırakın!" dedi. Adam: "Simaları ve şekilleri şöyle şöyledir" deyince: "Onlardan size zarar gelmez! Bunlar Kudâa kabilesi, topluluğu takip ediyor!" dedi. Sonra tekrar: "Vallahi, büyük bir birliğin geldiğini görüyoruz" dediler. Düreyd: "Onları bana bırakın!" dedi. Adam: "Simaları ve şekilleri şöyle şöyledir" deyince: "Onlardan size zarar gelmez! Bu Süleym kabilesidir!" dedi. Sonra: "Bir süvarinin geldiğini görüyoruz" dediler. Düreyd: "Yazıklar olsun size! Tek başına mı geliyor?" diye sorunca: "Evet tek başına geliyor" dediler. Düreyd: "Onu da bana bırakın!" deyince: "Bu süvari siyah bir sarık sarmış" dediler. Düreyd: "Vallahi, bu Zübeyr b. el-Avvâm'dır! Vallahi o, sizi öldürüp bu yerinizden çıkaracaktır!" dedi. Bu arada Zübeyr onlara doğru dönüp: "Bunlar neden burada bırakılıyor?" deyip kendisi ve

beraberinde bulunanlar onların üzerine yürüdüler ve onlardan yaklaşık üç yüz kişiyi öldürdüler. Zübeyr de Düreyd b. es-Sımme'nin kellesini kesip sürüyerek O'nun önüne koydu.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Ali b. Âsım b. Suhayb bulunmaktadır ki; bu ravinin hatası çok olup hatasına ısrarından dolayı zayıf sayılmakla birlikte başkalarınca güvenilir sayılmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٦٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا اسْتَقْبَلْنَا وَادِيَ حُنَيْنٍ قَالَ انْحَدَرْنَا فِي وَادٍ مِنْ أَوْدِيَةِ تِهَامَةَ أَجْوَفَ حَطُوطٍ إِنَّمَا نَنْحَدِرُ فِيهِ انْحِدَاراً قَالَ وَفِي عَمَايَةِ الصُّبْحِ وَقَدْ كَانَ الْقَوْمُ كَمَنُوا لَنَا فِي شِعَابِهِ وَفِي أَجْنَابِهِ وَمَضَايِقِهِ قَدْ أَجْمَعُوا وَتَهَيَّأُوا وَأَعَدُّوا قَالَ فَوَاللَّهِ مَا رَاعَنَا وَنَحْنُ مُنْحَطُّونَ إِلاَّ الْكَتَائِبُ قَدْ شَدَّتْ عَلَيْنَا شَدَّةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ وَانْهَزَمَ النَّاسُ رَاجِعِينَ فَاسْتَمَرُّوا لاَ يَلْوِي أَحَدٌ مِنْهُمْ عَلَى أَحَدٍ وَانْحَازَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ الْيَمِينِ ثُمَّ قَالَ " إِلَيَّ أَيُّهَا النَّاسُ هَلُمَّ إِلَيَّ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ فَلاَ شَيْءَ احْتَمَلَتِ الإِبِلُ بَعْضُهَا بَعْضاً فَانْطَلَقَ النَّاسُ إِلاَّ أَنَّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَهْطاً مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ غَيْرَ كَثِيرٍ وَفِيمَنْ ثَبَتَ مَعَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَابْنُهُ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ وَرَبِيعَةُ بْنُ الْحَارِثِ وَأَيْمَنُ بْنُ عُبَيْدٍ وَهُوَ ابْنُ أُمِّ أَيْمَنَ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ وَرَجُلٌ مِنْ هَوَازِنَ عَلَى جَمَلٍ لَهُ أَحْمَرَ فِي يَدِهِ رَايَةٌ لَهُ سَوْدَاءُ فِي رَأْسِ رُمْحٍ طَوِيلٍ لَهُ أَمَامَ النَّاسِ وَهَوَازِنُ خَلْفَهُ فَإِذَا أَدْرَكَ طَعَنَ بِرُمْحِهِ وَإِذَا فَاتَهُ النَّاسُ رَفَعَ لِمَنْ وَرَاءَهُ فَاتَّبَعُوهُ.

10265. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Huneyn vadisine yaklaştığımız zaman, Tihâme vadilerinden boş ve eğimli bir vadide yuvarlanır gibi hızla indik. O vadi çok eğimli olduğundan başka şekilde inilmiyordu. Oraya sabahın karanlığında ulaştık; düşman bu vadinin eteklerinde, dar boğazlarında ve geçitlerinde bize pusu kurmuştu. Toplanıp silahlanarak hazırlık yapmışlardı. Vadinin içine doğru inerken düşman birliklerinin bir anda üzerimize saldırması bizi dehşete düşürdü ve insanlar geriye doğru kaçmaya başladı. Bu durum bir müddet böyle devam etti, kimse kimseye aldırış etmeden dağılıyordu. Bu arada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sağa doğru kayıp: *"Ey insanlar! Bana doğru gelin! Ben, Allah'ın Resûlüyüm! Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im!"* diye seslendi. O sırada develer birbirine girip insanlar dağıldılar. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sadece Ensâr ve Muhacirlerden bir topluluk ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ehl-i Beyt'i kaldı. Bunlar da çok değildi

(küçük bir topluluktu). Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sebat gösterenler arasında Ebû Bekir ve Ömer de vardı. Ehl-i Beyt'inden ise; Ali b. Ebî Tâlib, Abbâs b. Abdilmuttalib ve oğlu Fadl b. Abbâs, Ebû Süfyân b. el-Hâris, Rabîa b. el-Hâris, Eymen b. Ubeyd -ki bu Ümmü Eymen'in oğludur- ve Usâme b. Zeyd bulunuyordu. (Ravi) der ki: (Bu arada) Hevâzin kabilesinden bir adam kendisine ait kırmızı bir deve üzerinde olduğu halde elinde uzun bir mızrağın başına taktığı siyah bir sancak taşıyor ve insanların önünden gidiyordu. Hevâzin kabilesi de arkasından gidiyordu. Yetiştiği kimseye mızrağını saplıyordu, insanlar kendisini geçerse de sancağı kaldırarak arkadakilerin kendisine tâbi olmasını sağlıyordu.[1]

١٠٢٦٦ - قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ وَحَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِيهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَيْنَا ذَلِكَ الرَّجُلُ مِنْ هَوَازِنَ صَاحِبُ الرَّايَةِ عَلَى جَمَلِهِ ذَلِكَ يَصْنَعُ مَا يَصْنَعُ إِذْ هَوَى لَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ يُرِيدَانِهِ قَالَ فَيَأْتِيهِ عَلِيٌّ مِنْ خَلْفِهِ فَضَرَبَ عُرْقُوبَيِ الْجَمَلِ فَوَقَعَ عَلَى عَجُزِهِ وَوَثَبَ الأَنْصَارِيُّ عَلَى الرَّجُلِ فَضَرَبَهُ ضَرْبَةً أَطَنَّ قَدَمَهُ بِنِصْفِ سَاقِهِ فَانْجَعَفَ عَنْ رَحْلِهِ وَاجْتَلَدَ النَّاسُ فَوَاللَّهِ مَا رَجَعَتْ رَاجِعَةُ النَّاسِ مِنْ هَزِيمَتِهِمْ حَتَّى وَجَدُوا الأَسْرَى مُكَتَّفِينَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أحمد وأبو يعلى وزاد : وصرخ حين كانت الهزيمة كلدة وكان أخا صفوان ابن أمية يومئذ مشركا في المدة التي ضرب له رسول الله صلى الله عليه و سلم : ألا بطل السحر اليوم فقال له صفوان : اسكت فض الله فاك فوالله لأن يربني رجل من قريش أحب إلي من أن يربني رجل من هوزان .

ورواه البزار باختصار وفيه ابن إسحاق وقد صرح بالسماع في رواية أبو يعلى وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

10266. Câbir b. Abdillah (devam ederek) anlatmaktadır: Hevâzin kabilesinden sancak sahibi olan o adam devesi üzerinde dehşet saçarken, Ali b. Ebî Tâlib ve Ensâr'dan bir adam onu öldürmek üzere saldırdılar. (Râvi) der ki: Ali b. Ebî Tâlib, adamın arkasından saldırıp kılıcıyla devenin bacaklarına vurup kesti; böylece devenin arka kısmı yere düştü. Ensârî de adamın üzerine atlayarak şiddetli bir şekilde vurup ayağını kesince adam devesinin üzerinden kayarak düştü, insanlar da çarpışmaya başladı. Allah'a yemin olsun ki, insanlardan

[1] Hadisi Ahmed (3/376), Bezzâr (no. 1834) muhtasar olarak ve Ebû Ya'la (no. 1862) rivayet etmiştir.

kaçmış bulunanlar döndükleri zaman esirleri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bağlanmış halde budular.

*Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'la rivayet etmiştir. Ebû Ya'la şu ibareyi de eklemiştir: "Müslümanlar hezimete uğrayınca Safvân b. Umeyye'nin kardeşi Kilde –ki Safvân o zaman müşrikti, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine vermiş olduğu mühlette bulunuyordu–: "Bugün sihir bozuldu!" dedi. Safvân ona: "Sus! Allah ağzını kurutsun! Vallahi, Kureyş kabilesinden bir adamın bana terbiye vermesi (üzerime hâkim olması), Havâzin kabilesinden bir adamın bana terbiye vermesinden (üzerime hâkim olmasından) bana daha sevimli gelir!" dedi.

Hadisi aynı zamanda Bezzâr da rivayet etmiş olup senedinde İbn İshâk bulunmaktadır ki; Ebû Ya'la'nın rivayetinde hadisi hocasından işittiğini açıkça söylemiştir. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٢٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ حَصِيرَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْعُودٍ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ فَوَلَّى عَنْهُ النَّاسُ وَثَبَتَ مَعَهُ ثَمَانُونَ رَجُلاً مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ فَنَكَصْنَا عَلَى أَقْدَامِنَا نَحْواً مِنْ ثَمَانِينَ قَدَماً وَلَمْ نُوَلِّهِمُ الدُّبُرَ وَهُمُ الَّذِينَ أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةَ قَالَ وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَتِهِ يَمْضِي قُدُماً فَحَادَتْ بِهِ بَغْلَتُهُ فَمَالَ عَنِ السَّرْجِ فَقُلْتُ لَهُ ارْتَفِعْ رَفَعَكَ اللهُ. فَقَالَ نَاوِلْنِي كَفّاً مِنْ تُرَابٍ فَضَرَبَ بِهِ وُجُوهَهُمْ فَامْتَلأَتْ أَعْيُنُهُمْ تُرَاباً ثُمَّ قَالَ أَيْنَ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ . قُلْتُ هُمْ أُولاَءِ. قَالَ اهْتِفْ بِهِمْ . فَهَتَفْتُ بِهِمْ فَجَاءُوا وَسُيُوفُهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ كَأَنَّهَا الشُّهُبُ وَوَلَّى الْمُشْرِكُونَ أَدْبَارَهُمْ رواه أحمد والبزار والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح غير الحارث بن حصيرة، وهو ثقة .

10267. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Huneyn savaşında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberdim. İnsanlar onu bırakıp dağıldılar. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Muhacir ve Ensâr'dan seksen kişi civarında bir grup direniş gösterdiler. O zaman seksen adım kadar gerisingeri gittik, ama yine de onlara karşı sırtımızı dönmedik (kaçmadık). İşte bunların üzerine Yüce Allah, sekineyi (huzur ve güven duygusunu) indirmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) katırının üzerinde öne doğru yürürken katırı bir tarafa çekilmeye başlayınca eyerin üzerinden kayar gibi olunca O'na: "Katırın sırtına yüksel! Allah seni yükseltsin!" dedim. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana bir avuç toprak ver"* buyurdu. Toprağı alıp düşmanın yüzlerine doğru serpince gözleri toprakla doldu. Sonra: *"Ensâr ve Muhacirler nerede?"* diye sorunca: "İşte oradalar" dedim. Resûlullah

[1] Hadisi Ahmed (3/376-377) ve Ebû Ya'la (no. 1863) rivayet etmiştir.

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları çağır!"* diye emir buyurdu. Onlara seslendim; kılıçları ellerinde ateş gibi parlayarak geldiler. (Müşrikler onların geri geldiklerini görünce) arkalarını dönüp kaçtılar.

***Hadisi Ahmed, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup Hâris b. Hasîra dışında kalan Ahmed'in ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Bu ravi ise güvenilir biridir.**

١٠٢٦٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَوَّامِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ , وَأَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ ، وَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنَادَى : يَا أَصْحَابَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ، يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ اسْتَحَرَّ النِّدَاءُ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ، فَلَمَّا سَمِعُوا النِّدَاءَ أَقْبَلُوا ، فَوَاللَّهِ مَا شَبَّهْتُهُمْ إِلا إِلَى الإِبِلِ تَجِيءُ إِلَى أَوْلادِهَا ، فَلَمَّا الْتَقَوُا الْتَحَمَ الْقِتَالُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الآنَ حَمِيَ الْوَطِيسُ " , وَأَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصًى أَبْيَضَ فَرَمَى بِهِ ، وَقَالَ : " هُزِمُوا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ " ، وَكَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ أَشَدَّ النَّاسِ قِتَالا بَيْنَ يَدَيْهِ

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, ورجالهما رجال الصحيح غير عمران بن داور وهو أبو العوام وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه ابن معين وغيره .

10268. Enes anlatıyor: Huneyn savaşı olduğu zaman insanlar (ashâbı) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından dağıldılar. Yanında sadece Abbâs b. Abdilmuttalib ve Süfyân b. el-Hâris kaldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Bakara suresinin ashabı! Ey Ensâr cemaati!" diye seslenilmesini emretti. Sonra bu çağrı, Hâris b. el-Hazrec oğulları arasında yayıldı. Nidayı duyunca Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) doğru geldiler. Allah'a yemin olsun ki, onları yavrularına (merhamet duyarak) koşan develerden başka bir şeye benzetmedim! Müslümanlar düşmanla karşılaşınca savaş şiddetlendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Savaş, şimdi kızıştı!"* buyurdu ve bir avuç beyaz çakıl alarak düşmana karşı fırlatıp: *"Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki, hezimete uğradılar!"* buyurdu. O gün Ali b. Ebî Tâlib, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde, insanların en şiddetli çarpışanı idi.

***Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup İmrân b. Devvâr dışında kalan ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Bu ravi, Ebû'l-Avvâm'dır, İbn Hibbân ve başkası bu raviyi güvenilir saymış, İbn Maîn ve başkası da zayıf addetmiştir.**

١٠٢٦٩ – حَدَّثَنَا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ ، وَصَفْوَانُ بْنُ الْمُغَلِّسِ ، قَالا : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ صُهَيْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : تَفَرَّقَ النَّاسُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ

، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَوْمَ حُنَيْنٍ ، فَلَمْ يَبْقَ مَعَهُ إلا رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ : زَيْدٌ ، وَهُوَ آخِذٌ بِعِنَانِ بَغْلَةِ رَسُولِ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، الشَّهْبَاءِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ : " وَيْحَكَ ، ادْعُ النَّاسَ " . فَنَادَى زَيْدٌ : أَيُّهَا النَّاسُ ، هَذَا رَسُولُ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَدْعُوكُمْ فَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ ، فَقَالَ : " ادْعُ الأَنْصَارَ " . فَنَادَى : يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ ، رَسُولُ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَدْعُوكُمْ فَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ . قَالَ : " وَيْحَكَ ، خُصَّ الأَوْسَ وَالْخَزْرَجَ " ، فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ الأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ ، هَذَا رَسُولُ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَدْعُوكُمْ ، فَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ . قَالَ : " وَيْحَكَ ، خُصَّ الْمُهَاجِرِينَ ؛ فَإِنَّ لِي فِي أَعْنَاقِهِمْ بَيْعَةً " قَالَ : فَحَدَّثَنِي بُرَيْدَةُ أَنَّهُ أَقْبَلَ مِنْهُمْ أَلْفٌ قَدْ طَرَحُوا الْجُفُونَ حَتَّى أَتَوْا رَسُولَ اللّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَشَوْا قِدَمًا حَتَّى فَتَحَ اللّهُ عَلَيْهِمْ .

رواه البزار ورجاله ثقات .

10269. Abdullah b. Büreyde'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Huneyn savaşında insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından dağıldı. Yanında Zeyd adlı biri dışında kimse kalmadı. Zeyd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) boz katırının yularını tutmuştu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Vay canına! İnsanları çağır!"* buyurunca Zeyd: "Ey insanlar! İşte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sizi çağırıyor!" diye seslendi. Ama kimse gelmedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ensâr'ı çağır"* buyurunca: "Ey Ensâr cemaati! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sizi çağırıyor!" diye seslendi. Yine kimse gelmeyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vay canına! Evs ve Hazrec'i çağır!"* buyurdu. Zeyd: "Ey Evs ve Hazrec topluluğu! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sizi çağırıyor!" diye seslendi. Ama yine kimse gelmedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vay canına! Muhacirleri çağır! Çünkü onların boyunlarında biatim vardır (bana söz vermişlerdir)"* buyurdu. (Ravi) der ki: Büreyde bana: "Onlardan bin kişi kılıçlarının kınlarını atarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiler. Yüce Allah onları muzaffer kılıncaya kadar ileri doğru yürüdüler" diye haber verdi.

***Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.** [1]

١٠٢٧٠ – حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عَمْرِ بْنِ سُكَيْنٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْمُثَنَّى ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ ثُمَامَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ حُنَيْنٍ : " حُزُّوهُمْ حَزًّا " ، وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْحَلْقِ

رواه البزار، ورجاله ثقات .

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1828) rivayet etmiş ve: "Bu hadisi sadece Büreyde'nin rivayet ettiğini biliyoruz" demiştir.

10270. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn gününde: *"Onları iyice sarsınız!"* buyurmuş ve eliyle boğazına işaret etmiştir.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٧١ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَمِّي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ ، ح وَحَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْحِنَّائِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالا : ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الشُّعَيْثِيُّ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ بَدَلٍ ، قَالَ : " شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ ، فَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ أَجْمَعُونَ إِلا الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، وَأَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ ، فَرَمَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُجُوهَنَا بِقَبْضَةٍ مِنَ الأَرْضِ فَانْهَزَمْنَا ، فَمَا يُخَيَّلُ إِلَيَّ أَنَّ شَجَرَةً وَلا حَجَرًا إِلا وَهُوَ فِي آثَارِنَا " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10271. Hâris b. Bedel demiştir ki: Huneyn gününde Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm; Abbâs b. Abdilmuttalib ve Süfyân b. el-Hâris dışında bütün ashâbı yanından dağıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç (toprak) alarak yüzümüze fırlatınca hezimete uğradık. O zaman bizim izimizi sürmeyen bir ağaç ve bir taş dahi kalmadığını hayal ediyordum (yani bütün ağaç ve taşlar bizi kovalıyordu)

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٢٧٢ - عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْفِهْرِيِّ ، قَالَ : " كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ حُنَيْنٍ فِي يَوْمٍ قَائِظٍ شَدِيدِ الْحَرِّ ، فَنَزَلْنَا تَحْتَ ظِلالِ الشَّجَرِ ، فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ لَبِسْتُ لأْمَتِي وَرَكِبْتُ فَرَسِي ، فَأَتَيْتُهُ فِي فُسْطَاطِهِ ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ : " وَعَلَيْكَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، فَقُلْتُ : حَانَ الرَّوَاحُ ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ : فَنَادَ بِلالاً، فَثَارَ بِلالاً مِنْ تَحْتِ شَجَرَةٍ كَأَنَّ ظِلَّهُ ظِلُّ طَائِرٍ ، فَقَالَ : لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ ، وَأَنَا فِدَاؤُكَ ، فَقَالَ : يَا بِلالُ أَسْرِجْ لِي فَرَسِي ، فَأَخْرَجَ سَرْجًا دَفَّتَاهُ مِنْ لِيفٍ ، لَيْسَ فِيهِ أَشَرٌ وَلا بَطَرٌ ، فَأَسْرَجَ لَهُ ثُمَّ رَكِبَ وَرَكِبْنَا وَمَضَيْنَا عَشِيَّتَنَا ، وَلَيْلَتَنَا فَلَمَّا تَشَامَّتِ الْخَيْلانِ وَلَّى الْمُسْلِمُونَ مُدْبِرِينَ كَمَا قَالَ اللَّهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عِبَادَ اللهِ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ ، و اقْتَحَمَ عَنْ فَرَسِهِ فَأَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصَى قَالَ فَحَدَّثَنِي مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنِّي أَنَّهُ ضَرَبَ وُجُوهَهُمْ ، وَقَالَ

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1830) rivayet etti ve: "Bu hadisi sadece Enes'in rivayet ettiğini biliyoruz ve kendisinden sadece bu yolla nakledilmiştir" dedi.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 3368) rivayet etmiştir.

: شَاهَتِ الْوُجُوهُ ، فَهَزَمَ اللّٰهُ الْمُشْرِكِيْنَ ، فَحَدَّثَنِي أَبْنَاؤُهُمْ ، أَنْ آبَائِهِمْ قَالُوا : فمابقي أَحَدٌ إِلا امْتَلأَتْ عَيْنَاهُ وَفَمُهُ تُرَابًا ، وَسَمِعْنَا صَلْصَلَةً مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ كَإِمْرَارِ الْحَدِيدِ عَلَى الطَّسْتِ قلت : روى أبو داود منه إلى قوله : ليس فيه أشر ولا بطر .رواه البزار والطبراني ورجالهما ثقات .

10272. Ebû Abdirrahman el-Fihrî anlatıyor: Huneyn savaşında, çok sıcak bir yaz gününde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunuyordum. O zaman ağaç gölgelerine geçip oturduk. Güneş zeval vaktine gelince zırhımı giyip atıma bindim ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) çadırına gelip kendisine selam verdim. *"Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun!"* buyurarak selamımı aldı. Ben: "Ya Resûlallah! Gidiş vakti geldi mi?" diye sorunca Bilâl'i çağırdı. Bu çağrıya karşılık Bilâl bir ağacın gölgesinin altından sıçrayıp koştu, sanki gölgesi kuş gölgesi gibiydi. Bilâl gelip: "Lebbeyke ve sa'deyk! (emrine amadeyim! Emret ya Resûlallah! Canım sana feda olsun!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Bilâl! Atımı hazırla!"* buyurdu. Bilâl, kibir ve gurur ihtiva etmeyen, kenarları liften oluşan bir eyer çıkarıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) atını hazırladı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) atına bindi, biz de bindik ve akşamleyin yola çıkıp gece boyunca ilerlemeye devam ettik. İki tarafın süvarileri birbirine yaklaşınca, Yüce Allah'ın bildirdiği gibi Müslümanlar dağılıp geri kaçtılar. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Allah'ın kulları! Ben, Allah'ın kulu ve Resûlüyüm!"* diye seslendi ve atının üzerinden inip bir avuç toprak aldı. (Ravi) der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) benden daha yakın birisi O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) o toprağı düşmanların yüzlerine doğru fırlatıp: *«Şu yüzler çirkinleşsin!»* buyurduğunu bana haber verdi.

Sonra Yüce Allah, müşrikleri hezimete uğrattı. Onların (müşriklerin) oğulları, babalarının: "Gözleri ve ağzı toprak dolmayan kimse kalmadı ve o zaman demirin bir tepsiyi sıyırırken çıkardığı ses gibi gökten ve yerden bir ses işittik" dediklerini bana anlattılar.

*Derim ki: Ebû Dâvûd, bu hadisin "kibir ve gurur ihtiva etmeyen" kısmına kadar olan bölümünü rivayet etti.

Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٧٣ – وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَيْفٍ الْقُطَعِيُّ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ أَرْقَمَ ، قَالَ : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ نَاوَلَ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُرَابًا فَرَمَى بِهِ فِي وُجُوهِ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ حُنَيْنٍ " رواه البزار .

10273. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Ali b. Ebî Tâlib, Huneyn gününde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir avuç toprak verdi,

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu (toprağı) müşriklerin yüzlerine fırlattı (savurdu).

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1]

١٠٢٧٤ - وَعَنْ يَاسِرٍ قَالَ : كَانَ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ يُحَدِّثُ قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ عَمْرُو بْنِ مُرَّةَ أَنْ يَقِفَ هُوَ وَقَوْمُهُ جُهَيْنَةَ بْنِ زَيْدٍ يَوْمَ هَوَازِنَ فقال لهم النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا مَعْشَرَ جُهَيْنَةَ كُونُوا بِأَعْقَابِ بَنِي سُلَيْمٍ فَإِنْ جَاشُوا فَضَعُوا السِّلَاحَ بِأَقْفِيَتِهِمْ وَشِعَارِهِمْ فَجَاشَتْ يَوْمَئِذٍ قَبِيلَةٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُمْ : بَنُو عُصَيَّةَ لِأَنَّهُم عَصُوا اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَتَلَتْهُم جُهَيْنَةُ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُهَيْنَةَ فَتَقَدَّمَتْ إِلَى هَوَازِنَ وَصَرَفَ سُلَيْماً عَنْ مَوْقِفِهِمْ فَهَزَمَهُمُ اللهُ يَوْمَئِذٍ وَكَثُرَ القَتْلُ فِيهِمْ وقَتَلَ عَمْرُو بْنِ مُرَّةَ يَوْمَئِذٍ ابْنِ ذِي البُرْدَيْنِ الهِلَالِي وَكَانَ لِجُهَيْنَةَ فِيهِم بَلَاءٌ حَسَنٌ

رواه الطبراني، وفيه جماعة لم أعرفهم .

10274. Amr b. Murra anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hevâzin gününde Amr b. Murra'ya, kavmi Cüheyne b. Zeyd'le birlikte durmasını (kalmasını) emretti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"Ey Cüheyne topluluğu! Benû Süleym'in arkalarında olun ve karışıklık çıkarırlarsa silahı arkalarında bulundurun!"* diye emir buyurdu. O gün onlardan Benû Usayya denilen -ki bu adı almalarının sebebi Allah'a ve Resûlüne isyan etmeleridir- bir kabile karışıklık çıkardı, Cüheyne kabilesi onları öldürdü. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cüheyne'ye (Hevâzin üzerine saldırması) için emir verdi. Hevâzin üzerine yürüdü. Süleym'i de mevkilerinden ayırdı (başka yere gönderdi). İşte o zaman Yüce Allah onları (Hevâzin'i) hezimete uğrattı ve onlardan çok kişi öldürüldü. Amr b. Murra da, o gün İbn Zi'l-Burdeyn el-Hilâlî'yi öldürdü. O gün Cüheyne onlara (Hevâzin'e) karşı iyi bir çarpışma sergilemişlerdi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerden tanımadıklarım vardır.

١٠٢٧٥ - حدثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُرَيْشِ ، وَالْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ ، قَالا : ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، انا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْلَى الطَّائِفِيُّ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى هُوَازِنَ فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا فَقَتَلَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ يَوْمَ حُنَيْنٍ مِثْلَ مَا قَتَلَ مِنْ قُرَيْشٍ يَوْمَ بَدْرٍ ، وَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفًّا مِنْ بَطْحَاءَ فَرَمَاهُ فِي وُجُوهِنَا فَهَزَمَنَا "

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1831) rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Bezzâr'ın şeyhi İsmâil b. Seyf el-Katî'i bulunmaktadır. Müellif bunu ileride tekrarlayacaktır (no. 10282)

رواه الطبراني, وفيه: عبد الله بن عياض, ذكره ابن أبي حاتم و لم يجرحه, وبقية رجاله ثقات .

10275. Abdullah b. İyâd, babasından bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) on iki bin kişiyle Hevâzin üzerine gelmişti. Bedir gününde müşriklerden öldürdüğü kişi kadar, Huneyn günü, bizden, Tâif ahalisinden adam öldürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç toprak alıp yüzümüze fırlattı, böylece hezimete uğradık"

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. İyâd bulunmaktadır ki; İbn Ebî Hâtim bu raviyi zikredip cerh etmemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٧٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، أنا الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، قَالَ : انْهَزَمَ النَّاسُ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ ، فَقَالَ : "

أَنَا النَّبِيُّ لا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10276. Zeyd b. Erkam der ki: Huneyn günü, insanlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafından dağıldılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben peygamberim, yalan yok! Ben, Abdulmuttalib'in oğluyum!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٢٧٧ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ حَمَّادٍ الْمَعْنِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الأَعْلَى ، قَالَ : نا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، لا أَعْلَمُهُ إِلا عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ يَوْمَ حُنَيْنٍ : " الآنَ حَمِيَ الْوَطِيسُ " ، ثُمَّ قَالَ : " هُزِمُوا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ ، هُزِمُوا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح .

10277. Câbir, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn günü şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"İşte şimdi savaş kızıştı!"* Sonra: *"Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki, hezimete uğradılar! Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki, hezimete uğradılar!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[3]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/368-369) rivayet etmiştir.
[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 5054) rivayet etmiştir.
[3] Aynı zamanda hadisi Bezzâr (no. 1832) "Amr b. Dînâr, Câbir'den" yoluyla kısa metinle rivayet etmiştir.

١٠٢٧٨ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِيهِ السَّائِبِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَامِرٍ السُّوَائِيِّ ، قَالَ : " عِنْدَ انْكِشَافَةِ انْكَشَفَهَا الْمُسْلِمُونَ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَتَتَبَّعَهُمُ الْكُفَّارُ ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْضَةً مِنَ الأَرْضِ فَرَمَى بِهِ وُجُوهَهُمْ ، وَقَالَ : ارْجِعُوا شَاهَتِ الْوُجُوهُ " ، فَمَا مِنَّا أَحَدٌ يَلْقَى أَخَاهُ إِلا وَهُوَ يَشْكُو الْقَذَى وَيَمْسَحُ عَيْنَيْهِ

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10278. Yezîd b. Âmir es-Suvâî bildiriyor: Huneyn gününde Müslümanlar bozguna uğradığı zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç toprak alıp (müşriklerin) yüzlerine fırlattı ve: *"Geri dönün! Şu yüzler çirkinleşsin!"* buyurdu. O zaman bizden kardeşiyle karşılaşıp gözlerinde kum bulunduğundan şikâyetçi olmayan ve gözlerini ovmayan kimse kalmadı.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٧٩ – وعَنْ يَزِيدَ بْنِ عَامِرٍ وَكَانَ شَهِدَ حُنَيْنًا مَعَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ أَسْلَمَ ، قَالَ : " سَأَلْنَاهُ عَنِ الرُّعْبِ الَّذِي أَلْقَاهُ اللَّهُ فِي قُلُوبِهِمْ يَوْمَ حُنَيْنٍ كَيْفَ كَانَ ؟ فَأَخَذَ حَصَاةً فَرَمَى بِهَا طَشْتًا فَطَنَّ ، فَقَالَ : كُنَّا نَجِدُ فِي أَجْوَافِنَا مِثْلَ ذَلِكَ " رواه الطبراني ورجاله ثقات

10279. -Müşriklerle beraber Huneyn savaşına katılan ve sonra Müslüman olan- Yezîd b. Âmir bildiriyor: Ona, Huneyn günü kalplerine sokulan korkunun nasıl olduğunu sorulunca yerden bir çakıl alıp bir tepsiye atıp şıkırdattıktan sonra: "Kalplerimizde bunun gibi bir şey (korku) hissediyorduk" dedi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٢٨٠ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ ابْنُ عَائِشَةَ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ ، يَقُولُ : " رَأَيْتُ يَوْمَ حُنَيْنٍ شَيْئًا أَسْوَدَ مِثْلَ الْبِجَادِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ ، فَلَمَّا دَفَعَ إِلَى الأَرْضِ فَشَا فِي الأَرْضِ ذَرًّا ، وَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ " رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين في أحدهما عباد بن آدم, و لم يوثقه أحد و لم يجرحه .

10280. Cübeyr b. Mut'im der ki: Huneyn günü yerle gök arasında giysiye benzeyen siyah bir şey gördüm! Yere ulaşınca yerde küçük zerreler halinde etrafa yayıldı ve sonunda müşrikler hezimete uğradı.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (22/237) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (22/237) rivayet etmiştir.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Abbâd b. Âdem bulunmaktadır ki; bu raviyi kimse cerh etmedi, kimse de güvenilir olduğunu söylemedi.[1]

١٠٢٨١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : ثَنَا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ قَرْمٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَاوِلْنِي كَفًّا مِنْ حَصًى " ، فَنَاوَلْتُهُ ، فَرَمَى بِهِ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ ، فَمَا بَقِيَ فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ إِلا مُلِئَتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحَصَا ، فَنَزَلَتْ : ﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى﴾ رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى بن يعلى, وهو ضعيف .

10281. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana bir avuç toprak ver!"* diye emir buyurdu. Bir avuç toprak alıp kendisine verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o toprağı müşriklerin yüzlerine fırlattı (savurdu); gözleri kum dolmayan kimse kalmadı. Bunun üzerine: **"Attığın vakit sen atmadın, lâkin Allah attı"** (Enfâl sur. 17) âyeti indi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Ya'lâ bulunmaktadır.

١٠٢٨٢ – وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَيْفٍ الْقُطَعِيُّ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ أَرْقَمَ ، قَالَ : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَاوَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُرَابًا فَرَمَى بِهِ فِي وُجُوهِ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ حُنَيْنٍ " رواه البزار, عن إسماعيل بن سيف, وهو ضعيف .

10282. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Ali b. Ebî Tâlib, Huneyn gününde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir avuç toprak verdi, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu (toprağı) müşriklerin yüzlerine fırlattı (savurdu).

*Hadisi Bezzâr, zayıf sayılan İsmâîl b. Yûsuf'tan rivayet etmiştir.[2]

١٠٢٨٣ – دَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ ، قَالَ : نا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ : نا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا انْهَزَمَ الْمُسْلِمُونَ يَوْمَ حُنَيْنٍ ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَتِهِ الشَّهْبَاءِ ، وَكَانَ اسْمُهَا دُلْدُلٌ ، قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-Evsat*'ta (no. 2592) rivayet etmiş ve: "Bu hadis, Cübeyr b. Mut'im'den bundan başka bir senedle rivayet edilmemiştir. Muhammed b. İshâk bu hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir. Bu ikinci seneddir ve bunda Muhammed b. İshâk bulunmaktadır ki; bu ravi müdellis olup burada *an'ane* yoluyla hadis rivayet etmiştir.

[2] Hadis mükerrerdir (no. 10273)

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " دُلْدُلُ ، اسْنِدِي " ، فَأَلْزَقَتْ بَطْنَهَا إِلَى الأَرْضِ حَتَّى أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَفْنَةً مِنْ تُرَابٍ ، فَرَمَى بِهَا فِي وُجُوهِهِمْ ، وَقَالَ : " حم ، لا يُنْصَرُونَ " ، فَانْهَزَمَ الْقَوْمُ ، وَمَا رَمَيْنَاهُمْ بِسَهْمٍ ، وَلا طَعَنَّا بِرُمْحٍ ، وَلا ضَرَبْنَا بِسَيْفٍ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :أحمد بن محمد بن القاسم, وهو ضعيف .

10283. Enes bildiriyor: Huneyn günü Müslümanlar bozguna uğradığında, **Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem) **Düldül adlı boz katırı** üzerindeydi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Düldül! Çök!"* **diye emir buyurdu. Düldül karnını yere yapıştıracak dercede çöktü, Hz.** Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç **toprak** alarak **müşriklerin yüzlerine savurdu ve:** *"Hâ mîm, muzaffer olamazlar! (Allahım! Onları hezimete uğrat!)"* buyurdu. Daha onlara bir ok atmadan, bir **mızrak saplamadan ve bir kılıç darbesi vurmadan hezimete uğradılar.**

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ahmed b. Muhammed b. el-Kâsım bulunmaktadır.**

١٠٢٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالا : ثنا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنْ صَدَقَةَ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ ، وَاللَّهِ مَا أَخْرَجَنِي الإِسْلامُ ، وَلا مَعْرِفَةٌ بِهِ ، وَلَكِنِّي أَنِفْتُ أَنْ تَظْهَرَ هَوَازِنُ عَلَى قُرَيْشٍ ، فَقُلْتُ وَأَنَا وَاقِفٌ مَعَهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَرَى خَيْلا بَلْقَاءَ ؟ قَالَ : " يَا شَيْبَةُ ، إِنَّهُ لا يَرَاهَا إِلا كَافِرٌ " ، فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى صَدْرِي ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ اهْدِ شَيْبَةَ " ، ثُمَّ ضَرَبَهَا الثَّانِيَةَ ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ اهْدِ شَيْبَةَ " ، ثُمَّ ضَرَبَهَا الثَّالِثَةَ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ اهْدِ شَيْبَةَ " ، فَوَاللَّهِ مَا رَفَعَ يَدَهُ مِنْ صَدْرِي مِنَ الثَّالِثَةِ حَتَّى مَا كَانَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْهُ ، قَالَ : فَالْتَقَى النَّاسُ , وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاقَةٍ أَوْ بَغْلَةٍ ، وَعُمَرُ آخِذٌ بِلِجَامِهِ ، وَالْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَخَذَ يُنَفِّرُ دَابَّتَهُ ، فَانْهَزَمَ الْمُسْلِمُونَ ، فَنَادَى الْعَبَّاسُ بِصَوْتٍ لَهُ جَهِيرٍ ، فَقَالَ : أَيْنَ الْمُهَاجِرُونَ الأَوَّلُونَ ؟ أَيْنَ أَصْحَابُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ؟ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قُدُمًا : "

أَنَا النَّبِيُّ لا كَذِبْ   أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ "

، فَعَطَفَ الْمُسْلِمُونَ فَاصْطَكُّوا بِالسُّيُوفِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الآنَ حَمِيَ الْوَطِيسُ " ، قَالَ : وَهَزَمَ اللَّهُ الْمُشْرِكِينَ

رواه الطبراني, وفيه :أيوب بن جابر, وهو ضعيف .

10284. Mus'ab b. Şeybe, babasından bildiriyor: Huneyn günü Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber (savaşa) çıktım. Allah'a yemin olsun ki, İslam dini(ni yaymak ve savunmak) için veya İslam dinini bildiğimden dolayı savaşa çıkmadım! Fakat Hevâzin kabilesinin Kureyş kabilesine galip gelmesini istemediğim için savaşa katıldım. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber dururken: "Ya Resûlallah! Ben, alaca atlı birçok süvari görüyorum!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Şeybe! Onları ancak kâfir olanlar görür!"* buyurdu ve göğsümü eliyle sıvazlayarak: *"Allahım! Şeybe'ye hidayet et!"* diye dua etti. Sonra tekrar göğsümü eliyle sıvazlayarak: *"Allahım! Şeybe'ye hidayet et!"* diye dua etti. Sonra üçüncü defa göğsümü eliyle sıvazlayarak: *"Allahım! Şeybe'ye hidayet et!"* diye dua etti. Vallahi, üçüncüsünde, daha elini göğsümden kaldırmamıştı ki, Allah'ın yarattıklarından, bana, O'ndan daha sevimli kimse kalmadı. O sırada iki taraf birbirine saldırdı ve çarpışmaya başladı. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) bir devenin veya bir katırın üzerindeydi, Ömer de bineğinin yularını tutmuştu. Abbâs b. Abdilmuttalib de bineğini ileri doğru sürmeye başladı. O sırada Müslümanlar bozguna uğradı. Abbâs gür sesiyle: "İlk hicret edenler nerede? Bakara sûresinin ashâbı nerede?" diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ilerleyerek: *"Ben peygamberim, yalan yok! Ben, Abdulmuttalib'in oğluyum!"* buyuruyordu. Bunun üzerine Müslümanlar (savaş meydanına) geri dönüp kılıçlarla vuruşmaya başlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şimdi savaş kızıştı!"* buyurdu ve Yüce Allah müşrikleri hezimete uğrattı.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Eyyûb b. Câbir bulunmaktadır.**

١٠٢٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْهُذَلِيِّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، قَالَ : قَالَ شَيْبَةُ بْنُ عُثْمَانَ : لَمَّا غَزَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُنَيْنًا ، تَذَكَّرْتُ أَبِي ، وَعَمِّي , قَتَلَهُمَا عَلِيٌّ ، وَحَمْزَةُ ، فَقُلْتُ : الْيَوْمَ أُدْرِكُ ثَأْرِي فِي مُحَمَّدٍ ، فَجِئْتُهُ فَإِذَا الْعَبَّاسُ مِنْ يَمِينِهِ , عَلَيْهِ دِرْعٌ بَيْضَاءُ كَأَنَّهَا الْفِضَّةُ , فَكَشَفَ عَنْهَا العجاج ، فَقُلْتُ : عَمُّهُ لَنْ يَخْذُلَهُ ، فَجِئْتُ عَنْ يَسَارِهِ ، فَإِذَا أَنَا بِأَبِي سُفْيَانَ بْنِ الْحَارِثِ ، فَقُلْتُ : ابْنُ عَمِّهِ وَلَنْ يَخْذُلَهُ ، فَجِئْتُهُ مِنْ خَلْفِهِ ، فَدَنَوْتُ وَدَنَوْتُ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلا أَنْ أُسَوِّرَهُ سَوْرَةً بِالسَّيْفِ , رُفِعَ إِلَيَّ شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ كَأَنَّهُ الْبَرْقُ ، فَخِفْتُ أَنْ يَمْحَشَنِي ، فَنَكَصْتُ الْقَهْقَرَى ، فَالْتَفَتَ إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تَعَالَ يَا شَيْبُ " ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ عَلَى صَدْرِي ، فَاسْتَخْرَجَ اللَّهُ الشَّيْطَانَ مِنْ قَلْبِي ، فَرَفَعْتُ إِلَيْهِ بَصَرِي ، وَهُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ سَمْعِي وَمِنْ

بَصَرِي , وَمِنْ كَذَا ، فَقَالَ لِي : " يَا شَيْبُ قَاتِلِ الْكُفَّارَ " ، ثُمَّ قَالَ : " يَا عَبَّاسُ ، اصْرُخْ بِالْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ بَايَعُوا تَحْتَ الشَّجَرَةِ ، وَبِالأَنْصَارِ الَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا " ، فَمَا شَبَّهْتُ عَطْفَةَ الأَنْصَارِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا الْبَقَرَ عَلَى أَوْلادِهَا ، حَتَّى نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّهُ حَرَجَةٌ ، قَالَ : فَلَرِمَاحُ الأَنْصَارِ كَانَتْ عِنْدِي أَخْوَفَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ رِمَاحِ الْكُفَّارِ ، ثُمَّ قَالَ : " يَا عَبَّاسُ نَاوِلْنِي مِنَ الْبَطْحَاءِ " , قَالَ : فَأَفْقَهَ اللَّهُ الْبَغْلَةَ كَلامَهُ ، فَأَخْفَضَتْ بِهِ حَتَّى كَادَ بَطْنُهَا يَمَسُّ الأَرْضَ ، فَتَنَاوَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْحَصْبَاءِ ، فَنَفَخَ فِي وُجُوهِهِمْ ، وَقَالَ : " شَاهَتِ الْوُجُوهُ ، حم لا يُنْصَرُونَ " رواه الطبراني, وفيه: أبو بكر الهذلي, وهو ضعيف .

10285. Şeybe b. Osmân anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn savaşına çıkınca babamı ve amcamı hatırladım; onları Ali ve Hamza öldürmüşlerdi. Kendi kendime: "Bugün Muhammed'den intikamımı alabilirim!" dedim. O'nun yanına geldim; Abbâs'ın sağında durduğunu gördüm. Abbâs'ın üzerinde gümüş gibi parlayan bir zırh vardı, zırhın üzerinden tozları silkmekte olduğunu görünce, kendi kendime: "Amcası onu yardımsız bırakmaz! Onun yanından ayrılmaz!" dedikten sonra, sol yanından Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) yaklaşmak istedim. O tarafta da, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) amcasının oğlu Ebû Süfyân b. el-Hâris'i gördüm. "Bu da, onun amcasının oğludur. Onu yardımsız bırakmaz!" deyip Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) arka tarafından yaklaştım. Kılıcımı kaldırıp vurmaktan başka arada mesafe kalmamıştı ki, birdenbire yıldırımı andıran bir ateş alevi karşıma çıktı! Alevin beni yakıp helak etmesinden korkup geri çekildim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana dönüp: *"Ey Şeybe! Yanıma gel!"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini göğsüme koydu. Yüce Allah şeytanı kalbimden çıkardı. Başımı kaldırıp baktığım zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana, kulağımdan, gözümden vs. den daha sevgili olmuştu! Bana: *"Ey Şeybe! Artık kâfirlerle savaş!"* buyurdu. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Abbas'a: *"Ey Abbâs! Ağacın altında bana biat eden muhacirlere ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım eden Ensâr'a seslen!"* buyurdu. Ensâr'ın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) olan sevgilerini ve ona doğru geri dönüşlerini ineklerin buzağılarına olan şefkatinden başka bir şeye benzetmedim. Ensâr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafını öyle sardılar ki, çok sık ağaçlar arasında kalmış gibi oldu. O sırada Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) için Ensar'ın mızrakları, kâfirlerin mızraklarından daha fazla beni korkutmuştu. Sonra Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem): *"Ey Ayyâş! Bana yerden bir avuç toprak ver!"* buyurdu. Yüce Allah katırın, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dediklerini anlamasını sağladı ve katır karnı yere değecek kadar alçaldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerden bir avuç toprak alıp müşriklerin yüzlerine doğru savurdu ve: *"Şu yüzler çirkinleşsin! Hâmîm, muzaffer olamazlar! (Allahım! Onları hezimete uğrat!)"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Bekir el-Huzelî bulunmaktadır.**

١٠٢٨٦ – حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ : " مَالِكُ بْنُ عَوْفِ بْنِ سَعْدِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ يَرْبُوعِ بْنِ وَاثِلَةَ بْنِ دَهْمَانَ بْنِ نَصْرِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ بَكْرِ بْنِ هَوَازِنَ , قَالَ ابْنُ سَلامٍ : وَكَانَ مَالِكُ بْنُ عَوْفٍ النَّصْرِيُّ رَئِيسًا مِقْدَامًا ، كَانَ أَوَّلَ ذِكْرِهِ وَمَا شَهَرَ مِنْ بَلائِهِ يَوْمُ الْفِجَارِ مَعَ قَوْمِهِ ، كَثُرَ صَنِيعُهُ يَوْمَئِذٍ ، وَهُوَ عَلَى هَوَازِنَ حِينَ لَقِيَهُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَسَاقَ مَعَ النَّاسِ أَمْوَالَهُمْ وَذَرَارِيَّهُمْ ، فَخَالَفَهُ دُرَيْدُ بْنُ الصِّمَّةِ فَلَجَّ ، وَأَبَى ، فَصَارُوا إِلَى أَمْرِهِ فَلَمْ يَحْمَدُوا رَأْيَهُ ، وَكَانَ يَوْمَئِذٍ رَئِيسَهُمْ ، فَلَمَّا رَأَى هَزِيمَةَ أَصْحَابِهِ قَصَدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ شَدِيدَ الإِقْدَامِ لِيُصِيبَهُ زَعَمَ ، فَوَافَاهُ مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ ، فَقَتَلَهُ ، وَحَمَلَ فَرَسَهُ مَحَاجِ فَلَمْ يَقْدُمْ ، ثُمَّ أَرَادَهُ وَصَاحَ بِهِ فَلَمْ يَقْدُمْ ، فَقَالَ:

اقْدُمْ مَحَاجِ إِنَّهُ يَوْمٌ نُكُرْ ... مِثْلِي عَلَى مِثْلِكَ يَحْمِي وَيَكُرْ

وَيَطْعَنُ الطَّعْنَةَ تَغْوِي وَتَهِرْ ... لَهَا مِنَ الْبَطْنِ نَجِيعٌ مُنْهَمِرْ

وَثَعْلَبُ الْعَامِلِ فِيهَا مُنْكَسِرْ ... إِذَا احْزَأَلَّتْ زُمَرٌ بَعْدَ زُمِرْ

ثُمَّ شَهِدَ بَعْدَمَا أَسْلَمَ الْقَادِسِيَّةَ ، فَقَالَ :

اقْدُمْ مَحَاجِ إِنَّهَا الأَسَاوِرَةْ ... وَلا يَهُولَنَّكَ رَجُلٌ نَادِرَةْ

ثُمَّ انْهَزَمَ مِنْ حُنَيْنٍ ، فَصَارَ إِلَى الطَّائِفِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَتَانِي لأَمَّنْتُهُ وَأَعْطَيْتُهُ مِائَةً " ، فَجَاءَ فَفَعَلَ بِهِ ذَلِكَ وَوَجَّهَهُ إِلَى قِتَالِ أَهْلِ الطَّائِفِ ، وَكَتَبَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ، إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَسْتَمِدُّهُ ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ ، أَتَسْتَمِدُّنِي وَأَنْتَ فِي عَشَرَةِ آلافٍ وَمَعَكَ مَالِكُ بْنُ عَوْفٍ ، وَحَنْظَلَةُ بْنُ رَبِيعَةَ ، وَهُوَ الَّذِي كَانَ يُقَالُ لَهُ حَنْظَلَةُ الْكَاتِبُ ، قَالَ ابْنُ سَلامٍ : فَحَدَّثَنِي بَعْضُ قَوْمِهِ أَنَّهُ قَالَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ،

أَعْطَانِي يَتَأَلَّفُنِي عَلَى الإِسْلامِ ، فَلَمْ أُحِبَّ أَنْ آخُذَ عَلَى الإِسْلامِ أَجْرًا ، فَأَنَا أَرُدُّهَا ، قَالَ : إِنَّهُ لَمْ يُعْطِهَا إِلا وَهُوَ يَرَى أَنَّهَا لَكَ حَقًّا "

رواه الطبراني، عن خليفة بن خياط، عن محمد بن سلام الجمحي، وكلاهما ثقة .

10286. Muhammed b. Selâm el-Cumahî bildiriyor: Mâlik b. Avf -b. Sa'd b. Rabîa b. Yerbû' b. Vâsile b. Dehmân b. Nasr b. Muâviye b. Bekr b. Hevâzin- en-Nasrî cesaretli bir liderdi. İlk olarak Ficâr gününde kavmiyle birlikte gösterdiği cesaret ve kahramanlıkla kendini göstermiştir. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) karşılaştıkları zaman (Huneyn savaşında) Hevâzin kabilesinin başındaydı. O zaman insanların mallarını ve çoluk çocuklarını savaşa beraber getirmelerini emretmişti. Düreyd b. es-Sımme bu görüşüne karşı çıkmıştı. Lakin kendisi görüşünde inat edip ısrarla (malların ve çoluk çocukların savaşa) getirilmesini istemişti. İnsanlar görüşünü beğenmedikleri halde emrine itaat ettiler, çünkü o zaman Hevâzin'in lideriydi. Ashabının hezimetini görünce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ulaşmak istedi. Ancak Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî karşısına çıkıp onu öldürdü. Atı Mehâc'ı ileri sürmeye çalıştıysa da at ilerlemekten imtina etti. Sonra tekrar seslenerek atı ileri sürmeye çalıştıysa da at ileri gitmek istemeyince şöyle dedi:

Mehâc ileri! Bu korkunç bir gündür!

Benim gibisi, senin gibisi üzerinde (kavmini) himaye eder ve ileriye saldırır!

Ses getiren güçlü bir darbe vurup

Savaşanlar içinde oluk gibi kan döker

Halk zümreler halinde toplandıklarında

Ki; döğüşte kurnaz olan bile buna dayanamaz.

Daha sonra, Müslüman olduktan sonra Kâdisiye savaşına katılıp şöyle dedi:

İlerle Mehâc! Nihayet onlar güzel ok atıcılarıdır

Sakın yerinden kopmuş bir ayak, seni korkuya düşürmesin

Sonra Huneyn'den kaçıp Tâif'e gitti. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanımıza gelseydi ona emân verip kendisine yüz (deve) verirdik"* buyurdu. Nihayet Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona emân verip yüz (deve) verdi ve Tâif ahalisiyle savaşması için gönderdi.

(Asr-ı Saadet'ten) sonra Sa'd b. Ebî Vakkâs, Ömer b. el-Hattâb'a imdad (Kâdisiye savaşında yardımcı) göndermesi için mektup yazdı. Ömer b. el-Hattâb: "On bin askerle birlikte, Mâlik b. Avf ve Hanzale b. Rabîa -ki buna Hanzale el-Kâtib denirdi- seninle beraber oldukları halde benden yardımcı mı istiyorsun?" diye cevap yazdı.

İbn Selâm ekledi: Kavminden bir kişi, Mâlik'in Ömer b. el-Hattâb'a: "Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) beni İslam'a ısındırmak için bu malı bana verdi; ben ise İslam için bir ücret almayı istemem! Onun için bu malı reddediyorum!" dediğini ve buna karşılık Ömer'in: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), senin bu malı hak ettiğini bildiği için sana vermiştir!" diye cevap verdiğini bana haber verdi.

*Hadisi Taberânî, Halife b. Hayyât ve Muhammed b. Selâm el-Cumahî'den rivayet etmiş olup bunların ikisi de güvenilir ravilerdir.[1]

١٠٢٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ وَحَدَّثَ ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَزْهَرَ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّهُ حَضَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ كَانَ يَحْثِي فِي وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10287. Abdurrahman b. Ezher, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), müşriklerin yüzlerine toprak attığı zaman yanında buna şahit olduğunu bildirdi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٢٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِي جَدَّتِي يَعْنِي امْرَأَةَ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ عَفَّانُ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ أَبِيهِ امْرَأَةِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنَّ رَافِعاً رَمَى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ أَوْ يَوْمَ خَيْبَرَ قَالَ أَنَا أَشُكُّ بِسَهْمٍ فِي ثَنْدُوَتِهِ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ انْزِعِ السَّهْمَ قَالَ " يَا رَافِعُ إِنْ شِئْتَ نَزَعْتُ السَّهْمَ وَالْقُطْبَةَ جَمِيعاً وَإِنْ شِئْتَ نَزَعْتُ السَّهْمَ وَتَرَكْتُ الْقُطْبَةَ وَشَهِدْتُ لَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّكَ شَهِيدٌ ". قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَلِ انْزِعِ السَّهْمَ وَاتْرُكِ الْقُطْبَةَ وَاشْهَدْ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنِّي شَهِيدٌ. قَالَ فَنَزَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّهْمَ وَتَرَكَ الْقُطْبَةَ رواه أحمد وامرأة رافع لم أعرفها, وبقية رجاله ثقات .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de; Ebû Halîfe Fadl b. el-Hubâb kanalıyla Muhammed b. Selâm'dan rivayet etti. Fadl b. Hubâb da güvenilir ravidir. Bkz. *Siyer A'lâm en-Nubelâ* (14/7)

[2] Hadisi Ahmed (4/301) rivayet etmiştir.

10288. Râfi' b. Hâdîc'in hanımı anlatıyor: Râfi', Uhud veya Hayber günü -ravi: "Hangisi olduğunda şüpheliyim" dedi- Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşırken göğsüne bir ok isabet etmişti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ya Resûlallah! Bu oku çıkar!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Râfi'! İstersen ucuyla birlikte oku çıkarırım, istersen oku çekip ucunu bırakayım ve kıyamet gününde şehit olduğuna dair sana şahitlik edeyim!"* buyurunca: "Ya Resûlallah! Oku çıkar, ucunu bırak ve kıyamet gününde şehit olduğuma dair bana şahitlik yap!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oku çıkarıp ucunu vücudunda bıraktı.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup Râfi'nin hanımını tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]**

١٠٢٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَبِيبٍ الْعَوْذِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ غَزَوْنَا مَعَ سِنَانِ بْنِ سَلَمَةَ مُكْرَانَ فَقَالَ سِنَانُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنِي أَبِي سَلَمَةُ بْنُ الْمُحَبِّقِ وَقَالَ سِنَانٌ وُلِدْتُ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَبُشِّرَ بِي أَبِي فَقَالُوا لَهُ وُلِدَ لَكَ غُلَامٌ. فَقَالَ سَهْمٌ أَرْمِي بِهِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا بَشَّرْتُمُونِي بِهِ وَسَمَّانِي سِنَانًا.

رواه أحمد , وحبيب لم يرو عنه غير ابنه .

10289. Abdussamed b. Habîb el-Avzî'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Sinân b. Seleme ile Mukrân adlı yere savaşa çıktık. "Babam Seleme b. el-Muhabbik bana şöyle anlattı" diyerek Sinân: Huneyn savaşı günü doğdum. Ben doğduğum zaman babama müjde verip: "Bir oğlun dünyaya geldi" dediler. Babam: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uğruna atacağım bir ok, verdiğiniz müjdeden bana daha sevimli gelir" dedi ve adımı Sinân koydu.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Oğlundan başka Habîb'den kimse hadis rivayet etmemiştir.[2]**

١٠٢٩٠ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْمِنْقَرِيُّ ، ثنا الْهُنَيْدُ بْنُ الْقَاسِمِ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْعَدَّاءَ بْنَ خَالِدِ بْنِ هَوْذَةَ ، يَقُولُ : " قَاتَلْنَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَنْصُرْنَا اللهُ وَلَمْ يُظْهِرْنَا " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

[1] Hadisi Ahmed (6/378) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 4242) rivayet etmiştir. Râfi'nin hanımı da sahabidir, Yüce Allah daha iyi bilir.

[2] Hadisi Ahmed (5/7) rivayet etmiştir. Abdussamed b. Habîb'i Ahmed zayıf, Buhâri ise *"leyyin"* (hadiste gevşek) saymıştır. İbn Maîn ise: "Bir zararı yoktur" değerlendirmesinde bulunmuştur.

10290. Addâ b. Hâlid b. Hevze der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı savaştık; Yüce Allah bize yardım etmedi ve bizi muzaffer kılmadı.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ مَا جَاءَ فِي غَنَائِمِ هَوَازِنَ وَسَبْيِهِمْ)

Hevâzin Ganimetleri ve Esirleri

١٠٢٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، ثنا ابْنُ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنِ ابْنِ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَ بُدَيْلا أَنْ يَحْبِسَ السَّبَايَا وَالأَمْوَالَ بِالْجِعْرَانَةِ ، حَتَّى يَقْدَمَ عَلَيْهِ فَحُبِسَتْ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط والبزار, عن بديل ,عن أبيه, و لم يسم ابن بديل, وبقية رجاله ثقات .

10291. Budeyl b. Varkâ, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelinceye kadar Budeyl'e, esirlerle ganimet mallarının Ci'râne'ye götürülüp orada tutulması için emir verdi. Nihayet orada tutuldu.

*Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta İbn Budeyl kanalıyla babasından rivayet etmiş ve İbn Budeyl'in adını vermemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٢٩٢ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ رَمَاحِيٍّ الْجُشَمِيُّ ، ثنا أَبُو عَمْرٍو زِيَادُ بْنُ طَارِقٍ وَكَانَ قَدْ لَبِثَ عَلَيْهِ عِشْرُونَ وَمِائَةُ سَنَةٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا جَرْوَلٍ زُهَيْرَ بْنَ صُرَدٍ الْجُشَمِيَّ ، يَقُولُ : لَمَّا أَسَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ يَوْمَ هَوَازِنَ ، وَذَهَبَ يُفَرِّقُ الشُّبَّانَ وَالسَّبْيَ أَنْشَدْتُهُ هَذَا الشِّعْرَ :

امْنُنْ عَلَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ فِي كَرَمٍ فَإِنَّكَ الْمَرْءُ نَرْجُوهُ وَنَنْتَظِرُ
امْنُنْ عَلَى بَيْضَةٍ قَدْ عَاقَهَا قَدَرٌ مُفَرَّقًا شَمْلُهَا فِي دَهْرِهَا غِيَرُ
أَبْقَتْ لَنَا الدَّهْرَ هَتَّافًا عَلَى حَزَنٍ عَلَى قُلُوبِهِمُ الْغَمَّاءُ وَالْغُمَرُ
إِنْ لَمْ تَدَارَكْهُمُ نَعْمَاءُ تَنْشُرُهَا يَا أَرْجَحَ النَّاسِ حِلْمًا حِينَ يُخْتَبَرُ
امْنُنْ عَلَى نِسْوَةٍ قَدْ كُنْتَ تَرْضَعُهَا وَإِذْ يَزِينُكَ مَا تَأْتِي وَمَا تَذَرُ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (18/11-12) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8189) ve Bezzâr (no. 1837) rivayet etmiştir.

لا تَجْعَلَنَّا كَمَنْ شَالَتْ نَعَامَتُهُ فَاسْتَبْقِ مِنَّا فَإِنَّا مَعْشَرٌ زُهِرُ

إِنَّا لَنَشْكُرُ لِلنَّعْمَاءِ إِذْ كُفِرَتْ وَعِنْدَنَا بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ مُدَّخَرُ

فَأَلْبِسِ الْعَفْوَ مَنْ قَدْ كُنْتَ تَرْضَعُه مِنْ أُمَّهَاتِكَ إِنَّ الْعَفْوَ مُشْتَهَرُ

يَا خَيْرَ مَنْ مَرَحَتْ كَمْتُ الْجِيَادِ بِه عِنْدَ الْهِيَّاجِ إِذَا مَا اسْتَوْقَدَ الشَّرَرُ

إِنَّا نُؤَمِّلُ عَفْوًا مِنْكَ نَلْبَسُهُ هَادِي الْبَرِيَّةِ إِذْ تَعْفُو وَتَنْتَصِرُ

فَاعْفُ عَفَا اللَّهُ عَمَّا أَنْتَ رَاهِبُه يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذْ يَهْدِي لَكَ الظُّفَرُ

فَلَمَّا سَمِعَ هَذَا الشِّعْرَ ، قَالَ : " مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَهُوَ لَكُمْ " ، وَقَالَتْ قُرَيْشٌ : مَا كَانَ لَنَا فَهُوَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ، وَقَالَتِ الأَنْصَارُ : مَا كَانَ لَنَا فَهُوَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ

رواه الطبراني في الثلاثة وفيه من لم أعرفهم .

10292. Ebû Cervel Züheyr b. Surad el-Cuşemî anlatıyor: Huneyn savaşında -yani Hevâzin gününde- Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi esir alıp gençleri ve esirleri dağıtmaya başlayınca kendisine şu şiiri söyledim:

Ya Resûlallah! Cömertliğinle bize iyilik yap!

Şüphesiz sen iyiliğini umduğumuz ve beklediğimiz kişisin!

Kaderin kendilerini zor durumda bırakıp birliğini dağıttığı ve

Zaman içerisinde değişik durumlara düşen bir topluluğa iyilik yap!

Zaman, bizi, kalpleri kalın bir örtüyle örtünmüş bulunan toplumu gam ve hüzün içinde bırakmıştır!

Ey -kendisinden bir şey istendiği zaman- insanların en yumuşak huylusu!

Üzerlerine yayacağın bir nimet onları tedarik etmezse (kalpleri gam hüzünle dolacak!)

Vaktiyle sütlerini emdiğin kadınlara iyilik yap!

Senin aldığın da, bıraktığın da seni güzelleştirir

Sakın bizleri ölüp de cemaati dağılan kişi gibi yapma,

Bizi de bırak; zira biz parlak bir toplumuz

Nimetlere karşı nankörlük yapıldığı halde biz nimete şükrederiz!

Bu günden sonra bizde hazırlıklar var!

Vaktiyle süt emdiğin annelerini affet!

Şüphesiz ki senin affetme vasfın meşhurdur!

Ey savaş kızışıp şiddetlendiği anda sırtlarında taşırken asil atların izzetle koştuğu en hayırlı insan!

Biz, senden af elbisesi umuyoruz! (Bizi affedeceğine inanıyoruz)

Sen insanlara hidayet rehberisin! Çünkü sen affeder ve yardım edersin!

Affet! Allah kıyamet gününde korktuğun şeyden dolayı seni affetsin!

Allah seni muzaffer kılmaktadır!

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu şiiri duyunca: "*Bana ve Abdülmuttalib oğullarına ait ne varsa sizindir*" buyurdu. Kureyşliler de: "Bize ait ne varsa Allah'ın ve Resûlünündür (biz bağışlıyoruz)" dediler. Ensâr da: "Bize ait ne varsa Allah'ın ve Resûlünündür (biz de bağışlıyoruz)" dediler.

*Hadisi Taberânî üç *Mu'cem*'inde de rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır.[1]

١٠٢٩٣ – حَدَّثَنَا أَبو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ وَفْدَ هَوَازِنَ لَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجِعْرَانَةِ ، وَقَدْ أَسْلَمُوا ، قَالُوا : إِنَّا أَصْلٌ وَعَشِيرَةٌ وَقَدْ أَصَابَنَا مِنَ الْبَلاءِ مَا لا يَخْفَى عَلَيْكَ ، فَامْنُنْ عَلَيْنَا مَنَّ اللَّهُ عَلَيْكَ ، وَقَامَ رَجُلٌ مِنْ هَوَازِنَ ، ثُمَّ أَحَدُ بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ، يُقَالُ لَهُ : زُهَيْرٌ يُكْنَى بِأَبِي صُرَدٍ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، نِسَاؤُنَا عَمَّاتُكَ وَخَالاتُكَ وَحَوَاضِنُكَ اللاتِي كَفَلْنَكَ ، وَلَوْ أَنَّا لَحِقْنَا الْحَارِثَ بْنَ أَبِي شِمْرٍ وَالنُّعْمَانَ بْنَ الْمُنْذِرِ ، ثُمَّ نَزَلَ بِنَا مِنْهُ الَّذِي أَنْزَلْتَ بِنَا لَرَجَوْنَا عَطْفَهُ وَعَائِدَتَهُ عَلَيْنَا ، وَأَنْتَ خَيْرُ الْمَكْفُولِينَ ، ثُمَّ أَنْشَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِعْرًا قَالَهُ وَذَكَرَ فِيهِ قَرَابَتَهُمْ وَمَا كَفَلُوا مِنْهُ ، فَقَالَ :

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 5303) ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no661) rivayet etmiş ve: "Bu şekilde tam olarak Züheyr'den sadece bu senedle rivayet etmiştir. Ubeydullah b. Rumâhis el-Kaysî bu hadisi rivayette tek kalmıştır" demiştir. Ubeydullah hakkında Zehebî, *Mîzânu'l-İ'tidâl* adlı kitabında: "Bu râvi yaşlıydı, onunla ilgili cerh görmedim, ama mutemed değildir" demiştir. Hadisin senedinden iki ravi düşürülmüştür. Bkz. *Lisânu'l-Mîzân* (4/99).

امْنُنْ عَلَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ فِي كَرَمٍ   فَإِنَّكَ الْمَرْءُ نَرْجُوهُ وَنَدَّخِرُ
امْنُنْ عَلَى بَيْضَةٍ قَدْ عَاقَهَا قَدَرٌ   مُفَرَّقٌ شَمْلُهَا فِي دَهْرِهَا غِيَرُ
أَبْقَتْ لَنَا الْحَرْبُ هَتَّافًا عَلَى حُزُنٍ   عَلَى قُلُوبِهِمُ الْغَمَّاءُ وَالْغُمَرُ
إِنْ لَمْ تَدَارَكْهُمْ نَعْمَاءُ تَنْشُرُهَا   يَا أَعْظَمَ النَّاسِ حِلْمًا حِينَ يُخْتَبَرُ
امْنُنْ عَلَى نِسْوَةٍ مَنْ كُنْتَ تَرْضَعُهَا   إِذْ فُوكَ يَمْلَأُهُ مِنْ مَحْضِهَا دُرَرُ
إِذْ كُنْتَ طِفْلًا صَغِيرًا كُنْتَ تَرْصَفُهَا   وَإِذْ يَزِينُكَ مَا تَأْتِي وَمَا تَذَرُ
لَا تَجْعَلَنَّا كَمَنْ شَالَتْ نَعَامَتُهُ   وَاسْتَبْقِ مِنْهُ فَإِنَّا مَعْشَرٌ زُهُرُ

قال فذكر الحديث .

رواه الطبراني, وفيه: ابن إسحاق وهو مدلس ولكنه ثقة, وبقية رجاله ثقات .

10293. Amr b. Şuayb'ın bildirdiğine göre babası, dedesinden nakletmiştir: Hevâzin temsilcileri Müslüman olup Ci'râne'de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelince: "Yâ Resûlallah! Biz, köklü bir kabileyiz! Sana malum olduğu üzere, biz bu belaya uğramış bulunuyoruz. Bize karşı lütufkâr ol ve ihsanda bulun! Yüce Allah sana lütuf ve ihsanda bulunsun!" dediler. Hevâzin kabilesinin Benû Sa'd b. Bekr kolundan Züheyr adında ve künyesi Ebû Surad olan bir adam ayağa kalkıp: "Yâ Resûlallah! Kadınlarımız, senin halaların, teyzelerin ve sana süt emzirip bakmış olan kadınlardır! Eğer senin bize yaptıklarını, Hâris b. Ebî Şimr veya Nu'mân b. el-Münzir yapmış olsa, sonra şimdiki duruma düşüp de kendilerinin yanına gitseydik onların şefkat ve ihsanlarını umardık. Hâlbuki sen, süt emzirilip bakılanların en hayırlısısın!" dedi. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir şiir söyledi. Bu şiirinde akrabalıklarını ve kendisine bakıcılık yaptıklarını zikredip şöyle dedi:

Ya Resûlallah! Cömertliğinle bize iyilik yap!

Şüphesiz sen iyiliğini umduğumuz ve beklediğimiz kişisin!

Kaderin zor durumda bırakıp birliğini dağıttığı ve zaman içerisinde değişik durumlara düşen bir topluluğa iyilik yap!

Zaman, bizi, kalpleri kalın bir örtüyle örtünmüş bulunan toplumu gam ve hüzün içinde bırakmıştır!

Ey –kendisinden bir şey istendiği zaman– insanların en yumuşak huylusu!

Üzerlerine yayacağın bir nimet onları tedarik etmezse (kalpleri gam hüzünle dolacak!)

Vaktiyle sütünü emdiğin kadınlara iyilik yap!

Çünkü onun inci gibi olan sütünden ağzın dolmuştur

O zaman küçük bir çocuktun, onun sütünü emerdin!

Senin aldığın da, bıraktığın da seni güzelleştirir

Sakın bizleri ölüp de cemaati dağılan kişi gibi kılma!

Bizi serbest bırak! Zira biz parlak bir toplumuz

Hadis aslında devam ediyor.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn İshâk bulunmaktadır ki; bu ravi müddelistir, bununla birlikte güvenilir sayılmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٢٩٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَجَاءَتْهُ وُفُودُ هَوَازِنَ فَقَالُوا يَا مُحَمَّدُ إِنَّا أَصْلٌ وَعَشِيرَةٌ فَمُنَّ عَلَيْنَا مَنَّ اللَّهُ عَلَيْكَ فَإِنَّهُ قَدْ نَزَلَ بِنَا مِنَ الْبَلاَءِ مَا لاَ يَخْفَى عَلَيْكَ. فَقَالَ " اخْتَارُوا بَيْنَ نِسَائِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَأَبْنَائِكُمْ . قَالُوا خَيَّرْتَنَا بَيْنَ أَحْسَابِنَا وَأَمْوَالِنَا نَخْتَارُ أَبْنَاءَنَا. فَقَالَ أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَهُوَ لَكُمْ فَإِذَا صَلَّيْتُ الظُّهْرَ فَقُولُوا إِنَّا نَسْتَشْفِعُ بِرَسُولِ اللَّهِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَبِالْمُؤْمِنِينَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ فِي نِسَائِنَا وَأَبْنَائِنَا . قَالَ فَفَعَلُوا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَهُوَ لَكُمْ . وَقَالَ الْمُهَاجِرُونَ مَا كَانَ لَنَا فَهُوَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَتِ الأَنْصَارُ مِثْلَ ذَلِكَ وَقَالَ عُيَيْنَةُ بْنُ بَدْرٍ أَمَّا مَا كَانَ لِي وَلِبَنِي فَزَارَةَ فَلاَ. وَقَالَ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ أَمَّا أَنَا وَبَنُو تَمِيمٍ فَلاَ. وَقَالَ عَبَّاسُ بْنُ مِرْدَاسٍ أَمَّا أَنَا وَبَنُو سُلَيْمٍ فَلاَ. فَقَالَتِ الْحَيَّانِ كَذَبْتَ بَلْ هُوَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ رُدُّوا عَلَيْهِمْ نِسَاءَهُمْ وَأَبْنَاءَهُمْ فَمَنْ تَمَسَّكَ بِشَيْءٍ مِنَ الْفَيْءِ فَلَهُ عَلَيْنَا سِتَّةُ فَرَائِضَ مِنْ أَوَّلِ شَيْءٍ يُفِيئُهُ اللَّهُ عَلَيْنَا . ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ وَتَعَلَّقَ بِهِ النَّاسُ يَقُولُونَ اقْسِمْ عَلَيْنَا فَيْأَنَا بَيْنَنَا. حَتَّى أَلْجَئُوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ رُدُّوا عَلَيَّ رِدَائِي فَوَاللَّهِ لَوْ كَانَ

لَكُمْ بِعَدَدِ شَجَرِ تِهَامَةَ نَعَمٌ لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ ثُمَّ لاَ تُلْقُونِى بَخِيلاً وَلاَ جَبَاناً وَلاَ كَذُوباً . ثُمَّ دَنَا مِنْ بَعِيرِهِ فَأَخَذَ وَبَرَةً مِنْ سَنَامِهِ فَجَعَلَهَا بَيْنَ أَصَابِعِهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى ثُمَّ رَفَعَهَا فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَيْسَ لِى مِنْ هَذَا الْفَىْءِ وَلاَ هَذِهِ إِلاَّ الْخُمُسُ وَالْخُمُسُ مَرْدُودٌ عَلَيْكُمْ فَرُدُّوا الْخِيَاطَ وَالْمَخِيطَ فَإِنَّ الْغُلُولَ يَكُونُ عَلَى أَهْلِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَاراً وَنَاراً وَشَنَاراً . فَقَامَ رَجُلٌ مَعَهُ كُبَّةٌ مِنْ شَعَرٍ فَقَالَ إِنِّى أَخَذْتُ هَذِهِ أُصْلِحُ بِهَا بَرْدَعَةَ بَعِيرٍ لِى دَبِرَ. قَالَ أَمَّا مَا كَانَ لِى وَلِبَنِى عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَهُوَ لَكَ ". فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَّا إِذْ بَلَغَتْ مَا أَرَى فَلاَ أَرَبَ لِى بِهَا وَنَبَذَهَا

قلت : رواه أبو داود باختصار كثير .رواه أحمد ورجال أحد إسناديه ثقات .

10294. Amr b. Şuayb, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Huneyn günü Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm; (yenilgiden sonra) Hevâzin temsilcileri yanına gelip: "Ey Muhammed! Biz, köklü bir kabileyiz! Bize karşı lütufkâr ol ve ihsan et! Yüce Allah sana lütuf ve ihsanda bulunsun! Sana malum olduğu üzere, biz bu belaya uğramış bulunuyoruz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde kadınlarınız ve çocuklarınızla, mallarınız arasında tercih yapın! Ya kadın ve çocuklarınızı, ya da mallarınızı tercih ediniz!"* buyurdu. Temsilciler: "Yâ Resûlallah! Sen bizi mallarımızla çoluk çocuklarımız arasında muhayyer bıraktın! Biz, kadınlarımızı ve çocuklarımızı tercih ediyoruz!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim hisseme ve Abdulmuttalib oğullarının hisselerine düşenleri size bağışladım. Halka öğle namazını kıldırdığım zaman, sizler ayağa kalkıp: «Biz çocuklarımız ve kadınlarımız hakkında Resûlullah'ın* (sallallahu aleyhi vesellem) *Müslümanlar katında, Müslümanların da Resûlullah* (sallallahu aleyhi vesellem) *katında şefaatini diliyoruz!» dersiniz"* buyurdu. Nitekim öyle de yaptılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim hisseme ve Abdulmuttalib oğullarının hisselerine düşenler, sizin olsun"* buyurdu. Muhacirler: "Biz de, hisselerimize düşenleri Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için bağışladık!" dediler. Ensâr da Muhacirler gibi dediler. Uyeyne b. Bedr ise: "Ben ve kabilem olan Fezâre oğulları hayır diyoruz! Biz hissemize düşenleri bağışlamayız!" dedi. Akra' b. Hâbis de: "Ben ve kabilem olan Temîm oğulları hayır diyoruz! Biz hissemize düşenleri bağışlamayız!" dedi. Abbâs b. Mirdâs: "Ben ve kabilem olan Benû Süleym de hayır diyoruz! Biz hissemize düşenleri bağışlamayız!" dedi. Fakat her iki kabile halkı (Temim oğulları ile Süleym oğulları), Akra' ile Abbâs'ın: "Hayır! Bağışlamayız!" sözleri üzerine, onlara: "Hayır! Sen yalan söylüyorsun! Esirler Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bağışlanmıştır!" dediler. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İnsanlar! Şu insanlara, çocuklarını ve kadınlarını geri verin! Sizden her kim, kendi hissesini tutmak, karşılıksız*

vermemek isterse, Allah'ın bize ihsan edeceği ilk ganimet malından ona altı deve verilecektir. O da, bağışını bu şartla yapsın!" buyurdu. Sonra devesine bindi. İnsanlar: "Yâ Resûlallah! Deveden, davardan ganimetimizi bölüştür!" diyerek Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) sıkıştırmaya ve cübbesinden çekiştirmeye başladılar. O kadar ileri gittiler ki, bir ağaca yaslanıp dayanmak zorunda bıraktılar. Hatta Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) cübbesi ağaca takılıp kaldı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Cübbemi bana verin! Vallahi, Tihâme ağaçları sayısınca ganimet malınız olsa, onları aranızda bölüştürürdüm! Ben ne cimriyim, ne korkağım, ne de yalancıyım! Siz bende böyle bir tavır bulamayacak, göremeyeceksiniz!"* buyurdu. Sonra devesine yaklaşıp hörgücünden bir tüy koparıp işaret ve orta parmakları arasında tutarak yukarı kaldırıp: *"Ey insanlar! Vallahi, sizin ganimetinizden bana beşte bir dışında şu tüy kadar bile geçmiş bir şey yoktur! Beşte bir pay da, gerektiğinde yine sizlere harcanıyor, iade ediliyor! Ganimet mallarından, elinizde, iğneden ipliğe varıncaya kadar, büyük ve küçük ne varsa getirip geri verin! Ganimet mallarına hıyanet etmeyin! İyi bilin ki, ganimet malına hıyanet etmek; ihanet edenler için, kıyamet gününde ayıpların en kötüsü ve Cehennem ateşi olacaktır!"* buyurdu.

Yanında kıldan yapılmış bir yumak ip bulunan bir kişi kalkıp: "Yâ Resûlallah! Bu yumağı devemin eskimiş çulunu tamir etmek için almıştım! (Bunu bana bıraksanız olmaz mı?)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer bu şey benim hisseme veya Abdulmuttalib oğullarının hisselerine düşecek olursa, senin olsun!"* buyurdu. Adam: "Ya Resûlallah! Madem ki iş buraya vardı. Artık bu yumak bana gerekmez!" dedi ve yumağı ganimet mallarının içine bıraktı.

Derim ki: Ebû Dâvûd hadisi çok kısa metniyle irad etmiştir.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup iki senedinden birinin ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٢٩٥ – حدثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ ، قَالا : ثنا عَلِيُّ ابْنُ الْمَدِينِيِّ ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَطِيَّةَ السَّعْدِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عَطِيَّةَ ، أَنَّهُ كَانَ مِمَّنْ كَلَّمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ سَبْيِ هَوَازِنَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَشِيرَتُكَ وَأَصْلُكَ وَكُلُّ الْمُرْضِعِينَ " ، وَقَالَ : وَلِهَذَا الْيَوْمِ اخْتَبَأْنَاكَ وَهُنَّ أُمَّهَاتُكَ وَأَخَوَاتُكَ وَخَالاتُكَ ، فَكَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَابَهُ فَرَدَّ لَهُمْ سَبْيَهُمْ إِلا رَجُلَيْنِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اذْهَبُوا فَخَيِّرُوهُمَا " فَقَالَ أَحَدُهُمَا : إِنِّي أَتْرُكُهُ ، وَقَالَ الآخَرُ : لا أَتْرُكُهُ ، فَلَمَّا أَدْبَرَ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَخْسِنْ سَهْمَهُ " فَكَانَ يَمُرُّ بِالْجَارِيَةِ الْبِكْرِ وَالْغُلامِ ، فَيَدَعُهُ حَتَّى مَرَّ بِعَجُوزٍ ، فَقَالَ : فَإِنِّي آخُذُ هَذِهِ ، فَإِنَّهَا أُمُّ حَيٍّ

وَيَسْتَفْدُونَهَا مِنِّي بِمَا قَدَرُوا عَلَيْهِ فَكَبَّرَ عَطِيَّةُ ، وَقَالَ : خُذْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا فُوهَا بِبَارِدٍ ، وَلا ثَدْيُهَا بِنَاهِدٍ ، وَلا وَافِدُهَا بِوَاجِدٍ ، عَجُوزٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَرَاءٌ سَبِيَّةٌ مَا لَهَا أَحَدٌ ، فَلَمَّا رَآهَا لا يَعْرِضُ لَهَا أَحَدٌ تَرَكَهَا

رواه الطبراني ,وفي إسناده الزبير والد النعمان بن الزبير الصنعاني, و لم أعرفه ,وبقية رجاله ثقات .

10295. Urve b. Muhammed b. Atiyye es-Sa'dî'nin bildirdiğine göre babası, dedesi Atiyye'den şöyle nakletmiştir: (Atiyye) Hevâzin (Huneyn) günü (esirler konusunda) Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) konuşanlardan birisi idi. Atiyye: "Ya Resûlallah! Bunlar senin aşiretin, köklerin ve sütannelerindir! Biz, seni (sana yapmış olduğumuz bakımın karşılığını) bugün için sakladık! Bu kadınlar senin annelerin, bacıların ve teyzelerin!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda ashâbıyla konuşup esirlerini onlara geri verdi. Sadece iki kişi itiraz edip paylarına düşenleri bağışlamayacaklarını söylediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gidin! O iki kişiyi muhayyer bırakın!"* buyurdu. Biri: "Ben nasibimi bağışladım!" dedi. Diğeri ise: "Ben nasibimi bağışlamam!" dedi. Adam çıkıp gidince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onun payına düşeni kıymetsiz kıl!"* diye dua etti. Adam payını almak üzere bekâr kızların ve genç erkek (esir)lerin yanından geçti, ama onları almadı. Nihayet yaşlı bir kadına rastladı ve: "Ben bu ihtiyar kadını alıyorum! Çünkü bu kadın bir kabilenin annesidir! Bu kadını fidye ile kurtarmak için ellerinden geleni yaparlar! (istediğim kadar para verirler)" deyince Atiyye tekbir getirip: "Bu kadını al!" dedi. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ya Resûlallah! Bu çok yaşlı, koca bir kadın! Ne alımlı ağzı (dudakları), ne de süt getiren memeleri var! Ne de ardından ona üzülecek, onu arayacak kimsesi var!" dedi. Adam, kimsenin kadını sormadığını ve kurtarmak için uğraşmadığını anlayınca (kadını) serbest bıraktı.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Nu'mân b. ez-Zübeyr es-San'ânî'nin babası Zübeyr bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٢٩٦ - قال الطبراني : حَكِيمُ بْنُ حِزَامِ بْنِ خُوَيْلِدِ بْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قُصَيٍّ بْنِ كِلابٍ ، يُكْنَى أَبَا خَالِدٍ ، وَأُمُّهُ صَفِيَّةُ بِنْتُ زُهَيْرِ بْنِ أَسَدٍ ، وَأُمُّهَا سَلْمَى بِنْتُ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ عَبْدِ الدَّارِ ، وَإِسْلامُهُ يَوْمَ الْفَتْحِ ، وَكَانَ مِنَ الْمُؤَلَّفَةِ أَعْطَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِئَةَ بَعِيرٍ مِنْ غَنَائِمِ حُنَيْنٍ.

10296. Taberânî der ki: Hakîm b. Hizâm b. Huveylid b. Esed b. Abdiluzza b. Kusayy b. Kilâb, künyesi Ebû Hâlid'dir, annesi: Safiyye binti Züheyr b. Esed, Safiyye'nin annesi ise Selmâ binti Abdimenâf b. Abdiddâr'dır. Hakîm b. Hizâm, Mekke fethi gününde Müslüman oldu. Kalpleri İslam'a ısındırılmak istenenlerden idi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ona Huneyn ganimetlerinden yüz deve verdi.[1]

١٠٢٩٧ – وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسَمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ قِسْماً عَلَى المُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُم فَوَجَدَتْ الأَنْصَارُ فِي أَنْفُسِهَا فَقَالُوا : قَسْمٌ فِيهِم فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ أَلاَ تَرْضَوْنَ أَنْ تَذْهَبُوا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَكُمْ ؟ " . قَالُوا : بَلَى

رواه البزار, وفيه: حفص بن عمر العدني, وهو ضعيف, قال ابن الطهراني : كان ثقة .

10297. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn günü kalbi ısındırılmak istenenlere ganimetlerden verdi. Ensâr aralarında bir eziklik hissedip: "Ganimetleri(n çoğunu) onlara verdi" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ensâr topluluğu! Sizler Resûlullah ile birlikte yurdunuza dönüp gitmeye razı değil misiniz?"* buyurdu. Ensâr: "Evet yâ Resûlallah! Biz buna razıyız!" dediler.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Hafs b. Ömer el-Adenî bulunmaktadır. İbnu't-Tahrânî: "Bu ravi güvenilir idi" demiştir.[2]

١٠٢٩٨ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِوَفْدِ هَوَازِنَ ، بِحُنَيْنٍ ، وَسَأَلَهُمْ عَنْ مَالِكِ بْنِ عَوْفٍ النَّصْرِيِّ ، " مَاذَا فَعَلَ مَالِكٌ ؟ " ، قَالَ : هُوَ بِالطَّائِفِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَخْبِرُوا مَالِكًا أَنَّهُ إِنْ يَأْتِنِي مُسْلِمًا ، رَدَدْتُ إِلَيْهِ أَهْلَهُ ، وَمَالَهُ ، وَأَعْطَيْتُهُ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ " ، فَأُتِيَ مَالِكٌ بِذَلِكَ فَخَرَجَ إِلَيْهِ مِنَ الطَّائِفِ ، وَكَانَ مَالِكٌ خَافَ ثَقِيفًا عَلَى نَفْسِهِ أَنْ يَعْلَمُوا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَالَ لَهُ مَا قَالَ فَيَحْبِسُوهُ ، فَأَمَرَ بِرَاحِلَةٍ لَهُ فَهُيِّئَتْ ، وَأَمَرَ بِفَرَسٍ لَهُ فَأُتِيَ بِهِ مِنَ الطَّائِفِ ، فَخَرَجَ لَيْلا ، فَجَلَسَ عَلَى فَرَسِهِ ، فَلَحِقَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَدْرَكَهُ بِالْجِعْرَانَةِ أَوْ مَكَّةَ ، فَرَدَّ إِلَيْهِ أَهْلَهُ ، وَمَالَهُ ، وَأَعْطَاهُ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

[1] Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (3/207) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1839) rivayet etmiştir.

10298. İbn İshâk'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hevâzin temsilcilerine Mâlik b. Avf'ı sorup: *"Mâlik ne yaptı?"* buyurdu. Temsilci: "Taif'e gitti" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer gelip Müslüman olursa ona malını ve ailesini iade edip ganimetten yüz deve vereceğimi Mâlik'e haber verin!"* buyurdu. Bunun üzerine temsilci, Mâlik'in yanına gidip haber verince, Mâlik Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelmek üzere Taif'ten çıktı. Bu arada Mâlik, Sakîf kabilesinin haberi olursa Taif'ten çıkmasına izin vermeyeceklerinden korktu. Bu nedenle kendisine ait atının Taif'ten getirip hazırlanmasını emretti. Nitekim öyle yapıldı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmek üzere gece vakti atına binip yola çıktı. Ci'râne'de veya Mekke'de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetişti. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona ailesini ve malını iade edip ganimetten yüz deve verdi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٢٩٩ - وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْسِمُ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ وَجِبْرِيلُ إِلَى جَنْبِهِ ، فَجَاءَ مَلَكٌ ، فَقَالَ : إِنَّ رَبَّكَ يَأْمُرُكَ بِكَذَا وَكَذَا ،. فقال النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ : "تَعْرِفُهُ؟ . فقال : هُوَ مَلَكٌ ، وَمَا كُلُّ مَلائِكَةِ رَبِّكَ أَعْرِفُ

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وزاد : فخشي النبي صلى الله عليه و سلم أن يكون شيطانا

وفيه حسين بن الحسن الأشقر وهو منكر الحديث ورمي بالكذب ووثقه ابن حبان .

وأحاديث كثيرة في مناقب الأنصار في غنائم حنين .

10299. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn ganimetlerini taksim ederken Cibrîl yanında bulunuyordu. Bu arada bir melek gelip: "Rabbin sana şöyle şöyle emrediyor!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cibrîl'e: *"Bunu tanıyor musun?"* diye sordu. Cibrîl: "Bu bir melektir; fakat ben, Rabbinin bütün meleklerini tanımıyorum!" dedi.

*Hadisi Bezzâr ve "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelenin şeytan olmasından korktu!" ifadesiyle Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmişlerdir. Hadisin senedinde Hüseyn b. el-Hasan el-Eşkar bulunmaktadır ki; bu ravi münker rivayetleri olup aynı zamanda hadis uydurmakla da itham edilmiştir, bununla birlikte İbn Hibbân bu raviyi güvenilir saymıştır.

Ensâr'ın menkıbelerinde Huneyn ganimetleri konusunda çok hadis vardır.[2]

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/307) rivayet etmiş olup İbn İshâk'a kadar olan ravileri güvenilir kimselerdir.

2 Hadisi Bezzâr (no. 1838) rivayet etmiş ve: "Hadisin sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

(بَابٌ فِيمَنْ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ حُنَيْنٍ)

Huneyn Savaşında Şehit Olanlar

١٠٣٠٠ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ حُنَيْنٍ : أَيْمَنُ بْنُ عُبَيْدٍ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10300. Muhammed b. İshâk, Huneyn gününde şehit olanlar arasında: Eymen b. Ubeyd'i zikretmiştir. (Eymen b. Ubeyd, Huneyn günü şehit olmuştur)

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣٠١ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : كَانَ فِيمَنْ ثَبَتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيْمَنُ ابْنُ أُمِّ أَيْمَنَ وهوابْنُ عُبَيْدٍ

قلت : هذا مكتوب بعد كلام ابن إسحاق الذي قبله وليس هو في السماع وفيه ابن إسحاق وهو مدلس

10301. Câbir der ki: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sebat gösterenlerden biri de Eymen b. Ümmi Eymen'dir ki bu, (Eymen) b. Ubeyd'dir.

***Derim ki: Bu ibareler, İbn İshâk'ın sözünden sonra yazılmış olup onun işittiği arasında değildir. Senedinde müdellis olan İbn İshâk bulunmaktadır.**

١٠٣٠٢ - قال الطبراني : أَيْمَنُ ابْنُ أُمِّ أَيْمَنَ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَهُوَ أَيْمَنُ بْنُ عُبَيْدٍ أَخُو بَنِي عَوْفِ بْنِ الْخَزْرَجِ وَهُوَ أَخُو أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ لأُمِّهِ

10302. Taberânî der ki: Eymen b. Ümmi Eymen, Huneyn günü şehit olmuştur. Bu sahabi, Eymen b. Ubeyd'dir, Benû Avf b. el-Hazrec'e mensuptur, aynı zamanda Usâme b. Zeyd'in annesinden kardeşidir.

١٠٣٠٣ - وَقُتِلَ يَوْمَ حُنَيْنٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى ، زَيْدُ بْنُ رَبِيعَةَ ". و مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ بَنِي أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى يَزِيدُ بْنُ زَمْعَةَ " ، هَكَذَا قَالَ ابْنُ لَهِيعَةَ : وَهُوَ عِنْدِي وَهْمٌ. قلت : والصواب أنه يزيد كما سيأتي عن الزهري -

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنْ " اسْتُشْهِدَ يَوْمَ خَيْبَرَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الأَنْصَارِ ، مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ ، سُرَاقَةُ بْنُ الْحُبَابِ

" رواه كله الطبراني, وفيه :ابن لهيعة, وفيه ضعف, وحديثه حسن .

10303. Müslümanlardan Benû Esed b. Abdiluzza'dan: Zeyd b. Rabîa, Huneyn günü şehit olmuştur. Kureyş kabilesinin Benû Esed b. Abdiluzza kolundan: Yezîd b. Zem'a da Huneyn günü şehit olmuştur. Taberânî: "İbn Lehîa böyle diyor, ama bana göre ise bu bir yanılgıdır" demiştir.

Derim ki: Zührî'den gelecek rivayette görüleceği gibi doğru olan (Zeyd değil) Yezîd'dir.

Urve'nin bildirdiğine göre, Hayber günü Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşa katılıp şehit olanlarla ilgili der ki: Ensâr'dan Benû Amr b. Avf boyunun Benî'l-Aclân kolundan: Sürâka b. el-Hubâb da şehit olmuştur.

*Hepsini Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olup hadisi hasen sayılmıştır.

١٠٣٠٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنِ " اسْتُشْهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْعَجْلانِ ، مُرَّةُ بْنُ سُرَاقَةَ بْنِ حُبَابٍ " هَكَذَا قَالَ ابْنُ شِهَابٍ

وَاسْتُشْهِدَ يَوْمَ حُنَيْنٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أَسَدٍ يَزِيدُ بْنُ زَمْعَةَ ورجالهما إلى الزهري رجال الصحيح .

10304. İbn Şihâb, Hayber günü Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşa katılıp şehit olanlarla ilgili der ki: Ensâr'dan Benî'l-Aclân'dan: Murra b. Surâka b. Hubâb şehit olmuştur. Kureyş kabilesinin Benû Esed kolundan: Yezîd b. Zem'a Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Huneyn savaşına katılıp şehit olmuştur.

*Bu iki hadisin ez-Zührî'ye kadar olan ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٠٥ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ حُنَيْنٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي أَسَدٍ يَزِيدُ بْنُ زَمْعَةَ بْنِ الأَسْوَدِ بْنِ الْمُطَّلِبِ " ، جَمَحَ بِهِ فَرَسٌ لَهُ يُقَالُ لَهُ : الْجَنَاحُ ،

فَقَتَلَهُ و اسْتُشْهِدَ يَوْمِ خَيْبَرَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مِنَ الأَنْصَارِ ، سُرَاقَةُ بْنُ الْحُبَابِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ الْعَجْلَانِ " وإسنادهما إلى ابن إسحاق ثقات .

10305. İbn İshâk, Huneyn günü Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşa katılıp şehit olanlarla ilgili şöyle demiştir: Kureyş kabilesinin Benû Esed kolundan: Yezîd b. Zem'a b. el-Esved b. el-Muttalib Huneyn günü şehit olmuştur. Cenâh adındaki atı hızlı koşup onu üzerinden düşürerek öldürmüştü.

Ensâr'dan: Surâka b. el-Hubâb b. Adiyy b. el-Aclân, Hayber günü (kitapta Huneyn günü) Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşa katılıp şehit olmuştur.

★Bu iki hadisin İbn İshâk'a kadar olan ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ غَزْوَةِ الطَّائِفِ)

Taif Gazası (Kuşatması)

١٠٣٠٦ - عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : لَمَّا حَاصَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِصْنَ الطَّائِفِ تَدَلَّيْتُ إِلَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَكْرَةٍ فَقَالَ : " كَيْفَ تَدَلَّيْتَ ؟ " . فَقُلْتُ : تَدَلَّيْتُ بِبَكْرَةٍ . قَالَ : " أَنْتَ أَبُو بَكْرَةَ "

رواه الطبراني, وفيه: أبو المنهال البكراوي, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

10306. Ebû Bekre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Taif kalesini kuşatınca çıkrıkla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına indim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nasıl indin?"* diye sorunca: "Çıkrıkla indim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen Ebû Bekre'sin ("çıkrık sahibisin")!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi olan Ebu'l-Minhâl el-Bekrâvî bulunmaktadır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٠٧ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ : " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الطَّائِفِ ، مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ ، ثَابِتُ بْنُ ثَعْلَبَةَ وَثَعْلَبَةُ الَّذِي يُقَالُ لَهُ : الْجِذْعُ " رواهما الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10307. İbn Şihâb, Taif gününde şehit olanlar konusunda der ki: Ensâr'dan; Benû Seleme'den: el-Ciz' diye bilinen Sâbit b. Sa'lebe (Taif kuşatmasında şehit olmuştur).

* Bu ikisini Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٣٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الطَّائِفِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَالِمٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي حَرَامٍ : ثَعْلَبَةُ الَّذِي يُقَالُ لَهُ : الْجِذْعُ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، رُقَيْمُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَعْلَبَةَ

رواهما الطبراني وفي إسنادهما, ابن لهيعة: وفيه ضعف وحديثه حسن .

10308. Urve, Taif gününde şehit olanlar konusunda der ki: Ensâr'dan; Benû Sâlim boyunun Benû Harâm kolundan: el-Ciz' sanıyla maruf Sa'lebe (Taif kuşatmasında şehit olmuştur)

Ensâr'dan; Benû Amr b. Avf boyunun Benû Muâviye b. el-Hâris kolundan: Rukaym b. Sâbit b. Sa'lebe (Taif kuşatmasında şehit olmuştur)

★Bu iki hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olup hadisi hasen sayılmıştır.[2]

١٠٣٠٩ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الطَّائِفِ جُلَيْحَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَارِبِ بْنِ نَاشِبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ لَيْثٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، رُقَيْمُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ لَوْذَانَ بْنِ مُعَاوِيَةَ ". و مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ ، سَعِيدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ "

رواها الطبراني ورجالها ثقات .

10309. İbn İshâk, Taif gününde şehit olanlar konusunda der ki: Cüleyha b. Abdillah b. Muhârib b. Nâşib b. Sa'd b. Leys (Taif kuşatmasında şehit olmuştur).

Ensâr'dan; Evs kabilesinden: Rukaym b. Sâbit b. Sa'lebe b. Zeyd b. Levzân b. Muâviye de (Taif kuşatmasında şehit olmuştur).

Kureyş kabilesinin Benû Umeyye b. Abdişems kolundan: Saîd b. Saîd b. el-Âs (Taif kuşatmasında şehit olmuştur).

*Bu hadisleri Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1357) hadisin birinci kısmını İbn Şihâb yoluyla rivayet etmiştir. İkinci kısmı ise Rukaym'in terceme-i hâlinde İbn Şihâb yoluyla değil Urve yoluyla zikretmiştir. Bu da sonraki hadistir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1398, 4637) rivayet etmiştir.

١٠٣١٠ - قال الطبراني : عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ مَخزُومٍ أَخُو أُمِّ سَلَمَةَ لأَبِيهَا أُمُّهُ عَاتِكَةُ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَمَّةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَسْلَمَ يَوْمَ الْفَتْحِ ، لَقِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الطَّرِيقِ ، فَأَسْلَمَ ، وَاسْتُشْهِدَ يَوْمَ الطَّائِفِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

10310. Taberânî der ki: Abdullah b. Ebî Umeyye b. el-Muğîre b. Abdillah b. Ömer b. Mahzûm, Ümmü Seleme'nin babasından kardeşidir. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) halası Âtike binti Abdilmuttalib annesidir. Mekke fethi günü Müslüman olmuştur. Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) yolda karşılaşıp Müslüman olmuştur. O'nunla (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Taif kuşatmasına katılmış ve şehit düşmüştür.

(بَابُ غَزْوَةِ تَبُوكَ)

Tebuk Gazası (Seferi)

١٠٣١١ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَسَوِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ زِيَادٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَخِي الْوَلِيدُ بْنُ زِيَادٍ ، عَنْ أَبِي طُلَيْحَةَ ، مَوْلَى بَنِي خَلَفٍ ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ ، أَنَّهُ شَهِدَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانٍ أَيَّامَ غَزْوَةِ تَبُوكٍ فِي جَيْشِ الْعُسْرَةِ ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّدَقَةِ ، وَالْقُوَّةِ وَالتَّأَسِّي ، وَكَانَتْ نَصَارَى الْعَرَبِ كَتَبُوا إِلَى هِرَقْلَ : إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ الَّذِي خَرَجَ يَنْتَحِلُ النُّبُوَّةَ قَدْ هَلَكَ وَأَصَابَتْهُمْ سُنُونَ فَهَلَكَتْ أَمْوَالُهُمْ ، فَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَلْحَقَ دِينَكَ فَالآنَ ، فَبَعَثَ رَجُلا مِنْ عُظَمَائِهِمْ ، يُقَالُ لَهُ : الضَّنَادُ وَجَهَّزَ مَعَهُ أَرْبَعِينَ أَلْفًا ، فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ فِي الْعَرَبِ وَكَانَ يَجْلِسُ كُلَّ الْيَوْمِ عَلَى الْمِنْبَرِ فَيَدْعُو اللَّهَ ، وَيَقُولُ : " اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلَكَ هَذِهِ الْعِصَابَةُ فَلَنْ تُعْبَدَ فِي الأَرْضِ " ، فَلَمْ يَكُنْ لِلنَّاسِ قُوَّةٌ ، وَكَانَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ قَدْ جَهَّزَ عِيرًا إِلَى الشَّامِ يُرِيدُ أَنْ يَمْتَارَ عَلَيْهَا ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذِهِ مِئَتَا بَعِيرٍ بِأَقْتَابِهَا وَأَحْلاسِهَا ، وَمِئَتَا أُوقِيَّةٍ ، فَحَمِدَ اللَّهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَبَّرَ النَّاسُ ، ثُمَّ قَامَ مَقَامًا آخَرَ وَأَمَرَ بِالصَّدَقَةِ ، فَقَامَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَهَاتَا مِئَتَانِ وَمِئَتَا أُوقِيَّةٍ ، فَكَبَّرَ اللَّهَ وَكَبَّرَ النَّاسُ ، وَأَتَى عُثْمَانُ بِالإِبِلِ ، وَأَتَى بِالْمَالِ ، فَصَبَّهُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : " لا يَضُرُّ عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ الْيَوْمِ "

رواه الطبراني, وفيه: العباس بن الفضل الأنصاري, وهو ضعيف .

10311. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Tebûk seferi sırasında Osmân b. Affân'ı "Usre" (darlık\zorluk) ordusunda gördüm. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sadaka vermeyi, güçlü olmayı ve iyilikte yarışmayı emretmişti. Araplardan Hıristiyan olanlar Heraklius'a: "Bu peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkan adam helak oldu. Kendisine inananlar kıtlığa maruz kaldı ve malları telef oldu. Eğer dinini kurtarmak istiyorsan şimdi tam zamanı!" diye bir mektup yazmışlardı. Heraklius, Bizans'ın ileri gelenlerinden Danâd adında bir adamın komutasında kırk bin kişilik bir ordu gönderdi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumdan haberdar olunca Araplara mektup yazdı (durumu onlara haber verdi). (Bu haberi aldıktan sonra) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her gün minbere çıkıp oturarak: *"Allahım! Bu topluluğu helak edersen yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmaz!"* diye Allah'a dua ederdi. O zaman insanların maddi güçleri yoktu. Bu arada Osmân kazanç elde etmek için (ticaret maksadıyla) Şam'a gitmek üzere bir kervan hazırlamıştı. Osmân: "Ya Resûlallah! Şu palanıyla çuluyla hazır iki yüz deveyi ve iki yüz okka altını Allah yolunda bağışlıyorum!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Allah'a hamdetti, insanlar da tekbir getirdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başka bir makamda kalkıp sadaka vermeyi teşvik etti. Osmân ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! Bu iki yüz deveyi ve iki yüz okka altını da Allah yolunda bağışlıyorum!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekbir getirdi, insanlar da tekbir getirdi. Osmân develeri getirdi, parayı da getirip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne boşalttı. O zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bugünden sonra Osmân'a her ne yaparsa zarar vermeyecektir!"* buyurduğunu işittim.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Abbâs b. el-Fadl el-Ensârî bulunmaktadır.**

١٠٣١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَزِيدَ أَبُو خَالِدٍ الْخُزَاعِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ عَمْرٍو الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى غَزْوَةِ تَبُوكَ ، وَكُنْتُ عَلَى خِدْمَتِهِ ذَلِكَ السَّفَرَ ، فَنَظَرْتُ إِلَى نِحْيِ السَّمْنِ قَدْ قَلَّ مَا فِيهِ ، وَهَيَّأْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا ، فَوَضَعْتُ النِّحْيَ فِي الشَّمْسِ وَنِمْتُ ، فَانْتَبَهْتُ بِخَرِيرِ النِّحْيِ ، فَقُمْتُ فَأَخَذْتُ بِرَأْسِهِ بِيَدِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَآنِي : " لَوْ تَرَكْتَهُ لَسَالَ وَادِيًا سَمْنًا " رواه الطبراني من طريقين إحداهما في علامات النبوة ورجالهما وثقوا .

10312. Ebû Bekr b. Muhammed b. Hamza b. Amr el-Eslemî'nin bildirdiğine göre babası, dedesinden nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk seferine çıkınca -yolculuk boyunca- hizmetinde bulundum. Yolculuk esnasında yağ tulumuna baktım; içinde kalan yağ çok azalmıştı. Bu arada Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yemek hazırladıktan sonra yağ tulumunu güneşe koyup yattım; tulumdan taşıp akan yağın sesine uyanıp kalktım ve tulumun ağzını kapattım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni görünce: *"Onu bıraksaydın bir vadi dolusu yağ akardı"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî, biri Peygamberlik Alametlerinde (Mucizeler'de) olmak üzere iki yolla rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣١٣ – وعَنْ أَبِي رُهْمٍ قَالَ : كُنَّا فِي مَسِيْرٍ وَإِلَى جَنْبِي رَجُلٌ أَزْحَمُهُ بِاللَّيْلِ وَلاَ أَعْرِفُهُ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ هَذَا ؟ " . قُلْتُ : أَبُو رُهْمٍ قَالَ : " مَا فَعَلَ النَّفَرُ الطِّوَالُ الجِعَادُ الأُدْمُ مِنْ بَنِي غِفَارٍ ؟ هَلْ مَعَنَا مِنْهُم فِي المَسِيْرِ أَحَدٌ ؟ " . قُلْتُ : لاَ . قَالَ : " فَمَا فَعَلَ النَّفَرُ الأُدْمُ القِصَارُ الخُنْسُ مِنْ أَسْلَمَ ؟ هَلْ مَعَنَا مِنْهُم فِي المَسِيْرِ أَحَدُ ؟ " . قُلْتُ : لاَ . قَالَ : " فما فَعَلَ النَّفَرُ الحُمْرُ الثِّطَاطُ ؟ هَلْ مَعَنَا أَحَدُ مِنْهُم فِي المَسِيْرِ ؟ " . قُلْتُ : لاَ . قَالَ : " مَا مِنْ أَهْلِي أَحَدٌ أَعَزُّ عَلَي مَخْلَفاً مِنْ قُرَيْشٍ وَالأَنْصَارِ وَأَسْلَمَ وَغِفَارَ فَمَا يَمْنَعُ أَحَدُهُمْ إِذَا تَخَلَّفَ أَن يُفْقِرَ البَعِيْرَ مِنْ إِبِلِهِ فَيَكُونَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الخَارِجِ "

رواه البزار بإسنادين, وفيه :ابن أخي أبي رهم, و لم أعرفه, وبقية رجال أحد الإسنادين ثقات .

10313. Ebû Ruhm anlatıyor: Bir sefere çıkmıştık; gece yürürken yanımda (karanlıktan dolayı) tanıyamadığım bir adam vardı, ben onu sıkıştırıyordum. Meğer yanımda yol alan adam Resûlullah'mış (sallallahu aleyhi vesellem). Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen kimsin?"* diye sorunca: "Ebû Ruhm!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benû Ğifâr'dan, uzun boylu, kıvırcık saçlı, esmer olanlar ne yaptı? Bu yolculukta bizimle beraber onlardan kimse var mı?"* diye sorunca: "Hayır" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eslem kabilesinden kısa boylu, esmer ve basık burunlu adamlar ne yaptı? Bu yolculukta bizimle beraber onlardan kimse var mı?"* diye sorunca: "Hayır" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kızıl (derili) ve köse olan adamlar ne yaptı? Bu yolculukta bizimle beraber onlardan kimse var mı?"* diye sorunca: "Hayır" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ailemden, Kureyş, Ensâr, Eslem ve Ğifâr'dan, geride kalmaları (sefere katılmamaları) bana daha ağır gelen kimse yoktur! Onlardan biri geri kalacaksa, devesini birine verip kendi yerine sefere*

çıkmasını sağlamasına ve yola çıkana kadar sevap almasına engel olan şey nedir?" buyurdu.[1]

***Hadisi Bezzâr iki ravi zinciriyle rivayet etmiş olup senedinde İbn Ebî Ruhm'un yeğeni bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Senedlerinden birinin diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِىِّ أَخْبَرَنِى ابْنُ أَخِى أَبِى رُهْمٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا رُهْمٍ الْغِفَارِىَّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِينَ بَايَعُوا تَحْتَ الشَّجَرَةِ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ تَبُوكَ فَلَمَّا فَصَلَ سَرَى لَيْلَةً فَسِرْتُ قَرِيباً مِنْهُ وَأُلْقِىَ عَلَىَّ النُّعَاسُ فَطَفِقْتُ أَسْتَيْقِظُ وَقَدْ دَنَتْ رَاحِلَتِى مِنْ رَاحِلَتِهِ فَيُفْزِعُنِى دُنُوُّهَا خَشْيَةَ أَنْ أُصِيبَ رِجْلَهُ فِى الْغَرْزِ فَأُؤَخِّرُ رَاحِلَتِى حَتَّى غَلَبَتْنِى عَيْنِى نِصْفَ اللَّيْلِ فَرَكِبَتْ رَاحِلَتِى رَاحِلَتَهُ وَرِجْلُ النَّبِىِّ الله عليه وسلم فِى الْغَرْزِ فَأَصَابَتْ رِجْلَهُ فَلَمْ أَسْتَيْقِظْ إِلاَّ بِقَوْلِهِ حَسِّ فَرَفَعْتُ رَأْسِى فَقُلْتُ اسْتَغْفِرْ لِى يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ سَلْ قَالَ فَطَفِقَ يَسْأَلُنِى عَمَّنْ تَخَلَّفَ مِنْ بَنِى غِفَارٍ فَأُخْبِرُهُ فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُنِى مَا فَعَلَ النَّفَرُ الْحُمْرُ الطِّوَالُ الْقِطَاطُ أَوْ قَالَ الْقِصَارُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ يَشُكُّ الَّذِينَ لَهُمْ نَعَمٌ بِشَظِيَّةِ شَرْخٍ . قَالَ فَذَكَرْتُهُمْ فِى بَنِى غِفَارٍ فَلَمْ أَذْكُرْهُمْ حَتَّى ذَكَرْتُ رَهْطاً مِنْ أَسْلَمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَمْنَعُ أَحَدَ أُولَئِكَ حِينَ تَخَلَّفَ أَنْ يَحْمِلَ عَلَى بَعِيرٍ مِنْ إِبِلِهِ امْرَءاً نَشِيطاً فِى سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّ أَعَزَّ أَهْلِى أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّى الْمُهَاجِرِينَ مِنْ قُرَيْشٍ وَالأَنْصَارِ وَأَسْلَمَ وَغِفَارٍ

10314. -Ağaç altında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat edenlerden biri olan- Ebû Ruhm el-Ğifârî anlatıyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Tebuk seferine çıktım. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) orduyla birlikte hareket edince bir gece ilerledi. O zaman ben kendisine yakındım ve yürürken uykum gelmişti. Uyandığım zaman devemin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesine yaklaştığını fark ettim. Devemin üzengisinin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ayağına değmesinden korktuğumdan dolayı devemin geride kalmasına özen gösterdim. Ancak gece yarısı uykuya yenik düşüp te uyuya kalınca devem Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesine iyice sokulmuş ve üzengi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ayağına değmişti. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uyan!"* diye seslenince ancak uyanabildim! Başımı kaldırıp: "Ya Resûlallah! Bana Allah'tan mağfiret dile!" dedim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İste!"* buyurdu. Sonra Resûlullah

---

[1] Bezzâr (no. 1842)

(sallallahu aleyhi vesellem) bana Ğifâr oğullarından sefere katılmayıp geri kalanları sormaya, ben de cevap vermeye başladım. Bana: *"Şerh tepesinde hayvanları (develeri) bulunan, kızıl (derili), uzun boylu ve kıvırcık saçlı insanlar* -veya kısa boylu, ravi Abdürrezzak şüphede kaldı- *ne yaptı?"* diye sordu. Ben de tarif ettiği kimselerin Ğifâr kabilesi arasında olduğunu söyledim. Lakin Eslem kabilesinden bir topluluğu zikrettikten sonra onlardan bahisle: "Ya Resûlallah! Onlardan biri savaştan geri kalınca, devesini savaşa gitmek isteyen birine vererek Allah yolunda savaşa çıkmasını sağlamasına mani olan şey nedir? Ailemden, savaşa katılmayıp geride kalmaları bana en ağır gelen Kureyş kabilesinden hicret edenler, Ensâr, Eslem ve Ğifâr'dır" dedim.

١٠٣١٥ – وفي رواية : " مَا فَعَلَ النَّفَرُ السُّودُ الْجِعَادُ القِصَارُ قَالَ قُلْتُ فَتَذَكَّرْتُهُمْ فِي بَنِي غِفَارٍ فَلَمْ أَذْكُرْهُمْ حَتَّى ذَكَرْتُ أَنَّهُمْ رَهْطٌ مِنْ أَسْلَمَ كَانُوا حُلَفَاءَ فِينَا

رواه أحمد والطبراني وقال : " سر " بدل " سل " . وقال : فَمَا فَعَلَ السُّودُ الْجِعَادُ الْقِصَارُ الَّذِينَ لَهُمْ نَعَمٌ بِشَبَكَةِ شَرْخٍ ؟ " ، فَتَذَكَّرْتُهُمْ فِي بَنِي غِفَارٍ وَلَمْ أَذْكُرْهُمْ ، حَتَّى ذَكَرْتُ أَنَّهُمْ رَهْطٌ مِنْ أَسْلَمَ كَانُوا حُلَفَاءَ فِينَا ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أُولَئِكَ رَهْطٌ مِنْ أَسْلَمَ كَانُوا حُلَفَاءَ فِينَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مَنَعَ أَحَدَ أُولَئِكَ حِينَ تَخَلَّفَ أَنْ يَحْمِلَ عَلَى بَعِيرٍ مِنْ إِبِلِهِ امْرَأً نَشِيطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؟ إِنَّ أَعَزَّ أَهْلِي عَلَيَّ أَنْ يَتَخَلَّفَ عَنِّي الْمُهَاجِرُونَ مِنْ قُرَيْشٍ ، وَالأَنْصَارُ ، وَغِفَارٌ ، وَأَسْلَمُ

في إسنادهما ابن أخي أبي رهم و لم أعرفه .

10315. Başka bir rivayette: *"Siyah (zenci), kıvırcık saçlı, kısa boylu insanlar ne yaptı?"* diye sordu. Ben de bu tarife uyanların Ğifâr kabilesi arasında hatırladım. Lakin onların Eslem kabilesinden olduklarını ve aramızda müttefik olarak bulunduklarını hatırlayıp sonra söyledim.

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî: *"İste"* yerine *"Yürü!"* geçmiştir. Yine Taberânî: *"Şerh" tepesinde hayvanları (develeri) bulunan, siyah (zenci), kıvırcık saçlı, kısa boylu insanlar ne yaptı?"* buyurunca onların Benû Ğifâr arasında bulunduklarını hatırladım. Lakin onların Eslem kabilesinden olduklarını ve sefere çıkmayıp geride kaldıklarını söyledim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlardan biri savaştan geri kalınca, devesini savaşa gitmek isteyen birine vererek Allah yolunda savaşa çıkmasını sağlamasına mani olan şey nedir? Ailemden, savaşa katılmayıp geride kalmaları bana en ağır gelen Kureyş kabilesinden hicret edenler, Ensâr, Eslem ve Ğifâr'dır"* buyurdu.

Bu iki hadisin senedlerinde Ebû Ruhm'un yeğeni bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum.[1]

[1] Ahmed *Müsned* (no. 19096) ve *Taberânî M. el-Kebir* (19/183-184)

١٠٣١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدِ بْنِ خَيْثَمَةَ ، ثنا أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : تَخَلَّفْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ، حَتَّى مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَخَلْتُ حَائِطًا ، فَرَأَيْتُ عَرِيشًا قَدْ رُشَّ بِالْمَاءِ ، وَرَأَيْتُ زَوْجَتِي ، فَقُلْتُ : مَا هَذَا بِالإِنْصَافِ ؟ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّمُومِ وَالْحَمِيمِ ، وَأَنَا فِي الظِّلِّ وَالنَّعِيمِ ، فَقُمْتُ إِلَى نَاضِحٍ فَاحْتَقَبْتُهُ ، وَإِلَى تُمَيْرَاتٍ فَتَزَوَّدْتُهَا ، فَنَادَتْ زَوْجَتِي : إِلَى أَيْنَ يَا أَبَا خَيْثَمَةَ ؟ فَخَرَجْتُ أُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِبَعْضِ الطَّرِيقِ ، لَحِقَنِي عُمَيْرُ بْنُ وَهْبٍ الْجُمَحِيُّ ، فَقُلْتُ : إِنَّكَ رَجُلٌ جَرِيءٌ ، وَإِنِّي أَعْرِفُ حَيْثُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَإِنِّي رَجُلٌ مُذْنِبٌ ، فَتَخَلَّفْ عَنِّي حَتَّى أَخْلُوَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَتَخَلَّفَ عَنِّي عُمَيْرٌ ، فَلَمَّا اطَّلَعْتُ عَلَى الْعَسْكَرِ ، فَرَأَى النَّاسُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ " ، فَجِئْتُ ، فَقُلْتُ : كِدْتُ أَهْلِكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَحَدَّثْتُهُ حَدِيثِي ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرًا ، وَدَعَا لِي

رواه الطبراني, وفيه: يعقوب بن محمد الزهري, وهو ضعيف .

10316. İbrâhîm b. Abdillah b. Sa'd b. Hayseme'nin bildirdiğine göre babası, dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebûk seferine çıkınca (sefere çıkmayıp) geride kaldım. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yola çıkınca bir bahçeye girdim, üzerine su serpilen bir çardak buldum ve (orada) karımı gördüm. Kendi kendime: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şiddetli bir sıcakta yolculuğa çıkmış, ben ise gölgede nimetler içerisinde bulunmaktayım; bu davranışım insaflı bir davranış değildir" dedim. Sonra bir deve alıp hazırladım ve biraz hurma alıp azık edindim. Beni gören karım: "Ey Ebû Hayseme nereye gidiyorsun?" diye seslendi. (Deveye binip) Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetişmek için yola çıktım. Yoldayken Umeyr b. Vehb el-Cumahî bana yetişti, kendisine: "Sen cesaretli bir adamsın! Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nerede bulunduğunu biliyorum! Ben suçlu bir adamım! Biraz geride kalsan Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) baş başa kalabileyim!" deyince Umeyr biraz geride kaldı. Askerlerin karşısına çıkıp insanlar beni görünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu gelen Ebû Hayseme olsun!"* buyurdu. Bu arada ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ya Resûlalah! Neredeyse helak oluyordum" dedim ve olanları Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlattım. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana hayırlı sözler söyleyip dua etti.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî bulunmaktadır.**

١٠٣١٧ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابُلُتِّيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزَا غَزْوَةَ تَبُوكٍ ، فَجَهَدَ الظَّهْرُ جَهْدًا شَدِيدًا ، فَشَكَوْا إِلَيْهِ ذَلِكَ وَرَآهُمْ رِجَالا لا يُرِيحُونَ ظَهْرَهُمْ ، فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَضِيقٍ يَمُرُّ النَّاسُ فِيهِ ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ وَالنَّاسُ يَمُرُّونَ فَنَفَخَ فِيهَا ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ احْمِلْ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِكَ ، فَإِنَّكَ تَحْمِلُ عَلَى الْقَوِيِّ وَالضَّعِيفِ ، وَالرَّطْبِ وَالْيَابِسِ ، فِي الْبَحْرِ وَالْبَرِّ " ، فَاسْتَمَرَّتْ فَمَا دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ إِلا وَهِيَ تُنَازِعُنَا أَزِمَّتَهَا

رواه الطبراني والبزار, وفيه: يحيى بن عبد الله البابلتي ,وهو ضعيف .

10317. Fadâle b. Ubeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk seferine çıktığı zaman binekler çok yoruldu. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet ettiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onların bineklerini dinlendirmediklerini gördü. Bunun üzerine insanların geçtikleri dar bir boğazı görüp yüksekçe bir yerine çıkıp durdu. İnsanlar geçerken, o boğazın içine doğru üfleyip: *"Allahım! Senin yolunda bu develerin asker taşımasını müyesser kıl! Şüphesiz sen (dilersen) güçlü ve zayıf (binekler), yaş ve kuru üzerinde, deniz ve karada taşınmayı müyesser kılarsın!"* diye dua etti. (Bu duadan sonra) binekler Medine'ye girinceye kadar (durup dinlenmeden) yürümeye devam ettiler. Medine'ye gireceğimiz sırada bineklerin (acele etmemek için) yularlarını çekiyorlardı.

***Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Abdillah el-Bâbulettî bulunmaktadır.[1]**

١٠٣١٨ – حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو النَّضْرِ ، وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبِي ، قَالا : حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ يُوسُفَ ، وَغَيْرُهُ مِنْ أَهْلِ ذِي الْمَرْوَةِ وَقُدَمَائِهِمْ ، عَنِ ابْنٍ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا مَرَّ بِالْحُلَيْحَةِ فِي سَفَرِهِ إِلَى تَبُوكٍ ، قَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ : الْمَنْزِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الظِّلُّ وَالْمَاءُ ، وَكَانَ فِيهَا دَوْمٌ وَمَاءٌ ، فَقَالَ : " إِنَّهَا أَرْضُ زَرْعٍ وَبَقَرٍ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (18/300) ve Bezzâr (no. 1840) rivayet etmiştir. Ayrıca Ahmed de (6/20) başka bir kanalla Fadâle'den rivayet etmiştir.

، دَعُوهَا فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ " . يَعْنِي : نَاقَتَهُ ، فَأَقْبَلَتْ حَتَّى نَزَلَتْ تَحْتَ الدَّوْمَةِ الَّتِي كَانَتْ فِي مَسْجِدِ ذِي الْمَرْوَةِ رواه الطبراني, وفيه :راو لم يسم .

10318. Abdullah b. Selâm anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebûk seferine çıktığı zaman Huleyha'ya uğrayınca ashâbı: "Ya Resûlallah! Burası mola vermeye elverişli bir yerdir! Hem su vardır, hem gölge!" dediler. O yerde büyük sedir ağaçları ve su bulunuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Burası tarım arazisi ve inek besleme yeridir. Bırakın o (deveyi), emredilmiştir!"* buyurdu. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesini kasdediyor. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesi daha önce Zi'l-Merve mescidinde bulunan büyük sedir ağacının altına gelip durdu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır.**

١٠٣١٩ – و عَنْ عُبَادَةَ – يعني بْنِ الصَّامِتِ – قَالَ : أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةِ تَبُوكَ قَالَ فَذَكَرَ الْحَدِيْث . رواه الطبراني . وإسحاق لم يدرك عبادة

10319. Ubâde b. es-Sâmit der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk seferine çıkmak istedi..." Hadis aslında devam ediyor.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. İshâk, Ubâde'ye (hayattayken) yetişememiştir.**

١٠٣٢٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَصْرٍ أَبُو جَعْفَرٍ التِّرْمِذِيُّ ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، قَالا : ثنا زِيَادُ بْنُ نَصْرٍ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ مَطِيرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي الشُّمُوسِ الْبَلَوِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى أَصْحَابَهُ يَوْمَ الْحِجْرِ عَنْ بِئْرِهِمْ فَأَلْقَى ذُو الْعَجِينِ عَجِينَهُ وَذُو الْحَيْسِ حَيْسَهُ "

رواه الطبراني, وفيه :يعقوب بن حميد ,وهو ضعيف ووثقه ابن حبان, وقال : يخطئ في الشيء بعد الشيء .

10320. Ebu'ş-Şümûs el-Belevî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hicr gününde (Tebûk seferi esnasında Hicr bölgesine uğrayınca yerel halkın) kuyusundan su kullanılmasını yasaklamıştı. Bundan dolayı (kuyu suyunu kullanarak) hamur yapan hamurunu ve (yağ, hurma ve undan yapılan bir çeşit yemek olan) *hays* yapan da *hays*'ını döktü.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ya'kûb b. Humeyd bulunmaktadır. Ancak bu raviyi İbn Hibbân güvenilir saymış ve: "Bazen hata eder demiştir.**

١٠٣٢١ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحِجْرِ ، وَاسْتَسْقَى النَّاسُ مِنْ بِئْرِهَا ثُمَّ رَاحَ مِنْهَا فَلَمَّا اسْتَقَلَّ أَمَرَ النَّاسَ أَنْ لا يَشْرَبُوا مِنْ مَائِهَا ، وَلا يَتَوَضَّئُوا مِنْهَا ، وَمَا كَانَ مِنْ عَجِينٍ عُجِنَ مِنْ مَائِهَا أَنْ يُعْلَفَ ، فَفَعَلَ النَّاسُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن بشير الدمشقي, ضعفه أبو حاتم .

10321. Sa'd b. Ebî Vakkâs anlatıyor: (Tebûk seferi esnasında) Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (bir zamanlar lanetlenmiş Semûd halkının yaşamış olduğu) Hicr bölgesinde (harabelerde) konaklayınca insanlar yörenin kuyusundan su doldurdular. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) oradan ayrıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesine binip yolculuğa devam edeceği zaman insanlara o kuyunun suyundan içmemelerini, ondan abdest almamalarını ve suyundan yoğrulan hamurun da hayvanlara yem yapılmasını emretti. Nitekim insanlar de öyle yaptılar.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde Abdurrahman b. Beşîr ed-Dimaşkî bulunmaktadır ki; bu raviyi Ebû Hâtim zayıf saymıştır.

١٠٣٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نَا مُسْلِمٌ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، قَالَ : أَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ لِي الْحَسَنُ : سَلْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قُدَامَةَ بْنِ صَخْرٍ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ ، فَلَقِيتُهُ عَلَى بَابِ دَارِ الإِمَارَةِ فَسَأَلْتُهُ ، فَقَالَ : زَعَمَ أَبُو ذَرٍّ ، أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ، فَأَتَوْا عَلَى وَادٍ ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّكُمْ بِوَادٍ مَلْعُونٍ ، فَأَسْرِعُوا " ، فَرَكِبَ فَرَسَهُ فَدَفَعَ وَدَفَعَ النَّاسُ ، ثُمَّ قَالَ : " مَنِ اعْتَجَنَ عَجِينَهُ أَوْ مَنْ كَانَ طَبَخَ قِدْرًا ، فَلْيَكُبَّهَا " ثُمَّ سِرْنَا ، ثُمَّ قَالَ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّهُ لَيْسَ الْيَوْمَ نَفْسًا مَنْفُوسَةً ، يَأْتِي عَلَيْهَا مِائَةُ سَنَةٍ فَيَعْبَأُ اللَّهُ بِهَا شَيْئًا "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن قدامة بن صخر, و لم أعرفه, وبقية رجاله وثقوا .

10323. Ebû Zer anlatıyor: Tebuk seferinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber yolculuk yaparken bir vadiye uğramışlar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu anda lanetlenmiş bir vadide bulunmaktasınız! Dolayısıyla acele edin!"* buyurup atına binmiş ve oradan ayrılmış, insanlar da bineklerine binip ayrılmışlardır. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O suyu kullanarak hamur yoğuran veya yemek pişiren hamurunu ve yemeğini döksün!"* buyurdu ve yolumuza devam ettik. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Bu gün yüz yıl yaşamış*

olsa bile Allah'ın kendisine hiçbir değer vermeyeceği nefisler (kişiler) vardır" buyurdu.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde Abdullah b. Kudâme b. Sahr bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٣٢٤ – وَحَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ :أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَنْهَاهُمْ يَوْمَ وَرَدَ حَجرَ ثَمُودَ ، عَنْ رَكِيَّةٍ عِنْدَ جَانِبِ الْمَدِينَةِ ، أَنْ يَشْرَبَ مِنْهَا أَحَدٌ أَوْ يَسْتَقِيَ ، وَنَهَانَا أَنْ نَتَوَلَّجَ بُيُوتَهُمْ "

رواه البزار, وفيه :يوسف بن خالد السمتي ,وهو ضعيف .

10324. Semure b. Cundub bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (bir zamanlar) Semûd'un (yaşamış olduğu tarihi) Hicr bölgesinden (harabelerinden) geçerken şehrin kenarında bulunan kuyudan kimsenin su içmemesini ve su doldurmamasını emretti. Evlerinin içine girmemizi de men etti.

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yûsuf b. Hâlid es-Semtî bulunmaktadır.[2]

١٠٣٢٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا الْمَسْعُودِىُّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَوْسَطَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى كَبْشَةَ الأَنْمَارِىِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا كَانَ فِى غَزْوَةِ تَبُوكَ تَسَارَعَ النَّاسُ إِلَى أَهْلِ الْحِجْرِ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَادَى فِى النَّاسِ الصَّلاَةُ جَامِعَةٌ. قَالَ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُمْسِكٌ بَعِيرَهُ وَهُوَ يَقُولُ " مَا تَدْخُلُونَ عَلَى قَوْمٍ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ . فَنَادَاهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ نَعْجَبُ مِنْهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ أَفَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَعْجَبَ مِنْ ذَلِكَ رَجُلٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كَانَ قَبْلَكُمْ وَمَا هُوَ كَائِنٌ بَعْدَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا وَسَدِّدُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لاَ يَعْبَأُ بِعَذَابِكُمْ شَيْئاً وَسَيَأْتِى قَوْمٌ لاَ يَدْفَعُونَ عَنْ أَنْفُسِهِمْ بِشَىْءٍ "

رواه أحمد, وفيه: عبد الرحمن بن عبد الله المسعودي ,وقد اختلط .

10325. Muhammed b. Ebî Kebşe el-Enmârî, babasından bildiriyor: Tebuk seferi esnasında insanlar (bir zamanlar Semûd kavminin yaşadığı) Hicr diyarına girmek için koşuştular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu haber alınca: *"Namaz için toplanın!"* diye

---

[1] Kitabın aslında 10322 numara atlanmıştır. Bu hadisi Bezzâr (no. 1843) rivayet etmiş ve: "Ebû Zer'den sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no. 1846) rivayet etmiştir.

seslendi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin yularını tutup: *"Allah'ın gazap ettiği bir kavmin evlerine neden giriyorsunuz?"* buyuruyordu. Bir adam: "Ya Resûlallah! Onların (maruz kaldıkları bu) durumlarına hayret ediyoruz!" deyince: *"Sizi daha fazla hayret içinde bırakacak bir şeyi size haber vereyim mi? Sizden bir adam; sizden önce meydana gelmiş hadiseleri ve sizden sonra olacak (büyük olayları) size haber veriyor! Doğru olun ve mutedil davranın! Şüphesiz Yüce Allah size azap etmemek için bir şeyden çekinmez! (Daha sonra) bir kavim gelecektir ki; (bu insanlar) kendi canlarını savunmak için bir şey yapmazlar!"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Abdurrahman b. Abdillah el-Mes'ûdî bulunmaktadır ki; bu ravinin âhir ömründe ezberi bozulmuştur.**

١٠٣٢٦ - و عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : لاَ تَسْأَلُوا عَنْ الآيَاتِ أَوْ لاَ تَسْأَلُوا نَبِيَّكُمْ الآيَاتِ فَإِنْ قَوْمَ صَالِحٍ سَأَلُوا نَبِيَّهُمْ أَنْ يَبْعَثَ لَهُمْ آيَةً فَبَعَثَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعالى لَهُمْ النَّاقَةَ فَكَانَتْ تَرِدُ مِنْ هَذَا الفَجِّ فَتَشْرَبُ مَاءَهُم يَوْمَ وِرْدِهَا وَتَصْدُرُ مِنْ هَذَا الفَجِّ فَعَتَوا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ فَقِيلَ لَهُمْ : ﴿ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ ﴾ أَوْ قِيلَ لَهُمْ : إِنَّ العَذَابَ يَأْتِيكُمْ إِلَى ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ . ثُمَّ جَاءَتْهُمُ الصَّيْحَةُ فَأَهْلَكَ اللهُ مَنْ تَحْتَ مَشَارِقِ الأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا مِنْهُم إِلاَّ رَجُلاً كَانَ فِي حَرَمِ اللَّهِ فَمَنَعَهُ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ هُوَ ؟ قَالَ : " أَبُو رِغَالٍ " قِيلَ : وَمَنْ أَبُو رِغَالٍ ؟ قَالَ : " جَدُّ ثَقِيفٍ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط ويأتي لفظه في سورة هود, وأحمد بنحوه ورجال أحمد رجال الصحيح .

10326. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mucize istemeyin veya Peygamberinizden mucize istemeyin! Sâlih'in kavmi peygamberlerinden mucize getirmesini istediler. Yüce Allah onlara deveyi gönderdi. Deve su içme gününde şu yoldan gelip sularını içtikten sonra şu yoldan giderdi. Sonra Rablerinin emrine karşı gelip deveyi kestiler. Onlara:* **«Yurdunuzda üç gün daha yaşayın. (Sonra helâk olacaksınız)»** (Hûd Sur. 65) *denildi. Ya da onlara: «Üç gün sonra azap size gelmiş olacak» denildi. Sonra korkunç bir ses onları yakalayıverdi. Yüce Allah bu korkunç sesle onlardan yeryüzünün doğusunda ve batısında bulunan herkesi helak etti. Sadece Allah'ın haram kıldığı yer olan Kâbe'de bulunan bir kişi kurtuldu. Kâbe onu Allah'ın azabından kurtardı."* Sahabi: "Bu adam kimdir?" diye sorunca: *"Ebû Riğâl"* buyurdu. "Ebû Riğâl kimdir?" diye sorulunca: *"Sakîf'in atasıdır"* buyurdu.

*Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin lafzı, Hûd sûresinde (tekrar) gelecektir. Hadisi Ahmed buna benzer bir lafızla rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٣٢٧ – حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالَ : نا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي عُتْبَةَ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قِيلَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَدِّثْنَا عَنْ شَأْنِ الْعُسْرَةِ ، فَقَالَ عُمَرُ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى تَبُوكَ فِي قَيْظٍ شَدِيدٍ ، فَنَزَلْنَا مَنْزِلا أَصَابَنَا فِيهِ عَطَشٌ شَدِيدٌ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّ رِقَابَنَا سَتَنْقَطِعُ حَتَّى أَنْ كَانَ أَحَدُنَا يَذْهَبُ يَلْتَمِسُ الْخَلا فَلا يَرْجِعُ حَتَّى يَظُنَّ أَنَّ رَقَبَتَهُ تَنْقَطِعُ ، وَحَتَّى أَنَّ الرَّجُلَ لَيَنْحَرُ بَعِيرَهُ فَيَعْصِرُ فَرْثَهُ فَيَشْرَبُهُ وَيَضَعُهُ عَلَى بَطْنِهِ ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ عَوَّدَكَ فِي الدُّعَاءِ خَيْرًا فَادْعُ لَنَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَتُحِبُّ ذَاكَ يَا أَبَا بَكْرٍ ؟ " . قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ فَلَمْ يُرْجِعْهَا حَتَّى مَالَتِ السَّمَاءُ فَأَطَلَّتْ ، ثُمَّ سَكَبَتْ فَمَلَئُوا مَا مَعَهُمْ " ، ثُمَّ ذَهَبْنَا نَنْظُرُ فَلَمْ نَجِدْهَا جَاوَزَتِ الْعَسْكَرَ رواه البزار والطبراني في الأوسط،ورجال البزار ثقات .

10327. İbn Abbâs bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb'a: "Bize, Usra (darlık) ordusu hakkında bilgi ver!" denilince başladı anlatmaya:

Çok sıcak yaz günlerinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Tebuk seferine çıktık. Yolculuk esnasında ulaştığımız bir yerde çok şiddetli bir susuzluğa maruz kaldık. Öyle ki, susuzluktan boyunlarımızın kopacağını sandık! Birimiz abdest bozmak için gittiği zaman dönünceye kadar susuzluktan boynunun kopacağını zannederdi. Kişi maruz kaldığı susuzluktan dolayı devesini kesip fışkısını sıkarak suyunu içiyor ve onu karnına bağlıyordu. Ebû Bekr es-Sıddîk: "Ya Resûlallah! Bizim için Allah'a dua et! Çünkü Yüce Allah, dua ettiğin zaman seni hayra (icabete) alıştırdı!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Bekr! Sen bunu seviyor musun? (dua etmemi istiyor musun?)"* diye sorunca: "Evet" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini kaldırıp dua etti. Daha Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini indirmeden bulut üzerimizi kapladı. Sonra yağmur yağıp insanlar beraberlerinde bulunan su kaplarını doldurdular. Sonra gidip baktık yağmurun askerlerin bulunduğu yeri geçmediğini gördük (sadece askerlerin üzerine yağdığına şahit olduk).

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1844) ve Ahmed (3/296) rivayet etmiştir.

***Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup Bezzâr'ın ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠٣٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ يَعْنِي ابْنَ جُمَيْعٍ حَدَّثَنَا أَبُو الطُّفَيْلِ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ غَزْوَةِ تَبُوكَ قَالَ فَبَلَغَهُ أَنَّ فِي الْمَاءِ قِلَّةً الَّذِي يُرِيدُهُ فَأَمَرَ مُنَادِياً فَنَادَى فِي النَّاسِ " أَنْ لاَ يَسْبِقَنِي إِلَى الْمَاءِ أَحَدٌ " فَأَتَى الْمَاءَ وَقَدْ سَبَقَهُ قَوْمٌ فَلَعَنَهُمْ. رواه أحمد والبزار بنحوه, ورجال أحمد رجال الصحيح .

10328. Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk seferine çıktığı zaman, yolculuk esnasında (su ihtiyaçlarını gidermek için) uğrayacağı suyun az olduğu haberini aldı. Bundan dolayı bir kişinin: "Benden (Resûlullah'tan) önce suya kimse gitmesin!" diye seslenmesini emretti. Ancak suyun bulunduğu yere vardığı zaman bir topluluğun kendisinden önce suya geldiğini görünce onları lanetledi.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Bezzâr da buna benzer bir lafızla rivayet etmiştir.**[2]

١٠٣٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا الْوَلِيدُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُمَيْعٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ أَمَرَ مُنَادِياً فَنَادَى إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ الْعَقَبَةَ فَلاَ يَأْخُذْهَا أَحَدٌ. فَبَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُودُهُ حُذَيْفَةُ وَيَسُوقُ بِهِ عَمَّارٌ إِذْ أَقْبَلَ رَهْطٌ مُتَلَثِّمُونَ عَلَى الرَّوَاحِلِ غَشَوْا عَمَّاراً وَهُوَ يَسُوقُ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْبَلَ عَمَّارٌ يَضْرِبُ وُجُوهَ الرَّوَاحِلِ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحُذَيْفَةَ قَدْ قَدْ حَتَّى هَبَطَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا هَبَطَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ وَرَجَعَ عَمَّارٌ فَقَالَ يَا عَمَّارُ هَلْ عَرَفْتَ الْقَوْمَ فَقَالَ قَدْ عَرَفْتُ عَامَّةَ الرَّوَاحِلِ وَالْقَوْمُ مُتَلَثِّمُونَ.قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا أَرَادُوا قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ أَرَادُوا أَنْ يَنْفِرُوا بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَطْرَحُوهُ . قَالَ فَسَارَّ عَمَّارٌ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ نَشَدْتُكَ بِاللهِ كَمْ تَعْلَمُ كَانَ أَصْحَابُ الْعَقَبَةِ فَقَالَ أَرْبَعَةَ عَشَرَ. فَقَالَ إِنْ كُنْتَ فِيهِمْ فَقَدْ كَانُوا خَمْسَةَ عَشَرَ. فَعَدَّدَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ ثَلاَثَةً. قَالُوا وَاللهِ مَا سَمِعْنَا مُنَادِيَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا عَلِمْنَا مَا أَرَادَ الْقَوْمُ. فَقَالَ عَمَّارٌ

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1841) rivayet etmiş ve: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu senedle, Ömer'den de sadece bu lafızla rivayet edildiğini biliyoruz" dedi.

[2] Hadisi Ahmed (5/400) ve Bezzâr (no. 1845) rivayet etmiştir.

أَشْهَدُ أَنَّ الاِثْنَيْ عَشَرَ الْبَاقِينَ حَرْبٌ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الأَشْهَادُ. قَالَ الْوَلِيدُ وَذَكَرَ أَبُو الطُّفَيْلِ فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلنَّاسِ وَذُكِرَ لَهُ أَنَّ فِي الْمَاءِ قِلَّةً فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِياً فَنَادَى أَنْ لاَ يَرِدَ الْمَاءَ أَحَدٌ قَبْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَوَرَدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدَ رَهْطاً قَدْ وَرَدُوهُ قَبْلَهُ فَلَعَنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

10329. Ebu't-Tufeyl anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk seferinden dönerken (geceleyin) bir adamın: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dağın yüksek yolunu (yani dağ yolunda bulunan dar geçidi) tuttu, kimse o yola girmesin!" diye ilan etmesini istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu dağ geçidinden geçerken önünde Huzeyfe bineğinin yularını tutmuş, arkasında Ammâr da bineğini sürüyordu. Tam bu sırada maskeli bir grup süvari gelip Ammâr'a yetiştiler. O sırada Ammâr Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bineğini sürüyordu. Ammâr (Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zarar vermesinler diye) onlara döndü ve onların bineklerinin yüzlerine vurmaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu arada Huzeyfe'ye: *"Hadi, hadi (inmek üzereyiz!)"* buyurarak bu şekilde aşağıya kadar indiler. Sonra Ammâr da döndü geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ammâr! Onları tanımadın mı?"* diye sordu. Ammâr: "Bineklerin hepsini tanıdım, ancak adamlar maskeliydi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne yapmak istediklerini anladın mı?"* diye sorduğunda Ammâr: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Resûlullah'ın* (sallallahu aleyhi vesellem) *bineğini ürkütmeyi ve bu yüksek yerde O'nu bineğinden düşürmeyi istiyorlardı"* buyurdu. Bu olaydan sonra Ammâr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından birine: "Allah aşkına söyle, geçit ahalisi (Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) geçitte kıstırmak isteyenler) kaç kişiydi?" diye sorunca adam: "On dört kişiydiler" dedi. Ammâr: "Eğer sen de kendini sayarsan, on beş kişi olurlar" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunlardan üç kişinin adını söyledi. Onları hesaba çektiğinde: "Biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adına bu ilanı yapanı duymadık, onların ne yapmak istediklerini de bilmiyorduk" dediler. Ammâr: "Geriye kalan on iki kişinin hem bu dünya hayatında, hem de şahitlerin konuşacağı ahiret gününde Allah'a ve Resulüne karşı savaş açtıklarına şahitlik ederim" dedi.

(Ravi) Velîd der ki: Ebu't-Tufeyl ekledi: O seferde Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) suyun azlığından sözedilince bir adamın:

"Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) önce suya kimse gitmesin!" diye seslenmesini emretti. Ancak Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) suyun bulunduğu yere geldiği zaman bir topluluğun kendisinden önce suya vardığını gördü. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o gün onları lanetledi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ السَّرَايَا وَالْبُعُوث)

Müfrezeler ve Elçiler

(بَابُ قَتْلِ كَعْبُ بْنِ الأَشْرَفِ)

Ka'b b. el-Eşref'in Öldürülmesi

١٠٣٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّ كَعْبَ بْنَ الأَشْرَفِ كَانَ يَهْجُو النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ أَنْ يَبْعَثَ إِلَيْهِ خَمْسَةَ نَفَرٍ فَأَتَوْهُ وَهُوَ فِي مَجْلِسِ قَوْمِهِ فِي الْعَوَالِي فَلَمَّا رَآهُمْ ذَعِرَ مِنْهُمْ قَالَ مَا جَاءَ بِكُمْ قَالُوا جِئْنَا إِلَيْكَ لِحَاجَةٍ. قَالَ فَلْيَدْنُ إِلَيَّ بَعْضُكُمْ فَلْيُحَدِّثْنِي بِحَاجَتِهِ. فَدَنَا مِنْهُ بَعْضُهُمْ فَقَالُوا جِئْنَاكَ لِنَبِيعَكَ أَدْرُعاً لَنَا . قَالَ وَوَاللهِ إِنْ فَعَلْتُم لَقَدْ جَهِدْتُمْ مُنْذُ نَزَلَ هَذَا الرَّجُلُ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ أَوْقَالَ بِكُمْ. فَوَاعَدُوهُ أَنْ يَأْتُوهُ بَعْدَ هَدَأَةٍ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ فَجَاءُوهُ فَقَامَ إِلَيْهِمْ فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ مَا جَاءَكَ هَؤُلاَءِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ لِشَيْءٍ مِمَّا تُحِبُّ. قَالَ إِنَّهُمْ حَدَّثُونِي بِحَاجَتِهِمْ فَلَمَّا دَنَا مِنْهُمْ اعْتَنَقَهُ أَبُو عَبْسٍ وَعَلاَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ بِالسَّيْفِ وَطَعَنَهُ فِي خَاصِرَتِهِ فَقَتَلُوهُ فَلَمَّا أَصْبَحَتِ الْيَهُودُ غَدَوْا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانَ يَهْجُوهُ فِي أَشْعَارِهِ وَمَا كَانَ يُؤْذِيهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَنْ يَكْتُبَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ كِتَاباً قَالَ فَكَانَ ذَلِكَ الْكِتَابُ مَعَ عَلِيٍّ

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10330. Abdullah b. Ka'b b. Mâlik, amcasından nakletmiştir: Ka'b b. el-Eşref şiirleriyle Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) hicvederdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Sa'd b. Muâz'a, Ka'b'ı öldürmeleri için beş kişilik bir grup yollamasını emretti. Ka'b, Avâlî'deki kabilesinin meclisindeyken yanına geldiler. Onları görünce hoşlanmayıp dehşete kapılarak: "Sizi

buraya ne getirdi?" diye sorunca: "Bir ihtiyacımız için sana geldik!" dediler. Ka'b: "Öyleyse biriniz yanıma gelip ihtiyacınızı bana söylesin" deyince içlerinden birisi ona doğru yaklaşarak: "Sana zırhlarımızı satmak istiyoruz" dedi. Bunun üzerine Ka'b onlara: "Vallahi, bu adam aranıza geldikten sonra yokluk içinde kaldınız! (Dolayısıyla zırhlarınızı satmakta) haklısınız!" dedi. Nihayet onunla gecenin sessizliğinde yanına gelmek üzere sözleştiler. Gece ilerleyince Müslümanlar tekrar geldiler. Ka'b çıkmak için ayağa kalkınca hanımı: "Gecenin bu saatinde gelenler, senin hoşuna gidecek bir şey için gelmemişlerdir!" deyince: "Aksine; onlar ihtiyaçları konusunda benimle daha önce konuşmuşlardı" diyerek dışarı çıktı. Onlara yaklaşınca Ebû Abs onu kucakladı, Muhammed b. Mesleme de kılıcını kaldırıp onun böğrüne sapladı. Böylece Ka'b'ı öldürdüler. Sabah olup Yahudiler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ka'b'ın şiirlerinde ne çirkin hicivler yaptığını ve kendisine nasıl eziyet ettiğini anlattı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları, kendisi ile Yahudiler arasında bir anlaşma metni yazmaya davet etti. Onlar kabul edince aralarında bir barış anlaşması yaptılar. Bu anlaşma vesikası, Hz. Ali'nin yanında idi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٣٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِى ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَشَى مَعَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى بَقِيعِ الْغَرْقَدِ ثُمَّ وَجَّهَهُمْ وَقَالَ " انْطَلِقُوا عَلَى اسْمِ اللَّهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنْهُمْ ". يَعْنِى النَّفَرَ الَّذِينَ وَجَّهَهُمْ إِلَى كَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ.

رواه أحمد والبزار إلا أنه قال : إن النبي صلى الله عليه و سلم لما وجه محمد بن مسلمة وأصحابه إلى كعب بن الأشراف ليقتلوه, والباقي بنحوه رواه الطبراني وزاد : ثم رجع رسول الله صلى الله عليه و سلم إلى بيته .وفيه: ابن إسحاق, وهو مدلس, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10331. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlarla beraber Bakîu'l-Ğarkad'a kadar yürüdü. Sonra onları uğurlayıp: *"Allah'ın adıyla yola çıkın!"* buyurdu ve *"Allahım! Onlara yardım eyle!"* diye onlara dua etti. Yani Ka'b b. el-Eşref'in üzerine gönderdiği topluluğu (suikast timini) gönderip onlara dua etti.

---

[1] Bu hadisi Ahmed'de bulamadım. Hadis, Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/76) uzun metinle ve Abdullah b. Ka'b'dan *mürsel* olarak rivayet edilmiştir. Hadisi Ebû Dâvûd da *Sünen*'inde (no. 2983) Abdurrahman b. Abdillah b. Ka'b'dan, da babasından naklederek rivayet etmiştir.

*Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Anca Bezzâr: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muhammed b. Mesleme ve arkadaşlarını Kab b. el-Eşref'i öldürmek için gönderdiği zaman" ifadesiyle vermiştir.

Hadisi Taberânî de rivayet etmiş ve: "Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evine döndü" ibaresini eklemiştir. Hadisin senedinde İbn İshâk bulunmaktadır ki; bu ravi *müdellis*tir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٣٣٢ - وعَنْ عُبَادَةَ - يعني بْنِ الصَّامِتِ - قَالَ: كَانَ كَعْبُ بْنُ الأَشْرَفِ يَهْجُو رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عِنْدَ أَبِي وَدَاعَةَ بِمَكَّةَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ فَهَجَاهُ فَلَمَّا بَلَغَ قُرَيْشاً هِجَاءُ حَسَّانَ أَبَا وَدَاعَةَ أَخْرَجُوا كَعْبَ بْنَ الأَشْرَفِ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ بَعَثَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ أَبَا عِيسَى بْنَ حَبْرٍ وَأَبَا نَائِلَةَ فَقَتَلُوا كَعْبَ بْنَ الأَشْرَفِ بِشَرْجِ العَجُولِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ

رواه الطبراني , وإسحاق بن يحيى لم يدرك عبادة, وبقية رجاله ثقات .

10332. Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Ka'b b. el-Eşref, Mekke'de Ebû Vedâa'nın yanındayken şiiriyle Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) hicvediyordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Hassân b. Sâbit'e onu hicvetmesini emretti. Hassân'ın Ebû Vedâa'yı hicvettiği Kureyşlilere ulaşınca Ka'b b. el-Eşref'i Mekke'den çıkardılar. Ka'b b. el-Eşref, Medine'ye gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muhammed b. Mesleme, Ebû İsâ b. Habr (*M. Zevâid*'de: Ebû Abs b. Cebr) ve Ebû Nâile'yi gönderdi; Ka'b b. el-Eşref'i öldürdüler. Ka'b, Şercu'l-Acûl'de Umeyye b. Zeyd oğulları arasında yaşıyordu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiştir; İshâk b. Yahyâ, Ubâde'ye ulaşmamıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٣٣ - حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، " أَنَّ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ بَعَثَ الْحَارِثَ بْنَ أَوْسِ بْنِ النُّعْمَانِ أَخَا بَنِي حَارِثَةَ مَعَ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ إِلَى ابْنِ الأَشْرَفِ ، فَلَمَّا ضَرَبَ ابْنَ الأَشْرَفِ أَصَابَ رِجْلَ الْحَارِثِ ذُبَابُ السَّيْفِ ، فَحَمَلَهُ أَصْحَابُهُ " رواه الطبراني ,وفيه: ابن لهيعة ,وحديثه حسن .

10333. Urve bildiriyor: Sa'd b. Muâz, Benû Hârise'nin kardeşi (yani bu kabilenin üyesi) olan Hâris b. Evs b. en-Nu'mân'ı, Muhammed b. Mesleme ile beraber Ka'b b. el-Eşref'in üzerine gönderdi. Muhammed b.

[1] Hadisi Ahmed (no. 2391), Bezzâr (no. 1801-1802), Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 11554) ve İbn İshâk *Sîre*'de (2/438) rivayet etmişler ve İbn İshâk, hadisi hocasından açıkça işittiğini belirtmiştir, ki bu durumda üzerindeki *tedlîs* töhmeti kaybolmaktadır.

Mesleme, Ka'b b. el-Eşref'e darbeyi indirirken kılıcının ucuyla Hâris'in ayağını yaraladı ve arkadaşları onu taşıyarak götürdüler.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde hadisi hasen sayılan İbn Lehîa bulunmaktadır.[1]**

(بَابُ قَتْلِ ابْنُ أَبِي الْحُقَيْقِ)

İbn Ebi'l-Hukayk'ın Öldürülmesi

١٠٣٣٤ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَمِّعٍ الأَنْصَارِيُّ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي أَبِي أُمِّي ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، قَالَ : بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا قَتَادَةَ ، وَحَلِيفًا لَهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ ، وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَتِيكٍ ، إِلَى ابْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ لِنَقْتُلَهُ ، فَخَرَجْنَا فَجِئْنَا خَيْبَرَ لَيْلا ، فَتَتَبَّعْنَا أَبْوَابَهُمْ ، فَغَلَّقْنَا عَلَيْهِمْ مِنْ خَارِجٍ ثُمَّ جَمَعْنَا الْمَفَاتِيحَ ، فَأَرْقَيْنَاهَا ، فَصَعِدَ الْقَوْمُ فِي النَّخْلِ ، وَدَخَلْتُ أَنَا وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ فِي دَرَجَةِ أَبِي الْحُقَيْقِ ، فَتَكَلَّمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ ، فَقَالَ ابْنُ أَبِي الْحُقَيْقِ : ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ عَبْدَ اللَّهِ ! أَنَّى لَكَ بِهَذِهِ الْبَلْدَةِ ، قُومِي فَافْتَحِي ، فَإِنَّ الْكَرِيمَ لا يُرَدُّ عَنْ بَابِهِ هَذِهِ السَّاعَةَ ، فَقَامَتْ ، فَقُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَتِيكٍ : دُونَكَ ، فَأَشْهَرَ عَلَيْهِمُ السَّيْفَ ، فَذَهَبَتِ امْرَأَتُهُ لِتَصِيحَ ، فَأُشْهِرُ عَلَيْهَا ، وَأَذْكُرُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ، " نَهَى عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ " ، فَأَكُفُّ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ : فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فِي مَشْرَبَةٍ لَهُ ، فَوَقَفْتُ أَنْظُرُ إِلَى شِدَّةِ بَيَاضِهِ فِي ظُلْمَةِ الْبَيْتِ ، فَلَمَّا رَآنِي أَخَذَ وِسَادَةً فَاسْتَتَرَ بِهَا ، فَذَهَبْتُ أَرْفَعُ السَّيْفَ لأَضْرِبَهُ فَلَمْ أَسْتَطِعْ مِنْ قِصَرِ الْبَيْتِ ، فَوَخَزْتُهُ وَخْزًا ، ثُمَّ خَرَجْتُ ، فَقَالَ صَاحِبِي : فَعَلْتَ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ ، فَدَخَلَ فَوَقَفَ عَلَيْهِ ، ثُمَّ خَرَجْنَا فَانْحَدَرْنَا مِنَ الدَّرَجَةِ ، فَسَقَطَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ فِي الدَّرَجَةِ ، فَقَالَ : وَارِجْلاهُ ! كُسِرَتْ رِجْلِي ، فَقُلْتُ لَهُ : لَيْسَ بِرِجْلِكَ بَأْسٌ ، وَوَضَعْتُ قَوْسِي وَاحْتَمَلْتُهُ ، وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ قَصِيرًا ضَئِيلا ، فَأَنْزَلْتُهُ فَإِذَا رِجْلُهُ لا بَأْسَ بِهَا ، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى لَحِقْنَا أَصْحَابَنَا ، وَصَاحَتِ الْمَرْأَةُ : يَا بَيَاتَاهُ ! فَيَثُورُ أَهْلُ خَيْبَرَ ، ثُمَّ ذَكَرْتُ مَوْضِعَ قَوْسِي فِي الدَّرَجَةِ ، فَقُلْتُ : وَاللَّهِ لأَرْجِعَنَّ فَلآخُذَنَّ قَوْسِي ، فَقَالَ أَصْحَابِي : قَدْ تَثَوَّرَ أَهْلُ خَيْبَرَ ، تُقْتَلُ ؟ فَقُلْتُ : لا أَرْجِعُ أَنَا حَتَّى آخُذَ قَوْسِي ، فَرَجَعْتُ فَإِذَا أَهْلُ خَيْبَرَ قَدْ تَثَوَّرُوا ، وَإِذَا مَا لَهُمْ كَلامٌ إِلا : مَنْ قَتَلَ ابْنَ أَبِي الْحُقَيْقِ ؟

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 3386) rivayet etmiştir.

فَجَعَلْتُ لا أَنْظُرُ فِي وَجْهِ إِنْسَانٍ وَلا يَنْظُرُ فِي وَجْهِي إِلا قُلْتُ كَمَا ، يَقُولُ : مَنْ قَتَلَ ابْنَ أَبِي الْحُقَيْقِ ؟ حَتَّى جِئْتُ الدَّرَجَةَ فَصَعِدْتُ مَعَ النَّاسِ ، فَأَخَذْتُ قَوْسِي ، ثُمَّ لَحِقْتُ أَصْحَابِي ، فَكُنَّا نَسِيرُ اللَّيْلَ وَنَكْمُنُ النَّهَارَ ، فَإِذَا كَمِنَّا النَّهَارَ أَقْعَدْنَا نَاطُورًا يَنْظُرُنَا ، حَتَّى إِذَا اقْتَرَبْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ ، فَكُنَّا بِالْبَيْدَاءِ كُنْتُ أَنَا نَاطِرُهُمْ ، ثُمَّ إِنِّي أَلَحْتُ لَهُمْ بِثَوْبِي ، فَانْحَدَرُوا ، فَخَرَجُوا جَمْزًا ، وَانْحَدَرْتُ فِي آثَارِهِمْ فَأَدْرَكْتُهُمْ حَتَّى بَلَغْنَا الْمَدِينَةَ ، فَقَالَ لِي أَصْحَابِي : هَلْ رَأَيْتَ شَيْئًا ؟ فَقُلْتُ : لا ، وَلَكِنْ رَأَيْتُ مَا أَدْرَكَكُمْ مِنَ الْعَنَاءِ فَأَحْبَبْتُ أَنْ يَحْمِلَكُمُ الْفَزَعُ ، وَأَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ ، فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْلَحَتِ الْوُجُوهُ " ، فَقُلْنَا : أَفْلَحَ وَجْهُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " فَقَتَلْتُمُوهُ ؟ " ، قُلْنَا : " نَعَمْ ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسَّيْفِ الَّذِي قُتِلَ بِهِ ، فَقَالَ : " هَذَا طَعَامُهُ فِي ذُبَابِ السَّيْفِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع, وهو ضعيف .

10334. Abdullah b. Uneys anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Katâde ile beraber beni, Ensâr'dan müttefikleri olan bir adamı ve Abdullah b. Atîk'i, İbn Ebî'l-Hukayk'ı öldürmek için gönderdi. Medine'den çıkıp geceleyin Hayber'e vardık. Kapılarını kontrol edip dışarıdan kapılarını kapattıktan sonra anahtarları toplayıp (bir tarafa) attık. Arkadaşlarımız hurmalıklar arasına çıktı. Ben ve Abdullah b. Atîk, İbn Ebî'l-Hukayk'ın merdivenlerine çıktık. Abdullah onunla konuştu. İbn Ebî'l-Hukayk: "Abdullah! (Sen misin?) Anan seni kaybetsin! Bu saatte bu beldede ne işin var?" deyip eşine: "Kalk kapıyı aç! Bu saatte şereflinin kapısından kimse geri çevrilmez!" dedi. Eşi kalkıp kapıyı açınca Abdullah b. Atîk'e: "Hadi vur!" dedim. Abdullah onlara karşı kılıcını kaldırınca eşi bağırmaya başladı. Kılıcı kaldırıp kadını vuracaktım ki; Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kadınları ve çocukları öldürmeyi yasaklayan sözünü hatırladım ve onu öldürmekten vazgeçtim. Abdullah b. Uneys der ki: "Onun odasına girip evin karanlığında onun beyaz teninin parlaklığına bakmaya başladım. Beni görünce bir yastık alıp yüzünü örttü. Kılıcımı kaldırmaya çalıştım, ama evin tavanı yüksek olmadığı için imkânım olmadı. Bunun üzerine kılıcı ona saplayarak öldürmeye çalıştım. Odasından çıktığım zaman arkadaşım: "Onu öldürdün mü?" diye sordu: "Evet" dedim. Arkadaşım geçip onu kontrol ettikten sonra evden çıkıp merdivenleri inerken Abdullah b. Atîk düştü ve: "Ah ayağım! Ayağım kırıldı" dedi. Kendisine: "Ayağında bir şey yok!" dedim ve yayımı bir tarafa bırakıp kendisini taşımaya başladım. Abdullah kısa boylu zayıf birisiydi. Sonra kendisini indirdim; gerçekten de ayağında kırık falan yoktu! Oradan

ayrılıp arkadaşlarımızın yanına gittik. Kadın da: "Vay bu gecede başıma gelenlere!" diye bağırmaya başladı ve Hayber ahalisi uykudan kalkıp oraya toplanmaya başladılar. Sonra yayımı merdivenlerde düşürdüğümü hatırlayıp: "Vallahi, dönüp yayımı alacağım!" dedim. Arkadaşlarım: "Hayber ahalisi uyanıp oraya toplanmışlardır! Oraya gidersen öldürülürsün!" deyince: "Ben yayımı almadan (Medine'ye) dönmem!" dedim. Oraya döndüğüm zaman Hayber ahalisinin oraya toplandığını ve sadece: "Kim İbn Ebî'l-Hukayk'ı öldürdü?" dediklerini gördüm. Ben de insanlarla beraber merdivenlere çıkıp yayımı aldıktan sonra arkadaşlarımın yanına döndüm.

(Medine'ye dönerken) gece yürüyor, gündüz saklanıyorduk. Gündüz saklandığımız zaman birini nöbetçi olarak bırakıyorduk. Medine'ye yaklaşıp, Beydâ'ya ulaştığımız zaman ben nöbetçi oldum. Elbisemi sallayarak onlara işaret verince yerlerinden çıkıp hızlı bir şekilde aşağı doğru inmeye başladılar. Ben de arkalarından inip onlara yetiştim ve Medine'ye girinceye kadar hızlı bir şekilde yürüyerek yolumuza devam ettik. Bu arada arkadaşlarım: "Yoksa bir şey mi gördün?" diye sordular: "Hayır sadece sizin yorgun olduğunuzu gördüm; dolayısıyla korku sizin acele yürümenize katkıda bulunsun istedim!" dedim. (Medine'ye girince) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varık. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara hitap ediyordu. (Bizi görünce): *"Yüzler muradına erip mutluluk ve başarı elde etmiştir!"* buyurdu. Biz de: "Allah yüzüne mutluluk versin ya Resûlallah!" dedik. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu öldürdünüz mü?"* diye sorunca: "Evet" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisiyle İbn Ebî'l-Hukayk'ı öldürdüğümüz kılıcı istedi. (Kılıcı kendisine verince): *"İşte bu, onun (karnındaki) yemeği(n bulaşığı), kılıcın ucunda duruyor!"* buyurdu.

***Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan İbrâhîm b. İsmâîl b. Mücemmi' bulunmaktadır.**

١٠٣٣٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَمِّعٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ ، عَنْ أُمِّهِ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، أَنَّ الرَّهْطَ الَّذِينَ بَعَثَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ لِيَقْتُلُوهُ : عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ ، وَأَبُو قَتَادَةَ ، وَحَلِيفٌ لَهُمْ ، وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، وَأَنَّهُمْ قَدِمُوا خَيْبَرَ لَيْلا ، فَعَمَدْنَا إِلَى أَبْوَابِهِمْ نُغْلِقُهَا عَلَيْهِمْ مِنْ خَارِجٍ ، قَالَتِ امْرَأَةُ ابْنِ أَبِي الْحُقَيْقِ : إِنَّ هَذَا لَصَوْتُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَتِيكٍ ، قَالَ : افْتَحِي ، فَفَتَحَتْ ، فَدَخَلْتُ أَنَا ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ ،

فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : دُونَكَ ، فَذَهَبْتُ لأَضْرِبَهَا بِالسَّيْفِ ، فَأَذْكُرُ " نَهْيَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ ، وَالْوِلْدَانِ " ، فَأَكُفُّ عَنْهَا . قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ : هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ الأَنْصَارِيُّ ، وَلَيْسَ بِالْجُهَنِيِّ ، هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ الأَنْصَارِيُّ الَّذِي رَوَى عَنْهُ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

رواه الطبراني, وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع, وهو ضعيف .

10335. Abdullah b. Uneys bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Ebi'l-Hukayk'ı öldürmek için gönderdiği kişiler şunlardır: Abdullah b. Atîk, Abdullah b. Uneys, Ebû Katâde, müttefikleri olan bir kişi ve Ensâr'dan bir adam. Bu kişiler geceleyin Hayber'e girdiler. (Abdullah b. Uneys): "Kapılarını dışarıdan kapatmaya başladık" dedi. İbn Ebi'l-Hukayk'ın eşi: "Bu, Abdullah b. Atîk'in sesidir!" deyince kocası: "Kapıyı aç!" dedi. Kapıyı açınca benimle Abdullah b. Atîk içeri girdik. Abdullah: "Kadını öldür!" deyince kadını öldürmek üzere kılıcımı kaldırdım, ama Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kadınları ve çocukları öldürmeyi yasaklayan sözlerini hatırladım ve kadını öldürmekten vazgeçtim.

(Ravi) Ali b. el-Medînî der ki: "Bu, Abdullah b. Uneys el-Ensârî'dir. el-Cühenî değildir ki aynı zamanda Câbir b. Abdillah'ın kendisinden hadis rivayet ettiği Abdullah b. Uneys el-Ensârî'dir."

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan İbrâhîm b. İsmâîl b. Mücemmi' bulunmaktadır.

(بَابُ سَرِيَّةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَحْشٍ)

Abdullah b. Cahş'ın Müfrezesi

١٠٣٣٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، حَدَّثَنِي الْحَضْرَمِيُّ ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ بَعَثَ رَهْطًا وَبَعَثَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ أَوْ عُبَيْدَةَ ، فَلَمَّا ذَهَبَ لِيَنْطَلِقَ بَكَى صَبَابَةً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَجَلَسَ فَبَعَثَ عَلَيْهِمْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَحْشٍ مَكَانَهُ ، وَكَتَبَ لَهُ كِتَابًا وَأَمَرَهُ أَنْ لا يَقْرَأَ الْكِتَابَ حَتَّى يَبْلُغَ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا ، وَقَالَ : " لا تُكْرِهَنَّ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ عَلَى الْمَسِيرِ مَعَكَ " ، فَلَمَّا قَرَأَ الْكِتَابَ اسْتَرْجَعَ ، ثُمَّ قَالَ : سَمْعٌ وَطَاعَةٌ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ، فَخَبَّرَهُمُ الْخَبَرَ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْكِتَابَ ، فَرَجَعَ رَجُلانِ وَمَضَى بَقِيَّتُهُمْ ، فَلَقُوا ابْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَتَلُوهُ ، وَلَمْ يَدْرُوا أَنَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ مِنْ رَجَبٍ أَوْ جُمَادَى ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ

لِلْمُسْلِمِينَ : قَتَلْتُمْ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ﴾، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : إِنْ لَمْ يَكُونُوا أَصَابُوا وِزْرًا فَلَيْسَ لَهُمْ أَجْرٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10336. Cundub b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müfreze gönderdi ve başlarına Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ı ve Ubeyde (b. el-Hâris)'i komutan olarak tayin etti. Yola çıkmak üzere gidince Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ayrılacağından dolayı ağlamaya başladı ve oturdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun yerine Abdullah b. Cahş'ı komutan olarak göndererek kendisine bir mektup yazıp falan yere ulaşıncaya kadar mektubu okumamasını emretti ve: *"Arkadaşlarından hiç kimseyi seninle beraber gitmeye zorlama!"* diye tembih etti. (İşaret edilen yere ulaşıp) mektubu okuyunca "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" dedi. Sonra: "Allah'ı ve Resûlünü işitip itaat ettik!" dedi ve mektupta yazılanı arkadaşlarına haber verip onlara okudu. Mektubu okuyunca iki kişi döndü, diğerleri onunla beraber devam ettiler. Yollarında İbnu'l-Hadrâmî'yi görüp öldürdüler. O günün Recep mi, yoksa Cemaziyelâhir ayından mı olduğunu bilemediler.

Bu durum karşısında müşrikler Müslümanlara: "Haram ayda adam öldürdünüz!" dediler. Bunun üzerine Yüce Allah: **"Sana haram ayda savaşmayı soruyorlar"** (Bakara Sur. 217) âyetini indirdi. (Müslümanların) bir bölümü: "(Bu adamı öldürmekle) günah işlememişlerse, sevap ta kazanmamışlardır" dediler. Bunun üzerine Yüce Allah: **"İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar, Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edenildir."** (Bakara Sur. 218) âyetini indirdi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**[1]

١٠٣٣٧ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ : ﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ﴾ قال : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَبْدَ اللهِ بْنَ فُلاَنٍ فِي سَرِيةٍ فَلَقُوا عَمْرُو بن الْحَضْرَمِيِّ بِبَطْنِ نَخْلَةَ . قال وذكر الحديث بطوله

رواه البزار, وفيه: أبو سعيد البقال, وهو ضعيف .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1670) ve Ebû Ya'lâ (no1534) rivayet etmiştir.

10337. İbn Abbâs **"Sana haram ayda savaşmayı soruyorlar"** (Bakara Sur. 217) âyetiyle ilgili: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Filan'ı bir müfrezenin başında gönderdi. Batn-ı Nahle'de Amr b. el-Hadrâmî'yi görüp öldürdüler" deyip devamla uzun hadisi anlattı.

***Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Saîd el-Bakkâl bulunmaktadır.**[1]

(بَابٌ فِي يَوْمِ الرَّجِيعِ)

Racî' Günü

١٠٣٣٨ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، قَالَ : قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أُحُدٍ نَفَرٌ مِنْ عَضَلٍ وَالْقَارَةِ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ فِينَا إِسْلامًا فَابْعَثْ مَعَنَا نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِكَ يُفَقِّهُونَا فِي الدِّينِ ، وَيُقْرِئُونَا الْقُرْآنَ ، وَيُعَلِّمُونَا شَرَائِعَ الإِسْلامِ ، " فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفَرًا سِتَّةً مِنْ أَصْحَابِهِ : مَرْثَدَ بْنَ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ حَلِيفَ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَذَكَرَ الْقِصَّةَ ، قَالَ : وَأَمَّا مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ ، وَخَالِدُ بْنُ الْبُكَيْرِ ، وَعَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ ، فَقَالُوا : وَاللَّهِ لا نَقْبَلُ مِنْ مُشْرِكٍ عَهْدًا ، وَلا عَقْدًا أَبَدًا ، فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى قَتَلُوهُمْ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10338. Âsım b. Ömer b. Katâde anlatıyor: Uhud savaşından sonra Adal ve Kâre kabilesinden birtakım kişiler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek: "Ya Resûlallah! İslâmiyet kabilemiz içinde yer etmeye başladı. Ashâbından bazı kimseleri bizimle birlikte gönder de, onlar bize dinî bilgileri öğretsinler, Kur'ân okusun ve okutsunlar! Bize İslâm şeriatını öğretsinler!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından altı kişiyi gönderdi. Bunlar: Hamza b. Abdilmuttalib'in müttefiki Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî... Hadis, aslında devam ediyor.

Ravi der ki: Mirsed b. Ebî Mirsed, Hâlid b. el-Bukeyr ve Âsım b. Sâbit: "Vallahi, bir müşrikten ne ahit, ne de akit kabul ederiz" deyince müşrikler tarafından öldürülünceye kadar onlarla savaştılar.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

[1] Hadisi Bezzâr (no. 2191) rivayet etmiştir.

١٠٣٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " كَانَ مِنْ شَأْنِ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيِّ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، وَعَاصِمِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ الأَفْلَحِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، وَزَيْدِ بْنِ الدَّثِنَةِ الأَنْصَارِيِّ مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُمْ عُيُونًا بِمَكَّةَ لِيُخْبِرُوهُ خَبَرَ قُرَيْشٍ ، فَسَلَكُوا عَلَى النَّجْدِيَّةِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالرَّجِيعِ مِنْ نَجْدٍ ، اعْتَرَضَتْ لَهُمْ بَنُو لِحْيَانَ مِنْ هُذَيْلٍ ، فَأَمَّا عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ فَضَارَبَ بِسَيْفِهِ حَتَّى قُتِلَ ، وَأَمَّا خُبَيْبٌ وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ فَأُصْعِدَا فِي الْجَبَلِ ، فَلَمْ يَسْتَطِعْهُمَا الْقَوْمُ حَتَّى جَعَلُوا لَهُمَا الْعُهُودَ وَالْمَوَاثِيقَ ، فَنَزَلا إِلَيْهِمْ فَأَوْثَقُوهُمَا رِبَاطًا ثُمَّ أَقْبَلُوا بِهِمَا إِلَى مَكَّةَ فَبَاعُوهُمَا مِنْ قُرَيْشٍ ، فَأَمَّا خُبَيْبٌ فَاشْتَرَاهُ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ أَخُو حُسَيْنِ بْنِ الْحَارِثِ ، وشركه فِي ابْتِيَاعِهِ مَعَهُ أَبُو إِهَابِ بْنُ عَزِيزِ بْنِ قَيْسِ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عُدُسِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دَارِمٍ ، وَكَانَ قَيْسُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ رَبِيعَةَ أَخَا عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ لأُمِّهِ ، أُمُّهُمَا بِنْتُ نَهْشَلٍ التَّمِيمِيَّةُ ، وَعِكْرِمَةُ بْنُ أَبِي جَهْلٍ وَالأَخْنَسُ بْنُ شُرَيْقٍ بْنِ عِلاجِ بْنِ غُبْرَةَ الثَّقَفِيُّ وَعُبَيْدَةُ بْنُ حَكِيمٍ السُّلَمِيُّ ، ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ ، وَأُمَيَّةُ بْنُ عُتْبَةَ بْنِ هَمَّامِ بْنِ حَنْظَلَةَ مِنْ بَنِي دَارِمٍ ، وَبَنِي الْحَضْرَمِيِّ وَسَعْيَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ ، وَصَفْوَانُ بْنُ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفِ بْنِ وَهْبٍ الْجُمَحِيُّ ، فَدَفَعُوهُ إِلَى عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، فَسَجَنَهُ عِنْدَهُ فِي دَارٍ ، فَمَكَثَ عِنْدَهُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَمْكُثَ ، وَكَانَتِ امْرَأَةٌ مِنَ آلِ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَامِرٍ تَفْتَحُ عَنْهُ وَتُطْعِمُهُ ، فَقَالَ لَهَا : إِذَا أَرَادَ الْقَوْمُ قَتْلِي فَآذِنِينِي قَبْلَ ذَلِكَ ، فَلَمَّا أَرَادُوا قَتْلَهُ أَخْبَرَتْهُ ، فَقَالَ لَهَا : ابْغِينِي حَدِيدَةً أَسْتَدِفُّ بِهَا ، أَيْ أَحْلِقُ عَانَتِي ، فَدَخَلَ ابْنُ الْمَرْأَةِ الَّتِي كَانَتْ تَنجدُهُ وَالْمُوسَى فِي يَدِهِ ، فَأَخَذَ بِيَدِ الْغُلامِ ، فَقَالَ : هَلْ أَمْكَنَ اللَّهُ مِنْكُمْ ؟ فَقَالَتْ : مَا هَذَا ظَنِّي بِكَ ، ثُمَّ نَاوَلَهَا الْمُوسَى ، فَقَالَ : إِنَّمَا كُنْتُ مَازِحًا ، وَخَرَجَ بِهِ الْقَوْمُ الَّذِينَ شَرَكُوا فِيهِ ، وَخَرَجَ مَعَهُمْ أَهْلُ مَكَّةَ ، وَخَرَجُوا مَعَهُمْ بِخَشَبَةٍ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالتَّنْعِيمِ نَصَبُوا تِلْكَ الْخَشَبَةَ ، فَصَلَبُوهُ عَلَيْهَا ، وَكَانَ الَّذِي وَلِيَ قَتْلَهُ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ ، وَكَانَ أَبُو حُسَيْنٍ ، صَغِيرًا وَكَانَ مَعَ الْقَوْمِ ، وَإِنَّمَا قَتَلُوهُ بِالْحَارِثِ بْنِ عَامِرٍ ، وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ كَافِرًا ، وَقَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ عِنْدَ قَتْلِهِ : أَطْلِقُونِي مِنَ الرِّبَاطِ حَتَّى أَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ ، فَأَطْلِقُوهُ ، فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ انْصَرَفَ ، فَقَالَ : لَوْلا أَنْ تَظُنُّوا أَنِّي جَزِعٌ مِنَ الْمَوْتِ لَطَوَّلْتُهُمَا ، فَلِذَلِكَ خَفَّفْتُهُمَا ، وَقَالَ : اللَّهُمَّ إِنِّي لا أَنْظُرُ إِلا فِي وَجْهِ عَدُوٍّ اللَّهُمَّ إِنِّي لا أَجِدُ رَسُولا إِلَى

رَسُولِكَ ، فَبَلِّغْهُ عَنِّي السَّلامَ ، فَجَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ ذَلِكَ ، وَقَالَ خُبَيْبٌ وَهُمْ يَرْفَعُونَهُ عَلَى الْخَشَبَةِ : اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا ، وَاقْتُلْهُمْ بَدَدًا ، وَلا تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا ، وَقَتَلَ خُبَيْبَ بْنَ عَدِيٍّ أَبْنَاءُ الْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ ، فَلَمَّا وَضَعُوا فِيهِ السِّلاحَ وَهُوَ مَصْلُوبٌ نَادُوهُ وَنَاشَدُوهُ : أَتُحِبُّ مُحَمَّدًا مَكَانَكَ ؟ فَقَالَ : لا وَاللَّهِ الْعَظِيمِ مَا أُحِبُّ أَنْ يُفْدِيَنِي بِشَوْكَةٍ يُشَاكُهَا فِي قَدَمِهِ ، فَضَحِكُوا ، وَقَالَ خُبَيْبٌ حِينَ رَفَعُوهُ عَلَى الْخَشَبَةِ :

لَقَدْ جَمَعَ الأَحْزَابُ حَوْلِي وَأَلَّبُوا قَبَائِلَهُمْ وَاسْتَجْمَعُوا كُلَّ مَجْمَعِ
وَقَدْ جَمَعُوا أَبْنَاءَهُمْ وَنِسَاءَهُمْ وَقُرِّبْتُ مِنْ جِذْعٍ طَوِيلٍ مُمَنَّعِ
إِلَى اللَّهِ أَشْكُو غُرْبَتِي بَعْدَ كُرْبَتِي وَمَا أَرْصَدَ الأَحْزَابُ بِي عِنْدَ مَصْرَعِي فَذَا الْعَرْشِ صَبِّرْنِي عَلَى مَا يُرَادُ بِي فَقَدْ بَضَّعُوا لَحْمِي وَقَدْ يَئِسَ مَطْمَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ
لَعَمْرِي مَا أَحْفَلُ إِذَا مِتُّ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ حَالٍ كَانَ لِلَّهِ مَضْجَعِي

وَأَمَّا زَيْدُ بْنُ الدِّثِنَّةِ فَاشْتَرَاهُ صَفْوَانُ بْنُ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ ، فَقَتَلَهُ بِأَبِيهِ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ ، قَتَلَهُ نِسْطَاسٌ مَوْلَى بَنِي جُمَحَ ، وَقُتِلا بِالتَّنْعِيمِ ، فَدَفَنَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ خُبَيْبًا ، وَقَالَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ فِي شَأْنِ خُبَيْبٍ :

لَيْتَ خُبَيْبًا لَمْ تَخُنْهُ دَمَامَةٌ وَلَيْتَ خُبَيْبًا كَانَ بِالْقَوْمِ عَالِمًا
شَرَاكَ زُهَيْرُ بْنُ الأَغَرِّ وجامع وَكَانَا قَدِيمًا يَرْكَبَانِ الْمَحَارِمَا
أَجَرْتُمْ فَلَمَّا أَنْ أَجَرْتُمْ غَدَرْتُمْ وَكُنْتُمْ بِأَكْنَافِ الرَّجِيعِ اللَّهَازِمَا "

رواه الطبراني, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف .

10339. Urve anlatıyor: Benû Amr b. Avf'ten Hubeyb b. Abdillah el-Ensârî, Âsım b. Sâbit b. el-Eflah b. Amr b. Avf ve Benû Beyâda'dan Zeyd b. ed-Desine el-Ensârî'nin olayları şöyle gerçekleşti:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları Kureyş müşriklerinden haber getirmek üzere gözcü olarak Mekke'ye gönderdi. Mekke'ye Necd üzerinden gittiler. Necd bölgesinde Racî' denilen yere geldikleri zaman

Hüzeyl kabilesinden olan Lihyân oğulları yollarını kesti. Âsım b. Sâbit şehit oluncaya kadar onlarla kılıcıyla çarpıştı. Hubeyb ve Zeyd b. ed-Desine ise kaçıp dağa tırmandılar. Müşrikler onlara ulaşamayacaklarını anlayınca (onları öldürmeyeceklerine dair) ahit ve söz verdiler. Onlar da müşriklerin ahit ve sözlerine kanıp dağdan inince onları (ellerini ve ayaklarını) iyice bağladıktan sonra Mekke'ye götürüp Kureyş müşriklerine sattılar. Hubeyb'i, Hüseyin b. el-Hâris'in kardeşi Ukbe b. el-Hâris b. Nevfel satın aldı. Ebû İhâb b. Azîz b. Kays b. Suveyd b. Rabîa b. Udus b. Abdillah b. Dârim ona ortak oldu. Kays b. Suved b. Rabîa, Âmir b. Nevfel'in anneden kardeşiydi. Anneleri binti Nehşel et-Temîmiyye idi. Hubeyb'i satın alırken İkrime b. Ebî Cehl, Ahnes b. Şurnûn b. İlâc b. Ğubra es-Sekafî, Ubeyde b. Hakîm es-Sülemî ez-Zekvânî, Benû Dârim'den Umeyye b. Utbe b. Hemmâm b. Hanzale, Benû'l-Hadrâmî, Benû Âmir b. Lüeyy'den Sa'ye b. Abdillah b. Ebî Kays ve Safvân b. Umeyye b. Halef b. Vehb el-Cumahî de ona ortak oldular. Onu satın aldıktan sonra Ukbe b. el-Hâris'e verdiler.

Ukbe onu alıp evinde hapsetti ve orada Allah'ın dilediği kadar kaldı. Orada kaldığı sürede Ukbe b. el-Hâris b. Âmir'in ailesinden bir kadın ona kapıyı açıp yemek getirirdi. Bu arada Hubeyb kadına: "Beni öldürmek istedikleri zaman bir müddet önce bana haber ver!" demişti. Kendisini öldürmek istedikleri zaman kadın gelip ona haber verince: "Kendimi temizleyeceğim, yani etek tıraşı olacağım bir demir parçası ver!" dedi. Nihayet kendisine yemek getiren kadının oğlu elinde usturayla yanına girdi. Hubeyb çocuğun elini tutup: "Allah (intikamımı almak için) bana imkân vermedi mi? (Yani şu anda öcümü alabilirim)" deyince kadın: "Bunu yapabileceğini zannetmiyordum (senin hakkında hüsnü zanda bulunmuştum)" dedi. Sonra Hubeyb usturayı kadına uzatıp: "Ben şaka yapıyordum!" dedi. Ortaklaşa onu satın alanlar Mekke ahalisiyle beraber onu alıp götürdüler. Beraberlerinde (direk gibi) bir de tahta götürdüler. Ten'îm'e ulaşınca o direği dikip onu çarmıha gerdiler. Ukbe b. el-Hâris onu öldürmek üzere görevlendirilmişti. O zaman Ebû Hüseyn küçüktü ve onlarla beraber gelmişti. Hubeyb'i, Hâris b. Âmir'in karşılığı olarak öldürdüler. Hâris b. Âmir, Bedir savaşında kâfir olarak öldürülmüştü. Kendisini öldürecekleri zaman Hubeyb: "İki rekât namaz kılıncaya kadar bağımı çözünüz!" dedi. Namaz kılmak için, bağını çözdüler. Hubeyb, kısa iki rekât namaz kıldıktan sonra: "Vallahi, eğer hakkımda ölümden korktu da namazı bunun için uzatıyor diye zannetmeyecek olsaydınız, namazımı uzatırdım! Aklınıza öyle bir şey gelmesin diye namazımı uzatmadım!" dedi ve: "Allahım! Ben şuracıkta düşman yüzünden başka yüz göremiyorum! Allahım! Şuracıkta, Resûlüne elçi olarak

gönderilecek bir kimse bulamıyorum! Resûlüne selâmımı sen tebliğ et!" diyerek dua etti.

Cebrail gelip bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdi. Hubeyb, kendisini darağacına kaldırdıkları zaman: "Allahım! Bunların hepsini helak et, birer birer canlarını al! Hiçbirini sağ bırakma!" diye onlara beddua etti. Bedir savaşında öldürülen müşriklerin oğulları Hubeyb b. Adiyy'i öldürdüler. Darağacında bağlı olduğu halde silahlarıyla onu öldürecekleri zaman: "Şimdi yanımızda, senin yerinde Muhammed'in bulunmasını arzu etmez misin?" dediler. Hubeyb: "Azim olan Allah'a yemin olsun ki, ben ailem içinde sağ salim oturup da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) -değil sizin yanınızda, hatta şimdi bulunduğu yerde bile- ayağına bir dikenin batmasına, batıp incitmesine razı olamam!" diye cevap verince gülmeye başladılar. Hubeyb'i darağacına kaldırdıkları zaman şu şiiri okudu:

Küfür bölüğü, etrafımda toplanıp kabilelerini de teşvik ettiler

Ve her buldukları toplumdan adam topladı.

Kadınlarını ve çocuklarını beni seyretmek üzere getirdiler

Ve ben uzun bir direğe yaklaştırıldım

Garipliğimi ve hüznümü Allah'a şikâyet ederim!

Asılacağım yere kâfir topluluğun bana hazırladığı şeyi de ona havale ederim!

Ey Arş'ın sahibi! Bana yapılmak istenene karşı sabır ver!

Etimi paramparça ettiler de, artık arzum kesilip kaldı!

Bütün bunlar Allah'ın zatı için bana yapılıyor!

Allah dilerse paramparça olan mafsalları mübarek kılar!

Yemin olsun ki, Müslüman olarak öldürülmüş olduktan sonra,

Ölümüm ne suretle olursa olsun, aldırış etmem!

Zeyd b. ed-Desinne'yi ise Safvân b. Umeyye satın alıp babası Umeyye b. Halef karşılığında öldürdü. Zeyd b. ed-Desinne'yi Benû Cumah'ın kölesi Nistâs şehit etti. İkisi de Ten'îm'de şehit edildi ve Amr b. Umeyye, Hubeyb'i defnetti. Hassân b. Sâbit, Hubeyb hakkında şu şiiri söyledi:

Keşke verilen ahitten sonra Hubeyb'e hıyanet edilmeseydi!

Keşke Hubeyb onların niyetlerini bilseydi!

Züheyr b. el-Eazz ve Câmi' seni sattılar!

Onlar daha önceden de günah işlerlerdi!

Ahit verdiniz! Ancak ahit verdikten sonra ahde vefasızlık gösterdiniz!

Siz Racî'in ortasında bulunuyordunuz!

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmakla birlikte hadisi hasen sayılmıştır.**

١٠٣٤٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ قُتِلَ يَوْمَ الرَّجِيعِ : مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10340. İbn Şihâb (ez-Zühri)'nin bildirdiğine göre Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî, Racî' günü şehit olmuştur.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**

١٠٣٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرْثَدَ بْنَ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ حَلِيفَ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِلَى حَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ ، فَقُتِلَ فِيهَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ "

10341. Urve der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hamza b. Abdilmuttalib'in müttefiki olan Mirsed b. Ebî Mirsed el-Ğanevî'yi Hüzeyl kabilesinin bir koluna gönderdi. Bu olayda Müslümanlardan; Benû Hâşim'den Mirsed b. Ebî Mirsed şehit olmuştu."

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ)

Ebû Süfyân b. el-Hâris'in Üzerine Gönderilen Müfreze

١٠٣٤٢ - عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ جُهَيْنَةَ وَمُزَيْنَةَ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ بْنِ الْحَارِثِ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَكَانَ مُنَابِذاً لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا وَلَّوا غَيْرَ بَعِيدٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي عَلَى مَا تَبْعَثُ جَيْشَيْنِ كَيِّسَيْنِ قَدْ كَادَا يَتَفَانَيَانِ فِي الجَاهِلِيَّةِ أَدْرَكَهُم الإِسْلامُ وَهُم عَلَى بَقِيَّةٍ مِنْهَا ؟ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَدِّهِم حَتَّى وَقَفُوا بَيْنَ يَدَيهِ فَقَالَ : " يَا مُزَيْنَة حَيٌّ جُهَيْنَة يَا جُهَيْنَة حَيٌّ مُزَيْنَة " .

فَعقَدَ لعَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَلَى الجَيْشَيْنِ عَلَى جُهَيْنَة وَمُزَيْنَة ثُمَّ قَالَ : " سِيْرُوا عَلَى بَرَكَةِ اللهِ " . فَسَارُوا إِلَى أَبِي سُفْيَان بْنِ الحَارِث فَهَزَمَهُم اللهُ وَكَثُرَ القَتْلُ فِي أَصْحَابِهِ فَلِذَلِكَ يَقُولُ أَبُو سُفْيَان بْنِ الحَارِث

مَنْ عَاذِلِي أَوْ نَاصِرِي بِالْمَشْرَفِيَّةِ مِنْ جُهَيْنَةَ

أَلْفٌ يَقُوْدُهُم ابْنُ مُرَّ ةَ ذُو الكَتَائِبِ الحَيَّنَةِ

هُمُّوا ذَهَبُوا بِالسَّلاحِ وَأَطْمَعُوا فِينَا مُزَيْنَةَ

قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ: عَبْدُ اللهِ بْنُ دَاوُدَ يَاسِرُ بْنُ سُوَيْدٍ وسِنَانِ بْنُ يَسَارِ بْنُ سُوَيْدٍ أَخُوْهُ و مُسْلِمُ بْنُ يَسَارِ هو ابْنُ يَسَارِ بْنُ سُوَيْدٍ.

قلت : هكذا وجدته في الأصل الذي كتبته منه ولا أدري ما معناه .

10342. Amr b. Murra anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cüheyne ve Müzeyne kabilelerini Ebû Süfyân b. el-Hâris'in üzerine göndermişti. Ebû Süfyân b. el-Hâris, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) karşı gelip düşmanlık yapıyordu. Bu iki kabile birlikleri yola çıkıp Medine'den uzaklaşmadan Ebû Bekir: "Ya Resûlallah! Anam babam sana feda olsun! Cahiliye döneminde birbiriyle savaşıp birbirini bitirmeye çalışan iki güzel orduyu ayrı ayrı nasıl gönderiyorsun? Bunlar yeni Müslüman oldukları için daha Cahiliye kalıntılarını üzerlerinde taşımaktadırlar!" dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bu iki ordunun geri gelmesini emretti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna gelince: *"Ey Müzeyne! Cüheyne ile selamlaşın! Ey Cüheyne! Müzeyne ile selamlaşın!"* buyurdu ve Amr b. Murra'yı iki ordunun başına komutan olarak tayin ettikten sonra: *"Allah'ın bereketi üzere yola çıkınız!"* buyurdu.

Böylece iki ordu, Amr b. Murra komutasında Süfyân b. el-Hâris'in üzerine yürüdüler. Yüce Allah onları hezimete uğrattı ve taraftarlarından birçok kişi öldürüldü. İşte bundan dolayı Ebû Süfyân b. el-Hâris şöyle demiştir:

Meşrefiyye'de beni, Cüheyne'den kim kurtarır veya kim bana yardım eder!

Sancaklar altında bin kişi İbn Murra komutanlığında üzerimize gelmektedir!

Onlar silahlarla gidip bize karşı Müzeyne'ye umut verdiler!

Ebû Muhammed dedi ki: Abdullah b. Dâvûd, Yâsir b. Süveyd ve kardeşi Sinân b. Yesâr b. Süveyd'dir. Müslim b. Yesâr, İbn Yesâr b. Süveyd'dir.

Derim ki: Bu cümleyi yazmış olduğum kaynakta öyle buldum, ne anlama geldiğini bilmiyorum!

(بَابٌ فِي سَرِيَةِ إِلَى ابْنِ الْمُلَوَّحِ)

İbnu'l-Mulevvah'ın Üzerine Gönderilen Müfreze

١٠٣٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ قَالَ أَبِي كَمَا حَدَّثَنِي ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَيْبٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ جُنْدُبِ بْنِ مَكِيثٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَالِبَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْكَلْبِيَّ كَلْبَ لَيْثٍ إِلَى بَنِي مُلَوَّحٍ بِالْكَدِيدِ وَأَمَرَهُ أَنْ يُغِيرَ عَلَيْهِمْ فَخَرَجَ فَكُنْتُ فِي سَرِيَّتِهِ فَمَضَيْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِقُدَيْدٍ لَقِينَا بِهِ الْحَارِثَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ ابْنُ الْبَرْصَاءِ اللَّيْثِيُّ فَأَخَذْنَاهُ فَقَالَ إِنَّمَا جِئْتُ لِأُسْلِمَ. فَقَالَ غَالِبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ إِنَّمَا جِئْتَ مُسْلِماً فَلَنْ يَضُرَّكَ رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ وَإِنْ كُنْتَ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ اسْتَوْثَقْنَا مِنْكَ. قَالَ فَأَوْثَقَهُ رِبَاطاً ثُمَّ خَلَّفَ عَلَيْهِ رَجُلاً أَسْوَدَ كَانَ مَعَنَا فَقَالَ امْكُثْ مَعَهُ حَتَّى نَمُرَّ عَلَيْكَ فَإِنْ نَازَعَكَ فَاحْتَزَّ رَأْسَهُ. قَالَ ثُمَّ مَضَيْنَا حَتَّى أَتَيْنَا بَطْنَ الْكَدِيدِ فَنَزَلْنَا عُشَيْشِيَةً بَعْدَ الْعَصْرِ فَبَعَثَنِي أَصْحَابِي فِي رَبِيئَةٍ فَعَمَدْتُ إِلَى تَلٍّ يُطْلِعُنِي عَلَى الْحَاضِرِ فَانْبَطَحْتُ عَلَيْهِ وَذَلِكَ الْمَغْرِبَ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَنَظَرَ فَرَآنِي مُنْبَطِحاً عَلَى التَّلِّ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَى عَلَى هَذَا التَّلِّ سَوَاداً مَا رَأَيْتُهُ أَوَّلَ النَّهَارِ فَانْظُرِي لَا تَكُونُ الْكِلَابُ اجْتَرَّتْ بَعْضَ أَوْعِيَتِكِ. قَالَ فَنَظَرَتْ فَقَالَتْ لَا وَاللَّهِ مَا أَفْقِدُ شَيْئاً. قَالَ فَنَاوِلِينِي قَوْسِي وَسَهْمَيْنِ مِنْ كِنَانَتِي. قَالَ فَنَاوَلَتْهُ فَرَمَانِي بِسَهْمٍ فَوَضَعَهُ فِي جَنْبِي قَالَ فَنَزَعْتُهُ فَوَضَعْتُهُ وَلَمْ أَتَحَرَّكْ ثُمَّ رَمَانِي بِآخَرَ فَوَضَعَهُ فِي رَأْسِ مَنْكِبِي فَنَزَعْتُهُ فَوَضَعْتُهُ وَلَمْ أَتَحَرَّكْ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ وَاللَّهِ لَقَدْ خَالَطَهُ سَهْمَايَ وَلَوْ كَانَ دَابَّةً لَتَحَرَّكَ فَإِذَا أَصْبَحْتِ فَابْتَغِي سَهْمَيَّ فَخُذِيهِمَا لَا تَمْضُغُهُمَا عَلَيَّ الْكِلَابُ. قَالَ أَمْهَلْنَاهُمْ حَتَّى رَاحَتْ رَائِحَتُهُمْ حَتَّى إِذَا احْتَلَبُوا وَعَطَنُوا أَوْ سَكَنُوا وَذَهَبَتْ عَتَمَةٌ مِنَ اللَّيْلِ شَنَنَّا عَلَيْهِمُ الْغَارَةَ فَقَتَلْنَا مَنْ قَتَلْنَا مِنْهُمْ وَاسْتَقْنَا النَّعَمَ فَتَوَجَّهْنَا قَافِلِينَ وَخَرَجَ صَرِيخُ الْقَوْمِ إِلَى قَوْمِهِمْ مُغَوِّثاً وَخَرَجْنَا سِرَاعاً حَتَّى نَمُرَّ بِالْحَارِثِ بْنِ الْبَرْصَاءِ وَصَاحِبِهِ فَانْطَلَقْنَا بِهِ مَعَنَا وَأَتَانَا صَرِيخُ النَّاسِ فَجَاءَنَا مَا لَا قِبَلَ لَنَا بِهِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَكُنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ إِلَّا بَطْنُ الْوَادِي أَقْبَلَ سَيْلٌ حَالَ

بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ حَيْثُ شَاءَ مَا رَأَيْنَا قَبْلَ ذَلِكَ مَطَراً وَلاَ حَالاً فَجَاءَ بِمَا لاَ يَقْدِرُ أَحَدٌ أَنْ يَقُومَ عَلَيْهِ فَلَقَدْ رَأَيْنَاهُمْ وُقُوفاً يَنْظُرُونَ إِلَيْنَا مَا يَقْدِرُ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ وَنَحْنُ نُحَوِّزُهَا سِرَاعاً حَتَّى أَسْنَدْنَاهَا فِي الْمَشَلَّلِ ثُمَّ حَدَرْنَاهَا عَنَّا فَأَعْجَزْنَا الْقَوْمَ بِمَا فِي أَيْدِينَا.

قلت : عند أبي داود طرف من أوله .رواه أحمد والطبراني, ورجاله ثقات فقد صرح ابن إسحاق بالسماع في رواية الطبراني .

10343. Cundub b. Mekîs el-Cühenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ğâlib b. Abdillah el-Kelbî'yi - Kelb-i Leys- Kudeyd'de bulunan Benû Mulevvâh üzerine gönderdi ve onların üzerine saldırmasını emretti. Yola çıktığı zaman onun müfrezesinde bulunuyordum. Yola çıkıp Kudeyd'de gelince -el-Bersâ'nın oğlu olan- Hâris b. Mâlik el-Leysî ile karşılaştık ve onu tutukladık. Hâris: "Ben Müslüman olmak için geliyordum!" deyince Ğâlib b. Abdillah: "Gerçekten Müslüman olmak için gelmişsen bir gün bir gece bağlı kalmak sana zarar vermez! Başka bir niyetle gelmişsen de emniyette kalmış oluruz!" dedi. Ravi dedi ki: Ğâlib onu iyice bağlayıp üzerine bizimle beraber bulunan bir zenciyi nöbetçi olarak bıraktı ve: "Biz yanına gelinceye kadar onunla beraber kal! Sana karşı çıkıp kaçmaya kalkışırsa başını kes!" diye emretti. Sonra yola çıkıp Kedîd'in içine/ortasına ulaşıncaya kadar yürüdük. Oraya ikindiden sonra akşama doğru ulaşıp konakladık. Arkadaşlarım beni etrafı gözetlemek için gönderdiler. Ben de akşam vakti evlerini görebileceğim bir tepeye gelip siper aldım! Onlardan bir adam evinden çıkıp tepeye doğru bakınca beni gördü ve eşine: "Ben bu tepede günün başında görmediğim bir karaltı görüyorum! Bak, köpekler eşyalarından birini çekip oraya götürmüş olmasın!" dedi. Kadın etrafına bakınıp: "Hayır, vallahi eşyalarımdan hiçbir şey noksan olmamış!" deyince: "O zaman bana yayımı ver ve ok çantamdan iki ok uzat!" dedi. Kadın ona yayını verince bana doğru bir ok attı, ok böğrüme saplandı; oku çıkarıp yanıma koydum ve hareket etmedim. Sonra ikinci oku attı, bu ok ta omzuma saplandı; oku çıkarıp yanıma koydum ve hareket etmedim. Bunun üzerine eşine: "Allah'a yemin olsun ki, iki okum da ona saplandı, hayvan olsaydı hareket ederdi! Sabah olunca o iki okumu getir! Köpekler oklarımı yalamasın!" dedi. Onlardan bir yere gidecek olanlara gidinceye kadar mühlet verdik."

Develerini sağdıktan sonra dinlenmeye bırakınca -veya ortalık sakinleşince- gecenin bir bölümü de geçip ortalık kararınca üzerlerine saldırdık. Onların adamlarının bir kısmını öldürdükten sonra develeri sürüp dönmek üzere yola çıktık. Bu arada insanlar imdat diye bağırmaya başladılar ve kabilelerinin kendilerine yardım etmesi için

seslenmeye başladılar. Biz de alelacele yola çıkıp Hâris b. el-Barsâ ve arkadaşının yanına vardık. Onu beraberimize alıp yolumuza devam ettik. Bu arada insanların bağrışmaları kulaklarımıza gelmeye başladı ve gücümüzün yetmeyeceği kadar bir kalabalık peşimize düştü. Aramızda sadece vadi kalmıştı ki; bir sel gelip aramızı ayırdı ve onların bize ulaşmalarına mani oldu. Bu seli Yüce Allah dilediği yerden göndermiş olmalıydı. Çünkü daha önce biz ne yağmur yağdığını, ne de yağmur alâmeti olarak bir bulut görmüştük. Onlardan hiç kimsenin bu selden geçmesine imkân yoktu! Onlar bize bakıp duruyorlar, hiç kimse bizim tarafımıza geçmek için yaklaşamıyordu. Biz ise hızla develeri sürüp Müşellel tepesine çıkardık! Sonra oradan inip sahip olduğumuz imkânlarla onları aciz bıraktık.[1]

Derim ki: Hadisin baş kısmından bir bölümü Ebû Dâvûd'da geçmektedir.

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. İbn İshâk, Taberânî'nin rivayetinde açıkça hocasından işittiğini bildirmiştir.

(بَابُ قَتْلِ خَالِدِ بْنِ سُفْيَانَ الْهُذَلِيِّ)

Hâlid b. Süfyân el-Hüzelî'nin Öldürülmesi

١٠٣٤٤ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أُنَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ دَعَانِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّ خَالِدَ بْنَ سُفْيَانَ بْنِ نُبَيْحٍ يَجْمَعُ لِيَ النَّاسَ لِيَغْزُوَنِي وَهُوَ بِعُرَنَةَ فَأْتِهِ فَاقْتُلْهُ . قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ انْعَتْهُ لِي حَتَّى أَعْرِفَهُ. قَالَ إِذَا رَأَيْتَهُ وَجَدْتَ لَهُ أُقْشَعْرِيرَةً ». قَالَ فَخَرَجْتُ مُتَوَشِّحاً بِسَيْفِي حَتَّى وَقَعْتُ عَلَيْهِ وَهُوَ بِعُرَنَةَ مَعَ ظُعُنٍ يَرْتَادُ لَهُنَّ مَنْزِلاً وَحِينَ كَانَ وَقْتُ الْعَصْرِ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ وَجَدْتُ مَا وَصَفَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الأُقْشَعْرِيرَةِ فَأَقْبَلْتُ نَحْوَهُ وَخَشِيتُ أَنْ يَكُونَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ مُحَاوَلَةٌ تَشْغَلُنِي عَنِ الصَّلاَةِ فَصَلَّيْتُ وَأَنَا أَمْشِي نَحْوَهُ أُومِئُ بِرَأْسِي الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ قَالَ مَنِ الرَّجُلُ قُلْتُ رَجُلٌ مِنَ الْعَرَبِ سَمِعَ بِكَ وَبِجَمْعِكَ لِهَذَا الرَّجُلِ فَجَاءَكَ لِهَذَا. قَالَ أَجَلْ أَنَا فِي ذَلِكَ. قَالَ

[1] Taberânî şunu da eklemiştir: Müslümanlardan birinin onların arkasından şu şiiri terennüm ettiğini unutmam:

Ebû'l-Kâsım, bana eziyet edilmesini kabul etmez!
Sık bitkisi üzerine çiğ düşen bir yerde
Yüksek yerleri altın rengi gibi sanıdır.

فَمَشَيْتُ مَعَهُ شَيْئاً حَتَّى إِذَا أَمْكَنَنِي حَمَلْتُ عَلَيْهِ السَّيْفَ حَتَّى قَتَلْتُهُ ثُمَّ خَرَجْتُ وَتَرَكْتُ ظَعَائِنَهُ مُكِبَّاتٍ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَآنِي فَقَالَ أَفْلَحَ الْوَجْهُ .

قَالَ قُلْتُ قَتَلْتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ صَدَقْتَ . قَالَ ثُمَّ قَامَ مَعِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَخَلَ بِي بَيْتَهُ فَأَعْطَانِي عَصاً فَقَالَ أَمْسِكْ هَذِهِ عِنْدَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُنَيْسٍ . قَالَ فَخَرَجْتُ بِهَا عَلَى النَّاسِ فَقَالُوا مَا هَذِهِ الْعَصَا قَالَ قُلْتُ أَعْطَانِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَنِي أَنْ أَمْسِكَهَا. قَالُوا أَوَلاَ تَرْجِعُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَسْأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ قَالَ فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ أَعْطَيْتَنِي هَذِهِ الْعَصَا قَالَ آيَةٌ بَيْنِي وَبَيْنَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ أَقَلَّ النَّاسِ الْمُتَخَصِّرُونَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . فَقَرَنَهَا عَبْدُ اللَّهِ بِسَيْفِهِ فَلَمْ تَزَلْ مَعَهُ حَتَّى إِذَا مَاتَ أَمَرَ بِهَا فَصُبَّتْ مَعَهُ فِي كَفَنِهِ ثُمَّ دُفِنَا جَمِيعاً.

قلت : روى أبو داود بعضه في صلاة الخوف .رواه أحمد وأبو يعلى بنحوه, وفيه راو لم يسم وهو ابن عبد الله بن أنيس, وبقية رجاله ثقات .

10344. İbn Abdillah b. Uneys, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırıp: *"Hâlid b. Süfyân b. Nubeyh'in benimle savaşmak için insanları bana karşı topladığını haber aldım. O şimdi (bir vadi olan) Urane'de bulunuyor. Onun yanına git ve kendisini öldür!"* diye emir buyurdu. Ben: "Ya Resûlallah! Onun vasfını bana söyle ki, onu tanıyayım!" deyince: *"Onunla karşılaştığın zaman tüylerin ürperecek!"* buyurdu. Bunun üzerine kılıcımı kuşanıp yola çıktım. Urane vadisine ikindi vaktinde ulaştım. O, hanımları arasında onlara kalacak yer hazırlıyordu. Onu görünce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana bildirdiği gibi tüylerim ürperdi. Ona doğru yürürken beni namazımdan meşgul edecek bir şey olmasından endişe edip namazımı bineğimin üzerinde rükû ve sücudu başımı eğip kaldırarak ima ile kıldım. Onun yanına varınca: "Bu adam kim?" dedi. Ben ona: "Araplardan biri! Senin namını ve şu -peygamberlik iddia eden- adama karşı asker topladığını duydum da, bunun için sana geldim" dedim. Adam: "Evet, ben bu hazırlığı onun için yapmaktayım!" dedi. Bunun üzerine onunla beraber biraz yürüdük! Onu öldürmeye fırsat bulunca kılıcımı çekip vurdum ve kendisini öldürdüm. Sonra hanımlarını onun üzerine kapanıp kendisiyle uğraşırken bırakıp yola çıktım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Beni görünce: *"Yüzün iflah olmuştur! (Görevini yerine getirip başarılı olmuşsun!)"* buyurdu. Ben de: "Ya Resûlallah! Onu öldürdüm" deyince: *"Doğru söylüyorsun!"* buyurdu. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ayağa kalkıp beni evine götürdü; bana bir asa verip: *"Ey*

Abdullah b. Uneys! Bu asayı yanında muhafaza et!" buyurdu. Asayı alıp insanların yanına çıkınca: "Bu asa nedir?" diye sordular: "Bu asayı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana verdi ve onu muhafaza etmemi emretti!" dedim. İnsanlar: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp bunun sebebini sorsan!" dediler. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp: "Ya Resûlallah! Bu asayı bana neden verdin?" diye sorunca: *"Bu asa kıyamet gününde benimle senin aranda bir alâmet olacaktır! Zira o gün -kıyamet günü- insanların en azı asalara dayananlar olacaktır!"* buyurdu. Abdullah, asayı alıp kılıcının yanına yerleştirdi. Öleceği zaman da onun kendisiyle beraber kefene konulmasını emretti. Nitekim asa kendisiyle beraber kefene sarıldıktan sonra beraber defnedildiler.

Derim ki: Hadisin bir bölümünü Ebû Dâvûd korku namazı bahsinde irad etti.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ da buna benzer bir ibareyle rivayet etmiştir. Ancak senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır ki; bu ravi Abdullah b. Uneys'in oğludur. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٣٤٥ - حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا : " مَنْ لِي مِنْ خَالِدِ بْنِ نُبَيْحٍ رَجُلٍ مِنْ هُذَيْلٍ ، وَهُوَ يَوْمَئِذٍ بِعُرَنَةَ ؟ " قَالَ : عَبْدُ اللَّهِ ، فَقُلْتُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، انْعَتْهُ لِي ، فَقَالَ : " لَوْ رَأَيْتَهُ هِبْتَهُ " ، فَقُلْتُ : وَالَّذِي أَكْرَمَكَ ، مَا هِبْتُ شَيْئًا قَطُّ ، فَخَرَجْتُ حَتَّى لَقِيتُهُ بِجِبَالِ عُرَنَةَ قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ ، فَلَقِيتُهُ ، فَرُعِبْتُ مِنْهُ ، فَعَرَفْتُ حِينَ رُعِبْتُ مِنْهُ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : مَنِ الرَّجُلُ ، فَقُلْتُ : بَاغِي حَاجَةٍ ، فَهَلْ مِنْ مَبِيتٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَالْحَقْ بِي ، قَالَ : فَخَرَجْتُ فِي أَثَرِهِ ، فَصَلَّيْتُ الْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ خَرَجْتُ ، وَأَشْفَقْتُ أَنْ يَرَانِي ، ثُمَّ لَحِقْتُهُ فَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ ، ثُمَّ غَشِيتُ الْجَبَلَ وَلَجَمْتُهُ ، حَتَّى إِذَا ذَهَبَ النَّاسُ خَرَجْتُ ، حَتَّى قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَأَخْبَرْتُهُ الْخَبَرَ " . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ : " فَأَعْطَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُخَصَّرَةً ، فَقَالَ : تَخَصَّرْ بِهَذِهِ حَتَّى تَلْقَانِي بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَأَقَلُّ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ الْمُتَخَصِّرُونَ " . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ : فَلَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ أَمَرَ بِهَا ، فَوُضِعَتْ عَلَى بَطْنِهِ ، وَكُفِّنَ عَلَيْهَا ، وَدُفِنَتْ مَعَهُ

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

---

[1] Hadisi Ahmed (3/496) ve Ebû Ya'la (no. 905) rivayet etmiştir.

10345. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî'nin bildirdiğine göre Abdullah b. Uneys anlatıyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Hâlid b. Nubeyh'in hakkından gelebilir?"* buyurdu. Hâlid b. Nubeyh, Hüzeyl kabilesinden bir adamdı, o zaman Urane'de yaşıyordu. Abdullah dedi ki: "Ben (onu öldürmeye giderim) ya Resûlallah! Onu tanıyabilmem için şeklini bana tarif etsen!" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu görsen ondan çekinip korkarsın!"* buyurdu. Ben de: "Seni şerefli kılan Allah'a yemin olsun ki, şimdiye kadar hiçbir şeyden korkmadım!" dedim. Sonra yola çıktım ve güneş batmadan önce Urane dağlarında onu buldum. Onunla karşılaştığım zaman ondan korktum! Ondan korkunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bana söylediği şeyi (ipucunu) anladım. Onunla karşılaşınca bana: "Bu adam kim?" dedi. "Bir ihtiyacı için gelen bir adam! Geceyi geçirebileceğim yeriniz var mı?" deyince: "Evet, beni takip et!" dedi. Ben de onu takip etmeye başladım. Bu arada ikindi namazını kısa iki rekât olarak kıldıktan sonra çıktım. Çünkü namaz kılarken beni görmesinden korktum! Sonra kendisini takip ettim ve kılıçla ona vurup öldürdüm. Sonra dağa tırmanıp bekledim. İnsanlar dağılınca yola çıkıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Medine'ye vardım ve onu öldürdüğümü haber verdim.

Muhammed b. Ka'b ekledi: (Hâlid'i öldürdüğünü söyleyince) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona bir asa verip: *"Bu asaya dayan! Kıyamet gününde bununla yanıma gelinceye kadar bu asayı muhafaza et! Zira o gün -kıyamet günü- insanların en azı asalara dayananlar olacaktır!"* buyurdu. Muhammed b. Ka'b dedi ki: "Abdullah b. Uneys vefat edince o asanın karnının üzerine konulmasını emretti. Asa karnının üzerine yerleştirilip kendisiyle beraber kefene sarılıp defnedildi."

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣٤٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْجَرْجَرَائِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ الْجَزَرِيُّ ، عَنِ الْوَازِعِ بْنِ نَافِعٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لِسُفْيَانَ الْهُذَلِيِّ ؟ يَهْجُونِي ، وَيَشْتُمُنِي ، وَيُؤْذِينِي " . فَقُلْتُ لَهُ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ابْعَثْنِي لَهُ ، فَبَعَثَهُ لَهُ ، فَلَمَّا أَتَاهُ لَيْلا ، دَخَلَ دَارَهُ ، فَنَادَى : أَيْنَ سُفْيَانُ ؟ فَأَطْلَعَ إِلَيْهِ مُطَّلِعًا مِنْ أَهْلِهِ ، فَقَالَ : مَا تُرِيدُ ؟ قَالَ : أُرِيدُ سُفْيَانَ ، فَمُرُوهُ فَلْيَطَّلِعْ عَلَيَّ ، فَاطَّلَعَ إِلَيْهِ سُفْيَانُ ، فَقَالَ : مَا تُرِيدُ ؟ قَالَ : أُرِيدُ أَنْ تَهْبِطَ إِلَيَّ ، فَإِنَّ عِنْدِي دِرْعٌ أُرِيدُ أَنْ أُرِيكَهَا ، قَالَ : فَأَيْنَ هِيَ ؟ قَالَ : هَا هَذِهِ فَاهْبِطْ إِلَيَّ بِقِبَائِكِ ، فَاخْرُجْ مَعِي أُرِيكَهَا ، فَخَرَجَ مَعَهُ ، فَسَلَّ سَيْفَهُ ، فَضَرَبَهُ حَتَّى بَرَدَ ، ثُمَّ أَقْبَلَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ ، فَأَخْبَرَهُ بِأَنَّهُ قَدْ قَتَلَهُ ، وَمَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَصًا يَتَخَصَّرُ بِهَا ، فَنَاوَلَهَا إِيَّاهُ ، ثُمَّ قَالَ : " تَخَصَّرْ بِهَذِهِ ، فَإِنَّ الْمُتَخَصِّرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَلِيلٌ ، فَلَمْ تَزَلْ عِنْدَهُ حَتَّى مَاتَ فَدُفِنَتْ مَعَهُ " رواه الطبراني, وفيه :الوازع بن نافع, وهو متروك .

10346. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Abdullah b. Uneys anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni hicveden, bana sövüp eziyet eden Süfyân el-Hüzelî'yi kim öldürebilir?"* buyurdu. Ben de: "Ya Resûlallah! Ben öldürebilirim! Beni onun üzerine gönder!" dedim.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Uneys'i onun üzerine gönderdi. Gece vakti onun yanına varınca evine girip: "Süfyân nerede?" diye seslenince Süfyân'ın ailesinden biri ona bakıp: "Ne istiyorsun?" dedi. Abdullah: "Süfyân'ı istiyorum! Ona söyleyin bana baksın!" dedi. Süfyân kendisine (kapıdan) bakıp: "Ne istiyorsun?" deyince: "Yanıma inmeni istiyorum! Yanımda bir zırh var, onu sana göstereceğim" dedi. Süfyân: "Zırh nerede?" diye sorunca: "İşte bu! Kabanını giy yanıma gel, sana zırhı göstereyim!" dedi. Süfyân inip onunla beraber evden çıkınca kılıcını çekti ve ona vurup öldürdü. Sonra (ashabıyla beraber) mecliste bulunan Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip Süfyân'ı öldürdüğünü haber verdi. O zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elinde üzerine dayandığı bir asa vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) asayı ona uzatıp: *"Bu asayı al! Üzerine dayan! Zira kıyamet günü insanların en azı asalara dayananlar olacaktır!"* buyurdu. Nitekim ölünceye kadar bu asa yanında kaldı! Ölünce de onunla beraber defnedildi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde metrûk bir ravi olan Vâzi' b. Nâfi' bulunmaktadır.**

١٠٣٤٧ - وعَنْ عُبَادَةَ يعني بْنِ الصَّامِتِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ أَلاَ رَجُلٌ يَكْفِينِي سُفْيَانَ الْهُذَلِيَّ ؟ فَإِنَّهُ قَدْ هَجَانِي فَقَامَ عَبْدِ اللهِ بْنِ أُنَيْسٍ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ وَأَيْنَ هُوَ ؟ قَالَ : " بِعُرَنَةَ " قَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ صِفْهُ لِي قَالَ : " إِذَا رَأَيْتَهُ فَرِقْتَ مِنْهُ " . قَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ مَا فَرِقْتَ شَيْئًا مُنْذُ. أَسْلَمْتُ فَخَرَجَ عَبْدِ اللهِ بْنِ أُنَيْسٍ يَسْعَى عَلَى رِجْلَيْهِ حَتَّى قَتَلَهُ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه الطبراني , وإسحاق بن يحيى لم يدرك عبادة .

10347. Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ensâr topluluğu! Beni Süfyân el-Hüzelî'nin şerrinden kurtaracak kimse yok mu? Zira Süfyân beni hicvetmektedir!"* buyurunca Abdullah b. Uneys ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! O nerede?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem): *"Urane'de"* buyurdu. Abdullah: "Ya Resûlallah! Onun şeklini bana tarif et!" deyince: *"Onu gördüğün zaman ondan korkarsın!"* buyurdu. Abdullah: "Ya Resûlallah! Müslüman olduğumdan beri hiçbir şeyden korkmuş değilim!" dedi. Sonra Abdullah b. Uneys yaya olarak yola çıktı ve Süfyân'ı öldürdükten sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ama İshâk b. Yahyâ, Ubâde'ye ulaşmamıştır.**

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى رِعْيَةَ السُّحَيْمِيُّ)

Ri'yetu's-Suhaymî Üzerine Gönderilen Müfreze

١٠٣٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ رِعْيَةَ السُّحَيْمِيِّ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَدِيمٍ أَحْمَرَ فَأَخَذَ كِتَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَقَعَ بِهِ دَلْوَهُ فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَلَمْ يَدَعُوا لَهُ رَائِحَةً وَلاَ سَارِحَةً وَلاَ أَهْلاً وَلاَ مَالاً إِلاَّ أَخَذُوهُ وَانْفَلَتَ عُرْيَاناً عَلَى فَرَسٍ لَهُ لَيْسَ عَلَيْهِ قِشْرَةٌ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى ابْنَتِهِ وَهِيَ مُتَزَوِّجَةٌ فِي بَنِي هِلاَلٍ وَقَدْ أَسْلَمَتْ وَأَسْلَمَ أَهْلُهَا وَكَانَ مَجْلِسُ الْقَوْمِ بِفِنَاءِ بَيْتِهَا فَدَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهَا مِنْ وَرَاءِ الْبَيْتِ قَالَ فَلَمَّا رَأَتْهُ أَلْقَتْ عَلَيْهِ ثَوْباً قَالَتْ مَا لَكَ قَالَ كُلُّ الشَّرِّ نَزَلَ بِأَبِيكِ مَا تُرِكَ لَهُ رَائِحَةٌ وَلاَ سَارِحَةٌ وَلاَ أَهْلٌ وَلاَ مَالٌ إِلاَّ وَقَدْ أُخِذَ. قَالَتْ دُعِيتَ إِلَى الإِسْلاَمِ قَالَ أَيْنَ بَعْلُكِ قَالَتْ فِي الإِبِلِ. قَالَ فَأَتَاهُ فَقَالَ مَا لَكَ قَالَ كُلُّ الشَّرِّ قَدْ نَزَلَ بِهِ مَا تُرِكَتْ لَهُ رَائِحَةٌ وَلاَ سَارِحَةٌ وَلاَ أَهْلٌ وَلاَ مَالٌ إِلاَّ وَقَدْ أُخِذَ وَأَنَا أُرِيدُ مُحَمَّداً أُبَادِرُهُ قَبْلَ أَنْ يُقَسِّمَ أَهْلِي وَمَالِي. قَالَ فَخُذْ رَاحِلَتِي بِرَحْلِهَا. قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي فِيهَا. قَالَ فَأَخَذَ قَعُودَ الرَّاعِي وَزَوَّدَهُ إِدَاوَةً مِنْ مَاءٍ. قَالَ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ إِذَا غَطَّى بِهِ وَجْهَهُ خَرَجَتِ اسْتُهُ وَإِذَا غَطَّى اسْتَهُ خَرَجَ وَجْهُهُ وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ يُعْرَفَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْمَدِينَةِ فَعَقَلَ رَاحِلَتَهُ ثُمَّ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ بِحِذَائِهِ حَيْثُ يُصَلِّي فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَجْرَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْسُطْ يَدَكَ فَلأُبَايِعْكَ. فَبَسَطَهَا فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَضْرِبَ عَلَيْهَا قَبَضَهَا إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَ فَفَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ ثَلاَثاً قَبَضَهَا إِلَيْهِ وَيَفْعَلُهُ فَلَمَّا كَانَتِ الثَّالِثَةُ قَالَ مَنْ أَنْتَ . قَالَ أَنَا رِعْيَةُ السُّحَيْمِيُّ. قَالَ فَتَنَاوَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَضُدَهُ ثُمَّ رَفَعَهُ ثُمَّ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ هَذَا رِعْيَةُ السُّحَيْمِيُّ الَّذِي كَتَبْتُ إِلَيْهِ فَأَخَذَ كِتَابِي فَرَقَعَ بِهِ دَلْوَهُ . فَأَخَذَ يَتَضَرَّعُ

إِلَيْهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهْلِي وَمَالِي. قَالَ أَمَّا مَالُكَ فَقَدْ قُسِّمَ وَأَمَّا أَهْلُكَ فَمَنْ قَدَرْتَ عَلَيْهِ مِنْهُمْ . فَخَرَجَ فَإِذَا ابْنُهُ قَدْ عَرَفَ الرَّاحِلَةَ وَهُوَ قَائِمٌ عِنْدَهَا فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ هَذَا ابْنِي. فَقَالَ يَا بِلَالُ اخْرُجْ مَعَهُ فَسَلْهُ أَبُوكَ هَذَا فَإِنْ قَالَ نَعَمْ. فَادْفَعْهُ إِلَيْهِ . فَخَرَجَ بِلَالٌ إِلَيْهِ فَقَالَ أَبُوكَ هَذَا قَالَ نَعَمْ. فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَحَداً اسْتَعْبَرَ إِلَى صَاحِبِهِ. فَقَالَ ذَاكَ جَفَاءُ الأَعْرَابِ"

رواه أحمد بإسنادين, أحدهما رجاله رجال الصحيح, وهو هذا, والآخر مرسل عن أبي عمرو الشيباني و لم يقل عن رعية , والطبراني .

10348. Şa'bî'nin bildirdiğine göre Ri'yetu's-Suhaymî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kırmızı deri üzerine mektup yazdırıp Rı'yetu's-Suhaymî'ye gönderdi. Rı'yetu's-Suhaymî mektubu alıp kovasına yama yapmıştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun üzerine bir müfreze gönderdi. Bu müfreze onun dinlenen, yayılan hayvanlarından, ev halkından ve mallarından hiçbir şey bırakmaksızın hepsini ele geçirdi. Rı'yetu's-Suhaymî ise çırılçıplak atına atlayıp kaçtı! Benû Hilâl'den birisi ile evli bulunan kızının evine vardı. Rı'ye'nin kızı da, kızının kocası da Müslüman olmuşlardı. Benû Hilâl'in konak yerleri, Ri'ye'nin kızının evinin yanında idi. Ri'ye, kızının evine arka taraftan girdi. Kızı, onu çırılçıplak görünce, giymesi için üzerine bir elbise attı ve: "Ne oldu sana?" diye sordu. Rı'ye: "Daha ne olacak? Babanın başına her kötülük geldi! Kendisine ne dinlenen, ne yayılan bir hayvan, ne ev halkı, ne de bir mal bırakıldı! Hepsi elinden alındı!" dedi. Kızı: "Sen İslâmiyet'e davet edilmiştin. Ne diye Müslüman olmadın?" dedi. Rı'ye: "Kocan nerede?" diye sordu. Kızı: "Develerin yanındadır!" dedi. Develerin yanından gelen damadı, Ri'ye'ye: "Sana ne oldu?" diye sordu. Rı'ye: "Daha ne olacak? Başa her kötülük geldi! Kendisine ne dinlenen, ne yayılan bir hayvan, ne ev halkı, ne de bir mal bırakıldı! Hepsi elinden alındı. Ev halkım ve mallar askerler arasında bölüştürülmeden önce, Muhammed'in yanına yetişmek istiyorum!" dedi. Damadı: "Binek hayvanımı al, ona binip git!" dedi. Ri'ye: "Senin binek hayvanın bana gerekmez!" dedi. Yaylım develerinden bir deve aldı ve yolculuk için gereken azığı ve suyu aldı. Üzerinde öyle bir elbise vardı ki; onunla yüzünü örtse arkası açılıyor, arkasını örtse yüzü açılıyordu. Bununla beraber tanınmak ta istemiyordu. Nihayet Medine'ye gelip devesini bağladı. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp hizasında, namazını kıldırdığı yerde durdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazı kıldırınca, Rı'ye: "Yâ Resûlallah! Ellerini uzat da, sana biat edeyim!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini ona doğru uzattı.

Ri'ye, elini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eline koyup biat etmek istediği zaman, elini geri çekti ve bunu üç kere yaptı. Üçüncüsünde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ona: *"Sen kimsin?"* diye sordu. Ri'ye: "Rı'yetu's-Suhaymî'yim!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hemen onun kolunu tutup yukarı kaldırdıktan sonra: *"Ey Müslümanlar! Bu, kendisine mektup gönderdiğim Rı'yetu's-Suhaymî'dir ki, mektubumu alıp kovasına yama yapmıştı!"* buyurdu. Ri'ye, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yalvarmaya başlayıp: "Yâ Resûlallah! Ailem, malım ve çocuklarım elimden alınmıştır!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Malın bölüştürülmüş bulunuyor. Ev halkına gelince; onlardan kimi bulursan, al, götür!"* buyurdu. Ri'ye, hemen gitti. Ri'ye'nin oğlu, babasının bindiği hayvanı tanımış, onun yanında dikilip duruyordu. Ri'ye, aceleyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü ve: "İşte, şu, benim oğlumdur!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Bilâl'e: *"Ey Bilâl! Onunla birlikte git! Oğlana: «Bu, senin baban mıdır?» diye sor! Eğer «Evet!» derse, onu Ri'ye'ye teslim et!"* buyurdu. Bilâl oğlanın yanına vardı. Ona: "Bu, senin baban mıdır?" diye sordu. Oğlan: "Evet!" deyince, onu babasına teslim edip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü ve: "Ya Resûlallah! Ben efendisi için gözyaşı döken bir kimse görmemişimdir!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, bedevilerin kabalıklarıdır!"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed iki ravi zinciriyle rivayet etmiş olup birinin ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. O da bu hadisin senedidir. Diğeri Ebû Amr eş-Şeybânî'den *mürsel*dir, "Ri'ye'den" dememiştir. Hadisi Taberânî de rivayet etmiştir.[1]**

١٠٣٤٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ رِعْيَةَ الْجُهَنِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَيْهِ كِتَابًا فَرَقَّعَ بِهِ دَلْوَهُ ، فَمَرَّتْ بِهِ سَرِيَّةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاسْتَاقُوا إِبِلا لَهُ ، فَأَسْلَمَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَمَّا مَا أَدْرَكْتَ مِنْ مَالِكَ بِعَيْنِهِ قَبْلَ أَنْ يُقَسَّمَ فَأَنْتَ أَحَقُّ بِهِ "

رواه الطبراني, وفيه: الحجاج بن أرطاة وهو مدلس ,وبقية رجاله رجال الصحيح إلا أنه من رواية ابن إسحاق, عن رعية, وقد رواه قبل هذا عن أبي إسحاق, عن الشعبي ,وعن أبي إسحاق ,عن أبي عمرو الشيباني والله أعلم .

---

1 Hadisi Ahmed (5/285-286) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 4635) rivayet etmiştir.

10349. Ebû İshâk, Ri'ye el-Cuhenî'den bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ri'ye'ye bir mektup göndermişti. Ri'ye, mektubu alıp onu kovasına yama yapmıştı. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir müfrezesi onun üzerine saldırarak develerini sürüp götürünce Müslüman oldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Müslümanlar arasında bölüştürülmemiş malların varsa, onları almaya sen daha müstahaksın!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde *müdellis* olan Haccâc b. Ertât bulunmaktadır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Ancak hadisi İbn İshâk, Ri'ye'den rivayet etmiştir. Bundan önce de Ebû İshâk kanalıyla Şa'bî ile Ebû Amr eş-Şeybânî'den rivayet etti. [1]

(بَابُ سَرِيَّةِ بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ)

Bekr b. Vâil Müfrezesi

١٠٣٥٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى عَدِىٍّ عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشَ ذَاتِ السَّلَاسِلِ فَاسْتَعْمَلَ أَبَا عُبَيْدَةَ عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وَاسْتَعْمَلَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ عَلَى الأَعْرَابِ فَقَالَ لَهُمَا " تَطَاوَعَا . قَالَ وَكَانُوا يُؤْمَرُونَ أَنْ يُغِيرُوا عَلَى بَكْرٍ فَانْطَلَقَ عَمْرٌو فَأَغَارَ عَلَى قُضَاعَةَ لأَنَّ بَكْراً أَخْوَالُهُ فَانْطَلَقَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ إِلَى أَبِى عُبَيْدَةَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَلَكَ عَلَيْنَا وَإِنَّ ابْنَ فُلَانٍ قَدِ ارْتَبَعَ أَمْرَ الْقَوْمِ وَلَيْسَ لَكَ مَعَهُ أَمْرٌ. فَقَالَ أَبو عُبَيْدَةَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا أَنْ نَتَطَاوَعَ فَأَنَا أُطِيعُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنْ عَصَاهُ عَمْرٌو.

رواه أحمد, وهو مرسل ورجاله رجال الصحيح .

10350. Şa'bî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Zâtu's-Selâlil ordusunu gönderip Muhacirlerin başına Ebû Ubeyde'yi, bedevi Arapların başına da Amr b. el-Âs'ı komutan olarak tayin edip: *"(Emir-itaat konusunda) aranızda anlaşın!"* buyurdu. Onlar Bekr kabilesine saldırmakla emir almışken, Amr b. el-Âs gidip Kudâa kabilesine saldırdı. Çünkü Bekr onun dayılarıydı. Muğîre b. Şu'be gelip Ebû Ubeyde'ye: "Seni başımıza Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) atadı. Falanın oğluna bak (Amr'a) ordunun bütün komutanlığına heveslenip sana hak tanımıyor" deyince; Ebû Ubeyde: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aramızda anlaşmamızı emretti! Dolayısıyla Amr, Resûlullah'a (sallallahu

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 4635) rivayet etmiştir.

aleyhi vesellem) isyan etse de ben Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) itaat ederim!" dedi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Hadis mürseldir.

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى نَجْدٍ)

Necd'e Gönderilen Müfreze

١٠٣٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ أَبِى عَوْنٍ عَنْ جَدَّتِهِ عَنِ ابْنِ أَبِى حَدْرَدٍ الأَسْلَمِىِّ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَعِينُهُ فِى صَدَاقِهَا فَقَالَ " كَمْ أَصْدَقْتَ . قَالَ قُلْتُ مِائَتَىْ دِرْهَمٍ . قَالَ لَوْ كُنْتُمْ تَغْرِفُونَ الدَّرَاهِمَ مِنْ وَادِيكُمْ هَذَا مَا زِدْتُمْ مَا عِنْدِى مَا أُعْطِيكَ . قَالَ فَمَكَثْتُ ثُمَّ دَعَانِى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَعَثَنِى فِى سَرِيَّةٍ بَعَثَهَا نَحْوَ نَجْدٍ فَقَالَ اخْرُجْ فِى هَذِهِ السَّرِيَّةِ لَعَلَّكَ أَنْ تُصِيبَ شَيْئاً فَأُنَفِّلَكَهُ . قَالَ فَخَرَجْنَا حَتَّى جِئْنَا الْحَاضِرَ مُمْسِينَ قَالَ فَلَمَّا ذَهَبَتْ فَحْمَةُ الْعِشَاءِ بَعَثَنَا أَمِيرُنَا رَجُلَيْنِ رَجُلَيْنِ قَالَ فَأَحَطْنَا بِالْعَسْكَرِ وَقَالَ إِذَا كَبَّرْتُ وَحَمَلْتُ فَكَبِّرُوا وَاحْمِلُوا. وَقَالَ حِينَ بَعَثَنَا رَجُلَيْنِ رَجُلَيْنِ لاَ تَفْتَرِقَا وَلأَسْأَلَنَّ وَاحِداً مِنْكُمَا عَنْ خَبَرِ صَاحِبِهِ فَلاَ أَجِدُهُ عِنْدَهُ وَلاَ تُمْعِنُوا فِى الطَّلَبِ. قَالَ فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَحْمِلَ سَمِعْتُ رَجُلاً مِنَ الْحَاضِرِ صَرَخَ يَا خَضْرَةُ. فَتَفَاءَلْتُ بِأَنَّا سَنُصِيبُ مِنْهُمْ خَضْرَةً قَالَ فَلَمَّا أَعْتَمْنَا كَبَّرَ أَمِيرُنَا وَحَمَلَ وَكَبَّرْنَا وَحَمَلْنَا قَالَ فَمَرَّ بِى رَجُلٌ فِى يَدِهِ السَّيْفُ فَاتَّبَعْتُهُ فَقَالَ لِى صَاحِبِى إِنَّ أَمِيرَنَا قَدْ عَهِدَ إِلَيْنَا أَنْ لاَ نُمْعِنَ فِى الطَّلَبِ فَارْجِعْ فَلَمَّا رَأَيْتُ إِلاَّ أَنْ أَتَّبِعَهُ قَالَ وَاللَّهِ لَتَرْجِعَنَّ أَوْ لأَرْجِعَنَّ إِلَيْهِ وَلأُخْبِرَنَّهُ أَنَّكَ أَبَيْتَ. قَالَ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لأَتَّبِعَنَّهُ قَالَ فَاتَّبَعْتُهُ حَتَّى إِذَا دَنَوْتُ مِنْهُ رَمَيْتُهُ بِسَهْمٍ عَلَى جُرَيْدَاءِ مَتْنِهِ فَوَقَعَ فَقَالَ ادْنُ يَا مُسْلِمُ إِلَى الْجَنَّةِ. فَلَمَّا رَآنِى لاَ أَدْنُو إِلَيْهِ وَرَمَيْتُهُ بِسَهْمٍ آخَرَ فَأَثْخَنْتُهُ رَمَانِى بِالسَّيْفِ فَأَخْطَأَنِى وَأَخَذْتُ السَّيْفَ فَقَتَلْتُهُ وَاحْتَزَزْتُ بِهِ رَأْسَهُ وَشَدَدْنَا فَأَخَذْنَا نَعَماً كَثِيرَةً وَغَنَماً قَالَ ثُمَّ انْصَرَفْنَا قَالَ فَأَصْبَحْتُ فَإِذَا بَعِيرِى مَقْطُورٌ بِهِ بَعِيرٌ عَلَيْهِ امْرَأَةٌ جَمِيلَةٌ شَابَّةٌ قَالَ فَجَعَلَتْ تَلْتَفِتُ خَلْفَهَا فَتُكَبِّرُ فَقُلْتُ لَهَا إِلَى أَيْنَ تَلْتَفِتِينَ قَالَتْ إِلَى رَجُلٍ وَاللَّهِ إِنْ كَانَ حَيًّا خَالَطَكُمْ. قَالَ قُلْتُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ صَاحِبِى الَّذِى قَتَلْتُ قَدْ وَاللَّهِ قَتَلْتُهُ وَهَذَا سَيْفُهُ وَهُوَ مُعَلَّقٌ بِقَتَبِ الْبَعِيرِ الَّذِى أَنَا عَلَيْهِ قَالَ وَغِمْدُ السَّيْفِ لَيْسَ فِيهِ شَىْءٌ مُعَلَّقٌ بِقَتَبِ بَعِيرِهَا فَلَمَّا قُلْتُ ذَلِكَ لَهَا قَالَتْ فَدُونَكَ هَذَا الْغِمْدَ فَشِمْهُ فِيهِ إِنْ كُنْتَ صَادِقاً.

قَالَ فَأَخَذْتُهُ فَشِمْتُهُ فِيهِ فَطَبَقَهُ قَالَ فَلَمَّا رَأَتْ ذَلِكَ بَكَتْ قَالَ فَقَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَانِي مِنْ ذَلِكَ النَّعَمِ الَّذِي قَدِمْنَا بِهِ

رواه أحمد, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله ثقات .

10351. Ebû Hadrad el-Eslemî anlatıyor: (Ebû Hadrad) Kendi kabilesinden bir kadınla evlenip ona iki yüz dirhem mehir vermişti. Bu nikâhı yapabilmek için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip maddi yardım istedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne kadar mehir sözü verdin?"* diye sorunca Ebû Hadrad: "İki yüz dirhem, dedim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu duyunca: *"Siz bu paraları şu vadinizden toplasaydınız bu kadar fazla parayı mehir olarak vermeyi kabul etmezdiniz! Hayır, vallahi benim yanımda sana yardım edecek bu miktar yoktur"* buyurdu. Bir müddet bekledikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırtıp Necd'e doğru giden bir müfreze ile beraber gönderdi ve: *"Bu müfreze ile birlikte git! Belki oradan bir şeyler elde edersin, onları sana ganimet olarak veririz!"* buyurdu. Yola çıkıp akşam vakti Hâdır denilen yere ulaştık. Yatsı vaktinin ilk karanlığı geçince komutanımız bizi ikişerli gruplar halinde gönderdi. Böylece askerlerin etrafını sardık. Komutanımız bizi gönderirken: "Ben tekbir getirip saldırdığım zaman siz de tekbir getirip saldırın!" dedi. İkişerli gruplar halinde gönderirken: "Birbirinizden ayrılmayın! Birinize arkadaşının durumunu sorduğum zaman arkadaşından habersiz olmasın! Bununla birlikte onların içine fazla dalmayın!" dedi.

Üzerlerine saldırmak istediğimiz zaman Hâdır ahalisinden bir adamın: "Ya Hadra!" diye seslendiğini işittim. Onlardan (deve ve atlardan) birçok ganimet elde edeceğimizi ummaya başladım. Karanlık çökünce komutanımız tekbir getirip saldırdı, biz de tekbir getirip saldırdık. Bu sırada elinde kılıç bulunan bir adam yanımdan geçti, ben de onu takip etmeye başladım. Arkadaşım: "Komutanımız düşman askerlerinin içine fazla dalmamamızı emretti! Geri dön!" dedi. Onu takip etmeye kararlı olduğumu görünce: "Vallahi ya yanıma dönersin, ya da komutanın yanına gidip senin emre karşı geldiğini söylerim!" dedi. Ben de: "Vallahi, (yine de) onu takip edeceğim!" dedim ve onu izlemeye başladım. Ona yaklaşınca bir okla arkasından tam kalbinden onu vurunca yere düştü. Yere düşünce: "Ey Müslüman cennete yaklaş! (yani bana yaklaş seni cennete göndereyim)" dedi. Kendisine yaklaşmayıp ona doğru bir ok daha atarak onu etkisiz hale getirince kılıcını bana doğru fırlattı; ama beni vuramadı. Ben de kılıcı alıp onu öldürdüm ve kafasını kestim. Sonra üzerlerine şiddetli bir şekilde saldırıp onları etkisiz hale getirdik. Bu gazvede deve ve davar cinsinden

çokça ganimet elde edip gittik. Sabah olunca devemin arkasında üzerinde genç ve güzel bir kadın bulunan bir deve bulunuyordu. Kadın arkasına dönüp tekbir getirmeye başladı. Kadına: "Nereye dönüp bakıyorsun?" diye sorunca: "Vallahi, hayatta kalmışsa aranızda bulunması gereken bir adama bakıyorum" dedi. Aradığı adamın öldürdüğüm adam olduğunu zannederek: "Vallahi, ben onu öldürdüm! Bu da kılıcı, üzerinde bulunduğum devenin eyerinde asılı bulunuyor" dedim. Kılıcın kını devesinin eyerine asılmıştı, içinde bir şey yoktu. Bunları kendisine anlatınca: "Doğru söylüyorsan, şu kını al ve kılıcı ona sok" dedi. Kını alıp kılıcı içine sokunca ona tam olarak uydu. Kılıcın aradığı adamın kılıcı olduğunu anlayınca ağlamaya başladı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelince getirmiş olduğumuz develerden bana biraz verdi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى بِلَادِ طَيِّءٍ)

Tayy Bölgesine Gönderilen Müfreze

١٠٣٥٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ سِمَاكَ بْنَ حَرْبٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبَّادَ بْنَ حُبَيْشٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَدِىِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ جَاءَتْ خَيْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ رُسُلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا بِعَقْرَبٍ فَأَخَذُوا عَمَّتِى وَنَاساً. قَالَ فَلَمَّا أَتَوْا بِهِمْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَصَفُّوا لَهُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ نَأَى الوَافِدُ وَانْقَطَعَ الْوَلَدُ وَأَنَا عَجُوزٌ كَبِيرَةٌ مَا بِى مِنْ خِدْمَةٍ فَمُنَّ عَلَىَّ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْكَ. قَالَ " مَنْ وَافِدُكِ . قَالَتْ عَدِىُّ بْنُ حَاتِمٍ. قَالَ الَّذِى فَرَّ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ . قَالَتْ فَمَنَّ عَلَىَّ. قَالَتْ فَلَمَّا رَجَعَ وَرَجُلٌ إِلَى جَنْبِهِ نَرَى أَنَّهُ عَلِىٌّ قَالَ سَلِيهِ حِمْلَاناً. قَالَ فَسَأَلَتْهُ فَأَمَرَ لَهَا. قَالَتْ فَأَتَانِى فَقَالَتْ لَقَدْ فَعَلْتَ فَعْلَةً مَا كَانَ أَبُوكَ يَفْعَلُهَا. قَالَتْ ائْتِهِ رَاغِباً أَوْ رَاهِباً فَقَدْ أَتَاهُ فُلَانٌ فَأَصَابَ مِنْهُ وَأَتَاهُ فُلَانٌ فَأَصَابَ مِنْهُ. قَالَ فَأَتَيْتُهُ فَإِذَا عِنْدَهُ امْرَأَةٌ وَصِبْيَانٌ أَوْ صَبِىٌّ فَذَكَرَ قُرْبَهُمْ مِنَ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَيْسَ مُلْكُ كِسْرَى وَلَا قَيْصَرَ فَقَالَ لَهُ يَا عَدِىُّ بْنَ حَاتِمٍ مَا أَفَرَّكَ أَنْ يُقَالَ

[1] Hadisi Ahmed (6/11-12) rivayet etmiş ve sahabenin adını Abdullah b. Ebî Hadrad şeklinde zikretmiştir.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ فَهَلْ مِنْ إِلَهٍ إِلاَّ اللَّهُ مَا أَفَرَّكَ أَنْ يُقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ فَهَلْ شَيْءٌ هُوَ أَكْبَرُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ . قَالَ فَأَسْلَمْتُ فَرَأَيْتُ وَجْهَهُ اسْتَبْشَرَ

وَقَالَ إِنَّ الْمَغْضُوبَ عَلَيْهِمُ الْيَهُودُ وَإِنَّ الضَّالِّينَ النَّصَارَى ثُمَّ سَأَلُوهُ فَحَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَلَكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ أَنْ تَرْتَضِخُوا مِنَ الْفَضْلِ ارْتَضَخَ امْرُؤٌ بِصَاعٍ بِبَعْضِ صَاعٍ بِقَبْضَةٍ بِبَعْضِ قَبْضَةٍ قَالَ شُعْبَةُ وَأَكْبَرُ عِلْمِي أَنَّهُ قَالَ بِتَمْرَةٍ بِشِقِّ تَمْرَةٍ وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لاَقِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَقَائِلٌ مَا أَقُولُ أَلَمْ أَجْعَلْكَ سَمِيعاً بَصِيراً أَلَمْ أَجْعَلْ لَكَ مَالاً وَوَلَداً فَمَاذَا قَدَّمْتَ فَيَنْظُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ فَلاَ يَجِدُ شَيْئاً فَمَا يَتَّقِي النَّارَ إِلاَّ بِوَجْهِهِ فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوهُ فَبِكَلِمَةٍ لَيِّنَةٍ إِنِّي لاَ أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْفَاقَةَ لَيَنْصُرَنَّكُمُ اللَّهُ تَعَالَى وَلَيُعْطِيَنَّكُمْ أَوْ لَيَفْتَحَنَّ لَكُمْ حَتَّى تَسِيرَ الظَّعِينَةُ بَيْنَ الْحِيرَةِ وَيَثْرِبَ إِنَّ أَكْثَرَ مَا تَخَافُ السَّرَقَ عَلَى ظَعِينَتِهَا "

قلت : في الصحيح وغيره بعضه .رواه أحمد والطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عباد بن حبيش وهو ثقة .وقد تقدم لعدي حديث أبين من هذا في المن على الأسير في كتاب الجهاد .

10352. Adiyy b. Hâtim anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) atlıları -veya elçileri- geldiler. O zaman ben Akrab denilen yerdeydim. Halamı ve birçok kimseyi tutsak edip götürdüler. Atlılar tutsakları Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ulaştırınca onları sıraya dizdiler. Halam: "Ya Resûlallah! Elçi uzakta kaldı. Çocuklardan da uzak kaldım. Ben de yaşlı bir kadınım. Her hangi bir hizmeti yapamam. Bana minnet et (azat et) Allah da sana minnet etsin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin elçin kimdir?"* diye sorunca halam: "Adiyy b. Hâtim'dir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, Allah ve Resulünden kaçan Adiyy mi?"* buyurdu. Halam: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana minnet etti (beni azat etti)" dedi. Halam devamla dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dönünce yanında bir adam vardı -bu adamın Ali olduğunu sanıyorum- Adam: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) (kendin için) bir binek iste" dedi. Adiyy der ki: "Halam, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bir binek istedi; Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) halama bir binek verilmesini emretti. Geldiğimde halam bana: "Ey Adiyy! Öyle bir iş yaptın ki, baban onu yapmazdı. Ondan bir şeyler umarak veya ondan korkarak da olsa onun yanına git! Zira filân Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi; onun ikramına mazhar oldu. Filân da geldi; onun ikramına mazhar oldu" dedi. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Vardığımda yanında bir

kadın bir de çocuklar -veya çocuk- bulunuyordu. Onların Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yakınlığından sözeden Adiyy şunları ekledi: "Anladım ki o, ne Kisrâ'dır, ne de Kayser'dir." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Ey Adiyy b. Hâtim! Seni ürküten ve firar ettiren nedir? Yoksa Lâ ilâhe illallah demek mi senin firar etmene sebep oldu? Allah'tan başka bir ilâh mı vardır? Yoksa seni firar ettiren Allahu Ekber (Allah en yücedir) midir? Yüce Allah'tan daha büyük kimse mi vardır?"* diye seslendi. Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) dinledikten sonra Müslümanlığı kabul ettim. Baktım ki, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzü gülüp: "Şüphesiz ki, Yahudiler gazaba uğrayanlardır, Hıristiyanlar da sapıtanlardır" buyurdu.

Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sordular; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Allah'a hamdü sena ettikten sonra: *"Ey insanlar! Şunu biliniz ki, malınızın arta kalanından infak etmek hakkınızdır! Bir adam bir "sâ", bir "sâ'ın birazını, bir avuç, bir avucun bir kısmını infak etti.* -ravi Şu'be der ki bildiğim kadarıyla şöyle buyurmuştur:- *bir hurma, bir hurmanın yarısını infak etti. Biriniz (kıyamet gününde) Allah'ın karşısına geçince Yüce Allah: «Sana ne diyeyim? Seni işitir ve görür kılmadık mı? Seni çocuk ve mal sahibi kılmadık mı? Salih amel olarak ne yaptın?» diye sorar. Bunun üzerine kişi önüne bakar, arkasına bakar, sağına ve soluna bakar; ancak bir şey bulamaz! Ateşten korunacak bir şeyi bulunmadığından dolayı yüzüyle ateşten korunmaya çalışır! Yarım hurma tanesi ile de olsa kendinizi ateşten koruyunuz! Bunu da bulamazsanız yumuşak bir sözle kendinizi ateşten koruyunuz! Ben sizin için fakirlikten korkmuyorum! Şüphesiz Yüce Allah size yardım edecek ve size çokça rızık verecektir veya sizin birçok yeri fethetmenizi müyesser kılacaktır. Öyle ki; kadın Hîre ile Yesrib -veya daha uzağı- arasında yolculuk yaparken hırsızlıktan korkmayacaktır!"* buyurdu.

Derim ki: Bu hadisin bir bölümü *Sahîh*'te bulunmaktadır.

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravi olan Abbâd b. Hubeyş dışında *Sahîh*'in ravileridir. Daha önce Cihad kitabında Adiy'in esire iyilik yapmakla ilgili daha açık bir rivayeti geçmiştir,[1]

[1] Hadisi Ahmed (4/378-379) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/99-100) rivayet etmiştir.

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى جُفَيْنَةَ)

Cüfeyne'ye Gönderilen Müfreze

١٠٣٥٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الدَّاهِرِيُّ ، عَنْ سُفْيَانَ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عُرَيْنَةَ الْعُرَنِيِّ ، عَنْ جُفَيْنَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَتَبَ إِلَيْهِ كِتَابًا فَرَقَعَ بِهِ دَلْوَهُ ، فَقَالَتْ لَهُ ابْنَتُهُ : عَمَدْتُ إِلَى كِتَابِ سَيِّدِ الْعَرَبِ ، فَرَقَعْتَ بِهِ دَلْوَكَ ، فَهَرَبَ وَأَخَذَ كُلَّ قَلِيلٍ وَكَثِيرٍ هُوَ لَهُ ، ثُمَّ جَاءَ بَعْدُ مُسْلِمًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْظُرْ مَا وَجَدْتَ مِنْ مَتَاعِكَ قَبْلَ قِسْمَةِ السِّهَامِ فَخُذْهُ " رواه الطبراني, وفيه: أبو بكر الداهري, وهو ضعيف .

10353. Cüfeyne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine bir mektup yazmış, mektubu alıp kovasına yama yapmış; kızı kendisine: "Arapların efendisinin mektubunu alıp kovana yama yaptın! (Bunu yapmakla kendini tehlikeye attın)" dedi. Sonra az çok nesi varsa alıp kaçtı. Daha sonra da Müslüman olup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bak! Bölüştürülmeden önce malından ne bulursan onu al!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebû Bekr ed-Dâhirî bulunmaktadır.[1]

(بَابٌ فِي سَرِيَّةٍ إِلَى ضَاحِيَةِ مُضَرَ)

Mudar Bölgesine Gönderilen Müfreze

١٠٣٥٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ ، ثنا عَمِّي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ بَعْثًا إِلَى ضَاحِيَةِ مُضَرٍ ، فَذَكَرُوا أَنَّهُمْ نَزَلُوا فِي أَرْضِ صَخْرٍ ، فَأَصْبَحُوا ، فَإِذَا هُمْ بِرَجُلٍ فِي قُبَّةٍ لَهُ بِفِنَائِهِ غَنَمٌ ، فَجَاءُوا حَتَّى وَقَفُوا عَلَيْهِ ، فَقَالُوا : احْرِزْنَا ، فَأَحْرَزَهُمْ شَاةً فَطَبَخُوا مِنْهَا ، ثُمَّ أَخْرَجَ إِلَيْهِمْ فَسَخَطُوهَا ، ثُمَّ قَالَ : " مَا بَقِيَ فِي غَنَمِي مِنْ شَاةٍ لَحْمٍ إِلا شَاةٌ مَاخِضٌ أَوْ فَحْلٌ فَسَعَطُوا ، فَأَخَذُوا مِنْهَا شَاةً فَلَمَّا أَظْهَرُوا وَاحْتَرَقُوا وَهُمْ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ لا ظِلَّ مَعَهُمْ ، قَالُوا : غُنَيْمَتَهُ فِي مَظَلَّتِهِ ، فَقَالُوا : نَحْنُ أَحَقُّ بِالظِّلِّ مِنْ هَذِهِ الْغَنَمِ ، فَجَاءُوهُ ،

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 2201) rivayet etmiştir. Bkz. Daha önce geçmiş hadis (no. 10348).

فَقَالُوا : أَخرِجْ عَنَّا غَنَمَكَ نَسْتَظِلُّ ، فَقَالَ : إِنَّكُمْ مَتَى تُخرِجُوهَا تَهْلِكُ ، فَتَطْرَحُ أَوْلادَهَا ، وَإِنِّي رَجُلٌ قَدْ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ ، وَقَدْ صَلَّيْتُ وَزَكَّيْتُ ، فَأَخرَجُوا غَنَمَهُ فَلَمْ يَلْبَثْ إِلا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ حَتَّى تَنَاعَرَتْ فَطَرَحَتْ . أَوْلادَهَا ، فَانْطَلَقَ سَرِيعًا حَتَّى قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخْبَرَهُ الْخَبَرَ ، فَغَضِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَضَبًا شَدِيدًا ، ثُمَّ قَالَ : " اجْلِسْ حَتَّى يَرْجِعَ الْقَوْمُ " فَلَمَّا رَجَعُوا جَمَعَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَهُ ، فَتَوَاتَرُوا عَلَيْهِ كَذِبٌ ، فَسُرِّيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ الأَعْرَابِيُّ ، قَالَ : أَمَا وَاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَيَعْلَمُ أَنِّي لَصَادِقٌ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ، وَلَعَلَّ اللَّهَ يُخْبِرُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَوَقَعَ فِي نَفْسِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَادِقٌ ، فَدَعَاهُمْ رَجُلا رَجُلا يُنَاشِدُ كُلَّ رَجُلٍ مِنْهُمْ يُنْشِدُهُ ، فَلَمْ يَنْشُدْ رَجُلٌ مِنْهُمْ إِلا كَمَا قَالَ الأَعْرَابِيُّ ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَا يَحْمِلُكُمْ عَلَى أَنْ تَتَابَعُوا فِي الْكَذِبِ كَمَا يَتَتَابَعُ الْفَرَاشُ فِي النَّارِ ، الْكَذِبُ يُكْتَبُ عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلا ثَلاثَ خِصَالٍ : رَجُلٌ يَكْذِبُ امْرَأَتَهُ لِتَرْضَى عَنْهُ ، وَرَجُلٌ يَكْذِبُ فِي خُدْعَةِ حَرْبٍ ، وَرَجُلٌ يَكْذِبُ بَيْنَ امْرَأَيْنِ مُسْلِمَيْنِ لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمَا "

قلت : روى الترمذي طرفا من آخره .رواه الطبراني, وفيه :شهر بن حوشب, وقد وثق وفيه ضعف, وبقية رجاله ثقات .

10354. Esmâ binti Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mudar bölgesine doğru bir birlik gönderdi. Gönderilenler; kayalık bir yere indiklerini ve sabah olunca kendisine ait bir kubbede bir adam gördüklerini söylediler. Adamın etrafında davar sürüsü bulunuyordu. Askerler adamın yanına gelerek başında durup: "Bize bir koyun ver de keselim!" dediler. Adam onlara bir koyun verdi. Koyunu kesip pişirdiler ve yediler. Sonra başka bir koyun daha verdi; onu da alıp hemen kestiler. Adam: "Koyunlarım arasında etlik koyun kalmadı! Kalanların hepsi ya doğum yapmak üzere dişi koyun ya da damızlık koçtur" dedi. Buna rağmen kalkıp kendileri koyunlar arasından birini alıp kestiler. Öğle vakti gelip sıcak kendilerini yakmaya başlayınca -o zaman yazın sıcak günlerinden bir gündü ve yanlarında sığınacak bir gölgelik bulunmuyordu-: "Adamın koyunları gölgelikte duruyor! Biz ise bu gölgeliğe bu koyunlardan daha layığız!" dediler. Sonra adamın yanına gelip: "Koyunlarını gölgeden çıkar; biz gölgeye geçelim!" dediler. Adam: "Siz, bu koyunları gölgeden çıkarırsanız, koyunlar helak olup karınlarındaki yavrularını düşürür! Ben Allah'a ve Resûlüne iman eden bir adamım! Namaz kılıp zekât vermekteyim!" dediyse de

koyunları gölgeden çıkarıp kendileri gölgeye geçtiler. Ama kısa bir süre sonra koyunlar yavrularını düşürüp helâk olmaya başladılar. Bunun üzerine adam hızlı bir şekilde yola çıkıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip olanları haber verince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) çok kızdı. Sonra: *"Onlar dönünceye kadar otur (bekle)!"* buyurdu. Onlar dönünce adamla onları bir araya getirdi; hepsi ona karşı yalan söylediler. Bu durum karşısında (onların doğru söylediklerini zannedip) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) rahatladı. Bedevi onların bu yaptıklarını görünce: "Allah'a yemin olsun ki, Allah benim doğru söylediğimi, onların da yalan söylediklerini bilmektedir! Umulur ki, Allah sana olanları (gerçeği) haber verir ya Resûlallah!" dedi. Bedevi böyle deyince Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kalbine bedevinin doğru söylediği düşüncesi girdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onları birer birer çağırıp ifadelerini aldı. Her biri bedevinin dediğinin doğru olduğunu söyledi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ayağa kalkıp: *"Kelebeklerin ateşin üzerine üşüşmesi gibi yalan söylemede birbirinize neden uyuyorsunuz? Buna sebep olan şey nedir? Üç şey dışında Âdemoğlunun söylemiş olduğu bütün yalanlar aleyhine yazılır (söyledikleri yalan aleyhlerine yazılmayan üç kişi şunlardır): Hanımını razı etmek için ona yalan söyleyen adam, savaşta düşmanı aldatmak için yalan söyleyen ve iki Müslüman'ın arasını ıslah etmek için yalan söyleyen kişi"* buyurdu.

Derim ki: Tirmîzî hadisin son kısmından birazını irad etmiştir.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Şehr b. Havşeb bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmasına rağmen güvenilir sayılmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابٌ فِي سَرَايَاهُ)

(O'nun Gönderdiği Başka) Müfrezeler

١٠٣٥٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ أَبو عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّسَائِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ يَزِيدَ النَّحْوِيِّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَعَثَ سَرِيَّةً فَغَنِمُوا وَفِيهِمْ رَجُلٌ ، فَقَالَ لَهُمْ : إِنِّي لَسْتُ مِنْهُمْ ، عَشِقْتُ امْرَأَةً فَلَحِقْتُها فَدَعُونِي أَنْظُرْ إِلَيْهَا ، ثُمَّ اصْنَعُوا مَا بَدَا لَكُمْ ، فَإِذَا امْرَأَةٌ طَوِيلَةٌ أدماءُ فَقَالَ لَهَا : اسْلَمِي حُبَيْشُ قَبْلَ نفادِ الْعَيْشِ ،

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (24/164-165) rivayet etmiştir. Bkz. *Ahmed* (6/459-460)

أَرَأَيْتِ لَوْ تَبِعْتُكُمْ فَلَحِقْتُكُمْ بِحِلْيَةٍ أَوْ أَدْرَكْتُكُمْ بِالْخَوَانِقِ

أَمَا كَانَ حَقٌّ أَنْ يَنُولَ عاشِقٌ تَكَلَّفَ إِدْلاجَ السُّرَى وَالْوَدَائِقَ

قَالَتْ : نَعَمْ ، فَدَيْتُكَ ، قَالَ فَقَدَّمُوهُ فَضَرَبُوا عُنُقَهُ ، فَجَاءَتِ الْمَرْأَةُ فَوَقَعَتْ عَلَيْهِ فَشَهِقَتْ شَهْقَةً ، أَوْ شَهْقَتَيْنِ ، ثُمَّ مَاتَتْ فَلَمَّا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرُوهُ الْخَبَرَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَمَا كَانَ فِيكُمْ رَجُلٌ رَحِيمٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وإسناده حسن .

10355. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müfreze gönderdi. Bu birlik ganimet elde etti. Esirler arasında bir adam bulunuyordu. Bu adam: "Ben bu kabileden değilim! Ben bunlardan bir kadına âşık oldum ve o kadın için gelmiştim! O kadına bir defa bakmak için beni bırakın; sonra bana istediğinizi yapın" dedi. Adam uzun boylu esmer bir kadının yanına gelip ona: "Ey Hubeyşe! Hayat tükenmeden gel kendini bana teslim et!" dedikten sonra şu şiiri okudu:

Peşinizden gelip Hılye vadisinde veya Havânik denilen yerde yanınıza varsam, ne dersin?

Gecenin karanlığında ve gündüzün şiddetli sıcağında yürümeyi göze alan âşık sevgilisine kavuşmayı hak etmez miydi?

Kadın: "Evet, canım sana feda olsun!" dedi. Adamı getirip boynunu vurunca kadın gelip üzerine kapandı ve bir veya iki defa hıçkırdı, sonra o da öldü. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp olayı O'na (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdiklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aranızda merhametli bir adam yok muydu?"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir, senedi hasendir.[1]

١٠٣٥٦ – حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى ، قَالا : ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ نَوْفَلِ بْنِ مُسَاحِقٍ ، سَمِعَ ابْنَ عِصَامٍ الْمُزَنِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَعَثَ جَيْشًا أَوْ سَرِيَّةً ، يَقُولُ لَهُمْ : " إِذَا رَأَيْتُمْ مَسْجِدًا أَوْ سَمِعْتُمْ مُؤَذِّنًا ، فَلا تَقْتُلُوا أَحَدًا " ، فَبَعَثَنَا النَّبِيُّ

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 12037) ve *el-Mu'cemu'l-Evsat*'ta (no. 1718) rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ali b. el-Hüseyn b. Vâkid bulunmaktadır.

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ وَأَمَرَنَا بِذَلِكَ ، فَخَرَجْنَا نَسِيرُ بِأَرْضِ تِهَامَةَ ، فَأَدْرَكْنَا رَجُلاً يَسُوقُ ظَعَائِنَ فَعَرَضْنَا عَلَيْهِ الإِسْلامَ ، فَقُلْنَا : أَمُسْلِمٌ أَنْتَ ؟ قَالَ : وَمَا الإِسْلامُ ؟ فَأَخْبَرْنَاهُ ، فَإِذَا هُوَ لا يَعْرِفُهُ ، قَالَ : فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ فَمَا أَنْتُمْ صَانِعُونَ ، فَقُلْنَا : نَقْتُلُكَ ، قَالَ : فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَظِرِيَّ حَتَّى أُدْرِكَ الظَّعَائِنَ ؟ فَقُلْنَا : نَعَمْ ، وَنَحْنُ مُدْرِكُوهُ ، فَخَرَجَ ، فَإِذَا امْرَأَةٌ فِي هَوْدَجِهَا ، فَقَالَ : أَسْلِمِي حُبَيْشُ قَبْلَ انْقِطَاعِ الْعَيْشِ ، فَقَالَتْ : أُسْلِمُ عَشْرًا أَوْ تِسْعًا تَتْرًا ، ثُمَّ قَالَ :

أَتَذْكُرُ إِذْ مَا طَلَبْتُكُمْ فَوَجَدْتُكُمْ ... بِحَيْلَةَ أَوْ أَدْرَكْتُكُمْ بِالْخَرَانِقِ

فَلَمْ يَكُ حَقًّا أَنْ يُنَوَّلَ عَاشِقٌ ... تَكَلَّفَ إِدْلاجَ السُّرَى وَالْوَدَائِقِ

فَلا ذَنْبَ لِي قَدْ قُلْتُ إِذْ أَهْلُنَا مَعًا ... أَثِيبِي بِوُدٍّ قَبْلَ إِحْدَى الْمَضَائِقِ

أَثِيبِي بِوُدٍّ قَبْلَ أَنْ يَشْحَطَ النَّوَى ... وَيَنْأَى الأَمِيرُ بِالْحَبِيبِ الْمُفَارِقِ

ثُمَّ أَتَانَا ، فَقَالَ : شَأْنَكُمْ ، فَقَرَّبْنَاهُ فَضَرَبْنَا عُنُقَهُ ، وَنَزَلَتِ الأُخْرَى مِنْ هَوْدَجِهَا ، فَجَثَتْ عَلَيْهِ حَتَّى مَاتَتْ

قلت : روى أبو داود طرفا من أوله .رواه الطبراني والبزار, وإسنادهما حسن .

10356. İbn İsâm el-Müzenî'nin bildirdiğine göre -sahabeden olan- babası anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müfreze veya bir ordu gönderdiği zaman onlara: *"Mescit görürseniz veya ezan sesi duyarsanız (o beldede) kimseyi öldürmeyin!"* diye emir buyururdu. Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi bir askeri birlikte gönderip bu emri bize verdi. Yola çıkıp Tihâme topraklarında ilerlemeye başladık. Yolda üzerlerinde kadınlar binen develeri sevk eden bir adam bulduk ve onu İslam'a davet edip: "Sen Müslüman mısın?" diye sorduk. Adam: "İslam da nedir?" dedi. Ona İslam'ı anlattık, meğer İslam'ı bilmiyormuş. Adam: "Müslüman olmazsam bana ne yapacaksınız?" diye sorunca: "Seni öldürürüz!" dedik. Adam: "Develerin üzerinde bulunan kadınların yanına ulaşıncaya kadar bana mühlet verir misiniz?" deyince: "Evet" dedik ve biz arkasından onu takip ediyorduk. Adam yürüyüp deve üzerinde bir mahmilde bulunan bir kadının yanına gelip: "Ey Hubeyşe! Hayat tükenmeden gel kendini bana teslim et!" dedi. Kadın: "Arka arkaya on veya dokuz (güne kadar) teslim olurum!" dedi. Sonra adam şu şiiri okudu:

Peşinizden gelip Hayle'de veya Hurânik denen yerde yanınıza vardığım zamanı hatırlar mısın?

Gecenin karanlığında ve gündüzün yakıcı sıcağında yürümeyi göze alan âşık, sevgilisine kavuşmayı hak etmez miydi?

Suçum yok! Söylemiştim! Bu zor duruma düşmeden önce ailelerimiz beraberken sevgiyle yanıma gelmişti!

Ayrılık bizi atmadan, emir de sevgiliyi benden uzaklaştırmadan, sevgiyle yanıma geldi!

Sonra yanımıza gelip: "İstediğinizi yapabilirsiniz!" dedi. Biz de onu tutup boynunu vurduk. Boynunu vurunca diğer kadın mahmilinden inip adamın üzerine kapandı ve adamın üzerinde o haldeyken can verdi.

Derim ki: Ebû Dâvûd hadisin başından bir bölümü irad etmiştir.

***Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir, ikisinin de senedleri hasendir.[1]**

١٠٣٥٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَعَثَ سَرِيَّةً قَبْلَ الْعُمْرَةِ ، مِنْ نَجْدٍ أَمِيرُهُمْ ثَابِتُ بْنُ أَقْرَمَ فَأُصِيبَ فِيهَا ثَابِتُ بْنُ أَقْرَمَ " رواه الطبراني ,وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف .

10357. Urve'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) umreden önce Necd bölgesinden bir müfreze gönderdi. Başlarına Sâbit b. Akram'ı komutan olarak tayin etti. Sâbit b. Akram bu seferde (çarpışmada) vuruldu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde kimilerince zayıf sayılan İbn Lehîa bulunmaktadır. Bununla birlikte bu ravinin hadisi hasendir.[2]**

١٠٣٥٨ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا أَبِي ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْوَالِبِيِّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : " بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ فَهُزِمْنَا فَاتَّبَعَ سَعْدٌ رَاكِبًا مِنْهُمْ ، فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَرَأَى سَاقَهُ خَارِجَةً مِنَ الْغَرْزِ فَرَمَاهُ بِسَهْمٍ ، فَرَأَيْتُ الدَّمَ يَسِيلُ كَأَنَّهُ شِرَاكٌ فَأَنَاخَ" رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10358. Câbir b. Semure der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi bir müfrezede gönderdi; (çarpışma meydana gelip) yenilgiye uğradık. Sa'd, onlardan deveye binen bir kişiyi takip etti. Ona izleyip ayağını üzengide

---

[1] Bu hadis mükerrerdir (no. 9686)

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1347) rivayet etmiştir.

görünce ona bir ok attı. Ok ayağına saplanınca ayağından ayakkabı bağı gibi kan aktığını gördüm. (Adam yaralanınca) deveyi ıhtırıp indi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٣٥٩ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ الرَّمَادِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ خَبَّابٍ ، قَالَ : " بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ فَأَصَابَنَا الْعَطَشُ ، وَلَيْسَ مَعَنَا مَاءٌ فَتَنَوَّخَتْ نَاقَةٌ لِبَعْضِنَا ، وَإِذَا بَيْنَ رِجْلَيْهَا مِثْلُ السِّقَاءِ فَشَرِبْنَا مِنْ لَبَنِهَا "

رواه الطبراني, وفيه: إبراهيم بن بشار الرمادي, وفيه ضعف وقد وثق .

10359. Habbâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi bir müfrezede gönderdi; yolculuk esnasında susadık, yanımızda da su yoktu. Bu esnada birimize ait bir dişi deve oturdu. Ayakları arasında deri kırba gibi dolmuş memesini bulup onun sütünden içtik!

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde İbrâhîm b. Beşşâr er-Ramâdî bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmasına rağmen güvenilir sayılmıştır.[2]

١٠٣٦٠ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَعَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ إِلَى الْيَمَنِ ، فَاسْتَعْمَلَ عَلِيًّا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ ، وَاسْتَعْمَلَ خَالِدًا عَلَى الأَعْرَابِ ، قَالَ : " وَإِنْ كَانَ قِتَالٌ فَعَلِيٌّ عَلَى جَمَاعَةِ النَّاسِ " رواه الطبراني, وفيه: إبراهيم بن عثمان أبو شيبة, وهو ضعيف .

10360. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ali b. Ebî Tâlib ile Hâlid b. el-Velîd'i Yemen'e gönderdi. Ali'yi Muhacirlerin başına komutan olarak tayin etti, Hâlid'i de bedevilerin başlarına komutan olarak atadı ve: *"Çarpışma olursa bütün insanların (ordunun) kumandanı Ali olsun!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan İbrâhîm b. Osmân Ebû Şeybe bulunmaktadır.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1856-1857) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 3697) rivayet etmiştir.

(بَابٌ فِي يَوْمِ ذِي قَارَ)

Zî Kâr Günü

١٠٣٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا خَلادُ بْنُ عِيسَى الأَحْوَلُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَدِمَتْ بَكْرُ بْنُ وَائِلٍ مَكَّةَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ائْتِهِمْ فَاعْرِضْنِي عَلَيْهِمْ " ، فَأَتَاهُمْ أَبُو بَكْرٍ ، فَقَالَ : مَنِ الْقَوْمُ ؟ قَالُوا : بَنُو ذُهْلِ بْنِ ثَعْلَبَةَ ، قَالَ : لَيْسَ إِيَّاكُمْ أُرِيدُ ، أَنْتُمُ الأَذْنَابُ ، فَقَامَ إِلَيْهِ دَغْفَلٌ ، فَقَالَ : وَمَنْ أَنْتُمْ ؟ ، قَالَ : رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ ، قَالَ : أَمِنْ بَنِي هَاشِمٍ ؟ قَالَ : لا ، قَالَ : فَمِنْ بَنِي أُمَيَّةَ ؟ قَالَ : لا ، قَالَ : فَأَنْتَ مِنَ الأَذْنَابِ ؟ ثُمَّ عَادَ إِلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ ثَانِيَةً ، فَقَالَ : مَنِ الْقَوْمُ ؟ قَالُوا : بَنُو ذُهْلِ بْنِ شَيْبَانَ ، قَالَ : إِيَّاكُمْ أُرِيدُ ، فَعَرَضَ عَلَيْهِمْ ، قَالُوا : حَتَّى يَجِيءَ شَيْخُنَا فُلانٌ ، قَالَ خَلادٌ : أَحْسَبُهُ قَالَ : الْمُثَنَّى بْنُ خَارِجَةَ ، فَلَمَّا جَاءَ شَيْخُهُمْ عَرَضَ عَلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَقَالَ : إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْفُرْسِ حَرْبًا ، فَإِذَا فَرَغْنَا مِمَّا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ عُدْنَا فَنَنْظُرُ فِيمَا تَقُولُ ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : أَرَأَيْتَ إِنْ غَلَبْتُمُوهُمْ أَتَتْبَعُنَا عَلَى أَمْرِنَا ؟ قَالَ : لا نَشْتَرِطُ لَكَ هَذَا عَلَيْنَا ، وَلَكِنْ إِذَا فَرَغْنَا مِمَّا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ عُدْنَا فَنَظَرْنَا فِيمَا تَقُولُ ، فَلَمَّا الْتَقَوْا يَوْمَ ذِي قَارٍ هُمْ وَالْفُرْسُ ، قَالَ شَيْخُهُمْ : مَا اسْمُ الرَّجُلِ الَّذِي دَعَاكُمْ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ ؟ قَالُوا : مُحَمَّدٌ ، قَالَ : فَهُوَ شِعَارُكُمْ ، فَنُصِرُوا عَلَى الْقَوْمِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِي نُصِرُوا " رواه الطبراني ورجاله ثقات رجال الصحيح غير خلاد بن عيسى وهو ثقة .

10361. Hâlid b. Saîd b. el-Âs'ın bildirdiğine göre babası, dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: Bekr b. Vâil kabilesi Mekke'ye gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekr'e: *"Onların yanına git! Beni (İslam dinini) onlara arz et! (Onları İslam'a davet et!)"* buyurdu. Ebû Bekr onların yanına gelip: "Kavim kimdir? (Kimsiniz?)" diye sorunca: "Zuhl b. Sa'lebe oğulları!" dediler. Ebû Bekr: "Benim aradığım siz değilsiniz! Siz (onların) kuyruklarsınız!" deyince Dağfel ayağa kalkıp: "Siz kimsiniz? (Sen kimsin?)" dedi. Ebû Bekr: "Kureyş kabilesinden bir adamım!" dedi. Dağfel: "Benû Hâşim'den misin?" diye sorunca Ebû Bekr: "Hayır" dedi. Dağfel: "Benû Umeyye'den olmalısın!" dedi. Ebû Bekr: "Hayır" deyince Dağfel: "O zaman sen kuyruklardansın!" dedi. Daha sonra Ebû Bekr tekrar onların yanına dönüp: "Kavim kimdir? (Kimsiniz?)" diye sorunca: "Zuhl b. Şeybân oğulları!" dediler. Ebû Bekr: "Ben de sizi arıyordum!" deyip onları İslam'a davet edince:

"Büyüğümüz olan falan gelince kararımızı bildiririz!" dediler. -Ravi Hallâd ekledi: "Sanırım: "(Büyükleri) Müsennâ b. Hârice'dir" - Büyükleri gelince Ebû Bekr onları İslam'a davet etti. Büyükleri: "Bu günlerde Farslarla bir savaşımız var! Aramızdaki savaş sona erince bize arz ettiğin meseleyi düşünüp kararımızı bildiririz!" dedi. Ebû Bekr: "Onları mağlup ederseniz bize (dinimize) tâbi olur musunuz?" diye sorunca: "Şu anda öyle bir şeyi sana söz veremeyiz! Lakin onlarla olan savaşımız bitince senin dediklerini düşünüp kararımızı bildiririz!" dedi.

Zî Kâr gününde (savaşında) Farslarla karşılaşınca büyükleri: "Sizi (İslam dinine) davet eden adamın adı neydi?" diye sordu: "Muhammed" diye cevap verdiler. Bunun üzerine büyükleri: "O, (Muhammed) sizin parolanız olsun!" dedi. (Daha sonra bu parola girdikleri) savaşta Farsları mağlup ettiler. (Daha sonraları) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim (adımla) Farslara karşı zafer kazandılar!"* buyurdu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir bir ravi olan Hallâd b. Îsâ dışında *Sahîh*'in ravileridir.**

١٠٣٦٢ – حَدَّثَنَا أَبو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ ، حَدَّثَنِي الأَشْهَبُ الضُّبَعِيُّ ، حَدَّثَنِي بَشِيرُ بْنُ يَزِيدَ الضُّبَعِيُّ ، وَكَانَ ، قَدْ أَدْرَكَ الْجَاهِلِيَّةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ ذِي قَارٍ : " هَذَا أَوَّلُ يَوْمٍ انْتَصَفَتْ فِيهِ الْعَرَبُ ، مِنَ الْعَجَمِ "

رواه الطبراني, وفيه: سليمان بن داود الشاذكوني, وهو ضعيف .

10362. -Cahiliye devrinde de yaşamış olan- Beşîr b. Yezîd ed-Duba'î der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zi Kâr günü: *"Bu, Arapların Acemlere karşı zafer kazandığı ilk gündür (ilk savaştır)!"* buyurmuştu.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Süleymân b. Dâvûd eş-Şâzekûnî bulunmaktadır.**[1]

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1238) rivayet etmiş olup senedinde meçhul bir ravi olan Eşheb ed-Dab'î ve yalancı bir ravi olan Şâzekûnî bulunmaktadır. Bkz. *ed-Daife* (no. 579)

(بَابٌ فِي قِتَالِ فَارِسَ وَالرُّومِ وَعَدَاوَتِهِمْ)

Fars ve Bizanslılarla Savaşılması ve Bunların Düşmanlıkları

١٠٣٦٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ عَمْرٍو وَهُوَ يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَابِرٍ ، عَنِ ابْنِ أَخِي سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ سَعْدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الرُّومِ ، وَيَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى فَارِسَ ، وَيَظْهَرُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى جَزِيرَةِ الْعَرَبِ " رواه البزار، وفيه راو لم يسم .

10363. Sa'd (b. Ebî Vakkâs)'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanlar, Bizanslılara karşı zafer kazanacaklar! Müslümanlar, Farslara karşı zafer kazanacaklar! Müslümanlar Arap yarımadasına hâkim olacaklar!"*

*Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde adı zikredilmeyen bir ravi bulunmaktadır.[1]

١٠٣٦٤ - وعَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ قَالَ : قَالَ ابْنُ حَوَالَةَ : كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَكَوْا إِلَيْهِ الفَقْرَ وَالعُرِي وَقِلَةِ الشَّيْءِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَبْشِرُوا فَوالله لأَنَا لِكَثْرَةِ الشَّيْءِ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ مِنْ قِلَّتِهِ والله لاَ يَزَالُ هَذَا الأَمْرُ فِيكُم حَتَّى يُفْتَحَ لَكُمْ جُنْدٌ بِالشَّامِ وَجُنْدٌ بِالعِرَاقِ وَجُنْدٌ بِاليَمَنِ حَتَّى يُعْطَى الرَّجُلُ المِائَةَ فَيَسْخَطُهَا قَالَ عَبْدُ الله بنْ حَوَالَةَ : وَمَتَى نَسْتَطِيعُ الشَّامَ مَعَ الرُّومِ ذَاتِ القُرُونِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيَفْتَحُهَا لَكُم وَيستَخْلِفَكُم فِيهَا حَتَّى تَظَلُّ العِصَابَةُ مِنْها البِيْضُ قُمُصُهُمْ المُحَلَّقَةُ اقْفَاؤُهُمْ قِيَاماً عَلَى الرُّوَيْجِلِ الأَسْوَدِ مِنْكُم مَا أَمَرَهُمْ بِشَيءٍ فَعَلُوهُ وَإِنَّ بِهَا اليَوْمَ رِجَالاً لأَنْتُم أَحْقَرُ فِي أَعْيُنِهِمْ مِنْ القِرْدَانِ فِي أَعْجَازِ الإِبْلِ " . فذكر الحديث

رواه الطبراني بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح غير نصر بن علقمة، وهو ثقة .

10364. (Abdullah) İbn Havâle anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydık. (Ashabı) yoksulluk ile giysi ve eşyalarının azlığından yakındılar.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size müjdeler olsun! Allah'a yemin ederim ki, sizin hesabınıza malınızın azlığından ziyade,*

---

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1847) rivayet etmiş ve: "Hadisin Sa'd'dan sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz. Yûnus b. Amr dışında Abdullah b. Câbir'den kimsenin hadis rivayet ettiğini bilmiyoruz" demiştir.

fazlalığından korkarım. Allah'a yemin ederim ki, bu işiniz (genişlemeniz) böylece devam edecek. Nihayet sizin üç ordunuz olacaktır; bir ordu Şam'da, bir ordu Irak'ta, bir ordu da Yemen'de olacaktır ve bir adama yüz dirhem verilse bile onu memnuniyetle karşılamayacaktır" buyurdu. Abdullah b. Havâle: "Ya Resûlallah! Birçok nesilleri olan Bizanslıların, içinde yaşadığı Şam'ı ne zaman (nasıl) ele geçirebiliriz?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah oranın fethini size nasip edecek ve sizi oraya hâkim kılacaktır. Onlardan beyaz gömlekli, saçları tıraşlı olanlar sizden siyah tenli olanınıza hizmet etmek üzere önünde duracak ve onlara ne emrederse onu yapacaklardır. Hâlbuki bugün orada bulunan adamların gözünde sizler develerin arkalarına yapışmış kenelerden bile daha alçak bir konumdasınız!"* buyurdu... -Hadis aslında devam ediyor-

*Hadisi Taberânî iki senedle rivayet etmiş olup senedlerinden birinin ravileri, güvenilir bir ravi olan Nasr b. Alkame dışında *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٦٥ - و عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللهِ بْنَ وَزَاحٍ قَدِيْماً لَهُ صُحْبَةٌ يَقُولُ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " يُوشِكُ أَنْ يُؤَمَّرَ عَلَيْهِمِ الرُّوَيْجِلُ فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ قَوْمٌ مُحَلَّقَةٌ أَقْفِيَتُهُم بِيْضٌ قُمُصُهُمْ فَكَانَ إِذَا أَمَرَهُمْ بِشَيءٍ حَضَرُوا " . فَشَاءَ رَبُّكَ أَنْ عَبْدُ اللهِ بْنَ وَزَاحٍ وَلِيَ بَعْضَ الْمُدُنِ فَاجْتَمَعَ إِلَيْهِ قَوْمٌ مِنَ الدَّهَاقِيْنِ مُحَلَّقَةٌ أَقْفِيَتُهُم بِيْضٌ قُمُصُهُمْ فَكَانَ إِذَا أَمَرَهُمْ بِشَيْءٍ حَضَرُوا فَيَقُولُ : صَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10365. Cübeyr b. Nüfeyr'in bildirdiğine göre -Sahabeden olan- Abdullah b. Vezâh şöyle derdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neredeyse onların başına bir adamcağızın vali tayin edilmesi; saçları tıraş edilmiş beyaz gömlekli olan bir topluluğun onun yanında toplanmaları ve onları çağırdığı zaman ona boyun eğmeleri yakındır!"* buyurdu.

Rabbinin muradı gerçekleşti; Abdullah b. Vezâh bir şehre vali olarak tayin edildi. O şehrin ileri gelenlerinden ve tüccarlarından saçları tıraş edilmiş beyaz gömlekli bir topluluk onun huzurunda toplandı. Onlara emir verip emrini yerine getirdiklerini görünce: "Allah ve Resûlü doğru söylemiştir!" derdi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٦٦ - حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالُوا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَمَثَّلَتْ لِيَ الْحِيرَةُ ، كَأَنْيَابِ الْكِلابِ وَإِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَهَا " ، فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ

هَبْ لِي بِنْتَ بُقَيْلَةَ ، فَقَالَ : " هِيَ لَكَ فَأَعْطَوْهُ إِيَّاهَا " فجاءَ أَخُوهَا ، فَقَالَ : تَبِيعُهَا ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " فَاحْتَكِمْ مَا شِئْتَ " قَالَ : بِأَلْفِ دِرْهَمٍ ، قَالَ : قَدْ أَخَذْتُهَا بِأَلْفٍ ، قَالُوا : لَوْ قُلْتَ ثَلاثِينَ أَلْفًا ؟ قَالَ : وَهَلْ عَدَدٌ أَكْبَرُ مِنْ أَلْفٍ ؟

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح . وله طريق من حديث صاحب القصة في قتال أهل الردة .

10366. Adiyy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hîre bana köpek dişleri gibi gösterildi! Şüphesiz siz orayı fethedeceksiniz!"* (Bunu duyan) bir adam ayağa kalkıp: "Ya Resûlallah! Bana (o bölgenin lideri) Bukayle'nin kızını hibe et!" deyince: *"O, senindir!"* buyurdu.

(Gün geldi Hîre fethedildi) ve (Bukayle'nin kızını) ona hibe ettiler. Daha sonra (esir) kızın ağabeyisi gelip adama: "Onu satar mısın?" diye sorunca: "Olur" dedi. Kızın ağabeyisi: "İstediğin meblağı söyle! (Ne kadara satarsın?)" deyince adam: "Bin dirheme satarım!" dedi. Kızın ağabeyisi de: "Tamam, ben de onu bin dirheme satın aldım!" dedi. Daha sonra insanlar adama: "Otuz bin dirhem deseydin ya!" dediler. Adam: "Binden daha büyük bir rakam var mı ki?" karşılığını verdi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

Kıssa sahibinin Dinden Dönenlerle Savaş bölümünde başka bir hadisi vardır.[1]

١٠٣٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّ الْمُسْتَوْرِدَ قَالَ بَيْنَا أَنَا عِنْدَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ فَقُلْتُ لَهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " أَشَدُّ النَّاسِ عَلَيْكُمُ الرُّومُ وَإِنَّمَا هَلَكَتُهُمْ مَعَ السَّاعَةِ " . فَقَالَ لَهُ عَمْرٌو أَلَمْ أَزْجُرْكَ عَنْ مِثْلِ

رواه أحمد, وفيه :ابن لهيعة, وفيه ضعف, وحديثه حسن, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10367. Müstevrid bildiriyor: Amr b. el-Âs'ın yanındayken Amr'a: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Size karşı insanların en şiddetlisi Bisanslılardır! Şüphesiz onların helaki, kıyametle birlikte olacaktır!*» buyurduğunu işittim" deyince Amr ona: "Böyle bir şeyi söyleme diye seni azalamadım mı?" dedi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olduğu halde hadisi hasen sayılmıştır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/81) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (4/230) rivayet etmiştir.

١٠٣٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى كَثِيرٍ عَنْ أَبِى هَمَّامٍ الشَّعْبَانِيِّ قَالَ حَدَّثَنِى رَجُلٌ مِنْ خَثْعَمَ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى غَزْوَةِ تَبُوكَ فَوَقَفَ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَاجْتَمَعَ عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ " إِنَّ اللَّهَ أَعْطَانِى اللَّيْلَةَ الْكَنْزَيْنِ كَنْزَ فَارِسَ وَالرُّومِ وَأَمَدَّنِى بِالْمُلُوكِ مُلُوكِ حِمْيَرَ الأَحْمَرَيْنِ وَلاَ مُلْكَ إِلاَّ لِلَّهِ يَأْتُونَ يَأْخُذُونَ مِنْ مَالِ اللَّهِ وَيُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللَّهِ ". قَالَهَا ثَلاَثاً.

رواه أحمد,وفيه: أبو همام الشعباني, و لم أعرفه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10368. Ebû Hemmâm eş-Şa'bânî'nin bildirdiğine göre Has'am kabilesinden bir adam anlatıyor: Tebûk seferinde Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber bulunuyorduk. Bir gece -ashabı da etrafında toplanmışken- ayağa kalkıp: *"Yüce Allah bu gece bana iki hazine; Bizans ve Fars hazinelerini verdi ve Himyer el-Ahmarayn krallarıyla beni destekledi. Şüphesiz mülk, yalnızca Allah'ındır. Onlar gelip Allah'ın malından alacak ve Allah'ın yolunda savaşacaklar"* buyurdu ve bu sözünü üç kez tekrarladı.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde Ebû Hemmâm eş-Şa'bânî bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٣٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ سَمِعْتُ عِيَاضاً الأَشْعَرِىَّ قَالَ شَهِدْتُ الْيَرْمُوكَ وَعَلَيْنَا خَمْسَةُ أُمَرَاءَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِى سُفْيَانَ وَابْنُ حَسَنَةَ وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَعِيَاضٌ وَلَيْسَ عِيَاضٌ هَذَا بِالَّذِى حَدَّثَ سِمَاكاً قَالَ وَقَالَ عُمَرُ إِذَا كَانَ قِتَالٌ فَعَلَيْكُمْ أَبُو عُبَيْدَةَ. قَالَ فَكَتَبْنَا إِلَيْهِ إِنَّهُ قَدْ جَاشَ إِلَيْنَا الْمَوْتُ وَاسْتَمْدَدْنَاهُ فَكَتَبَ إِلَيْنَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَنِى كِتَابُكُمْ تَسْتَمِدُّونِى وَإِنِّى أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ هُوَ أَعَزُّ نَصْراً وَأَحْضَرُ جُنْداً اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَاسْتَنْصِرُوهُ فَإِنَّ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نُصِرَ يَوْمَ بَدْرٍ فِى أَقَلَّ مِنْ عِدَّتِكُمْ فَإِذَا أَتَاكُمْ كِتَابِى هَذَا فَقَاتِلُوهُمْ وَلاَ تُرَاجِعُونِى. قَالَ فَقَاتَلْنَاهُمْ فَهَزَمْنَاهُمْ وَقَتَلْنَاهُمْ أَرْبَعَ فَرَاسِخَ. قَالَ وَأَصَبْنَا أَمْوَالاً فَتَشَاوَرُوا فَأَشَارَ عَلَيْنَا عِيَاضٌ أَنْ نُعْطِىَ عَنْ كُلِّ رَأْسٍ عَشْرَةً. قَالَ وَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ مَنْ يُرَاهِنِّى فَقَالَ شَابٌّ أَنَا إِنْ لَمْ تَغْضَبْ. قَالَ فَسَبَقَهُ فَرَأَيْتُ عَقِيصَتَىْ أَبِى عُبَيْدَةَ تَنْقُزَانِ وَهُوَ خَلْفَهُ عَلَى فَرَسٍ عَرَبِىٍّ.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

---

[1] Hadisi Ahmed (5/272) rivayet etmiştir. Ebû Hemmâm'ı, Ebû Hâtim *el-Cerh ve't-Ta'dîl* adlı kitabında zikretmiş ve onu cerh etmemiştir. Bkz. Hüseynî'nin *el-İkmâl* kitabı (no. 1128)

10369. İyâd el-Eş'arî anlatıyor: Yermuk savaşına katıldım; başımızda beş kumandan vardı: Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, Yezîd b. Ebî Süfyân, (Şurahbil) b. Hasene, Hâlid b. el-Velîd ve İyâd -ki bu İyâd, Simâk'a bunu anlatan (ravi) İyâd değildir-

Hz. Ömer (bizi savaşa gönderirken): "Çarpışma olursa kumandan Ebû Ubeyde'dir" dedi. (Savaşta zor duruma düşünce) Ömer'e: "Ölüm saflarımızda yayıldı (askerlerimiz öldürülüyor)" diye bir mektup yazıp ondan yardım ve destek istedik. Ömer: "Mektubunuz bana ulaştı! Benden yardım ve destek istiyorsunuz! Ben size yardım etmede daha izzetli ve asker göndermede daha hızlı olan Yüce Allah'tan istemenizi öneriyorum! Ondan yardım isteyiniz (size yardım etmesi için Allah'a yalvarınız!). Şüphesiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir savaşında sizin sayınızdan daha az bir sayıyla zafer kazandı! Bu mektubum size ulaşınca onlarla (düşmanla) savaşınız ve benden destek istemeyiniz!" diye cevap yazdı.

Düşmanla savaşıp onları hezimete uğrattık ve onları öldürüp dört fersah geri püskürttük. Onlardan ganimet malları elde ettik; aralarında istişare ettiler. İyâd, kişi başına on vermemizi önerdi. Ebû Ubeyde: "Benimle kim yarışır?" dedi. Bir genç: "Kızmayacak olursan ben yarışırım!" dedi. Ravi: "Nihayet genç Ebû Ubeyde'yi geçti. Yarış esnasında Ebû Ubeyde'yi bir Arap atı üzerinde olduğu halde gencin arkasından gelirken saç örgülerinin sallandığını gördüm" diye ekledi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٧٠ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ , أَنَّ أَبَا بَكْرٍ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَعَثَ أُمَرَاءَ إِلَى الشَّامِ فَأَمَّرَ خَالِدَ بْنَ سَعِيدٍ عَلَى جُنْدٍ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن الزهري لم يدرك أبا بكر .

10370. Zührî'nin bildirdiğine göre Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra Ebû Bekr, Şam'a doğru (orduların başına) komutan olarak tayin edip gönderdi. Hâlid b. Saîd'i de bir ordunun başına komutan olarak atadı.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Ancak Zührî, Ebû Bekr'e ulaşmamıştır.

١٠٣٧١ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا شَبَّابٌ الْعُصْفُرِيُّ ، ثنا أَبُو وَهْبٍ السَّهْمِيُّ ، عَنْ أَبِي يُونُسَ الْقُشَيْرِيِّ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، " أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ ، وَعِكْرِمَةَ بْنَ أَبِي جَهْلٍ ، وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ أُثْبِتُوا يَوْمَ الْيَرْمُوكِ ، فَدَعَا الْحَارِثُ بِشَرَابٍ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ عِكْرِمَةُ ، فَقَالَ

: ادْفَعُوهُ إِلَى عِكْرِمَةَ ، فَدُفِعَ إِلَيْهِ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ عَيَّاشُ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ ، قَالَ عِكْرِمَةُ : ادْفَعُوهُ إِلَى عَيَّاشٍ ، فَمَا وَصَلَ إِلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ حَتَّى مَاتُوا جَمِيعًا وَمَا ذَاقُوهُ "

رواه الطبراني، وحبيب لم يدرك اليرموك وفي إسناده من لم أعرفه .

10371. Habîb b. Ebî Sâbit'in bildirdiğine göre Hâris b. Hişâm, İkrime b. Ebî Cehl ve Ayyâş b. Rabîa, Yermuk savaşında (ağır bir şekilde) yaralandılar. Hâris su istedi (kendisine su verilince); İkrime'ye bakıp: "Suyu ona verin!" dedi. Su İkrime'ye verilince; İkrime yaralı olan Ayyâş b. Rabîa'ya bakıp: "Suyu Ayyâş'a verin!" dedi. Su Ayyaş'a ulaşamadan şehit oldu. Nihayet hiçbiri suyu içemeden şehit oldular.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım bir ravi bulunmaktadır. (Ravi) Habîb, Yermuk savaşını görememiştir.**

١٠٣٧٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُهَاجِرٍ ، وَعَمْرُو بْنُ مُهَاجِرٍ ، عَنْ أَبِيهِمَا ، " أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ بِنْتِ عَمِّ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَتَلَتْ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ تِسْعَةً مِنَ الرُّومِ بِعَمُودِ فُسْطَاطِهَا "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10372. Muhammed b. Muhâcir ve Amr b. Muhâcir, babalarından naklettiler: Muâz b. Cebel'in amcasının kızı Esmâ binti Yezîd b. es-Seken, Yermuk savaşında çadırının direğiyle Bizanslılardan dokuz kişiyi öldürmüştür.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣٧٣ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، قَالَ : سَمِعَ عَبْدُ اللَّهِ رَجُلا يَقُولُ : أَيْنَ الزَّاهِدُونَ فِي الدُّنْيَا وَالرَّاغِبُونَ فِي الآخِرَةِ ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَابِيَةِ ، وَاشْتَرَطَ خَمْسُ مِائَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَنْ لا يَرْجِعُوا حَتَّى يُقْتَلُوا " ، فَحَلَقُوا رُءوسَهُمْ فَلَقُوا الْعَدُوَّ فَقُتِلُوا إِلا مُخْبِرٌ عَنْهُمْ

رواه الطبراني، وفيه :علي بن عاصم ,وهو كثير الخطأ، وبقية رجاله ثقات .

10373. Ebû Vâil der ki: Abdullah (b. Mes'ûd) bir adamın: "Dünyaya karşı sırt çevirip âhirete rağbet edenler nerede?" dediğini işitince: "Onlar Câbiye (savaşına) katılan (bir grup)tur. Müslümanlardan beş yüz kişi şehit oluncaya kadar dönmeyeceklerine dair kendi kendilerine söz verdiler! Başlarını tıraş edip düşmanla çarpışmaya başladılar. Bunların

hepsi şehit oldu, sadece onların haberini getiren bir kişi hayatta kaldı" dedi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Ali b. Âsım bulunmaktadır ki; bu ravi çok hata eden bir ravidir. Diğerleri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيمَنْ قُتِلَ بِالشَّامِ)

Şam'da Şehit Edilenler

١٠٣٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ قُتِلَ بِأَجْنَادِينَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ : أَبَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ " . و مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمِ بْنِ هُصَيْصٍ وتَمِيمُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ "

: و جُنْدُبُ بْنُ حُمَمَةَ الدَّوْسِيُّ حَلِيفُ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ. ومن قريش ثم من بني أمية : عمرو بن سعيد بن العاص .

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ حَجَّاجُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ.

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ حَجَّاجُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ " .

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ الْحَارِثُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ "

ومِنْ قُرَيْشٍ مِنْ بَنِي سَهْمٍ سَعِيدُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ

و مِنْ بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ: نُعَيْمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

رواه كله الطبراني وفي إسناد عروة : ابن لهيعة وحديثه حسن وفيه ضعف .

10374. Urve bildiriyor: Ecnâdîn savaşında şehit olanlar:

Kureyş kabilesinin Benû Abdişems b. Abdimenâf kolundan: Ebân b. Saîd b. el-Âs

Kureyş kabilesinin Benû Sehm b. Husays kolundan: Temîm b. el-Hâris b. Kays

Benû Umeyye b. Abdişems'in müttefiki Cundub b. Humama ed-Devsî

Kureyş kabilesinin Benû Umeyye kolundan: Amr b. Saîd b. el-Âs

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Haccâc b. el-Hâris b. Kays

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Hâris b. el-Hâris b. Kays

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Saîd b. el-Hâris b. Kays

Benû Adiyy b. Ka'b boyundan: Nuaym b. Abdillah

*Bunların hepsini (kendi biyografilerinde) Taberânî rivayet etmiş olup Urve'nin senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olduğu halde hadisi hasen sayılmıştır.

١٠٣٧٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ : " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أَجْنَادِينَ ، مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ تَمِيمُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ " وجُنْدُبُ بْنُ عَمْرِو حُمَمَةَ الدَّوْسِيِّ حَلِيفُ بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ.

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ حَجَّاجُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ " .

و مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ الْحَارِثُ بْنُ أَبِي قَارِبٍ

ومِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ سَعِيدُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ " .

رواه كله بإسناد واحد ورجاله رجال الصحيح

10375. İbn Şihâb (ez-Zührî) der ki: Ecnâdîn savaşında şehit olanlar:

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Temîm b. el-Hâris b. Kays

Benû Umeyye b. Abdişems'in müttefiki Cundub b. Humama ed-Devsî

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Haccâc b. el-Hâris b. Kays

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Hâris b. Ebî Kârib

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Saîd b. el-Hâris b. Kays

*Bunların hepsini (Taberânî) bir senedle rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٧٦ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنِ " اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أَجْنَادِينَ مِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ : حَجَّاجُ بْنُ الْحَارِثُ "

وَمِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَهْمٍ : الْحَارِثُ بْنُ الْحَارِثِ

رواهما الطبراني بإسناد واحد ورجالهما ثقات .

قال الطبراني : الحارث بن هشام المخزومي استشهد يوم اليرموك .

10376. Muhammed b. İshâk bildiriyor: Ecnâdîn savaşında şehit olanlar:

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Haccâc b. el-Hâris

Kureyş kabilesinin Benû Sehm kolundan: Hâris b. el-Hâris

*Bu ikisini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

Taberânî dedi ki: "Hâris b. Hişâm el-Mahzûmî, Yermuk savaşında şehit oldu."

(بَابٌ فِي وَقْعَةِ الْقَادِسِيَّةِ وَنَهَاوَنْد وَغَيْرِ ذَلِكَ)

Nihavend, Kâdisiye ve Diğer Vakalar

١٠٣٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ الْقَاضِي ، وَدَاوُدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ الْمَرْوَزِيُّ ، وَجَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، قَالُوا : ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، ثنا حَجَّاجٌ الصَّوَّافُ ، حَدَّثَنِي أَبُو إِيَاسٍ مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ قُرَّةَ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ أَيَّامُ الْقَادِسِيَّةِ بَعَثَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ إِلَى صَاحِبِ فَارِسٍ ، فَقَالَ : ابْعَثُوا مَعِي عَشَرَةً ، قَالَ : فَشَدَّ عَلَيْهِ ثِيَابَهُ وَأَخَذَ مَعَهُ جَحْفَةً ، ثُمَّ انْطَلَقَ حَتَّى أَتَوْهُ ، فَقَالَ لِلْقَوْمِ : أَلْقُوا إِلَيَّ بُرْنُسًا فَجَلَسَ عَلَيْهِ ، فَقَالَ الْعِلْجُ : إِنَّكُمْ مَعَاشِرَ الْعَرَبِ قَدْ عَرَفْتُ الَّذِي حَمَلَكُمْ عَلَى الْجِيئَةِ إِلَيْنَا ، أَنْتُمْ قَوْمٌ لا تَجِدُونَ فِي بِلادِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ مَا تَشْبَعُونَ مِنْهُ ، فَخُذُوا نُعْطِكُمْ مِنَ الطَّعَامِ حَاجَتَكُمْ ، فَإِنَّا قَوْمٌ مَجُوسٌ وَإِنَّا نَكْرَهُ قَتْلَكُمْ ، إِنَّكُمْ تَتَحَسُّونَ عَلَيْنَا أَرْضَنَا ، فَقَالَ الْمُغِيرَةُ : وَاللَّهِ مَا ذَاكَ جَاءَ بِنَا ، وَلَكِنَّا كُنَّا قَوْمًا نَعْبُدُ الْحِجَارَةَ وَالأَوْثَانَ ، فَإِذَا رَأَيْنَا حَجَرًا أَحْسَنَ مِنْ حَجَرٍ أَلْقَيْنَاهُ وَأَخَذْنَا غَيْرَهُ ، وَلا نَعْرِفُ رَبًّا حَتَّى " بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْنَا رَسُولا مِنْ أَنْفُسِنَا " فَدَعَانَا إِلَى الإِسْلامِ فَاتَّبَعْنَاهُ ، " وَأَمَرَنَا بِقِتَالِ عَدُوِّنَا مِمَّنْ تَرَكَ الإِسْلامَ " ، وَلَمْ نَجِئْ لِلطَّعَامِ وَلَكِنْ جِئْنَا نَقْتُلُ مُقَاتِلَتَكُمْ وَنَسْبِي ذَرَارِيَّكُمْ ، فَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنَ الطَّعَامِ ، فَإِنَّا كُنَّا لَعَمْرِي لا نَجِدُ مِنَ الطَّعَامِ مَا نَشْبَعُ بِهِ ، وَرُبَّمَا لَمْ نَجِدْ رِيًّا مِنَ الْمَاءِ أَحْيَانًا ، فَجِئْنَا إِلَى أَرْضِكُمْ هَذِهِ فَوَجَدْنَا فِيهَا طَعَامًا كَثِيرًا ، فَلا وَاللَّهِ لا نَبْرَحُهَا حَتَّى تَكُونَ

لَنَا أَوْ لَكُمْ ، قَالَ الْعِلْجُ بِالْفَارِسِيَّةِ : صَدَقَ ، وَأَنْتَ تُفْقَأُ عَيْنُكَ غَدًا بِالْقَادِسِيَّةِ ، فَفُقِئَتْ عَيْنُهُ مِنَ الْغَدِ ، أَصَابَتْهُ نُشَّابَةٌ . رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

10377. Ebû İyâs Muaviye b. Kurre'nin bildirdiğine göre babası Kurre anlatıyor: Kâdisiye savaşı yapıldığı sıralarda Muğîre b. Şu'be, İran hükümdarına gönderildi. Muğîre: "Benimle birlikte on kişi gönderin" dedi. Üstüne elbiselerini giydi ve bir kalkan aldı. Sonra yola koyuldu. Onlarla buluşunca: "Bana bir elbise (cüppe) atın" dedi. (Cüppe gibi bir şey serilince) üzerine oturdu. Fars kâfiri: "Ey Arap toplulukları! Ben sizi bize getiren sebebi biliyorum. Sizler kendi memleketinizde doyacak kadar yiyecek bulamayan bir kavimsiniz. Yiyecekten ihtiyacınız olanı size verelim alın gidin. Zira biz Mecusi bir milletiz ve sizi öldürmek istemiyoruz. Siz bize saldırıp topraklarımız üzerinde bizi yok etmeye çalışıyorsunuz!" dedi.

Bunun üzerine Muğîre: "Allah'a yemin olsun ki, bizi buraya getiren dediğin şey değildir. Ancak biz taşlara ve putlara tapan bir kavimdik. Öyle ki; ne zaman biz, bizdeki taştan daha güzelini görsek elimizdekini atar başkasını alırdık. Daha önce de Rab tanımazdık, ta ki Allah bize kendi içimizden bir Resûl gönderdi. O da bizi İslam'a davet etti; biz de O'na tâbi olduk! Bize İslam'ı terk eden düşmanlarımızla savaşmamızı da emretti. Biz yiyecek için gelmedik, lakin sizin savaşçılarınızı öldürmeye züriyyetlerinizi esir almaya geldik. Bahsetmiş olduğun yiyecek konusuna gelince; yemin olsun ki, biz daha önce doyacak kadar yiyecek bulamıyorduk. Belki de bazen susuzluğumuzu giderecek kadar su dahi bulamazdık. Şimdi ise bu ülkenize geldik ve içinde çok yiyecek bulduk. Hayır, Allah'a yemin olsun ki, bu ülke ya bizim, ya da sizin olmadıkça biz bu topraklardan ayrılmayız!" dedi. Fars kâfiri, Farsça olarak: "Doğru söylüyor!" dedi. Sonra: "Yarın Kâdisiye'de senin gözün patlar (kör olur)" dedi. Fakat ertesi gün olunca onun gözüne bir ok isabet etti ve gözü çıktı.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٧٨ - وعَنْ أَبِي الصَّلْتِ قَالَ : كَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ رَضِيَ الله عَنْهُ وَنَحْنُ مَعَ النُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ : فَإِذَا لَقِيتُم العَدُوَّ فَلاَ تَفِرُّوا وَإِذَا غَنِمتُمْ فَلاَ تَغِلُّوا . فَلَمَّا لَقِينَا العَدُوَّ قَالَ النُّعْمَانُ : أَمْهِلُوا القَوْمَ وَذَلِكَ يَوْمُ الجُمُعَةِ حَتَّى يَصْعَدُ أَمِيْرُ الْمُؤْمِنِيْنَ فَيَسْتَنْصِرُ فَقَاتَلَهُمْ فَانفَضَ النُّعْمَانُ فَقَالَ : سَجُّونِي ثَوْباً وَاقبلُوا عَلَى عَدُوِكُم وَلاَ أَهَوْلَنَّكُم . قَالَ : فَأَقْبَلْنَا عَلَيْهِم فَفَتَحَ

اللهُ تَعالى عَلَيْنَا وَأَتى عُمَرُ الخَبَرَ أَنَّهُ أُصِيبَ النُّعْمَانُ وَفلانٌ وَفلانٌ وَرِجَالٌ لاَ نَعْرِفُهُمْ . قَالَ : وَلَكِنَّ اللهَ يَعْرِفُهُمْ رواه الطبراني وإسناده حسن .

10378. Ebu's-Salt anlatıyor: Biz, Nu'mân bin Mukarrin el-Müzenî ile birlikte iken Hz. Ömer bize bir mektup yazdı. Mektubunda: "Eğer düşmanla karşılaşırsanız kaçmayın ve ganimet elde ederseniz taksim edilmeden önce ondan bir şey almayın!" diyordu. Düşmanla karşılaştığımızda Nu'mân: "Bugün Cuma günüdür; Mü'minlerin emiri bizim galip gelmemiz için minbere çıkıp Allah'a yalvarıncaya dek düşmana mühlet verin!" dedi. Sonra Nu'man onlarla savaşmaya başladı. Bu esnada Nu'man yerinden sıçrayıp: "Beni bir elbiseyle örtün ve düşmanınızla savaşmaya başlayın! Benim durumum da sizi endişelendirmesin!" dedi. Nihayet onlarla savaşa tutuştuk ve Yüce Allah bize fethi nasip etti. Hz. Ömer'e Nu'man'ın, falanın, falanın ve daha başka bilemediğimiz adamların vurulduğu haberi ulaşınca Hz. Ömer: "Lakin Yüce Allah onları biliyor!" dedi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi Hasendir.

١٠٣٧٩ - وعَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ أن عمر شاور الْهُرْمُزَانُ فِي أَصْبَهَانَ وَفَارِسَ وَ أَذْرِبِيجانَ فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِيْنَ .أَصْبَهَانَ الرَّأْسُ وَفَارِسُ وَأَذْرِبِيجان الجَنَاحَانِ فَإِنْ قُطِعَتْ أَحَدُ الجَنَاحَيْنِ ثَارَ الرَّأْسُ بِالجَنَاحِ الآخَرِ وَإِنْ قُطِعَتْ الرَّأْسُ وقَعَ الجَنَاحَانِ فَابْدَأ بِالرَّأْسِ . فَدَخَلَ عُمَرُ المَسْجدَ فَإِذَا هُوَ بِالنُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ الْمُزَنِيِّ فَانْتَظَرَهُ حَتَّى قَضَى صَلاَتَهُ فَقَالَ : إِنِّي مُسْتَعْمِلُكَ . فَقَالَ : أَمَّا جَابِياً فَلاَ وَأَمَّا غَازِياً فَنَعَمْ . قَالَ : فَإِنَّكَ غَازٍ فَسَرَحَهُمْ وبَعَثَ إِلَى أَهْلِ الكُوفَةِ أَنْ يَمُدُّوهُ وَيُلْحِقُوا بِهِ فِيهِمْ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ والْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ والزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ والأَشْعَثِ وعَمْرُو بْنُ مَعْدِي كَرِبَ وعَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو فَأَتَاهُمْ النُّعْمَانُ وَبَيْنَهُ وَبَيْنَهُم نَهْرٌ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَسُولاً وَمَلِكُهُمْ ذُو الجَنَاحَيْنِ فَاسْتَشَارَ أَصْحَابَهُ فَقَالَ : مَا تَرَوْنَ أَجْلِسُ لَهُ فِي هَيْئَةِ الحَرْبِ أَوْ فِي هَيْئَةِ المُلْكِ وَبَهْجَتُهُ ؟ فَقَالُوا : اقْعُدْ لَهُ فِي هَيْئَةِ المُلْكِ وَبَهْجَتُهُ فَجَلَسَ لَهُ عَلَى هَيْئَةِ المُلْكِ وَبَهْجَتِهِ عَلَى سَرِيرٍ وَوَضَعَ التَّاجَ عَلَى رَأْسِهِ وَحَوْلَهُ سِمَاطَانِ عَلَيْهِمْ ثِيَابُ الدِّيْبَاجِ وَالقُرْطَة وَالأَسْوِرَةِ فَأَخَذَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ يَضَعُ بَصرَهُ وَبِيَدِهِ الرُّمْحُ وَالتُّرْسُ وَالنَّاسُ حَوْلَهُ عَلَى سِمَاطَيْنِ عَلَى بِسَاطٍ لَهُ فَجَعَلَ يَطْعَنُهُ بِرُمْحِهِ يَخرِقُهُ لِكَي يَتَطَيَّرُونَ فَقَالَ لَهُ ذُو الجَنَاحَيْنِ : إِنَّكُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ أَصَابَكُمْ جُوْعٌ شَدِيْدٌ فَإِذَا شِئْتُمْ مُرْنَاكُمْ وَرَجَعْتُمْ إِلَى بِلاَدِكُم ؟ فَتَكَلَّمَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ : إِنَّا كُنَّا مَعْشَرَ العَرَبِ

نأْكُلُ الجِيفَ وَالْمَيْتَةَ وَكَانَ النَّاسُ يَطَؤُونَا وَلاَ نَطَؤُهُمْ فَابْتَعثَ اللهُ إِلَيْنَا رَسُولاً فِي شَرَفٍ مِنَّا أَوْسَطُنَا حَسَباً وَأَصْدَقُنَا حَدِيْثاً وَإِنَّهُ وَعَدَنَا أَنَّا هَهُنَا سَيُفْتَحُ عَلَيْنَا فَقَدْ وَجَدْنَا جَمِيْعَ مَا وَعَدَنَا حَقّاً وَإِنِّي أَرَى هُنَا بَزَّةً وَهَيْئَةً مَا أَرَى أَنَّ مَنْ بَعْدِي بِذَاهِبِيْنَ حَتَّى يَأْخُذُوهُ قَالَ الْمُغِيرَةُ : فَقَالَتْ لِي نَفْسِي : لَوْ جَمَعْتَ جَرَامِيْزَكَ فَوَثَبْتَ وَثْبَةً فَجَلَسْتُ مَعَهُ عَلَى السَّرِيْرِ فَزَجَرُوهُ وَوَطِئُوهُ فَقُلْتُ : أَرَأَيْتُم إِنْ كُنْتُ أَنَا اسْتَحْمَقْتُ فَإِنَّ هَذَا لاَ يُفْعَلُ بِالرُّسُلِ وَلاَ نَفْعَلُ هَذَا بِرُسُلِكُمْ إِذَا أَتَوْنَا فَقَالَ : إِنْ شِئْتُمْ قَطَعْنَا إِلَيْكُمْ وَإِنْ شِئْتُمْ قَطَعْتُمْ إِلَيْنَا ؟ فَقُلْتُ : بَلْ نَقْطَعُ إِلَيْكُمْ فَقَطَعْنَا إِلَيْهِم فَصَافَفْنَاهُمْ فَسَلْسَلُوا كُلَّ سَبْعَةٍ فِي سِلْسِلَةٍ وَكُلَّ خَمْسَةٍ فِي سِلْسِلَةٍ لِئَلاَ يَفِرُوا قَالَ : فَرَامُونَا حَتَّى أَسْرَعُوا فِيْنَا فَقَالَ الْمُغِيْرَةُ لِلنُّعْمَانِ : إِنَّ الْقَوْمَ أَسْرَعُوا فِيْنَا فَاحْمِلِ قَالَ : إِنَّكَ ذُو مَنَاقِبٍ وَقَدْ شَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَمْ نُقَاتِلْ أَوَّلَ النَّهَارِ أَخَّرَ الْقِتَالَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ وَتَهبُ الرِّيَاحُ وَيَنْزِلُ النَّصْرُ فَقَالَ النُّعْمَانُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ اهْتَزُوا فَأَمَّا الهَزَةُ الأُوْلَى فَلْيَقْضِ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ وَأَمَّا الثَّانِيَةَ فَلْيَنْظُرِ الرَّجُلُ فِي سِلاَحِهِ وَشَسْعِهِ وَأَمَّا الثَّالِثَةَ فَإِنِّي حَامِلٌ فَاحْمِلُوا وَإِنْ قُتِلَ أَحَدٌ فَلاَ يَلْوِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٌ وَإِنْ قُتِلْتُ فَلاَ تَلْوُوا عَلَي وَإِنِّي دَاعِي اللهِ بِدَعْوتِي فَعَزَمْتُ عَلَى كُلِّ امْرِئٍ مِنْكُم لِمَا أَمِنَ عَلَيْهَا فَقَالَ : اللَّهُمَّ ارْزُقِ النُّعْمَانَ الْيَوْمَ شَهَادَةً بِنَصْرِ الْمُسْلِمِيْنَ وَافْتَحْ عَلَيْهِم فَأَمَّنَ الْقَوْمُ وَهَزَ لِوَاءَهُ ثَلاَثَ مَرَاتٍ ثُمَّ حَمَلَ وَكَانَ أَوَّلَ صَرِيْعٍ فَمَرَرتُ بِهِ فَذَكَرْتُ عَزْمَتَهُ فَلَمْ أَلُو عَلَيْهِ وَأَعْلَمْتُ مَكَانَهُ فَكَانَ إِذَا قَتَلْنَا رَجُلاً مِنْهُم شَغَلَ عَنَّا أَصْحَابَهُ يَجُرُونَهُ وَوَقَعَ ذُو الْجَنَاحَيْنِ مِنْ بَغْلَةٍ شَهْبَاءَ فَانْشَقَ بَطْنَهُ فَفَتَحَ اللهُ عَلَى الْمُسْلِمِيْنَ فَأَتَيتُ مَكَانَ النُّعْمَانَ وَبِهِ رَمَقٌ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ : فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ : الحَمْدُ للهِ اكْتُبُوا بِذَلِك إِلَى عُمَر وَفَاضَتْ نَفْسُهُ فَاجْتَمَعُوا إِلَى الأَشْعَثَ بْنِ قَيْسٍ قَالَ : فَأَتَيْنَا أُمَّ وَلَدِهِ فَقُلْنَا : هَلْ عَهِدَ إِلَيْكِ عَهْدَاً ؟ قَالَتْ : لاَ إِلاَّ سَفَطاً فِيْهِ كِتَابٌ فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيْهِ : إِنْ قُتِلَ فُلاَنٌ فَفُلاَنٌ وَإِنْ قُتِلَ فُلاَنٌ فَفُلاَنٌ وَإِنْ قُتِلَ فُلاَنٌ فَفُلاَنٌ قَالَ حَمَّادٌ: فَحَدَّثَنَا عَلِيٌّ بْنِ زَيْدٍ قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ أَنَّهُ أَتَى عُمَرَ فَسَأَلَهُ عَنِ النُّعْمَانِ قَالَ : إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ قَالَ : مَا فَعَلَ فُلاَنٌ ؟ قُلْتُ : قُتِلَ فَلَك قَلْب يَا أَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَآخَرِيْنَ لاَ نَعْرِفُهُمْ قَالَ : قُلْتُ : وَأَنَا لاَ أَعْلَمُهُمْ وَلَكِنَّ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَعْلَمُهُمْ .

قلت : في الصحيح طرف منه .رواه الطبراني ورجاله من أوله إلى قوله فحدثنا علي ين زيد رجال الصحيح غير علقمة بن عبد الله المزني وهو ثقة .

10379. Ma'kil bin Yesâr'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer, İsfahan, Faris ve Azerbaycan konusunda Hürmüzan'la istişare etmiş ve Hürmüzan: "Ey Müminlerin emiri! İsfahan baştır. Faris ve Azerbaycan ise iki kanattır. Eğer iki kanattan birini kesecek olsan, baş ve diğer kanat başkaldıracaktır. Ancak başı kesersen iki kanat düşecektir. Dolayısıyla başı kesmekle işe başla!" dedi. Bu arada Hz. Ömer, Mescid'e girdi. Tam bu esnada Nu'man bin Mukarrin el-Müzenî orada namaz kıldırıyordu. Hz. Ömer, Nu'man'ı namazını bitirinceye kadar bekledi. Namazını bitirince: "Seni idareci olarak görevlendiriyorum" dedi. Nu'man da: "Eğer beni tahsildar olarak görevlendireceksen bunu kabul etmiyorum! Savaşa göndereceksen kabul ediyorum!" dedi. Hz. Ömer: Seni savaşmaya gönderiyorum!" deyip onları yolladı. Kufe halkına da Nu'man'a lojistik destek vermeleri ve onun birliğine katılmaları için haber gönderdi.

Aralarında Huzeyfe b. el-Yemân, Muğîre b. Şu'be, Zübeyr b. el-Avvam, Eş'as, Amr b. Ma'dî Kerb ve Abdullah b. Amr da bulunuyordu. Nu'man onların yanına ulaşınca -ki, Nu'man'la onlar arasında bir nehir vardı- Muğîre b. Şu'be'yi, Farslılara elçi olarak gönderdi. Zülcenaheyn, onların kralıydı. Zülcenaheyn de adamları ile istişare etti ve: "Ne dersiniz? Savaş tavrıyla mı? Yoksa krallığın azamet ve görkemiyle mi onu karşılayalım?" diye sorunca: "Krallığın azamet ve görkemiyle onu karşılayın!" dediler. Bunun üzerine ona karşı krallığın azamet ve görkemiyle tahtına oturdu ve başına tacını giydi. Yanında yere serilmiş iki örtü üzerinde taşlanmış ipekten yapılmış elbiseler, küpeler ve bilezikler vardı. Bunun üzerine Muğîre b. Şu'be elinde mızrağı ve kalkanı olduğu halde ona bakmaya başladı ve insanlar onun etrafında bir kilim üzerinde iki saf halinde duruyorlardı. Muğîre b. Şu'be de onları kızdırmak için mızrağını kralın kilimine saplayıp deliyordu. Zülcenaheyn, ona: "Şüphesiz siz Arap topluluğuna, şiddetli bir açlık isabet etmiştir. Bu yüzden eğer isterseniz size izin verelim de memleketinize dönün!" dedi.

Muğîre b. Şu'be, Allah'a hamdü sena ettikten sonra söze başlayıp: "Biz Araplar, leş ve ölü yerdik. İnsanlar bizim topraklarımıza saldırırlardı, biz ise onlara saldıramazdık. Bunun üzerine Allah bize aramızdan şeref olarak bizim en şereflimiz, söz olarak bizim en doğru sözlümüz olan bir peygamber gönderdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bu toprakları fethedeceğimizi bize müjdeledi. Nitekim O'nun bize vaadettiği her şeyin gerçekleştiğini gördük. Şurada da elbiseler, eşyalar ve silahlar görmekteyim! Benden geride kalanların (arkadaşlarımın) bunları almadan gideceklerini sanmıyorum!" dedi.

Muğîre: "İçimden; «Kendimi toparlayıp (tahtına oturmak için kralın yanına) atlasam!» diye geçirdim" ve atlayıp onun yanına, tahta oturdum" dedi. Onu engelleyip ezmeye çalıştılar! Muğîre: "Benim yaptığım her ne kadar ahmakça bir hareket ise de, bu yaptığınız elçilere yapılmaz! Sizin elçiler bize gelseler biz onlara bunu yapmayız!" dedi. Zülcenaheyn: "Dilerseniz biz sizin yanınıza geçeriz! Dilerseniz siz yanımıza gelirsiniz!" dedi. Muğîre b. Şu'be: "«Bilakis biz sizin yanınıza geliriz!» deyip onların yanına vardık" dedi.

Sonra onlara karşı saf oluşturduk. Onlar gruplara ayrılıp yedi kişiyi bir zincire, beş kişiyi bir zincire bağlayıp askerlerinin kaçmasını önlemeye çalıştılar. Sonra bize ok atmaya başlayıp bizi zor durumda bıraktılar! Bunun üzerine Muğîre, Nu'mân'a: "Bunlar bize saldırmaya başladı! Sen de onlara saldır!" dedi. Nu'mân, Muğîre'ye: "Sen menkıbeler sahibisin! Üstelik sen Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber birçok gazveye katılmışsın! Eğer günün başında savaşa başlamazsak, zeval vakti geçip rüzgârlar esmeye başlayıncaya ve Allah'ın yardımı ulaşıncaya kadar çarpışmayı ertele!" dedi.

Sonra Nu'mân: "Ey insanlar! Hazırlanın! (Ben sancağı üç defa sallayacağım) birinci sallayışımda herkes ihtiyacını görsün! İkinci sallayışta herkes silahına ve eşyasına bakıp hazırlıklı olsun! Üçüncü sallayışta ben düşmana saldıracağım, siz de saldırın! Şayet biri öldürülürse, kimse ona dönüp bakmasın! Ben de öldürülürsem bana dönüp bakmayın! Zira ben, Allah'a dua edeceğim, herkesin âmin demesini ısrarla istiyorum!" deyip: "Allahım! Bugün Müslümanlara zafer ve fetih, Nu'mân'a da şahadet nasip eyle!" diye dua etti, Müslümanlar da âmin dediler. Nu'mân sancağını üç defa salladıktan sonra düşmana saldırdı. Savaşta ilk olarak vurulup düşen o oldu. Onun yanına uğradığımda yaptığı tembihi hatırlayıp O'na dönüp bakmadım. Bununla birlikte yerini işaretledim. Biz onlardan bir adam öldürdüğümüzde öldürülen kimsenin arkadaşları, öldürülen kimseyi savaş alanından kaldırmakla meşgul olurlardı. Bu arada Zülcenaheyn boz katırından düştü ve karnı yarıldı. Böylece Yüce Allah Müslümanlara fethi nasip etti.

Daha sonra Nu'mân'ın yanına vardım, daha yaşıyordu. Ona: "Allah Müslümanlara fethi nasip etti!" deyince: "Elhamdülillah, bu durumu Ömer'e bildirin!" dedi ve ruhunu teslim etti. Bunun üzerine Müslümanlar, Eş'as bin Kays'ın etrafında toplandılar. Muğîre: "Onun (Nu'mân'ın) ümmü veledinin (oğlunun anası olan cariyenin) yanına gittik ve: "O, sana herhangi bir ahitte bulundu mu?" diye sorduğumuzda: "Hayır, sadece değersiz bir eşyanın içerisinde bir

mektup bıraktı!" dedi. Mektubu okudum (mektupta): "Falan kimse öldürülürse, falan, falan kimse de öldürülürse, falan, falan kimse de öldürülürse, falan komutan olsun!" yazılı idi.

(Ravi) Hammâd dedi ki: Ali b. Zeyd'in bildirdiğine göre Ebû Osmân en-Nehdî, Ömer'in yanına gelince Ömer, Nu'mân'ı sordu. (Ebû Osmân, Nu'mân'ın şehit olduğunu söyleyince): "İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn (Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz)" dedi. Sonra: "Falanca ne yaptı?" diye sorunca: "Ey müminlerin emiri! Canım size feda olsun! O da öldürüldü, (daha sonra komutan olan) tanımadığımız iki kişi daha öldürüldü" dedim. "Ben de onları tanımıyorum, fakat Yüce Allah onları tanıyor!" dedi.

Derim ki: Bu hadisin bir bölümü, *Sahîh*'te mevcuttur.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup baştan "Ali b. Zeyd'in bildirdiğine göre" olan kısmına kadar olan bölümün ravileri, güvenilir bir ravi olan Alkame b. Abdillah el-Müzenî dışında *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابٌ فِيمَنْ قُتِلَ يَوْمَ الجِسْرِ)

Cisr Şavaşında Şehit Olanlar

١٠٣٨٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الْجِسْرِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : أَنَسُ بْنُ أَوْسٍ ."

و مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ : أَسْعَدُ بْنُ حَارِثَةَ بْنِ لَوْذَانَ ".

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثَابِتُ بْنُ عَتِيكٍ " و ثَعْلَبَةُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مِحْصَنٍ.

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُعَاوِيَةَ : الْحَارِثُ بْنُ عَدِيٍّ بْنِ مَالِكٍ " والْحَارِثُ بْنُ مَسْعُودِ بْنِ عَبْدِ بْنِ مُظَاهِرٍ

رواهما الطبراني بإسناد واحد ورجاله رجال الصحيح .

10380. İbn Şihâb (ez-Zührî) bildiriyor: (Hicri 13 yılında Irak'ta Farslılara karşı yapılan) Cisr savaşında şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Enes b. Evs

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Es'ad b. Hârise b. Levzân

Ensâr'dan: Sâbit b. Atîk ve Sa'lebe b. Amr b. Mihsan

Ensâr'dan; Benû Muaviye'den: Hâris b. Adiyy b. Mâlik ve Hâris b. Mes'ûd b. Abd b. Muzâhir

*Bunların ikisini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٨١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ قُتِلَ يَوْمَ جِسْرِ الْمَدَائِنِ مِنَ الأَنْصَارِ ، مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ثُمَّ بَنِي زَعُورَاءَ : أُنَيْسُ بْنُ عَتِيكِ بْنِ عَامِرٍ "

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ مَبْذُولٍ ، ثَعْلَبَةُ بْنِ عَمْرِو بْنِ مِحْصَنٍ "

وثَابِتُ بْنُ عَتِيكٍ.

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ، زَيْدُ بْنُ سُرَاقَةَ بْنِ كَعْبٍ ".

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ بْنِ زَعُورَاءَ ، سَعْدُ بْنُ سَلامَةَ

رواها الطبراني بإسناد واحد وفيه ابن لهيعة وحديثه حسن وفيه ضعف .

10381. Urve bildiriyor: Medâin Cisr savaşında şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel boyunun Benû Zaûrâ kolundan: Uneys (veya Evs) b. Atîk b. Âmir

Ensâr'dan; Benû Amr b. Mebzûl'den: Sa'lebe b. Amr b. Mihsan ve Sâbit b. Atîk

Ensâr'dan; Benu'n-Neccâr'dan: Zeyd b. Sürâka b. Ka'b

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel boyunun Benû Zaûrâ kolundan: Sa'd b. Selâme.

*Bunların hepsini Taberânî tek bir senedle rivayet etmiş olup içlerinde zayıf olmakla birlikte hadisleri hasen kabul edilen İbn Lehîa bulunmaktadır.

١٠٣٨٢ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، " فِيتَسْمِيَةِ مَنْ قُتِلَ يَوْمَ الْجِسْرِ مِنَ الأَنْصَارِ ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زَعُورَاءَ : أَوْسُ بْنُ عَتِيكِ بْنِ عَامِرٍ ".

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ مَبْذُولٍ ثَابِتُ بْنُ عَتِيكٍ ".

ومِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مُعَاوِيَةَ : الْحَارِثُ بْنُ مَسْعُودِ بْنِ عَبْدِ بْنِ مُظَاهِرٍ "

رواها الطبراني بإسناد واحد ورجاله ثقات .

10382. Muhammed b. İshâk bildiriyor: Cisr günü şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel boyunun Benû Zaûrâ kolundan: Evs b. Atîk b. Âmir

Ensâr'dan; Benû Amr b. Mebzûl'den: Sâbit b. Atîk

Ensâr'dan; Benû Muaviye'den: Hâris b. Mes'ûd b. Abd b. Muzâhir

*Bunların hepsini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ وَقْعَةِ الإِسْكَنْدَرِيَّةِ)

İskenderiye Vakası

١٠٣٨٣ - عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ : " خَرَجَ جَيْشٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَنَا أَمِيرُهُمْ حَتَّى نَزَلْنَا الإِسْكَنْدَرِيَّةَ فَقَالَ صَاحِبُهَا : أَخْرِجُوا إِلَيَّ رَجُلًا أُكَلِّمُهُ وَيُكَلِّمُنِي ، فَقُلْتُ : لاَ يَخْرُجُ إِلَيْهِ غَيْرِي ، فَخَرَجْتُ وَمَعِي تُرْجُمَان وَمَعَهُ تَرْجُمَانه حَتَّى وُضِعَ لَهُ مِنْبَرَانِ ، فَقَالَ : مَا أَنْتُمْ ؟ فَقُلْنَا : نَحْنُ الْعَرَبُ ، وَنَحْنُ أَهْلُ الشَّوْكِ وَالْقَرَظِ ، وَنَحْنُ أَهْلُ بَيْتِ اللَّهِ ، كُنَّا أَضْيَقَ النَّاسِ أَرْضًا ، وَأَشَدَّهُ عَيْشًا ، نَأْكُلُ الْمَيْتَةَ وَيُغِيرُ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ بِشَرِّ عَيْشٍ عَاشَ بِهِ النَّاسُ ، حَتَّى خَرَجَ فِينَا رَجُلٌ لَيْسَ بِأَعْظَمِنَا يَوْمَئِذٍ شَرَفًا ، وَلا بِأَكْثَرِنَا مَالا ، فَقَالَ : أَنَا رَسُولُ اللَّهِ " . يَأْمُرُنَا بِمَا لا نَعْرِفُ ، وَيَنْهَانَا عَمَّا كُنَّا عَلَيْهِ ، وَكَانَتْ عَلَيْهِ آبَاؤُنَا ، فَشَنِفْنَا لَهُ ، وَكَذَّبْنَاهُ وَرَدَدْنَا عَلَيْهِ مَقَالَتَهُ ، حَتَّى خَرَجَ إِلَيْهِ قَوْمٌ مِنْ غَيْرِنَا ، فَقَالُوا : نَحْنُ نُصَدِّقُكَ ، وَنُؤْمِنُ بِكَ ، وَنَتَّبِعُكَ وَنُقَاتِلُ مَنْ قَاتَلَكَ ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ وَخَرَجْنَا إِلَيْهِ ، فَقَاتَلْنَاهُ ، فَقَتَلَنَا ، وَظَهَرَ عَلَيْنَا وَغَلَبَنَا ، وَتَنَاوَلَ مَنْ يَلِيهِ مِنَ الْعَرَبِ فَقَاتَلَهُمْ حَتَّى ظَهَرَ عَلَيْهِمْ ، فَلَوْ يَعْلَمُ مَنْ وَرَائِي مَا أَنْتُمْ فِيهِ مِنَ الْعَيْشِ ، لَمْ يَبْقَ أَحَدٌ إِلا جَاءَكُمْ حَتَّى يُشْرِكَكُمْ فِيمَا أَنْتُمْ فِيهِ مِنَ الْعَيْشِ ، فَضَحِكَ ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ رَسُولَكُمْ قَدْ صَدَقَ ، قَدْ جَاءَتْنَا رُسُلُنَا بِمِثْلِ الَّذِي جَاءَ بِهِ رَسُولُكُمْ ، فَكُنَّا عَلَيْهِ حَتَّى ظَهَرَتْ فِينَا مُلُوكٌ ، فَجَعَلُوا يَعْمَلُونَ فِيهَا بِأَهْوَائِهِمْ ، وَيَتْرُكُونَ أَمْرَ الأَنْبِيَاءِ ، فَإِنْ أَنْتُمْ أَخَذْتُمْ بِأَمْرِ نَبِيِّكُمْ لَمْ يُقَاتِلْكُمْ أَحَدٌ إِلا غَلَبْتُمُوهُ ، وَلَمْ يَتَنَاوَلْكُمْ أَحَدٌ إِلا ظَهَرْتُمْ عَلَيْهِ ، فَإِذَا فَعَلْتُمْ مِثْلَ الَّذِي فَعَلْنَا وتَرَكْتُمْ أَمْرَ الأَنْبِيَاءِ وَعَمِلْتُمْ مِثْلَ الَّذِي عَمِلُوا بِأَهْوَائِهِمْ خَلَّى بَيْنَنَا

وَبَيْنَكُمْ ، فَلَمْ تَكُونُوا أَكْثَرَ عَدَدًا مِنَّا وَلا أَشَدَّ قُوَّةً مِنَّا ". قَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ : فَمَا كَلَّمْتُ رَجُلا أَذْكَى مِنْهُ رواه الطبراني ,وفيه :محمد بن عمرو بن علقمة, وهو حسن الحديث, وبقية رجاله ثقات

10383. Amr b. el-Âs anlatıyor: Benim, komutanı olduğum Müslümanlardan oluşan bir ordu yola çıkıp İskenderiye'ye varıncaya kadar yolumuza devam ettik. İskenderiye'ye ulaşıp orada konaklayınca oranın hükümdarı: "Bana, kendisiyle konuşup anlaşabileceğim bir adam gönderin!" dedi. Bunun üzerine: "Benden başka onun karşısına kimse çıkmasın!" dedim ve ben beraberimde bir tercüman ile onun karşısına çıktım. O da beraberinde tercümanıyla geldi. Onun için iki minber kuruldu. Bize: "Siz kimsiniz?" diye sorunca: "Biz Arabız! Biz (yaprakları deri tabaklanmasında kullanılan) hünnap ve diken ahalisiyiz! Biz Kâbe'nin ahalisiyiz! İnsanlar arasında vatanı en dar olanlardan ve geçimi en sıkıntılı olanlardan idik. Biz ölü eti yer, birbirimize saldırır ve insanların yaşadığı en kötü yaşamı sürdürürdük. Ta ki o gün için en yüksek makamda bulunmayan ve en fazla mala sahip olmayan içimizden biri çıkıp: «Ben Allah'ın Resûlüyüm!» dedi. O, bilmediğimiz şeyleri bize emrediyor, bizim ve atalarımızın üzerinde bulunduğu yaşantıdan bizi alıkoyuyordu. Biz de ona buğzedip yalanladık ve söylediklerini reddettik. Sonra bizim dışımızdan bir topluluk ona sahip çıkıp: «Biz, seni tasdik edip sana iman ederiz! Sana tâbi olup seninle savaşanla savaşırız!» dediler. O da onların yanına hicret etti. Biz de savaşmak için peşinden gittik ve onunla savaştık! Bizden bir takım adamları öldürüp bizi hezimete uğratarak bize galip geldi. Ondan sonra diğer Arap kabileleri üzerine saldırıp onlarla da savaşarak onlara karşı zafer kazandı. Benden geride kalanlar sizin içinde bulunduğunuz geçim bolluğunu bilmiş olsalardı sizin içinde bulunduğunuz geçim bolluğuna iştirak etmek için mutlaka benimle gelirlerdi" dedik.

Bunun üzerine gülmeye başladı ve: "Şüphesiz peygamberiniz doğru söylemiştir! Bizim peygamberlerimiz de bize, sizin peygamberinizin getirdiği emirler gibi getirmiştir. Biz o emirlere sahip çıkıp o buyruklarla amel ediyorduk. Nihayet içimizden krallar çıkıp kendi heva ve heveslerine göre hareket ederek peygamberlerin emirlerini bir tarafa bıraktılar. Eğer siz, peygamberinizin emrine uyarsanız, sizinle savaşan herkese karşı galip gelirsiniz! Size saldırmaya çalışan herkesi hezimete uğratırsınız! Ama bizim yaptığımız gibi yapıp, peygamberlerin emirlerini terk ederseniz -kendi heva ve heveslerine göre amel edenler gibi amel ederseniz- (dini üstünlüğünüz yok olacağından) birbirimize muadil oluruz! O zaman sayıca bizden fazla, güç olarak ta bizden güçlü

olamazsınız! (dolayısıyla sizi hezimete uğratırız!)" dedi. Amr b. el-As: "Ondan daha zeki bir adamla konuşmamışımdır!" dedi.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Muhammed b. Amr b. Alkame bulunmaktadır ki; bu ravinin hadisleri hasendir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ فَتْحِ القِسْطَنْطِينِيَّةِ وَرُومِيَّةَ)

Rumiye (Roma) ve Kostantiniyye'nin (İstanbul'un) Fethi

١٠٣٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ. وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ قَالَ حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الْمَعَافِرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ بِشْرٍ الْخَثْعَمِيُّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ فَلَنِعْمَ الأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلَنِعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ ". قَالَ فَدَعَانِي مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ فَسَأَلَنِي فَحَدَّثْتُهُ فَغَزَا الْقُسْطَنْطِينِيَّةَ. رواه أحمد والبزار والطبراني ورجاله ثقات .

10384. Abdullah b. Bişr el-Has'amî'nin bildirdiğine göre babası, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Kostantiniyye mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan ve onu fetheden ordu ne güzel ordudur!"*

Ravi der ki: (Emevi halifesi) Mesleme b. Abdilmelik beni çağırıp bu hadisi sordu; ben de hadisi kendisine bildirince Kostantiniyye'ye doğru gazveye çıktı.

*Hadisi Ahmed, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي أَبُو قَبِيلٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي وَسُئِلَ أَيُّ الْمَدِينَتَيْنِ تُفْتَحُ أَوَّلاً الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ أَوْ رُومِيَّةُ فَدَعَا عَبْدُ اللهِ بِصُنْدُوقٍ لَهُ حِلَقٌ. قَالَ فَأَخْرَجَ مِنْهُ كِتَاباً . قَالَ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بَيْنَمَا نَحْنُ حَوْلَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَكْتُبُ إِذْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْمَدِينَتَيْنِ تُفْتَحُ أَوَّلاً قُسْطَنْطِينِيَّةُ أَوْ رُومِيَّةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَدِينَةُ هِرَقْلَ تُفْتَحُ أَوَّلاً ". يَعْنِي قُسْطَنْطِينِيَّةَ رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير أبي قبيل وهو ثقة .

10385. Yahyâ b. Eyyûb'un bildirdiğine göre Ebû Kabîl şöyle demiştir: Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın yanında idik. Ona: "Hangi şehir daha önce fethedilir? Kostantiniyye mi? Rumiyye (Roma) mı?" diye soruldu.

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 7353) rivayet etmiştir.

Abdullah b. Amr b. el-Âs, yanında halkaları olan sandığı istedi ve o sandığın içinden bir kitap çıkardı. Abdullah b. Amr b. el-Âs dedi ki: Biz, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) etrafında durup söylediklerini yazıyorken Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Hangi şehir daha önce fethedilir? Kostantiniyye mi? Rumiyye (Roma) mı?" diye soruldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Heraklius'un şehri* -yani Konstantıniyye- *daha önce fethedilecektir"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir bir ravi olan Ebû Kabîl dışındakiler, *Sahîh*'in ravileridir.**[1]

١٠٣٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ صَاحِبَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ وَهُوَ بِالْفُسْطَاطِ فِي خِلَافَةِ مُعَاوِيَةَ وَكَانَ مُعَاوِيَةُ أَغْزَى النَّاسَ الْقُسْطَنْطِينِيَّةَ فَقَالَ " وَاللَّهِ لَا تَعْجِزُ هَذِهِ الْأُمَّةُ مِنْ نِصْفِ يَوْمٍ إِذَا رَأَيْتَ الشَّامَ مَائِدَةَ رَجُلٍ وَاحِدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ فَعِنْدَ ذَلِكَ فَتْحُ الْقُسْطَنْطِينِيَّةِ"

قلت : روى أبو داود منه طرفا . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

10386. Abdurrahman b. Cübeyr'in bildirdiğine göre babası der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından olan Ebû Sa'lebe el-Huşenî Muaviye'nin hilafeti döneminde çadırdayken: "Muâviye, insanların Kostantıniyye'ye en çok sefer yapanı idi" dedi. Muâviye (çadırdayken): "Vallahi bu ümmet yarım gün içinde (Kostantiniyye'yi fethetmekten) aciz değildir. Şam'ı bir adamın ve ev halkının bir sofrası (kadar önemsiz) görürsen; işte bu, Kostantiniyye'nin fethedilebileceğinin işaretidir!"dedi.

★Derim ki: Hadisin bir bölümünü Ebû Dâvûd irad etmiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٣٨٧ - حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْمُزَنِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا يَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى تَكُونَ رَابِطَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بِبُولانَ يَا عَلِيُّ " يَعْنِي عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ ، قَالَ : "

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 6645) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (4/193) rivayet etmiş olup senedinde hıfzının karışıklığı nedeniyle zayıf sayılan Leys b. Ebî Süleym bulunmaktadır.

إِنَّكُمْ سَتُقَاتِلُونَ بَنِي الأَصْفَرِ ، وَيُقَاتِلُهُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَيْهِمْ رَوْقَةُ الْمُسْلِمِينَ أَهْلُ الْحِجَازِ الَّذِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لا يَأْخُذُهُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ ، حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قُسْطَنْطِينِيَّةَ وَرُومِيَّةَ بِالتَّسْبِيحِ وَالتَّكْبِيرِ ، فَيَهْدِمَ اللَّهُ حِصْنَهَا فَيُصِيبُوا مَالا عَظِيمًا لَمْ يُصِيبُوا مِثْلَهُ قَطُّ حَتَّى أَنَّهُمْ يَقْسِمُونَ بِالتُّرْسَةِ ، ثُمَّ يَصْرُخُ صَارِخٌ يَا أَهْلَ الإِسْلامِ قَدْ خَرَجَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ فِي بِلادِكُمْ ، فَيَنْقَبِضُ النَّاسُ عَنِ الْمَالِ ، فَمِنْهُمُ الآخِذُ وَمِنْهُمُ التَّارِكُ ، وَالآخِذُ نَادِمٌ وَالتَّارِكُ نَادِمٌ ، ثُمَّ يَقُولُونَ مَنْ هَذَا الصَّارِخُ وَلا يَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ ، فَيَقُولُونَ ابْعَثُوا طَلِيعَةً إِلَى لُدٍّ ، فَإِنْ يَكُنِ الْمَسِيحُ قَدْ خَرَجَ ، فَسَيَأْتِيكُمْ بِعِلْمِهِ ، فَيَأْتُونَ فَيَنْصِرُونَ ، فَلا يَرَوْنَ شَيْئًا وَيَرَوْنَ النَّاسَ سَاكِتِينَ ، فَيَقُولُونَ مَا صَرَخَ الصَّارِخُ إِلا إِلَيْنَا ، فَاعْتَزِمُوا ثُمَّ ارْشُدُوا ، فَنَخْرُجُ بِأَجْمَعِنَا إِلَى لُدٍّ ، فَإِنْ يَكُنْ بِهَا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ نُقَاتِلْهُ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ، وَإِنْ يَكُنِ الأُخْرَى ، فَإِنَّهَا بِلادُكُمْ وَعَشَائِرُكُمْ وَعَسَاكِرُكُمْ رَجَعْتُمْ إِلَيْهَا "

قلت : رواه ابن ماجة باختصار .رواه الطبراني, وفيه: كثير بن عبد الله ,وقد ضعفه الجمهور, وحسن الترمذي حديثه .

10387. Kesîr b. Abdillah'ın bildirdiğine göre babası, dedesinden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Müslümanlardan bir topluluk Bûlân adlı yere ulaşıncaya kadar dünyanın sonu gelmez!"* Sonra -Ali b. Ebî Talib'i kasdederek-: *"Ey Ali!"* diye seslendi Ali: "Buyur ya Resûlallah! Emrine amadeyim!" deyince: *"Şüphesiz sizler Bizanslılarla savaşacaksınız! Sizden sonra Müminler de onlarla savaşacaklar. Sonra Müslümanların en hayırlıları olan Hicaz ahalisi onlarla savaşmaya çıkar! Yüce Allah onlara Kostantiniyye'yi ve Rumiye'yi (Roma'yı) tesbih ve tekbirlerle fethetmeyi nasip edinceye kadar Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da çekinmezler! Yüce Allah onun surlarını yıkar ve Müslümanlar daha önce benzerini elde edemedikleri miktarda çok ganimet malları elde ederler. Öyle ki; o malı kalkanla bölüşürler. Sonra bir münadi: «Ey İslam ahalisi! Sizin ülkenizde Mesih Deccal çıkmıştır» diye seslenir. Bunun üzerine insanlar malları almaktan imtina ederler. Kimisi o maldan alır, kimisi de o malı bırakır. O zaman malı alan da, malı terk eden de pişman olur. Sonra: «Bu seslenen kimdir?» diye sorarlar. Ama bu sesin sahibini tanıyamazlar. Bunun üzerine: «Lüd'e bir öncü gönderin! Eğer Mesih Deccal çıkmışsa onun haberini getirecektir» derler. Sonra gelirler ve hiçbir şey görmezler. İnsanları da susmuş görürler. Bu durum karşısında: «Seslenen ancak bize seslenmiştir! Azimli olup doğru olanı yapmaya çalışın! Gelin, topluca Lüd'e çıkalım! Eğer Mesih Deccal oradaysa*

Allah bizimle onun arasında hükmünü koyuncaya kadar onunla savaşırız. O, hâkimlerin en hayırlısıdır. Yok, eğer diğeri olursa (aksi taktirde) orası sizin yurdunuz, aşiretiniz ve kışlanız olur; siz de ona dönmüş olursunuz» derler" buyurdu.

Derim ki: Hadisi İbn Mâce kısa metniyle irad etmiştir.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Kesîr b. Abdillah bulunmaktadır ki; bu raviyi çoğunluk zayıf saymış, Tirmizî ise hadisini hasen addetmiştir.[1]

(بَابُ قِتَالِ أَهْلِ الرِّدَّةِ)

Dinden Dönenlerle Savaş

١٠٣٨٨ – حَدَّثَنَا أَبُو الْحَارِثِ سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ ، عَنْ عَامِرٍ ، قَالَ : لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَارْتَدَّ مَنِ ارْتَدَّ مِنَ النَّاسِ ، قَالَ قَوْمٌ : نُصَلِّي وَلا نُعْطِي الزَّكَاةَ ، فَقَالَ النَّاسُ لأَبِي بَكْرٍ : اقْبَلْ مِنْهُمْ ، فَقَالَ : لَوْ مَنَعُونِي عَنَاقًا لَقَاتَلْتُهُمْ ، فَبَعَثَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ ، وَقَدِمَ عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ بِأَلْفِ رَجُلٍ مِنْ طَيِّئٍ حَتَّى أَتَى الْيَمَامَةَ ، قَالَ : وَكَانَتْ بَنُو عَامِرٍ قَدْ قَتَلُوا عُمَّالَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَحْرَقُوهُمْ بِالنَّارِ ، فَكَتَبَ أَبُو بَكْرٍ ، إِلَى خَالِدٍ : أَنِ اقْتُلْ بَنِي عَامِرٍ وَأَحْرِقْهُمْ بِالنَّارِ ، فَفَعَلَ حَتَّى صَاحَتِ النِّسَاءُ ، ثُمَّ مَضَى حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْمَاءِ ، خَرَجُوا إِلَيْهِ ، فَقَالُوا : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، نَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، نَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، فَإِذَا سَمِعَ ذَلِكَ كَفَّ عَنْهُمْ ، فَأَمَرَهُ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَسِيرَ حَتَّى يَنْزِلَ الْحِيرَةَ ، ثُمَّ يَمْضِيَ إِلَى الشَّامِ ، فَلَمَّا نَزَلَ بِالْحِيرَةِ كَتَبَ إِلَى أَهْلِ فَارِسَ ، ثُمَّ قَالَ : " إِنِّي لأُحِبُّ أَنْ لا أَبْرَحَ حَتَّى أُفْزِعَهُمْ " ، فَأَغَارَ عَلَيْهِمْ حَتَّى انْتَهَى إِلَى سُورَا ، فَقَتَلَ وَسَبَى ، ثُمَّ أَغَارَ عَلَى عَيْنِ التَّمْرِ ، فَقَتَلَ وَسَبَى ، ثُمَّ مَضَى إِلَى الشَّامِ ، قَالَ عَامِرٌ : فَأَخْرَجَ إِلَيَّ ابْنُ بُقَيْلَةَ كِتَابَ خَالِدٍ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، مِنْ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ إِلَى مَرَازِبَةِ أَهْلِ فَارِسَ ، السَّلامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ، فَإِنِّي أَحْمَدُ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، بِالْحَمْدِ الَّذِي فَصَلَ حُرُمَكُمْ ، وَفَرَّقَ جَمَاعَتَكُمْ ، وَوَهَّنَ بَأْسَكُمْ ، وَسَلَبَ مُلْكَكُمْ ، فَإِذَا جَاءَكُمْ كِتَابِي هَذَا فَاعْتَقِدُوا مِنِّي الذِّمَّةَ ، وَأَدُّوا إِلَيَّ الْجِزْيَةَ ، وَابْعَثُوا إِلَيَّ بِالرَّهْنِ ، وَإِلا

[1] Hadisi Taberânî (17/15-16) rivayet etmiştir. İbn Hibbân, Kesîr b. Abdillah hakkında der ki: "Babası kanalıyla dedesinden uydurma bir nüsha rivayet etmiştir. Bu nüshayı kitaplarda zikretmek helal olmaz! Ondan rivayet etmek te helal olmaz! Sadece taaccüp cihetiyle zikredilebilir!"

، فَوَالَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ لأَلْقَيَنَّكُمْ بِقَوْمٍ يُحِبُّونَ الْمَوْتَ كَحُبِّكُمُ الْحَيَاةَ ، سَلامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى " رواه أبو يعلى, وفيه: مجالد, وهو ضعيف وقد وثق .

10388. Âmir(-i Şa'bî) anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edip insanların bir kısmı İslam'dan dönünce bir topluluk: "Biz, namaz kılarız, ama zekât vermeyiz" dediler. İnsanlar, Ebû Bekr'e: "Onlardan bu (talepleri)ni kabul et!" dediler. Ebû Bekir: "Eğer (zekattan) bir oğlağı bile bana vermekten kaçınırlarsa onlarla savaşırım!" dedi. Sonra Hâlid b. el-Velîd'i üzerlerine gönderdi. Adiy b. Hatim de Tayy kabilesinden bin kişiyle Yemâme'ye geldi. Daha önce de Benû Âmir, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) zekât memurlarını öldürüp ateşle yakmışlardı. Bunun üzerine Ebû Bekir, Hâlid b. el-Velîd'e: "Benû Âmir'i öldürüp onları ateşle yak" diye mektup yazdı. Hâlid b. el-Velîd de emredileni yapıp kadınlar bağrışıp çağrışmaya başlayıncaya kadar bunu sürdürdü. Sonra yoluna devam edip suyun olduğu yere geldi. O zaman Hâlid'in karşısına çıkıp: "Allahu ekber, Allahu ekber! Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahadet ederiz!" demeye başladılar. Hâlid onlardan bunları işitince onlarla savaşmaktan vazgeçti. Ebû Bekr, ona Hîre'ye, ondan sonra da Şam'a gitmesini emretti. Hîre'ye ulaşıp konaklayınca Faris halkına bir mektup yazdı. Sonra: "Onları korkutmadan buradan ayrılmak istemiyorum!" deyip onlara karşı saldırıya geçti. Nihayet Sûrâ'ya varıp orada birçok kâfiri öldürüp esir aldı. Sonra Aynu't-Temr'e saldırdı ve orada da birçok kâfiri öldürüp esir aldı. Sonra Şam'a gitti.

(Ravi) Âmir(-i Şa'bî) der ki: " İbn Bukayle bana Hâlid'in mektubunu çıkardı; mektupta şöyle yazıyordu: "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla, Hâlid b. el-Velîd'den Fars (İran) halkının askeri erkânına! Selam, hidayete tâbi olanların üzerine olsun! Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a hamd ederim! Sizi zelil kılıp hürmetinizi yok eden, topluluğunuzu parçalayan, gücünüzü zayıflatan, mülkünüzü elinizden alan Allah'a hamd ederim! Bu mektubum size ulaşınca, zimmet akdi sözleşmesini kabul edip bana cizyeyi ödeyin ve bana rehini gönderin. Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki, böyle yapmazsanız; hayatı sevdiğiniz kadar ölümü seven bir toplulukla sizin üzerinize gelirim! Selam, hidayete tâbi olanların üzerine olsun!"

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde kimilerince zayıf, bazılarınca güvenilir sayılan Mücâlid bulunmaktadır.

١٠٣٨٩ – حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : " وَلَمَّا فَرَغَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مِنَ الْيَمَامَةِ بَعَثَ أَبُو بَكْرٍ

الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ الْعَلاءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ إِلَى الْبَحْرَيْنِ ، وَكَانَ الْعَلاءُ هُوَ الَّذِي " بَعَثَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ سَاوَى الْعَبْدِيِّ ، فَأَسْلَمَ الْمُنْذِرُ وَأَقَامَ الْعَلاءُ بِهَا أَمِيرًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " , وَارْتَدَّتْ رَبِيعَةُ بِالْبَحْرَيْنِ فِيمَنِ ارْتَدَّ مِنَ الْعَرَبِ إِلا الْجَارُودَ بْنَ عَمْرٍو فَإِنَّهُ ثَبَتَ عَلَى الإِسْلامِ وَمَنْ تَبِعَهُ مِنْ قَوْمِهِ وَاجْتَمَعَتْ رَبِيعَةُ بِالْبَحْرَيْنِ وَارْتَدَّتْ وَقَالُوا : نَرُدُّ الْمُلْكَ فِي آلِ الْمُنْذِرِ ، فَكَلَّمُوا الْمُنْذِرَ بْنَ النُّعْمَانِ بْنِ الْمُنْذِرِ وَكَانَ يُسَمَّى الْغَرُورُ وَكَانَ يَقُولُ بَعْدَ ذَلِكَ حِينَ أَسْلَمَ وَأَسْلَمَ النَّاسُ وَعَلَيْهِمُ السَّيْفُ : لَسْتُ بِالْغَرُورِ وَلَكِنِّي الْمَغْرُورُ فَلَمَّا اجْتَمَعَتْ رَبِيعَةُ بِالْبَحْرَيْنِ سَارَ إِلَيْهِمُ الْعَلاءُ بْنُ الْحَضْرَمِيِّ وَأَمَدَّهُ بِثُمَامَةَ بْنِ أُثَالٍ الْحَنَفِيِّ وَكَانَ قَدْ أَسْلَمَ وَأَسْلَمَ قَوْمُهُ ، فَلَمَّا أُمِرَ الْعَلاءُ بْنُ الْحَضْرَمِيِّ بِثُمَامَةَ بْنِ أُثَالٍ سَارَ مَعَهُ بِمَنْ مَعَهُ مِنْ بَنِي سُحَيْمٍ حَتَّى خَاضَ إِلَى رَبِيعَةَ الْبَحْرِ فَسَارَتْ رَبِيعَةُ إِلَيْهِمْ فَحَصَرُوهُمْ وَهُمْ بِجوَاثَا حِصْنٌ بِالْبَحْرَيْنِ حَتَّى كَادَ الْمُسْلِمُونَ أَنْ يَهْلَكُوا مِنَ الْجَهْدِ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَذَقٍ الْعَامِرِيُّ فِي ذَلِكَ حِينَ أَصَابَهُمْ مَا أَصَابَهُمْ :

أَلا أَبْلِغْ أَبَا بَكْرٍ رَسُولا ... وَفِتْيَانَ الْمَدِينَةِ أَجْمَعِينَا

فَهَلْ لَكَ فِي شَبَابٍ مِنْكَ أَمْسَوْا ... جَمِيعًا فِي جوَاثَا مُحْضَرِينَا

تَوَكَّلْنَا عَلَى الرَّحْمَنِ إِنَّا ... وَجَدْنَا النَّصْرَ لِلْمُتَوَكِّلِينَا

فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَذَقٍ : دَعُونِي أَهْبِطُ مِنَ الْحِصْنِ ، وَأَنَا آتِيكُمْ بِالْخَبَرِ وَكَانَ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَذَقٍ امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي عِجْلٍ فَنَزَلَ مِنَ الْحِصْنِ فَأَخَذُوهُ ، فَقَالُوا : مِمَّنْ أَنْتَ ؟ فَانْتَسَبَ وَجَعَلَ يُنَادِي : يَا أَبْجَرَاهُ ، وَكَانَ فِي الْقَوْمِ ، فَجَاءَ أَبْجَرُ فَعَرَفَهُ ، فَقَالَ : مَا شَأْنُكَ ؟ فَقَالَ : إِنِّي قَدْ هَلَكْتُ مِنَ الْجُوعِ فَأَطْعَمَهُ وَسَقَاهُ ، وَقَالَ : احْمِلْنِي وَخَلِّ سَبِيلِي ، فَانْطَلَقَ فَحَمَلَهُ عَلَى بَغْلٍ ، وَقَالَ : انْطَلِقْ لِشَأْنِكَ ، فَلَمَّا خَرَجَ مِنْ عِنْدِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَذَقٍ رَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ ، فَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْقَوْمَ سُكَارَى لا غَنَاءَ عِنْدَهُمْ ، فَبَيَّتَهُمُ الْعَلاءُ فِيمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ فَقَتَلُوهُمْ قَتْلا شَدِيدًا وَانْهَزَمُوا "

رواه الطبراني ورجاله ثقات إلى ابن إسحاق .

10389. Muhammed b. İshâk bildiriyor: Hâlid b. el-Velîd, Yemâme'nin işini bitirince Ebû Bekr es-Sıddîk, Alâ b. el-Hadramî'yi Bahreyn'e gönderdi -ki bu, daha önce Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Münzir b.

Sâve el-Abdî'ye gönderdiği kişidir- Münzir, Müslüman oldu. Alâ b. el-Hadramî ise Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) valisi olarak orada kaldı. Daha sonra dinden dönen Araplarla beraber Cârûd b. Amr ve kendi kavminden ona tâbi olanlar hariç, Rabîa kabilesi de Bahreyn'de dinden döndü. Zira o ve onun kavminden ona tâbi olanlar, İslam dini üzere sabit kaldılar. Rabîa kabilesi ise Bahreyn'de toplanarak dinden döndüler ve: "Krallığı Münzir ailesine iade ederiz!" dediler. Bu konuda Arûr diye bilinen Münzir b. en-Nu'mân b. el-Münzir ile konuştular. Daha sonra kılıç zoruyla insanlarla beraber Müslüman olduğunda: "Ben, Arûr değilim! Bilakis ben mağrurum!" derdi.

Rabîa kabilesi Bahreyn'de toplandığında, Alâ b. el-Hadramî onların üzerine yürüdü; (Ebû Bekr) onu Sumâme b. Usâl el-Hanefî ile destekledi. Daha önce Sumâme b. Usâl ve kavmi Müslüman olmuştu. Alâ b. el-Hadramî, Sumâme b. Usâl ile desteklenince; onu ve Benû Suhaym'dan kendisiyle beraber bulunanları yanına alarak yola çıkıp denize geçti. Rabîa kabilesi de onlara doğru yola çıkıp Bahreyn'de bulunan Civâsâ kalesinde onları kuşattılar. Öyle ki; neredeyse Müslümanlar orada açlık ve susuzluktan yok olacaklardı. Nitekim bu zorluklarla karşılaştığında Abdullah b. Hadak el-Âmirî bu durumla ilgili şu dizeleri söyledi:

Bir elçiyle Ebû Bekr ve bütün Medine gençlerine haber ver!

Civâsâ'da hepsi kuşatma altında kalan gençlerden haberin var mı?

Biz, Rahman'a tevekkül ettik!

Şüphesiz zafer Allah'a tevekkül edenlerindir!

Abdullah b. Hadak: "Kaleden inmeme izin verin; size doğru haberi getireyim" dedi. Abdullah b. Hadak'la birlikte Acil oğullarından bir kadın vardı. Kaleden inince onu yakalayıp götürdüler ve: "Sen kimlerdensin?" dediler. O da nesebini söyleyip (Ebcar'a seslenerek): "Ey Ebcar'ım!" dedi. Nitekim Ebcar da onların arasında bulunuyordu. Ebcar geldi ve onu tanıdı. Ebcar: "Ne istiyorsun?" diye sorunca: "Açlıktan ölmek üzereyim" dedi. Ebcar onu yedirip içirdikten sonra Ebcar'a: "Bana binek verip serbest bırakmanı istiyorum!" dedi. Ebcar ona bir katır getirip: "İşine git!" dedi.

Abdullah b. Hadak, onun yanından ayrılır ayrılmaz Müslümanların yanına dönüp kavmin mukavemet edemeyecek derecede sarhoş olduklarını haber verdi. Bunun üzerine Alâ b. el-Hadramî beraberinde bulunan Arap ve Acem Müslümanlarla baskın yapıp şiddetli bir şekilde çarpışarak onları öldürdüler. Böylece yenilgiye uğramış oldular.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup İbn İshâk'a kadar olan ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، قَالَ : " وَبَعَثَ أَبُو بَكْرٍ الْعَلاءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فِي جَيْشٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قِبَلَ أَهْلِ الْبَحْرَيْنِ ، وَكَانُوا قَدْ مَنَعُوا الْجِزْيَةَ ، وَبَعَثَ أَبُو بَكْرٍ إِلَيْهِمْ حِينَ مَنَعُوا حَقَّ اللَّهِ فِي أَمْوَالِهِمْ : فَسَارَ إِلَيْهِمْ وَبَيْنَهُ وَبَيْنَهُمُ الْبَحْرُ حَتَّى مَشَوْا فِيهِ بِأَرْجُلِهِمْ ، فَقَطَعُوا كَذَلِكَ بِمَكَانٍ كَانَتْ تَجْرِي بِهِ السُّفُنُ قَبْلَ ذَلِكَ وَهِيَ تَجْرِي فِيهِ الْيَوْمَ ، وَقَاتَلَهُمْ وَأَظْهَرَهُمُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ، فَسَلَّمُوا ، فَامْتَنَعُوا مِنْ حَقِّ اللَّهِ فِي أَمْوَالِهِمْ " رواه الطبراني, وفيه: ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف .

10390. Urve anlatıyor: Ebû Bekr, Alâ b. el-Hadramî'yi Müslümanlardan oluşan bir orduyla Bahreyn'e doğru gönderdi. Bahreyn halkı cizye vermekten kaçınmışlardı. Onlar mallarındaki Allah'ın hakkını vermekten imtina edince Ebû Bekr, Alâ b. el-Hadramî'yi üzerlerine gönderdi. Alâ, arada deniz olduğu halde suyun üzerinden yürüyerek onlara doğru hareket etti. Denizde yaya olarak yürüdüler. Daha önce gemilerin seyredebildiği bir mevkiden geçtiler. Nitekim günümüzde de gemiler o mevkiden geçmektedir. Alâ, onlarla çarpıştı ve Yüce Allah Müslümanları onlara karşı üstün kılınca teslim oldular. Bahreyn halkı, mallarındaki Allah'ın hakkını vermekten imtina etmişlerdi.

*Bunların hepsini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa şaibeli oldğundan hadisi hasen sayılmıştır.

١٠٣٩١ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَلامٍ الْجُمَحِيِّ ، قَالَ : قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ : " ضِرَارُ بْنُ الأَزْوَرِ تَوَلَّى قَتْلَ مَالِكِ بْنِ نُوَيْرَةَ ، وَفِي ذَلِكَ يَقُولُ : مُتَمِّمُ بْنُ نُوَيْرَةَ ، وَيُعَرِّضُ بِخَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ :

نِعْمَ الْقَتِيلُ إِذَا مَا الرِّمَاحُ تَنَاوَحَتْ ... جَبُنَ الْعُصَاةُ قَتِيلُكَ ابْنَ الأَزْوَرِ

وَلَنِعْمَ حَشْوُ الدِّرْعِ حِينَ لَقِيتَهُ ... وَلَنِعْمَ مَأْوَى الطَّارِقِ الْمُتَنَوِّرِ

سَمْحٌ بِأَطْرَافِ الْقِدَاحِ إِذَا انْتَشَى ... حُلْوٌ حَلالُ الْمَالِ غَيْرَ عَذُورِ

لا يَلْبَسُ الْفَحْشَاءَ تَحْتَ ثِيَابِهِ ... صَعْبٌ مَقَادَتُهُ عَفِيفُ الْمِئْزَرِ

أَدَعَوْتَهُ بِاللَّهِ ، ثُمَّ قَتَلْتَهُ ... لَوْ هُوَ دَعَاكَ بِذِمَّةٍ لَمْ يَغْدِرِ

نِعْمَ الْفَوَارِسُ يَوْمَ حَلْبَةٍ غَادَرَتْ وَيُرْوَى فِي الْكَدُورِ الأَكْدَرِ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10391. Muhammed b. Selâm el-Cumahî'nin bildirdiğine göre Ebû Ubeyde der ki: Dırar b. el-Ezver, Malik b. Nuveyre'yi öldürmeyi üstlenmişti. Bu konuda (şair) Mütemmim b. Nuveyra, Hâlid b. el-Velîd'i ima ederek şöyle der:

O öldürülen ne güzeldir! Mızraklar karşılıklı atılmaya (saplanmaya) başlandığı zaman asiler korkaklık gösterdiler!

Onun katili İbn-u'l-Ezver'dir!

Onunla karşılaştığın zaman zırhın içinde bulunan (kişi) ne güzeldir!

Parlak olan mızrağın barındığı (içine saplandığı) kişi ne güzeldir!

Müsamahakâr olup durduğu zaman endamı güzel, tatlı görünümlüdür!

Malı helal olup kötü huylu değildir

Kıyafetinin altında hayâsızlık barındırmaz!

Ona boyun eğdirmek zordur! O, iffetlidir!

Onu Allah adıyla çağırdıktan sonra nasıl öldürdün?

O sana ahit verdikten sonra çağırsaydı seni öldürmezdi!

Geldiği gün giden süvariler ne güzel süvarilerdir!

Kararmış tozlarda bıkmış halde seyreden süvariler!

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.**

١٠٣٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْقَطِرَانِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ الرَّمَادِيُّ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَائِذٍ الطَّائِيِّ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : جَاءَ أَهْلُ الرِّدَّةِ مِنْ أَسَدٍ ، وَغَطَفَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَهُ الصُّلْحَ ، فَقَالَ : " عَلَى أَنْ نَنْزِعَ مِنْكُمُ الْحَلْقَةَ وَالْكُرَاعَ ، وَتُتْرَكُونَ تَتَّبِعُونَ أَذْنَابَ الْبَقَرِ ، حَتَّى يُرِيَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ خَلِيفَةَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُؤْمِنِينَ رَأْيًا يَعْذِرُونَكُمْ بِهِ ، وَتَشْهَدُونَ أَنَّ قَتْلانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاكُمْ فِي النَّارِ , وَتَدُونَ قَتْلانَا ، وَلا نَدِي قَتْلاكُمْ " ، فَقَالَ عُمَرُ : " يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ ، الْقَوْلُ كَمَا قُلْتَ ، غَيْرَ أَنَّ قَتْلانَا قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لا دِيَةَ لَهُمْ "

قلت : رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن بشار الرمادي, وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه ابن معين وغيره, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10392. Târık b. Şihâb anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra Esed ve Ğatafân kabilelerinden dinden dönenler Ebû Bekr'in yanına gelip anlaşma yapmak istediler. Ebû Bekr: "Şu şartlarda sizinle anlaşma yaparız; atlarınızı ve silahlarınızı elinizden alırız. Böylece ineklerin kuyruklarına tâbi olmaya terk edilirsiniz (savaşmaktan men edilip çiftçilik yapmanıza izin verilir). Bu durum Yüce Allah'ın, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) halifesine ve müminlere sizi mazur görecekleri bir karar aldırıncaya, ölülerimizin cennete gideceklerini, ölülerinizin ise cehenneme gideceklerini kabul edinceye kadar devam edecektir. Bununla beraber siz, bizim ölülerin diyetini ödemeyi kabul edeceksiniz. Biz ise sizin ölülerinizin diyetini ödemeyeceğiz!" dedi. Bunun üzerine Ömer: "Ey Resûlullah'ın halifesi! Senin dediğin doğrudur. Ancak bizim ölülerimiz (şehitlerimiz) Allah yolunda öldürüldüler. Dolayısıyla diyetleri olmaz!" dedi.

Derim ki: *Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde İbrâhîm b. Beşşâr er-Ramâdî bulunmaktadır ki; bu raviyi İbn Hibbân ve başkası güvenilir saymış, İbn Maîn ve başkası ise zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٩٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ حَمَّادٍ الْبَرْبَرِيُّ ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَا : ثنا أَبُو السُّكَيْنِ ، ثنا عَمُّ أَبِي زَحْرِ بْنِ حِصْنٍ ، عَنْ جَدِّهِ حُمَيْدِ بْنِ مَنْهَبٍ ، قَالَ : قَالَ خُرَيْمُ بْنُ أَوْسٍ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " هَذِهِ الْحِيرَةُ ، الْبَيْضَاءُ قَدْ رُفِعَتْ لِي ، وَهَذِهِ الشَّيْمَاءُ بِنْتُ بُقَيْلَةَ الأَزْدِيَّةُ عَلَى بَغْلَةٍ شَهْبَاءَ مُعْتَجِرَةٌ بِخِمَارٍ أَسْوَدَ " ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَإِنْ نَحْنُ دَخَلْنَا الْحِيرَةَ وَوَجَدْتُهَا عَلَى هَذِهِ الصِّفَةِ فَهِيَ لِي ؟ قَالَ : " هِيَ لَكَ " ، ثُمَّ ارْتَدَّتِ الْعَرَبُ فَلَمْ يَرْتَدَّ أَحَدٌ مِنْ طَيِّئٍ ، وَكُنَّا نُقَاتِلُ بَنِي أَسَدٍ ، وَفِيهِمْ طُلَيْحَةُ بْنُ خُوَيْلِدٍ الْفَقْعَسِيُّ فَامْتَدَحَنَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ ، وَكَانَ فِيمَا قَالَ فِينَا :

جَزَى اللَّهُ عَنَّا طَيِّئًا فِي دِيَارِهَا ... بِمُعْتَرَكِ الأَبْطَالِ خَيْرَ جَزَاءِ
هُمْ أَهْلُ رَايَاتِ السَّمَاحَةِ وَالنَّدَى ... إِذَا مَا الصَّبَا أَلْوَتْ بِكُلِّ خِبَاءِ
هُمْ ضَرَبُوا قَيْسًا عَلَى الدِّينِ بَعْدَمَا ... أَجَابُوا مُنَادِي ظُلْمَةٍ وَعَمَاءِ

ثُمَّ سَارَ خَالِدٌ إِلَى مُسَيْلِمَةَ ، فَسِرْنَا مَعَهُ ، فَلَمَّا فَرَغْنَا مِنْ مُسَيْلِمَةَ وَأَصْحَابِهِ ، أَقْبَلْنَا إِلَى نَاحِيَةِ الْبَصْرَةِ ، فَلَقِينَا هُرْمُزَ بِكَاظِمَةٍ فِي جَمْعٍ عَظِيمٍ ، وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَعْدَى لِلْعَرَبِ مِنْ

هُرْمُزَ ، قَالَ أَبُو السُّكَيْنِ : وَبِهِ يُضْرَبُ الْمَثَلُ ، تَقُولُ الْعَرَبُ : أَنْتَ أَكْفَرُ مِنْ هُرْمُزَ فَبَرَزَ لَهُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَدَعَا إِلَى الْبَرَازِ فَبَرَزَ لَهُ هُرْمُزُ ، فَقَتَلَهُ خَالِدٌ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَكَتَبَ بِذَلِكَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَنَفَلَهُ سَلَبَهُ ، فَبَلَغَتْ قَلَنْسُوَةُ هُرْمُزَ مِائَةَ أَلْفِ دِرْهَمٍ ، وَكَانَتِ الْفُرْسُ إِذَا أَشْرَفَ فِيهَا رَجُلٌ جَعَلُوا قَلَنْسُوَتَهُ بِمِئَةِ أَلْفِ دِرْهَمٍ ، ثُمَّ سِرْنَا عَلَى طَرِيقِ الطَّفِّ حَتَّى دَخَلْنَا الْحِيرَةَ ، فَكَانَ أَوَّلَ مِنْ تَلَقَّانَا فِيهَا شَيْمَاءُ بِنْتُ بُقَيْلَةَ الأَزْدِيَّةُ عَلَى بَغْلَةٍ لَهَا شَهْبَاءَ بِخِمَارٍ أَسْوَدَ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَتَعَلَّقْتُ بِهَا ، وَقُلْتُ : هَذِهِ وَهَبَهَا لِي رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَدَعَانِي خَالِدٌ عَلَيْهَا الْبَيِّنَةَ فَأَتَيْتُهُ بِهَا ، فَسَلَّمَهَا إِلَيَّ ، وَنَزَلَ إِلَيْنَا أَخُوهَا عَبْدُ الْمَسِيحِ ، فَقَالَ لِي : بِعْنِيهَا ، فَقُلْتُ : لا أَنْقُصُهَا وَاللّٰهِ مِنْ عَشْرِ مِائَةٍ شَيْئًا ، فَدَفَعَ إِلَيَّ أَلْفَ دِرْهَمٍ ، فَقِيلَ لِي : لَوْ قُلْتَ مِائَةَ أَلْفٍ لَدَفَعَهَا إِلَيْكَ ، فَقُلْتُ : مَا أَحْسَبُ أَنَّ مَالا أَكْثَرَ مِنْ عَشْرِ مِائَةٍ ، وَبَلَغَنِي فِي غَيْرِ هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّ الشَّاهِدَيْنِ كَانَا مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ ، وَعَبْدَ اللّٰهِ بْنَ عُمَرَ ،

رواه الطبراني، : جماعة لم أعرفهم . وقد تقدم معنى هذا الحديث من حديث عدي بن حاتم في باب قتال فارس والروم ورجاله رجال الصحيح وإنما ذكرت هذا لقتال أهل الردة .

10393. Hureym b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hîratu'l-Beydâ (Beyaz Hîre) bana gösterildi! Şeyma binti Bukayle el-Ezdiyye'yi siyah bir örtüye bürünmüş olduğu halde boz bir katırın üzerinde görmekteyim!"* Ben (Hureym): "Ya Resûlallah! Biz Hîre'ye girip onu (Şeyma'yı tarif buyurduğun) bu halde bulursam, benim olsun mu?" diye sorunca: *"Evet, senin olsun!"* buyurdu.

Daha sonra Bedevi Araplar dinden dönünce Tayy kabilesinden kimse dinden dönmedi. Bu arada Esed kabilesi ile savaşıyorduk; aralarında da Tuleyha b. Huveylid el-Fak'asî bulunuyordu. Hâlid b. el-Velîd, bizleri övüp şu dizeleri söyledi:

Yüce Allah, Tay kabilesine kendi diyarında en güzel mükâfatla –yiğitlerin meydanında– ödüllendirsin!

Saba rüzgârı her evi (çadırı) eğip büktüğü zaman onlar, cömertlik ve bağışın sancaktarları olurlar!

Onlar, körlük ve karanlık çağrısına icabet etmiş Kays kabilesine din uğruna vuranlardır!

Daha sonra Hâlid, Müseyleme'nin üzerine yürüdü. Biz de onunla beraber gittik. Müseyleme ve taraftarlarının işini bitirince Basra'ya doğru yöneldik. Kâzima denilen yerde büyük bir ordunun başında bulunan Hürmüz'le karşılaştık. Araplara karşı Hürmüz'den daha fazla düşmanlık yapan yoktu.

(Ravi) Ebu's-Sukeyn der ki: "O, (Hürmüz) darbı mesel olmuştur. Araplar (birinin küfrünün şiddetini ifade edeceklerse): "Sen, Hürmüz'den bile daha kâfirsin!" derler." Sonra Hâlid b. el-Velîd, Hürmüz'ün karşısına çıkıp onu düelloya davet etti. Hürmüz, daveti kabul edip düelloya çıkınca Hâlid onu öldürdü ve bir mektupla bunu Ebû Bekr'e bildirdi. Ebû Bekr, Hürmüz'ün üzerinde bulunan eşyaları ganimet olarak Hâlid'e verdi. Hürmüz'ün başlığının kıymeti yüz bin dirheme ulaştı. Sonra Taff (Kerbela) yolundan yürüyüp Hîre'ye girinceye kadar yolumuza devam ettik. İranlılar arasında bir adam, çok şerefli olup yüksek mevkilere geldiğinde tacının değeri yüz bin dirhem ederdi. Oraya girişimizde bizi ilk karşılayan -Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) buyurduğu gibi- boz bir katır üzerinde, siyah bir başörtüsüne bürünmüş Şeymâ binti Bukayle el-Ezdiyye oldu. Hemen onu tuttum ve: "Bu, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından bana hibe edilmiştir" dedim. Hâlid b. el-Velîd, benden bunu ispat etmememi istedi. Delil (şahit) getirip ispatlayınca Hâlid, Şeymâ'yı bana verdi. Şeymâ'nın kardeşi Abdülmesih (barışmak için) yanımıza gelince bana: "Kardeşimi bana sat!" dedi. Ben de: "Vallahi ben, onu bin dirhemden aşağıya satmam!" deyince bana bin dirhem verdi. Bana: "Eğer yüz bin dirhem deseydin kardeşi, Şeymâ'yı kurtarmak için sana verirdi" denilince: "Bin dirhemden daha fazla (daha büyük sayı) para bulunduğunu sanmıyordum" dedim. Başka bir hadiste iki şahidin Muhammed b. Mesleme ve Abdullah b. Ömer oldukları bildiriliyor.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım raviler bulunmaktadır. Bu hadisin benzeri Adiyy b. Hâtim'in hadisinde -Fars ve Bizanslılarla savaş bahsinde- geçmişti, ravileri de *Sahîh*'in ravileridir. Bunu da burada Dinden Dönenler bahsinde zikrettim.[1]

١٠٣٩٤ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، قَالَ : لَقِيَ الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ يَوْمَ مُسَيْلِمَةَ رَجُلا يُقَالُ لَهُ : حِمَارُ الْيَمَامَةِ ، قَالَ : " رَجُلٌ طُوَالٌ فِي يَدِهِ سَيْفٌ أَبْيَضُ " ، قَالَ : " وَكَانَ الْبَرَاءُ رَجُلا قَصِيرًا فَضَرَبَ الْبَرَاءُ رِجْلَيْهِ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 4168) rivayet etmiştir. Bkz. no. 9701.

بِالسَّيْفِ ، فَكَأَنَّمَا أَخْطَأَهُ ، فَوَقَعَ عَلَى قَفَاهُ " ، قَالَ : " فَأَخَذْتُ سَيْفَهُ ، وَأَغْمَدْتُ سَيْفِي فَمَا ضَرَبْتُ إِلا ضَرْبَةً وَاحِدَةً ، حَتَّى انْقَطَعَ فَأَلْقَيْتُهُ ، وَأَخَذْتُ سَيْفِي "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن ابن سيرين لم يدرك البراء بن مالك .ويأتي حديث الرجال بن عنقوة في إخباره بالمغيبات من حديث رافع بن خديج إن شاء الله تعالى .

10394. İbn Sîrîn anlatıyor: Berâ b. Malik, Müseylime ile savaş yapıldığı günde Himâru'l-Yemâme denilen bir adamla karşılaştı. Bu adam, uzun boylu olup elinde parlak bir kılıç bulunuyordu. Berâ ise kısa boylu bir adamdı. Berâ onun ayaklarına kılıçla vurdu, ama sanki tam isabet ettiremedi. Buna rağmen adam sırtüstü yere yığıldı. Berâ: "Onun kılıcını aldım ve kendi kılıcımı kınına soktum. Sonra ona bir darbe vurup ikiye ayırdım ve onun kılıcını atıp kendi kılıcımı aldım" dedi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ancak İbn Sîrîn, Berâ b. Mâlik'e ulaşmamıştır.**

Raccâl b. Ankave'nin hadisi, O'nun Gaipten Verdiği Haberler'de Râfi' b. Hadîc'in rivayetiyle ileride gelecektir.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ)

Yemâme Gününde Şehit Olanlar

١٠٣٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ قُتِلَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ : أُسَيْدُ بْنُ يَرْبُوعٍ " .

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ بَشِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ تَيْمِ اللَّهِ ، ثَابِتُ بْنُ خَالِدِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ خَنْسَاءَ " .

وَمِنْ بَنِي قُرَيْشٍ ، جُبَيْرُ بْنُ مَالِكٍ ، وَهُوَ ابْنُ بُحَيْنَةَ ، وَهُوَ مِنْ بَنِي نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ "

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جَحْجَبَا جَزْءُ بْنُ مَالِكِ بْنِ عَامِرِ بْنِ حُدَيْرٍ "

وَمِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ : حَكِيمُ بْنُ حَزْنِ بْنِ أَبِي وَهْبِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَائِذٍ "

ومن قريش ثم من بني عامر بن لؤي : ربيعة بن خرشة .

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1181) rivayet etmiştir.

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، رَبَاحٌ مَوْلَى بَنِي جَحْجَبَى.

وَمِنْ قُرَيْشٍ ، مِنْ بَنِي عَدِيٍّ بْنِ كَعْبٍ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ و زَيْدُ بْنُ رُقَيْشٍ حَلِيفُ بَنِي أُمَيَّةَ ".

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ ، سَعْدُ بْنُ حَارِثَةَ بْنِ لُوذَانَ بْنِ عَبْدِ وُدٍّ ".

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ ، سَعْدُ بْنُ حِبَّانَ ، حَلِيفٌ لَهُمْ مِنْ بلا.

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي جَحْجَبِيٍّ ، سَعِيدُ بْنُ رَبِيعِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ مَالِكٍ ". و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ، سَهْلُ بْنُ عَدِيٍّ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ حَلِيفٌ لَهُمْ و سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ ".

و مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ وَهُوَ أَبو دُجَانَةَ "

رواه كله الطبراني بإسناد واحد, وفيه :ابن لهيعة, وحديثه حسن وفيه ضعف ,وبقية رجاله ثقات .

10395. Urve bildiriyor: Yemâme gününde şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Useyd b. Yerbû'

Ensâr'dan; Benî'l-Hâris b. el-Hazrec'den: Beşîr b. Abdillah

Ensâr'dan; Benû Mâlik b. Teymillah'tan: Sâbit b. Hâlid b. en-Nu'mân b. Hansâ

Kureyş kabilesinden: Cübeyr b. Mâlik -ki bu (sahabi) İbn Buhayne'dir. Cübeyr, Benû Nevfel b. Abdimenâf'tandır.

Ensâr'dan; Benû Cahcebâ'dan: Cez' b. Mâlik b. Âmir b. Hudeyr

Kureyş kabilesinin Benû Mahzûm kolundan: Hakîm b. Hazn b. Ebî Vehb b. Amr b. Âiz

Kureyş kabilesinin Benû Âmir b. Lüeyy kolundan: Rabîa b. Haraşe

Ensâr'dan: Benû Cahcebâ'nın kölesi Rabâh

Kureyş kabilesinin Benû Adiyy b. Ka'b kolundan: Zeyd b. el-Hattâb ve Benû Umeyye'nin müttefiki Zeyd b. Rukayş

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Sa'd b. Hârise b. Lûzân b. Abdivüdd

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Müttefikleri Sa'd b. Hibbân

Ensâr'dan; Benû Cahcebâ'dan: Saîd b. Rabî' b. Adiyy b. Mâlik

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Benû Temîm'den olan müttefikleri Sehl b. Adiyy ve Ebû Huzeyfe b. Utbe b. Rabîa'nın kölesi Sâlim

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Simâk b. Haraşe ki, bu sahabi Ebû Dücâne'dir.

*Bunların hepsini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup senedinde şaibeli bir ravi olan İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bunun hadisi hasen sayılmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٩٦ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ مِنَ الأَنْصَارِ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ : أُسَيْدُ بْنُ يَرْبُوعٍ "

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ : أَسْعَدُ بْنُ سَلامَةَ ".

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ثَابِتُ بْنُ خَالِدِ بْنِ النُّعْمَانِ "

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ جُزْءُ بْنُ مَالِكٍ " و رَبَاحٌ ، مَوْلَى بَنِي جَحْجَبَى ".

ومن قريش ثم من بني عامر بن لؤي : ربيعة بن خرشة .

وَمِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَدِيٍّ بْنِ كَعْبٍ ، زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ.

وَمِنْ قُرَيْشٍ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ ، زَيْدُ بْنُ أُسَيْدِ بْنُ جَارِيَةَ .

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ ، سَعْدُ بْنُ حِمَارٍ ، حَلِيفٌ لَهُمْ "

وَمِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنَ الأَوْسِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، سَعِيدُ بْنُ رَبِيعِ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ مَالِكٍ

رواه كله الطبراني بإسناد واحد ورجاله رجال الصحيح .

10396. İbn Şihâb (ez-Zührî) bildiriyor: Yemâme gününde şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Useyd b. Yerbû'

Ensâr'dan; Benû Abdileşhel'den: Es'ad b. Selâme

Ensâr'dan; Benî'n-Neccâr'dan: Sâbit b. Hâlid b. en-Nu'mân

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf kolundan: Cez' b. Mâlik

Benû Cahcebâ'nın kölesi Rabâh

Kureyş kabilesinin Benû Âmir b. Lüeyy kolundan: Rabîa b. Haraşe

Kureyş kabilesinin Benû Adiyy b. Ka'b kolundan: Zeyd b. el-Hattâb

Kureyş kabilesinin Benû Zühre kolundan: Zeyd b. Useyd b. Câriye

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Müttefikleri Sa'd b. Himâr

Ensâr'dan; Evs kabilesinin Benû Amr b. Avf kolundan: Saîd b. Rabî' b. Adiyy b. Mâlik

*Bunların hepsini Taberânî bir senedle rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٣٩٧ – حَدَّثَنَا أَبو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، فِي تَسْمِيَةِ مَنِ " اسْتُشْهِدَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ مِنَ الأَنْصَارِ ، ثُمَّ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ , وَهُوَ أَبو دُجَانَةَ " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10397. İbn İshâk bildiriyor: Yemâme gününde şehit olanlar:

Ensâr'dan; Benû Sâide'den: Simâk b. Haraşe ki, bu sahabi Ebû Dücâne'dir.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٣٩٨ – وعَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ : اسْتُشْهِدَ عُمَارَةُ بْنُ حَزْمٍ يَوْمَ الْيَمَامَةِ سَنَةَ إِحْدَى عَشْرَةَ رواه الطبراني .

10398. İbn Şihâb der ki: "Umâra b. Hazm, Yemâme gününde hicri on birinci yılda şehit oldu."

*Hadisi Taberânî rivayet etmiştir.

كِتَابُ قِتَالِ أَهْلِ الْبَغْيِ

İSYANCILARA KARŞI SAVAŞ KİTABI

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْخَوَارِجِ)

Hariciler Hakkında

١٠٣٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ الشَّحَّامُ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِى بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَرَّ بِرَجُلٍ سَاجِدٍ وَهُوَ يَنْطَلِقُ إِلَى الصَّلاَةِ فَقَضَى الصَّلاَةَ وَرَجَعَ عَلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَقَامَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ " مَنْ يَقْتُلُ هَذَا . فَقَامَ رَجُلٌ فَحَسَرَ عَنْ يَدَيْهِ فَاخْتَرَطَ سَيْفَهُ وَهَزَّهُ ثُمَّ قَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ بِأَبِى أَنْتَ وَأُمِّى كَيْفَ أَقْتُلُ رَجُلاً سَاجِداً يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَقْتُلُ هَذَا ». فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ أَنَا فَحَسَرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ وَاخْتَرَطَ سَيْفَهُ وَهَزَّهُ حَتَّى أَرْعَدَتْ يَدُهُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ كَيْفَ أَقْتُلُ رَجُلاً سَاجِداً يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم وَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَتَلْتُمُوهُ لَكَانَ أَوَّلَ فِتْنَةٍ وَآخِرَهَا "

رواه أحمد والطبراني من غير بيان شاف, ورجال أحمد رجال الصحيح .

10399. Müslim b. Ebî Bekre, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaza giderken secde etmiş halde bulunan bir adamın yanından geçti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı kıldırıp döndü. Adam hâlâ secdeden kalkmamıştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu adamı kim öldürebilir?"* diye sordu. Bir adam kalkıp kollarını sıvayarak kılıcını çekip salladıktan sonra: "Anam babam sana feda olsun ya Resûlallah! Allah'a secde eden ve Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet getiren bir adamı nasıl öldüreyim?" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Bu adamı kim öldürebilir?"* diye sorunca bir adam kalkıp: "Ben öldürebilirim" dedi. Bu adam da kollarını sıvayarak kılıcını çekip sallayınca eli titremeye başladı. Böyle olunca adam: "Ya Resûlallah! Allah'a secde eden ve O'ndan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet getiren bir adamı nasıl öldüreyim?" dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, bu adama öldürseydiniz; bu ilk ve son fitne olurdu!"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmişlerdir. Ahmed'in ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**[1]

١٠٤٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ مَطَرٍ الْحَبَطِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو رُؤْبَةَ شَدَّادُ بْنُ عِمْرَانَ الْقَيْسِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِوَادِي كَذَا وَكَذَا فَإِذَا رَجُلٌ مُتَخَشِّعٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ يُصَلِّي فقال لَهُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم" اذْهَبْ إِلَيْهِ فَاقْتُلْهُ . قَالَ فَذَهَبَ إِلَيْهِ أَبُو بَكْرٍ فَلَمَّا رَآهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَرِهَ أَنْ يَقْتُلَهُ فَرَجَعَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِعُمَرَ اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ . فَذَهَبَ عُمَرُ فَرَآهُ عَلَى تِلْكَ الحَالِ الَّتِي رَآهُ أَبُو بَكْرٍ قَالَ فَكَرِهَ أَنْ يَقْتُلَهُ قَالَ فَرَجَعَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُهُ يُصَلِّي مُتَخَشِّعاً فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ. قَالَ يَا عَلِيُّ اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ . قَالَ فَذَهَبَ عَلِيٌّ فَلَمْ يَرَهُ فَرَجَعَ عَلِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَمْ يُرَهْ. قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِنَّ هَذَا وَأَصْحَابَهُ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ثُمَّ لاَ يَعُودُونَ فِيهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ فِي فُوقِهِ فَاقْتُلُوهُمْ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ"

رواه أحمد ورجاله ثقات .

10400. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Ebû Bekr, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ya Resûlallah! Falan vadiye uğradım; orada güzel görünümlü huşu içinde namaz kılan bir adam gördüm" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Git, onu öldür!"* diye emir buyurdu. (Ebû Saîd) dedi ki: Ebû Bekr, onun yanına gidip o halde görünce onu öldürmek istemedi. (Bir şey yapmadan) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndü. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ömer'e: *"Git, onu öldür!"* diye emir buyurdu. Aynı şekilde Ömer de gidip onu Ebû Bekr'in gördüğü o hal üzere görünce onu öldürmek istemedi ve (bir şey yapmadan) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp: "Ya Resûlallah! Onu huşu içinde namaz kılarken görünce öldürmek istemedim" dedi.

Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ali! Git, sen onu öldür!"* diye emir buyurdu. Ali oraya gidince onu göremedi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönüp: "Ya Resûlallah! Onu göremedim!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz bu (kaybolan kişi) ve bunun*

---

[1] Hadisi Ahmed (5/42) ve İbn Ebî Âsım *Sünne*'de (no. 938) rivayet etmiştir.

taraftarları Kur'ân'ı okuyacaklar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmeyecek. Ok (vurulan) avı delip çıktığı gibi bunlar dinden çıkarlar. Ok tekrar dönüp yerine gelinceye kadar da dine dönemeyecekler! Onları öldürünüz! Onlar yaratıkların en kötüsüdürler" buyurdu.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.[1]

١٠٤٠١ – حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ فِي حَوْضِ زَمْزَمَ وَالنَّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ مِنْ قُرَيْشٍ وَغَيْرِهِمْ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ، فَإِذَا رَجَعَ وَحَطَّ عَنْ رَاحِلَتِهِ ، عَمَدَ إِلَى مَسْجِدِ الرَّسُولِ فَجَعَلَ يُصَلِّي فِيهِ فَيُطِيلُ الصَّلاةَ ، حَتَّى جَعَلَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرَوْنَ أَنَّ لَهُ فَضْلا عَلَيْهِمْ ، فَمَرَّ يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدٌ فِي أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، هَذَا ذَاكَ الرَّجُلُ فَإِمَّا أَرْسَلَ إِلَيْهِ نَبِيُّ اللَّهِ ، وَإِمَّا جَاءَ مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقْبِلا ، قَالَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ بَيْنَ عَيْنَيْهِ سُفْعَةً مِنَ الشَّيْطَانِ " ، فَلَمَّا وَقَفَ عَلَى الْمَجْلِسِ ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَقُلْتَ فِي نَفْسِكَ حِينَ وَقَفْتَ عَلَى الْمَجْلِسِ : لَيْسَ فِي الْقَوْمِ خَيْرٌ مِنِّي ؟ " ، قَالَ : نَعَمْ ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَى نَاحِيَةً مِنَ الْمَسْجِدِ ، فَخَطَّ خَطًّا بِرِجْلِهِ ، ثُمَّ صَفَّ كَعْبَيْهِ فَقَامَ يُصَلِّي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا يَقْتُلُهُ ؟ " ، فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَقَتَلْتَ الرَّجُلَ ؟ " ، قَالَ : وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَهِبْتُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا يَقْتُلُهُ ؟ " ، قَالَ عُمَرُ : أَنَا ، وَأَخَذَ السَّيْفَ فَوَجَدَهُ قَائِمًا يُصَلِّي ، فَرَجَعَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ لِعُمَرَ : " أَقَتَلْتَ الرَّجُلَ ؟ " ، قَالَ : وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَهِبْتُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا يَقْتُلُهُ ؟ " ، قَالَ عَلِيٌّ : أَنَا ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَنْتَ لَهُ إِنْ أَدْرَكْتَهُ " ، فَذَهَبَ عَلِيٌّ فَلَمْ يَجِدْهُ ، فَرَجَعَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " أَقَتَلْتَ الرَّجُلَ ؟ " ، قَالَ : لَمْ أَدْرِ أَيْنَ سَلَكَ مِنَ الأَرْضِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذَا أَوَّلُ قَرْنٍ خَرَجَ مِنْ أُمَّتِي ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لَوْ قَتَلْتَهُ أَوْ قَتَلَهُ مَا اخْتَلَفَ فِي أُمَّتِي اثْنَانِ ، إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ تَفَرَّقُوا عَلَى وَاحِدٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، وَإِنَّ هَذِهِ الأُمَّةَ يَعْنِي أُمَّتَهُ سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلا فِرْقَةً وَاحِدَةً " ، فَقُلْنَا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، مَنْ تِلْكَ الْفِرْقَةُ ؟ ، قَالَ : "

[1] Hadisi Ahmed (3/15) rivayet etmiştir.

الْجَمَاعَةُ " ، قَالَ يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ : فَقُلْتُ لأَنَسٍ : يَا أَبَا حَمْزَةَ ، وَأَيْنَ الْجَمَاعَةُ ؟ ، قَالَ : مَعَ أُمَرَائِكُمْ ، مَعَ أُمَرَائِكُمْ

رواه أبو يعلى , ويزيد الرقاشي, ضعفه الجمهور, وفيه توثيق لين, وبقية رجاله رجال الصحيح .

وقد صح قبله حديث أبي بكرة وأبي سعيد .

10401. Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devrinde Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) beraber savaşan bir adam vardı. Savaştan dönüp bineğinden inince Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ine gidip namaz kılmaya başlar ve namazını uzatırdı. Bundan dolayı Hz. Peygamber'in ashâbından bir kısmı bu adamın kendilerinden daha faziletli olduğunu düşünmeye başladılar.

Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ashâbı arasında oturmuşken yanlarından geçti. Ashâbından biri: "Ya Resûlallah! İşte bu, o adamdır!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu çağırdı (ya da kendiliğinden yanlarına geldi). Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanlarına geldiğini görünce: *"Canım elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, bu adamın iki gözü arasında şeytanın tesiriyle bir karalık vardır!"* buyurdu. Adam, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) meclisine gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Meclisimin karşısında durduğun zaman içinden: «Bu mecliste benden daha hayırlı kimse yoktur!» dedin mi?"* diye sordu. Adam: "Evet" dedikten sonra Mescid'in bir tarafına gidip ayağıyla bir çizgi çizdi ve ayaklarını o çizgi hizasına koyup namaz kılmaya başladı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kalkıp bu adamı öldürebilir?"* buyurdu. Ebû Bekr kalktı. (Ebû Bekr dönünce) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı öldürdün mü?"* diye sordu. Ebû Bekr: "Onu namaz kılar halde buldum! Onu öldürmekten çekindim!" dedi. Hz. Peygamber tekrar: *"Hanginiz kalkıp bu adamı öldürebilir?"* diye sordu. Ömer: "Ben" dedi ve kılıcını alıp gitti. Ama aynı şekilde adamı namaz kılar halde bulunca geri döndü. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ömer'e: *"Adamı öldürdün mü?"* diye sordu. Ömer de: "Onu namaz kılar halde buldum! Onu öldürmekten korktum!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Hanginiz kalkıp bu adamı öldürebilir?"* diye sordu. Ali: "Ben" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona yetişirsen, sen onu öldürebilirsin!"* buyurdu. Nihayet Ali gitti; fakat adamı bulamadı. Geri dönünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı öldürdün mü?"* diye sordu. Ali: "Yeryüzünde ne tarafa gittiğini bilemedim!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz bu şahıs, ümmetim arasında çıkacak ilk fitnedir!"* buyurdu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) devamla: *"Onu öldürseydin veya (biri)*

öldürseydi iki kişi arasında anlaşmazlık çıkmazdı. Şüphe yok ki, İsrail oğulları yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise yetmiş iki fırkaya ayrılacaktır; (kurtuluşa eren) bir fırka dışında kalan bütün fırkalar cehenneme gidecektir!" buyurdu. Biz: "Ya Resûlallah! Kurtuluşa eren fırka kimlerdir?" diye sorduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cemaattir"* buyurdu.

Yezîd er-Rakkâşî dedi ki: Enes'e: "Cemaat nerededir?" diye sorunca: "Valilerinizin yanında! Valilerinizin yanında!" dedi.

***Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ancak Yezîd er-Rakkâşî'yi çoğunluk zayıf saymış olmakla birlikte bu ravide hafif bir güvenirlik mevcuttur. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Bundan önce Ebû Bekre ve Ebû Saîd'in hadisi sahih sayılmıştır.[1]**

١٠٤٠٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، أَخْبَرَنِي هُودُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يُعْجِبُنَا تَعَبُّدُهُ وَاجْتِهَادُهُ ، فَذَكَرْنَاهُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاسْمِهِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ ، وَوَصَفْنَاهُ بِصِفَتِهِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ ، فَبَيْنَمَا نَحْنُ نَذْكُرُهُ إِذْ طَلَعَ الرَّجُلُ ، قُلْنَا : هَا هُوَ ذَا ، قَالَ : " إِنَّكُمْ لَتُخْبِرُونِي عَنْ رَجُلٍ ، إِنَّ عَلَى وَجْهِهِ سَفْعَةً مِنَ الشَّيْطَانِ " ، فَأَقْبَلَ حَتَّى وَقَفَ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُسَلِّمْ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْشَدْتُكَ بِاللَّهِ ، هَلْ قُلْتَ حِينَ وَقَفْتَ عَلَى الْمَجْلِسِ : مَا فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ أَفْضَلُ مِنِّي أَوْ أَخْيَرُ مِنِّي " ؟ ! ، قَالَ : اللَّهُمَّ نَعَمْ ، ثُمَّ دَخَلَ يُصَلِّي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ يَقْتُلُ الرَّجُلَ ؟ " فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : أَنَا ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَوَجَدَهُ قَائِمًا يُصَلِّي ، فَقَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ أَقْتُلُ رَجُلا يُصَلِّي ، وَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ ؟ " فَخَرَجَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا فَعَلْتَ ؟ " ، قَالَ : كَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ وَهُوَ يُصَلِّي ، وَقَدْ " نَهَيْتَ عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ " ، قَالَ عُمَرُ : أَنَا ، فَدَخَلَ فَوَجَدَهُ وَاضِعًا وَجْهَهُ ، فَقَالَ عُمَرُ : أَبُو بَكْرٍ أَفْضَلُ مِنِّي ، فَخَرَجَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَهْ ؟ " ، قَالَ : وَجَدْتُهُ وَاضِعًا وَجْهَهُ ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ ، فَقَالَ : " مَنْ يَقْتُلُ الرَّجُلَ ؟ " ، فَقَالَ عَلِيٌّ : أَنَا ، قَالَ : " أَنْتَ إِنْ أَدْرَكْتَهُ " ، قَالَ : فَدَخَلَ عَلِيٌّ فَوَجَدَهُ قَدْ خَرَجَ ، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَهْ ؟ " ، قَالَ : وَجَدْتُهُ قَدْ خَرَجَ ، قَالَ : " لَوْ قُتِلَ مَا اخْتَلَفَ فِي أُمَّتِي رَجُلانِ ، كَانَ أَوَّلَهُمْ وَآخِرَهُمْ " ، قَالَ مُوسَى : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ ، يَقُولُ : هُوَ الَّذِي قَتَلَهُ عَلِيٌّ ذَا الثُّدَيَّةِ رواه أبو يعلى، وفيه :موسى بن عبيدة ،وهو متروك .

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 90) rivayet etmiştir.

ورواه البزار باختصار ورجاله وثقوا على ضعف في بعضهم . وله طريق أطول من هذه في الفتن .

10402. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devrinde ibadeti ve (ibadetteki) ictihadı (çalışkanlık ve hassaslığı) hoşumuza giden bir adam vardı. Onu -adıyla- Hz. Peygamber'e zikrettik; Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu tanımadı. Vasıflarını anlattık; Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yine onu tanımadı. Onu anlatırken adam çıkageldi: "İşte şu adam!" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz, bana şeytanın tesiriyle yüzünde karalık bulunan birini haber veriyorsunuz!"* buyurdu. Adam gelip başlarında durdu ve selam vermedi. Hz. Peygamber ona: *"Allah için sana soruyorum: Meclisimin karşısında durduğun zaman içinden: «Bu mecliste benden daha faziletli ve daha hayırlı kimse yoktur!» dedin mi?"* diye sordu. Adam: "Evet" dedikten sonra geçip namaz kılmaya başladı.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu adamı kim öldürebilir?"* buyurdu. Ebû Bekr: "Ben öldürürüm!" dedi. Adamın yanına girince namaz kılmakta olduğunu gördü. Ebû Bekr: "Sübhanallah! Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılanları öldürmeyi yasakladığı halde namaz kılan bir adamı nasıl öldürürüm!" deyip çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne yaptın?"* diye sorunca: "Siz namaz kılanları öldürmeyi yasakladığınız halde namaz kılarken onu öldürmeyi uygun bulmadım!" dedi. Ömer: "Ben öldürürüm!" dedi. Adamın yanına girip yüzünü secdeye kapadığını görünce: "Ebû Bekr benden daha faziletlidir!" deyip çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne yaptın?"* diye sorunca: "Adamın secdeye kapandığını görünce onu öldürmeyi uygun bulmadım!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: *"Bu adamı kim öldürebilir?"* buyurdu. Ali: "Ben öldürürüm!" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona yetişirsen öldürürsün!"* buyurdu. Nitekim Ali girince adam çıkıp gitmişti. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına dönünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne yaptın?"* diye sordu. Ali: "Çıkıp gitmiş!" dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu adam öldürülseydi ümmetimden iki kişi arasında anlaşmazlık oluşmazdı; bu adam, (ihtilaf çıkaracak olanların) başı ve sonu olurdu"* buyurdu.

(Ravi) Mûsâ ekledi: Muhammed b. Ka'b'ın: "Bu adam, Hz. Ali'nin öldürdüğü Zu's-Sudeyye adlı kişidir!" dediğini işittim.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde Mûsâ b. Ubeyde bulunmaktadır ki, bu ravi metrûktur.

Hadisi Bezzâr da kısa metniyle rivayet etmiş olup ravilerinin bir kısmı zayıf oldukları halde güvenilir sayılmışlardır. Fitneler bölümünde bundan daha uzun bir tariki (senedi) vardır.[1]

١٠٤٠٣ – حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : مَرَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ ، فَقَالُوا فِيهِ وَأَثْنَوْا عَلَيْهِ . فَقَالَ : " مَنْ يَقْتُلُهُ ؟ " . قَالَ أَبُو بَكْرٍ : أَنَا ، فَانْطَلَقَ فَوَجَدَهُ قَدْ خَطَّ عَلَى نَفْسِهِ خِطَّةً فَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِيهَا ، فَلَمَّا رَآهُ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ رَجَعَ وَلَمْ يَقْتُلْهُ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ يَقْتُلُهُ ؟ " . فَقَالَ عُمَرُ : أَنَا ، فَذَهَبَ فَرَآهُ يُصَلِّي فِي خِطَّةٍ قَائِمًا يُصَلِّي فَرَجَعَ وَلَمْ يَقْتُلْهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَهُ ، أَوْ مَنْ يَقْتُلُهُ ؟ " . فَقَالَ عَلِيٌّ : أَنَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتَ وَلَا أَرَاكَ تُدْرِكُهُ " . فَانْطَلَقَ فَوَجَدَهُ قَدْ ذَهَبَ

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10403. Câbir anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından bir adam geçti. Sahabe onun hakkında iyi şeyler söyleyip övdüler. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu kim öldürebilir?"* buyurdu. Ebû Bekr: "Ben öldürürüm!" deyip gitti. Adamın yanına varınca; çizmiş olduğu bir daire içinde namaz kıldığını gördü. Adamı o hal üzere görünce öldürmeden geri döndü. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu kim öldürebilir?"* buyurdu. Ömer: "Ben öldürürüm!" deyip gitti. Aynı şekilde adamı bir daire içinde namaz kıldığı halde gördü ve onu öldürmeden geri döndü. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim onun hakkından gelir? (veya kim onu öldürebilir?)"* buyurdu. Ali: "Ben öldürürüm!" dedi. Hz. Peygamber: *"Evet, sen onun hakkından gelirsin! Ama ona yetişeceğini zannetmiyorum!"* buyurdu. Nitekim Ali bulunduğu yere vardığında adam gitmişti.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٤٠٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَعَفَّانُ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ عَفَّانُ أَنْبَأَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ بِلَالِ بْنِ بُقْطُرٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِدَنَانِيرَ فَجَعَلَ يَقْبِضُ قَبْضَةً قَبْضَةً ثُمَّ يَنْظُرُ عَنْ يَمِينِهِ كَأَنَّهُ يُؤَامِرُ أَحَدًا ثُمَّ يُعْطِي وَرَجُلٌ أَسْوَدُ مَطْمُومٌ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ أَبْيَضَانِ بَيْنَ عَيْنَيْهِ أَثَرُ السُّجُودِ فَقَالَ مَا عَدَلْتَ فِي الْقِسْمَةِ. فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 2215-3668) uzun bir şekilde ve Bezzâr (no. 1851) rivayet etmiş olup senedinde hafızası zayıf olan kadı Şerîk bulunmaktadır.

[2] Hadisi Ebû Ya'la (no. 2215) rivayet etmiştir.

صلى الله عليه وسلم وَقَالَ " مَنْ يَعْدِلُ عَلَيْكُمْ بَعْدِى . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ نَقْتُلُهُ فَقَالَ لاَ . ثُمَّ قَالَ لأَصْحَابِهِ هَذَا وَأَصْحَابُهُ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لاَ يَتَعَلَّقُونَ مِنَ الإِسْلاَمِ بِشَىْءٍ " رواه أحمد والبزار باختصار, والطبراني, وفيه :عطاء بن السائب, وقد اختلط .

10404. Ebû Bekre bildiriyor: Hz. Peygamber'e dinarlar (altın paralar) getirildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dinarları avuç avuç almaya, sonra sağına bakmaya başladı. Sanki birisiyle istişare ediyor, sonra (avucuna aldığı dinarları) dağıtıyordu. Bu arada saçlarını kesmiş (kazıtmış), üzerinde (altlı üstlü) iki beyaz elbise ve yüzünde secde eseri bulunan siyahi bir adam: "Bu taksimde (paylaştırma işinde) adaletli davranmadın!" dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hiddetlendi ve: *"Benden sonra size kim adaletli davranır? (Kim benden daha adaletli davranabilir?)"* buyurdu. (Sahabe): "Ya Resûlallah! Onu öldürelim mi?" diye sorunca: *"Hayır! (onu öldürmeyin!)"* buyurdu. Sonra ashâbına: *"Bu ve arkadaşları, okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkarlar! İslam'ın hiçbir şeyine yapışmazlar (üzerlerinde dinden hiçbir eser kalmaz)"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed, Bezzâr ve kısa metinle Tabarânî rivayet etmiş olup senedinde âhir ömründe ezberi karışmış olan Atâ b. es-Sâib bulunmaktadır.[1]**

١٠٤٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِى أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ عَنْ مِقْسَمٍ أَبِى الْقَاسِمِ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ قَالَ خَرَجْتُ أَنَا وَتَلِيدُ بْنُ كِلاَبٍ اللَّيْثِيُّ حَتَّى أَتَيْنَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِى وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ مُعَلِّقاً نَعْلَيْهِ بِيَدِهِ فَقُلْنَا لَهُ هَلْ حَضَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ يُكَلِّمُهُ التَّمِيمِىُّ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ نَعَمْ أَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْ بَنِى تَمِيمٍ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخُوَيْصِرَةِ فَوَقَفَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يُعْطِى النَّاسَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ قَدْ رَأَيْتَ مَا صَنَعْتَ فِى هَذَا الْيَوْمِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " أَجَلْ فَكَيْفَ رَأَيْتَ . قَالَ لَمْ أَرَكَ عَدَلْتَ. قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثُمَّ قَالَ وَيْحَكَ إِنْ لَمْ يَكُنِ الْعَدْلُ عِنْدِى فَعِنْدَ مَنْ يَكُونُ . فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ نَقْتُلُهُ قَالَ لاَ دَعُوهُ فَإِنَّهُ سَيَكُونُ لَهُ شِيعَةٌ يَتَعَمَّقُونَ فِى الدِّينِ حَتَّى يَخْرُجُوا مِنْهُ كَمَا يَخْرُجُ

---

[1] Hadisi Ahmed (3/42), Bezzâr (no. 1852) ve İbn Ebî Âsım *Sünne*'de (no. 927) rivayet etmiştir. Atâ'dan rivayet eden Hammâd b. Ebî Seleme'nin ezberi bozulmadan önce ondan hadis duymuştur. Ayrıca senedinde bulunan Bilâl b. Buktur meçhul bir ravi olup İbn Hibbân onu güvenilir saymıştır.

السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَنْظُرُ فِي النَّصْلِ فَلاَ يُوجَدُ شَيْءٌ ثُمَّ فِي الْقِدْحِ فَلاَ يُوجَدُ شَيْءٌ ثُمَّ فِي الْفُوقِ فَلاَ يُوجَدُ شَيْءٌ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ " رواه أحمد والطبراني باختصار، ورجال أحمد ثقات .

10405. Abdullah b. el-Hâris b. Nevfel'in kölesi Mıksem Ebu'l-Kâsım anlatıyor: Telîd b. Kilâb el-Leysî ile beraber çıkıp ayakkabısını elinde tutup Kâbe'nin etrafında tavaf eden Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın yanına geldik. Ona: "Temîmî (Temîm kabilesine mensup adam) Huneyn günü Hz. Peygamber'le konuştuğu zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunuyor muydun?" diye sorduk. Abdullah şu karşılığı verdi:

Evet, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara ganimeti dağıtırken Benû Temîm'den Ebu'l-Huvaysira adında bir adam gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) başında durarak: "Ey Muhammed! Bugün ne yaptığını gördüm" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Evet, ne gördün?"* diye sorunca: "Adaletli davranmadığını gördüm!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hiddetlenip: *"Yazıklar olsun sana adalet benim yanımda bulunmazsa kimin yanında bulunur? (Ben adaletli değilsem kim adaletli olabilir?)"* buyurdu. Bunun üzerine Ömer b. el-Hattâb: "Ya Resûlallah! Onu öldürelim mi?" deyince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, onu bırakın! Onun bir taraftar grubu olacak ve bunlar okun (vurulan) avı delip çıktığı gibi dinden çıkıncaya kadar dinde aşırıya gidecekler! Ok (vurulan) avdan çıkınca okun ucuna bakılacak bir şey bulunmayacak; sonra ok çubuğuna bakılacak bir şey bulunmayacak; sonra okun arka kısmına bakılacak bir şey bulunmayacak. Ok, fışkı ve kanın içinden geçip hızlı bir şekilde ayrılmış olacaktır! (Yani onlarda da bu ok misali dinden eser kalmaz)"* buyurdu.

*Hadisi Ahmed ve kısa metinle Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٠٤٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ قَالَ لَمَّا جَاءَتْنَا بَيْعَةُ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ قَدِمْتُ الشَّامَ فَأُخْبِرْتُ بِمَقَامٍ يَقُومُهُ نَوْفٌ فَجِئْتُهُ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَاشْتَدَّ النَّاسُ عَلَيْهِ خَمِيصَةٌ فَإِذَا هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي فَلَمَّا رَآهُ نَوْفٌ أَمْسَكَ عَنِ الْحَدِيثِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ "إِنَّهَا سَتَكُونُ هِجْرَةٌ بَعْدَ هِجْرَةٍ يَنْحَازُ النَّاسُ إِلَى مُهَاجَرِ إِبْرَاهِيمَ لاَ يَبْقَى فِي الأَرْضِ إِلاَّ شِرَارُ أَهْلِهَا تَلْفِظُهُمْ أَرَضُوهُمْ تَقْذَرُهُمْ نَفْسُ اللَّهِ تَحْشُرُهُمُ النَّارُ مَعَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ تَبِيتُ مَعَهُمْ إِذَا بَاتُوا وَتَقِيلُ مَعَهُمْ إِذَا قَالُوا وَتَأْكُلُ مَنْ تَخَلَّفَ ". قَالَ وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ سَيَخْرُجُ أُنَاسٌ مِنْ أُمَّتِي مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ كُلَّمَا خَرَجَ

مِنْهُمْ قَرْنٌ قُطِعَ كُلَّمَا خَرَجَ مِنْهُمْ قَرْنٌ قُطِعَ حَتَّى عَدَّهَا زِيَادَةً عَلَى عَشْرِ مَرَّاتٍ كُلَّمَا خَرَجَ مِنْهُمْ قَرْنٌ قُطِعَ حَتَّى يَخْرُجَ الدَّجَّالُ فِي بَقِيَّتِهِمْ "

رواه أحمد في حديث طويل , وشهر : ثقة وفيه كلام لا يضر ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

10406. Şehr b. Havşeb bildiriyor: Yezîd b. Muâviye'ye biat edildiği zaman Şam'a geldim. Nevf'in kaldığı yer bana haber verildi. Yanına vardığımda üzerinde kenarları süslü bir elbise bulunan bir adam geldi. İnsanlar onun etrafında toplandı. Meğer gelen kişi Abdullah b. Amr b. el-Âs'mış. Nevf onu görünce konuşmasını kesip sustu. Abdullah dedi ki:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Şüphesiz hicretten sonra hicret olacaktır. İnsanlar Hz. İbrâhîm'in hicret ettiği yere sığınacaklardır. (O zaman) yeryüzünde halkın şerlilerinden başka kimse kalmayacaktır! Yurtları onları kabul etmez hale gelecektir (kovacaktır)! Yüce Allah onları alçaltacaktır! Ateş onları maymun ve domuzlarla beraber haşredecektir. Ateş, yattıkları zaman onlarla beraber yatacaktır! Rahatlamak üzere öğle uykusuna çekildikleri zaman onları bekleyecek ve arkada kalanları yer bitirecek."*

(Yine) Abdullah dedi ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Doğu tarafından ümmetimden insanlar çıkacak! Kur'ân'ı okurlar; Kur'ân boğazlarını geçmez! Onlardan ne zaman bir nesil (ortaya) çıkarsa helâk olur! Onlardan ne zaman bir nesil (ortaya) çıkarsa helâk olur!* -Bu cümleyi on defadan fazla tekrarladı.- *Deccâl, geri kalanları arasında çıkıncaya kadar onlardan ne zaman bir nesil (ortaya) çıkarsa helâk olur!"*

***Hadisi Ahmed uzun bir hadiste rivayet etmiş olup senedinde Şehr bulunmaktadır ki, bu ravi güvenilir olup hakkında zarar vermeyen şeyler konuşulmuştur. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.**[1]

١٠٤٠٧ - وعَنْ عُقْبَةَ بْنِ وَسَّاجٍ قَالَ : كَانَ صَاحِبٌ لِي يُحَدِّثُنِي عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو فِي شَأْنِ الخَوَارِجِ فَحَجَجْتُ فَلَقِيتُ عَبْدُ اللهِ بْنِ عُمَرٍو فَقُلْتُ : إِنَّكَ بَقِيَّةُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ جَعَلَ اللهُ عِنْدَكَ عِلْماً إِنْ نَاساً يَطْعَنُونَ عَلَى أُمَرَائِهِم وَيَشْهَدُونَ عَلَيْهِم بِالضَّلاَلَةِ قَالَ : عَلَى أُولَئِكَ لَعْنَةُ اللهِ وَالمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِين . أُتِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسِقَايَةٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَجَعَلَ يَقْسِمُهَا بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ البَادِيَةِ فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ لَئِن كَانَ اللهُ أَمَرَكَ بِالعَدْلِ فَلَمْ تَعْدِل فَقَالَ : " وَيْلَكَ فَمَنْ يَعْدِلُ عَلَيْكُم بَعْدِي ؟ "

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 6871) bir kısmını da (no. 6952) rivayet etmiştir. Bkz. *Tehzîbu'l-Âsâr –Müsned Ali–* s. 125. Nevf ise: el-Bikâlî'dir.

. فَلَمَّا أَدْبَرَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ فِي أُمَّتِي أَشْبَاهُ هَذَا يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ فَإِنْ خَرَجُوا فَاقْتُلُوهُمْ ثُمَّ إِنْ خَرَجُوا فَاقْتُلُوهُمْ " قَالَ ذَلِكَ ثَلَاثًا

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

10407. Ukbe b. Vessâc anlatıyor: Hariciler hakkında bana Abdullah b. Amr'dan hadis nakleden bir dostum vardı. Hacca gidip Abdullah b. Amr'la görüştüm. Ona: "Sen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının hayatta kalanlarındansın! Yüce Allah sana ilim de vermiştir! Valilerine dil uzatıp onların sapık olduklarını söyleyen insanlar var! (Bunlar hakkında ne dersin?)" dedim.

Abdullah şu karşılığı verdi: "Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onların üzerine olsun! Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) (ganimet olarak) altın veya gümüşten bir su kabı getirildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu ashâbı arasında dağıtmaya başlayınca bedevi bir adam kalkıp: "Ey Muhammed! Allah sana adaletli davranmayı emretmişse; sen adaletli davranmadın" dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun sana! Benden sonra size karşı kim adaletli davranabilir? (Benden daha adaletli davranan birini bulabilir misiniz?)"* buyurdu.

Adam dönüp gidince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimde buna benzer insanlar vardır (ortaya çıkacaktır)! Kur'ân okurlar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmez! Ortaya çıkarlarsa onları öldürünüz! Tekrar ortaya çıkarlarsa tekrar onları öldürünüz!"* buyurdu ve bunu üç defa tekrarladı.

***Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]**

١٠٤٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا الأَزْرَقُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ شَرِيكِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ كُنْتُ أَتَمَنَّى أَنْ أَلْقَى رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يُحَدِّثُنِي عَنِ الْخَوَارِجِ فَلَقِيتُ أَبَا بَرْزَةَ فِي يَوْمِ عَرَفَةَ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقُلْتُ يَا أَبَا بَرْزَةَ حَدِّثْنَا بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُهُ فِي الْخَوَارِجِ. فَقَالَ أُحَدِّثُكَ بِمَا سَمِعَتْ أُذُنَايَ وَرَأَتْ عَيْنَايَ أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِدَنَانِيرَ فَكَانَ يَقْسِمُهَا وَعِنْدَهُ رَجُلٌ أَسْوَدُ مَطْمُومُ الشَّعْرِ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ أَبْيَضَانِ بَيْنَ عَيْنَيْهِ أَثَرُ السُّجُودِ فَتَعَرَّضَ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَتَاهُ مِنْ قِبَلِ وَجْهِهِ فَلَمْ يُعْطِهِ شَيْئاً فَأَتَاهُ مِنْ قِبَلِ يَمِينِهِ فَلَمْ يُعْطِهِ شَيْئاً فَأَتَاهُ مِنْ قِبَلِ شِمَالِهِ فَلَمْ

[1] Hadisi Bezzâr (no. 1850) rivayet etmiştir.

يُعْطِهِ شَيْئاً ثُمَّ أَتَاهُ مِنْ خَلْفِهِ فَلَمْ يُعْطِهِ شَيْئاً فَقَالَ وَاللَّهِ يَا مُحَمَّدُ مَا عَدَلْتَ مُنْذُ الْيَوْمِ فِي الْقِسْمَةِ. فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم غَضَباً شَدِيدًا ثُمَّ قَالَ " وَاللَّهِ لاَ تَجِدُونَ بَعْدِي أَحَداً أَعْدَلَ عَلَيْكُمْ مِنِّي . قَالَهَا ثَلاَثاً ثُمَّ قَالَ يَخْرُجُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ رِجَالٌ كَأَنَّ هَذَا مِنْهُمْ هَدْيُهُمْ هَكَذَا يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لاَ يَرْجِعُونَ إِلَيْهِ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى صَدْرِهِ سِيمَاهُمُ التَّحْلِيقُ لاَ يَزَالُونَ يَخْرُجُونَ حَتَّى يَخْرُجَ آخِرُهُمْ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ قَالَهَا ثَلاَثاً شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ " . قَالَهَا ثَلاَثاً وَقَدْ قَالَ حَمَّادٌ لاَ يَرْجِعُونَ فِيهِ " .

10408. Şerîk b. Şihâb bildiriyor: Bana Hariciler hakkında bilgi verecek Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından biriyle karşılaşmayı temenni ediyordum. Arefe günü arkadaşlarıyla beraber bulunan Ebû Berze ile karşılaştım. Kendisine: "Ey Ebû Berze! Bize Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Hariciler hakkında söylediği bir hadisi anlat" dedim. Ebû Berze: "Sana kulaklarımın işittiği ve gözlerimin gördüğü bir şeyi anlatayım. Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) dinarlar (altın para) getirildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o dinarları dağıtıyordu. Yanında da saçlarını kazıtmış, üzerinde iki beyaz elbise ve yüzünde secde eseri bulunan siyahi bir adam vardı. Adam, Hz. Peygamber'in karşısına geçti; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine bir şey vermedi, sağına geçti bir şey vermedi, soluna geçti yine bir şey vermedi, arka tarafından yanına yaklaştı, yine bir şey vermedi. Bunun üzerine adam: "Ey Muhammed! Vallahi bugün dağıtma işinde adaletli davranmadın!" dedi. Böyle söyleyince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) çok hiddetlenip: *"Vallahi size karşı benden daha adaletli davranacak birini bulamazsınız!"* Bu sözü üç defa tekrarladıktan sonra: *"Doğu tarafından insanlar çıkacak; sanki bu adam onlardandır. Görüşleri bunun gibidir. Kur'ân okurlar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmez! Okun (vurulan avı delip geçtiği ve) avdan çıktığı gibi dinden çıkarlar! Bir daha dine geri dönmezler!"* buyurdu ve elini göğsüne koyup: *"Alametleri saçlarını kesmeleridir (kazıtmalarıdır). Son fırkaları çıkıncaya kadar ardı ardına çıkmaya devam ederler. Onları görürseniz öldürün!* -Bunu üç defa tekrarladı.- *Onlar yaratıkların en şerlileridir!"* buyurdu. Hammâd: *"Dine geri dönemezler!"* ibaresini ekledi.[1]

١٠٤٠٩ - وفي رواية : " لاَ يَزَالُونَ يَخْرُجُونَ حَتَّى يَخْرُجَ آخِرُهُمْ مَعَ الدَّجَّالِ "

رواه أحمد, والأزرق بن قيس: وثقه ابن حبان, وبقية رجاله رجال الصحيح .

[1] Hadisi Ahmed (4/424-425) rivayet etmiştir.

10409. Başka bir rivayette: *"Son fırkaları Deccâl'le birlikte çıkıncaya kadar ardı ardına çıkmaya devam edecekler."*

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde bulunan Ezrak b. Kays'ı İbn Hibbân güvenilir saymıştır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ذُكِرَ لِى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ " إِنَّ فِيكُمْ قَوْماً يَعْبُدُونَ وَيَدْأَبُونَ حَتَّى يُعْجَبَ بِهِمُ النَّاسُ وَتُعْجِبَهُمْ نُفُوسُهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ "

رواه أحمد ورواه أبو يعلى, عن أنس أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال, ورجالهما رجال الصحيح .

10410. Enes bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğu bana bildirildi -yani hadisi Hz. Peygamber'den bizzat duymadım-: *"İçinizde öyle ibadet edip çalışan kişiler olacak ki, insanlar onların bu hallerini çok beğenecek; onlar da kendilerini beğenecekler! Okun (vurulan avı delip) avdan çıktığı gibi dinden çıkacaklar!"*

*Hadisi Ahmed ve "Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur" ibaresiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٤١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا أَبُو جَنَابٍ يَحْيَى بْنُ أَبِى حَيَّةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " يَخْرُجُ مِنْ أُمَّتِى قَوْمٌ يُسِيئُونَ الأَعْمَالَ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ قَالَ يَزِيدُ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ قَالَ يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ عَمَلَهُ مَعَ عَمَلِهِمْ يَقْتُلُونَ أَهْلَ الإِسْلاَمِ فَإِذَا خَرَجُوا فَاقْتُلُوهُمْ ثُمَّ إِذَا خَرَجُوا فَاقْتُلُوهُمْ ثُمَّ إِذَا خَرَجُوا فَاقْتُلُوهُمْ فَطُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ وَطُوبَى لِمَنْ قَتَلُوهُ كُلَّمَا طَلَعَ مِنْهُمْ قَرْنٌ قَطَعَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ". فَرَدَّدَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عِشْرِينَ مَرَّةً أَوْ أَكْثَرَ وَأَنَا أَسْمَعُ.

رواه أحمد, وفيه :أبو جناب, وهو مدلس .

10411. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimden, (salih) amelleri kötüleştirecek insanlar çıkacaktır. Bunlar Kur'ân okurlar; Kur'ân boğazlarını geçmez! Sizden biriniz, onlardan birinin ameline nazaran, yaptığını az görür! Onlar Müslümanları öldürecekler. Ortaya çıktıkları zaman onları öldürün! Tekrar ortaya çıktıkları zaman yine onları öldürün! Tekrar ortaya çıktıkları zaman yine onları öldürün! Onları öldüren kişiye müjdeler olsun! Onların öldürdüğü kişi ye de müjdeler olsun! Onlardan ne zaman bir nesil ortaya çıkarsa Yüce Allah onları helâk edecektir!"* buyurdu. Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem)

[1] Hadisi Ahmed (3/183-189) ve Ebû Ya'lâ (no. 4066) rivayet etmiştir.

bundan başka bir şey buyurduğunu bilmiyorum. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözü, yirmi defa veya daha fazla tekrarladığını işittim.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde *müdellis* olan Ebû Cenâb bulunmaktadır.

١٠٤١٢ – حدثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ ، حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ عَمْرٍو ، أَنَّهُ سَمِعَ مِشْرَحَ بْنَ هَاعَانَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَيَخْرُجُ أَقْوَامٌ مِنْ أُمَّتِي يَشْرَبُونَ الْقُرْآنَ كَشُرْبِهِمُ اللَّبَنَ

رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10412. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden, sütü içer gibi Kur'ân'ı içecek insanlar çıkacaktır"* buyurmuştur.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.[1]

١٠٤١٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا مِشْرَحٌ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " أَكْثَرُ مُنَافِقِى أُمَّتِى قُرَّاؤُهَا"

رواه أحمد والطبراني وأحد أسانيد أحمد ثقات أثبات .

10413. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin münafıklarının çoğu kurrâlarıdır. (Kur'ân okuyanlarındandır)"*

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in senedlerinden birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.[2]

١٠٤١٤ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِى ابْنَ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ الْمَعَافِرِىُّ حَدَّثَنَا شَرَاحِيلُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هُدَيَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم" أَكْثَرُ مُنَافِقِى أُمَّتِى قُرَّاؤُهَا"

رواه أحمد والطبراني ورجاله ثقات, وكذلك رجال أحد إسنادي أحمد ثقات

---

1 Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/297-298) rivayet etmiştir. Bkz. Elbânî, *es-Sahîha* (no. 1886)

2 Hadisi Ahmed (4/151-154-155) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/305) rivayet etmiştir.

10414. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin münafıklarının çoğu kurrâlarıdır. (Kur'ân okuyanlarındandır)"*

*Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir. Aynı zamanda Ahmed'in senedlerinden birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.[1]

١٠٤١٥ – حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الصَّدَفِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَوْهَبٍ عَنْ عِصْمَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " أَكْثَرُ مُنَافِقِي أُمَّتِي قُرَّاؤُهَا " رواه الطبراني, وفيه: الفضل بن المختار, وهو ضعيف .

10415. İsme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin münafıklarının çoğu kurrâlarıdır. (Kur'ân okuyanlarındandır)"* buyurmuştur.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Fadl b. el-Muhtâr bulunmaktadır.[2]

١٠٤١٦ – وعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّهُ كَائِنٌ فِيكُمْ قَوْمٌ يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ كُلَّما طَلَعَ مِنْهُمْ قَرْنٌ قُطِعَ حَتَّى ذَكَرَ عِشْرِيْنَ مَرَّةً وَزِيَادَةً : " حَتَّى يَكُونَ آخِرُهُمْ يَخْرُجُ مَعَ الدَّجَّالِ "

رواه الطبراني, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو مدلس .

10416. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Aranızda öyle bir kavim meydana gelecek ki, bunlar Kur'ân okurlar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmez! Onlardan ne zaman bir nesil ortaya çıkarsa (Yüce Allah tarafından) helâk edilirler!"* Bunu yirmi veya daha fazla tekrarlayıp: *"Son fırkaları Deccâl'le birlikte çıkıncaya kadar ardı ardına çıkmaya devam ederler"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde müdellis olan Leys b. Ebî Süleym bulunmaktadır.[3]

---

[1] Hadisi Ahmed (2/175) ve Taberânî (no. 6637) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/179) rivayet etmiştir. Aynı zamanda senedinde yalancı olan Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdîn bulunmaktadır.

[3] Leys b. Ebî Süleym, sonradan ezberi karıştığından dolayı zayıf sayılmış olup tedlisle itham edilmemiştir.

١٠٤١٧ - وَعَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "يَخْرُجُ نَاسٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ لا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ ، كُلَّمَا قُطِعَ قَرْنٌ نَشَأَ قَرْنٌ حَتَّى يَكُونَ مَعَ بَقِيَّتِهِمُ الدَّجَّالُ " رواه الطبراني وإسناده حسن

10417. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Doğu tarafından insanlar çıkacak; Kur'ân okurlar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmez! Son fırkaları Deccâl'le birlikte çıkıncaya kadar onlardan bir nesil helâk oldukça başka bir nesil meydana çıkar."*

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٤١٨ - وعَنْ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ قال : لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ مَجْزُوزَ الرَّأْسِ - أَوْ مَحْلُوقَ الرَّأْسِ - قَالَ : مَا عَدَلْتَ . فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " فَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ أَنَا ؟ " . قَالَ : فَغَفَلَ عَنْ الرَّجُلِ فَذَهَبَ فَقَالَ : " أَيْنَ الرَّجُلُ ؟ " . فَطَلَبَ فَلَمْ يُدْرِك فَقَالَ : " إِنَّهُ سَيَخْرُجُ فِي أُمَّتِي قَوْمٌ سِيمَاهُمْ سِيما هَذَا يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ " يَنْظُرُ فِي قِدْحِهِ فَلَمْ يَرَ شَيْئاً يَنْظُرُ فِي رِصَافِهِ فَلَمْ يَرَ شَيْئاً يَنْظُرُ فِي فُوَقِهِ فَلَمْ يَرَ شَيْئاً " رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10418. Âmir b. Vâsile anlatıyor: Huneyn gününde saçları kesilmiş -veya tıraş edilmiş- bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Adaletli davranmadın!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Ben adaletli davranmıyorsam kim adaletli davranıyor olabilir?"* buyurdu. Bu arada Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dalgınlığı sonucunda adam gitti. Adam kaybolunca Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adam nerede?"* diye sordu. Adam arandıysa da bulunamadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden simaları buna benzer bir topluluk çıkacak. Okun (vurulan avı delip) avdan çıktığı gibi dinden çıkacaklar! (Ok vurulan avdan çıkınca kişi) ok çubuğuna bakacak, bir şey bulamayacak, sonra ok çubuğunun demir uca geçtiği yere bakacak, bir şey bulamayacak, sonra okun arka kısmına bakacak, yine bir şey (iz) bulamayacak!"*

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٠٤١٩ - و عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ: إِنَّ الصَّرَيْمُ لَقِيَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ بِالْبَدارِ - قَرْيَةٌ بِالبَصْرَةِ - وَهُو مُتَوجهٌ إِلَى عَلِيٍّ بِالكُوفَةِ مَعَهُ امْرَأَتُهُ وَوَلَدِهِ وَجَارِيَتُهُ فَقَالَ : هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْأَلُهُ عَنْ حَالِنَا وَأَمْرِنَا وَمَخْرَجِنَا فَقَالُوا : بَلَى . فَانْصَرَفُوا إِلَيْهِ فَقَالُوا : أَلاَ تُخْبِرُنَا هَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْنَا شَيْئاً ؟

فَقَالَ : أَمَّا فِيْكُمْ بِأَعْيَانِكُم فَلاَ وَلَكِنِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " يَكُونُ بَعْدِي قَوْمٌ يَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّيْنِ ثُمَّ لاَ يَعُودُونَ فِيْهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ عَلَى فُوقِهِ طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ وَطُوبَى لِمَنْ قَتَلُوهُ شَرُّ قَتْلَى أَظَلَّتْهُمُ السَّمَاءُ وَأَقَلَّتْهُمُ الأَرْضُ كِلاَبُ النَّارِ " رواه الطبراني, وفيه: محمد بن عمر الكلاعي, وهو ضعيف . ويأتي له حديث في الفتن .

10419. Hasan b. Ebî'l-Hasan el-Basrî anlatıyor: Sarîm, Kufe'ye Ali'nin yanına giderken -Basra'da bir köy olan- Bedâr'da Abdullah b. Habbâb'la karşılaştı. Beraberinde eşi, çocukları ve cariyesi bulunuyordu. (Sarîm): "(Abdullah b. Habbâb'ı görünce) Bu, Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbındandır. Halimizi, işimizi ve çıkışımızı kendisine soralım" deyince (yanındakiler): "Olur, soralım" dediler. Nihayet onun yanına gidip: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bizimle ilgili bir şey duydun mu? Bize haber verir misin?" dediler.

Abdullah şu karşılığı verdi: "Şahıslarınızla ilgiliyse hayır! Lâkin Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Benden sonra bir topluluk gelecek! Bunlar Kur'ân okurlar, ama Kur'ân onların boğazlarını geçmez (okuduklarının kendilerine faydası olmaz)! Bunlar dinden çıkar ve ok tekrar yerine dönünceye kadar dine dönmezler! Bunları öldürenlere müjdeler olsun! Bunların öldürdükleri kişilere de müjdeler olsun! Bunlar göklerin gölgelediği, yeryüzünün üstünde taşıdığı en kötü ölülerdir! Bunlar, cehennemin köpekleridir!"*

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muhammed b. Amr el-Kilâî bulunmaktadır. Bu ravinin "Fitneler" bölümünde bir hadisi gelecektir.

١٠٤٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ الشَّحَّامُ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ وَسَأَلَهُ هَلْ سَمِعْتَ فِي الْخَوَارِجِ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ سَمِعْتُ وَالِدِي أَبَا بَكْرَةَ يَقُولُ عَنْ نَبِيِّ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم " أَلاَ إِنَّهُ سَيَخْرُجُ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ أَشِدَّاءُ أَحِدَّاءُ ذَلِيقَةٌ أَلْسِنَتُهُمْ بِالْقُرْآنِ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ أَلاَ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمْ فَأَنِيمُوهُمْ ثُمَّ إِذَا رَأَيْتُمُوهُمْ فَأَنِيمُوهُمْ فَالْمَأْجُورُ قَاتِلُهُمْ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح والطبراني رواه أيضا, وكذلك البزار بنحوه .

10420. Müslim b. Ebî Bekre -bir adamın kendisine: "Hariciler hakkında bir şey işittin mi?" diye sorması üzerine- demiştir ki: Babam Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimden şiddetli (sert) insanlar meydana çıkacak! Dilleri Kur'ân okumada fasihtir (çok güzel Kur'ân okurlar), ama okudukları Kur'ân boğazlarını geçmez! Onları görürseniz öldürün! Tekrar görürseniz tekrar öldürün! Onları öldürene sevap vardır!"*

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. Hadisi Taberânî de rivayet etmiştir. Bezzâr'ın da buna benzer bir rivayeti vardır.[1]

١٠٤٢١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ لَمَّا قَسَمَ رَسُولُ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم غَنَائِمَ هَوَازِنَ بَيْنَ النَّاسِ بِالْجِعْرَانَةِ قَامَ رَجُلٌ فذكر الحديث . قَالَ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَلاَ أَقُومُ فَأَقْتُلَ هَذَا الْمُنَافِقَ . قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ أَنْ تَتَسَامَعَ الأُمَمُ أَنَّ مُحَمَّداً يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ "

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف وحديثه حسن .

10421. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ci'râne'de Hevâzin ganimetlerini insanlar arasında taksim ettiği sırada bir adam ayağa kalkıp.... -Hadis devam ediyor. -

Nihayet Hz. Ömer ayağa fırlayıp: "Ya Resûlallah! Kalkıp bu münafığı öldüreyim mi?" deyince: *"Maazallah! İnsanlar, Muhammed'in ashâbını öldürmeye başladığını mı duyacaklar? (Buna izin veremem)"* buyurdu.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehîa bulunmaktadır ki; bu ravi zayıf olmakla birlikte hadisi *hasen* sayılmıştır.[2]

١٠٤٢٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ قَالَ حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ عِمْرَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مُلَيْلٍ السَّلِيحِيُّ وَهُمْ إِلَى قُضَاعَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ كُنْتُ مَعَ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ جَالِساً قَرِيباً مِنَ الْمِنْبَرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَخَرَجَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُذَيْفَةَ فَاسْتَوَى عَلَى الْمِنْبَرِ فَخَطَبَ النَّاسَ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْهِمْ سُورَةً مِنَ الْقُرْآنِ. قَالَ وَكَانَ مِنْ أَقْرَإِ النَّاسِ. قَالَ فَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ صَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " لَيَقْرَأَنَّ الْقُرْآنَ رِجَالٌ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ"

رواه أحمد والطبراني باختصار ورجالهما ثقات .

10422. Abdülazîz b. Abdilmelik b. Müleyl es-Selîhî'nin bildirdiğine göre babası anlatıyor: Ukbe b. Âmir ile beraber Cuma günü minbere yakın bir yerde oturuyordum; Muhammed b. Ebî Huzeyfe mescide girip minbere çıktı ve insanlara hitap ettikten sonra Kur'ân-ı Kerim'den bir

[1] Hadisi Ahmed (5/44) ve Bezzâr (no.1859) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi bu yolla Ahmed'de bulamadım; bundan başka, senedinde İbn Lehîa'nın bulunmadığı Ahmed'de iki kanalı vardır (3/354-355). Bkz. İbn Ebî Âsım *Sünne* (no. 943)

sûre okudu. Muhammed b. Ebî Huzeyfe insanlar arasında en iyi Kur'ân okuyanlardan biriydi. Bunun üzerine Ukbe b. Âmir: "Allah ve Resûlü doğru söylemiştir. Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Bazı adamlar Kur'ân okuyacaklar! Ama Kur'ân onların boğazını geçmeyecek! Okun avdan çıktığı (yani vurulan avı delip geçtiği) gibi dinden çıkacaklar!"*

*Hadisi Ahmed ve kısa metinle Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٤٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ أَخْبَرَنِي بَشِيرُ بْنُ أَبِي عَمْرٍو الْخَوْلَانِيُّ أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ قَيْسٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " يَكُونُ خَلْفٌ مِنْ بَعْدِ سِتِّينَ سَنَةً أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ثُمَّ يَكُونُ خَلْفٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يَعْدُو تَرَاقِيَهُمْ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ ثَلَاثَةٌ مُؤْمِنٌ وَمُنَافِقٌ وَفَاجِرٌ ". قَالَ بَشِيرٌ فَقُلْتُ لِلْوَلِيدِ مَا هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةُ فَقَالَ الْمُنَافِقُ كَافِرٌ بِهِ وَالْفَاجِرُ يَتَأَكَّلُ بِهِ وَالْمُؤْمِنُ يُؤْمِنُ بِهِ. رواه أحمد ورجاله ثقات, ورواه الطبراني في الأوسط كذلك .

10423. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Altmış yıl sonra namazı zayi eden, şehvet ve dünyevî tutkularının peşine düşen bir nesil gelecektir. Bunlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır. Onlardan sonra bir nesil daha gelecektir. Bunlar Kur'ân okurlar! Ama Kur'ân bunların boğazını geçmez! O zaman Kur'ân'ı üç kişi okur: Mü'min, münafık ve fâcir."*

(Ravi) Beşîr ekledi: Velîd'e: "Bu üç kişinin durumu nasıl olur?" diye sordum: "Münafık Kur'ân'ı inkâr ettiği halde okur; facir de maişetini kazanmak için okur. Mü'min ise ona inanarak okur" dedi.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. Aynı zamanda hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.[2]

١٠٤٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلَامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ قِتَالُهُمْ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ" قلت : هو في الصحيح غير قوله : " قتالهم حق على كل مسلم "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

---

[1] Hadisi Ahmed (4/145) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (17/325) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ahmed (3/38-39) rivayet etmiştir.

10424. Hz. Ali'nin bildirdiğine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Âhir zamanda bir kavim gelir. Bunlar Kur'ân okurlar! Ama Kur'ân boğazlarını geçmez! Okun avdan çıktığı (vurulan avı delip geçtiği) gibi İslam'dan çıkarlar! Bunlarla savaşmak her Müslümanın üzerine vaciptir."*

Derim ki: hadisin *"Bunlarla savaşmak her Müslümanın üzerine vaciptir"* bölümü dışında kalan kısmı, *Sahîh*'te mevcuttur.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٤٢٥ – حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ سُلَيْمَانَ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَرَاءِ ، قَالا : ثنا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ ، عَنْ جُنْدُب بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ ، فَقَالَ : لا يَغُرَّنَّكَ هَؤُلاءِ إِنَّهُمْ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ الْيَوْمَ وَيَتَجَالَدُونَ بِالسُّيُوفِ غَدًا ، ثُمَّ قَالَ : ائْتِنِي بِنَفَرٍ مِنْ قُرَّاءِ الْقُرْآنِ وَلْيَكُونُوا شُيُوخًا فَأَتَيْتُهُ بِنَافِعِ بْنِ الأَزْرَقِ وَأَتَيْتُهُ بِمِرْدَاسٍ أَبِي بِلالٍ ، وَبِنَفَرٍ مَعَهُمَا سِتَّةٍ أَوْ ثَمَانِيَةٍ ، فَلَمَّا أَنْ دَخَلْنَا عَلَى جُنْدُبٍ ، قَالَ : إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَثَلُ مَنْ يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَيَنْسَى نَفْسَهُ كَمَثَلِ الْمِصْبَاحِ الَّذِي يُضِيءُ لِلنَّاسِ وَيَحْرِقُ نَفْسَهُ ، وَمَنْ رَاءَى النَّاسَ بِعِلْمِهِ رَاءَى اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ سَمَّعَ النَّاسَ بِعَمَلِهِ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ أَوَّلُ مَا يُنْتِنُ مِنْ أَحَدِكُمْ إِذَا مَاتَ بَطْنُهُ ، فَلا يُدْخِلْ بَطْنَهُ إِلا طَيِّبًا ، وَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ لا يَحُولَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ مِلْءُ كَفٍّ مِنْ دَمٍ فَلْيَفْعَلْ "

10425. Safvân b. Muhriz'in bildirdiğine göre Cundub b. Abdillah Kur'ân okuyan bir topluluğun yanından geçerken: "Bunlar seni aldatmasın! Bugün Kur'ân okuyorlar, yarın da kılıçlarla çarpışacaklar!" dedikten sonra: "Bana Kur'ân okuyan bir topluluk getir! Bu topluluk yaşlılardan olsun!" diye ekledi.

Ben de ona Nâfi' b. el-Ezrak, Mirdâs Ebû Bilâl ve onlarla beraber altı veya sekiz kişiyi alıp getirdim. Cundub'un yanına girince dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İnsanlara hayrı öğretip kendini unutanın misali; insanlara aydınlık verip kendini yakan kandil gibidir. Kim ilmiyle insanlara karşı riyakârlık yaparsa; Yüce Allah, kıyamet gününde onu teşhir eder. Kim de ilmiyle insanlara karşı gösteriş yaparsa; Yüce Allah, kıyamet gününde onu teşhir eder. Bilin ki, sizden biriniz öldüğü zaman ilk olarak karnı çürüyüp kokar! Dolayısıyla karnına temiz (helal) bir şeyden başka bir şey sokmasın! Kim cennetle arasına bir avuç kanın*

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 1345) ve Bezzâr (no.1858) rivayet etmiştir.

girmemesine muktedir olursa bunu gerçekleştirsin! (Haksız yere kimsenin kanını akıtmasın)"[1]

١٠٤٢٦ – وفي رواية : حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، قَالا : ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سُلَيْمَانَ الْكَلْبِيُّ ، حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَزْدِيِّ، قَالَ: فَتَكَلَّمَ الْقَوْمُ فَذَكَرُوا الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَهُوَ سَاكِتٌ يَسْتَمِعُ مِنْهُمْ ، ثُمَّ قَالَ : لَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ قَطُّ قَوْمًا أَحَقَّ بِالنَّجَاةِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ

رواه الطبراني من طريقين في إحداهما: ليث بن أبي سليم ,وهو مدلس, وفي الأخرى علي بن سليمان الكلبي, و لم أعرفه, وبقية رجالهما ثقات .

10426. Başka bir rivayette insanlar, aralarında konuşup iyiliği emir ve kötülükten nehiy konusundan söz ettiklerinde Cundub b. Abdillah el-Ezdî susup onları dinliyordu. Bunun üzerine: "Doğru söylüyorlarsa, bugünkü gördüğüm topluluk gibi kurtuluşu hak eden bir topluluk görmedim!" dedi.

*Hadisi Taberânî iki yolla rivayet etmiş olup birinde Leys b. Ebî Süleym bulunmaktadır ki; bu ravi müdellistir. Diğerinde ise Ali b. Süleymân el-Kelbî bulunmaktadır ki; bu raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

١٠٤٢٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ إِدْرِيسَ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي هَوْذَةَ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " يُوشِكُ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ قَوْمٌ يَشْرَبُونَهُ كَشُرْبِهِمُ الْمَاءَ ، لا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ " ، ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى حَلْقِهِ ، فَقَالَ : " لا يُجَاوِزُ هَاهُنَا"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسين بن إدريس ,وهو ضعيف .

10427. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neredeyse bir topluluk suyu içtikleri gibi içerek (rahat ve seri bir şekilde) Kur'ân okuyacaklar! Ama Kur'ân boğazlarından aşağı geçmez"* buyurduktan sonra elini boğazının üzerine koyup: *"Şurayı geçmez!"* dedi.

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1685) rivayet etmiştir. Leys, tedlis'le itham edilmemiş, ama âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf sayılmıştır.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1681) rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim, Ali b. Süleymân el-Kelbî'nin biyografisini *el-Cerh ve't-Ta'dîl*'de zikredip: "Hadisinde bir sorun görmüyorum, meşhur bir ravi olmamakla birlikte durumu uygundur" dedi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup, senedinde zayıf sayılan Hüseyin b. İdrîs bulunmaktadır.[1]

١٠٤٢٨ - حَدَّثَنَا خَلَفٌ ، حَدَّثَنَا أَبو الأَحْوَصِ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيَقْرَأَنَّ الْقُرْآنَ أَقْوَامٌ مِنْ أُمَّتِي يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ " رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10428. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimden öyle insanlar Kur'ân okuyacaklar ki; bunlar okun avdan çıktığı (vurulan avı delip geçtiği) gibi İslam'dan çıkacaklar!"*

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٤٢٩ - عَنْ سَعِيدُ بْنُ جُمْهَانَ قَالَ أَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى وَهُوَ مَحْجُوبُ الْبَصَرِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ : مَنْ أَنْتَ فَقُلْتُ أَنَا سَعِيدُ بْنُ جُمْهَانَ . قَالَ: مَا فَعَلَ وَالِدُكَ قَالَ قُلْتُ قَتَلَتْهُ الأَزَارِقَةُ. قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الأَزَارِقَةَ لَعَنَ اللَّهُ الأَزَارِقَةَ ثم قال : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " كِلابُ النَّارِ " . قُلْتُ : قُلْتُ الأَزَارِقَةُ وَحْدَهُمْ أَمِ الْخَوَارِجُ كُلُّهَا قَالَ بَلَى الْخَوَارِجُ كُلُّهَا. قُلْتُ فَإِنَّ السُّلْطَانَ يَظْلِمُ النَّاسَ قُلْتُ فَإِنَّ السُّلْطَانَ يَظْلِمُ النَّاسَ وَيَفْعَلُ بِهِمْ وَيَفْعَلُ؟ فَتَنَاوَلَ بِيَدَي فَغَمَزَهَا غَمْزَةً شَدِيدَةً ثُمَّ قَالَ: يَا ابْنَ جُمْهَانَ عَلَيْكَ بِالسَّوَادِ الأَعْظَمِ فَإِن كَانَ السُّلْطَانُ يَسْمَعُ مِنْكَ فَائْتِهِ فِي بَيْتِهِ فَأَخْبِرْهُ بِمَا تَعْلَمُ فَإِنْ قَبِلَ مِنْكَ وَإِلاَّ فَدَعْهُ فَلَسْتَ بِأَعْلَمَ مِنْهُ

قلت : روى ابن ماجة منه : " الخوارجُ كِلابُ النار " فقط . رواه الطبراني وأحمد ورجال أحمد ثقات .

وقد تقدم حديث أحمد في كيفية النصح للائمة في الخلافة بأسانيد وأحدها حسن .

10429. Saîd b. Cumhân bildiriyor: Gözleri görmez hale gelen Abdullah b. Ebî Evfâ'nın yanına gelip selam verdim. Bana: "Sen kimsin?" diye sordu: "Saîd b. Cumhân" dedim. Bana: "Baban ne yaptı?" diye sorunca: "-Hâriciler'in bir kolu olan- Ezârika onu öldürdü" dedim. Bunun üzerine: "Ezârika'ya Allah lanet etsin! Ezârika'ya Allah lanet etsin!" dedi. Sonra: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Bunlar ateşin (cehennemin) köpekleridir!*» buyurduğunu işittim" dedi. Ben: "Yalnız

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 829) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Ebû Ya'lâ (no. 2354), Ahmed ve oğlu (1/256) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 11734) rivayet etmiş olup Simâk'ın İkrime'den olan rivayetinin *muzdarib* olmasından dolayı senedinde zayıflık vardır.

Ezârika mı? Yoksa Hâricîler'in hepsi mi?" diye sorunca: "Hâricîler'in hepsi" dedi. Ben: "Sultan (veya vali) insanlara zulmedip haksızlık yapıyor" dedim. Bunun üzerine elimi tutup şiddetli bir şekilde sıkarak: "Ey İbn Cumhân! Çoğunlukla beraber olmaya çalış! Eğer sultan sözünü dinlemek isterse evine gidip ona bildiklerini haber ver. Dediklerini kabul ederse (iyi olur), aksi halde onu bırak, sen ondan daha iyi biliyor değilsin!" dedi.

*Derim ki: İbn Mâce sadece *"Hariciler ateşin (cehennemin) köpekleridir!"* bölümünü rivayet etti.

Hadisi Taberânî ve Ahmed rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri, güvenilir kimselerdir.

Ahmed'in, yöneticilere nasihat etmenin keyfiyeti ile ilgili hadisi daha önce Hilâfet kitabında bir kaç senedle geçmişti. Bu isnâdlardan biri hasendir.

١٠٤٣٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الزِّنْبَقِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ الْيَمَامِيُّ ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ يَحْيَى بْنِ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يَحْيَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ الْعِجْلِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَدْرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ ، قَالَ : بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَنَا : " يُوشِكُ أَنْ يَجِيءَ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ ، لا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ، طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ ، وَطُوبَى لِمَنْ قَتَلُوهُ " ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ ، فَقَالَ : " أَمَا إِنَّهُمْ سَيَخْرُجُونَ بِأَرْضِكَ يَا تِهَامِيُّ يُقَاتِلُونَ بَيْنَ الأَنْهَارِ " ، قُلْتُ : بِأَبِي وَأُمِّي ، مَا بِهَا أَنْهَارٌ ، قَالَ : " إِنَّهَا سَتَكُونُ " رواه الطبراني من طريق علي بن يحيى بن إسماعيل, عن أبيه, و لم أعرفهما .

10430. Talk b. Ali anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken bize dedi ki: *"Yakın zamanda bir topluluk gelecek; bunlar Kur'ân okurlar, ama Kur'ân boğazlarını geçmez. Okun avdan çıktığı (vurulan avı delip geçtiği) gibi dinden çıkarlar! Onları öldüren kişiye müjdeler olsun! Onların öldürdüğü kişiye de müjdeler olsun!"* Sonra bana doğru dönüp: *"Ey Tihâmî! Bunlar senin yurdundan çıkacaklar ve nehirler arasında savaşacaklar!"* buyurdu. Ben: "Anam babam sana feda olsun! Yurdumda nehir yoktur ki!" deyince: *"O zaman olacak!"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî, Ali b. Yahyâ b. İsmâîl'in babasından naklettiği bir yolla rivayet etmiş olup bu iki raviyi tanımıyorum.

١٠٤٣١ – حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ، ثنا أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ : " لأَقْتُلَنَّ الْعمالقةَ فِي كَتِيبَةٍ " , فَقَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ : أَوْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

رواه الطبراني, وفيه: يحي بن سلمة ن كهيل, وهو ضعيف .

10431. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Veda Haccında şöyle buyurmuştur: *"Bir orduyla Amalika'yı öldüreceğim!"* Hz. Cibrîl: "Veya Ali b. Ebî Tâlib'le" dedi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Yahyâ b. Seleme b. Kuheyl bulunmaktadır.[1]**

(بَابٌ مِنْهُ فِي الخَوَارِجِ)

Haricilerle İlgili Bir Bölüm

١٠٤٣٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ ، حَدَّثَنِي ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مِهْرَانَ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لا يَأْلُونَكُمْ خَبَالا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ قَالَ : " هُمُ الْخَوَارِجُ " رواه الطبراني, ورجاله ثقات .

10432. Ebû Umâme, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): **"Ey inananlar! Sizden olmayanı sırdaş edinmeyin, onlar sizi şaşırtmaktan geri durmazlar, sıkıntıya düşmenizi isterler. Onların öfkesi ağızlarından taşmaktadır, kalblerinin gizlediği ise daha büyüktür. Eğer akledіyorsanız, şüphesiz size âyetleri açıkladık"** (Âli-İmrân Sur. 118) âyeti hakkında: *"Bunlar Haricilerdir"* buyurduğunu nakletmiştir.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]**

١٠٤٣٣ – وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ الأَشْجَعِيُّ قَالَ : سَمِعْتُ النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ إِذَا خَرَجَ عَلَيْكُمْ خَارِجٌ وَأَنْتُمْ مَعَ رَجُلٍ جَمِيعًا يُرِيدُ أَنْ يَشُقَّ عَصَا الْمُسْلِمِينَ وَيُفَرِّقَ جَمْعَهُمْ فَاقْتُلُوهُ رواه الطبراني, وفيه: من لم أعرفهم .

10433. Abdullah b. Umeyr el-Eşca'î'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Siz bir lider etrafında birlik halinde iken, kim size gelerek Müslümanların birliğini bozmak, cemaatlerini dağıtmak isterse, onu mutlaka öldürün."*

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 11088) ve Hâkim *Müstedrek*'te (4/126) rivayet etmiş olup senedinde İsmâîl b. Yahyâ ve Yahyâ b. Seleme b. Kuheyl bulunmaktadır ki bu ravilerin ikisi de metrûktur.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8048)

Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerden tanımadıklarım vardır.

١٠٤٣٤ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا الْفُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مَعْشَرٍ الْبَرَّاءُ يُوسُفُ بْنُ يَزِيدَ ، قَالَ : نا الْعَبَّاسُ بْنُ عَوْسَجَةَ التَّمِيمِيُّ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي فُرَاتٌ الْقَزَّازُ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ الأَشْجَعِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ضُرَيْحٍ الأَشْجَعِيِّ ، قَالَ : لا أُحَدِّثُكُمْ إِلا مَا سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ ، وَوَعَاهُ قَلْبِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَوْ لَمْ أَسْمَعْهُ إِلا مَرَّةً ، أَوْمَرَّتَيْنِ ، أَوْ ثَلاثًا ، أَوْ أَرْبَعًا ، أَوْ خَمْسًا ، أَوْ سِتًّا ، أَوْ سَبْعًا ، لَظَنَنْتُ أَنِّي لا أُحَدِّثُهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كُنْتُمْ عَلَى جَمَاعَةٍ ، فَجَاءَ مَنْ يُفَرِّقُ جَمَاعَتَكُمْ ، وَيَشُقُّ عَصَاكُمْ ، فَاقْتُلُوهُ ، كَائِنًا مَنْ كَانَ مِنَ النَّاسِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: العباس بن عوسجة, و لم أعرفه .

10434. Ebû Hâzım el-Eşca'î, Muhammed b. Durayh el-Eşça'î'den naklediyor: Size Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) kulaklarımın duyduğu kalbimin anladığı bir hadisi anlatayım mı? Eğer bir defa veya iki defa ya da üç defa veya dört defa veya beş defa ya da altı defa veya yedi defa duymamış olsaydım size bunu anlatmazdım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Siz bir cemaat halindeyken, birliğinizi bozmak ve cemaatinizi dağıtmak isteyen birisi gelirse; kim olursa olsun onu öldürün."*

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileden Abbâs b. Avsece'yi tanımıyorum.

١٠٤٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَدِينِيُّ ، قَالَ : ثَنَا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الأَسَدِيُّ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ مِيثَمٍ ، عَنْ بُرَيْدَةَ ، قَالَ : قَالَ أَبُو بَكْرٍ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " اقْتُلُوا الْفردَ مَنْ كَانَ مِنَ النَّاسِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: صالح بن ميثم, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

10435. Ebû Bekr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cemaatten ayrılıp tek kalanı öldürün."*

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerden Sâlih b. Mîsem'i tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٤٣٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضَّبِّيُّ ، ثنا أَبُو شِهَابٍ عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ الْمُلائِيِّ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ السُّلَيْكِ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، قَالَ : كُنْتُ بِدِمَشْقَ ، زَمَنَ عَبْدِ الْمَلِكِ ، فَأُتِيَ بِرُؤُوسِ الْخَوَارِجِ ، فَنُصِبَتْ عَلَى أَعْوَادٍ ، فَجِئْتُ لأَنْظُرَ هَلْ فِيهَا أَحَدٌ أَعْرِفُهُ ؟ فَإِذَا أَبُو أُمَامَةَ عِنْدَهَا ، فَدَنَوْتُ مِنْهُ ، فَنَظَرْتُ إِلَى الأَعْوَادِ ، فَقَالَ : " كِلابُ النَّارِ " ثَلاثَ

مَرَّاتٍ " شَرُّ قَتْلَى تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ ، وَمَنْ قَتَلُوهُ خَيْرُ قَتْلَى تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ " قَالَهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، ثُمَّ اسْتَبْكَى ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا أُمَامَةَ ، مَا يُبْكِيكَ ؟ كَانُوا عَلَى دِينِنَا ، ثُمَّ ذَكَرْتُ مَا هُمْ صَائِرُونَ إِلَيْهِ غَدًا ، فَقُلْتُ لَهُ : شَيْئًا تَقُولُهُ بِرَأْيِكَ ، أَمْ شَيْئًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالَ : إِنِّي لَوْ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا مَرَّةً ، أَوْ مَرَّتَيْنِ ، أَوْ ثَلاثًا إِلَى السَّبْعِ مَا حَدَّثْتُكُمُوهُ ، أَمَا تَقْرَأُ هَذِهِ الآيَةَ فِي آلِ عِمْرَانَ ﴿ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ ﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ ، ﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ثُمَّ قَالَ : " اخْتَلَفَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، سَبْعِينَ مِنَ النَّارِ وَوَاحِدَةً فِي الْجَنَّةِ ، وَاخْتَلَفَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً إِحْدَى وَسَبْعُونَ فِرْقَةً فِي النَّارِ وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ ، وَتَخْتَلِفُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً اثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ " ، فَقُلْنَا : انْعَتْهُمْ لَنَا ، قَالَ : " السَّوَادُ الأَعْظَمُ "

قلت : رواه ابن ماجة والترمذي باختصار . رواه الطبراني ورجاله ثقات .

10436. Ebû Ğâlib anlatıyor: Abdulmelik (b. Mervân) zamanında Şam'daydım. Haricilerin (kesik) başları getirilip sopaların üzerinde asıldı. Ben, içlerinde tanıdığım kimse var mı diye bakmaya geldiğimde, Ebû Umâme'nin orada olduğunu gördüm. Ebû Umâme'ye yaklaşıp sopalar(ın ucundaki başlar)a baktım. Ebû Umâme, üç defa: "Cehennem köpekleri" dedi ve şöyle devam etti: "Göğün altındaki en şerli maktuller bunlar! Bunların öldürmüş oldukları ise göğün altındaki en hayırlı ölülerdir." Bunu da üç defa söyledi ve ağlamaklı oldu.

Ben: "Ey Ebû Umâme! Neden ağlıyorsun? Bunlar bizim dinimizdendi" dedim ve kıyamet günü varacakları yeri zikredip şöyle dedim: "Bunu kendi görüşün olarak mı söylüyorsun; yoksa Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) mı duydun?" Ebû Umâme şu karşılığı verdi: "Bunu Hz. Peygamber'den bir, iki, üç, ...işitmeseydim" -yediye kadar saydı- söylemezdim. Âli-İmrân Suresindeki şu âyeti okumuyor musun: **"Nice yüzlerin ağardığı, nice yüzlerin de karardığı günü (düşünün.) İmdi, yüzleri kararanlara: İnanmanızdan sonra kâfir mi oldunuz? Öyle ise inkâr etmiş olmanız yüzünden tadın azabı! (denilir). Yüzleri ağaranlar ise Allah'ın rahmetindedirler. Onlar orada temellidirler."** (Âl-i İmrân Sur. 106-107)

Ebû Umâme şöyle devam etti: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Yahudiler yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Onlardan yetmişi Cehenneme, biri Cennete girecektir. Hıristiyanlar yetmiş iki fırkaya ayrıldılar. Bunlardan yetmiş*

bir fırka Cehenneme, biri Cennete girecektir. Bu ümmet ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan yetmiş iki fırka Cehenneme bir fırka ise Cennete girecektir." Biz: "Bunların özelliklerini bize anlat" dediğimizde: *"Çoğunluğun olduğu fırkadır"* buyurdu.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٤٣٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ خَلَفِ بْنِ خَلِيفَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ الْهُنَائِيُّ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ الْفَرَزْدَقِ فِي السِّجْنِ ، فَقَالَ الْفَرَزْدَقُ لا أَنْجَاهُ اللَّهُ مِنْ يَدَيْ مَالِكِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ الْجَارُودِ ، إِنْ لَمْ أَكُنِ انْطَلَقْتُ أَمْشِي بِمَكَّةَ ، فَلَقِيتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، وَأَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ ، فَسَأَلْتُهُمَا ، فَقُلْتُ : إِنِّي مِنْ أَهْلِ الْمَشْرِقِ ، وَإِنَّ قَوْمًا يَخْرُجُونَ عَلَيْنَا ، فَيَقْتُلُونَ مَنْ قَالَ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَيَأْمَنُ مَنْ سِوَاهُمْ ، فَقَالا لِي : وَإِلا فَلا نَجَّانِي اللَّهُ مِنْ مَالِكِ بْنِ الْمُنْذِرِ : سَمِعْنَا خَلِيلَنَا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ قَتَلَهُمْ فَلَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ أَوْ شَهِيدَيْنِ ، وَمَنْ قَتَلُوهُ فَلَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

10437. Yahya b. Yezîd el-Hunâî bildiriyor: Hapiste Ferezdak ile beraberdim. Ferezdak şöyle anlattı: Mekke de dolaşırken, Ebû Hureyre ve Ebû Saîd el-Hudrî ile karşılaşıp: "Ben doğu ahalisindenim. Bir topluluk bize saldırıp «La ilâhe illallah» diyeni öldürüyorlar ve bunu söylemeyen kendini kurtarıyor. Öyle değilse Allah, onu (yani beni yani Ferezdak'ı) -Hişâm b. Abdilmelik döneminde Basra emniyetinden sorumlu- Mâlik b. el-Münzir b. el-Cârûd'un elinden kurtarmasın!" dedim.

Bana şu karşılığı verdiler: Eğer yalan söylüyorsam, Allah seni Mâlik b. el-Münzir'in elinden kurtarmasın: "Dostumuzun (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittik: *"Onları öldüren kişiye bir veya iki şehit sevabı vardır. Onların öldürdüğü kişiye de bir şehit sevabı vardır."*

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 8051) ile *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 33) ve kısa metinle Ahmed (5/250-269) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 904) ve İbn Ebî Âsım *Sünne*'de (no. 926) rivayet etmiştir. Taberânî: "Bu hadisi şair Ferazdak'tan Yahyâ b. Yezîd dışında kimse rivayet etmemiştir. Halef b. Halîfe bu rivayette tek kalmıştır. Halef'in de ömrünün sonunda ezberi bozulmuştur.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي ذِي الثُّدَيَّةِ وَأَهْلِ النَّهْرَوَانِ)

Zu's-Sudeyye[1] ve Nehravân Halkı

١٠٤٣٨ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، حَدَّثَنِي الْعَلاءُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا الطُّفَيْلِ يُحَدِّثُ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ قِرْوَاشٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ يَعْنِي ذَا الثُّدَيَّةِ ، الَّذِي وُجِدَ مَعَ أَهْلِ النَّهَرِ ، فَقَالَ : " شَيْطَانُ رَدْهَةٍ ، يَحْدُرُهُ رَجُلٌ مِنْ بَجِيلَةَ ، يُقَالُ لَهُ : الأَشْهَبُ أَوِ ابْنُ الأَشْهَبِ عَلامَةٌ فِي قَوْمٍ ظَلَمَهُ " ، قَالَ : سُفْيَانُ : فَقَالَ عَمَّارٌ الدُّهْنِيُّ ، حِينَ حَدَّثَ : جَاءَ بِهِ رَجُلٌ مِنَّا مِنْ بُجَيْلَةَ ، فَقَالَ : أَرَاهُ فُلانٌ مِنْ دُهْنٍ ، يُقَالُ لَهُ : الأَشْهَبُ أَوِ ابْنُ الأَشْهَبِ رواه أبو يعلى وأحمد باختصار والبزار ورجاله ثقات .

10438. Saîd b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Nehr(evân) ahalisiyle beraber yaşayacak olan Zu's-Sudeyye'yi zikrederek şöyle buyurdu: *"O, mağara şeytanıdır. Büceyle kabilesinden el-Eşheb veya İbnu'l-Eşheb denen biri onu zulüm gördüğü kavminden (kurtarıp) getirip barındıracak!"*

Süfyân ekledi: Ammâr ed-Dühnî bunu anlattığı zaman: "Bizden, Buceyle'den bir adam onu getirdi" dedi. "Bu adamın Dühn'den Falan b. Filan el-Eşheb veya İbnu'l-Eşheb denilen kişi olduğunu sanıyorum" dedi.

***Hadisi Ebû Ya'lâ, kısa metinle Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[2]**

١٠٤٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ ، حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : حَضَرْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَهُوَ يَقْسِمُ قلت : فذكر الحديث إلى أن قال : عَلامَتُهُمْ رَجُلٌ يَدُهُ كَثَدْيِ الْمَرْأَةِ كَالْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ فِيهَا شَعَرَاتٌ كَأَنَّهَا سَبَلَةُ سَبُعٍ " ، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ : وَحَضَرْتُ هَذَا مِنْ

---

[1] "Meme sahibi" anlamına gelen bu lakab, Nehrevan savaşında Hz. Ali'ye karşı savaşan Harici grubu içinde bulunan kolunun birinde belli bir fiziksel noksanlık bulunan kişiye aittir. Kimilerince bu şahsın, vaktiyle Asr-ı Seadet'te ganimet taksimi sırasında Hz. Peygamber'i adaletsiz olmakla suçlayan Temîm kabilesinden bir kişi olduğu söylenmiştir.

[2] Hadisi Ebû Ya'la (no. 753), Ahmed (no. 1551) ve Bezzâr (no. 1854) rivayet etmiş olup senedinde Bekr b. Kırvâş bulunmaktadır ki, Buhârî: "Bu ravi hakkında menfi görüş var" demiştir. İclî ve İbn Hibbân ise onu güvenilir saymışlardır.

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ ، وَحَضَرْتُ مَعَ عَلِيٍّ يَوْمَ قَتْلَهُمْ بِنَهْرَوَانَ ، قَالَ : فَالْتَمَسَهُ عَلِيٌّ فَلَمْ يَجِدْهُ ، قَالَ : ثُمَّ وَجَدَهُ بَعْدَ ذَلِكَ تَحْتَ جِدَارٍ عَلَى هَذَا النَّعْتِ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : أَيُّكُمْ يَعْرِفُ هَذَا ؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : نَحْنُ نَعْرِفُهُ ، هَذَا حُرْقُوسٌ وَأُمُّهُ هَاهُنَا ، قَالَ : فَأَرْسَلَ عَلِيٌّ إِلَى أُمِّهِ ، فَقَالَ لَهَا : مَنْ هَذَا ؟ فَقَالَتْ : مَا أَدْرِي يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، إِلا أَنِّي كُنْتُ أَرْعَى غَنَمًا لِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ بِالرَّبَذَةِ ، فَغَشِيَنِي شَيْءٌ كَهَيْئَةِ الظُّلَّةِ ، فَحَمَلْتُ مِنْهُ فَوَلَدْتُ هَذَا

رواه أبو يعلى مطولا, وفيه: أبو معشر نجيح, وهو ضعيف يكتب حديثه .

10439. Ebû Saîd bildiriyor: Huneyn günü, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ganimetleri taksim ederken ben de oradaydım... Hadisin devamını anlattı. Nihayet şöyle devam etti: *"Onların (Nehrevân halkının) alâmeti, eli kadının göğsü–yani bir top et– gibi olan ve bu elinin üzerinde aslan yelesi gibi kıllar bulunan bir adamdır!"*

Ebû Saîd der ki: Bunu anlattığı zaman Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber Huneyn'de bulundum. Nehrevân'da onları öldürdüğü zaman Hz. Ali ile beraber bulundum. O zaman Ali onu aradı; ama bulamadı. Sonra Hz. Ali bu tarife uyan birini(n cesedini) bir duvarın altında buldu. Ali: "Kim bunu tanır?" diye sorunca topluluktan bir adam: "Biz tanırız! Bu, Hurkûs'tur. Annesi de şuradadır" dedi. Ali annesine haber gönderip: "Bu kimdir?" diye sordu. Annesi: "Bilmiyorum ey Mü'minlerin emiri! Yalnız şunu biliyorum; Cahiliye devrinde Rebeze'de koyunlarımı otlatıyordum. Gölge gibi bir şey üzerime kapandı ve ondan hamile kaldım; sonra da bunu doğurdum" dedi.

***Hadisi Ebû Ya'lâ uzun bir metinle rivayet etmiş olup senedinde Ebû Ma'şer Necîh bulunmaktadır ki, bu ravi zayıf sayılmış; ama hadisi yazılır bir ravi olarak kabul edilmiştir.[1]**

١٠٤٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى حَجَّاجُ بْنُ الشَّاعِرِ حَدَّثَنِى عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِى صَالِحٍ أَنَّ أَبَا الْوَضِيءِ عَبَّاداً حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَالَ كُنَّا عَامِدِينَ إِلَى الْكُوفَةِ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِى طَالِبٍ فَذَكَرَ حَدِيثَ الْمُخْدَجِ قَالَ عَلِيٌّ فَوَاللَّهِ مَا كَذَبْتُ وَلاَ كُذِبْتُ. ثَلاَثاً فَقَالَ عَلِيٌّ أَمَا إِنَّ خَلِيلِى أَخْبَرَنِى ثَلاَثَةَ إِخْوَةٍ مِنَ الْجِنِّ هَذَا أَكْبَرُهُمْ وَالثَّانِى لَهُ جَمْعٌ كَثِيرٌ وَالثَّالِثُ فِيهِ ضَعْفٌ.

رواه عبد الله بن أحمد ورجاله ثقات .

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 1022) uzun bir şekilde rivayet etmiştir. Bkz. Ahmed (3/56-65)

10440. Ebu'l-Vadî Abbâd anlatıyor: Ali b. Ebî Tâlib ile beraber Kûfe'ye giderken... -Ravi, "Çolak" hadisini zikretti.- Bunun üzerine (Ali) üç defa: "Vallahi! Şimdiye kadar ne yalan söyledim, ne de yalanlandım" diyerek şöyle devam etti: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) Bana cinlerden üç kardeş hakkında bilgi verdi. Bu en büyükleridir. İkincisinin büyük bir topluluğu vardır. Üçüncüsü ise zayıftır."

*Hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. [1]

١٠٤٤١ – حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ شَاذَانَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ ، مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ، كُوفِيُّ الأَصْلِ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ أَبِي عَائِشَةَ الْمَدَنِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ مِسْمَارٍ يَعْنِي مُهَاجِرًا مَوْلَى آلِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ يُذْكَرُ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ، أَنَّ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ قَالَ لِسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ : مَا لَكَ لا تَخْرُجُ مَعَ عَلِيٍّ ، أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنْ أُمَّتِي يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ ، يَقْتُلُهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ " ، قَالَهَا ثَلاثَ مِرَارٍ ، قَالَ : إِي وَاللَّهِ ، لَقَدْ سَمِعْتُهُ ، وَلَكِنِّي أَحْبَبْتُ الْعُزْلَةَ حَتَّى أَجِدَ سَيْفًا يَقْطَعُ الْكَافِرَ ، وَيَنْبُو عَنِ الْمُؤْمِنِ .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عمر بن أبي عائشة, ذكره في الميزان وذكر له هذا الحديث وقال : هذا حديث منكر .

10441. Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs anlatıyor: Ammâr b. Yâsir, Sa'd b. Ebî Vakkâs'a: "Neden Ali ile beraber (savaşa) çıkmıyorsun? Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: *"Ümmetimden öyle bir topluluk çıkacak ki; okun avdan çıktığı (vurulan avı delip geçtiği) gibi dinden çıkacaklar! Ali b. Ebî Tâlib onları öldürecek"* dediğini duymadın mı?" diye sorunca; Sa'd: "Evet vallahi, duydum. Ama ben kâfiri kesecek, fakat mümine dokunmayacak bir kılıç bulana kadar uzlete çekildim" cevabını verdi.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde Ömer b. Ebî Âişe bulunmaktadır ki, Zehebî bu raviyi ve bu rivayetini *Mîzân*'da zikretti ve: "Bu hadis münkerdir" dedi.

١٠٤٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِي ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا عَائِذُ بْنُ حَبِيبٍ ، ثنا بُكَيْرُ بْنُ رَبِيعَةَ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ قَيْسٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقِتَالِ النَّاكِثِينَ ، وَالْقَاسِطِينَ ، وَالْمَارِقِينَ " رواه الطبراني, وفيه من لم أعرفه .

[1] Hadisi Abdullah b. Ahmed bu şekilde (no. 1196, 1189) uzun bir şekilde rivayet etmiştir.

10442. Abdullah (b. Mes'ûd) anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ahitlerinden dönenlerle, zalimlerle ve dinden çıkanlarla (Haricilerle) savaşmamızı emretti.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerden tanımadığım vardır.[1]

١٠٤٤٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْجَرْجَرَائِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ حَصِيرَةَ ، عَنْ أَبِي صَادِقٍ ، عَنْ مِخْنَفِ بْنِ سُلَيْمٍ ، قَالَ : أَتَيْنَا أَبَا أَيُّوبَ الأَنْصَارِيَّ وَهُوَ يَعْلِفُ خَيْلًا لَهُ بِصَنْعَاءَ ، فَقُلْنَا عِنْدَهُ ، فَقُلْتُ لَهُ : أَبَا أَيُّوبَ قَاتَلْتُ الْمُشْرِكِينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ جِئْتَ تُقَاتِلُ الْمُسْلِمِينَ ، قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَنِي بِقِتَالِ ثَلاثَةٍ النَّاكِثِينَ ، وَالْقَاسِطِينَ ، وَالْمَارِقِينَ " ، فَقَدْ قَاتَلْتُ النَّاكِثِينَ ، وَقَاتَلْتُ الْقَاسِطِينَ ، وَأَنَا مُقَاتِلٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ الْمَارِقِينَ بِالشُّعُفَاتِ بِالطُّرُقَاتِ بِالنَّهْرَاوَاتِ ، وَمَا أَدْرِي مَا هُمْ

رواه الطبراني، وفيه: محمد بن كثير الكوفي، وهو ضعيف .

10443. Mihnef b. Süleym bildiriyor: San'â'da, atlarını yemlemekte olan Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin yanına gittik ve konakladık. Ben: "Ey Ebû Eyyûb! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber müşriklerle savaştın; sonra Müslümanlarla savaşmaya geldin" dedim. Ebû Eyyûb şu karşılığı verdi:

"Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana şu üç kısım insanla savaşmamı emretti. Ahitlerinden dönenlerle, zalimlerle ve dinden çıkanlarla (Haricilerle). Ben ahitlerini bozanlarla ve zulüm yapanlarla savaştım. İnşallah Nehrevân tepelerinde ve sokaklarında dinden çıkanlarla onların kim olduğunu bilmeden (umursamadan) savaşacağım."

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muhammed b. Kesîr el-Kûfî bulunmaktadır.

١٠٤٤٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عِيَاضِ بْنِ عَمْرٍو الْقَارِيِّ ، أَنَّهُ جَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ ، فَدَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ ، وَنَحْنُ عِنْدَهَا جُلُوسٌ مَرْجِعَهُ مِنَ الْعِرَاقِ لَيَالِيَ قُتِلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ، فَقَالَتْ لَهُ : يَا ابْنَ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ ، هَلْ أَنْتَ صَادِقِي عَمَّا أَسْأَلُكَ عَنْهُ ؟ حَدِّثْنِي عَنِ الْقَوْمِ الَّذِينَ قَتَلَهُمْ عَلِيٌّ ، قَالَ : وَمَا لِي لا أَصْدُقُكِ ؟ ، قَالَتْ : فَحَدِّثْنِي ، عَنْ قِصَّتِهِمْ ، قَالَ : فَإِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 10053) rivayet etmiştir.

لَمَّا كَاتَبَ مُعَاوِيَةَ وَحَكَمَ الْحَكَمَانِ خَرَجَ عَلَيْهِ ثَمَانِيَةُ آلافٍ مِنْ قُرَّاءِ النَّاسِ ، فَنَزَلُوا بِأَرْضٍ يُقَالُ لَهَا حَرُورَاءُ مِنْ جَانِبِ الْكُوفَةِ ، وَأَنَّهُمْ عَتَبُوا عَلَيْهِ ، فَقَالُوا : انسَلَخْتَ مِنْ قَمِيصٍ كَسَاكَهُ اللَّهُ ، وَاسْمٍ سَمَّاكَ اللَّهُ بِهِ ، ثُمَّ انْطَلَقْتَ فَحَكَّمْتَ فِي دِينِ اللَّهِ فَلا حُكْمَ إِلا لِلَّهِ ، فَلَمَّا بَلَغَ عَلِيًّا مَا عَتَبُوا عَلَيْهِ وَفَارَقُوهُ عَلَيْهِ ، أَمَرَ مُؤَذِّنًا فَأَذَّنَ أَنْ لا يَدْخُلَنَّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِلا مَنْ قَدْ حَمَلَ الْقُرْآنَ ، فَلَمَّا امْتَلأَتِ الدَّارُ مِنْ قُرَّاءِ النَّاسِ دَعَا بِمُصْحَفٍ إِمَامٍ عَظِيمٍ فَوَضَعَهُ عَلِيٌّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَطَفِقَ يَصُكُّهُ بِيَدِهِ ، وَيَقُولُ : أَيُّهَا الْمُصْحَفُ حَدِّثِ النَّاسَ ، فَنَادَاهُ النَّاسُ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا تَسْأَلُ عَنْهُ إِنَّمَا هُوَ مِدَادٌ فِي وَرَقٍ ، وَنَحْنُ نَتَكَلَّمُ بِمَا رَأَيْنَا مِنْهُ ، فَمَا تُرِيدُ ؟ ، قَالَ : أَصْحَابُكُمْ أُولاءِ الَّذِينَ خَرَجُوا بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ كِتَابُ اللَّهِ ، يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي امْرَأَةٍ وَرَجُلٍ :﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ﴾ فَأُمَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْظَمُ حُرْمَةً ، أَوْ ذِمَّةً ، مِنَ امْرَأَةٍ وَرَجُلٍ ، وَنَقَمُوا عَلَيَّ أَنِّي كَاتَبْتُ مُعَاوِيَةَ ، كَتَبْتُ عَلِيُّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ، وَقَدْ جَاءَنَا سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو فَكَتَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : " لا تَكْتُبْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ " ، قَالَ : وَكَيْفَ نَكْتُبُ ، فَقَالَ سُهَيْلٌ : اكْتُبْ : بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَاكْتُبْ : مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ " ، فَقَالَ : لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ لَمْ أُخَالِفْكَ ، فَكَتَبَ : هَذَا مَا صَالَحَ عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قُرَيْشًا ، يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ :﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ﴾ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ ، فَخَرَجْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا تَوَسَّطْتُ عَسْكَرَهُمْ ، قَامَ ابْنُ الْكَوَّاءِ فَخَطَبَ النَّاسَ ، فَقَالَ : أَيَا حَمَلَةَ الْقُرْآنِ ، هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ ، فَمَنْ لَمْ يَكُنْ يَعْرِفُهُ فَلْيَعْرِفْهُ ، فَإِنَّمَا أَعْرِفُهُ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ ، هَذَا مِمَّنْ نَزَلَ فِيهِ وَفِي قَوْمِهِ﴿ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴾فَرُدُّوهُ إِلَى صَاحِبِهِ ، وَلا تُوَاضِعُوهُ كِتَابَ اللَّهِ ، قَالَ : فَقَامَ خُطَبَاؤُهُمْ ، فَقَالُوا : وَاللَّهِ لَنُوَاضِعَنَّهُ الْكِتَابَ ، فَإِنْ جَاءَنَا بِحَقٍّ نَعْرِفُهُ لَنَتَّبِعَنَّهُ ، وَإِنْ جَاءَ بِبَاطِلٍ لَنُبَكِّتَنَّهُ بِبَاطِلٍ ، وَلَنَرُدَّنَّهُ إِلَى صَاحِبِهِ ، فَوَاضَعُوا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ الْكِتَابَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، فَرَجَعَ مِنْهُمْ أَرْبَعَةُ آلافٍ ، كُلُّهُمْ تَائِبٌ ، فِيهِمُ ابْنُ الْكَوَّاءِ حَتَّى أَدْخَلَهُمْ عَلَى عَلِيٍّ الْكُوفَةَ ، فَبَعَثَ عَلِيٌّ إِلَى بَقِيَّتِهِمْ ، قَالَ : قَدْ كَانَ

مِنْ أَمْرِنَا وَأَمْرِ النَّاسِ مَا قَدْ رَأَيْتُمْ ، فَقِفُوا حَيْثُ شِئْتُمْ ، بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلا تَسْفِكُوا دَمًا حَرَامًا أَوْ تَقْطَعُوا سَبِيلا أَوْ تَظْلِمُوا ذِمَّةً ، فَإِنَّكُمْ إِنْ فَعَلْتُمْ فَقَدْ نَبَذْنَا إِلَيْكُمُ الْحَرْبَ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ، قَالَ : فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ : يَا ابْنَ شَدَّادٍ فَقَدْ قَتَلَهُمْ ؟ ، قَالَ : فَوَاللَّهِ مَا بَعَثَ إِلَيْهِمْ حَتَّى قَطَعُوا السَّبِيلَ ، وَسَفَكُوا الدِّمَاءَ ، وَاسْتَحَلُّوا الذِّمَّةَ ، قَالَتْ : وَاللَّهِ ؟ ، قَالَ : وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ لَقَدْ كَانَ ، قَالَتْ : فَمَا شَيْءٌ بَلَغَنِي عَنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ يَتَحَدَّثُونَهُ ، يَقُولُونَ : ذَا الثُّدَيَّةِ مَرَّتَيْنِ ، قَالَ : قَدْ رَأَيْتُهُ وَقُمْتُ مَعَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ فِي الْقَتْلَى ، فَدَعَا النَّاسَ ، فَقَالَ : هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَمَا أَكْثَرَ مَنْ جَاءَ ، يَقُولُ : رَأَيْتُهُ فِي مَسْجِدِ بَنِي فُلانٍ يُصَلِّي ، وَلَمْ يَأْتُوا فِيهِ بِثَبْتٍ يُعْرَفُ إِلا ذَلِكَ ، قَالَتْ : فَمَا قَوْلُ عَلِيٍّ حِينَ قَامَ عَلَيْهِ ، كَمَا يَزْعُمُ ، أَهْلُ الْعِرَاقِ ؟ قَالَ : سَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، قَالَتْ : فَهَلْ سَمِعْتَ أَنَّهُ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ ؟ قَالَ : اللَّهُمَّ لا ، قَالَتْ : أَجَلْ ، صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، يَرْحَمُ اللَّهُ عَلِيًّا إِنَّهُ كَانَ مِنْ كَلامِهِ لا يَرَى شَيْئًا يُعْجِبُهُ ، إِلا قَالَ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، فَذَهَبَ أَهْلُ الْعِرَاقِ فَيَكْذِبُونَ عَلَيْهِ وَيَزِيدُونَ عَلَيْهِ فِي الْحَدِيثِ

رواه أبو يعلى ورجاله ثقات

10444. Ubeydullah b. İyâd b. Amr el-Kârî anlatıyor: Abdullah b. Şeddâd, Ali b. Ebî Tâlib'in öldürüldüğü gecelerden birinde Irak'tan dönüşünde Hz. Âişe'nin yanına girdi. Biz de Âişe'nin yanındaydık. Âişe, Abdullah b. Şeddâd'a: "Ey İbnu Şeddâd b. el-Hâd! Sana soracağım şeye doğru cevap verecek misin? Bana Ali'nin öldürdüğü topluluktan bahset" dedi. İbn Şeddâd: "Neden doğru söylemeyeyim?" deyince; Âişe: "Bana onlardan bahset" dedi. İbn Şeddâd başladı anlatmaya:

Ali b. Ebî Tâlib, Muâviye ile yazışıp hakemler karar verince, halkın kurralarından sekiz bin kişi karşı çıkıp, Kûfe'nin bitişiğinde bulunan Harûrâ denilen yerde konakladılar. Bunlar Ali'yi ayıplayarak: "Allah'ın sana giydirmiş olduğu bir gömleği ve vermiş olduğu bir ismi çıkardın. Sonra gidip Allah'ın dininde hakem tayin ettin. Hâlbuki Allah'tan başka hakem yoktur" dediler. Ali, kendisine itiraz edenlerin kınama ve kendisini terk etme sebebini öğrenince, bir kişiye, Müminlerin emiri'nin yanına Kur'ân hafızı olmayanın girmemesini halka ilan etmesini emretti. Evin avlusu Kur'ân hafızlarıyla dolunca, büyük bir Mushaf getirtti. Ali Mushaf'ı önüne koyup ona vurarak: "Ey Mushaf! Halkla konuş" dedi.

Halk: "Ey Müminlerin emiri! Buna ne soruyorsun? Bu sadece kâğıtta olan mürekkeptir. Biz ondan gördüğümüz şeyi söyleriz. Ne demek istiyorsun?" dediler. Hz. Ali şöyle dedi:

Benimle (aramızdan) çıkıp giden arkadaşlarınız arasında Allah'ın Kitabı vardır. Allah, Kitab'ında bir kadın ve kocasıyla ilgili şöyle buyuruyor: **"Karı kocanın arasının açılmasından endişelenirseniz, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin; bunlar düzeltmek isterlerse, Allah onların aralarını buldurur."** (Nisa Sur. 35) Muhammed ümmetinin hürmeti, bir kadın ve erkeğin hürmetinden daha büyüktür. Muâviye ile yazışırken, Ali b. Ebî Tâlib yazdığım için beni ayıpladılar. Vaktiyle Suheyl b. Amr bize geldiği zaman, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bismillahirrahmanirrahim"* yazdırdı. Suheyl: "Bismillahirrahmanirrahim yazma!" dedi. Hz. Peygamber: *"Nasıl yazalım?"* diye sorunca, Suheyl: "Bismikellahumme, yaz!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhammedun Resûlullah, yaz"* deyince; Suheyl: "Eğer senin Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) olduğunu bilsem sana muhalefet etmezdim" dedi. "Bu, Muhammed b. Abdillah'ın Kureyş ile anlaşma şartlarıdır" şeklinde yazdı. Yüce Allah, Kitab'ında şöyle buyurur: **"Andolsun ki, Resûlullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."** (Ahzâb Sur. 21)

Hz. Ali, onlara (Haricilere) Abdullah b. Abbâs'ı gönderdi. Ben, Haricilerin askerlerinin ortasına varana kadar onunla birlikteydim. İbnü'l-Kevvâ kalkarak halka şöyle hitap etti: "Ey Kur'ân'ın hamilleri! Bu, Abdullah b. Abbâs'tır. Bunu tanımayan tanısın. Ben bunu Allah'ın Kitab'ından tanıyorum. Bu, Allah'ın haklarında: **«Doğrusu onlar çok kavgacı bir topluluktur»** (Zuhruf Sur. 58) buyurduğu topluluktandır. Bunu arkadaşının yanına geri gönderin ve Allah'ın Kitabı konusunda onunla tartışmayın."

Onların hatipleri kalkıp: "Vallahi Kitab konusunda onunla tartışacağız. Eğer bildiğimiz bir hak ile gelirse ona tâbi oluruz. Eğer batılla gelirse, batılla onu sustururuz ve arkadaşına geri göndeririz" dediler. Kitab'la ilgili Abdullah b. Abbâs ile üç gün tartıştılar. Onlardan dört bin kişi tövbe ederek geri döndü. Bunların içinde İbnü'l-Kevvâ da vardı. İbn Abbâs onları Kûfe'ye Hz. Ali'nin yanına götürdü. Ali geride kalanlara haber gönderip: "Bizimle halk arasında gördüğünüz şeyler cereyan etti. Haram olan kanı akıtmamak, yol kesmemek veya zayıfa

zulmetmemek şartıyla dilediğiniz yerde durun. Eğer bunlardan birini yaparsanız hepinize savaş açarız. Allah hainleri sevmez" dedi.

Âişe, Abdullah b. Şeddâd'a: "Ey Şeddâd'ın oğlu! Öldürdünüz mü?" diye sorunca, İbn Şeddâd: "Allah'a yemin olsun ki, yol kesip kan akıtarak ahitlerinden dönünceye kadar onlara haber göndermedi" dedi. Âişe: "Allah adına yemin eder misin?" deyince: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki; böyle oldu" dedi. Âişe: "Irak halkının birbirleriyle iki defa: "Zu's-Sudeyye" diyerek konuştukları haberi bana ulaştı" deyince, şöyle cevap verdi: "Onu gördüm ve öldürülenler arasında Ali ile beraber başında durdum. Ali halkı çağırıp: "Bunu tanıyor musunuz?" diye sordu. Gelenlerin çoğu: "Bunu falan oğullarının mescidinde namaz kılarken gördüm" dedi. Namaz kılarken görülmesi dışında hakkında bir şey bilen çıkmadı" cevabını verdi. Âişe: "Iraklılar, Ali adamın başucunda durduğu zaman ne dediğini ileri sürüyorlar?" deyince, şöyle dedi:

Ali: "Allah ve Resûlü doğru söylemiş" dedi." Aişe: "Bundan başka bir şey dediğini duydun mu?" diye sorunca ise: "Vallahi hayır" dedi. Âişe: "Evet; Allah ve Resûlü doğru söylüyor. Allah, Ali'ye rahmet etsin. O, hoşuna giden bir şey gördüğünde muhakkak: «Allah ve Resûlü doğru söylemiş» der. Iraklılar, söylediklerine eklemeler yaparak onun adına yalan söylemeye başladılar" dedi.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٤٥ – حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سِيَاهٍ ، حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، قَالَ : أَتَيْتُهُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَؤُلاءِ الْقَوْمِ الَّذِينَ قَتَلَهُمْ عَلِيٌّ ، قَالَ : قُلْتُ : فِيمَ فَارَقُوهُ ؟ وَفِيمَ اسْتَحَلُّوهُ ؟ وَفِيمَ دَعَاهُمْ ؟ وَفِيمَ فَارَقُوهُ ؟ وَبِمَ اسْتَحَلَّ دِمَاءَهُمْ ؟ قَالَ : إِنَّهُ لَمَّا اسْتَحَرَّ الْقَتْلُ فِي أَهْلِ الشَّامِ بِصِفِّينَ اعْتَصَمَ مُعَاوِيَةُ وَأَصْحَابُهُ بِجَبَلٍ ، فَقَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ : أَرْسِلْ إِلَيَّ بِالْمُصْحَفِ ، فَلا وَاللَّهِ لا نَرُدُّهُ عَلَيْكَ ، قَالَ : فَجَاءَ رَجُلٌ يَحْمِلُهُ فَنَادَى : بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ﴾ ، قَالَ عَلِيٌّ : نَعَمْ ، بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ إِنَّا أَوْلَى بِهِ مِنْكُمْ ، فَجَاءَتِ الْخَوَارِجُ ، وَكُنَّا نُسَمِّيهِمْ يَوْمَئِذٍ الْقُرَّاءَ ، وَجَاءُوا بِأَسْيَافِهِمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ ، وَقَالُوا : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، أَلا تَمْشِي إِلَى

[1] Hadisi Ahmed (no. 656) ve Ebû Ya'la (no.474) rivayet etmiştir.

هَؤُلاءِ الْقَوْمِ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ ، فَقَامَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ ، فَقَالَ : أَيُّهَا النَّاسُ اتَّهِمُوا أَنْفُسَكُمْ ، لَقَدْ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ ، وَلَوْ نَرَى قِتَالا قَاتَلْنَا ، وَذَاكَ فِي الصُّلْحِ الَّذِي كَانَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ ، فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَسْنَا عَلَى حَقٍّ وَهُمْ عَلَى بَاطِلٍ ؟ ، قَالَ : " بَلَى " ، قَالَ : أَلَيْسَ قَتْلانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاهُمْ فِي النَّارِ ؟ ، قَالَ : " بَلَى " ، قَالَ : فَعَلامَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا وَنَرْجِعُ وَلَمْ يَحْكُمِ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ ؟ ، قَالَ : " يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللَّهُ أَبَدًا " ، فَانْطَلَقَ عُمَرُ وَلَمْ يَصْبِرْ مُتَغَيِّظًا ، حَتَّى أَتَى أَبَا بَكْرٍ ، فَقَالَ : يَا أَبَا بَكْرٍ ، أَلَسْنَا عَلَى حَقٍّ وَهُمْ عَلَى بَاطِلٍ ؟ ، قَالَ : بَلَى ، قَالَ : أَلَيْسَ قَتْلانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلاهُمْ فِي النَّارِ ، قَالَ : بَلَى ، قَالَ : فَعَلامَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا وَنَرْجِعُ وَلَمْ يَحْكُمِ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ ، قَالَ : يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللَّهُ أَبَدًا ، فَنَزَلَ الْقُرْآنُ عَلَى مُحَمَّدٍ بِالْفَتْحِ ، فَأَرْسَلَ إِلَى عُمَرَ فَأَقْرَأَهُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَوَ فَتْحٌ هُوَ ؟ ، قَالَ : " نَعَمْ " ، قَالَ : فَطَابَتْ نَفْسُهُ وَرَجَعَ وَرَجَعَ النَّاسُ ، ثُمَّ إِنَّهُمْ خَرَجُوا بِحَرُورَاءَ ، أُولَئِكَ الْعِصَابَةُ مِنَ الْخَوَارِجِ بِضْعَةَ عَشَرَ أَلْفًا ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ عَلِيٌّ يَنْشُدُهُمُ اللَّهَ ، فَأَبَوْا عَلَيْهِ فَأَتَاهُمْ صَعْصَعَةُ بْنُ صُوحَانَ فَأَنْشَدَهُمْ ، وَقَالَ : عَلامَ تُقَاتِلُونَ خَلِيفَتَكُمْ ؟ ، قَالُوا : مَخَافَةَ الْفِتْنَةِ ، قَالَ : فَلا تَعَجَّلُوا ضَلالَةَ الْعَامِ مَخَافَةَ فِتْنَةِ عَامٍ قَابِلٍ فَرَجَعُوا ، وَقَالُوا : نَسِيرُ عَلَى مَا جِئْنَا ، فَإِنْ قَبِلَ عَلِيٌّ الْقَضِيَّةَ قَاتَلْنَا عَلَى مَا قَاتَلْنَا يَوْمَ صِفِّينَ ، وَإِنْ نَقَضَهَا قَاتَلْنَا مَعَهُ ، فَسَارُوا حَتَّى بَلَغُوا النَّهْرَوَانَ فَافْتَرَقَتْ مِنْهُمْ فِرْقَةٌ فَجَعَلُوا يَهُدُّونَ النَّاسَ لَيْلا ، قَالَ أَصْحَابُهُمْ : وَيْلَكُمْ مَا عَلَى هَذَا فَارَقْنَا عَلِيًّا ، فَبَلَغَ عَلِيًّا أَمْرُهُمْ ، فَقَامَ فَخَطَبَ النَّاسَ ، فَقَالَ : مَا تَرَوْنَ ؟ أَنَسِيرُ إِلَى أَهْلِ الشَّامِ أَمْ نَرْجِعُ إِلَى هَؤُلاءِ الَّذِينَ خَلَفُوا إِلَى ذَرَارِيِّكُمْ ؟ ، قَالُوا : بَلْ نَرْجِعُ إِلَيْهِمْ ، فَذَكَرَ أَمْرَهُمْ فَحَدَّثَ عَنْهُمْ بِمَا قَالَ فِيهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ فِرْقَةً تَخْرُجُ عِنْدَ اخْتِلافٍ مِنَ النَّاسِ يَقْتُلُهُمْ أَقْرَبُ الطَّائِفَتَيْنِ إِلَى الْحَقِّ ، عَلامَتُهُمْ رَجُلٌ مِنْهُمْ يَدُهُ كَثَدْيِ الْمَرْأَةِ " ، فَسَارُوا حَتَّى الْتَقَوْا بِالنَّهْرَوَانِ ، فَاقْتَتَلُوا قِتَالا شَدِيدًا ، فَجَعَلَتْ خَيْلُ عَلِيٍّ لا تَقُومُ لَهُمْ ، فَقَامَ عَلِيٌّ ، فَقَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنْ كُنْتُمْ إِنَّمَا تُقَاتِلُونَ لِي فَوَاللَّهِ مَا عِنْدِي مَا أَجْزِيكُمْ ، وَإِنْ كُنْتُمْ إِنَّمَا

تُقَاتِلُونَ لِلَّهِ ، فَلا يَكُونُ هَذَا فِعَالُكُمْ ، فَحَمَلَ النَّاسُ حَمْلَةً وَاحِدَةً ، فَانْجَلَتِ عَنْهُمْ وَهُمْ مُكَبُّونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : اطْلُبُوا الرَّجُلَ فِيهِمْ ، فَطَلَبَ النَّاسُ الرَّجُلَ فَلَمْ يَجِدُوهُ ، حَتَّى قَالَ بَعْضُهُمْ : غَرَّنَا ابْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنْ إِخْوَانِنَا حَتَّى قَتَلْنَاهُمْ ، قَالَ : فَدَمَعَتْ عَيْنُ عَلِيٍّ ، فَدَعَا بِدَابَّتِهِ فَرَكِبَهَا فَانْطَلَقَ حَتَّى أَتَى وَهْدَةً فِيهَا قَتْلَى بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ، فَجَعَلَ يُجَرُّ بِأَرْجُلِهِمْ حَتَّى وُجِدَ الرَّجُلُ تَحْتَهُمْ فَأَخْبَرُوهُ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، وَفَرِحَ وَفَرِحَ النَّاسُوَرَجَعُوا ، وَقَالَ عَلِيٌّ : لا أَغْزُوا الْعَامَ ، وَرَجَعَ إِلَى الْكُوفَةِ ، وَقُتِلَ رَحِمَهُ اللَّهُ ، وَاسْتُخْلِفَ حَسَنٌ ، وَسَارَ سِيرَةَ أَبِيهِ ثُمَّ بَعَثَ بِالْبَيْعَةِ إِلَى مُعَاوِيَةَ

قلت : في الصحيح بعضه . رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

10445. Habîb b. Ebî Sâbit anlatıyor: Ebû Vâil'e gidip, Hz. Ali'nin öldürdüğü topluluğu sordum ve: "Neden ondan ayrıldılar? Neden kanını helal saydılar? Ali onları neye davet etti? Onlar neden ayrıldılar? Ali neden onların kanını helal saydı?" dedim. Ebû Vâil şu karşılığı verdi:

Sıffin'de Şamlılar ölümle yüzleşince Muâviye ve taraftarları, hilelere başvurdular. Amr b. el-Âs ona: "Bana bir mushaf gönder, vallahi onu sana geri vermeyiz sonra" dedi. Bir kişi Mushaf'ı alıp geldi ve Amr b. el-Âs: "Sizinle bizim aramızda hakem, Allah'ın Kitab'ıdır. **«Kendilerine Kitab'dan nasip verilenlere baksana»**" (Nisâ Sur. 44) deyince Hz. Ali: "Evet sizinle bizim aramızda Allah'ın Kitabı hakemdir ve biz bunu hakem kabul etmeye sizden daha uygunuz" dedi.

O zaman kendilerine Kurrâ ("Kur'ân hafızları") dediğimiz Hariciler kılıçları boyunlarında asılı oldukları halde geldiler ve: "Ey Müminlerin emiri! Allah bizimle onlar arasında hükmünü verinceye kadar şu topluluğun (Şamlıların) üzerine yürümeyecek misin?" dediler. Sehl b. Huneyf kalkarak şöyle seslendi:

Ey insanlar! Kendinizi suçlayınız! Hudeybiye günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Eğer savaşmamız gerekseydi savaşırdık. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile müşrikler arasında barış yapıldığı zaman, Ömer b. el-Hattâb geldi ve: "Ya Resûlallah! Biz hak üzere ve onlar ise batıl üzere değil mi?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* deyince, Ömer: "Bizden öldürülenler Cennette, onlardan öldürülenler Cehennemde değil mi?" dedi. Hz. Peygamber:

"Evet" deyince, Ömer: "Öyleyse, biz ne diye dinimizi aşağı düşürmeye meydan veriyoruz da, Allah onlarla aramızda daha bir hüküm vermemişken geri dönüyoruz?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Hattab'ın oğlu! Ben, Allah'ın Resûlüyüm. Allah hiçbir zaman beni yardımsız bırakmayacaktır"* buyurdu. Ömer, öfkeli bir şekilde Ebû Bekr'in yanına gitti ve: "Ey Ebû Bekr! Biz hak üzere ve onlar ise batıl üzere değil mi?" dedi. Ebû Bekr: "Evet" deyince, Ömer: "Bizden öldürülenler Cennette, onlardan öldürülenler Cehennemde değil mi?" dedi. Ebû Bekr: "Evet" deyince, Ömer: "Öyleyse, biz ne diye dinimizi aşağı düşürmeye meydan veriyoruz da, Allah onlarla aramızda daha bir hüküm vermemişken geri dönüyoruz?" dedi. Ebû Bekr: "Ey Hattab'ın oğlu! O, Allah'ın Resûlüdür. Allah hiçbir zaman onu yardımsız bırakmayacaktır" Bunun üzerine Hz. Peygamber'e Fetih sûresi nazil oldu. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Ömer'e haber gönderip inen âyetleri ona okuttu. Ömer: "Ya Resûlallah! Bu fetih midir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* dedi. Ömer nefsi mutmain olarak geri döndü ve halk ta onunla beraber döndüler.

(Sehl'in bu konuşması üzerine) Haricilerden olan bu grup daha sonra on bin küsur kişi olarak Harûra'ya gidip yerleştiler. Hz. Ali onlara haber gönderip Allah için bu hareketlerinden vazgeçmelerini istedi. Ama onlar bunu kabul etmediler. Sa'sa'a b. Savhân onlara giderek: "Neden halifenizle savaşıyorsunuz?" diye sordu. Onlar: "Fitne olur endişesiyle" dediler. Sa'sa'a: "Gelecek yılda çıkacak fitne endişesiyle bu yılın fitnesini acele ettirmeyin!" diye çıkıştı. Hariciler: "Geldiğimiz yere geri döneriz. Eğer Ali hakem olayını kabul ederse, Sıffîn'de savaştığımız gibi savaşırız. Eğer hakem olayını kabul etmezse onunla beraber savaşırız" dediler ve Nehrevân'a kadar vardılar. Orada bir grup onlardan ayrıldı ve geceleyin halkın üzerine saldırmaya başladılar. Arkadaşları: "Yazıklar olsun size! Ali'den bunu yapmak üzere ayrılmadık" dediler. Durumları Ali'ye ulaşınca kalkıp halka hitap etti ve: "Görüşünüz nedir? Şam ahalisi üzerine mi yürüyelim? Yoksa çoluk çocuğunuzun üzerine saldıranların üzerine mi dönelim?" dedi. Halk: "Onlara geri dönelim" dediler. Ali, onların durumlarını halka anlattı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlar hakkında: *"İnsanların ihtilafa düştüğü bir zamanda bir grup çıkacak ve hakka en yakın olanlar bu grubu öldürecektir. Bunların alameti, onlardan olan bir adamın elinin bir kadın memesi gibi olmasıdır"* buyurduğunu söyledi.

Yola çıkıp Nehrevân'da birbirleriyle karşılaştılar ve şiddetli bir savaşa tutuştular. Ali'nin atları artık onlara doğru gitmez olunca, Ali kalkıp: "Ey insanlar! Eğer benim için savaşıyorsanız, benim size verecek bir şeyim yoktur. Eğer Allah için savaşıyorsanız, sizin yapmanız gereken bu değildir" dedi. Ordu üzerlerine öyle bir hamle yaptı ki; yere (cesetleri) saçılınca fitne ortadan kalmış oldu. Ali: "Onların (cesetlerin) arasında o adamı (Zu's-Sudeyye'yi) bulun" dedi. Adamı aradılar ama bulamadılar. Hatta bazıları: "İbn Ebî Tâlib, kardeşlerimizle savaşmamız için bizi kandırdı! Böylece onları öldürdük!" dediler. Bunun üzerine Ali'nin gözleri yaşardı, atını getirmelerini söyleyerek atına bindi ve birbirinin üzerine yığılmış ölülerin bulunduğu bir çukura gitti. Çukurdaki adamları ayaklarından sürüyerek çıkardılar ve altlarında o adamı bulup Ali'ye haber verdiler. Ali sevinip: "Allahu Ekber" diyerek tekbir getirdi. Halk ta sevinç içinde geri döndü. Ali: "Bu yıl savaşmayacağım" deyip Kûfe'ye geri döndü ve (o yılda) Ali öldürüldü Allah ona rahmet eylesin! Yerine Hasan halife seçildi ve babasının izinden gitti. Sonra Muâviye'ye haber göndererek ona biat etti.

Derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin bir bölümü vardır.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٤٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، وَأَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، وَهَذَا لَفْظُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ عَلِيٍّ وَهُوَ فِي بَعْضِ أَمْرِ النَّاسِ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابُ السَّفَرِ ، فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، فَشَغَلَ عَلِيًّا مَا كَانَ فِيهِ مِنْ أَمْرِ النَّاسِ ، قَالَ : إِنِّي ، فَقُلْتُ : مَا شَأْنُكَ ؟ ، قَالَ : فَقَالَ : كُنْتُ حَاجًّا ، أَوْ مُعْتَمِرًا ، قَالَ : لا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ ، قَالَ : فَمَرَرْتُ عَلَى عَائِشَةَ ، فَقَالَتْ : مَنْ هَؤُلاءِ الْقَوْمُ الَّذِينَ خَرَجُوا قِبَلَكُمْ يُقَالُ لَهُمُ : الْحَرُورِيَّةُ ؟ ، قَالَ : قُلْتُ : فِي مَكَانٍ ، يُقَالُ لَهُ : حَرُورَاءُ ، قَالَ : فَسُمُّوا بِذَلِكَ الْحَرُورِيَّةَ ، قَالَ : فَقَالَتْ : طُوبَى لِمَنْ شَهِدَ هَلَكَتَهُمْ ! ، قَالَتْ : أَمَا وَاللَّهِ لَوْ سَأَلْتُمُ ابْنَ أَبِي طَالِبٍ لأَخْبَرَكُمْ خَبَرَهُمْ ، فَمِنْ ثَمَّ جِئْتُ أَسْأَلُهُ عَنْ ذَلِكَ ، قَالَ : وَفَرَغَ عَلِيٌّ فَقَالَ : أَيْنَ الْمُسْتَأْذِنُ ؟ فَقَامَ عَلَيْهِ فَقَصَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا قَصَّ عَلَيَّ ، قَالَ : فَأَهَلَّ عَلِيٌّ ثَلاثًا ، ثُمَّ قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَيْسَ عِنْدَهُ أَحَدٌ إِلا عَائِشَةُ ، قَالَ : فَقَالَ لِي : " يَا

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no. 473) rivayet etmiştir.

عَلِيُّ ، كَيْفَ أَنْتَ وَقَوْمٌ يَخْرُجُونَ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ ، يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ أَوْ تَرَاقِيَهُمْ ، يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ، فِيهِمْ رَجُلٌ مُخْدَجُ الْيَدِ كَأَنَّ يَدَهُ ثَدْيُ حَبَشِيَّةٍ " ، ثُمَّ قَالَ : " نَشَدْتُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَحَدَّثْتُكُمْ أَنَّهُ فِيهِمْ " ، قَالُوا : نَعَمْ ، فَذَهَبْتُمْ فَالْتَمَسْتُمُوهُ ثُمَّ جِئْتُمْ بِهِ تَسْحَبُونَهُ كَمَا نُعِتَ لَكُمْ ، قَالَ : ثُمَّ قَالَ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ثَلاثَ مَرَّاتٍ

رواه أبو يعلى ورجاله رجال ثقات, ورواه البزار بنحوه .

10446. Âsım b. Kuleyb'in bildirdiğine göre babası anlatıyor: Hz. Ali, halkın bazı işleriyle ilgilenirken ben yanında oturuyordum. O sırada yanına kıyafetleri yolculuktan geldiğini belli eden bir adam gelerek: "Ey müminlerin emiri!" dedi. Ali halkla ilgilendiği için adama cevap veremedi. Ben adama: "Neyin var?" diye sorunca adam şu karşılığı verdi:

Ben hacdan veya umreden geliyorum. -Hangisi olduğunu hatırlamıyorum.- Âişe'ye uğradım; bana: "Sizin taraflardan çıkan ve Harûriyye denilen topluluk kimdir?" diye sordu. Ben: "Harûrâ denilen yerden çıkan bir topluluktur. Bu sebeple onlara Harûriyye adını verdiler" dedim. Âişe: "Onların helak oluşuna şahit olanlara ne mutlu. Vallahi! Eğer İbn Ebî Tâlib'e sorarsanız, onlar hakkında size bilgi verir" dedi. Ben de bunun üzerine Ali'ye sormak için geldim.

Hz. Ali işini bitirince: "Demin izin isteyen nerede?" diye sordu. Adam kalkıp bana söylediklerini Ali'ye anlattı. Ali üç defa tehlil (Lâ ilahe illallah) dedikten sonra ekledi:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken ve yanında benden başka sadece Âişe varken bana eliyle doğu tarafına işaret ederek şöyle buyurdu: *"Ey Ali! Şöyle şöyle bir yerde çıkan bir topluluk hakkında ne dersin? Bunlar Kur'ân okurlar (ama okudukları) boğazlarından aşağı geçmez. Dinden, okun avı delip geçtiği gibi çıkıp giderler. Aralarında pazusu olduğu halde kolu olmayan bir adam olacak. Pazusu Habeşli bir kadının memesi gibi olacak."* Kendisinden başka ilah olmayan Allah rızası için size soruyorum: Ben size bu kişinin onların içinde olduğundan bahsettim mi?" Onlar: "Evet" dediler. Ali: "Gidip onu buldunuz ve tarif edildiği gibi biri olduğunu

görüp sürükleyerek getirdiniz" deyip üç defa: "Allah ve Resûlü doğru söylemiştir" diye ekledi.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir. Bezzâr buna benzer bir rivayette bulundu.[1]

١٠٤٤٧ - وَعَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا ذَكَرَتْ الخَوَارِجَ وَسَأَلَتْ مَنْ قَتَلَهُمْ - يَعْنِي أَصْحَابَ النَّهْرِ - فَقَالُوا : عَلِيٌّ فَقَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " يَقْتُلُهُمْ خِيَارُ أُمَّتِي وَهُمْ شِرَارُ أُمَّتِي " رواه البزار, وفيه: عطاء بن السائب, وقد اختلط .

ورواه الطبراني في الأوسط بنحوه وفيه قصة .

10447. Hz. Âişe, Haricilerden söz edip onları -yani Nehr(evân) halkını- kimin öldürdüğünü sordu. "Ali öldürdü" dediklerinde; Âişe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Ümmetimin en şerlileri olan bunları, ümmetimin en hayırlıları öldürecektir*» buyurduğunu duydum" dedi.

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravilerden Atâ b. es-Sâib, âhir ömründe bunamıştır.

Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta bunu bir kıssa ile birlikte aktardı.

١٠٤٤٨ - حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ خَلَفٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الْغَفَّارِ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّهَا قَالَتْ لَهُ : مَنْ قَتَلَ ذَا الثُّدَيَّةِ ؟ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَتْ : أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يَخْرُجُ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ ، وَلا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ، عَلامَتُهُمْ رَجُلٌ مُخْدَجُ الْيَدِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عمرو بن عبد الغفار, وهو متروك الحديث .

10448. Mesrûk'un bildirdiğine göre Hz. Âişe ona: "Zu's-Sudeyye'yi kim öldürttü? Ali b. Ebî Tâlib mi?" diye sordu. Mesrûk: "Evet" deyince, Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kur'an okuyan bir topluluk çıkacak (ama okudukları) boğazlarından aşağı geçmeyecek. Dinden, okun avı delip geçtiği gibi çıkıp gidecekler. Aralarında kolu sakat bir adam olacak*" buyurduğunu duydum" dedi.

---

[1] Hadisi Ebû Ya'la (no.472) ve Bezzâr (no. 1855-1856) rivayet etmiştir.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerden Amr b. Abdilğaffâr'ın hadisleri metruktur.

١٠٤٤٩ - وعَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " لَقَدْ عَلِمَ أُولُو الْعِلْمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ وعَائِشَةُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ فَسْأَلُوهَا أَنْ أَصْحَابَ ذِي الثُّدَيَّةِ مَلْعُونُونَ عَلَى لِسَانِ النَّبِيِّ الأُمِّيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفي رواية : إِنَّ أَصْحَابَ النَّهْرَوَانِ رواه الطبراني في الصغير والأوسط بإسنادين ورجال أحدهما ثقات .

10449. Hz. Ali der ki: Muhammed'in ailesinden ilim ehli olanlar ile Âişe binti Ebî Bekr, Zu's-Sudeyye ashâbının, ümmi olan Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) diliyle lanetlendiklerini biliyorlar. Ona (Âişe'ye) sorunuz." Bir rivayette de: "Nehrevân ashâbı" şeklinde geçmiştir.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki senedle rivayet etmiş olup birinin ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٤٥٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ ، كِلاهُمَا عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ ، ثنا أَبُو زُمَيْلٍ الْحَنَفِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " لَمَّا اعْتَزَلَتْ حَرُورَاءُ ، وَكَانُوا فِي دَارٍ عَلَى حِدَتِهِمْ ، قُلْتُ لِعَلِيٍّ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، أَبْرِدْ عَنِ الصَّلاةِ لَعَلِّي آتِي هَؤُلاءِ الْقَوْمَ ، فَأُكَلِّمَهُمْ ، قَالَ : فَإِنِّي أَتَخَوَّفُهُمْ عَلَيْكَ ، قَالَ : قُلْتُ : كَلا إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، قَالَ : فَلَبِسْتُ أَحْسَنَ مَا أَقْدِرُ عَلَيْهِ مِنْ هَذِهِ الْيَمَانِيَّةِ ، ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَيْهِمْ وَهُمْ قَائِلُونَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ ، فَدَخَلْتُ عَلَى قَوْمٍ لَمْ أَرَ قَوْمًا قَطُّ أَشَدَّ اجْتِهَادًا مِنْهُمْ ، أَيْدِيهِمْ كَأَنَّهَا ثَفِنُ الإِبِلِ ، وَوُجُوهُهُمْ مُعَلَّبَةٌ مِنْ آثَارِ السُّجُودِ ، قَالَ : فَدَخَلْتُ ، فَقَالُوا : مَرْحَبًا بِكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ ، مَا جَاءَ بِكَ ؟ قَالَ : جِئْتُ أُحَدِّثُكُمْ عَنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، نَزَلَ الْوَحْيُ وَهُمْ أَعْلَمُ بِتَأْوِيلِهِ ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : لا تُحَدِّثُوهُ ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ : لَنُحَدِّثَنَّهُ ، قَالَ : قُلْتُ : أَخْبِرُونِي مَا تَنْقِمُونَ عَلَى ابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَخَتَنِهِ ، وَأَوَّلِ مَنْ آمَنَ بِهِ ، وَأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ ؟ قَالُوا : نَنْقِمُ عَلَيْهِ ثَلاثًا ، قُلْتُ : مَا هُنَّ ؟ قَالُوا : أَوَّلُهُنَّ أَنَّهُ حَكَّمَ الرِّجَالَ فِي دِينِ اللَّهِ ، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ : ﴿ إِنِ الْحُكْمُ إِلا لِلَّهِ ﴾ ، قَالَ : قُلْتُ : وَمَاذَا ؟ قَالُوا : وَقَاتَلَ وَلَمْ يَسْبِ وَلَمْ يَغْنَمْ ، لَئِنْ كَانُوا كُفَّارًا لَقَدْ

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no.433) ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 1792) rivayet etmiştir.

حَلَّتْ لَهُ أَمْوَالُهُمْ ، وَلَئِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ لَقَدْ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ دِمَاؤُهُمْ ، قَالَ : قُلْتُ : وَمَاذَا ؟ قَالُوا : وَمَحَا نَفْسَهُ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَهُوَ أَمِيرُ الْكَافِرِينَ ، قَالَ : قُلْتُ : أَرَأَيْتُمْ إِنْ قَرَأْتُ عَلَيْكُمْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ الْمُحْكَمِ ، وَحَدَّثْتُكُمْ مِنْ سُنَّةِ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لا تُنْكِرُونَ ، تَرْجِعُونَ ؟ قَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : قُلْتُ : أَمَّا قَوْلُكُمْ : إِنَّهُ حَكَّمَ الرِّجَالَ فِي دِينِ اللَّهِ ، فَإِنَّهُ يَقُولُ : ﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِلَى قَوْلِهِ : يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ ﴾ ، وَقَالَ فِي الْمَرْأَةِ وَزَوْجِهَا : ﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا ﴾، أَنْشُدُكُمُ اللَّهَ أَحُكْمُ الرِّجَالِ فِي حَقْنِ دِمَائِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَصَلاحِ ذَاتِ بَيْنِهِمْ أَحَقُّ أَمْ فِي أَرْنَبٍ ثَمَنُهَا رُبْعُ دِرْهَمٍ ؟ قَالُوا : اللَّهُمَّ فِي حَقْنِ دِمَائِهِمْ وَصَلاحِ ذَاتِ بَيْنِهِمْ ، قَالَ : خَرَجْتُ مِنْ هَذِهِ ؟ قَالُوا : اللَّهُمَّ نَعَمْ ، وَأَمَّا قَوْلُكُمْ : إِنَّهُ قَاتَلَ وَلَمْ يَسْبِ وَلَمْ يَغْنَمْ ، أَتَسْبُونَ أُمَّكُمْ ، أَمْ تَسْتَحِلُّونَ مِنْهَا مَا تَسْتَحِلُّونَ مِنْ غَيْرِهَا ؟ فَقَدْ كَفَرْتُمْ ، وَإِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّهَا لَيْسَتْ بِأُمِّكُمْ فَقَدْ كَفَرْتُمْ وَخَرَجْتُمْ مِنَ الإِسْلامِ ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : ﴿ النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ﴾ ، فَأَنْتُمْ تَتَرَدَّدُونَ بَيْنَ ضَلالَتَيْنِ ، فَاخْتَارُوا أَيَّهُمَا شِئْتُمْ ؟ أَخَرَجْتُ مِنْ هَذِهِ ؟ قَالُوا : اللَّهُمَّ نَعَمْ ، قَالَ : وَأَمَّا قَوْلُكُمْ : إِنَّهُ مَحَا نَفْسَهُ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا قُرَيْشًا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى أَنْ يَكْتُبَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ كِتَابًا ، فَقَالَ : اكْتُبْ : هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ، فَقَالُوا : وَاللَّهِ لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا صَدَدْنَاكَ عَنِ الْبَيْتِ ، وَلا قَاتَلْنَاكَ ، وَلَكِنِ اكْتُبْ : مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ : وَاللَّهِ إِنِّي لَرَسُولُ اللَّهِ وَإِنْ كَذَّبْتُمُونِي ، اكْتُبْ يَا عَلِيُّ : مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ، فَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَفْضَلَ مِنْ عَلِيٍّ " ، أَخَرَجْتُ مِنْ هَذِهِ ؟ قَالُوا : اللَّهُمَّ نَعَمْ ، فَرَجَعَ مِنْهُمْ عِشْرُونَ أَلْفًا ، وَبَقِيَ مِنْهُمْ أَرْبَعَةُ آلافٍ ، فَقُتِلُوا "

رواه الطبراني وأحمد ببعضه ورجالهما رجال الصحيح

10450. Abdullah b. Abbâs anlatıyor: Harûrâ'lılar (Hariciler) Hz. Ali'den ayrılıp bir evde tek başlarına toplandıkları zaman, ben Ali'ye: "Ey müminlerin emiri! Namazı geciktir ki; şu topluluğa gidip onlarla konuşayım" dedim. Ali: "Onların sana zarar vermelerinden korkuyorum" dedi. Ben: "İnşallah zarar veremezler" dedim ve Yemen

yapımı kıyafetlerimin en güzellerinden giyinip yanlarına girdim. Onlar öğle sıcağında istirahata çekilmişlerdi. Daha önce onlardan fazla ibadete daha düşkün bir topluluğun yanına girmemiştim. Elleri deve dizi gibi nasırlı, secde(lerin çokluğu) yüzlerinde bir iz bırakmıştı. Yanlarına girdiğimde: "Hoş geldin ey Abbâs'ın oğlu! Neden geldin?" diye sordular. Ben: "Size Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bahsetmek için geldim. Vahiy (onların zamanında) indi ve bunun anlamını en iyi onlar bilir" dedim. Bazıları: "Onunla konuşmayın"; bazıları ise: "Onunla konuşacağız" dediler.

Ben: "Hz. Peygamber'in amcasının oğlu, damadı, kendisine ilk iman eden ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının kendisiyle beraber olduğu kişiden neyin intikamını alıyorsunuz?" dedim. Onlar: "Üç şeyin intikamını alıyoruz" dediler. Ben: "Onlar nedir?" dediğimde ise şöyle dediler: "Birincisi; Allah'ın dininde insanları hakem tayin etti. Hâlbuki Yüce Allah: **«Hüküm, ancak Allah'ındır»** (Yûsuf Sur. 40) buyurur. Ben: "Başka ne?" dediğimde şöyle dediler: "Savaştı, ama esir ve ganimet almadı. Eğer onlar kâfirse, onların malı kendisine helaldi. Eğer onlar mümin ise onların kanı kendisine haramdı." Ben: "Başka ne?" dediğimde şöyle dediler: "Kendisine ait olan Emirü'l-müminin sıfatını sildi. Eğer o, Emirü'l-müminin değilse, kâfirlerin emiridir."

Ben: "Size Allah'ın Kitab'ından ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetinden inkâr edemeyeceğiniz şeyleri anlatırsam (hatanızdan) geri dönersiniz değil mi?" deyince, onlar: "Evet" dediler. Ben şöyle devam ettim:

"Allah'ın dininde insanları hakem tayin etti" sözünüze gelirsek; Yüce Allah: **"Ey inananlar! İhramlı iken avı öldürmeyin. Sizden bile bile onu öldürene, ehli hayvanlardan öldürdüğü kadar olduğuna içinizden iki adil kimsenin hükmedeceği, Kâbe'ye ulaşacak bir kurbanı ödeme, yahut düşkünlere yemek yedirme şeklinde kefaret ya da yaptığının ağırlığını tatmak üzere bunlara denk oruç tutma vardır."** (Mâide Sur. 95) Kadın ve kocası hakkında ise şöyle buyurur: **"Karı kocanın arasının açılmasından endişelenirseniz, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin."** (Nisâ Sur. 35) Allah rızası için size soruyorum: Burada insan kanının akmasını durdurmak ve aralarını ıslah etmek için hüküm vermesi mi daha önemlidir? Yoksa çeyrek dirhem değerindeki bir tavşan için hüküm vermesi mi daha önemlidir?" Onlar: "Vallahi; kanın akıtılmasını durdurmak ve insanların arasını ıslah etmek daha

önemlidir" dediler. Ben: "O halde (sorunu) bunu hallettik!" deyince, onlar: "Vallahi evet" dediler.

Ben şöyle devam ettim: Savaşıp esir ve ganimet almamasıyla ilgili sözünüze gelince; annenizi (Âişe'yi) esir mi alacaksınız? Yoksa başkasına yapmanızı helal gördüğünüz şeyi ona da mı helal kabul ediyorsunuz. (Böyle yaparsanız) küfre düşersiniz. Eğer onun anneniz olmadığını iddia ederseniz yine küfre düşersiniz ve İslam'dan çıkarsınız. Yüce Allah: **"Müminlerin, Peygamberi kendi nefislerinden çok sevmeleri gerekir; onun eşleri onların anneleridir"** (Ahzâb Sur. 6) buyurur. Siz iki sapıklık arasında gidip geliyorsunuz. Bunlardan hangisini isterseniz tercih edin. O halde bunu da hallettik!" onlar: "Vallahi evet" dediler.

Ben şöyle devam ettim: Kendine ait olan Emirü'l-müminin sıfatını sildi" sözünüze gelince; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hudeybiye günü aralarında bir anlaşma yazmak üzere Kureyşlileri çağırdı ve: *"Şöyle yaz: Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in hükmettiği şeydir"* deyince, Kureyşliler: "Vallahi eğer Allah'ın Resûlü olduğuna inansaydık, seni Kâbe'den uzaklaştırmaz ve seninle savaşmazdık. Muhammed b. Abdillah olarak yaz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vallahi! Beni yalanlasanız da ben, Allah'ın Resûlüyüm. Ey Ali! Muhammed b. Abdillah yaz"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali'den daha üstündür. Bunu da hallettik mi?" Onlar: "Vallahi evet" dediler ve içlerinden yirmi bin kişi geri döndüler; geriye kalan dört bin kişi ise nihayet öldürüldü.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed de bir bölümünü rivayet etti. İkisinin de ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.** [1]

١٠٤٥١ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ خُثَيْمٍ ، قَالَ : نا ابْنُ شُبْرُمَةَ ، قَالَ : نا أَبُو الْخَلِيلِ ، عَنْ أَبِي السَّابِغَة ، عَنْ جُنْدُبٍ ، قَالَ : لَمَّا فَارَقَتِ الْخَوَارِجُ عَلِيًّا ، خَرَجَ فِي طَلَبِهِمْ ، وَخَرَجْنَا مَعَهُ ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى عَسْكَرِ الْقَوْمِ ، فَإِذَا لَهُمْ دَوِيٌّ كَدَوِيِّ النَّحْلِ مِنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ، وَفِيهِمْ أَصْحَابُ الثَّفِنَاتِ ، وَأَصْحَابُ الْبَرَانِسِ ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ دَخَلَنِي مِنْ ذَلِكَ شَكٌّ ، فَتَنَحَّيْتُ فَرَكَزْتُ رُمْحِي ، وَنَزَلْتُ عَنْ فَرَسِي ، وَوَضَعْتُ تُرْسِي ، فَنَثَرْتُ عَلَيْهِ دِرْعِي ، وَأَخَذْتُ بِمِقْوَدِ فَرَسِي ، فَقُمْتُ أُصَلِّي إِلَى رُمْحِي ، وَأَنَا أَقُولُ فِي

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 10598) ve Ahmed (no. 2187) rivayet etmiştir.

صَلاتِي : اللَّهُمَّ إنْ كَانَ قِتَالُ هَؤُلاءِ الْقَوْمِ لَكَ طَاعَةً فَائْذَنْ فِيهِ ، وَإنْ كَانَ مَعْصِيَةً فَأَرِنِي بَرَاءَتَكَ قَالَ : فَأَنَا كَذَلِكَ ، إذْ أَقْبَلَ عَلِيٌّ عَلَى بَغْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا حَاذَانِي ، قَالَ : تَعَوَّذْ بِاللَّهِ يَا جُنْدُبُ مِنَ الشَّكِّ ، فَجِئْتُ أَسْعَى إِلَيْهِ ، وَنَزَلَ ، فَقَامَ يُصَلِّي ، إذْ أَقْبَلَ رَجُلٌ عَلَى بِرْذَوْنٍ يَقْرَبُ بِهِ ، فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَ : " مَا تَشَاءُ ؟ " قَالَ : أَلَكَ حَاجَةٌ فِي الْقَوْمِ ؟ قَالَ : " وَمَا ذَاكَ ؟ " قَالَ : قَدْ قَطَعُوا النَّهْرَ ، فَذَهَبُوا ، قَالَ : " مَا قَطَعُوهُ ؟ " قُلْتُ : سُبْحَانَ اللَّهِ ! ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ، أَرْفَعُ مِنْهُ فِي الْجَرْيِ ، فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَ : " مَا تَشَاءُ ؟ " قَالَ : أَلَكَ حَاجَةٌ فِي الْقَوْمِ ؟ قَالَ : " وَمَا ذَاكَ ؟ " قَالَ : قَدْ قَطَعُوا النَّهْرَ ، فَذَهَبُوا ، قُلْتُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : " مَا قَطَعُوهُ " . ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَحْضِرُ بِفَرَسِهِ ، فَقَالَ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَ : " مَا تَشَاءُ ؟ " قَالَ : " أَلَكَ حَاجَةٌ فِي الْقَوْمِ ؟ " قَالَ : " وَمَا ذَاكَ ؟ " قَالَ : قَدْ قَطَعُوا النَّهْرَ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : " مَا قَطَعُوهُ ، وَلا يَقْطَعُوهُ ، وَلَيُقْتَلُنَّ دُونَهُ ، عَهْدٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ " . قُلْتُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، ثُمَّ قُمْتُ ، فَأَمْسَكْتُ لَهُ بِالرِّكَابِ ، فَرَكِبَ فَرَسَهُ ، ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى دِرْعِي ، فَلَبِسْتُهَا ، وَإِلَى فَرَسِي ، فَعَلَوْتُهُ ، ثُمَّ وَضَعْتُ رِجْلِي فِي الرِّكَابِ ، وَخَرَجْتُ أُسَايِرُهُ ، فَقَالَ لِي : " يَا جُنْدُبُ ! " قُلْتُ : لَبَّيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَ : " أَمَّا أَنَا فَأَبْعَثُ إِلَيْهِمْ رَجُلا يَقْرَأُ الْمُصْحَفَ ، يَدْعُو إِلَى كِتَابِ رَبِّهِمْ ، وَسُنَّةِ نَبِيِّهِمْ ، فَلا يُقْبِلُ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ حَتَّى يَرْشُقُوهُ بِالنَّبْلِ ، يَا جُنْدُبُ ، أَمَا إِنَّهُ لا يُقْتَلُ مِنَّا عَشَرَةٌ ، وَلا يَنْجُو مِنْهُمْ عَشَرَةٌ " . فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَوْمِ وَهُمْ فِي مُعَسْكَرِهِمُ الَّذِي كَانُوا فِيهِ لَمْ يَبْرَحُوا ، فَنَادَى عَلِيٌّ فِي أَصْحَابِهِ ، فَصَفَّهُمْ ، ثُمَّ أَتَى الصَّفَّ مِنْ رَأْسِهِ ذَا إِلَى رَأْسِهِ ذَا مَرَّتَيْنِ ، وَهُوَ يَقُولُ : " مَنْ يَأْخُذُ هَذَا الْمُصْحَفَ ، فَيَمْشِي بِهِ إِلَى هَؤُلاءِ ، فَيَدْعُوهُمْ إِلَى كِتَابِ رَبِّهِمْ ، وَسُنَّةِ نَبِيِّهِمْ ، وَهُوَ مَقْتُولٌ ، وَلَهُ الْجَنَّةُ ؟ " فَلَمْ يُجِبْهُ إِلا شَابٌّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ ، فَلَمَّا رَأَى عَلِيٌّ حَدَاثَةَ سِنِّهِ ، قَالَ لَهُ : " ارْجِعْ إِلَى مَوْقِفِكَ " ، ثُمَّ نَادَى الثَّانِيَةَ ، فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِ إِلا ذَلِكَ الشَّابُّ ، ثُمَّ نَادِي الثَّالِثَةَ ، فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِ إِلا ذَلِكَ الشَّابُّ ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ : " خُذْ فَأَخَذَ الْمُصْحَفَ " ، فَقَالَ : " أَمَا إِنَّكَ مَقْتُولٌ ، وَلَسْتَ تُقْبِلُ عَلَيْنَا بِوَجْهِكَ حَتَّى يَرْشُقُوكَ بِالنَّبْلِ " ، فَخَرَجَ الشَّابُّ يَمْشِي بِالْمُصْحَفِ إِلَى الْقَوْمِ ، فَلَمَّا دَنَا مِنْهُمْ حَيْثُ

سَمِعُوا ، قَامُوا ، وَنَشَبُوا الْقِتَالَ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ ، قَالَ : فَرَمَاهُ إِنْسَانٌ بِالنَّبْلِ ، فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ ، فَقَعَدَ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : " دُونَكُمُ الْقَوْمَ " . قَالَ جُنْدُبٌ : " فَقَتَلْتُ بِكَفِّي هَذِهِ بَعْدَ مَا دَخَلَنِي مَا كَانَ دَخَلَنِي ثَمَانِيَةً ، قَبْلَ أَنْ أُصَلِّيَ الظُّهْرَ ، وَمَا قُتِلَ مِنَّا عَشَرَةٌ وَلا نَجَا مِنْهُمْ عَشَرَةٌ كَمَا قَالَ

رواه الطبراني في الأوسط, من طريق أبي السابغة عن جندب و لم أعرف أبا السابغة, وبقية رجاله ثقات .

10451. Cundub anlatıyor: Hariciler, Hz. Ali'den ayrıldıkları zaman, Ali onların peşinden gitti; biz de onunla beraber çıktık. Haricilerin askerlerinin bulunduğu yere varınca, Kur'ân okuyanların sesi arı vızıltısı gibi geliyordu. Aralarında ibadetten elleri nasırlaşmış ve secdeden dolayı yüzlerinde iz oluşmuş kişiler vardı. Onları gördüğümde içime bir şüphe düştü, durup mızrağımı yere sapladım ve atımdan inerek kalkanımı bırakarak zırhımı üzerine koydum. Atımın gemini alıp mızrağa doğru namaza durarak, namazda: "Allahım! Bunlarla savaşmak sana itaatse buna izin ver. Eğer isyansa bana bunun işaretini göster" diye dua ettim. Bu sırada Hz. Ali, Hz. Peygamber'in katırına binmiş bir şekilde geldi ve benim hizama ulaşınca: "Ey Cundub! Şüpheden Allah'a sığın" dedi. Bunun üzerine hızlı bir şekilde yanına vardım. O da bineğinden inerek namaza durdu. Bu sırada at üzerinde bulunan bir kişi geldi ve: "Ey Müminlerin emiri!" dedi. Ali: "Ne istiyorsun?" deyince, adam: "Bu topluluktan bir şey istiyor musun?" dedi. Ali: "O nedir?" deyince, adam: "Nehri geçip gittiler" dedi. Ali: "Nehri geçmediler" dedi. Ben: "Sübhanallah!" dedim. Sonra başka birisi geldi ve: "Ey Müminlerin emiri!" dedi. Ali: "Ne istiyorsun?" deyince, adam: "Bu topluluktan bir şey istiyor musun?" dedi. Ali: "O nedir?" deyince, adam: "Nehri geçip gittiler" dedi. Ben: "Allahu Ekber!" dedim. Ali: "Nehri geçmediler" dedi. Sonra başka birisi atını koşturarak geldi ve: "Ey müminlerin emiri!" dedi. Ali: "Ne istiyorsun?" deyince, adam: "Bu topluluktan bir şey istiyor musun?" dedi. Ali: "O nedir?" deyince, adam: "Nehri geçip gittiler" dedi. Ali yine: "Nehri geçmediler ve geçemeyecekler. Nehrin bu tarafında öldürülecekler. Bu, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ahdidir" dedi. Ben: "Allahu Ekber" dedim ve kalkıp binmesi için bineğini tuttum. Ali, bineğine bindikten sonra gidip zırhımı giydim ve atımın yanına gidip üzerine binerek Ali ile beraber ilerlemeye başladım. Ali: "Ey Cundub!" deyince; ben: "Buyur ey Müminlerin

emiri!" dedim. Ali: "Ben onlara mushafı iyi bilen, Rabbinin Kitab'ına ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetine çağıran birini göndereceğim. Hariciler onu ok yağmuruna tutmadıkça geri dönmeyecek. Ey Cundub! Bizden on kişi bile ölmeyecek; onlardan ise on kişi bile kurtulamayacak" dedi. Haricilerin yanına vardığımızda onların yerlerinde olduğunu ve hiçbir yere gitmediklerini gördük. Hz. Ali, taraftarlarını çağırıp savaş düzenini aldırdı; sonra safın bir tarafından diğer tarafına kadar iki defa gidip gelerek: "Kim bu Mushaf'ı alarak onların üzerine yürüyüp Allah'ın Kitab'ına ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetine davet eder ve şehit olup Cennete girer?" dedi. Benû Âmir b. Sa'sa'a'dan bir genç dışında kimse bu çağrıya icabet etmedi. Ali, gence: "Yerine geri dön!" dedi. Sonra ikinci defa seslendi. Yine o gençten başkası çıkmadı. Üçüncü defa seslenip aynı genç çıkınca Ali: "Al bunu o halde!" dedi. Genç Mushaf'ı aldı. Ali: "Şunu bil ki; öldürüleceksin. Seni ok yağmuruna tutmadıkları müddetçe sakın bize dönme!" dedi. Genç Mushaf'ı alarak Haricilere doğru yürüdü. Kendisini duyacakları bir mesafeye gelince, Hariciler genç geri dönmeden savaşı başlattılar. Bir kişi de genci bir ok ile vurdu. Bunun üzerine genç yüzünü bize doğru dönerek oturdu. Ali: "Topluluğun üzerine saldırın" dedi.

Cundub dedi ki: O şüpheden sonra bu elimle öğle namazını kılmadan önce sekiz kişi öldürdüm. Bizden on kişi bile ölmezken; onlardan on kişi bile kurtulamadı.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ebu's-Sâbiğa yoluyla Cundub'den rivayet etti. Ebu's-Sâbiğa'yı tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٠٤٥٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ الإِصْطَخْرِيُّ ، نَا الْكِرْمَانِيُّ بْنُ عَمْرٍو ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ الْفَرَّاءُ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مَوْلَى عَلِيٍّ ، قَالَ : شَهِدْتُ مَعَ عَلِيٍّ النَّهْرَ ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قَتْلِهِمْ ، قَالَ : " اطْلُبُوا الْمُخَدَّجَ ، فَطَلَبُوهُ ، فَلَمْ يَجِدُوهُ ، وَأَمَرَ أَنْ يُوضَعَ عَلَى كُلِّ قَتِيلٍ قَصَبَةٌ ، فَوَجَدُوهُ فِي وَهْدَةٍ فِي مُسْتَنْقَعِ مَاءٍ رَجُلٌ أَسْوَدُ مُنْتِنُ الرِّيحِ ، فِي مَوْضِعِ يَدِهِ كَهَيْئَةِ الثَّدْيِ ، عَلَيْهِ شَعَرَاتٌ ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ ، قَالَ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، فَسَمِعَ أَحَدُ ابْنَيْهِ ، يَعْنِي : الْحَسَنَ أَوِ الْحُسَيْنَ ، يَقُولُ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَرَاحَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ هَذِهِ الْعِصَابَةِ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : " لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا ثَلاثَةٌ لَكَانَ أَحَدُهُمْ عَلَى رَأْيِ هَؤُلاءِ ، إِنَّهُمْ لَفِي أَصْلابِ الرِّجَالِ وَأَرْحَامِ النِّسَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جماعة لم أعرفهم .

10452. Ali'nin azatlısı Ebû Câfer anlatıyor: Hz. Ali ile beraber Nehrevân savaşında bulundum. Savaş bitince: "Çolağı arayın!" dedi. Onu aradılar, ama bulamadılar. Ali öldürülen her kişinin başına bir kamış dikilmesini emretti. Onu bir adamın havuzunda kararmış ve çok kötü kokar bir şekilde buldular. Eli kadın memesi gibi zayıf ve kıllıydı. Ali ona bakınca: "Allah ve Resûlü doğru söylediler" dedi. Oğlu Hasan veya Hüseyin ise babalarının şöyle dediğini duydu: "Muhammed ümmetini bu topluluktan kurtaran Allah'a hamdolsun. Eğer Muhammed ümmetinden sadece üç kişi kalsaydı biri bunlarla aynı görüşte olurdu. Bunlar erkeklerin sulbünde, kadınların rahmindedir."

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerden tanımadıklarım vardır.

١٠٤٥٣ – وَبِهِ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ شِمَاسَةَ حَدَّثَهُ ، عَنْ تَبِيعٍ الْحِمْيَرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُدَيْسٍ الْبَلَوِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يَخْرُجُ أُنَاسٌ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ، يُقْتَلُونَ بِجَبَلِ لُبْنَانَ ، أَوْ بِجَبَلِ الْخَلِيلِ " ، قَالَ ابْنُ لَهِيعَةَ : فَقُتِلَ ابْنُ عُدَيْسٍ بِجَبَلِ لُبْنَانَ ، أَوْ بِجَبَلِ الْخَلِيلِ ،

رواه الطبراني في الأوسط, عن شيخه بكر بن سهل, وهو مقارب الحال, وقد ضعف, وبقية رجاله حديثهم حسن أو صحيح .

10453. Abdurrahmân b. Udeys el-Belevî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle insanlar gelecek ki; okun avı delip çıktığı gibi dinden çıkacaklar. Bunlar Lübnan dağında veya Celîl dağında öldürülecekler"* dediğini işittim.

(Ravi) İbn Lehîa der ki: "İbn Udeys, Lübnan dağında veya Celîl dağında öldürüldü."

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta hocası Bekr b. Sehl'den rivayet etti. Bu zât, vasat bir ravidir. Zayıf olduğunu söyleyenler de vardır. Diğer ravileri, hadisleri hasen veya sahih kabul edilen kimselerdir.

(بَابُ الحُكْمُ فِي الْبُغَاةِ وَالخَوَارِجِ وَقِتَالِهِمْ)

İsyancılar ve Haricilerle Savaşmanın Hükmü

١٠٤٥٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ، نَا الْحَارِثُ بْنُ حَصِيرَةَ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ نَمِرٍ ، قَالَ : دَخَلْتُ مَسْجِدَ الْكُوفَةِ عَشِيَّةَ جُمُعَةٍ ، وَعَلِيٌّ يَخْطُبُ النَّاسَ ، فَقَامُوا مِنْ نَوَاحِي الْمَسْجِدِ يُحَكِّمُونَ ، فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا ، ثُمَّ قَالَ : " كَلِمَةُ حَقٍّ يُبْتَغَى بِهَا بَاطِلٌ ، حُكْمُ اللَّهِ أَنْتَظِرُ فِيكُمْ ، أَنْ أَحْتَكِمَ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَقْسِمَ بَيْنَكُمْ بِالسَّوِيَّةِ ، وَلَا يَمْنَعُكُمْ مِنْ هَذَا الْمَسْجِدِ أَنْ تُصَلُّوا فِيهِ مَا كَانَتْ أَيْدِيكُمْ مَعَ أَيْدِينَا ، وَلا نُقَاتِلُكُمْ حَتَّى تُقَاتِلُونَا "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: محمد بن كثير الكوفي, وهو ضعيف .

10454. Kesîr b. Nemir bildiriyor: Cuma gecesi Hz. Ali halka hitap ederken Kûfe mescidine girdim. Mescidin değişik yerlerinden bazıları kalkıp tahkim yapmaya (yani "Hüküm ancak Allah'ındır" demeye) başladılar. Hz. Ali eliyle işaret ederek: "Bu, kendisiyle batıl kastedilen doğru sözdür. Sizinle ilgili Allah'ın Kitabı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetiyle muhakeme edilmeyi bekliyorum. Aranızda eşit bir şekilde taksim yaparım. Bizimle birlik olduğunuz müddetçe sizi bu mescitte namaz kılmaktan alıkoymayız ve siz bizimle savaşmadıkça sizinle savaşmayız" dedi.

***Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muhammed b. Kesîr el-Kûfî bulunmaktadır.**

١٠٤٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، حَدَّثَنِي كَوْثَرُ بْنُ حَكِيمٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَا ابْنَ أُمِّ عَبْدٍ ، هَلْ تَدْرِي كَيْفَ حَكَمَ اللَّهُ فِيمَنْ بَغَى مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ ؟ " قَالَ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ : " لا يُجْهَزُ عَلَى جَرِيحِهَا ، وَلا يُقْتَلُ أَسِيرُهَا ، وَلا يُطْلَبُ هَارِبُهَا ، وَلا يُقْسَمُ فَيْئُهَا " .

رواه البزار والطبراني في الأوسط ,وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد .

قلت : وفيه كوثر بن حكيم, وهو ضعيف متروك .

10455. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "*Ey Ümmi Abd'in oğlu! Bu ümmetten olan isyancılar hakkında Allah'ın nasıl hüküm verdiğini biliyor musun?*" dedi. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): "*Yaralısının üzerine gidilmez, esiri öldürülmez, kaçanı kovalanmaz ve geride bıraktığı mallar paylaştırılmaz*" buyurdu.

***Hadisi Bezzâr ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Taberânî: "Bu hadis Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu senetle rivayet edilmiştir" dedi.**

Derim ki: Ravilerinden Kevser b. Hakîm, zayıf ve metruktur.[1]

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ حُبِّ الخَوَارِجِ وَالرُّكُونِ إِلَيْهِمْ)

Haricileri Sevmenin ve Onlara Yanaşmanın Yasak Sayılması

١٠٤٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ أَنَّ رَجُلاً وُلِدَ لَهُ غُلاَمٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَأَخَذَ بِبَشَرَةِ وَجْهِهِ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ قَالَ فَنَبَتَتْ شَعَرَةٌ فِي جَبْهَتِهِ كَهَيْئَةِ الْقَوْسِ وَشَبَّ الْغُلاَمُ فَلَمَّا كَانَ زَمَنُ الْخَوَارِجِ أَحَبَّهُمْ فَسَقَطَتِ الشَّعَرَةُ عَنْ جَبْهَتِهِ فَأَخَذَهُ أَبُوهُ فَقَيَّدَهُ وَحَبَسَهُ مَخَافَةَ أَنْ يَلْحَقَ بِهِمْ قَالَ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ فَوَعَظْنَاهُ وَقُلْنَا لَهُ فِيمَا نَقُولُ أَلَمْ تَرَ أَنَّ بَرَكَةَ دَعْوَةِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ وَقَعَتْ عَنْ جَبْهَتِكَ فَمَا زِلْنَا بِهِ حَتَّى رَجَعَ عَنْ رَأْيِهِمْ فَرَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ الشَّعَرَةَ بَعْدُ فِي جَبْهَتِهِ وَتَابَ

رواه أحمد, وفيه: علي بن زيد بن جدعان, وفيه ضعف وقد وثق, وبقية رجاله رجال الصحيح .

10456. Ebu't-Tufeyl anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir adamın bir oğlu oldu. Adam çocuğu Hz. Peygamber'in yanına götürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü sıvazlayıp bereketli olması için ona dua etti; bunun üzerine alnında yay gibi bir kıl meydana geldi. (Daha sonraları) Hariciler zamanında bu çocuk, Haricilere karşı sevgi besleyince, alnındaki saç döküldü. Babası, Haricilere katılmaması için onu alıp bağlayarak hapsetti. Ben çocuğun yanına girdim ve: "Allah'tan kork! Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi

---

1 Hadisi Bezzâr (no.1849) rivayet etmiş ve: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu yolla rivayet edildiğini biliyoruz. Hadisi Nâfi'den sadece Kevser b. Hakîm rivayet etti" dedi.

vesellem) duasıyla alnında çıkan saçın döküldüğünü görmedin mi?" diyerek, Hariciler hakkındaki görüşünü terk edene ve onlardan nefret edene dek ona nasihat ettim. Daha sonra alnındaki o saç tekrar çıktı ve tövbe etti.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerden Ali b. Zeyd b. Cud'ân'da zayıflık mevcuttur. Güvenilir olduğunu söyleyenler de vardır. Diğer ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٤٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الأَصَمِّ ، عَنْ عَمِّهِ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ ، قَالَ : خَرَجْتُ مَعَ الْحَسَنِ ، وَجَارِيَةٌ تَحُتُّ شَيْئًا مِنَ الْحِنَّاءِ عَنْ أَظْفَارِهِ ، فَجَاءَتْهُ إِضْبَارَةٌ مِنْ كُتُبٍ ، فَقَالَ : يَا جَارِيَةُ هَاتِ الْمِخْضَبَ ، فَصَبَّ فِيهِ مَاءً ، وَأَلْقَى الْكُتُبَ فِي الْمَاءِ ، فَلَمْ يَفْتَحْ مِنْهَا شَيْئًا ، وَلَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهِ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا مُحَمَّدٍ ، مِمَّنْ هَذِهِ الْكُتُبُ ؟ قَالَ : مِنْ " أَهْلِ الْعِرَاقِ ، مِنْ قَوْمٍ لا يَرْجِعُونَ إِلَى حَقٍّ ، وَلا يُقْصِرُونَ عَنْ بَاطِلٍ ، أَمَا إِنِّي لَسْتُ أَخْشَاهُمْ عَلَى نَفْسِي ، وَلَكِنِّي أَخْشَاهُمْ عَلَى ذَلِكَ ، وَأَشَارَ إِلَى الْحُسَيْنِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن الحكم بن أبي زياد .

10457. Yezîd b. el-Esam anlatıyor: Hasan'la beraber çıktım. Bir cariye Hasan'ın tırnaklarındaki kınayı çıkarıyordu. Bu sırada kendisine bir yığın mektup geldi. Hasan: "Ey cariye! Leğeni getir" dedi. Leğene su doldurup hiçbirini açmadan ve hiçbirine bakmadan mektupları suya attı. Ben: "Ey Ebû Muhammed! Bunlar kimden gelmiş?" dediğimde: "Irak halkından, hakka dönmeyen ve batıldan vazgeçmeyen bir topluluktan geldi. Ben onlardan kendi adıma korkmuyorum. Ama şunların hesabına korkuyorum" deyip Hüseyin'i işaret etti.

*Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup Abdullah b. el-Hakem b. Ebî Ziyâd dışındaki ravileri, *Sahîh*'in ravileridir. [1]

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 2691) rivayet etmiştir.

(بَابُ القِتَالِ عَلَى التَّأْوِيلِ)

Te'vîl Üzere Savaşmak

١٠٤٥٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِى فِطْرٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ " فِيكُمْ مَنْ يُقَاتِلُ عَلَى تَأْوِيلِ الْقُرْآنِ كَمَا قَاتَلَ عَلَى تَنْزِيلِهِ" رواه أحمد وإسناده جيد.

قلت : وله طريق أطول من هذه في مناقب علي وكذلك أحاديث فيمن يقاتله .

10458. Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Bizler yanındayken Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İçinizde Kur'ân'ın tenzili için savaştığı gibi, tevili için savaşacaklar da vardır."*

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup senedi *ceyyid*dir.

Bu hadisin Hz. Ali'nin menkibeleri ve onunla savaşanlar konusunda bundan daha uzun bir versiyonu vardır.

(بَابُ العَصَبِيَّةِ)

Asabiyet (Irkçılık)

١٠٤٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الشَّامِىُّ مِنْ أَهْلِ فِلَسْطِينَ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهَا فَسِيلَةُ أَنَّهَا قَالَتْ سَمِعْتُ أَبِى يَقُولُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُحِبَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ قَالَ " لاَ وَلَكِنْ مِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يَنْصُرَ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ "

قلت : رواه أبو داود وغيره غير قوله : أمن العصبية أن يحب الرجل قومه ؟ قال : " لا " .

رواه أحمد ,وفيه:عباد بن كثير الشامي, وثقه ابن معين, وغيره وضعفه النسائي وغيره .

10459. Filistinli Abbâd b. Kesîr, Fesîle adında Filistinli bir kadının, babasından şöyle naklettiğini bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Ya Resûlallah! Kişinin kavmini sevmesi asabiyetten (ırkçılıktan) midir?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır; ama asabiyet (ırkçılık) kişinin kavminin zulmüne yardım etmesidir"* buyurdu.

Derim ki: Ebû Dâvûd ve başkaları: "Kişinin kavmini sevmesi asabiyetten midir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Hayır*» buyurdu" kısmının dışındaki bölümünü rivayet ettiler.

*Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerden Abbâd b. Kesîr eş-Şâmî'yi, İbn Hibbân ve başkaları güvenilir bulmuş, Nesâî ve başkaları ise zayıf olduğunu söylemiştir.[1]

(بَابٌ فِيمَنْ قُتِلَ دُونَ حَقِّهِ وَأَهْلِهِ وَمَالِهِ)

Hakkını, Ailesini ve Malını Savunurken Öldürülen

١٠٤٦٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم " مَنْ قُتِلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

10460. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Hakkını savunurken) zulmen öldürülen, şehittir."*

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٠٤٦١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا حَسَنٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُهَاجِرِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ حَفْصٍ فَذَكَرَ قِصَّةً قَالَ سَعْدٌ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " نِعْمَ الْمِيتَةُ أَنْ يَمُوتَ الرَّجُلُ دُونَ حَقِّهِ "

رواه أحمد وذكر فيه قصة, والطبراني في الأوسط, ورجال أحمد رجال الصحيح إلا أن أبا بكر بن حفص لم يسمع من سعد .

10461. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hakkını savunurken ölen kişinin ölümü ne güzeldir."*

*Hadisi Ahmed rivayet etti ve bu hadisin içinde bir olayı da zikretti. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ında rivayet etti. Ahmed'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ancak Ebû Bekr b. Hafs, Sa'd'dan dinlememiştir.

---

[1] Hadisi Ahmed (4/107-160) Filistin halkından olan Abbâd b. Kesîr yoluyla, o da Fesîle adlı bir kadından onun: "Babamın şöyle dediğini işittim…" ifadesiyle rivayet etti. Abdullah b. Ahmed dedi ki: "İlim ehlinden işittiğime göre bu kadının –Fesîle'nin– babası Vâsile b. el-Eşka'dır. Nitekim babamın bu hadisi Vâsile b. el-Eska'nın hadislerinin sonuna yerleştirdiğini gördüm. Onun için bu hadisi onun hadislerine ilhak ettiğini zannettim. Lâkin bu hadisi tekrar edip Ka'b b. İyâd'ın hadisleri arasına koydu.

[2] Hadisi Ahmed (no. 2780) rivayet etmiştir.

١٠٤٦٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو يُوسُفَ الْمُؤَدِّبُ يَعْقُوبُ جَارُنَا حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم "مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ"

10462. Zeyd b. Ali b. Hüseyin, babasından, o da dedesinden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir."*

*Hadisi Ahmed rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٤٦٣ – حَدَّثَنَا حُوَيْتُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَكِيمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ بِنْتِ شُرَحْبِيلَ ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه الطبراني في الصغير والبزار وإسناد الطبراني جيد .

10463. Mus'ab b. Sa'd, babasından, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir."*

*Hadisi *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî ve Bezzâr rivayet etti. Taberânî'nin senedi *ceyyid*dir.[2]

١٠٤٦٤ – حَدَّثَنَا عَمْرٌو ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْكِلَابِيُّ ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ " رواه أبو يعلى، وفيه: هارون بن حيان الرقي، قيل : كان يضع الحديث .

10464. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir."*

*Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravilerden Hârûn b. Hayyân er-Rakkî'nin hadis uydurduğu söylenmiştir.[3]

---

[1] Hadisi Ahmed (no. 590) ve Ebû Ya'lâ (no. 6775) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (no. 428) rivayet etmiş ve: "İsmâîl b. Ayyâş bu hadisi rivayette tek kaldı" demiştir. Bezzâr da rivayet etmiş ve: "Sa'd'den sadece bu senedle rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

[3] Hadisi Ebû Ya'la (no.2061) rivayet etmiştir. Senedinde zayıf sayılan Amr b. Osman el-Kilâbî bulunmaktadır.

١٠٤٦٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ ، ثنا عُبَيْدٌ النَّحَّاسُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه الطبراني, وفيه :عبيد بن محمد المحاربي, وهو ضعيف ورواه البزار عن شيخه عباد بن أحمد العرزمي وهو متروك .

10465. Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir."*

***Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerden Ubeyd b. Muhammed el-Muhâribî zayıftır. Bezzâr da metrûk bir ravi olan hocası Abbâd b. Ahmed el-Arzemî'den rivayet etti.[1]**

١٠٤٦٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِرْدَاسٍ الأَنْصَارِيُّ ، نَا مُبَارَكٌ أَبُو سُحَيْمٍ مَوْلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ الْمَقْتُولَ دُونَ مَالِهِ شَهِيدٌ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: مبارك بن سحيم, وهو متروك .

10466. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir."*

***Hadisi Bezzâr ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerden Mübârek b. Suhaym metruktur.[2]**

١٠٤٦٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزُّبَيْرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُ اللَّهِ ، عَنْ جَدِّي مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ كُرَيْزٍ ، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ قُتِلَ , أَوْ قَالَ : " مَنْ مَاتَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه عنهما الطبراني في الأوسط, ورواه في الكبير عن ابن الزبير وحده, وكذلك رواه البزار, وفيه: عبد الله بن مصعب الزبيري, وهو ضعيف .

10467. Abdullah b. Zübeyr ve Âmir b. Kureyz'in bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Malını savunurken öldürülen -veya - ölen kişi şehittir."*

---

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (10463) rivayet etmiştir. Senedinde yalancı sayılan Amr b. Şimr bulunmaktadır. Bezzâr da (no. 1861) rivayet etmiştir.

[2] Hadisi Bezzâr (no.1862) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 1852) rivayet etmiştir.

*Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ikisinden rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ise İbnu'z-Zübeyr'den rivayet etti. Bezzâr da aynı şekilde rivayet etti. Ravilerden Abdullah b. Mus'ab ez-Zübeyrî zayıftır.[1]

١٠٤٦٨ – حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى , ثنا مُسَدَّدٌ . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ , ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ , قَالا : ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ , عَنْ جُوَيْبِرٍ , عَنِ الضَّحَّاكِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " الْمَقْتُولُ دُونَ مَالِهِ شَهِيدٌ , وَالْمَقْتُولُ دُونَ أَهْلِهِ شَهِيدٌ , وَالْمَقْتُولُ دُونَ نَفْسِهِ شَهِيدٌ " رواه الطبراني, وفيه: جويبر, وهو متروك .

10468. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Malını savunurken öldürülen kişi şehittir. Ailesini savunurken öldürülen şehittir. Kendini savunurken öldürülen kişi de şehittir."*

*Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerden Cuveybir metruktur.[2]

١٠٤٦٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، ثنا قَزَعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جُرْجَةَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ ظَلَمَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ , فَهُوَ شَهِيدٌ "

رواه الطبراني,وفيه: قزعة بن سويد, وثقه ابن معين في رواية وابن عدي, وضعفه الجمهور, وبقية رجاله ثقات

10469. Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim yerden bir karış toprağı zulüm ederek alırsa, kıyamet gününde yerin yedi katı boynuna geçirilecektir. Kim malını savunurken öldürülürse şehittir."*

*Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerden Kaza'a b. Suveyd'i, İbn Ma'în ve İbn Adiy bir rivayette güvenilir bulmuş; çoğunluk ise zayıf olduğunu söylemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.[3]

١٠٤٧٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي الْحَكَمُ بْنُ الْمُطَّلِبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قُهَيْدِ بْنِ مُطَرِّفٍ الْغِفَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

---

[1] Hadisi Bezzâr (no.1863) rivayet etmiş ve: "İbnü'z-Zübeyr'den sadece bu isnadla merfû olarak rivayet edildiğini biliyoruz" demiştir.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 12641) rivayet etmiştir.

[3] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8170) rivayet etmiştir.

صلى الله عليه وسلم سَأَلَهُ سَائِلٌ إِنْ عَدَا عَلَيَّ عَادٍ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْهَاهُ ثَلاثَ مِرَارٍ قَالَ فَإِنْ أَبَى فَأَمَرَهُ بِقِتَالِهِ قَالَ فَكَيْفَ بِنَا قَالَ "إِنْ قَتَلَكَ فَأَنْتَ فِي الْجَنَّةِ وَإِنْ قَتَلْتَهُ فَهُوَ فِي النَّارِ"

رواه أحمد والطبراني والبزار, ورجالهم ثقات .

10470. Kuheyd b. Mutarrif el-Ğifârî der ki: Bir kişi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Bana birisi saldırırsa ne yapayım?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa onu uyarmasını, eğer adam hâlâ vazgeçmezse onunla dövüşmesini emretti. Adam: "O zaman sonumuz ne olur?" diye sorunca Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer seni öldürürse, sen Cennete gidersin. Sen onu öldürürsen o Cehenneme girer"* buyurdu.

***Hadisi Ahmed, Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir kimselerdir.[1]**

(بَابٌ فِيمَنْ دَخَلَ دَارًا بِغَيْرِ إِذْنٍ)

İzinsiz Bir Eve Girmek

١٠٤٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْقَصَّابُ الْبَصْرِيُّ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الدَّارُ حَرَمٌ فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْكَ حَرَمَكَ فَاقْتُلْهُ" رواه أحمد والطبراني, وفيه: محمد بن كثير السلمي, وهو ضعيف .

10471. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ev, kişinin kutsal bölgesidir. Kim haremine (evine) izinsiz girerse onu öldür."*

***Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Muhammed b. Kesîr es-Sülemî bulunmaktadır.[2]**

---

1 Hadisi Ahmed (3/422) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (19/39) muhtasar olarak rivayet etmişlerdir. Bezzâr da (no. 1864) rivayet etmiştir.

2 Hadisi Ahmed (5/326) rivayet etmiştir.